

· Digitalizálta
a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár
és Információs Központ

The logo is enclosed in a double-line rectangular border. It features the letters 'M', 'T', and 'A' in a large, black, serif font. The 'T' is positioned centrally, with its vertical stem extending downwards to form the left vertical stroke of a large 'K'. To the left of the 'M' is the year '1826' in a smaller, black, serif font. The 'K' is positioned to the right of the '1826' and the lower part of the 'T' stem.

MTA
1826 K

JÖVENDŐ

Felelős szerkesztő: Lóránt Dezső.

Ugron Gábor — a béke kalapácsa.

Kiadóhivatal :
Akácfa-utca 63.

Ára **20** fillér.

Egy hónapra
Egy korona.

Jövendő.

Február elsejével új előfizetést nyitottunk:

Egy óra		1 korona
Negyedévre		3 korona
Félévre		6 korona
Egész évre		12 koronával.

A „Jövendő” kiadóhivatala.

Budapest, VII., Akácfa-utca 63.

Telefon-szám: 87—34.

Kérjük a hátralékos előfizetőket, szíveskedjenek az előfizetési pénzeket utalványon mihamarább megküldeni.

A „Jövendő” kiadóhivatala.

ÁLLATORVOSI RENDELÉSEK kis állatoknak.

Naponta d. u. 3—5-ig.

ÖHLER BENŐ állatorvosi rendelő intézetében Erzsébet-körút 2., I. em. (Telefon-szám 80—10.)

„THE GRESHAM”

életbiztosító-társaság Londonban

Magyarországi fiók: BUDAPEST

(a Ferencz József-tér 5—6. szám alatt épülő új palota elkészüléséig)

IV., Ferencz József-rakpart 27.

A társaság vagyona 1904. december 31-én... .. korona 216,505.894·39

Évi bevétel biztosítások és kamatból 1904. évi december 31-én... .. „ 32,391 311·51

Kifizetések, biztosítási és járadéki szerződések, valamint visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848) „ 491,748.857·43

Az 1904. évben a társaság 5114 kötvényt állított ki „ 39,634.667·79
összeg értékben. — Prospektusokkal és díjtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállít, továbbá ajánlatokkal díjmentesen szolgál a magyarországi fiók Budapesten, valamint ennek ügynökei az ország minden nagyobb városában.

3 NAP

alatt minden kéz bársonysimává és hófehérré lesz

dr. Kovács kézipasza

által, — ára 1 K 20 fill.

Mindenütt kapható V. gyógytár, VI. Gyár-utca 17.
Kívánatra „toilette titkok” ingyen és bérmentve.

Jövendő

irodalmi és politikai ujság

Abszolutizmus előtt.

Azt írják az ellenzéki ujságok, hogy jön az abszolutizmus. Hirdetik, hogy a kormány immáron véglegesen felrugja a törvényt és az alkotmányt, szétkergeti az országgyűlést és uralkodni, kormányozni fog felelősség nélkül, erőszakos eszközökkel a szent abszolutizmus nevében.

Nem tudjuk, mi a kormány szándéka, azt sem tudjuk, hogy ezt a kiválóan munkás és szokatlanul dolgos képviselőházat csakugyan haza akarja küldeni bizonytalan időre pihenni. Az erőszakos eszközökről sem tudunk semmit, pedig ezekre bizony nagyon rászolgáltak a koalíciós uraságok.

Szóval semmit sem tudunk. Legfeljebb azt, hogy az abszolutizmus mumusával való fenyegetés sajátságos következményekkel járt a kormányra.

A minisztériumokban lázas munka folyik, mióta az abszolutizmusról szóló hírek folynak az ujságokban. Nehogy félreértessünk, sietünk kijelenteni, hogy nem a bekövetkezendő abszolutizmus előmunkálatai okozzák a sürgős munkákat. Korántsem. Az eljövendő törvénytíró és alkot-

mányellenes uralomról a minisztériumokban még semmit sem tudnak. A majdan megszövegezendő drákói szigorúságu rendeletek, parancsok és egyéb ultimátumok még nem foglalkoztatják a minisztérium dolgos tisztviselőit. Mindezeknél fontosabb teendők várnak döntésre. A derék és jó ellenzéki képviselő urak által képviselt ügyeket kell gyorsan elintézni. Az abszolutizmus hírére egyszeribe megindult újra a bucsujárás a miniszterek elé. A mult hét békeszellőinek fujdogálása alatt a derék koalíciós honatyák nem igen látogatták a nagyméltóságu „darabantokat“ és kegyelmes „ügyvivőket.“

Egyszeribe felébredt bennük az önérzet. Törvénytelen kormánytól nem fogadunk el semmit — hangzott végig a koalíciós táboron.

Hogy azután a békeszellőt elfujta a bőra, ismételten megjuhászodtak az imént még oly hangos hősök. Az anticamerak ott a miniszteri palotákban újra megteltek és csodára annyi ellenzéki honatya gyűlt egybe egyik-másik minisztériumban, hogy akár pártértekezletet lehetett volna tartani. Persze, egymás előtt igen röstelkedtek a derék urak. Egyik a kerületének ügyeivel hozakodott elő, a másik a főkortese komája sógorának érdekében járt el, a harmadik ügyvédi minőségben, képviselői énjének otthonhagyásával jelentkezett — szóval az augurok nem nevettek egymás szemébe.

Ezt a vásári tülekedést kellene pedig megnézni az ország félrevezetett, becsapott népének. Látnia kellene, hogy azok az urak, akik pártértekezleteken, népgyűléseken, manifestumokban, röpiratokban, megyei és városi kongregációk ülésén Demostheneszként törnek lándzsát az alkotmány védelmére és szervezik az ellenállást a kormány ellen, miként járulnak nagy alázattal a „hazaáruló“, az „alkotmányt és törvényt lábbal tipró“ kormány darabont miniszterei elé és

hogy kunyorálnak ki vasuti engedélyt, szeszkontingenst, szabadjegyet és minden egyéb jót, amit csak a kormány vegyeskereskedésében kapni lehet. Egyik-másik vezérnek már minden atyjafia el van helyezve jó állásokban, most már harmadiziglen való rokonságára kerül a sor. Némelyik nagyfejű már egész sereg osztrák gyárat juttatott nagy kedvezményekhez — sőt vannak olyan képviselők is, akik tényleg kerületeiknek szereztek kedvezményeket. De ezek haladóparti képviselők.

A derék koalíciós urak csak egyedül és kizárólag önmaguknak, vagy saját zsebük javára kérnek. És most az abszolutizmus küszöbén sietve elintéztetik az összes függőben levő ügyeket, mert elhatározták, hogyha tényleg bekövetkezik az abszolutizmus, akkor nem kérnek az abszolút kormánytól semmit — három napig. Tovább nem állnak jót magukról.

Hasonló erkölcsök uralják a koalíció sajtóját is. A legvéresebb száju ellenzéki ujságok meghájasodott kiadói folyton ott ácsorognak a minisztériumokban. Zsebük telve van kérvényekkel és míg a szegény haladóparti ujságocskák munkásai alig tudják kijárni maguknak a II-od osztályu vasuti szabadjegyet, a koalíciós ujságok hirdetési ágensei büszkén terpeszkednek az I. osztályu fülkék kényelmes pamlagain.

Hát még a pausálékért milyen hajsza folyik. A koalíciós laporoszlánok párducok, sakálok, hogyan vonulnak a törvénytelen miniszterek elé, kérve az átalányt, a melyért ellenszolgálatképen legazemberezik őket. Megjelennek a derék lapvezérek, még derekabb kiadók és szedik fel a pénzeket — és rekompenzáció fejében, a kormány pénzén saját külön tudósítóknak hazugságait közlik lapjaikban.

Ezt a gyalázatos vásárt kellene látni a népnek. A kormánynak nyilvánosságra kellene hozni és meztelenre vetkőz-

A derék koalíciós újságok egynémelyike jó pausaléért szívesen helyet adna ennek a névsornak is, a nemzeti közdelem szent céljaira szánt hasábok között. Mert ezek is vallják, a mit sok koalíciós honatya deviseül választott:

Az üzlet minden előtt — de főleg az abszolútizmus előtt!

ÉVFORDULÓ. Február 11-ikén egy éve. Kossuth Ferenc Bécsbe utazott a király elébe. Boldog reménységtől dagadoztak idehaza a keblek és Bécsben ünnepelték Kossuth Lajos fiát. A királyt egészen elbájolta megjelenésével, gondolkozásával, uri mivoltával; Ferenc József és a rebellis Kossuth fia megértették egymást. Ezen az uton jöhetett volna a megegyezés, az együttes munka, az ország java, a nemzet boldogulása. De Kossuth Ferenc visszatért Budapestre. És Budapesten más ember ő, mint Bécsben. Ez a nagyon tanult, nagyon intelligens, finom érzéku uriember nem való politikusnak. A politikusnak nem szabad ennyire intelligensnek, ily sokfelé tekintőnek, ilyen kiméletesnek lennie és inkább kell tudnia egy uton, ha szűk ösvény is az, előretörtetnie. Budapesten lemállott lelkeről a sok kitűnő elhatározás, az alkotásról, kormányzó munkáról szőti álom és beállott ismét egyszerű katonának annak a szikár oligarchának a hadseregébe, aki a megbántott önérzet, a sértett hiúság szinte valóságos hevű fanatizmusával folytatta tovább a harcot. A párviadalt az Apponyiak és a Habsburgok közt. Az egyiknek megalázva ott kell maradnia a porondon. A porondon, amely tikkadtan liheg egy kis termékenyítő béke, nyugalom után. Szegény Magyarország agyongyőzött földjén, amely Kossuth emlékezetes audienciájának évfordulóján még mindig hiába esd a megértő okosság, a vak személyes szenvedélyek félretolása után.

Levél Arzén de Flavigni marquishoz.

Mon cher baron!

Kissé vegyes érzelmekkel olvastam az ön szereplését azoknál a keztyüs kézzel vivott utcai harcoknál, melyek a párisi templomok leltározása alkalmával lefolytak. Egy Flavigni, egy Bourbon, egy Montmorency összekerüljön a «Figaro» hasábjain, a rendőri hírek csavargóival, likörgyárosokkal és miniszterekkel, valóban nem mindennapi dolog. Mon cher, ön súlyosan vétkezett kasztja ellen. Ön megbocsáthatatlanul negligálta az előkelőség alfáját, «az önmagához való örök hasonlatosság» igazán arisztokratikus elvét, amit különben a fodrázskirakatok viaszbábjai oly művésziiesen kultiválnak és elragadtatta magát a szenvedélyektől, amelyről pedig azt hittük, hogy csak a m i s e r a p l e b s-ben tombolnak. Nem vagyok olyan naiv azt hinni, hogy ez a botrány a keresztért, vagy a Megváltó tanaiért folyt le, hogy galonirozott inasaikkal meggyőződésből pofoztatták a kormány kiküldött megbizottait. Önök illatos szalonjaikban szellemdus apergüket mondanak a pápa csalhatatlanságára, lemosolyogják a gyónást és tagadják Jézus istenségét, a tizenhat éves komteszek a Sacre-Cour társalgójában és hálósobáiban suttogva beszélnek Mária szeplőtlen fogantatásáról és a modern orvostudomány tételeivel érvelnek ezen egyházi dogma ellen s a templomokat legjobb esetben diszkrét találkahelynek tekintik. Önök tisztán kasztjuk hagyományai folytán alacsonyodtak le a «nadrágtalan tömeg» tüntetőinek nivójára és e hagyományoknak köszönhetik a rendőri ítéleteket is, amelyek most önökre zudulnak. Önöket, arisztokratákat konvenciókban nevelték és nagyapáik a képmutató és erkölcstelen XVIII. században éltek, abban a században, melyben a középkorosság a tetőpontját érte el. Az ön nemes és dicső elődei ott éltek a királyoknak nevezett istenkegyelméből való aranyszivacsok körül, amelyek igazán tiszteletreméltó kitartással szívták magukba az ország verejtékét, akik nem ismertek más törvényt maguk felett, mint maitresseik szeszélyeit. A maitressek egész kis udvart tartottak maguk körül, melyekben csak úgy hemzsegtek a borotváltképzű ildomos abbék. A dragonyos tisztek csak a p p e n d i x e i voltak

ennek az udvarnak. A templomok belsejét, amelyekben az arisztokratáknak külön fentartott helyeik voltak, nem az isteni kegyelem külső jelvényei díszítették, hanem oltárvánkosok, melyeket Rohan hercegnő himezett, ezüstgyertyatartók, melyeket a jó öreg marquis de Chanzeuil adományozott és aranyból öntött angyalok, melyeket Madame de Berningtől örökölték. Az evangélium szavai helyett az oltárok nemesi címerekkel voltak díszítve, a templom bejárata fölett a kereszt helyett a kegyur paizsa hívalkodott. Önöknek ma is vannak kizárólagos arisztokrata templomaik, melyekből Krisztust száműzték, mert nem volt arisztokrata. Önök már régen nem imádkoznak istenhez, önök cserékereskedést űznek vele. Hány ezüsteresztet áldoznak a saint-germain negyed hölgyei azért, hogy cserébe egy kis szerencséhez jussanak a szerelemben, hogy megtudják hódítani azt a gavallért, aki után epekednek. Tehát hitért folytatott harcról itt szó sem lehet, mert az ön hite kedves marquis nem is hit már, hanem tudomány, Ön csak abban hisz, amit bebizonyítva lát. Miután pedig a hitet logaritmuskba foglalták s a reményt a holnap levélhordójára redukálták, végül a bocsánatot, amelylyel Jézus a bűnös asszonyt feloldotta a párisi cocotte-világra is kiterjesztették: az emberiségre nézve tényleg több a szegényenél, hogy még mindig hisz a dogmákban, amikor ezeket a dogmákat egyszersmind meg is kritizálja, igen, több a szegényenél, ez egyszerűen becstelenség. Jézusból, az istenfiából ereklje lett, amelyet az arisztokrata hölgyek vakító fehérségű nyakukon hordoznak és aki, mint a képmutatás apothezise ott függ boudoirjuk selyemnyoszolyája fölött.

Krisztus a türelmet és az alázatosságot tanította és Madame de Bourbon büszkén szólt oda a rendőrtőnőknek: «Tudja meg uram, a Bourbonok nem szoknak várakozni.» Oh, mon cher, csak nem állítja ön, hogy ez keresztényi alázatosság? Olyan idöket élünk, kedves marquis, melyben Voltairenek valóban nem kellene nagyon megeröltetnie szellemét isten meggyalázására. A bibornokok a szent-ostyát arany bonbonniérjükből hordozzák és a püspökök a nemesi hölgyek hálozobáiban hallgatják meg a bizalmas gyónásokat. Én láttam a saint-germain arisztokrata könyvtáraiban XX. századbeli specialitásokat: karikaturákat Jézusra, amelyeket nálunk haladóparti miniszterekről rajzol monsieur de Linek. Az isteneszme pedig, mon cher, ez a testetlen valami, egy ereklje-kazettába került. Gyémánt dísz mellett még valami értékes dolgot tartalmaz: magát az istent. Isten, néhány embercsont és néhány fátyolrongy

képében! Az isteneszme beléfulladt az egyházi hierarchiába és ön sem talál, kedves baró, ma már semmi különöset abban, ha madame X. így szól a Madelaine vikáriusához: »Itt van kedves abbé ötszáz frank Jézus számára. De aztán gondoskodjék róla, hogy arcom üdeségét visszanyerjem.« Nem is olyan rég volt az, midőn a kastélyok urai felkeresték egyik vagy másik püspöknagybácsit: »Mon frère, meggyilkoltam valakit, hány misébe kerül ez?«

Mondjuk ki őszinten, a vasut, a távirda, a francia konyha, a rotációs gép keletkezésétől fogva változatlan fix-ténye az emberiségnek, mert az emberi élet komfortját tökéletesítették. A hegyi beszéd, Sokrates Kriton-ja, Cicero összes művei, Hiob könyve, Shakespeare és Prem Jézsef összes művei egyszerű olvasmányok maradtak és az emberiség mindig személytelen célokat követett, midőn vallási dogmákért harcolt a középkorban ép úgy mint a párisi templomleltározásnál. A különbség csak az, hogy Bouilon Gottfried majd szomjan halt meg a keresztes háboru alkalmával, önök pedig, kedves marquis, pezsgőt itak a párisi rendőség fogházában. Remélem azonban, hogy nemsokára ki fogják heverni az átét izgalmakat s a fogház kényelmetenségeit és a párisi szalónok a vallás martyrjaiként fogják önöket tisztelni és joggal számíthatnak néhány hiszterikus grófné szerelmére. Ami pedig, azt hiszem, némi szerénység mellett, elég kárpótlást fog nyújtani a rendőr brutalitásokért.

Egyébként maradtam stb. stb.

Krónika pesti dolgokról.

. Elveszett . . .

Igaza van, asszonyom. Mialatt mások, akik azzal áztatják magukat, hogy az egész nemzet vezetői, pedig még a maguk dolgait sem képesek vezetni, tanácsokkal szolgálnak egymásnak és okoskodásokat vágnak az egymás nagyrabecsült fejéhez — amely okoskodásokra holnap már ők maguk emlékeznek legkevésbé, azalatt ön, asszonyom, egyébre se gondol, mint a kis ölebére, amelyet néhány nappal azelőtt méltóztatott elveszíteni. És mivel ön jó, asszonyom, s következésképpen hitt az emberek becsületességében, azért azt képzei, hogy az eltévedt kutyuskát derék emberek vették gondjukba és hogy ezeknek a derék embereknek nincsen hőbb kívánsága, mint az, bár visszahozhatnák a kutyát a jogos tulajdonosnak. De mert sejtelmük sincsen ki vesztette el az ölebet, azért ez ideig kénytelenek voltak azt maguknál tartani.

Ezért fordult ön hozzám, és arra kért, tudassam ezekkel a derék megtalálókkkal az ujság útján, ki vesztette el az ebet és egyben világosítsam fel embertársaimat, hogy aki kutyát talál az utcán, az tegyen erről a leletéről jelentést a rendőrségnek, egyben adja meg az állat személyleírását, úgy hogy ha a jogos tulajdonos jelentkezik, a rendőrség azonnal útbaigazítással szolgálhasson a kutya siratójának, aki nem ám mindig olyan vidám és jókedvű hölgy, mint ön asszonyom, hanem néha elaszott arcú, fanyar vén leány, akinek ez a kutya, hogyan is mondjam, — mindene. Szóval a rendőrségnek — tartja ön — feladata és könnyen teljesíthető feladata lenne, hogy minden nehézség nélkül kapcsolatot létesítsen a jogos tulajdonos és a becsületes megtaláló között, akik a rendőrség hanyagsága folytán így néha hónapokon keresztül kereshetik egymást, anélkül, hogy egyik is, másik is rábukkanna arra, akit keresett.

Amint látja, asszonyom, kívánságát már is teljesítettem. A dolgot máris kiírtam az ujságba. És annál szívesebben teljesítettem ezt a szolgálatot, mert minél sűrűbben érintkezem emberekkel és minél többel, annál jobban megértem ezt a néha sajátságos vonzódást, amelyet az emberek — embertársaik rovására, de a maguk határozott előnyére — az állatok iránt éreznek. Az állatok valóban csak azon tulajdonságaik-

ban hasonlítanak reánk, emberekre, amelyek a mi jó oldalunkat teszik.

Lehet azonban, hogy az állatok iránt érzett ezt a nagy előszeretetünket olvasóim közül egyesek úgy az ön, mint a magam részéről túlzottnak fogják tartani. Ezek számára hadd melegítsem fel a következő jámbor, napkeleti mesét:

Ali, a próféta, egy napon maga köré gyűjtötte tanítványait és a következő példázattal csillapította azok lelki szomjúhozását: »Sebesült ember fetrengett egyszer az országútnak szélén. A gyermekek, kik elhaladtak mellette, csintalan-ságukban kövekkel hajigálták meg a szerencsétlent. Aztán gondtalan tovább mentek. Arra jöttek a szegény sebesültnek barátai, vagy legalább azok, akiket barátainak tartott. Ámde ezek sem jöttek segítségére, mert valamennyien tartoztak neki, ki pénzzel, ki szívességgel és örültek — állapotának láttán — hogy most legalább örökre megszabadulnak attól, aki pedig joggal követelne tőlük egyet és mást. Tovább mentek azok is. Utóbb egy karaván haladt el az országúton, a tevéken ülő muzulmánok hallották is a sebesült nyögdécselését, de nem tartották az egész ügyet arra érdemesnek, hogy azért közülük csak egyetlen egy is leszálljon a tevéje hátáról és vizet nyújtson át a szerencsétlennek.

Bizony rosszra fordult akkor már a sora szegénynek. De ekkor mi történt? Arra jött egy kóbor kutya, kivert, megrugott, bitang állat. És a kutyanak megesett a szíve a sebesült emberen. Oda feküdt melléje és szó nélkül nyalogatni kezdte az embernek sebeit, amelybe már majdnem belevette magát az üszök s megaludt volna a vér.

Mit gondoltok — fejezte be Ali a példázatot — a gyerekek, a barátok, a karaván és a kutya közül melyik volt ennek az embernek legigazibb felebarátja.

És a tanítványok egyhangúlag elismerték, hogy a legigazibb felebarát a kutya volt, a kivert, megrugott, bitang kutya.

Ezért van nekünk igazunk asszonyom. És különösen önnek van igaza, mert önnek helyes érzéke megsugta, milyen helyet érdemelnek életünkben az — állatok. Nem mondok sokat, de vajjon ezer esztendő múlva ki az ördög tudja majd kerek e világon, miért volt az elmúlt héten Bécsben és Budapesten olyan nagy hühó? Azért-e vajjon, mert békéről volt szó, vagy azért, mert valaki — no, mit is mondjak — elvesztett egy — pincsi kutyát.

Higyje el, a kérdés nem is fog érdekelni senkit. Akár az egyik, akár a másik volt az oka, ezer esztendő múlva mindegy lesz az mindenki szemében.

A cár álma.

Irta: Abádi Imre.

Az éjszaka lebocsátotta lomha szárnyait. Tehetetlenül vergődve, jajongva tombolt a szélvész a fehér róna fölött. Egyéb hiányában egyszerre száz meg száz helyen markolta föl a havat és örült kacagással szórta, dobálta a magasba. Azután visszacsapta a földre, hogy újra beleragadhasson. Alig siklott bele a vaskígyó az éjszakába, mintegy jelszóra, mohón, szomjasan, mint a fenevad, sikongva, üvöltve rontott neki az orkán, hogy feldöntse, szétzuzza és szerteszórja a pusztaságban. De a tűzes szemű szörnyeteg vadul dübörögve rohant a támadó viharba és mintha haldoklókon gázolt volna keresztül: a vágató kerekek zajába belevegyült az elhaló vihar halk nyöszörgése.

És ahogy hallgatta ezt az elhaló és meg-megújuló melódiát, álmatag szemei belémeredtek a vak éjszakába. Valamire emlékeztette ez a dal — Azután lassan, szinte öntudatlanul a puha, illatos pamlagra hajtotta fejét . . .

A tűzes szemű szörny pedig rohant, rohant . . .

A trónteremben ült, magasan, cifra, drága, bársonyos székében. Az ajtó föltárult és a hajlongó, hizelgő, alázatos szolgák helyett gyors egymásutánban különös, előtte ismeretlen alakok vonultak be és körülfogták a trónt. Jajveszékélő, siránkozó anyák csecsemőkkel, toprongyos, panaszos szavu árvák, a börtönök halvány lakói, tehetetlen öregek, félkezű, sápadt, beesett arcu férfiak hosszú, hosszú sora. Sápadtan, némán tekintett rajtuk végig. A sirás, a panasz borzasztó konfuziója kavargott a levegőben:

— Halomra lövetted apáinkat, kik könyörögtek hozzád, hogy táplálhassák gyermekeiket. Kenyeret kértek tőled és te

halált adtál nekik. Halált, halált! . . . Nekik parancsoltál halált és mi szenvedünk, mi éhezünk. Jaj, szenvedünk! . . . Ők nem kérnek többé tőled semmit, nem háborgatnak őrült játékodban, de mi leütjük koronádat! . . . Leütjük, gyilkos apánk gyilkosa! . . . Nem hallod gyermekeink zokogását? . . . Élni akarunk és te meg mindig az égre tekintél, az üres égre. Süket vagy! . . . Átok vagy . . . mindnyájunk átkal! . . .

— Te küldted fiainkat a halálba. Jaj, milyen fiatalok voltak! . . . Kellett neked a vérük, hogy magasabbra emeld trónodat! . . . És a te buta gögöd még szomjuhozza a vért! . . . Oh, még gyermekek voltak! Keblünkről tépted le őket. Elhulltak a te nevedben, a te trónodért, melyet most szétzuzunk, veled együtt a porba tiporunk! . . . Add vissza fiainkat . . . add vissza őket . . . Ide a gyémántot koronád-ról . . . kenyérre váltjuk! . . .

— Ártatlanok vérén akartál hatalmat vásárolni. Koronát tettél fejedre, uralkodni akarsz és nem tudod, hogy a hatalmat nem lehet követelni, a hatalmat nem lehet kieroszakolni: hatalmat csak mi adhatunk neked. Ki előtt mutatod fönségedet? Mi tudjuk, hogy összeroskadsz nélkülünk! . . .

— Koronát mertél fejedre tenni? És jaj, nem tudod, hogy milyen éles pallost terem számodra a börtön, melynek sötétjébe vetettél bennünket, hogy megbénítsd agyunkat és lelkünket! Nem sejtéd, hogy a börtönökben születik a szikrája annak a máglyatüznek, melyben hamuvá fogsz elégni trónoddal együtt! A börtön a te romlásod forrása . . . Csalódol, csalódol! . . . Nincsen több vérünk számodra, de még élünk, a nyomor még nem vette el teljesen erőnket, még felbirjuk karunkat; még nem tiportál el egészen! . . . Te rajtad a sor . . . Le onnan! . . . Mi vagyunk a megváltók, mert elhoztuk neked a halált . . . Ez fog nekünk új életet adni . . . Jaj . . . nézd a vértengert! Ártatlanok vére . . . mind te ontottad . . . apáink, gyermekeink vére . . . Nézd! Nem rettegsz? . . . Jön a vértenger, jön a vértenger, elfogja lepni trónodat . . . Le onnan . . . belefojtunk, mielőtt ellepne . . . Reszkess, reszkess!

Ézer mankó, ezer bosszuálló sovány karja nyult feléje, hogy kiragadja és beledobja a magas trón alján hőmpölygő véráradatba.

E pillanatban összerezzent és fölemelte bágyadt szempilláit, mire egy szemforgató, alázkodó udvaronc lépett hozzá.

— Csak álmodtam . . . álmom volt . . .

A vihar féktelen orditással tombolt keresztül a rónán és a tüzes szemű szörny pedig csak rohant, rohant . . .

HOLDTÖLTE. Nincs festőművész, aki a telehold fényében pompázó éjjeli tájképet oly természeti hűséggel örökítette volna meg vásznán, mint Szinnyei-Merse Pál. A vörös-lila színben játszó égbolton élesen válik ki a telehold barátságos fényes korongja, mely misztikus színekbe burkolja részint keresztetekbe rakott, részint lábon álló termést s a szántóföldeket. Szinnyei-Merse Pál bámulatosan oldotta meg ezen nagy tanulmányt és gondos megfigyelést igénylő színproblémát. Az eredeti festmény a Nemzeti Casinó tulajdonában van és a magyar művészet népszerűsítése érdekében azzal a kikötéssel engedte azt át reprodukcióra, hogy ne legyen az eredeti festmény nagyságában reprodukálva, mert ismerve a Könyves Kálmán magas színvonalon álló művészi reprodukcióit, attól tartott, hogy akadnak, akik a sokszorosított képet az eredeti képnek nézik. A Könyves Kálmán, mely ezen műlap kiadója, természetesen eleget tett a Casinó kívánságának és a Holdtöltét csak 42—68 cm. nagyságban sokszorosította, de azért így is megesett, hogy egyes hírneves festőkkel, hogy a reprodukció, amely az eredetinek minden árnyalatát híven adja vissza, azt eredeti festménynek nézte. Az aquarell-nyomású kép aranyozott díszes keretben 44 K-ért, passepartout-tal 54 K-ért kapható és 3 koronás részletfizetésre is megrendelhető a Könyves Kálmán magyar műkiadó-részvénytársaságnál. (Budapest, Nagymező-utca 37—39. sz.)

A buddhizmusról.

Irta : Dr. Nagy Béla.

Napjainkban a legkülönbözőbb erők küzdelmeinek homályos színterén ití-ott felbukkan az áriák szent vallása, legtöbbször azonban eltorzítva és nem eredeti alakjában. Amidőn a távol Kelet eme évezredes tanai hozzánk jutnak, teljesen ki vannak forgatva eredeti jellegükből. S ennek a körülménynek oka nem életviszonyainkban vagy épp kulturális fejlődésünkben gyökerezik, hanem a sajnálatos közönyben, amely nem részesítette figyelemben a buddhizmust, amiről pedig nehéz elmondani, vajjon mikép nagyobb: mint vallás-e vagy mint bölcsélet?

A buddhizmus tanai felé legelőször is Angliából irányult figyelem, mint ama országból, mely közvetlen összeköttetésben állott a keleti népekkel. Utóbb Németországban kezdtek tanulmányozni valódi germán alapossággal. Lipcsében egy önálló buddhista misszionáriatus alakult, amely kétségtelen érdemeket szerez e tanok valódi megismertetése körül.

Nem lehet mondani, hogy akár Németország, akár Európa bármely más állama alkalmatlan lenne e tanok befogadására, de kétségtelen, hogy a nyugati gondolkodásmódnak gyökeresen át kell alakulnia, ha érteni és értékelni kívánja Buddha tanait. Ekkor azután csakugyan nem fordulhat elő oly esemény, mint amilyen néhány év előtt történt egy német városban, ahol előadták egy a kelet varázsától elkápráztatott író színdarabját. Ez a darab cím gyanánt a »Buddha« nevet viselte, amely nyelvünkön annyit jelent, mint megvilágosult. Már maga a gondolat is Buddhát a színpadra vinni, csakis téves felfogásból eredhetett. Hiszen ha elgondoljuk, hogy Buddha félszázadon keresztül hirdette és győzte meg az embereket mindennemű anyag és előállott forma muló és változó voltáról, azonnal belátjuk, hogy e kimagasló lángelme nem való a színpadra, a formák e mesterségesen felépített világába. A nagy destructor, aki könyörtelen kezekkel tépte szét úgy az anyagi, mint érzelmi és gondolati világ illúzióinak fátyolait, ekkép méltatlanul került be a céltudatos illúziók még tűnőbb világába. A szerző különben sem ismerte tárgyát. Igaz ugyan, hogy Buddha életrajzi adatait nagy szorgalommal

állította össze, de magának e magasztos életnek tartalmát és célját nem ismerte. Így a buddhista végcél gyanánt — bármily különösnek is tűnjék fel — a megsemmisülést említi.

Ezen nem lehet csodálkoznunk; a legtöbbben akik halottak valamit a buddhizmus Nirvánájáról, úgy értelmezik azt mint a teljes megsemmisülést, az abszolút semmit, nem is sejtve azt, hogy ez a szó nem fordítással, de fogalmilag az említettnek épp ellentétét vagyis az élet teljességét jelenti. Nirvána annyit jelent, mint kioltva lenni. De mi van kioltva? Egy buddhista szent könyv szavaival válaszolva, ki van oltva az élet-akarat, a törekvés a lét és élvezet után ezen vagy a másvilágon; az a tévhit van kioltva, mintha az anyagi javak valami benső értékkel bírnának vagy maradandók lehetnének. Ki van oltva az érzékiség és a vágy tüze, végkép kialudt az úgynevezett énség szállongó csalfénye. Ezeknek a törekvéseknek és tulajdonságoknak hiánya bizonyára még nem jelenti a teljes megsemmisülést; s hogy némelyek a Nirvánát a semmihez, egy oly fogalomhoz hasonlítják, amelyet ugyan sokan használnak, de vajmi kevesen érthetnek meg, annak egyedüli oka az, hogy a Nirvána a legmagasabb átszellemülés állapota, amelyről kétségkívül nem bírhatnak elégséges képzelettel azok, akiket még földi kötelek bilincselnek. A Nirvána maga a teljes ismeret és erkölcsi tisztaság, a tökélynek legmagasabb foka, amely, hogy a Dhammapadám szavait használjuk, »jobb, mintha a föld egész birodalmán uralkodnánk, jobb, mintha az egekben lalnánk, jobb még annál is, mintha az egész világmindenség urává lennénk.

A régi szent könyvek felületes tanulmányozása eredményezte, hogy a nyugaton a Nirvánáról oly téves fogalmak keringettek. Eme tévtanok eloszlátása körül Dr. Müller Miksa az oxfordi egyetem híres tanára, szerzett nagy érdemeket. Ő mondta először, hogy ha Nirvána megsemmisülést jelentene, akkor a legtöbb buddhiztikus irat teljesen érthetetlen lenne.

Ámde ez irigylésre méltó boldog állapotához nem juthat el az, aki a földi élet bármely fájában élvezetet talál. A Nirvána első sorban a lehető legalanyiasabb állapot, amely nem törődhetik a közönséges étellel.

A szákják nemzetségének bölcse is — így is nevezték Buddhát — hidegen szemlélte az élet szüntelen körforgását. Siralomvölgynek tekintette az életet, akárcsak a középkori vallásbölcselek. De ez a szemlélet nem nyugodott vak tekintélyen, vagy legjobb esetben ethikai alapon, mint a középkori theologusoknál; egyesegyedül a józan emberi észre, a logika acéltalapzatára támaszkodott, erre építette a nagy templomot,

amelyben az élő emberiség egyharmada, 500 millió³ hívő helyet talált.

Buddha belátta, hogy az egyéni élet szenvedés. Szenvedés pedig azért, mert vágyakkal, gondokkal teljes s nem kerülheti el az öregséget, betegséget és halált. Hogy szenvedés van, ez képezte tanának első üdvigazságát; ebből következtetés útján vezette le a másik három üdvigazságot, úgymint azt az igazságot, hogy e szenvedésnek valami oka van, továbbá, hogy e szenvedésnek meg kell szüntetni s végre, hogy van oly út, amely a szenvedés megszüntetésére vezet.

Nyilvánvaló, hogy a négy üdvigazság — amely Buddha tanainak lényeges része — csak az emberi gondolkodáson, a józan belátáson nyugszik. Buddha úgy találta — s épp napjainkban elegenden lesznek, akik igazat adnak neki — hogy az élet mint különálló egyéni lét, mint énség, mint egyéniség nem egyéb szenvedésnél. Sokan fogják belátni, hogy kétes örömeinknek és élvezeteinknek ugyancsak megvan a maga ára. Richepin, egy ismert francia költő szerint az élet derűs pillanatai összevéve, csak egy-két órát tesznek ki; a szenvedések viszont hosszú évekre nyúlnak. Buddha látja ezt a nagy aránytalanságot. Szemlélete a legnagyobb mértékben elfogulatlan. Ő oly körülmények között jön rá az egyéni élet szenvedélyes voltára, amelyek között más ember bizonyára a mennyországban érezte volna magát. Királyfi volt, fiatal, életerős és India legszebb hercegnője volt hitvestársa. Azonban Buddha nem merül el kicsinyes énjében, hanem a világot nézi és felismeri az egész manifesztált világnak változó és muló voltát. Ő fut a világ, a rossz elől; sőt még örömeiről sem akar tudni. »A bölcs nem a láncokat, nem a köteleket tekinti bilincseknek, hanem a gazdagságot, a drágaköveket, a nőt, és gyermekeket, mindazt, ami őt a világias élethez csatolja. Elhagyja tehát azokat minden örömeivel és fájdalmaival együtt.

De joggal hagyja el az életet, kérdezheti joggal mindenki? Csak úgy, ha kiöli magától a különvált egyéni lét-akaratot, az érzések és indulatok után való sóvárgást, amelyet a szanszkrit »tanháznak« nevez. És ezt a lépést Buddha nem állítja oda, mint olyat, amelynek megtevését parancsokkal vagy fenyegetésekkel akarná kieszközölni. Az »ázsiai« valláserkölcsei tanításokban és törvényekben egy a n a t h e m a sem fordul elő. A buddhizmus alapítója nem követeli, hogy minden élő lény kioltsa szívéből a létakaratot. Ellenkezőleg türelemmel és mély belátással mondja: »A kit az élet kielégít, legyen nyugodt; sem isten, sem ember meg

nem foszthatják attól. De aki a szüntelen megújult légzést (itt utal az újjászületés tanára) szenvedéseivel és örömeivel együtt megunta, az előtt nyitva van a megváltás útja. Szinte csodálatraméltó példája ez a türelemnek. De még csodálatosabb a szelid és türelemteljes szó hatalma, amely ezerszer több embert térített meg, mint egy Barbarossa vagy Oroszlán-szívű Richárd fegyverét.

Valószínűleg a türelem és gyöngéd hang szülhették azt a teljesen jogosulatlan ellenvetést, hogy a buddhizmus tanai tétlenségbe merítik a hívőket, akik ennek következtében nem fejtenek ki elég tevékenységet az anyagi termelés terén. Kétségtelen, hogy Ázsiában a »civilizáció« nem oly szövevényes, mint nálunk; de ez nem is szükséges, mert a természet bőkezűsége ott sok munkát megtakarít. Az pedig bizonyos, hogy maga a civilizáció nem öncél, hanem csak eszköz, hogy az emberek minél nagyobb része az erkölcsi és szellemi fejlődés, minél magasabb fokára emelkedjék. Amennyiben ez a cél kevés anyagi tevékenységgel elérhető, épp annyira elvégzi ez az egyszerűbb civilizáció feladatát, mint amennyire nem teszi azt a bonyolultabb akkor, ha a legfokozottabb anyagi termelés sem képes a népességet az ethikai élet magasabb színvonalára emelni.

Ennek kétségtelen igazságát épp maguk az európaiak látták be. Csak így magyarázható, hogy a legelső kulturállamok, mint Anglia, Németország szaturálva vannak buddhista eszméktől. Úgy látszik, hogy lassanként a Nyugat is békéjét és örömét fogja találni a buddhizmus fenséges alapgondolatában, amelyet talán még senki nem fejezett ki oly tisztán, mint a híres orientalista, Rhys Davids: »Hagyjatok fel a személyes boldogság után való kicsinyes balga vágygyall. Itt a földön ez a vágy tudatlanságból ered és bűnhöz vezet, amelyből ismét csak szenvedés fakad, a túlvilágon pedig ugyanazon életfeltételek léteznek és minden újabb születésekkor tudatlanok és végesek fogtok maradni. Semmi sem örök. Maga az egész világ el fog tűnni; semmi sem létezik, minden csak keletkezőben van; mindez, amit ti önönmagatokból láttok vagy éreztetek, el fog múlni, mint minden más. Semmi nem marad meg belőletek, csak szavaitok és cselekedeteitek felhalmozott eredménye. Azért legyetek tiszták, jók és elmélkedők. Legyetek ébren. rázzátok le magatokról a csalóka képzeteket és lépjétek erős akarattal arra az ösvényre, amely kivezet benneteket a muló és változó élet-tengerből, arra az ösvényre, mely a Nirvána békéjéhez és örömeihez vezet, a bölcsesség, jóság és nyugalom ösvényére«.

NÉMET KÖLTŐK.

BOLYONGÁS KÖZBEN.

— Ernst Presang. —

Ismét egyedül bolygok a ligetben.
Idehallik a méla estharang . . .
És átrezdül a haldokló erdőn
Egy sejtelmes, egy suttogó, lágy hang.

Az alkony rózsapirja a falut átszővi.
Száll, száll a füst a tarka fátylon át . . .
Amott vonul egy nagy madársereg,
De nem zavarja az est áhítatát.

Lehajtja száraz fejét fű, virág.
Az elkésettek sorsa : már halál . . .
Lebeg a köd. — A föld ereje illan ? . . .
A gyász bánata im lelkemre száll.

Mert mi büszkén tört magasba eddig,
Visszarogy most, vissza le a porba . . .
S ami élet reszket még a lombon :
Egy vad vihartól lehull haldokolva.

Sötét ruhában eljön most az éj ;
Néhány csillag ragyog az utra félve.
A cserjékre tán szemük könnycseppje hull . . .
S a világnak örök, tarka képe
Némán előttem, látom, elvonul . . .

J ú b á l.

Ők hárman.

Irta: Révész Béla.

Este kilenc órakor két rendőr beállított a kültelk korcsmába és mogorván jelentették a korcsmárosnak:

Mi vagyunk az inspekciósok.

A korcsmáros, a gömbölyű emberke, nyugtalanul rántott egyet a felgyűrt ingujján és kövér nyakát billegetve, odatessékelte a söntés egyik külön asztalához a komoly férfiakat, majd odapöndörült a sörsap mellé és két kancsó sört hozott a számukra.

— Nincs semmi baj . . . nem is lesz . . . igyanak, rendőr urak . . . nincs semmi baj . . . he-he-he . . .

A rend komor őrei ernyős kalapjuk mögül rápislogtak a korcsmárosra, aztán összekoccintva a sörös-kancsókat, annyit mondtak.

— Aztan ne is legyen hát . . . és kardjukat a lábuk közé húzták. Hátradültek a széükön és mérges arccal bebámultak a korcsmába. Ott már vasárnap éjszaka volt. A gondtalan, szilaj, jókedvű mulatozás éjszakája. A kicsi és nagy asztalok mellett szorongásig ültek az emberek, akik a heti robot után sör, bor, p linka mellett vigadozva pihentek. A munkások idegenül verődtek össze, de közös örömük, a munkaszünet napjának éjszakai gyönyörűsége összehozta őket és a kancsók sűrű csörrenése köszöntötte barátkozásukat. A terem levegőjében már uszott a különös felhő, mely lefelé áradó melegséget, nehéz illatokat hord foszlányos szárnyain, melyre sápadt arcukkal rávilágítottak a rezgő gázlángok. A pipák, szivarok füstfátyolai, az italok áradó, bódító szaga, a fölhevült emberi testek gőzölgése ott gomolygott már a vigadók fölött és körül s a libbenő,

ringó meleg felhő még jobban összefogta őket, az emberek az asztalok hosszában még inkább összebujtak és ez mámoros érzéseiket duhajkodásra ingerelte.

A nóták örvényléséből kisívitott három szerb munkás danája. Mellettük rángatta vonóját a cigány, de nem győzte a taktust és a kontrás mindig előbbjárt, mint a primás, aki egyre hunyorgatta a szemét, ahogy a szerb legények föl meg leszaladgáltak a hanglétrán és a lábukkal dobogtak, úgy cifrázták éneküket. A munkások mellett lányok ültek, akik átkarolták a kedvesüket és segítettek a nótázásban. A siránkozó ének elragadta valamennyit és ahogy mindinkább belemelegedtek, dalolásuk már süvöltözött a mulatók danái fölött és a legkövérebb szerb legénynek zuzókedve támadt. Földhöz vágott egy poharat.

A két rendőr a söntésből beugrott a korcsmába a kövér szerb legény mellé és dühösen, recsegő hangon rákiáltottak:

— Na!

Aztán a kardjukra támaszkodtak, az egyik, a harcshajuszu, krárogott is és a száját elrándította, mintha harapni akart volna, de a pattogó beszédbe belé nem kezdhettek, mert egy nyugra legény a szomszédságtal mellől felugrott a helyéről, közzéjük szaladt és ráborult a rendőrök vállára. Söröskancsó át odaemelte a szájukhoz és kunyoálva mondta:

— Igyanak maguk is . . . nem mindig papsajt . . .

A mogorva férfiak, akik odakünn a söntésben önérzettel, de szomjasan itták a szükölő korcsmáros tolatódó ajándékait, a kancsó söröket és a savanyu borokat, most tiltakozva emelték föl a karjukat, eitolták maguktól a hosszú munkást és a fejüket csóválva, komolyan, a meggyőződésnek őszinte hangján mondták:

— Nem kell . . . nem kell . . . első a rend . . . a teremtsit.

A nyugra legény cimborái már meghatódottak voltak és nevettek a káromkoláson, aztán pajtáskodva, de erőszakosan is, lehúzták maguk mellé az asztalhoz a kevély embereket és elébük tolták a söröket:

— Hagyják, hagy danoljon, nem razzia-fajzat az isten-adta . . .

A rendőrök még duzzogtak és vissza-vissza fordultak a duhaj szerb munkás felé, aztán legyintettek — nagy ívet írva a levegőben — a kezükkel, amely most már megbicsaklott és hirtelen leesett a sörös-kancsókra és koccintottak a munkásokkal.

— Aztán nem lehet danolni, muszáj háborogni? — szólt az egyik rendőr, akinek mámoros arcán már kiderült a mosoly.

— Aztán a padlót berugatni, a sört nem meginni, a kancsót a közcsendhez vágni — szólt majdnem busan a másik rendőr, a harcsabajuszu, akinek a kalpagja már félre volt csapva.

Egy szeplős munkás megveregette a bus rendőr vállát és meglegedetten mondta:

— Ugy-ugy, komám . . . rend ide, rend oda, csak az van rendjén, ha már kotyog bennünk . . .

A rendőrök újra koccintottak és fenéig hajtották a sörös-kancsót. A harcsabajuszu megriszálta a torkát, megnyomkodta az ádámcsutkáját és nyugalmasan tréfált:

— Ezt is már eltoloncoltam . . .

A cigányok odasomfordáltak az asztalhoz és cifrázták a munkások nótáit. Ezek már nagyon ellágyultak és a bus dalokat úgy danolták, hogy a fejüket ráhajtották a munkás-lányok keblére. Azok is megerőltették a vékony hangjukat és vele énekeltek a kurjongató emberekkel. A két rendőr pedig lehorgasztotta a fejét és belebámult a söröskancsóba. Néztek önfeledten, mámoros kedvvel szimatolták a sárga nedüt. Körülöttük dalos volt újra minden.

A harcsabajuszu rendőr egyszer csak fölvetette a fejét és mutatóujjával belébökött a levegőbe. A munkások az asztal mellett rábámultak a rendőr ujjára s hallgattak. A harcsabajuszu a fürge mozdulat után még többször belébökött a levegőbe, ami után vastag, dörmögő hangján danolni kezdett:

Elmentem én Kikindára."

Tudom, tudja kee . . .

A rendőr itt megállt és kerek arca elkomorult. Félre-csapott kalapiját már a szemére huzta és a kezét a feje fölött meglóbálta. Aztán elkeseredve tovább kurjantotta:

Ráhágtam egy tökindára
Tudom, tudja kee . . .
Tökindáról, sajdi tökindára . . .
Fáj a szívem egy barnára,
Tudom, tudja kee . . .

A korcsma belső szobájában a cimbalmos csárdásra zendített és a pattogó nótát a cintányéros olasz nagy csörrenéssel kísérte. Az asztalok körül kavarodás keletkezett. A leányok, a munkások tülekedve igyekeztek a belső szoba felé és néhány pillanat múlva valamennyien benn szorongtak a szűk helyiségben. A cimbalmos, a cintányéros izgalmas zajt csaptak és a recsegő, zagyva hangok hullámosodtak, amikor már az egész banda huzta a csárdást és zendült a bőgő, sipitott a pikulás, rángatta vonóját valamennyi cigány. Az éjszakai multság nagyobbik része kezdődött. A munkások derékon fogták a lányokat és keringtek veük. A csárdás zugott, zenget körülöttük! A cintányéros olasz mindnagyobbat csörrentett. A lányok odasimultak a legényekhez és a kavargó táncsoportok keskeny ösvényein végigröptültek, a kigyózó utakon kibujtak, majd meg-megálltak és büszkén bokáztak. Az éjszaka hangulatossága elborította valamennyit. Fölgerjedt vérük ott csillogott a szemükben és verejtékes arcuk már nagyon vörös volt. A rendőrök káromkodva kocogtatták a csárdást. A lányok, legények érezték a testük melegségét, lassanként összefonódtak, egymás kezét szorosan megfogták és az arcukat egymásra hajtva, úgy táncoltak.

E tarka, ringó tömeg közé egyszerre csak két ur váratlanul bepottyant. Szép ruha volt rajtuk és az egyik, ahogy peckesen járta a csárdást, folyton kiabálta:

— Éljenek a munkások!

A másik egyrő hajtogatta és verte a bársonymellényét:

— Én szocialista vagyok!

A két ur, aki mámoros fővel éjszakai kalandra ide beugrott, tüntetett a munkás szeretetével és a munkások szívéből vasárnap éjszakáján kihullott a gyanakvás, érezték, hogy a mámor szárnyain megtudnák ölelni az egész világot. De a két ur is igazán, őszintén szeretkezett. Ha mulatós kedvük a részegségé volt is, mégis ami szépet és dicséretet a munkásokról mondtak igazán, őszintén elérzékenyülve mondták. A bársonymellényes szocialista már könnyezett a gyönyörtől és a virágáros leány egész kosarát tíz forintért megvásárolta. És aztán a piros szegfűket, a sápadt kaméliákat és a sok-sok tubarózsát tánc közben belétűzte a munkásleányok hajába, akik szívesen táncoltak vele, sőt átkarolták szenvedélylyel. A mulató ur sugott-bugott hozzájuk:

— Galambom, szerelmem . . . kertet veszek magának . . .

Az éjszakai mulatság az orgiához közeledett. A vigadók széles kedve növekedett, a duhajkodás valamennyit elragadta és az italól, szerelemtől ittas emberek egymáshoz ütődtek, keringve, bukdácsolva dülöngéltek. A harcsabajszu rendőr elrikkantotta magát:

— Bácska nótát, more? — és kígombolta kabátját.

A cintányér sikoltva csörrent és a cigányok a bőgőt, cimbalmot csapdosva, ráhuztak a kolóra. A harcsabajszu rendőr a két kezével lecsapott a csizmájára és aztán fölugrott a levegőbe. A csizmasarkát belevágta a padlóba, majd lábujhegyre ugrott, aztán a lábait jobbfelé és balfelé dobta és újra összezsápta a csizmáit.

Az ujjával pattogatott a levegőben és ismét felrugta a lábait a levegőbe. A kardja himbálódzott a hasától a hátáig. A szerb munkások köréje gyűltek és vele együtt járták a kolót, a leányok, a legények eltávolodtak egymástól, rengett a padló dobogásuktól, majd újra összezsáptak és ropogtatták a tánczót. A rendőr földhöz csapta a kalpagját, aztán elhagyította a kabátját és két kezét a csipőjére téve, keringett maga körül és rezgettette a lábait. Egyszerre csak megtorpant, az öklét a magasságba lökte és siralmasan fölördített:

— Hej Bácska, hej Bácska! — és a zord férfi a renitens, kövér szerb legény nyakába borult...

A cigányból — aki az orgia hullamai között szilárdan állt, mint a tenger közepén a megingathatatlan sziklafok — kihajtott a cigánynép élesen megérző ösztöne és az ellágyult az elkeseredett, a vadérvésű emberek számára rázendített a munkások dalára. A forróvérű emberek egyszerre ki-gyuladtak.

A forradalmi dal, mint szilaj orkán, sodorta az éjszakai tivornyázókat szorosán egymás mellé és a Marsellaise örvénylő, tüzes hangjai keresztülviharzottak a lelkükön. A tánc megállott, a munkások a mellüket kifeszítették, nehéz fejüket felemelték és rekedt torokkal énekelték a munkások dalát. A munkásleányok mámoros arcára rászallott az áhitat és daloltak a forradalmi dalt, mint az imádságos éneket. Harsogott, zugott a Marsellaise —, a két rendőr kardjával verte vad ritmusához a taktust. Ahol a szárnyas dal emelkedését hanggal elérni nem tudták, ott üvöltöttek és a kardjukkal hadonáztak... A két ur homlokáról csurgott a verejték és finom nyakukon kidagadtak az erek, ahogy torkuk szakadtából énekelték a vörös dalt. A három tábor a mámor ujjain keresztül az orgia pillanataiban egy táborba olvadt...

Künn már hajnal volt és a korcsma körül megzendültek a gyárkürtök. Sikorgó, zugó, orgonázó hangjai köszöntötték a robot napjának tölvirradását. A gyárak sürgető, parancsoló éneke beüvöltött a korcsmába és kikergette az embereket az utcára. Vasárnap éjszakájának szivárványát elnyelte a hajnali szürkület. A munkások, a rendőrök, az urak megrázkódtak a hideg levegőben és elindultak három különböző irányban...

UJ KÖLTŐK.

SULAMIT-VERSEK.

SZÉP VAGY . . .

Szép vagy leomló bodros fürteiddel,
Min átszökel a kóbor játszi fény,
Mint bérces Hermon illatos fején,
Ha göndörödve leomol
A csillagó felhőgomoly . . .

Szép vagy epedve fénylő szemeiddel,
Mint Sáron völgyiben a rózsaszál,
Mit átölel a forró napsugár
S szinaranyra csókolja át
Csillámló, rezgő harmatát . . .

Szép vagy pirosuló biborajkaiddal,
Mint Sion fölött hajnalpirkadás,
Mint szentelt oltáron a tűzvarázs,
Mely áldott lánggal elemészt
Hízogó lelket, szívet, észt . . .

Szép vagy sudáran lengő termeteddel,
Mint Libanonban karcsu pálmató,
Mely gőzös döllyfel büszkén égbe nő
S gyönyört lihegve lesi el,
Ha csillagserge dalra kell . . .

Szép vagy, miként az ígéretnek földje,
S a távolból, ah itt Nebó hegyén
Remegve, félve nézlek, nézlek én:
Sulamit, oh, elérlek-é?
Sulamit! Éltem élete!

A TÁVOLBAN.

Lehajtja már fejét a pálma,
 Már hervadnak a mirtusok,
 Regéket sző a márdus álma
 S a szellő bölcsődalt susog.
 Nyugodni tér a Karmel, Sáron,
 Libánont megszáll édes álom
 És engem mind magamra hagy —
 És te oly messze vagy! . . .

Köröskörül már nő az alkony,
 A föld fekete pajzsot ölt,
 És távolban a Jordánparton
 Ezer sakáll kacag, üvölt . . .
 Homályt uralgó sárga rémek
 Sötét birodalmukba térnek
 És félelmem oly gyötrő nagy —
 És te oly messze vagy! . . .

Az éj lehűl s fejemre száll a
 Fehérlő haláltiszta dér,
 És megdermed a vágyak árja
 És megkövül a szenvedély.
 Nyugodni űz egyetlen vágyam
 Nyudodni örök éjszakában,
 Szívemre rá borul a fagy —
 És te oly messze vagy! . . .

Patay József.

† Hajnalka.

Irta: Sidney Carton.

Alig pár hete tették örök nyugalóra a fiumei sziklás temető ciprusai tövében — a podesta persze megtagadta a diszsi helyet — a hatvanas évek egyik érdekes irodalmi alakját, Szegfi Mórné Kánya Emiliát, most meg azon idők ünnepelt poéta asszonya Hajnalka halt meg.

Mint apró gyerek, sokszor elnéztem ablakunkból a «szép nénit», akinek mindig volt egy nyájas szava hozzánk és a zsebében egy pompás édesség az öreg Maffei cukrosboltjából. Az ura, Rózsaági Antal ott professzorkodott az aradi lyceumban, respectált tanára volt a bátyámnak is. Gyakran bejárt a nagybátyámhoz, az öreg Réthy Lipóthoz, aki kiadója volt s mi gyerekek összebugva meg-megkacagtuk göndör fürtös a lá Andrassy Gyula frizuráját.

Mikor özvegy lett Hajnalka, nagy szerényen meghúzódott Kertész-utca egy kis házában, az ablaka telisteli volt viruló virággal. A töméntelen bánat, a sors rettenetes sok csapása nem hagyott nyomot az arcán. Csodálatos, szinte legendásan szép idős dáma volt. A haja fehér, mint a hajnalban esett hó, ragyogó két szeme fekete mint a sötét, viharos éjszaka. Gyakran voltam vendége, én a rajongó diák ember s a felséges kávé mellett mesélt a múlt idők nagyjairól s repülni vagyó lelkemnek nőtt a szárnya . . .

Gondok, nélkülözések között élt a nagyasszony. Mondhatom elhagyatva. Nem törődött vele semmi emberfia. A fia elkerültek messze idegenbe, a lánya is férjhez ment. Magában élt, — az emlékeinek. Akkor írta albumomba ezt a pár sort is:

Az őszenek is van még egy-két virága
Ami a nyárból megmaradt. —
Emlékezés! — A szív elmúlt nyarának
Őszi virága, — áldalak!

*

Pedig nem is nagyon régen, harminc-negyven esztendeje, töméntelen volt a barátja. Hires jó konyhát vitt, terített asztalt tartott . . . Salonja, zugligeti villája centruma volt a pesti

szellemi életnek. Kemény Zsigmond, Lauka, Pákh, Szabó Richárdék, Kecskeméthy Aurél, Balázs Sándor, Tóth Kálmán, Lisznyay, Molnár György, Felekyek, Komáromy Alajos, a Wohl lányok, mindennaposok voltak a háznál. Mikor az öreg Dumas, lányával Marieval Pesten járt, náluk szállt meg s hetekig volt szóbeszéd tárgya az a fényes estély, melyen a magyar író világot mutatta be a nagy francia mesternek. Kincsként őrizte Dumas kérését, egy Petőfi vers fordítását, melyet a «legbajosabb collegának» dedicált.

Mikor az Ősz-utcai gyönyörű kert közepén álló régi báró Révay-féle curiát árendálták, akkor volt csak víg élet a háznál. Egyik szála a másikba nyilott. A híres házibálok fő gavallérjai Toldy Pista és Bercik Árpád voltak. De sok kivilagos kiviradtig ropták ott a csárdást a Szigligeti lányok, Szilagyi Elvira. Az urak körülve ték Vaj Lojzi báró feleséget, a jukker Szentkirályi Pannát, aki olyan cochonerieakat mondott, hogy még a fal is pirult belé... Divatosak voltak a Rózsaágiék «piknik»-jei is. Egyik háziasszony a másikra licitált a sokféle jóval, amit küldött s néha három napig ott kosztoltak. Egyszer Prielle Cornélia is azon tépelődött, mi meglepőt küldjön a cécóra, amikor jó ura Szerdahelyi Kálmán vigasztalta:

— Hagyd csak rám! Majd kiteszek én érettünk. Olyant küldök, ami még nem volt a Tóniék asztalán!

Ez a biztatás megnyugtatta Cornéliát. Nagy parádében mennek az estélyre, az asztal majd leroskad a garmadában felhalmozott finom falat alatt. Keresve keresi, mit küldött Szerdahelyi...

Az asztal közepén virággal felcícomázva egy habfehér patyolat zacskó, telisteli fodros-rózsás pattogatott kukoricával...

Szegény Cornél, majd elsülyed szégyenében...

De a pezsgőt is Szerdahelyi küldte...

*

Nagy és intim barátság fűzte őket a haza bölcséhez is. Eljárt hozzájuk, szívesen diskurált a szellemes menyecskével s első gyermekét maga tartotta a keresztvize. E dekes Hajnalka Naplójának az a része, melyben ezt az eseményt írja meg:

«Soha nem feletem el! Az egész napot velünk töltötte Deák Ferenc, kis Ősz-utcai szállásunkon. Egy pár jó emberünk volt már együtt, mikor megérkezett az «öreg ur» Kemény Zsigmonddal egy nyitott kocsiban s azt a fáradságot

se sokalta, hogy a templomba menjen és a saját áldott két kezére vegyen egy siró pólyás gyermeket, — az én Bandikámat — hogy ő maga tartsa a keresztvizre. A keresztanya, Hollán Ernőné, el akarta venni tőle.

— «Nem, nem» — szólt ő nyájasan — «a fiugyerme-
ket a keresztapja, a leányt a keresztanya tartsa keresztvizre.
Ez régi magyar módi.»

Es tartotta mindvégig, noha Bandi minden erejével
bömbölt.

— «Ime» — ezzel adta át nekem — «itt a kis polgár,
életrevaló, mert igen nagy hanggal lépett a világba.»

Köztünk egészen egyszerű ember volt. Elfelejtettük, hogy
minő nagy, csak azt éreztük, hogy mily jó és szeretetteljes.
Mindenkihez figyelmes volt s a nőkkel tréfált, pajzánkodott,
itatta őket pezsgővel, amit ő maga meg sem ízlelt s mikor
már valamennyinek jó kedve volt a kerti tóba állott s csak
azt bocsátotta át, aki neki vámot fizetett. Ez a vám egy
csók volt. S vajjon ki nem fizette vón meg szívesen! Van-e
olyan magyar asszony? Oh ti még most is élő asszonyok,
vajjon e csóknak az emléke nem lesz-e örökre legdragább a
szíveteknek? Őrizzetek meg, semmi sem magasztalhat úgy
fel, mint az a tudat, hogy ajkatok az ő tiszta, nemes hom-
lokát érintette. Mily szerény volt! Előttem áll nemes, buzdító
példája öökké. Szívemet nagy büszkeség tölti el, hogy ba-
rátunk volt, hogy szerehettem őt az én lelkem szerint. Ne-
kem még ahhoz is volt merszem, hogy ezt megmondjam
neki, de mikor sejtén, hogy e miatt sértve van, tréfásan
felelte:

— «Mikor haragudtam én azért, hogy engem szép, fia-
tal asszonyok szerettek?

Egyszer egy új kötetem vittem el neki. Nem azért —
mondám — hogy elolvassa, hanem hogy lássa, hogy firkálni
is szoktam.

«Szép, szép» — felelte mosolyogva — de nekem tö-
kéletesen elég, ha a nő igaz anya, hogy én őt nagyrabe-
csüljem».

Fiamat gyakran felvittem hozzá, hogy lássa a mig lát-
hatja, hogy lelkébe véssem minden vonását, minden szavát.
Mindig nyájasan fogadott s megtraktált egygyel-mással, ami-
vel tisztelői lepték meg. Egyszer egy kosár epret ettünk
meg nála, amit ő nagy gyönyörűséggel nézett. Mikor ép ja-
vában csemegéztünk, egy fontos deputációt jelentettek s én
természetesen távozni akartam.

«Minek» — szólt Deák — «végeznék mi így is.»

Az urakkal tolmács révén angolul tárgyalt. Azok földig hajolva mentek el s ő a pamlag sarkába ült és térdére mászó fiamat lovagoltatta.

«Gyi, keresztapa! Te vagy a ló, én a huszár»!

Megbotránkozva csüitottam a gyereket...

«Ugyan hagyja csak komámasszony, ember lesz belőle, engem is lóvá tudott tenni, pedig ez még senkinek se sikerül!»!

Nem szerette, hogy a gyermek nyakkendőt hord. Figyelmeztetett, hogy jobb, ha a nyak szabadon van, hanem ha mégis feltem a meghülestől, viseljen vékonyka szőrzsínórt, ez izgatja a nyakbőrt s a hideg így kevésbé árt. Ilyent visel már ő is gyermekkorára óta.

Ha nyaranta — Pusztá-Szt-Lászlóról irt, soh' se feledte el a gyerekeimet, «csókolja meg őket helyettem is!» — Egyszer Bandi fejére téve a kezait, áldólag mondá:

— «Nagyot nőjj fiam, legyen belőled derék polgára a hazának».

— «Oh ha lesz az rá hatással a jövőben, hogy minő kéz áldotta meg, akkor derék emberré kell lennie. En, az anya rajta leszek, hogy ez áldó kéz nyoma örökké éljen szívében...

— «Igen, ön sokat tehet érte, majdnem azt mondhatom, hogy mindent. A gyermek majnem legtöbbször anyjától örökli szellemi tulajdonait, van rá elég pelda a történelemben. Nézze meg Wesselényit, Széchenyit, nem-e az édes anya lelke élt mindegyikben? Igen, az anya befolyása a legerősebb és legmélyebb hatással van a fiára.»

— «De minden édes anya nem lehet egyszersmint Zrinyi Ilona is...»

— «Hát tanítsa meg arra, amit tud. Azt hiszem szeretni, nemesen szeretni, minden műveltlelkű nő tud!»

— — — Aztán soká lattuk. Beteg volt.

— «Mikor meggyünk keresztapához?»

— «Majd ha meggyógyul fiacskám, most nagy beteg.»

El is vittem hozzá, amikor meggyógyult, mikor örökre megszűnt minden szenvedése. Oda az Akadémia gyászos oszlopsorai közzé. Szép halott volt, olyan mintha márványból lenne faragva. Olyan volt a feje mint Caesáré. És minden csupa virág. Feletem a fiam:

— «Nézd meg jól, mert többé soha, sohase látod. Nézd, hogy alszik, mily szeliden csukta le jószágos szemait. Nézd a homlokát, hol annyi nagy gondolat pihent el örökre. Soha se feledd el szavait és a két kezét, mely fejedet áldólag pi-

hent. Ha az éleiben kísértések szállnának meg, gondolj e pillanatra itt, midőn mellette térdelsz és még láthatád megvilágított dicső vonásait, azt a lecsukott két szemet, melynek tekintetéből néha rád is vetődött, egy-két meleg sugár . . .»

Azután letettük koszorúnkat s igaz szívből jött meleg könnyek harmata csillogott szememben . . .»

*

Ragyogó napsugaras délután van. Aranyszínűre festi Abbáziát. Mindenki kacag, örül, tolong a nép a «Quarnero» pálmás babéros teraszeán, ahol víg nőiákat húz a cigány . . .

Ott ülök magam is . . .

Egyszerre, — látom — a primás egy táviratot olvas és halálsápadt lesz.

— «Mi az Bandi?»

Egy telegramm «Zilah. — Ma meghalt az édes anyád, harmincadikán temetjük»

Elfogtak az emlékek . . . Neki indultam a veprináci erdőségnek, hogy talán megtalálom «az első ibolyát»* — elküldeni a «szép néni» koporsójára . . .

. . . és «igaz szívből jött meleg könnyek harmata csillog a szememben . . .»

* Ez volt Hajnalka első versének címe, mely még aradi iskoláslány korában jelent meg a «Pesti Hölgydivatlap»-ban.

Gyermekszájból.

— Második sorozat. —

Közli: Sárvas.

— Zoli miért nem imádkozol? — kérdem egyszer öcsém, ki eddig jámbor gyerek volt s hirtelen változott úgy meg.

— Azért, mert gazdag akarok lenni — feleli nagy flegmával.

— Hogy-hogy?

— Hát csak úgy. — Egy-e magad mondtad, hogy István bácsi sohase imádkozik és mégis milyen gazdag, Mihály bácsi meg folyton az imakönyvnél ül és azért mégis szegény. En meg nem akarok szegény lenni . . .

— Juj, milyet hazudott Mihály bácsi — mondja egy sétáról hazajövet a kis öreg botránkozással.

— Miért Zoli? — kérdem.

— Miért? Mert azt mondta, hogy Irma néni szarvakat tesz Pista bacsira.

— Kinek mondta?

— Hát Kalmán bácsinak. Én meg kíváncsi voltam, hát megkérdeztem, hogy mindég ott lesznek-e . . .

— Minek kellett azt neked tudni te vén asszony?

— Hát mert megakartam látni; és mihály bácsi ezt mondta, hogy «De bizony ott maradnak örökké már.» Pedig én jól megneztam és Isten bizony semmit se láttam. Nem is hiszek én többet Mihály bácsinak — végzi be mondókáját az öreg.

— No Zoli tavaszkor meglessük, mikor hozza a gólya a kis babát sógorodnak — szolék hozzá egyszer.

— Igazán Dodó bácsi?

— Igazán bizony.

— És mindég a gólya hozza?

— Az hát; ki más?

— De a gólya telen nincs itt és Vilma néninek mult héten nem volt babája, most meg van. Hogy van az? . . .

Künn sétáltunk egyszer a mezőn s Zoli jobbra-balra ugrált, majd kavicsokat dobált az ott böngésző gólyák felé. Eleinte hagytam, midőn egyet eltalált, indulatosan szóltam rá:

— Ugyan Zoli ne dobáld azokat a szegény madarakat! Nemtudod, hogy az bűn?!
— Miért Dodó bácsi?

— Mert a gólya szent madár.

— Miért szent madár? — kíváncsiskodott tovább.

— Csak.

Elgondolkodik a kicsi, mutatóujját a homlokára teszi s nagy fontoskodva mondja:

— Ahá, tudom már. Mert a gólyák hozzák a babákat és ha azokat megbantjuk, haragudni fognak majd. Ugy-e.

—
Nagy nevetéssel tör be egyszer szobánkba . . . hihhi . . .

— Min nevetsz Pali?

— Hát voltam Irma néninél . . . hihhi és ott találtam hihhi . . .

— Ne neved annit te, mert kilöklek!

— Hát ott találtam Károly bácsit.

— Ezen neveltél? Hisz nincs is min.

— Nem ám! De hihhi ölelkeztek. És nekem azt mondta Irma néni, hogy Károly a rokona és be akart csapni. Mintha én nem tudnám hihhi . . .

— Hát aztán? Mi közöd hozzá?

— Hát semmi; de elmondtam Zolinak, ő meg elmesélte, mit beszéltek Mihály bácsiék a szarvakról és ezen neveltünk annyit hihhi . . .

—
Máskor kérdeztetvén meg erről, már rabló akart lenni.

— Miért Pali? Hisz ez rossz ember — mondom rá.

— Hát — feleli — hogy Zoli féljen tőlem. Most mindig megver, de legyenek csak nagy, igazi rabló, majd megmutatom neki.

— Hisz becsuknak a zsandárok.

Végignéz erre rajtam szánakozólag, s büszkén mondja:

— A zsandárok? Hát nem tudja Dodó bácsi, hogy egy rabló 100 zsandártól se fél? Tessék elolvasni Rózsa Sándort. Én még erősebb leszek . . . Csak legyenek nagy majd.

- Szép Zoli, szép; szeretőd van. Gratulálok.
 — Nem is igaz.
 — Nem?
 — Bizony no, hogy nem.
 — Esküszöl? Hát a Berta?
 — Berta? Ő az én ideálom.
 — Hisz mindegy.
 — Nem mindegy Dodó bácsi bizony. Én nem csókoltam meg soha . . .
 — Szamár vagy öcsém.
 — Az se igaz. Azért nem csókoltam meg, mert tudom ha egy fiu megcsókol egy leányt, feleségül kell venni, nekem meg nem kell Berta.
 — Nem-e? Miért no?
 — Csak.
 — Ez nem beszéd.
 — Hát mert iegnap Dénessel játszott bujósdit és nyelvet mutatott. No ugy-e, hogy nem vagyok szamár?
 — Az se igaz. Csak praktikus vagyok. (Ezt a szót a cselédtől tanulta.)
-

Máskor igen kért:

- Dodó bácsi vigyen el sétálni.
 — Hát mi van ma, hogy ugy sétálhatnál?
 — Elefántot akarok látni.
 — Állatsereglet van?
 — Nem.
 — Hát cirkusz?
 — Az se. De Pista bácsi ezt mondta, hogy Sárika mindig elefántot visz magával, ha sétál és épen ilyenkor szokott.
 Elvittem kíváncsiságból, hogy mit szól majd, s hazatövet kérdik tőle:
 — Láttál elefántot?
 — Nem.
 — Nem? — kérdem én. — Hát egyedül volt Sári?
 Ott volt bizony az elefánt.
 — Hát akkor az elefánt a Zoli nagymamájából van...
-

Jogász bátyámtól tudom, hogy szomszédunk két gyermekét két különböző metódus szerint neveli. Az egyik szabály szerint tanul és nevelkedik, a másik természettudományi alapon nyeri oktatását.

Összenéz egyszer a két gyerek, s az első megesküszik arra, hogy igaz, a mit mond:

— Isten bizony, úgy volt.

— Ugy sincs Isten, feleli a másik.

— Azért is van.

— Ha van, hol van? Mutasd.

— Hol? mindenütt.

— Nem látom.

— Nem-e?

— Nem.

— Hát ezt a gyufaskatulyát látod.

— Azt igen.

— Itt egy légy, beleteszem. Most bekötöm, begöngyölöm.

— Látod-e a legyet?

— Nem.

— De azért megvan. — Látod így van az az istennel is . . .

Elmesélem ezt egyszer Zoli öcsémnek és kérdem:

— No Zoli kinek volt igaza?

— Hát az elsőnek — feleli gondolkodás után.

— Miért?

— Mert az isten azért van, hogy féljünk tőle, ha rosszat akarunk tenni, azt mondta a tanító úr.

— Nem értem.

— De te mit mondsz? Kinek van igaza.

— Mondtam, hogy az elsőnek, mert a mi nincs, attól úgy se lehet félni és a mi van, az bánthat — felelte. De látszott rajta, hogy küzd a gondolatokkal . . .

Egy ozsonnánál eldicsekszik egy fiatalember, hogy ő képes egy fél liter malátasört felkanalazni és nem lesz rosszul.

— Ojjéj nem is olyan nagy kunszt ez. Az én apuskám egy hajtásra issza meg és nem lesz rosszul — mondja Peti hősiesen.

Szinjáték.

× A Nemzeti Színház múlt héten három egyfelvonásos darabot mutatott be, amelyeknek közös szerzője Pásztor Árpád, ez a kedves talentumu fiatal poétánk és nagyon sokoldalú színházi szerzőnk. Pásztor nem aratott nagy sikert, amiért azonban nem is őt érheti gáncs, aki végre csak megírta a darabokat, hanem inkább a színházat, mely azokat elő is adta. De nehogy maliciózusnak tessenek ez a megjegyzés, sietünk kijelenteni, hogy a színházat sem azért, mintha a darabok rosszak lennének, hanem azért, mert három egyfelvonásos darabbal egész estét lefoglalni nem lehet, nem is szabad és különösen nem szabad olyan előkelő műintézetnek, aminő a Nemzeti Színház. Kiváltképen akkor nem szabad, amikor annak a színháznak olyan specifikus közönsége van, aminő a mi Nemzetinké. A dolog körülbelül olyan, mint ha vendégeket hívnék meg vacsorára és ezeknek először hors d'oeuvre-t szolgáltatnák fel, aztán egy kis káviárt és végül ementháli sajtot. A desszert jó, a bevezetés is étvágy gerjesztő volt, de hol maradt a vacsora? Ha pedig azt nem adott, azért nem lehet a csemegekereskedőt szidni, akinél a desszertet és a káviárt stb. vettem, hanem egyes-egyedül engem, aki vacsorára hívtam embereket, de mással se szolgáltam nekik, — pedig couvertenként hat koronát szedtem, (vagy nem ennyibe kerül egy hely a Nemzetiben?) — mint némi csemegével. Nem, ezzel nem lehet lecsillapítani olyan közönséget, aminő a budapesti és olyan vendégeket, amelyek az én vacsorámra hivatalosak. Ez volt az oka aztán annak, ha a közönség elégedetlenül távozott a színházból és ha a sikertelen bemutatóért nem Pásztor Árpád a felelős, hanem a színház. Ha csupa gourmand járna a színházba: Pásztor premiérje valószínűleg diadalt jelentett volna a szerzőnek. Így azonban nem. Mint lever de rideau-k azonban valószínű, hogy a múlt csütörtökön bemutatott három darab közül, különösen kettő, az »Öregek« és a »Biró« címűek tovább is játékrenden maradnak. Az első egyfelvonásos, az »Alku« kellemetlen darab. Tudja isten miért. Szaga van. Szóval kellemetlen.

—

× A Vigszínház, amelynek szezonja nem indult éppen a legszerencsésebben, váratlanul megtalálta ez idei slágerét

Bernstein-nek »Rafale« című darabjával, amelyet nálunk Baccarat cím alatt hoztak színpadra. A francia szerző által adott cím magyarul annyit jelent »A forgószél« és Bernstein valószínűleg nagyon jól tudta, miért nevezi így a darabját és miért nem adja neki azt az ordító címet, amellyel azt a magyar fordító ellátta és ríktóvá tette. A darab így is eléggé hatásvadászó, hátha még kiemelik azt, hogy a játék, a hazardjáték benne a legfontosabb. Amikor Bernstein a »Forgószél« címet választotta, azért tette, hogy némileg háttérbe szorítsa darabjának vezérmotívumát. Így a »forgószél« alatt érthető a játék is, amely tönkre teszi a hőst, de az a nagy szenvedély is, amely Helénnek, a hősnőnek szívében dúl. Vagyis más szóval, a magyar cím tulságosan pregnánsá teszi, hogy a szerző ilyen közönséges, izgató de kevésbé artistikus eszközhöz nyúl, aminő a játékosnak, a professzionátusnak, színpadra vitele. Végre azonban cím körül nagyon felesleges dolog vitatkozni, főleg amikor maga a darab is megérdemli, hogy foglalkozzanak vele. Bernstein Rafale-ja rémdráma. Izgató, de rémdráma, annak minden kellékével felszerelve. A szereplői: rablók, akik manővereikkel vagy hogy vagyonhoz jutottak már, vagy pedig vagyonhoz akarnak jutni. Minden tettük, minden gondolatuk merénylet más valakinek anyagi, vagy erkölcsi jóléte ellen. Az egyik rabol, a másik lop, vagy sikkaszt, vagy csábit, szóval valamennyi-nek lelkiismeretét terheli egy és más olyan, amiért méltán gyűlne meg a baja a büntető törvénykönyvvel. És mert ez diszlet csupán, a dráma pedig, még a rémdráma is, akciót igényel, azért Bernstein a szerelmet és a játékszenvedélyt is harcba viszi. A csatát, mint jó hadvezér, meg is nyerte. Párisban csak úgy, mint nálunk és nálunk csak úgy, mindenütt, ahol hivei akadnak az ördög bibliájának és megkönnyezői a szerencsétlen szerelmeknek. Szó sincs róla, Bernstein igen érdemes ember, mint író is kiváló, sikerei is nagyok lesznek még, ámde — meggyőződésünk — a Rafale méltatlan ahhoz, aki megírta *Detour-t*, a *Frère Jacques*-ot és a *Bercaill-t*, három csudálatosan finom darabot, amelyekben Bernstein szinte egyesítette a Dumas fils nagy készséget, biztos technikáját és a Henri Becq finom, rekonstruktív képzelőerejét. Engedje át Bernstein a Rafale-féle témákat azoknak, akik ujságregényeket írnak, s külvárosi színházaknak rémdrámát . . . De hát a darab óriási sikert aratott. És ilyenkor a gáncs már éppen olyan kevésbé segít, mint amilyen kevésbé árt bukás után a — dicséret.

× Kettős bemutató volt tegnapelőtt a párisi Renaissance színházban. Előbb Anatole France-nak »Au petit bonheur!« című egyfelvonásosát adták, utána Brioux-nek, a Vörös talár szerzőjének egy három felvonásos vígjátékát. France darabja igénytelen apróság, amelyben azt a régi tételt példázza, hogy az asszonyok inkább követik azt, aki tetszetős frázisokkal hizeleg nekik, mint azt, aki őszintén szól hozzájuk. A fordulatos, szellemes apróságnak nagy sikere volt. Brioux darabjának tárgya még jóval fanyarabb a Franceénál. Azt bizonyítja benne, hogy a férfiak akarat nélküli eszközzé, játékká válnak a nők kezében még akkor is, ha a férfi intelligenciája jóval fölötte áll a nőének. Ugy vergődik a férfi a nő akarata szerint, akár a cserebogár, — innen a darab címe is: Cserebogarak — amelylyel pajkos gyermekek üznek gonosz játékot. — A második darab nem tetszett és legfeljebb az mentette, hogy a két főszerepet Guitry és Polaire kisasszony játszotta.

× Skram Amáliának, aki egyike a legjobb norvég írónőknek, néhány nap előtt mutatták be A quiete című új darabját a krisztániai városi színházban. A darab hősnője egy bukott kereskedőnek elvált felesége, akinek művészi hajlamai vannak. Mivel alkotóképessége nincs, hajlandóságát legalább úgy követi, hogy állandóan művészek, bohémek körében él. Véletlenül megismerkedik egy ügyvéddel, igen derék uri uriember, azonban a comme il faut kérdéseiben szigorú és kérielhetetlen. Az ügyvéd beleszeret az asszonyba és viszont. A férfi megvallja szerelmét, a nő pedig mialatt felfedi multját, elmondja, hogy megélhetése érdekében néha expediensekhez kellett folyamodnia, amelyek között szerepel az is, hogy lopott értéktárgyakat. Az ügyvéd erre meghökken és örökre elhagyja a nőt. Ennyi az egész. Egy fejezet — mondjuk — az életből. Nincsenek intrigái, nincsen akciója sem és így érthető, ha a legbrilliansabb megfigyelések ellenére is, a néző időnként betöltetlen ürt érez, ami különben igen gyakori még legjobb skandináv darabok előadása közben is. Kivált, ha a darab nőírónak tollából került ki. És legkivált: ha az a nő a nőemancipációért száll sikra. Igazán, vannak tárgyak, amelyekhez nő íróknak egyáltalán soha sem szabadna nyulniuk. Ilyen téma például — a nőemancipáció.

Rippl-Rónai József.

Irta: Rottenbiller Ödön dr.

Három-négy esztendőös szorgalmas, visszavonult munkásság becsapó löke az a kiállítás, mely a Könyves Kálmán magyar műkiadó társaság termeiben van együtt. Vagy kétszáz kép; melyek között pasztell, vízfestés, olajkép, sőt, ha nagyon keressük, kréta, toll s talán még ceruzarajz is akad. Persze túlnyomó a pasztell, mint mindig. Mert Rippl-Rónai nem először foglalkoztatja a műkritikát és kritikusokat ezuttal. Csak hogy most, — végre kezdik megérteni. Még műbarátaink is. Össze-vissza alig egy hete, hogy képei a nyilvánosságnak is hozzátérhetők s máris eredményes művásárlás jár nyomukban. Nagy szó s még nagyobb eredmény ez, ha meggondoljuk, hogy éppen három gyűjteményes kiállítás vár vevőkre mostanában . . . Iú Budapesten.

Mindenképen örvendetes művészi tanulság fakadt ennek az intíme, érdekes kiállításnak nyomában. Ezt a másfél száznál is több érdekesebbnél-érdekesebb színdarabot, ezeket a pazarul színes impressiókat megértették; s a merész koloris a, a vakmerő impresszionista, kit a közelmúltban annyira lebecsültek, leszóltak, kinek művészi inspirációit szín-vicceknek, színes, hüpe modern szertelenségnek nevezgették, komoly művész számba megy igazában: sőt képeit kapkodják, szinte versengenek értők. Lám, kezd a mi nagyközönségünk is nagykoru lenni politikában, művészetben, nemzeti érzésben egyaránt. Mert sajátos, nemzeti érzés ihlete van a Rippl-Rónai mostani képeinek. S ez az ő nagy haladása. A magyarázó szöveg nélkül is kerestük volna (s bizonyára rá is találtunk volna) azt a «Kaposvári kicsi fehér házat», azt a kis darab hazai rögöt, mely a képek motívumainak művészkonyhája lett itthon. Az édes haza, a szülőföld s ennek isteni élete itt adta — érezzük — a meleg, a közvetlen inspirációkat. A család és a rokonság, meg s sok ismerős, jópajtás élete segített aztán kibővíteni a sok hazai témát. Így kerültek papírra és vászonra a jóízű kisvárosi alakok, teszem a «kaposi polgár» (36), az «asztaltársaság» (70), a «Kisvárosi politikusok» (73), a híres «pörkölt-társaság» (89) és a «Kis, színes társaság» (91) stb., így lett kép a különféle típusokból: a következőkből (64, 65), az asztalusból (31), akár aztán a doktorból (17, 82) a főmérnökből (84), a plébánosból (34), a falusi tanítóból (95), a verklis koldusból (76), az öreg órásbácsiból (94) és a résoni vincelérből (78) stb.

Mindenből valóságos karakter avagy életképet csinál s mindenütt megtele a sajátos, különleges vonásokat; betekint, belát minden hivatásnak, mesterségnek avagy foglalkozásnak miszte-

riamába s minderre külön mondani valója, külön színe akad. Ezért világítanak meg annyit érdekes, puha pasztellszínei s azért értjük meg (na akarjuk!) az ő összes, színes, színpompás mondani-valóját, mit a formában, mozdulatokban, beállításban «pemzli, végre, kréta alá» fog aztán. Mindennek segítségével van vakmerőségig bátor egyénisége, jellemző rajztudása s pazar színiskolája, mely kifogytatlan a lagy, jellemző nűán-zokban. Színerzése elsősorban koloristává avatja, am színei sohasem bantók: mert nem a színek kedvéért születik meg a kép nála, hanem meleg nemzeti érzése napsugaras színezése ragyogó derűt áraszt. Hangulatos és hangulatos keltők képei mindenkor. Közlésének módjához, mondandóvalójának közvetlenségéhez sok szó fér, főleg ha abszolút művészeti szempontokkal mérjük; de mindennel érdekesebb és érdekesebb gazdag kedélyvilágába, jóízű humorának, lat-zólag kiapadtanul forrásába beletekinteni azzal a jószágos szeretettel, melylyel ő maga alkotja meg friss, eredeti ötletet; mindezt ami — talán idegenszerűsége mellett is — eredeti, vicces, ötletes és mindenkor művészi nála. Munkáján át van gondolva minden, s a benső érték, a világos tartalom elárulják, hogy a mit végzett, öntudatos; úgy készült, a mint akarva, k gondolva volt. Hogy érzésének, gondolatvilágának legbeszédesebb kifejezője a pasztell: ez érzési világának gyöngédsége mellett bizonyít.

Ezt is, azt is Párisban tanulhatta. Abban a légkörben, hol a még légszoros, festett arcú és karminos ajaku cocotte-ok és grisettk is annyit éreznek a sok csipke és batiszt dacára . . . Abban a virágillatos, mámoros esti világban . . . Hogy aztán hazajött az élet verizmusa, a józansággal telített vidéki élet harmóniás, színes akkordjai közé került; de azért színei sohasem adtak diszharmóniát. Legalább nem tartósan . . . s a derűs, illatos színek csak nyertek értékükben az aklimatizált valörök arán. Olyan jól esik látni azt a sok hangulatos, színes művészlelkű átszűrődött pillanatfelvételt, mely megsirat avagy megöveztet s olykor szeszélyesebb a nyári zivataros eső után telragyogó, szemkápráztató szivárványnál.

Az érdekes kiállítás, melyen a még nem rég „hírhedt“ kolorista teljes egészében áll előttünk, mindenkit meg fog győzni komoly tudásáról s nagy akaraterejéről s eredetisége mellett is feltétlen hódolásra fogja bírni azokat, kik érthetetlennek tartották kol riztikus törekvéseit. Meg fogják érteni azt a minden ízében eredeti piktorunkat már csak azért is, mert képei ezuttal válogatott, igazán vérbeli társaságba kerültek s így egymás mellett, együtt jobban értékelhetők, mint nagy tárlatokon, idegen, jobbadán bántó szomszédságban máskor. Az érdekes, intim kiállítás megérdemli a figyelmet, i-mételt megtekintést, hogy a művész komoly törekvéseiről, irányának változatoságáról azok is meggyőződjenek, akik eddig eredetiségét eléggé méltányolni nem tudták.

Az ember és munkája.

— Jean Finot egészen különös francia író. Egyik legnagyobb és legelterjedtebb párisi folyóiratnak, a La Revue-nek szerkesztője és köteteket írt már össze a hosszú élet filozófiájáról. A legutóbbi nagyon híressé vált könyvének ez is volt a címe: »Philosophie de la longévité«. Most egy új kötete jelent meg a piacon: »Az akarat, az élet meghosszabbításának módja« . . . Az embernek először is az út szöget a fejébe, hogy mi köze a filozófiának ahhoz, hogy sokáig, jól és egészségesen éljünk. Hiszen ehhez csak egy jó doktor tanácsai szükségesek — no meg aztán természetesen sok pénz. De Finot megmagyarázza, hogy mire jó a filozófia. Az embernek már az iskolában, a vallási órában, a templomban és mindenütt, ahol csak morálról hall prédikálni, a fejébe kényszerítik, az idegeibe oltják azt a tanítást, hogy az életnek nincs értéke. A mai uralkodó morál szerint az élet maga nem cél, hanem csak eszköz. Eszköz az egyik szerint arra, hogy boldog, ragyogó örökkévalóságot szerezünk magunknak valahol . . . a mennyországban, vagy hol a pokolban, a másik szerint eszköz arra, hogy bizonyos túlhajtott szenvedélyeinek, vagy a maga szentimentális, érzelmős céljainak hódolhasson.

Es csak kevesen vannak, a kik belátták, hogy a szép élet maga egy gyönyörű, az utánatörtetésre érdemes cél. Pedig csak az, aki meglátta ezt az igazságot, csak az tudja akarni, erősen akarni is az életet, és két ember közül, akik egyenlő föltételek, körülmények között élnek végig a maguk idejét ebben a siralomvölgyben, az marad tovább benne, aki akarja is az életet. Ez az autoszugesztiónak egy kevésbé értékelt megnyilatkozása. A szugesztio és autoszugesztio nem csoda, hanem az delej életünknek egy más alig ismert funkcióra. Finot roppant érdekes példákat említ föl. Az autoszugesztiónak, vulgáris nyelven, az akaraterőnek két működési formája van. Az egyik az, amely szakadatlanul dolgozik bennünk, amelyet észre sem veszünk, ilyen például az, amikor egy lelki emócióval a fejünkbe, arcunkba tudjuk kergetni a vért. A másik erősebb, ritkább, csudálatosabb és nem folytonos, ez az, amely víziókat láttat és amelylyel — gyógyítani is lehet.

Amerikában vagy tizenkét éve egész egyház alakult. Eddig anyó volt a feje, amely azt hirdette, hogy nincs is betegség, aki betegnek érzi magát, az csak erősen, vallásos erővel higgye magában, hogy nem beteg és akkor rögtön egészséges is lesz. Hogy ezt az erős hitet elérje, a betegre imádságokat olvasnak rá. A ráimádkozás azóta elterjedt babona az egész világon. Eddig anyó meggazdagodott belőle, sok betege belehalt a módszerébe — de sok meggyógyult. Az autoszugesztiónak a hatása ez. Ha már most ez a rendkívüli, különös alkalommal, különös erővel megnyilatkozó autoszugesztió állandóan észrevétlenül működik az emberben — mondja Finot — ha különben egészségesen született, megőrzi a betegségektől és hosszú életű lesz e földön.

— A minap meghalt Párisban Laudard Philippe, a c á r m á g u s a. Amíg Pétervárott a cári udvarban élt, nagy volt a hatalma és azt beszélik, hogy ő kormányozta Oroszországot. Gyógyított, jósolt, és amíg a jóslásai beváltak, jól ment a sorsa. De 1904 áprilisában nagy győzelmet jósolt urának, a cárnak és erre megtörtént a hadüzenet Japánnak. A győzelem azonban egy hosszú éven át csak nem akart megérkezni, erre aztán befejezték a háborút és kilökték a szegény Laudard Philippet. Laudard séanceokat rendezett a cári udvarban, amelyekre megcítálta a szellemeket, különösen szívesen látta a cár Nagy Frigyes és Napoleont. Ezenkívül gyógyított is médiumisztikus erejével. A legérdekesebb azonban az, hogy tagadta, hogy spiritista, maga is érthetetlennek és egészen öntudatlannak mondotta, amit csinált. Enclausse dr., híres francia spiritista és író, akinek bejárása van a cári udvarhoz, fedezte föl Laudard-t Lyonban és protezsálta be a cárhoz. Néhány — állítólag — csodálatos gyógyítása sikerült a cári családban, azután megjósolta a cárevics születését, és ettől fogva nagy hatalma volt az udvarnál. De nem lehetett valami különösen ügyes ember, mert a befolyását nem tudta kihasználni. — Érdekes, hogy a spiritiszta, misztikus befolyások régi időktől fogva uralkodtak a pétervári udvarban. Már III. Sándor cárnak volt egy politikai médiuma, akinek a belügyminiszter négy évig pontos havi fizetést utalványozott ki. Dr. Landsdorff Györgynek, egy akkoriban ismert spiritiszta írónak Henrik fia volt ez, és amikor politikai jóslásával egy birodalom sorsát intézte — elmebeteg volt. Állítólag az 18... februárjában történt merénylet, amikor a téli palota ebédlője éppen abban az időben, amikor a cári család ebédelni szokott, felrobbant, azért hiusult meg, mert Lands-

dorff előre megjósolta a veszedelmet és a cári család más-hova ment ebédelni. Amikor Landsdorff örültsége már olyan fokot kezdett elérni, hogy a környezetére veszedelmessé vált, elküldték az udvartól és helyébe Eglington, egy amerikai médiumot alkalmaztak néhány hónapig.

— Bécsben, a világ első zenevárosában, most eladó Beethoven zongorája. Ez a fából való szekrény, amelyen csodálatos, soha utol nem érhető, egy világ fájdalmát és örömet zengő hangokban született meg a kiencszimfónia, talán érzi is a fájdalmat, amiért el kell költöznie Bécsből. Beethoven legragyogóbb sikereinek, legszenvedőbb munkájának és legnagyobb szenvedésének színhelyéről. Ezt a zongorát Lichnovszki herceg, a mester pártfogója ajándékozta neki, aki viszont a sonata Patetica dedikálásával hálálta meg az adományt. Mostani tulajdonosa, Zach Károly hangszerkereskedő, följánlotta Bécs város községtanácsának megvételre, de Lueger nem emlékezett rá, hogy az a Beethoven valaha támogatta volna a klerikális propagandát és visszautasította az ajánlatot. Most egy amerikai milliomos alkudozik a zongorára.

— A tudomány részrehajlatlan, de miután tudósok írták és a tudósoknak is csak hajlik valamerre a keze, néha a tudománynak is gyanus kissé a szaga. Willy Pastor, német író, most kiadott egy könyvet, a címe: Aus arischer Urgeschichte és ebben azt bizonyítja, hogy a germán rajé az elsőbbség a történelemben. A latin és görög történelemnek tévesen tulajdonítanak olyan nagy fontosságot az emberi kultúra megcsinálásában, mert a germán faj sokkal értékesebb. Ezt a tételt igen ravaszul bizonyítja a darvinisztikus teória alapján, amely ma már csaknem darvinisztikus dogmává vált: Geológiai tény, hogy a földet időközönként a sarkokról nagy jégtömegek, vízáradatok öntötték el és elpusztítottak minden élőt, növény- és állatvilágot. Európában ez a jeges özönvíz egészen a déli végekig, Spanyolországig, Olaszországig, Görögországig hatolt előre. Az emberek, vagy azok a lények, akikből később az ember lett, ide délre menekültek az óriási jeges zuhany elől. Századok multak el, azután a jég és víz kezdett lassan-lassan visszavonulni a sarkok felé. Maga után elpusztított mocsaras vidékeket, nagy üres földeket hagyott, amelyeket a mai ember elődje csakhamar újra elfoglalt. De kik vonultak ide, a hideg pusztaságba, a jó meleg Délről? A vállalkozószelle-

műek, az erős testűek és lelkűek, a kiméletlenek, a harcot bírók, az emberiségnek — a faji kiválás nézőpontjából — értékesebb része. Ez volt a történelem előtti Amerika. És ez a része Európának az, ahol ma a germán fajok laknak. A germánok az utódjai ezeknek az ősrégi kivándorlóknak, tehát a germánoké a jövő. Mondja a germán író.

— A berlini régi Akadémia rozoga épületében kiállítás nyílt meg, amelyet a császár ügyésze bátran lefoglalhatna osztály ellen való izgatás miatt. A német házimunkát mutatják itt be termékeiben, lefotografált nyomortanyáival, gyalázatos kizsákmányolásával, gyermekgyilkolásával együtt. A házimunka régi átok és hatalmas ellenség. Nem lehet ellenőrizni, a munkaadó megtakarítja az egészségügyi, biztonsági rendszabályokat, megmenekül a sztrájtól, gyetmekkel dolgoztathat és olyan árakat ad, amilyen neki tetszik. A kiállított tárgyakon mindenütt ott függ a cédula és rajta, hogy mennyit keresett vele a munkás óránként. Vannak játékszerek, amelyeknek az elkészítéseért a munkás — talán egy nyomorék gyermek — óránként másfél pfenniget, azaz nem egészen egy krajcárt keresett. Egy három tagból való család 162 órás munkával három és fél márkát, két forintot, egy négytagu család 242 óra alatt tizenkét márkát, hét forintot keresett. Egész családok, amelyeknél még a kis gyermekek is segítenek, nem tudnak többet keresni hetenkint nyolc, kilenc márkánál. Ez a kizsákmányolás olyan jól jövedelmez a munkaadónak, hogy vannak iparágak, mint a művirág- és tollipar, ahol egész gyárak üresen állnak, a munkát már évek óta otthon dolgozó munkásoknak osztják ki... Ennek a különös és igen sikerült kiállításnak még 1904-ben született meg a gondolata. A munkások kongresszust tartottak a házimunka ügyében és elhatározták a mostani kiállítást, Werner Sombart, az író vezette a szervezését és annyira sikerült, hogy hír szerint, a német császárné, amikor meglátta a munkabéreket, amelyek a kiállított tárgyakra vannak függesztve... a fejét csóválta.

— Most huszonöt esztendeje, hogy Carlyle, a nagy angol történetíró meghalt, s Angliában fényes emlékűnnepekkel ülik meg ezt a nevezetes évfordulót. Carlyle Tamás 1795-ben, december 4-én született Skócziában, Ecclefechanban. Vagyis a tizennyolcadik században, melyet a szélhámosok korának nevezett el, s amelyet annyira és érdemtelenül, lenézett, Szülőhelyének vadonából, melyet Goethehez

intézett leveleiben oly gyönyörűen rajzol meg, Carlyle Edinburgba került. Ifju éveit a saját énjé körül való harc tölti be. Paraszti környezetből származott. Atyjától, az egyszerű kömivestől megtanulta, hogy «az ember munkára született, nem töprengésre, érzélgésre, álmodozásra». Az egyszerű parasztasszony, ki késő vénségében tanult meg írni-olvasni, hogy gyermeke szellemi fejlődését követhesse, a kemény földmivesi munka után fia essayin üdítette elméjét. Első ifjúsága, «az őrző, forrongó erjedés» ideje mindennek tagadására vezette. Mint az abszolút pesszimizmus embere, szellemi anarkista lett.

— A világ — írja «Sartor Resartus»-ban — számomra szörnyű sivatag, melyben csak vadállatok üvöltése, a kétségbeesett, gyűlölködő emberek ordítása hallik és nincs felhőszlop nappal és nincs tűzszlop éjjel, mely a vándor lépteit vezesse... Érzéseid és szellemed minden ablaka beszennyezve, hogy egyetlen tiszta, világos napsugár át nem hatolhat rajta, s amellet gyomrodban valóságos patikus kirakat, és a lélek, melynek ideje lejárt, az utálat mocsarába fullad lassanként...

Ez idő tájt Carlyle «gyűlölte a világot, igazságtalanságaival, nagy brutalitásaival, unalmas sárga arányaival», mert csak hazugságot talált benne, s «a hazugság tilos e világ-egyetemben. Az arisztokráciát hívja egyre »a talentum arisztokratáit», s haragosan jósolja meg azt az időt, melyben minden létező el fog pusztulni. Carlyle szellemi életének e forradalmakor husz esztendő volt s így nem lehetett nehéz lelki megtérése. Goethétől tanulta «az emberi természetbe való mélyebb belátást», mely «örvendetes követség volt számára» s amely egész későbbi életét megneemesítette... A «Hősök», Cromwell, Nagy Frigyes, a francia forradalom, Schiller élete írójának, Kant, Fichte, Schelling elemzőjének, a szikrázó gondolatokkal teli filozófusnak nincs helye az irodalomtörténet skatulyáiban. Történetíró, irodalomtörténész, esztétikus, szociálpolitikus volt, egyiknek sem teljesen tökéletes és mindennek rendkívüli, Carlyle volt. A mai gondolkozásnak egyik közvetlen őre. 1881 február 5-én halt meg London egyik külvárosában s az angolok nemzeti gyászul tekintették halálát.

Felelős szerkesztő: Lóránt Dezső.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Akácfa-utca 63.

Kiadja a „Jövendő” kiadóhivatala.

Telefon: 87—34. szám.

Meghívás

a PESTI MAGYAR KERESKEDELMI BANK

64-ik rendes közgyűlésére,

mely 1906. évi február hó 17-én délután 6 órakor a bank helyiségeiben fog megtartatni.

T Á R G Y A K:

1. Az Igazgatóság jelentése.
2. A felügyelő-bizottság jelentése, a mérleg megállapítása, a nyereség felosztása iránti határozat és a felmentés megszavazása.
3. Az alapszabályok módosítása.
4. A tisztviselők és szolgák nyugdíjszabályzatának módosítása az igazgatóság javaslata alapján.
5. Igazgatósági választások (az alapszabályok 36. §-a értelmében a kilépő igazgatósági tagok újból választhatók.)
6. A felügyelő-bizottság választása.

Az alapszabályok 19., 20., és 21. §-ai értelmében minden részvényes, ki nek részvényei három hónappal a közgyűlés előtt a bank könyveiben nevére be vannak jegyezve, jogosítva van a közgyűlésen résztvenni, vagy magát meghatalmazott által helyettesíttetni, kinek azonban szintén részvényesnek kell lennie.

A szavazati jog érvényesíthetése céljából a részvények szelvényekkel együtt az alapszabályok 18. §-a értelmében folyó évi február hó 14-ig az alant felsorolt helyeken teendők le:

Budapesten: a bank értékpapir pénztáránál. — Brassóban: az Adler L. Jakab és testv. bankbetéti társaságnál, — Debreczenben: az Alföldi takarékpénztárnál, — Kassán: a Kassai jelzálog-banknál, — Kolozsvárott: az Erdélyi bank és takarékpénztár r.-társaságnál, — Pozsonyban: a Pozsonyi II. ker. általános takarékpénztárnál, — Sopronban: a bank fiókjánál, — Szegeden: a May R. Miksa czégnél, — Temesvárott: a Délmagyarországi kereskedelmi és gazdasági bank r.-t.-nál, — Ujvidéken: a bank fiókjánál, hol is az 1875. évi XXXVII. t.-c. 198. §-a és az alapszabályok 45. §-a értelmében a megvizsgált évi mérleget, a felügyelő-bizottság jelentésével együtt, nyolcz nappal a közgyűlés előtt átvehető.

Budapesten, 1906. február 9-én.

Az igazgatóság.

(Utánnymás nem díjaztatik.)

A Magyar Országos Központi Takarékpénztár XXXIV rendes közgyűlését

1906. évi február hó 17-én délután 4 órakor az intézet helyiségében (IV., Deák Ferenc-utca 7. szám I. emelet) tartja meg.

Napirend: 1. Az igazgatóság jelentése. 2. Zárszámadások előterjesztése a felügyelőbizottság jelentésével. 3. Mérleg megállapítása, nyeresmény felosztása és kifizetés iránti határozathozatal. 4. Határozathozatal a részvénytőkefelemelés útján nyert összegek hováfordításáról. 5. A felügyelő bizottság, a választmányi tagok ülés jelenléti jegyei és a választmányi napibiztosok tiszteletdíjának megállapítása. 6. Három igazgatósági tag választása. Az újból alakítandó felügyelő bizottságba és választmányba négy felügyelőbizottsági és hatvan választmányi tag választása.

Azon t. részvényesek, kik ezen közgyűlésen részt venni szándékoznak sziveskedjenek részvényeiket az alapszabályok 23. §-a értelmében* f. é. február 14-ig d. e. 12 óráig az intézet pénztáránál letenni, mely alkalommal a mérleg is rendelkezésükre álland.

Az igazgatóság.

* 23. §. Közgyűlésen részt vehetnek mindazon részvényesek, kik három napal a közgyűlés előtt a le nem járt szelvényekkel együtt oly részvényt tesznek le a társulatnál, mely legalább két hóval előbb iratott a letévő saját nevére.

A „Pesti Viktória gőzmalom” t. c. részvényesei meghívottnak a f. évi február hó

13-án, kedden, délután 2½ órakor a Magyar fővárosi malom-egyesület helyiségeiben XXXIX-ik rendes közgyűlésre.
(Erzsébettér 19.) tartandó

NAPIREND: 1. Két részvényes megválasztása a közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére. 2. Az igazgatóság évi jelentése, a felügyelőbizottság jelentése, az 1905. évi mérleg jóváhagyása és a felmentvény megadása. 3. A nyereség hováfordítása feletti határozathozatal és az osztalék megállapítása.

Azon t. c. részvényesek, kik ezen közgyűlésen résztvenni kívánnak, az alapszabályok 24. §-a értelmében*) tartoznak részvényeiket a szelvényekkel együtt, legkésőbb f. évi február 10-éig a társaság pénztáránál (V. ker., Ujpesti rakpart 22.) letéti elmentvény ellenében, mely egyuttal belépti jegyül szolgál, letétbe helyezni. Ugyanott február 5-étől kezdve a felügyelőbizottság évi jelentése a mérleggel együtt a t. c. részvényesek rendelkezésére áll.

Budapest, 1906. január 25-én.

Az igazgatóság.

*) Az alapszabályok 24. §-a: „Ugy a rendes, mint a rendkívüli közgyűléseken csak azon részvényesek szavazatképesek, kiknek részvényei legalább két hónappal a közgyűlés előtt a társaság részvénykönyvében neveikre irattak és kik ezen részvényeiket három nappal a közgyűlés előtt a társaság pénztárába leteszik. A letéti elismervény belépti jegyül szolgál.”

MEGHIVÓ

az «ELSO BUDAPESTI GŐZMALMI
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG» t. c. rész-
vényeseinek 1906. évi február hó 17-én délután 3 órakor, a
malomépületben (V. kerület, Klotild - utca) megtartandó **XXXIX. rendes közgyűlésen**
való részvételre.

N a p i r e n d: 1. Két részvényes kijelölése a közgyűlésről felvett jegyzőkönyv hitelesítésére. 2. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság évi jelentése. 3. A mérleg megállapítása és az osztalék meghatározása. 4. A nyugdíjalap 1905. december 31-én lezárt könyvszerinti és matematikai mérlegének előterjesztése. 5. A felmentvény megadása az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére. 6. Egy felügyelő-bizottsági póttag választása.

Budapest, 1906. február 1.

Az igazgatóság.

Az alapszabályok 21. §-a: Mind a rendes, mind a rendkívüli közgyűlésen csak azon részvényesek vannak szavazatra jogosítva, kiknek részvényei legalább három hónappal előbb a társaság részvénykönyvébe nevükre bevezetettek és legkésőbb a közgyűlést megelőző harmadik napon a társaság pénztáránál letétettek. A letétkor elismervények fognak adatni, melyek belépti-jegyül szolgálnak és melyeken a letevő neve a letett részvények és a szavazatok száma kitüntetve leendő.

12. §. Minden közgyűlésen tizenöt részvény birtoka egy szavazatot ad. — Husznál több szavazatot azonban egy részvényes sem gyakorolhat, még pedig tekintet nélkül arra, vajjon az saját nevében, vagy pedig más szavazat képes részvényesek meghatalmazásából, vagy mint részvényes és mint meghatalmazott együttesen történik-e.

13. §. Meghatalmazásból képviselni csak szavazatjoggal bíró részvényesek vannak jogosítva. (A meghatalmazások törvényes módon állítandók ki.)

Az alapszabályok 66. §-a értelmében a mérleg, a felügyelő-bizottság jelentésével együtt, folyó évi február hó 9-től kezdve az üzleti helyiségben a hivatalos órák alatt megtekinthető és arról a részvényeseknek kívánatra lenyomatok fognak adatni.

Figyelmeztetés Azon t. c. részvényesek, kik egyszersmind meghatalmazásból más szavazatképes részvényeseket képviselnek, tisztelettel felkéretnek, hogy a részvények letétbe helyezése alkalmából a nevükre szóló meghatalmazást is beadni méltóztassanak.

(Utánnymást nem díjazunk.)

AZ „ELSŐ MAGYAR IPARBANK“

t. c. részvényesei 1906. évi február hó 18-án délelőtt 11 órakor az Intézet helyiségében (Deák Ferenc-utca 5. sz.) tartandó

évi rendes közgyűlésre

tisztelettel meghívtnak

Napirend: 1. Az igazgatóság jelentése. 2. A mérleg és zárszámadás előterjesztése a felügyelő-bizottság jelentésével. 3. A mérleg megállapítása és a nyereség felosztása feletti határozat. 4. Az igazgatóság három tagjának, a felügyelő-bizottság két tagjának, valamint a választmány kilencz tagjának megválasztása.

Azon t. c. részvényes urak, kik ezen közgyűlésen résztvenni szándékoznak, szíveskedjenek részvényeiket az alapszabályok 121. § a* értelmében folyó évi február 15-ik napjáig bezarolag délelőtt 9—12 óráig az intézet pénztáránál letenni.

Kelt Budapesten, 1906. február hó 2-án.

Az igazgatóság.

*) 121. §. A rendes közgyűlés összehívása annak megtartása előtt két héttel a magyar hivatalos lap útján eszközöltetik. — Minden részvényes, ki a közgyűlésen részt akar venni, a közgyűlés előtt három nappal nevére írt részvényeit az igazgatóságnál letenni tartozik.

Utánnymás nem díjazatik.

A SZÉPSÉG TITKA.

Vigyázzon jól, mert itt a tél!

Eredeti levelek hiteles másolata:

Egy külföldi 20 éves szép leány írja: Ide mellékelem 3 arcképet. Az «első» kép eredeti hajam volt; a «második» kép mutatja, hogy a folytonos hajhullás következtében milyen csunya voltam; a «harmadik» kép feltünteti jelenlegi hajzatomat, melyet 3 üveg Diana hajszesz elhasználása után már eddig elértem. Ezek után felhatalmazom, hogy arcképet is — ha jónak látja — közölje azok érdekében, a kik nem hajnövesztőt keresnek, hanem az ijesztésig határos hajhullást, hajtörést és korpa képződést megakadályozók nem voltak képesek. Kérek az eredeti Diana hajszeszből 2 üveggel újból küldeni, mert hajhullás ellen más szer nem létezik.

Egy csongrádi menyecske levele: A Diana Crém és Diana szappant minden oldalról ajánlották, melyet meghozattam és nagyon hálás vagyok érte. Sárgás szepőimet és pattanásaimat teljesen elveszítettem annyira, hogy arcom és kezem oly finom tiszta lett, mint az alabástrom.

T. Erényi Béla urnak Budapest. A küldött Diana pirosító sokkal többet ér, mint a külföldi drágább pirosítók, azért én barátnőmmel mindég ezt használom. Kérem Abbáziába küldeni 1 üveggel, mert jövő héten oda utazom. Üdvözlí Dr. K. K.-né.

Egy tégely DIANA-CRÉM (éjjel használható zsíros krém) 75 krajcár, DIANA-SZAPPAN 75 kr., DIANA-PARFUM (originális nagy üveg) 5 K. DIANA-PUDER 3 színben (szarvas bőrrel) 75 kr., egy tégely DIANA-PIROSÍTÓ 5 korona. Egy üveg DIANA-HAJSZESZ 4 korona.

Központi főraktár, honnan a szállítás naponta titoktartás mellett történik utánvétellel:

Erényi Béla Diana-gyógyszertára
Budapest, Károly-körút 5. sz.

Egy kopaszodó ur aláírásával kaptuk a következő sorokat: Fellelésem részére ajánlották a «Diana hajszert» melyből 1 üveggel hoztam. A mennyiben hajhullása fél üveg elhasználása után megszűnt, a második felét én használtam el. Most magamnak kérek még egy üveg «Diana hajszert», hogy megmentsem azt a pár szál hajamat, mely még megvan, de nem szeretném elveszíteni.

Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék a Diana pirosítójából küldeni 10 koronáért két üveggel, mondhatom, hogy mindnyájan nagyon meg vagyunk elégedve.

Tisztelettel Z. K. grófnő.

Egy fővárosi primadonna nyilatkozata: Mi színésznők tudjuk legjobban megítélni, hogy milyennek kell lenni egy finom arc-crémnek és szappannak. Hát mondhatom hogy a Diana-szépítőszereket kipróbáltuk többen és az volt az általános vélemény, hogy a Diana-crémet és Diana-szappant bátran világgá bocsáthatják, sok nő hálás lesz érte és nem fognak szégyent vallani vele.

Egy szatmári ur asszony írja: Mult évben hozatott Diana-Crém és Diana szappanból kérek 1-1 adagot, mert ez az egyedüli szer részemre, mely megakadályozza, hogy tavaszi szepőim láttatlanok legyenek.

„Globus“ műintézet és kiadóvállalat részv.-társaság nyomása Budapesten.

Eladunk és veszünk

alkalmi árveréseken és beraktározott urasági butorokat, ugymint teljes lakberendezéseket, angol bőr-butorokat, mahagoni- és rézbutorokat, perzsa- és smyrna-szőnyeget, függönyöket, olajfestményeket, antique tárgyakat, gáz- és villamos-csillárokat.

Grosz Sándor és Tsa Budapest, Gyár-u. 2. l. em.
(Király-utca sarkán.)

TÖRLEY Iroda: BUDAPEST, VIII., Eszterházy-utca 22. sz.
PEZSGÖGYÁR Pincék: BUDAFOK (Promontor).

BUDAPEST . . . Ferencz József rakpart

HUNGARIA

NAGYSZÁLLODA

Külön lakosztályok
fürdőszobákkal

A kávéház teljesen
ujjonnan berendezve

Gyönyörű fekvéssel a
Duna partján, re-
mek kilátással a
királyi palotára, a budai
hegyekre és a Dunára.
A jelenkor minden
kényelmével berendezve

BURGER J. KAROLY
igazgató.

FONCIERE PESTI BIZTOSÍTÓ INTÉZET. Összes biztosítékok:
31 millió kor. Központi iroda: BUDAPESTEN, Sas-utca 10.
Biztosít: testi baleset ellen, az ember életére, tűz-, jég- és szállítmánykárok ellen.

A Balassa-féle valódi, világhírű angol

UGORKATEJ

a legkitünőbb szépitőszér; felülmúlja az összes létező szépitő-
szereket. Azonnal eltávolít szeplőt, májfoltot és minden tisztá-
lanságot az arcról és annak friss üdeséget, fiatalságot kölcsönöz.
Ára 2 kor. Ugorkaszappan 1 kor. Poudre 2 kor. és 1 kor. 20 fill.
Ugorkacréme 2 kor. — Kapható minden gyógyszerárban és
drogueriában. — Főszétküldési hely:

Balassa-gyógyszertára, Budapest—Erzsébetfalva.

Ha őszül a haja használja a hírneves STELLA-VIZET

mely nem fest, hanem a haj eredeti színét adja vissza.

Kapható egyedül **ZOLTÁN BÉLA** gyógyszeráránban.

O császár és királyi fensége József főherczeg udvari szállítója.
Budapest, V. ker., Szabadság-tér, Sétátér-utca sarok.

Egy üveg ára 2 korona.

Gyűjtőknek figyelmébe!
Borítékok különféle bélyegekkel nagy választékban 10 fillértől 18 koronaig és följebb.
Magyarország legrégibb kereskedője
PRÜCKLER J. C., Budapest, IV. ker.,
Koronaherceg-utca 3, az udvarban.
Jelszavam: Kis haszon, nagy forgalom.

MAGYAROKN ELSŐ, LEGNAGYOB ES LEGIOBB HIRNEVŐ ÓRÁZLETE.

Alapított 1847

Brausweller János
Szegeden.

Cs. és kir. kizárólagosan
szab. chronometer és műóra. feltalálója
a remontoir ingóóráknak
stb. stb.

ÓRAK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással
RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltenek.

FOGAK

szájpadlás és gyökér eltávolítása nélkül 3 koronától feljebb. Az általunk készített és a parisi fogorvosi akadémia kiállításán aranyéremmel és a diszkreterizált kiténtetett fogak nagyon könnyen megszokhatók és beszédnél semmiféle nehézséget nem okoznak. Vidéki megrendelések 12 óra alatt elkészíttetnek csakis a fogorvosi intéz. ben

Budapest, Erzsébet-körút 50. sz.
a Royal-szállóval szemben.

Fogorvos: **LÖFFLER EMIL**. Rendelés 9—12-ig, 3—7-ig. — Fogtechnikai főnök: **GROSSMANN SIMON**. Fogad egész nap. Pájdalom nélküli fogműtétek 2 korona. Tartóstimések 3 kor. Rossz és fájós fogak aranykoronával lesznek ellátva, továbbá új, amerikai eltávolíthatatlan aranyhidak 10 évi jótállás mellett készíttetnek. — Mérsékelt arak, részletfizetés mellett is.

„Globus” műintézet, Budapest.

JÖVENDŐ

Felelős szerkesztő: Lóránt Dezső.

Vési Margit.

Kiadóhivatal :
Akácfa-utca 63.

Ára **20** fillér.

Egy hónapra
Egy korona.

Jövendő.

Február elsejével új előfizetést nyitottunk:

Egy óra	1 korona
Negyedévre	3 korona
Félévre	6 korona
Egész évre	12 koronával.

A „Jövendő” kiadóhivatala.

Budapest, VII., Akácfa-utca 63.

Telefon-szám: 87—24.

A hosszú téli estéken

a legjobb szórakozás egy Sternberg-fonográf.

Mulattat

tréfás előadásával.

Szórakoztat

zenéjével.

Gyönyörködtet

szép
beszédeivel

Kapható már 10 frittól felj. 20, 30, 40, 50, 60 frittért. Gramofon 25, 30, 40, 60, 80 fritt és felj. Lemezek 2 különböző drótot tartalmaznak fritt 1.50 és 2.—

== STERNBERG ==

os. és kir. udvari hangszer-gyár

BUDAPEST, VII., Kerepesi-ut 36.

ÁLLATORVOSI RENDELÉSEK kis
állatoknak.
Naponta d. u. 3—5-ig.

ÖHLER BENŐ állatorvosi rendelő intézetében Erzsébet-
körut 2., I. em. (Telefon-szám 80—10.)

Jövendő

irodalmi és politikai ujság

A magyar Mirabeauk.

Izgalmas tanácskozások folynak a magyar nemzeti ellenállás centrális tüzhelyén — a nemzeti kaszinóban. A nemzet hivatott és született vezérei, a százezerholdas dinaszták és rengeteg latifundiumok urai, szájukban Henry Clay illatos havannáival, aggodalomba merülve beszélnek meg a haza jövőjét. És határozni akarnak arról, hogy mittevők legyenek hétfőn, a mikor a király parancsszava szétkergeti ezt a meddő és szószátyár képviselőházat. A koalíció egyik szócsöve elárul egyet-mást a nagyfontosságú tanácskozások részleteiből és dodonai jóslatként írja: „ma még nem lehet tudni, hogy a józan önmérséklet, vagy a mindent elpusztító hazafias fellángolás fogja uralni a lelkeket a magyar alkotmányosság fekete hétfőjén.”

Vagyis beszéljünk értelmesen. Sans phrase. A koalíció vagy tudomásul veszi a királyi leirat tartalmát és szétoszlik csendesen — vagy szembeszáll etleg a szuronynyal is.

Ha volnának netalán aggódók, akik azt hihetnék, hogy ez az utóbb említett eset fog bekövetkezni, hát jóelőre megnyugtadjuk őket. Ne féljenek. Nem fog ennek a talmi forradalomnak ezen aktusánál sem folyni egy csöpp vér sem. Legfeljebb káposztalé, mert a koalíció urainak vér helyett aludttej vagy káposztalé folyik ereiben. De erre nem is fog sor kerülni. Ha a gyávaság jutalmazására érdemrendet alapítottak volna valaha, úgy a magyar képviselőház koalíciójában ennek a rendnek csupa aranygyapjas nagy keresztese foglalna helyet, sőt alig volna egy is a koalíciós táborban, akinek ne jutna legalább egy kis kereszt ebből a dicső jelvényből.

Soha ilyen szálnalmas forradalmat nem látott még a világ. Az igaz, hogy eddig mindig csak a népek szabadságáért, fejlődéséért, népjogok győzelméért állottak talpra milliók és soha nem ringatták még a jogok bölcsőjét kaszinók márványfalu palotáiban, megvénhedt és kiélt arisztokraták dőzsölő tanyáján.

A mi forradalmunk palotában született, mágnások tartották keresztvizre, a gentry volt „a nép” a keresztelőjén, torzszülött az istenadta és mennél tovább fejlődik, annál inkább meglátszik rajta a korcsfajzat.

Esztendeje immáron, hogy tart a „forradalom”, mégsem haladtak tovább a huszadik század jakobinusai és sansculottjai a záptojásnál. A francia forradalom egy esztendeje alatt harmincezer család öltött gyászruhát, az unita Itáliáért folyt nemzeti küzdelem egy éve alatt kihalt egy egész generáció

az orosz szabadság egy éves küzdelmének több martirja volt, mint ahány magyar vándorol ki ebből a szerencsétlen országból évente — csak a mi dicső küzdelmünk van még mindig ott, ahonnan kiindult: a záptojásoknál.

Egy hőse, egy vértanuja, egy áldozata nincs ennek a gloriosus harcnak. Egy férfiu nincs az egész lázongó táborban, aki tudott volna mást produkálni tömegkáromkodásnál és abucgolásnál: Tömegesen felvonulni, a főispánt legazemberezní, és azután az erőszak elől elvonulni, azt tudják a magyar Mirabeauk, de férfiasan szembeszállni és életet kockáztatni a dicső eszmékért, ahhoz gyávák a mi hőseink. Elfeledték, hogy a nagy előd, a kit mintaképpül választottak, a nevezetes királyi ülésen 1789 június 20-ikán Versaillesben, a mikor a királyi főszertartásmester a harmadik rend képviselőivel a király parancsát közölte, nem elvi tiltakozást jelentett be, nem záptojással argumentált, hanem büszkén dörögte oda: „Menjen Ön és mondja meg urának, hogy mi a nép felhatalmazásából vagyunk itt és bennünket csak a szuronyok erőszakával üzhet ki innen.“ És ott maradtak mind. Mirabeau és a többi vezérlő bizottsági tagok. Együtt maradtak és bizony egyik sem ment vizilóra vadászni, vagy iszapkurát tartani — pedig például Danton, Desmoulins, Saint Just, Robespierre és a többiek ezereken és ezereken alighanem megszabadultak volna a később reájuk zuhant guillotine bárdjától. És mégis együtt maradtak és a forradalomnak, a melyet felidéztek, elősegítettek — vértanui lettek.

Vagy talán a mi koalíciós hőseink csak ballépéseiben követik Mirabeaut. Mert panamázott az öreg. Rendes fizetést kapott XVI. Lajostól és Mária Antoinettétől, hogy „csinálja vissza“ a forradalmat és mentse meg a királyságot. Fix összegért szállította Mirabeau a hazát. Ki is derült róla, a mikor a tuillériákba behatolt a nép és a királyné szobájának titkos rejtekében összehalmozott iratok a forradalmi kormány kezébe kerültek. Csakhogy akkor már Mirabeau csendesen pihent sirjában és nem törődött a reá halmozott szidalmakkal.

A mi Mirabeauinkról is sok minden kiderülne, ha a miniszteri archivumok írásai között szabad volna kutatni a fürkésző kíváncsiságnak. A mi Mirabeauink nem kaptak fix fizetést. Csak proviziókat. Egyik erdőbérleti közvetítésért, másik bőrgyári államkedvezmények megszerzéseért, harmadik szénbánya kutatási jogért, negyedik kincstári bérletért, ötödik, hatodik, tizedik, harminczadik — századik: mind valamiért.

Árulták ezek az urak a hazát, sőt liferálták is. Igaz, hogy részletekben és parcellázva. Mert a magyar Mirabeauk nem gonoszak, csak éhesek.

Ezért nem kell félni a „mindent elpusztító hazafias fel-lángolástól.“ Mert elveszhet a haza, az alkotmány, — de a provizió az megmarad örökkön-örökre. Vagy ha örökre nem s, de addig mindenestre, míg a darabontminiszter által aláírt szerződés érvényben van.

Vészi Margit.

Északi leányokról szokott olykor mesélni nekünk Prévost: a svihák. Jönnek Párisba e leányok s hozzák nekünk az északi fényt. A Madelaine-templom tájékán szeretnek megtelepedni e leányok. Szent és nagyszerű daccal néznek le a boulevard zagyva sokaságára. Ők az új Évák: akarók, büszkéek, szépek, erősek, szüzek, dacosak. Saját álmaik vannak s meg tudnak halni, ha kell az álmaikért. Minden valóságos férfiúnak gyűlölnie kellene őket, mert ők a férfiura törnek gyűlölettel.

Prévost csak Stokholm és Krisztiánia leányait látja meg a Ville-Lumière-ben. Kegyesen talán észreveszi még Oroszország szüz, vörös Veráit is. Mi tudjuk, hogy Páris felé tör kerek e világról minden nagy és új Vágy. Michel Lujzának sem pótolta Páris semmi hely, de Baskircsev Mária is Párisba tartott. És elmennek, el fognak menni a mi új leányaink is. Miként Párisban él vérező lelkével évtizedek óta minden művelt magyar masculini generis. Elszólít minket minden tájáról a világnak a Szép és az Új, melynek oltárait Párisban keressük. Csalódva öntjük ki talán sokszor hazug oltárokon a szívünk vérért. És mégis él a nagy köztársaság a világon, mely Páris felé tekint.

Elvette Páris Budapesttől Vészi Margitot is, kit magyar Baskircsev Máriának nevezett el az ugynevezett magyar irodalmi és művészeti élet koldus frazeológiája, mely csupa hebegés volna a szent Külföld támogatása nélkül. Holott ő több minden Baskircsev Máriáról: Vészi Margit. Tipikus budapesti leányoknál kereshetnők-e az ő nagy és különös szomjúságának megértését? Csak új leányról merünk udvarlás gyanuja nélkül ennyi szép valóságot elmondani: fiatal, pompás, hódító, becézett. Játszva arathat le minden sikert, amit a budapesti Társaság előkelő urileánynak teremhet.

Az ő szívét pedig összefacsarja a Szépnek áhitozása, a vonalaknak és színeknek örök és ezer problémája. Csak leányok, új Évák tudnak igazán áldozatot bemutatni az álmaikért. És Vészi Margit fél év óta a Julien-akadémián áldozik a legszebb áldozattal. Vászniára hajolva, lázban s nagyszerű

akarattal dolgozik tizennégy órát is néha naponként. És a királyfi helyett a chef d'oeuvre-öt, a nagy, az igazi képet látja bizonyosan, mikor éber álom helyett az alvás álmát álmodja. Ott a Szajna partján szenzibilisebb, nyughatatlanabb, szebb magyar lélek aligha szomjubozott az övénel.

Látták itthon is sokan, hogy nagyszerű ember: művész ez a leány. Képeire, ecset-műveire sokan s nagyon emlékeznek Budapesten. Új és csodálatos instinct-nel, az ifju és az új leány gyönyörű bátorságával és az elhivatás biztos érzésével alkotta meg még a tökéletlent is Vészi Margit. Talentumát nem engedte elcsábíttatni saját lelke szirénjeitől sem. Ha akarja ír, énekkel hódít, ha neki úgy tetszik, lekergethet a színpadról egy tucat szubrettet, zongorázik és komponál. Ő eljegyezte magát az ecsettel s ment Párisba, a nagy álmok székhelyére.

Meg nem lep bennünket a hír, hogy alig hat hónap után kitüntetés érte. Mentiont kapott a Julien-akadémián, ahol még egy kicsit nagy az óvatosság a nőkkel szemben. Három-négyszázan gyűlnek egy kurzusra s a fiatal magyar leány pálmát kapott, mihelyst pálmát kaphatott valaki.

Szabad akadémia a Julien akadémia, de mondják meg a Párisban élt magyar piktorok és szobrászok, hogy milyen nehéz itt a szabadság. Egész világból gyűlnek össze a legkülönbek, hogy tanulják ábrázolni a felséges Természetet. A magyar leány, az új magyar Évák e bájosa és sokra hivatottja tanuskodott erről, hogy a Duna-táj is szül szemekkel, vágyakkal, álmokkal bírókat, kik különben Prévost hős nőinél.

Jöjjön haza majd Vészi Margit s jönni is fog biztosan sok dicsőséggel s ne hagyja a lelkét a Szajna partján. Kellenek nekünk, kellenek a magyar életnek az Idők és lelkek kiváltságosai. Addig is ujjongva örülünk a fiatal, magyar leány dicsőségének. Pirkad a Kárpátok alatt: hosszú álmokból s minden nyoszolyán ébrednek gyönyörű lelkek.

Ó di.

Kis történetek nagyurakról.

I.

A gróf arcképe.

Valaki kiadta a jelszót egy magyar vármegyében: festesse meg minden község a maga tanácsterme számára a gróf arcképét. A gróf igen érdemes férfiu, mivel a félvármegye az övé. Egyéb érdemeit ezután fogja bizonyosan megszerezni. Volt azonban egy szegény község, melynek nem volt pénze az arcképre. Napszámos emberek élnek itt többnyire, mivel a föld a grófé. A jószívű gróf megtudta a község baját. Saját költségén megfestette saját arcképét s elküldte a falunak. Most ott függ a községi tanácsteremben a nemes lelkű főúr diszmagyaros arcképe s a vármegye népe meghatottan beszél a gróf fenkölt cselekedetéről.

II.

A főméltóságu pár.

Egy kis városban néhány száz forint kellett a kisdudóvoda céljaira. E kis városban egy főméltóságu pár lakik. Magyar hercegi család, még pedig fejedelmi rangu, mediatizált hercegi család. Elhatározta a kis város társadalma, hogy bált rendez az óvoda érdekében. És ez a főméltóságu pár elvállalta a bál védnökségét. Megtehetette volna a főméltóságu pár, hogy azt a pár száz forintot elküldje az óvodának. De ilyet sohase szokott cselekedni ez a hercegi család. Nem akarja megfosztani a kis város szereplő embereit attól, hogy neveiket a hercegi páréval egy meghívón olvashassák s aztán a társadalomnak is alkalmat kíván adni önálló jótékony működésre.

III.

A fölsegített dominium.

Abban a vármegyében történt, ahol a Cs. grófok a kis-királyok. Valóságos kis ország az ő dominiumuk. A vármegye urai nemrégiben összeültek, hogy egy hazafias célra adakozzanak. Nemes fölhevüléssel össze is hoztak egy segítő alapot, melyhez kisebb összegekkel a Cs. grófok is hozzájárultak. A pénzből első sorban a póttartalékosok családjait akarták fölsegíteni, azután mindazokat, kiket a nemzeti harc bajba sodort s egyáltalában a nyomorgókat, kik télnék idején e vármegyében is nagyon sokan vannak. Kiosztották gonddal, lelkiismeretesen az elég nagy summát. És ekkor furcsa dolog derült ki. Akiknek a nyomora égbekiáltó volt s akiken legelső sorban kellett segíteni, ezek a szerencsétlen emberek mind a Cs. grófi dominiumon élnek. Cselédek és zsellérek, kiket ilyenformán megmentett az éhségtől a megyei urak hazafiassága.

IV.

A kegyelmes elnök.

B. vármegye alkotmányvédő bizottsága ülést tartott. Az ülésen kemény beszédek tartattak. A szónokok a német kommandótátkozták. No és mellékesen a németet. Az elnöki emelvényen pedig ült a vármegye főurainak a nesztora. Nagyméltósága, dus vagyónu, ősz, szép öreg ur. De egy kukkot nem szólt soha az érdeemes elnök. Egy pár kuruc falusi ur dühösködött is:

— Mégsem járja, hogy még a határozatokat is más által mondatja ki.

— Miért nem tart lelkesítő beszédet?

— Olyan nagy ur, hogy szóba sem áll velünk.

Valaki sugva szólt az elégedetlenekhez:

— A kegyelmes ur a magyar nyelv érdekében hallgat.

Tudniillik: a kegyelmes elnök ur, a nemzeti ellenállás egyik vezére — egy szót sem tud magyarul.

A „Götterdämmerung“-ból.

— Heinrich Heine. —

Eljött a május én hozzám is:
— Ajtómat ugyan verheted!
„Te álmodó, halvány álmodó!!
Ezer csókot hoztam neked« . . .
Hiába hívsz, hiába csalogatsz!
Gonosz vagy! Megismertelek.
Előitem titka nincs a világnak!
Én oda láttam, hova nem látnak
A többi emberi szemek . . .
Az örök kintől szívem, jaj, remeg!
A szívek, a házak kőkemény kérgén
Hidd el, keresztül néztem én,
De csak nyomort és hazugságot
Találtam azok fenekén . . .
Hajadonok piruló arcát láttam
A titkos vágytól ahogy reszketett . . .
S lelkesülő, büszke ifjakon
Láttam tarka, csörgő süveget.
Bármerre járok, mindenütt
Minden oly senyvedő képet ölt
Es nem tudom eldönteni:
Tébolyda, vagy kórház ez a föld? . . .
Mintha kristályból lenne a föld;
Átlátok rajta teljesen:
Ah, a május küzdelme meddő,
Bár zöld leplével mindig eljő, —
De a földet bevonni képtelen . . .
Látom: a holtakat a sirban
Fehér ruhában amint fekszenek.
Undok férgek kusznak arcukon
Szemük nyitva — s tehetetlenek.
Látom: kedvesével az ifjú
Fecsegni apja sírjára ül . . .
A pacsirta gúnydalt énekel fenn;
A réti virág kajánul örül.
Az apának nincs nyugta odalent
S a vén anyaföld, látom, összerezzen . . .

J u b á l.

Czuber ur memoirjaiból.

Czuber urnak, aki matematika tanár
a bécsi egyetemen, leányát elveszi
Ferdinánd Karoly főherceg.

A lapok.

... Egy verőfényes napon én és a menyasszonyom oda állottunk a pap elé és istennek jámbor szolgálja, mint két egységet, összedott bennünket. Az összeadás kitűnően sikerült, amit az eredmény bizonyíthat. A két egység összeadásából ugyanis kettő származott, tudniillik gyermek, ami matematikailag is helyes, mert $1 + 1 = 2$.

Az összegnek egyik fele fiu volt, a másik leány. A fiu úgy látszik nem volt nagy szerepre hivatott, legalább róla sohasem olvastam a lapokban. Annál büszkébb vagyok azonban a leányomra, a szép Bertára, aki több mint egy esztendő óta gyakran szolgáltat anyagot az ujságok számára.

Memoirjaim során főként tehát a leányommal akarok foglalkozni, mert ha egész életemet több jegyű szorzatnak tekintem, mondhatom, hogy Bertám az a fontos tényező, amely megérdemli, hogy az egészből kiemeljem, míg a többi autitás a zárójelen belül marad. (L. közös tényező kiemelése.)

Berta első esztendei nem különböztek a más gyermekétől és mialatt ő testileg számtani haladvány szerint nőtt, addig iránta való szeretetünk geometria haladvány arányában növekedett. És ezt meg is érdemelte, ő is szeretett bennünket, a szüleit s középarányban osztotta meg gyermeki szívének melegét az apa és anya között. Itt kell megtennem egyik megjegyzésemet, mely noha nem tartozik szorosan a tárgyhöz, azt hiszem említést érdemel. Ugyanis meggyőződése, hogy a házasság egyike a legkülönösebb törteteknek. A törteteknek tudvalevőleg van

számlálója és van nevezője. A számláló van felül, a nevező alul. A házasságban mindig a férj a számláló és mindig az asszony a nevező. De amíg ez a számláló és ez a nevező kerül együvé, addig a házasság nem igazán tört. A házasság még csak akkor válik igazán törtté, amikor a nő fölé más számláló kerül, mint a férj, vagy a férj alá más nevező, nem a feleség. Ilyen tört házasság aztán lehet néha tizedes, de lehet vegyes is, sőt akárhányszor szakaszos . . .

E kitérésért bocsánatot kérek és újra visszatérek a kiindulási ponthoz. Berta nőtt, sőt esztendőkön keresztül tartó variáció és permutáció után egészen felserdült. Kivontuk hát eddigi, inkább gyermekes környezetéből, játékaiból és lassanként bevezettük a társaságba. És türelmetlenül vártuk — én is és az anyja — mit szánt leányunknak a legnagyobb közös osztó: a Sors.

Ebbe az időbe esik, hogy Prágában jártunk és itt hivatalosak voltunk egy mulatságon. Meg is jelentünk rajta, persze a Bertával és mialatt én az alapterületéből és a magasságból kiszámítottam a terem köbtartalmát, történt, hogy Bertát táncra kérte egy fiatal tiszt, akivel leányom csakhamar lejteni kezdte a valcert. Megfigyeltem, hogyan kérte fel leányomat a tiszt és észrevettem, hogy meghajolt előtte, miközben felső teste, derékszögű síkszögben hajlott az alsó testéhez. A szög ive pontosan 90° fok volt, ami kétségtelenül jó fényt vetett a fiatalember modorára. Aztán táncoltak, táncoltak a végtelenségig, mialatt a teremben többen azt a fízológiailag képtelen kijelentést tették, hogy sohse halunk meg. Persze megmosolyogtam ezt a naiv tévedést.

Reggel volt már, amikor hazaértünk. Otthon Berta hirtelen a nyakamba borult s így szólt:

— Papa, akivel egész éjszakán keresztül táncoltam, Ferdinánd Károly főherceg volt és tudd meg, hogy egymásba szerettünk. El fog venni feleségül

Elhült ereimben a vér. Megsimogattam leányom hajának hullám vonalát és ekként intettem a bohó gyermeket:

— Kis csacsi, hát nem tudod, hogy a főherceg és te két parallel vonal vagytok, akik soha sem metszhetitek egymást és legfeljebb ha a végtelenben találkoztok? . . .

Berta mosolygott rajtam, aztán aludni tért és aludni tértünk mi is. Az én álmom ezen az éjszakán, megvallom, izgatott volt kissé. Ugyanis azt álmodtam, hogy a Ludolf-féle szám bálba ment, ott megismerkedett a legkisebb közös többszessel, egymásba szerettek és a dologból mésalliance lett . . .

Következő napon, déli tizenkét órakor, látogatónk akadt, még pedig, mint az olvasó helyesen sejtí, fenséges látogatónk: a főherceg. Én fogadtam és a fenség, ahelyett, hogy egyenesen látogatásának céljára tért volna át, előbb külömböző görbékhez folyamodott, hyperbólákban beszélt, ellipszisekkel élt, parabolákka példálózott, »mely görbék közül több ízben visszatért erre az egyre:

— Hogy van ön, kedves tanár ur?

Végre aztán elmondta nekem is, hogy imádja Bertámat és nőül akarja venni. Igaz, hogy frigyük morganatikus lesz, de más megoldását nem tudja ennek a súlyos szerelm problémának.

E kijelentés után felálltam helyemről és komolyan magyaráztam neki a következőket:

— Fiatal ember, mondhatom, egy hajadonnak férjhezadása súlyos feladat, sok számítást igényel. Mondhatnám, hogy egy nehéz egyenlet, amely még csak bizonyos ismeretleneknek behelyettesítése után válik megoldhatóvá. Nagy kérdés, ebben az esetben ön-e az **X**? Én nem tudom.

És nyomaték kedvéért megismételtem:

— Én nem tudom.

Ő hagyott kibeszélni. Borongós homlokát megsimogatta kezével, majd élénken szólott:

— Hagyjuk ezt. Én megkérem Berta kezét. Csak egyre hivatkozom: a szerelmemre. Uram, Romeo szerelme az enyémhez képest semmi. Az én szerelmem hatványa a Romeóénak...

Izgatottan szóltam közbe:

— Szerencsétlen. Ön nem tudja, hogy a semminek, a *z e r ó n a k* hatványa is *z e r ó*? Nem, nem. Ezek után szó sem lehet önök között frigről. Ön nem tud számtant. Feledje el a leányomat és ő is integrálni fogja lelki békességét, amelyet ön pillanatnyilag feldult . . .

A főherceg busan távozott. Csakhamar megtudtam, hogy földkörüli utra indult, egyenesen az udvar kivánságára, mely azt akarta, hogy a fenség elfeledje a lányomat. A főherceg utra kelt, elment, elmaradt két esztendeig és ezt az időt arra használtam, hogy végleg *g y ö k é t v o n j a m* lányom szerelmének, amelyet mindenáron *m i n i m u m r a i g y e k e z t e m r e d u k á l n i*. Hála istennek, a dolog nem sikerült.

Hála istennek? Igen. Mert mi történt? A napokban beállít hozzánk egy napbarnított férflu és amikor ajtót nyitottam neki, lelkendezve kezdett hadarni:

— Képzelve, képezve . . . hibát találtam . . . hibát találtam . . . A . . . a . . . logarithmus könyvben . . . uram, hibát a logarithmus könyvben! . . .

Elképedtem. Az idegen megmutatta a hibát. El voltam ragadtatva. Amikor elragadtatásom lecsillapult, így szóltam hozzá:

— I m e r e t l e n, kicsoda ön?

Az ismeretlen meghajolt — 90 fokos szögben, aztán így szólt:

— Ferdinánd Károly főherceg vagyok.

Most megismertem. Rá szóltam:

— És miért jött fenséged? . . .

— Hogy a felfedezett hibát megmutassam önnek.

— Csak azért?

Ebben a pillanatban lépett be a szobába Berta. Amikor őt meglátta a főherceg, látszott rajta, hogy egyszerre gondolkodóba esett, mintha emlékei között kutatna.

— Ah, igen szólott. Nem csak azért jöttem . . . Másért is . . . Most jut eszembe . . . Szerelmes vagyok a lányába, Berta kisasszonyba. Ha tehát már itt vagyok, — gondoltam egyet — megkérem a kisasszony kezét . . .

Komolyan csengtek a szavai és meghatott ez a szórakozottság, amelyet beszéd közben a fenség elárult.

— Tehát ön két év alatt sem feledett, — szóltam.

Ő közbevágott:

— Sőt ellenkezõleg: tanultam. Folyton tanultam. És amikor a logaritmuskönyvben felfedeztem a hibát, úgy éreztem, most már méltó vagyok arra, hogy önnek veje legyek.

Meghatottan omlottam nyakába a fõhercegnek és reszketeg hangon szóltam:

— Fiam, az ön régebbi szándékát meggyújtotta egy hiba: hogy nem tudott matematikát. Most azonban egy h i b a (az, amelyet a logaritmuskönyvben fedezett fel) elfogadhatóvá teszi szándékát...

Ebben megnyugodtunk mind és Berta most boldog menyasszony. Talán még grófné is lesz, ha úgy akarja a királyi kegy, mely az arisztokrácia köbéré tudja emelni a közönséges halandókat

Pour copie conforme: — j á n.

SZABADGONDOLKODÓK. Amit a franciaországi

szabadgondokodók kiküzdöttek: arról ne merjünk mi még álmodni. A szabadgondolatnak nálunk is vannak ugyan lelkes és tevékeny hívei, akik merészen szítják azt a beözönlött kis fénysugarat, melynek forrása a grand nation egyházának hatalmát tönkre perzselte, de õk már kipihenték a nagy csata fáradalmait és már élvezik a küzdelem gyümölcsét: mi még csak mozgolódunk. Azonban meg kell jegyezni, hogy ez az elmaradottság nem fejlődésképtelenségnek és nem szellemi degeneráltságnak tulajdonítható, hanem annak, hogy a magyar nemzet évszázadok óta egyebet sem tesz, minthogy azt igyekszik kivívni és bebizonyítani, hogy: igenis v a n, létezik. Ez az oka, hogy elmaradtunk, hogy nálunk nagyon sokan vannak még, akiknek a szeme nem bírja el a fényt és csak lassan, lassan kullogunk a nyugotiak után. De hát: mieux vaut tard que jamais. Sõt a magyarországi szabadgondolkodók kis táborára már erős fegyvert is bír a «Világosság» című immár harmadéves lapban, mely célját kitünõen és sikerrel szolgálja.

Z e n ó.

Levél egy leendő tekintetes urhoz.

Nagyságos Uram,

megdöbbenve olvasom kedvelt lapomban azokat a kissé tulzott híreket, melyek a parlament közeli feloszlatajáról hajmeresztő dolgokat regélnek. Kérdeműlt vezércikkírók elégikus hangon parentálják el a magyar alkotmányt és sötét fellegek tornyosulását »jelzik a Haza egén«. Ez kétségkívül csak publicisztikai metafora, mert kollegám, az időjárási rovat vezetője, aki főlénynyel negligálja a politikát és aki hamis időjárási hírekkel még sohasem ültette fel a közönséget, mit sem tud a sötét fellegekről. Nagyságos uram, veszendőben van a magyar alkotmány, de veszendőben van Nagyságod mandátuma is. Ha Nagyságod sejti, hogy a dicsőség ily rövid ideig fog tartani, bizonyára nem fejt ki olyan örületes hajsztát a választási kampány nehéz napjaiban, nem szónokol hetekig füstös vidéki vendégfogadóknak és nem csókolódzik télvíz idején jegesbajuszu, bekecses vidéki ismeretlenekkel. Igaz, voltak ennek a rövid egy évnek is előnyei. Nagyságodnak elég alkalma nyílott a képviselőség örömeit élvezni, tegeződött a miniszterekkel és ujságírókkal, nem is szólva azokról a közhelyekké vált igazgatósági tagságokról és vicinális koncessziókról, melyek nálunk a mandátummal együtt járnak. Ezen emlékek között kétségkívül első helyet foglalnak el azok a piros szegfűs, smokingos délutánok, melyeket Nagyságod a Fashionable Gerbeaud theaszalonjaiban töltött és a képviselőség itt passe-partout volt önnek a mondaine hölgyek szívéhez. A Kossuth Lajos-utcai ugynevezett politikai korzón Nagyságod öblös hangon tárgyalta a politika eseményeit, amelyeket a sétálók áhitattal hallgattak, de amelyekről némelyek nyilván rosszakarattal azt mondták, hogy mindaz, amit Nagyságod mond, csak üres fecsegés, és mert jóakarátát megvonta Magyarország uralkodójától, a felséget mindig per »a korona« említette és ez a közjogi meghatározás a parlamenten kívül roppant imponált a naivaknak. Az immunitásról nem is szólok, ami pedig egyik legnagyobb értéke az ön képviselőségének. Hányszor láttam Nagyságodat, mint irigy szemlélő, a nemrég lefolyt tüntetések alkalmával, amint liliomkarcsu angol vasbotjával fejbe kólintotta egyik-másik amugy is gyűlölt rendőrünket s midőn a szegény férfiú ezt még sem volt hajlandó

szó nélkül eltűnni, ön egy Napoleonra emlékeztető büszke önérzettel vágta ki: »En országgyűlési képviselő vagyok stb. stb.« Hát ez a nebántsvirágság is meg fog szűnni Nagyságos Uram és ne vegye tolatodásnak szerény tanácsomat, de a közel jövőben kellemetlenségek kikerülése céljából vagy ezen a fene temperamentumon vagy az angol vasboton kell tudnia.

És azon a napon, a melyen a kedvelt lapom szerint a katonaság megszállja majd a parlamentet és a királyi biztos kimondta az ön dicsősége felett a halálos ítéletet, Nagyságod visszatér majd a sommás perek és expenz-nóták egyhangú világába és akkor mint szürke polgára ennek a Hazának, talán többet fog tenni a »közjóért« és a »nemzeti ügy felvirágoztatásáért«, mint amennyit képviselői minőségében elmulasztott.

Egyébként maradtam Tekintetes Uramnak stb. stb.

Sehan Rictus strófáiból.

Koldusait a csóknak és reménynek,
Kiket legyőzött, letipor az Élet,
Ha dús leszek majd, én a koldus, árva,
Behívom egy új, fényes palotába.
Milyen sereg lesz. Már előre látom,
Jönnek rongyokban, véznán, halaványon,
Akiknek mindig hazudott az Élet,
A megcsömörlők, undorodtak, vének,
Akiknek hátát véresre taposták,
Birkózni tudó, ügyesebb legények.

Ház lesz. Tán kunyhó. Vagy egy deszka-pad tán,
De irgalom fog lakozni felette,
Nem mint a jó szív sok bűzös barakkján.
Hol elkönyvelik az irgalmasságot
S hol nem lel senki könnyre, szeretetre.
Ház, hol nem hull ránk megvetés és átok.

Istenem. Egy ház. A mienk egészen.
Hol nincs házmester, fertály és robot-nap
Hova fáradt bátoran benyithat,
Csak érezze, hogy a földön van épen
S piheghet bátran, szabadon és mélyen.

A dy Endre.

Strófák Heineról.

— 1856. február 17. —

Irta: Abádi Imre.

Ötven esztendeje, hogy Heine első sirjából — a matrac-sirból — egy másodikba költözött.

Heine! Az érzelem csodálatos költője. Amiben nagy volt Schiller, Byron, Cervantes, Aristophanes, Anakreon, Petrarca, Rousseau és Lenau — azt mind egyesítette magában, azt mind megtaláljuk nála. A nagy szókimondó, aki gyűlölte a hazugságot, aki mindent a maga mivoltában szeretett látni, aki tolla hegyére tűzött mindenkit és mindent, ami az ő nyíltságát és őszinteségét sértette, a lángész, akinek költészete csupa szín, fény, álom, humor, mámor, fájdalom, sóhaj, szellem és gondolat; aki kigunyolta az összes isteneket: a földieket az égivel együtt: — az utolsó órájában is — mikor a halál már ott ólálkodott mögötte — mosolyra kényszerítette rajongóit:

Dieu me pardonnera — c'est son métier (Isten megbocsát nekem, hisz az a mestersége).

Egy félszázad telt el azóta és varázsereje még nem tört meg, szavaival még hatalmába ejti lelkünket. Még uton-utfélen találkozunk vele; még utánozzák; még fordítják, rajongunk érte; sőt még szellemi életünk harcában is vezérszerepet játszik.

És mégis, mégis sokan, de nagyon sokan nem hajlandók nyíltan bevallani, hogy Heine hatalmas lendületet adott a többi nemzetek irodalmának is, hogy a német izlésre és kedélyre nagy befolyással volt. Nem akarják méltányolni, hogy az ő dalai hirdették először a legtávolabbi országokban a német nyelv gazdagságát; hogy ő volt az első német költő, aki a legnagyobb népszerűsége tett szert a világon. Ő meg-

találta a nép szívéhez vezető utat. Igen, mert értette a módját! Varázsló volt. El tudta lesni a nép anyanyelvének legtitkosabb titkát és hallotta, megértette mindazt, ami az »emberi szív legmélyén csengve-bong«.

Azok, akik utána irtak, csak utánzói voltak és a német nyelv továbbfejlesztésében egyiknek sem jut annyi érdem, mint neki.

Hogy tudott ő álmodni; milyen merészen álmodott! Csak ez tehetette boldoggá. Milyen nagy, milyen rendkívüli maradt ebben mindvégig.

És talán az élet vette leginkább zokon az ő marcangoló iróniáját: hogy úgy visszavágott neki. Eltemette élve és ő onnan is lemosolyogta az életet, a halált . . .

Szerette az életet és semmibe vette. Félt a haláltól és kigunyolta. Ezer harsogás, féktelen, vad, szilaj dal, meg ezer édes, lágy, bánatos melódia zsongott a lelkében. Rikattott, lángolt, gyujtott, szeretett. Szeretett. De hogyan! Az asszony volt az ő igazi világa; az asszony, az asszony! . . .

És ott fekszik tehetetlenül . . . Rengeteg hófehér virág borítja az Avenue Matignon fáit. Immár a nyolcadik tavasz ébreszti fel »vérző, bölcs és vig szívében« a vágyódást: átölelni, végig gázolni még egyszer a világot . . . Körülötte zsong, tobzódik, kacag, ragyog az élet. De az ő számára minden gyötrelm. Körülötte csak éjszaka van, melybe belekiált:

Wie langsam kriechet sie dahin
Die Zeit, die schauerhafte Schnecke! . . .

Kezemben van a »Dalok könyve«. Forgatom, lapozgatom. Ujra olvasom a vig és borongó dalokat. Becsukom, de nem tudok szabadulni tőle. Eszembe jutnak mind, mind egymásután az ismerős sorok. És amint lassan lehunyom szemeimet, elvonulnak előttem megrázó álmokképei. Majd pedig egy kastély előtt állok Corfu szigetén, melyet csak egy művész isteni fantáziája alkothatott. Egy magasztos, egy melancholikus költemény az egész.

A fák és délinövények buja lombjai sejtelmesen susognak össze a tengeri lágy szellőtől. A virágos erkély nyitott ajtaján beözönlik a hold és a csillag milliárdok fénye.

Egy asszony ül a zongora mellett, egy sötét haju, fehér és bánatos arcu asszony és játékát dallal kíséri. A lassu, szomoru melódiát a fuvalom szárnyára kapja és szerteviszi a csöndes illatos légben, az álmoknak ezen csodás otthonában.

És a nagy költő ott áll az erkélyen és bánatos mosollyal merengve a térdeit körülölelő, gyönyörű biporpiros futórózsákon, hallgatja a bánatos asszony énekét... hallgatja saját dalait...

EMLÉKKÖNYVBE.

Aratni tapsot indultál világgá,
Babér viritott utadon feléd —
S elédbe jött egy férfi — megszeretted
A boldogságra szomjazott a lelked,
Egy kincsed volt — és érte elvetéd.

Zsupos tetőjü házba vár reád
S aggódik érted régen valaki —
Ki földi útján csak tövisre hágott
De féltve őrzé lányos tisztaságod,
Szegény anyádnak mit fogsz mondani?!

És mégse, mégse bánd meg bűnödöt!
Ujjongva rajta türd a vádakát —
Nincs szenvedés, amelylyel fel nem érne
Mit nyujt a szív gondatlan szenvedélye,
A kárhozó, szerelmes pillanat!

Édes lesz, majd ha alkonyod magányán
Meglátogat a messze szállt idő:
Hogy mindenünnen üzve, meggyalázva,
A boldogságnak bűnös hajlokába
Belépni ifjan: benned volt erő!

Mezei Sándor.

A tehervonaton.

Írta : Cholnoky Viktor.

Az ajkai vasuti vendéglőben vártam az éjjeli vonatot és valami olyan borjuhust ettem, amely közélplény volt a fűrészpor és törülőgummi között. Máig sem tudtam megfejteti, hogy mi a módja annak, hogy a természetadta tisztességes hust ilyenné lehet rontani.

A szomszéd asztalnál vasuti alkalmazottak ültek és borozgatva beszélgettek. A maguk dolgáról folyt a szó és csakhamar átterelődött a híres városlódi kanyarulatra. Nincs bakonyvidéki ember, aki ne ismerné ezt a vakmerő vas-csiga-vonalát a volt nyugoti vasutnak, amely Szombathelyt köti össze Székesfehérvárral. Amikor a vonat elhagyja Tüskevárt elkezdi köhögni és prüszkölni; a levegő pedig, még forró nyáron is, egyszerre sajátságos élt kap, befurakodik a kupé zárt ablakán keresztül is és könyezésre bírja a hozzá nem szokott szemet. A termőföldek lassankint elmaradnak és az erdő — a Bakony rengetege — hol itt, hol amott nyújtja bele egy-egy csápját a lankásra váló síkságba, buza és rozs eltűnik, csak a burgonya mászik a vonattal együtt fölfelé a hegyoldalra.

Amint a lokomotív mind asztmásabban kezd fujtatni, lassankint egészen megváltozik a vidék képe, az utast kezdi elnyelni a rengeteg, negyven-ötven apró hegykupot látsz köröskörül, mind erővel, csodálatosan sötétzöld lombu erdővel benőve. Emberi kulturának elmarad minden nyoma. Még a burgonyaföld is fáradtan állt meg a hegy derekán, nem bírja tovább a mászást. Emberhangtalan csendben robog tovább a vonat, most már robog, mert fent van a hegytetőn, ezen a hullámos fensíkon, a bükkök és cserfák hazájában, ahol már alpesi zamatu a levegő.

Hirtelen kanyarulóval erdős sziklafok mellett visz el a

sinpár s amint elhagyta a fokot, egyszerre magános, zsup-fedeles épület tárul az utas szeme elé, kis tisztás van körülötte, de az csakhamar belevész mindenütt az örök erdőbe. Ez a gombási csárda, a Patkó Pista bandájának hajdan híres tanyája.

A vonat gyorsabban kezd dőcögni, mintha lázat kapott volna az erős hegyi levegőtől, vacogásszerű mozdulatok rázzák a kocsikat. Mind gyorsabbá válik a robogás, egyszerre hirtelen, megritkulás nélkül elmarad jobbkézről az erdő s mélységesen mély völgy közepén falu bukkanik elé. Hoszszan a patak menti elnyúló sváb falu, a végén vakand-turasnak látszó domb tetején sárgásszürke, négyszögletes, fallal körülvett épület áll. A falu Városlőd, a magános épület hajdan urasági kastély volt, az Ecsegyvárak kastélya, ma a falu nagyvendéglője.

A robogás rohanássá szaporodik. A sinpár vakmerő kanyarulatokkal vesz utat völgynek le, az erdő hulladékai, apróbb-nagyobb facsoportok hol jobbról, hol balról csapódnak el az ablak mellett s ha kitekintesz, azt látod, hogy a völgy elmúlt, nincs és — most már balkézről — meglátod a nagyvendéglőt messze-messze, de egyenlő magasságban a vasúti kocsi ablakával.

Mind lázasabb lesz a sietés, a vonat kerekei egyszerre visszhangosan kezdenek el kattogni, a pálya mellett konyhakertek, apró kis szántóföldek maradnak el, végre az első ház fehérre meszelt fala hasítja végig a vonat ablakát, aztán a második, harmadik, a többi — a vonat Városlődön rohan keresztül.

Nem is rohan többé, hanem repül. Itt van az a hely, ahol a mozdonyvezető két kézzel kapaszkodik bele a gép fogantyujába és istennek ajánlja magát, az utas pedig dobogó szívvel, kissé sápadtan kérdezi magától, mi lesz a vége ennek a száguldásnak?

Elsötetedik a kocsi belseje, a vonat mély bevágásba jutott, amelyben hihetetlen vakmerőséggel kanyarodik a sinpár. Fent magasan, hatalmas dombon sárgásszürke, négyszögletes épület uralkodik a vidéken: a nagyvendéglő, amelyet

felülről vakandturásnak láttál állni, most, alulról nézve, az eget hordja a homlokán.

Még öt percig tart az őrült, megakaszthatatlan vágatás, aztán lassankint elcsillapodik a vonat, a rohanása kezd egyenletesebb, emberibb lenni. A mozdonyvezető elereszti a vasfogantyut, megtöröli a homlokát és dörögve szól oda a fűtőnek:

— Hála Isten, túl vagyunk baj nélkül a városlódi kanyarodón.

A vonat pedig lassan, megint a technika nyárspolgárává változva át, bebandukol a herendi állomásra.

Ez a kanyarodó, amely állandóan izgalomban tartja a Bakony vidékén minden vasuti embernek a fantáziáját, foglalkoztatja az én szomszédjaimat is a vendéglőben. Egyikük, valami az Alföldről odakerült ember, aki szörnyen lenézte a hegyet, skeptikus mosolygással mondta, hogy mindez szép, szép, de azért a városlódi kanyarulatban még sohasem történt semmiféle szerencsétlenség. És látszott, hogy megveti egész Veszprém vármegyét, amelynek a dicsősége — a rablóromantika — már a múlté és nem tud produkálni semmiféle igazán modern szenzációt, amilyen például egy kisiklás, vagy egy töltésről való alábukfencezés volna.

Az öreg Kosaras József, ez a veresképű, vastagbajuszu mozdonyvezető felelt a szavára:

— Hát igaza van az öcsémuramnak, — mondta, — hogy a városlódi kanyarulóban eddig még még sohse történt baj, de szerettem volna látni az öcsémuramot, hogy mit csinált volna akkor, amikor én a saját vonatom előtt szöktem meg... baj nélkül az igaz.

Az ilyen nyilatkozatok az öreg Kosarasnál mindig azt jelentették, hogy beszélhetnékje van. Ezt az egész társaság tudta róla, azért nem csoda, hogy néhány ide-oda való szó után ura maradt a beszédnek s széttörülve a haját, így kezdte el:

— Hetvenkilencben történt. Éppen erre az ajkai állomásra érkeztem meg késő este, tíz óra tájt a tehervonattal, amivel épületfát, meg hordót szállítottunk Fehérvárra. Itt az

állomási előljáró a vonatom végére egy személykocsit kapcsoltatott: a pályaeorvos ült benne, akit a beteg kis leányhoz hozatott ki Veszprémből. Nem irigyeltem a doktor dolgát. Jó hosszú tehervonat végén az a kocsi úgy fog ide-oda csóválódni, le a lődi kanyarodónak, hogy megkötyagosodhatik tőle a benne ülő feje. Azonkívül jó hideg is lehetett a kupéban, mert csikorgó éjszaka volt, előtte való nap szakadatlanul hullott a hó és most megfeküdve a hegyeket, csak úgy fujta bele a levegőbe a hideget.

Tíz óra elmúlt, amikor elindultunk. A doktor décbundába takaródzva aludt kocsijában, de még mi a fűtővel ott a kazán mellett is nagyon szivelhettük a bundát.

Felesleges a szót szaporítanom annak az elmondásával, hogyan jutottunk le a gombási csárdától Városlődig. Mintha az ördög ült volna nyakunkon. Keresztül robogtunk a falun és amikor már ott voltam a kanyaruló szájánál, akkor vettem észre, hogy baj van. A holdvilágos éjszakában olyan világosan láttam, mint nappal, hogy a sineken vagy három láb magas hótorlasz fekszik, ami este dőlhetett rá a pályára, a bevágás oldaláról.

Hát elkezdtem fékezni. Nem tudom, hogy az uram-öcsém ott valahol Szolnok tájékán fékezett-e már . . . ha csinálta — akkor sem tudja, hogy mi az, megállítani a vonatot a lődi kanyaróban. De megállítottam. Leszálltunk a fűtővel és megnézegettük a havat. Ő azt mondta, hogy ezen keresztül nem vághatjuk magunkat, én bízam benne, ha jól nekilódulunk, megbirkózunk vele.

Hát — hogy rövidre fogjam — az igazság megint úgy lett, ahogy mindig szokott lenni, sem így, sem úgy, hanem amúgy, a maga feje szerint. Nekieresztettem a masinát, prüszkölve, döntve magából kétoldalt a gőzt és megostromoltuk a hósáncot. Eleinte úgy látszott, hogy a fűtőnek lesz igaza, a kerekek veszettül pörögtek, de egy helyben, a hó sikosságától nem fogták a sint. De aztán az én igazamra fordult a dolog: a lejtős pályán lefelé álló mozdony sulya diadalmaskodott, hatalmas rántás következett, utána hirtelen döccenés. Keresztülgázoltuk a havat, de én is, a fűtő is

arccal estünk neki a gépnek. Meg it törődött az arcom. De csak amikor aztán a mozdony lassu gördüléssel kezdett aláereszkedni a sinen, akkor vettük észre, hogy mi történt. A harmadik igazság. Az igazi. A mozdony, meg a szenes-kocsi keresztültört a gáton, de akkor elszakadt a lánc és az egész vonat otmaradt . . . majd azt mondanám: a levegőben lógva . . . a hó hitvány támasztéka mögött.

Idő a fontolgatásra, hogy mit tegyek, nem maradt sok. Be kell hajtanunk Herendre, onnan táviratozni jobbra-balra, hogy a pálya el van zárva és reggelre segítséget kérni Veszprémből. A doktor csak nem fagy meg a décbundában.

Ugy is tettünk, folytattuk az utat Herend felé. Már a porcellángyár magas épülete is látszani kezdett a holdfényben, amikor a mozdony kattogásába valami különös, idegen hang kezdett belekeveredni. Tavoli és mégis közel dubörgés hangja. Valahol vonat jön. Mögölünk nem jöhet, csak szemben velünk. De menetrend szerint onnan sem. Nagyot füttyentettem a sippal . . . még egyet . . . még egyet, — akkor a fűtő Jézus Mária kiáltása tulharsogta a gőzsip hangját. Hátrakaptam a fejemet és talán a sapka is lerepült a tarkómról, úgy égnek állt egyszerre minden hajam szála: mögöttünk, eszeveszett robogással ott jött az egész hosszú tehervonat, amely a saját súlyával lassan keresztültörte a hógátat és a meredek lejtőn nekilódulva, folyton sebesedő iramodással repült utánunk.

Ha elér bennünket: végünk van! Azt a taszitást emberi csont ki nem bírja.

Elfeledkeztünk mindenről; én csak azt tudtam, hogy én é n vagyok és hogy semmi máshoz a világon közöm nincs, mint ahhoz, hogy megmentsem magamat. Teljes erővel eresztettem rá a gőzt a dugattyukra és a lokomotiv úgy röpült, mint a madár. Az az ördög vonata mégis folyton csak közeledett hozzánk . . . Keresztül repültünk a herendi állomáson, a sipot folyton rángattam, hogy tudják meg a veszedelmet, a váltókon úgy csattogott keresztül a kerék, mintha a menny dörögne . . .

Csak úgy álomban láttam, hogy az állomásépület előtt

rémült alakok állnak, álomnak tetszett az is, hogy már ott vagyunk a veszprémi Csererdőnél, de az álmot irtózatos dübörgéssel kísérte a mögöttünk repülő tehervonat. Semmi gőz nem lesz képes legyőzni azt az elevenerőt, amit a teljes súlyra megrakott kocsik kaptak ott a városlődi kanyarodó lejtőjén.

Beértünk a veszprémi állomásra; rólam szakadt a tajték, a fűtő hangosan imádkozott. Ekkor a rémületemen keresztül is meghallotta a kerekek kattogásából a fülem gyakorlata, hogy az egyik váltó, amelyen keresztülrobogunk, melléksínre van állítva. Öntudat nélkül, csak az ösztönömnek engedve, elzártam a gőzt és elkezdtem fékezni. Gyepes domboldal mellett álló üres kocsik mellé értünk be és még nem álltunk meg, amikor a pokol csattogásával, részeg bolondok módjára taszigálva egymást a kocsik, vágatott el mellettünk a másik tehervonat. A végén táncolt a személykocsi a doktorral . . .

. . . Kosaras József itt ital céljából szünetet tartott, úgy folytatta, más hangot véve fel:

— Az történt, hogy Herenden meglátták és megismerték a veszedelmet. Megtáviratozták Veszprémbe s ott úgy segítettek a dolgon, hogy minket engedve vaksínre szaladni, a hirtelen visszafordított váltóval tovább eresztették Palota felé az ördög vonatát. De nekem most is, hogy csak elmondom, kiül a hideg víz a homlokomra.

. . . Kosaras József szünetet tartott megint, én pedig, aki a lélegzetemet is visszafojva hallgattam az elbeszélését egyszerre mindenről elfeledkezve kiáltottam oda neki a szomszéd asztaltól.

— De a doktorral mi lett? Megőrült, vagy meghalt a félelemtől?

— Megőrült? Meghalt? — kérdezte vissza Kosaras, megint széttörülve a bajuszát. — Dehogyan is, aludt. És nagyot bámult, amikor éjfél után két órakor Zichyfalván ébresztették fel, ahol végre el tudták fogni a fejetlen vonatot.

Tökéletesen fel voltam izgatva az öreg elbeszélésétől, azért idegesen kérdeztem:

— Aludt? Hogy lehet az, hogy aludt volna?

— Nézze a tekintetes ur, — mondta Kosaras, — amiről nem tudunk, az nem veszedelem. Mi az ördöggel, meg a a halállal futottunk versenyt, a doktor meg aludt és egészen természetesnek érezte, hogy szalad vele a kocsi. Talán akkor ijedt volna meg, ha megáll. Mert, lám, mondom, csak az a veszedelem, amiről tudunk is.

ÚJ STRÓFÁK.

I.

Recsegve, nyögve hullanak a gátak,
Bömbölve, zúgva tör elé az ár;
Sikoltva fut a partról száz filiszter:
«Isten, segélj! . . jön, . . itt van a tatár!»
Csörömpölés: bálványok dőlnek romba.
Dobszó: a nap, a bárd elérkezett.
Kitört az ár: álló, szennyes vizekben
Nem moshat immár kéz kezet.
Beteljesült. Lehullt a szörnyű átok . . .
. . . Új üstököst, új csillagokat látok!

Csönd. Fojtó pára, vérszag árad szerte:
Leült gazok vérének vad szaga.
Halotti csönd. Csak halk meséit súgja
A föld fülébe a nagy éjszaka.
Éjfél ut. És a vértől ázott parton,
Ott, ott, a hol a legsűrűbb a köd:
Halvány tüzek gyulladnak. S az egekből
Egy rózsás sáv száll el a part fölött.
Beteljesült. Áldást lehelt az átok . . .
. . . Új üstököst, új csillagokat látok!

Dereng Szent nyugalom. Nagy, égi béke.
Gyémánt harmatra hull a napsugár.
Hajnal van. Szűz pásztortüzek a parton.
Halk méltósággal hömpölyög az ár.
A pásztor ébred és a jámbor nyájak
Buja füvet lelnek a réteken.

Kacagva kél az élet. És száz angyal
 Mulat egy diadalmas éneken . . .
 Beteljesült. Kipusztult minden átok . . .
 . . . Uj üstököst, uj csillagokat látok !

II.

Soha ilyen telet ! Apró mesékkal,
 Kicsiny dalokkal van a hó tele.
 Soha ilyen telet ! Ez a tavasznak,
 Bimbónyilásnak hófehér tele.

Uj rendezés ! Tavasz lesz csak ezentúl :
 Minden évadba' lesz bimbónyilás !
 E tél : a nagy ígéret kanaáni töldje ;
 E sok pompás uj dal : a Messiás !

Egy szán csilingel . . . És a téli éjben
 Hódító, halk mosolylyal jár a hold.
 Soha ilyen telet ! a hold se sápadt :
 Sugára rózsaszínű kis kobold.

Az égi bolygó, mind, hogy átalvedlett !
 Lám, nincsenek már holdak, csillagok.
 Milliányi nap tüzel a fényességben.
 És mind a maga napjának ragyog !

A nagy tragédia befejeződött.
 Megyünk az uj Genezisek felé . . .
 Soha ilyen telet ! Ez a tavasznak,
 Bimbónyilásnak hófehér tele . . .

A «lesz» közelg a «van» pompázó szárnyán,
 Megszégyenülve porba hull a «volt.»
 Egy szán csilingel . . . Es a téli éjben
 Hódító, halk mosolylyal jár a hold . . .

Szirtes Artur.

Fakirokról és Joghikról.

Írta: Thótváradi Kornis Elemér.

Több mint száz esztendő múlt az óta, hogy Európa és Amerika fejlettebb elméi, mind behatóbban foglalkoznak Indiával. Nálunk, sajnos alig történik ez irányban valami. Nem mondhatnam pedig, hogy a mi közönségünk nem érdeklődnék az ind dolgok iránt, mert különösen Németországból szekérszámra kapjuk a könyveket, melyeknek tárgya: India.

Különösen mióta M. Müller lefordította és kiadta a Damapádát és Rama-Chrisna evangeliuma nyugaton is ismertté lőn és mióta W. Q. Judge könyve megjelent — öltött óriási méreteket ez az irodalom, melyben ez idő szerint mi magyarok állunk az utolsók között, mert már a Balkánon Bukarestben is jelenik meg olyan folyóirat, mely az indológiával és a teozofiával foglalkozik.

Pedig nekünk magyaroknak is volna mindezekhez valamelyes közünk. Nekem úgy tetszik, mintha az «Essay towards a dictionary Tibetan and English (Calcutta, 1834)», valamint az «A grammar of the Tibetan language in English (Calcutta, 1834)», mely két könyvről egy kiváló angol azt írta, hogy az Angliának óriási előnyére szolgált — magyar ember munkája volna. Himalaya bércei közé száll ajkaimról egy röpke fohász — a dárdasilingi magyar sír felé. Ott nyugszik a férfi, aki nemcsak élni, szerepelni és érvényesülni akart — amint mi szoktunk — hanem tanulni tudni és fejlődni is kívánt. Sikerült is neki az emberi gondolkodás egy addig Európában alig ismert világából hatalmas és örökbecsű anyagot gyűjteni. A tibet nyelv és irodalom, valamint a buddhista világnézet az, melylyel Jangla, Sabathu és Kanum láma kolostoraiban, nagy szenvedések és nélkülözések között, sok éven át, kiváló eredménynyel foglalkozott. Ezzel a munkával iktatta be nevét, az igazán tudományos irodalom, messze világító szellemei közé.

Körösi Csoma Sándornak nálunk nem igen voltak követői. Őt magát is csaknem teljesen elfeledtük. Ha Duka Ti-vadar, nem ápolja annyi szeretettel emlékezetét, úgy a «magyarországi tudós akadémia» is teljesen megfeledkezett volna

róla. Egy jóra való életírásunk még sincsen Csomáról és itt a szobrok klasszikus szülőföldjén, hol állandóan gyűjtünk 10—15 szoborra s, a hol milliók hevernek takarékpénztárban számos évek óta, két három szoborra, ott Kőrösi Csoma Sándornak még egy kis emlékoszlop sem jutott. Ezt a néhány sort amit most leírok abból a világból, ahol Kőrösi élt és alkotott — az ő emlékezetének szentelem.

Az indus fakirokról és joghikról meglehetősen zürzavaros fogalmak vannak elterjedve nálunk. A fakirizmus gyakorlása ugyanis a legkülönbözőbb mesékre és szélhámoskodásra szolgál alkalmul. Fontos dolog pedig ez nem csak a művelődni kívánó nagy közönség, hanem a természettudósok és lélek-bűvárok számára is. Erdemes, hogy kiválogassuk belőle a mesést s megismerjük az igazat.

Jules Bois a fakirizmus megismerése céljából — számos hindu, angol, német és amerikai erre vonatkozó munkának áttanulmányozása után, Indiába utazott. Ott szerzett tapasztalatairól beszámolván, igyekezett megmagyarázni azokat a bámulatos dolgokat, melyeket a fakiroktól látott. Fölhasználta ehhez a szugeszió és hipnotizmus klinikáin, valamint a spiritisza és okkultista seance-okon szerzett tapasztalatait és úgy találta, hogy a fakirizmus nagyon is méltó arra, hogy annak rejtelmait földerítsük és megvilágítsuk.

Azok a fakírok, kik szerte kalandoznak a földön s képességeiket kenyérkeresés céljából, látványosságok rendezésére használják föl, rendszerint brahmanisták, vagy muzulmánok, de akad közöttük délfrancia is. Mutatványaik java-része a mi bűvészeink ügyeskedésével rokon. Gyakran látni ilyeneket, hajókon és kikötővárosok vendéglőiben, különösen Egyiptomban és Indiában. Mutatják ezek azt is, hogy lehet egy kosarat karddal keresztül szűrni úgy (angol lapok után, a magyar, német ujságok is közöltek mostanában ezekről fényképfelvételeket), hogy az abban elrejtett fakírnak semmi baja se essék. Igen sokan ezt is bűvös mutatványnak tartják, melyhez misztikus erők kellenek. Pedig az egész a kosárban levő fakir rendkívüli ügyességének és kiváló bátorságának eredménye. A dematerializációról és rematerializációról, melyeket e mutatványokhoz fűznek, — szó sem lehet.

Legközelebb állanak ezekhez az utazó bűvészekhez azok a fakírok, kik azt hiszik, hogy kinzással és önsanyargatással felszabadítják szellemi erőiket. Abból a helytelen felfogásból indulva ki, hogy az anyag a szellemet elsorvasztja, vagy lekötí. A Hata-Joghik ezek, kiket valóási rajongá-

suk és alacsony értelmiségük ejt ilyen tévedésekbe. Ugy gondolják, hogy minél inkább el van hanyagolva és kinezva a test, annál hatalmasabb a szellem. Látni ilyeneket Indiában, évek hosszú során át egy azon helyzetben ülve, vagy állva. Van olyan, aki, addig tartja karját mozdulatlanul fölfelé nyujtva, míg az teljesen elsorvad s ő maga aggastyánná vénül. Vannak olyan Hata-Joghik, kik hosszasan a napra meresztik szemeiket. Fájdalmas arcrángatódzásaik oly kinosan hatnak a szemlélőre, hogy sokan akik figyelték, beleszédültek és kimerülve távoztak — a fakir azonban rendületlenül állott és nézte tovább a ragyogó napot. A Hata-Joghik rendszerint Brahmanisták és fanatizmusok gyakran annyira megy, hogy a legborzalmasabb öngyilkosságokat követik el.

A táncoló és üvöltő derviseket, kiket Egyiptomban és Konstantinápolyban is lehet látni, szintén fakiroknak tartják, s innen van az a sok zavaros fogalom az igazi hindu fakirokról is. Az utazó fakir, aki bűvész mutatványairól híres, többnyire muzulmán, az üvöltő dervis szintén, a Hata-Joghi hindu, de nem buddhista, nem zavarható össze ezekkel a szellemi fejlődésre törekvő Joghi. Ez buddhista szerzetes, ki a világért se mutogatja képességeit pénzért.

Ezek a hindu Joghik kiváló értelemmel és emelkedett szellemmel birnak. Fejlődésük alapja az a tudat, hogy sokféle és sok ember között, lehetetlen a magasabb rendű fejlődés. Ehhez szükséges minden kötelékből menekülni. Apát, anyát, gyermeket elhagyni. Sivatagokba, nagy hegyekbe elvonulni, mert a városok zürzavaros áramokkal telt nyugtalan légköre, minden magasabb rendű szellemi fejlődést erősen meggátol. Ilyen fejlődéshez a pusztaságok és barlangok magánya kell. Joghivá lenni még Indiában is nagyon nehéz dolog.

A Joghi célja: elnyomni mindazt, ami tudomása szerint a szellemi fejlődés akadályai. A legelemibb fokon álló Joghi, kit J. Bois psicho-phizikai joghinak nevez, arra törekszik, hogy hosszú életü lehessen és így mentül több olyan gyakorlatot végezzen, mely őt a szellemi fejlődésben előbbre viszi. Hogy életereje hosszabb időtartamra legyen elég, igyekszik mentül gyöngébben lélekzeni, szívverését lehetőleg meglassítani és mentül kevesebb élenyt elhasználni. Gondokat nem ismer, mert a remete életnek nincsenek szükségletei. Kedélye állandóan derült. Idegeit úgy fegyelmezi, hogy azok a durvább hatásokat is csaknem észrevétlenül állják ki. Olyan nyugalomra törekszik, hogy a külső behatások mentül kisebb mértékben zavarják meg. Ha mindez már könnyen és öntu-

datosan sikerül, akkor a psicho-phizikai joghiból: **Rajah-Joghi** lesz.

A Rajah-Joghi a katalépszis és a mesterséges álom tüneteit, amit nyugaton hypnózis néven ismerünk — egész könnyen és öntudatosan bírja gyakorolni. Sokkal nagyobb extázisra képes, mint a mi médiumaink. Allapota azzal az exaltációval hasonlítható össze, melyet a neoplatonikusok irnak le. Csak egyes szentek értek el a Rajah-Joghiához hasonló állapotot. A különbség a kettő között azonban igen nagy, mert a szenteknél legtöbbször tisztán a vallási rajongás vezetett ilyen eredményre, a Raja-Joghi pedig rendszeres és öntudatos gyakorlatok segítségével jut erre a fejlettségi fokra. Igaz ugyan, hogy a böjtök, önsanyargatás, magabazárkózás, változatlan és gondtalan életmód, melyet a neoplatonikus kollegiumokban és katolikus zárdákban követnek, kifejleszti az exaltációra való hajlamot. A kereszténység — különösen időszámításunk első századaiban — igen alkalmas volt a remeteéletre és a rajongás kifejlesztésére. Utalok ennek igazolásául a vértanúkra és az anachoretákra. Később azonban, mikor az egyházi hierarchia mindjobban fejlődött és a dogmák megsokasodtak, a katolicizmus szigorúan harcolt a meditáció és exaltáció bizonyos iránya ellen. Ismeretes, hogy Szent Terézia, ki maga is gyakran extázisba jutott, mennyire küzdött az ellen és mennyire óvta azokat, kiknek hajlamuk volt az ilyen exaltációra.

Indiában azonban, hol a vallás változó, szelid, nem ismer orthodox felfogást, de elismer minden magasabb szellemi törekvést — az extázist minden időben s minden eszközzel gyakorolják. Ezért a Joghik — a mi szószerint: szellemi szentséget, szellemi látást, vagy a mindenséggel való tudatos egybekapcsolódást jelent, — Indiában úgy tekintik, mint a ki tudományos módszerrel törekszik, magasabb emberi létre.

A Joghi, mikor erre a magasabb létre előkészül, — a már elmondottakon kívül, főleg arra törekszik, hogy a teste által elhasznált oxigént minél csekélyebb mennyiségre csökkentse. Arra is ügyel, hogy mentül kevesebb szén-savat lélegzen ki. S mivel mennél többet eszik az ember, annál több élellyre van szüksége, azért a Joghinak szigorú böjtöt kell tartania. Rendesen csak éjjel s akkor is csak igen keveset eszik. A sok mozgás is több élellyel fogyasztással járván, keveset mozog, lassan jár. Megvan határozva az is, hogy testük hőmérséke lehetőleg egyenletes legyen, s ezzel egyenlő legyen az őket körülvevő levegő hőfoka is. Éppen ezért alkalmas

India éghajlata a Joghik fejlődésére, kiket a skeptikus francia Jules Bois — bámulatra méltó embereknek nevez.

A joghi-jelölt, ha már bizonyos magasabb képességekkel, nagyobb akaraterővel és fegyelmezettséggel bír, visszavonul egy földalatti kis cellába, melynek alig öt arasznyi ajtaja úgy zárható el, hogy oda a levegő csak nehezen szívárogthat be. Itt csöndesen fekszik, keveset beszél, gyakran teljesen szótlanná válik, csöndes elmélkedésbe merül. Az elvont szellemi élet mélységének erejével, fordított arányban csökken az anyagi élet, s hogy ez teljesebben beállják, a tratakát gyakorolja. Ez abból áll, hogy merően az orra hegyére, vagy a két szeme közötti térre néz. Erre a szív mindig gyöngében kezd verni s az életműködés mindinkább csökken. Nemsokára álomszerű állapot következik be, melyet a *autohypnózisnak* is nevezhetünk. A tratakán kívül szükséges még — az állapot előidézéséhez a légzés bizonyos formája és a figyelemmel teljes erővel egy irányba való összpontosítása.

E hatalmas iskola által a szellem fölszabadul és az értelem mindjobban megvilágosodik. Ekkor tér át a joghi az igazi meditációra. És csak ezt követi az a fejlődési fokozat, melyen hindu felfogás szerint már az elvont dolgokkal való foglalkozás is lehetséges és eredményre vezető.

Legmagasabb rendűek a Joghik között azok, kik a vallás filozófiát gyakorolják. Kiváló emberszeretet, gyöngéd érzés és mély bölcsesség jellemzi őket. Legismertebb ezek közül Rama-Chrisna, kinek evangéliumát Müller Miksa ismertette meg Nyugaton.

LIPÓT, A PÉNZKIRÁLY.

II. Lipót, belga király, aki bámulatra méltó volt mint fenkölt gondolkodású uralkodó, mint elsőrangú férj, mint drámai apa, mint a családi élet tisztaságára féltékenyen vigyázó smokk és végül mint a különböző Zsuzsánák körül kegyeskedő kiváló öreg, most újabb példáját adta nagy tehetségének. Megmutatta, hogyan lehet gyorsan meggazdagodni, ugyszólván rizikó nélkül, önerőből. Bebizonyította, hogy amiért valaki király, ez még nem zárja ki azt, hogy mellékesen self made man is legyen, brutális, erőszakos, aki azonban előbb vagy utóbb feltétlenül célt ér.

A régi punok valamikor hajdanán úgy jutottak földte-

rülethez, hogy csak akkora földet kértek, amelyet egyetlen számárról lefejtett bőr befed. Ezt a kívánságukat teljesítették is és ekkor a punok olyan ravaszok voltak, hogy a számárbőrből vékony szijakat hasítottak, és a szijak aztán olyan területet fogtak át, mely elegendő volt arra, hogy azon egész Karthágót felépítsék. Az afrikai földhódításnak ez a módja lebeghetett II. Lipót előtt is, amikor arra gondolt, hogy jó lenne megszerezni Afrikában a Kongó-gyarmatot. Mit tett? Csak akkorka területet kért, amelyen egyetlen néger bőre megfér. Mihelyt ez a kívánsága teljesült, Lipót menten hozzáfogott, hogy szijat hasítson valamennyi benszültnek bőréből és aztán akkora területet tulajdonított magának, amekkorát az egymáshoz illesztett szijak körülöveztek. Így jutott a belga király a majdnem háromszázezer négyzet kilométer területnyi gyarmathoz, amely azóta elvitáztatlanul az övé.

Azaz most elvitatják tőle. Félicien Cattier brüsszeli egyetemi tanár röpiratot írt, amelyben a kongói dolgokkal foglalkozik, objektíve ugyan, de a királynak kedvezőtlen módon. Cattier kideríti, hogy a király tíz év óta nemcsak zsarolja, sarcolja, kirabolja a maga fekete alattvalóit, hanem ráadásul a belga adójövedelemből fizeti a kongói adminisztratív költségeket, míg a kongói terményekből befolyó jövedelmeket teljesen a magáénak tulajdonítja. Amióta ez az állapot tart, azóta Lipót mérhetetlenül meggazdagodott: tíz év alatt nyolcvan millió frankot szerzett, amit újabb vállalatokba fektetvén, szorgalmasan kamatoztat. A Kongó gyarmatot pedig egyszerűen korona javadalomnak minősíti, amelynek minden jövedelme a király személyi pénztárát illeti. Csak az ügy költségei nehezednek az államra.

Ezt a kissé furcsa viszonyt leplezte le röpiratában a tudós egyetemi tanár, akinek írása természetes feltűnést kelt Belgiumban és mindenütt, ahol a panamának híre terjedt. De vajon változtat-e ez a meggyötört szerecsenek helyzetén? Aligha. Az öreg embereknek — Scarron mondta — nagyon sokba kerül a szerelem. És Lipót már nagyon öreg és még mindig szerelmes.

fjuságom könyvéből.

Irta: Osvát Kálmán.

Pogánynak születtem. Vagy már ki elhagyta anyja méhet, az újszülött gyermek sem pogány!? Siró hangja nem könnyörgés, elgörbült szája nem mimel fájdalmat, magamagának vonaglik, reszket egy pogány organizmus. Tenni és történni egy még ez a kettő, s ha egy átkozott jótett, anyja lágy emlője nem hasítná ketté, nem is volna kettő. Koldusok is és kaptak a gyermek bölcsőjéhez, hogy lopnának onnan. Lopni nem volt mit, hát — koldustempó — törtetek, zuztak. Részekre szedték az Egészet. S az ürbe, mi támadt a részek között, oda költözött a félelem és a remény.

—

Milyen szép a szántó. Kimenni reggel, dolgozni napestig, gondolni erre, arra, sokra és felnézni, ha arra megy el a vonat! De ülni a vonaton, s úgy nézni a szántót, a munkást, a falut, a várost, az egész világot, érezni örömeiket, fájdalmukat, érezni, mindig csak érezni — százszor hal meg, a ki erre a született.

—

Már virrad a holnap és jót is hozhat reám. De ma tennem kell valamit. Már virrad a holnap. A lehetőségek egy híján lehetetlenségek. Nekem döntenem kell s már virrad a holnap. Irtózat.

—

Ma levelet irtam, holnap délben ott lesz. Elolvassa és meghal. Most az ablak mellett ül és vár. Én vagyok eszében. És holnap délben meghal. És én ezt ma tudom. Útban a halál. Én vagyok becstelen, vagy az életnek nincs becs, hogy percről-percre mégis nyugodtabb vagyok!?

—

— Tedd jóvá.

— Nem tudom. Elszaladt mellettem az élet ha meghalok sem érem utól.

— Hazugság. Jól tudod mit kell tenned. Az ember mindig tudja . . . A jóvátehetetlenség. —

— Tehetetlenség.

—

- Mit sajnálsz itthagyni?
- A szerelmet.
- A szerelmet csak az sajnálja, aki nem ismeri. Te jól tudod, milyen.
- Tudom.
- S hogy mégis sajnálod!?
- A szerelem volt csak az e n y é m az egész világon.

Meghalok és pogány leszek újra. Pogány halott, vagy csak halott pogány, én nem tudom, de pogány leszek, mint a faj.

MUNKÁCSY SZOBRA. (Pályázat eredmény nélkül.)

A mi büszkeségünk, Munkácsy dicsősége megérdemli, hogy amikor szoborral tiszteljük meg, nagyon, de nagyon megfontoljuk a dolgot. Ezért helyesen tette a Munkácsy-szoborbizottság, amikor a mostan pályázó művészek közül, akiknek a tervei a Műcsarnokban vannak kiállítva, senkit sem bízott meg a kivitellel.

Pedig a pályázat nem volt meddő. Egy-két igazán érzett, szép munka van a skizzek közt, plasztikusan gondolkodó, meleg szívű fia-

tal művészek alkotása. De a bíráló-bizottság csak biztosra mehet és ígéretek után, ha még oly kecsegtetők is, nem dönthet, amikor Munkácsy emlékéről van szó.

Ám az ígéretek közt van néhány, amely nagyon, de nagyon csábító. Az első, egy valódi fölfedezés. Pásztor János fiatal szobrász munkája zálog rá, hogy az egyszerű nevét nemsokára meg kell tanulnunk. Még sokszor

lesz szó róla. Monumentális az ő munkája és meglátszik, hogy a plasztika páthoszával gondolkodik, amikor az alkotás láza elfogja. Igazi szobrász, amit a tervek legnagyobb részének alkotóiról, aprólékos, puha gondolataikkal, nem lehet elmondani. Pásztör Jánoson érzik Rodin hatása, de a munkáján már meg van a bélyege annak az eredetiségnek, amely csakhamar ki fog bontakozni ezutáni alkotásaiban.

Moiret F. Ödön tömör, egyszerű ábrázolásában viszont Meunier hatását érezteti. Finom, bájos és művészi az a domborműve, amely a talapzat hátsó részén látható. Ez a két művész maga csinálta a munkája talpazatát is. A többiek építészekt hívtak segítségül és ezek közül csak a Márkus Gézáé művészi, egyöntetű gondolat. Kallós Ede energikus Munkácsy-jához csinált stilszerű, széles vonalú talapzatot.

A többi építész sablónokat, játék-kockákat kombinált egymás tetejébe. A Pogány Móríc lépcső- és kockamozgósítása például elveszi az ember kedvét Telcs Ede pompásan megmintázott Munkácsy-portraitjától.

A többi tervezet között is van szobornak, sőt szép szobornak való dolog, de eredeti, érdekes, a felsoroltakon kívül nincs.

HALOTTAK SZIGETE.

Fakó sziget, hová az ár
Szennyes habját zugva hányja,
Nap nem süt rá és fölötte
Kóvályog az éhes kánya.

Fű nem zöldül, szürkén lepi
Az odaszórt kavics, homok
S szerte-széjjel iszapfödte
Bomladozó ember-romok.

Kiket hajó-súlyedéskor
Eltemet a tenger árja:
A halottak bus szigete
Pihenőre hívja, várja.

Az ár oda veti őket,
Kiket arra szánt a végzet,
Hogy a zöldes hullámok közt.
Találjanak örök véget.

Kalandor, kit aranyokért
Nyugtalanul űzött vére,
Sikkasztó, ki futott, hogy a
Törvény keze el ne érje,

Megférnek itt partra vetve
A gazdaggal, aki vágyott,
Hogy élvezzen tengeren túl
Új gyönyört és új világot.

Ott hevernek csapzott hajjal,
Összeszorul a görcsös kéz
S üveges, nagy, nyitott szemük
Az ég felé mereven néz.

Nyitott a szem, nem volt senki,
Ki szeliden azt lezárja,
Midőn vadul fojtá őket
A tengernek zajgó árja.

Ott feküsznek görcsös kézzel
A part szélén, a homokba'.
Hirt felőlük hányan várnak
Kéztördölve, szívdobogva.

Ott feküsznek, míg a partra
Új holtakat vet a hullám,
S a szennyes ár viszi őket,
Helyeikről kiszorulván . . .

Kiket a sors bolygásra szánt,
Mint üstökös, mely kiégve,
Holtukban is vándorolnak
A végtelen semmiségbe.

Feleki Sándor.

Az ember és munkája.

— A kinzás még nemrégén szabályszerű kihallgatási módja volt a vádlottaknak és — ha igazak a hírek — még ma sem egészen veszett ki a mi vidéki igazságszolgáltatásunkból. Angliában a tizenharmadik század végén szüntették meg és egy angol jogtudós egy cikkében elmondja, mi volt a megszűnésének a közvetlen oka. Volt Londonnak egy községtanácsosa, Ily Károly, dúsgazdag kereskedő, aki a vagyonát humanitárius dolgokra fordította. A kinzást embertelen dolognak tartotta, de hiába agitált ellene. Egyszer azonban kieszelte a következőt: Az inasát berugatta, azután lement az istállóba és a legszebb lovát agyonszurta. A véres kést azután a részegen alvó szolga zsebébe rejtette. Mikor kiderült a dolog, nagy lármát csapott és bepanaszolta az inasát. Ez persze tagadott, bár a véres kés ellene bizonyított. Következett a kinzás. Egyet-kettőt fordítottak a hüvelykszoriton, és a szerencsétlen ember bevallotta, hogy megölte a lovat. Bevallotta volna azt is, hogy az apját ölte meg. Ekkor azonban előállott Ily és elmondotta, hogy történt az eset. A dolog nagy port vert föl, a bírák elszégyelték magukat és kevésbé utóbb a kinzást eltörölték Angliában.

— Memoárokból, levelekből ismeri meg az ember a történelmet, az igazit. Az irodalomtörténetet is, amelynek kulisszatitkaiból az 1860-ik évben elárul egyet-mást a Baudelaire levelezése, a kiadójával, Poulet-Malassis urral. Először is elárulja, hogy a francia íróknak már akkor is jobban ment a dolguk, mint a magyaroknak ma. A Fleurs du Mal költője egyik levelében azt követeli, hogy a cikkeit úgy fizessék, mint a Sainte-Beuve-ét, azaz egyenkint százötven frankkal. De Baudelaire különben is praktikus ember volt. Les paradis artificiels című kötetében, a boriték belsején egy bruxellesi patikusnak a reklámja jelent meg, egy recept, amely a kopaszságot holt bizonyosan gyógyítja. Ezzel szemben a gyógyszerész kétszáz példányt vásárolt a könyvből és azonkívül ingyen szállította a gyógyszereket a beteges költőnek. — Érdekes az is ezekből a levelekből, hogy Baudelaire volt Franciaországban Wagner első megértője és csodálója. Különben az egész világon is az elsőik között volt, mert 1860-ban bizony Wagnert legföljebb mint futó bolondo

emlegették, ha egyáltalán beszéltek róla. Párisban azonban egyenesen üldözték. A Tannhäuser premiérje csunya bukás volt és érdekes ennek az oka is. Párisban régi szokás, hogy a ballet a második felvonásban van. A Tannhäusernek azonban mindjárt az elején, az első felvonásban fordul elő a bachansnők és faunok tánca. A zsoké-klub urai, amikor ezt megtudták, követelték, hogy a «balletet» tegyék át a második felvonásba. Wagner ezt természetesen megtagadta, amire az első sorok bérlői boszut esküdtek. Vadászkürtökkel jöttek el az előadásra és beletrombitáltak a Wagner melódiáiba... A kritikusok sem voltak kevésbé jóakaratuak. Az egyik például azért nem ment el a Wagner koncertjeire, mert a német zeneköltő — republikánus volt. Meg kell jegyezni, hogy III. Napoleonn akkor élte császárságának első éveit... Baude-
lairet, Wagner első francia rajongóját mindez nagyon keserítette. De tűrte a gunyt, amivel a csodálatáért boszantották és a kiadójának így öntötte ki a szivét: «Ez a muzsika életem legnagyobb örömei közül való volt; tizenöt éve, hogy nem voltam ennyire megindulva...»

— Oroszország egy nagy börtön. Foglyok benne még a cár szakácsai is. Sokan vannak és kitűnően bánnak velük. Nagy fizetésük van, pompás lakásuk és királyi étkezésük. De őrzik őket féltékenyen, mert félnek, hogy valami összeesküvő keveredik közéjük és megmérgezi a szeretett atyuskát. Az egyik szakács hét hónapig volt a cár szolgálatában és csak három ízben volt kimenője a palotából. Akkor is egy inspektor kísérte az útján, de az inspektorra is vigyázott a titkos rendőrség. — A főszakács nagy ur. Két-százötvenezer korona fizetése és — ezredesi rangja van. Hirtzler Viktor, svájci ember volt eddig ebben a jó hivatalban, de most lemondott és helyébe mást keresnek. — A cárt nehéz kiszolgálni, mert nagy gourmet és ért a jó ételekhez. A délelőttnek nagy részét tölti vele, hogy az étlapot összeállítsa. A menü azután lekerül a konyhába, ahol minden egyes étel elkészítését külön szakácsra bizzák. A főszakács csak az új ételeket csinálja sajátkezűen. Amikor az egész ebéd készen van, a főszakács végigkóstolja az ételeket, frakkot huz és az ebéddel együtt beszáll egy liftbe, amely a cári család ebédlőjébe szállítja. Itt még egyszer végigkóstolja az ebédet, aztán átnyújtja a kiszolgálóknak és várja a hatást... Az ebédlőt különben vasfalak védik a bombák elől, és egyik étkezéstől a másikig bezárják és szigorúan őrködnek, hogy senki oda be ne nyisson.

Külföldi krónika.

— Franciaország és Németország. — A vámháború oka. —
Ajándék-ágyuk. —

— A spanyol kis városkában, az előkelő Reina-Christina szállóban összeveszett Franciaország és Németország. Algé-
zirásban nemzetközi konferencián próbálták megszüntetni azt
a feszültséget, amely a két ország között a marokkói csá-
szárság miatt kitört és amely már csaknem háboruba sodorta
Európát. De a diplomaták, akik a bajt megcsinálták, utóbb
nagyon megijedtek. És a háboruból nemzetközi konferencia
lett csak, amelyen sokat fontoskodnak, sokat vitatkoznak
mellékes kérdésekről, de amelyen, mihelyt a főkérdés elé ér-
tek, ismét kitört a baj.

Ez a főkérdés, a marokkói rendőrség és a bankok.
Franciaország azt állítja, hogy mivel Marokkó az ő algiri
gyarmatával határos, az ő joga, hogy a rendőrséget szervezze
és a pénzügyeket rendezze. Németország viszont azt köve-
teli, hogy a züllött mór birodalom fölött valamennyi nemzet
együtt gyakorolja a felügyeletet. A német kívánság azon-
ban szintén nem önzetlenségből fakad. Egyszerűen féltékeny
Franciaországra és azt szeretné, hogy Anglián, Oroszorszá-
gon és a francia versenytárson kívül, neki is jusson egy ke-
vés hely a gazdag Északafrikában. Ezzel a kívánságával
azonban a leghatalmasabb hatalom rosszalásába ütközik.
Anglia régóta aggódva nézi a német kereskedés és gyáripár
gyarapodását és mindenáron utját akarja állni területbeli gya-
rapodásának. Ezért, mihelyt Oroszországot megverték, Francia-
ország támogatás nélkül maradt és a német terjeszkedett
kellő ellensúlyozás nélkül, Anglia állott Franciaország mellé.
Ennek az új európai konstellációnak az első szereplése a
marokkói konferencia. Talán sikerül ebben a kérdésben meg-
békélni, de nagyon valószínű, hogy az új európai helyzet még
veszedelmekbe sodorja a művelt világot.

— Szerbia felől a sertéshizlaló szagától nehéz levegő
békehangulatokat hoz. A szerbek békülni akarnak. Vuics, a
bécsi követük, leutazott Belgrádba, a külügyminiszter felté-
teleivel és rögtön visszautazott. Azt mondják, hogy békét ho-

zott magával, de ez még nem bizonyos . . . Csodálatos, hogy ez a kis ország, amelynek egész léte a mihozzánk való kiviteltől függ, olyan nehezen békül és nem kap két kézzel bármilyen feltételen. De ennek a magyarázata éppen a tőlünk való függése. Gazdaságilag teljesen a monarchia kénye-kedvének van kiszolgáltatva, jóformán Ausztria-Magyarország gyarmata és amíg egy ország gazdaságilag más országnak van kiszolgáltatva, politikailag sem független. Ezért szövetséget kötött Bulgáriával, mert ha néhány kis Balkán-állam összefog, azzal szemben amit nekik diktálnak, ők is feltételeket szabnak és függésük már nem oly teljes, föltétlen, mint addig. Jellemző csak az, hogy éppen a mostani pillanatot választotta ez a kis ország, hogy tőlünk emancipálja magát. A mostani pillanatot, amikor a belső zürzavar kifelé elveszi a tekintélyünket és az erőnket.

Olaszország királya Montenegró hercegnőjét vette feleségül. Ez a házasság Olaszországnak egy szűk kaput nyitott Balkán felé, Montenegrónak pedig ajándék-ágyukat hozott. Ezek az ajándék-ágyuk föltétlenül mi ellenünk tájtják a torokukat. A mi monarchiánk régi balkáni hatalom, minden tradíciója, földrajzi helyzete oda utalják. Olaszország viszont, amióta megerősödött, gyarapodott, az európai török birtokok nyugati részére, Albániára tart igényt. Riválisok vagyunk. Ezt most nyíltan be is vallották, amikor feleletül Olaszország ágyuajándékozására az afrikai Abesszíniának, Olaszország régi és győzelmes ellenfelének viszont mi ajándékoztunk ágyukat. Kissé szokatlan formája a külpolitikának, de ötletes.

Felelős szerkesztő: Lóránt Dezső.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Akácfa-utca 63.

Kiadja a „Jövendő” kiadóhivatala.

Telefon: 87--34 szám.

A Jövendő előfizetési ára :

negyedévre . . .	3 korona,
félévre . . .	6 „

Kérjük a hátralékos előfizetőket, szíveskedjenek az előfizetési pénzeket utalványon mihamarább megküldeni.

A „Jövendő” kiadóhivatala.

Közgazdaság.

A Salgótarjáni kőszénbánya közgyűlése. A Salgótarjáni kőszénbánya részvénytársulat a napokban tartotta 38-ik évi rendes közgyűlését dr. Chorin Ferenc főrend elnöke alatt. Elnök melegen üdvözölte a megjelent részvényeseket, konstatálta a közgyűlés határozatképességét, amennyiben jelen volt 57 részvényes 28725 részvény képviselőben 564 szavazattal. A jegyzőkönyv vezetésére ifj. Cuoron Ferenc dr.-t kérte fel, annak hitelesítésére pedig Robicssek Ferenc és Szende Lipót részvényeseket. Az előterjesztett igazgatósági jelentés felemlíti, hogy a szénpiac javulása már ez év elején mutatkozott és a fogvasztók nagyobb megrendeléseket tettek. Az elmúlt évben 17.759.822 métermázsa szén termeltek, majdnem 2 millióval többet az előző évnél. A többtermelésből majdnem egy milliót a salgótarjáni bányák, a másik milliót a zsilvölgyi bányák érték el. 1906-k évben a salgótarjáni kerületben két új atnát mélyítettek és ezeket a magyar államvasutakkal gőz vagy villamos vasutal fogják összekötni. Az igazgatóság a tisztviselői nyugdíjalap részére teket vásárolt Budapesten, az Arany János- és Nagyoroa-utca sarkán, melyen a társulat céljaira négyemeletes ház épül. A felső-zsilvölgyi kőszénbánya-társulat a lefolyt évben folytonosan foglalkoztatva volt és jó eredménnyel dolgozott, ugyanezt jelenti az igazgatóság az Esztergom—Szászvári kőszénbánya részvénytársaságról is. Megemlékezik továbbá az évi jelentés megyei Krausz Lajos igazgatósági tag elhunytáról. Az évi mérleg üzemi költségeinek és adóknak levonása után a múlt évi áthozattal együtt 3.258.535 korona 2 fillér tiszta haszonnal zárul. Az igazgatóság indítványozza, hogy a leirási tartalékalap javára fordítandó 400.000 korona, a tartalék javára adandó 200.000 korona, az igazgatóság és hivatalnokok jutalékául kifizetendő 252.309 korona 44 fillér levonás után a közgyűlés rendelkezésére maradó 2.406.225 korona 58 fillérből a forgalomban levő 64 ezer darab részvény után osztalék címen 2.048.000 koronát fizesse ki, részvényenként 32 koronát (február 15-től fogva), míg a fennmaradó 358.225 kor. 58 fillért új számfára írják elő. A közgyűlés a jelentést egyhangúlag tudomásul vette, a fementvényt minden irányban megadta és Hegedüs Loránt részvényes indítványára a közgyűlés jegyzőkönyv: köszönetet szavazott az elnöknek, az igazgató-ágnak, felügyelő bizottságnak és a tisztikarnak. Végül a választásokat megtették meg közfelfeladásokkal. Az igazgatóságba beválasztották: ifj. Chorin Ferenc dr.-t (ujj), a felügyelő bizottságba: Sarbó Vilmost, Jelinek Lajost, Singer Zsigmond, Horánszky Dezső dr.-t és Beöthy Pál doktort (ujj). A közgyűlés utáni igazgatósági ülésen a részvénytársaság három érdeműs kiváló főosztályosát: Görög Gábort

Dezsényi Gyulát és Szabó Károlyt igazgató-helyettesekké nevezte ki az igazgatóság.

A Belvárosi Takarékpénztár r. t. február 3-án tartotta a XIII. évi közgyűlését dr. Münch Aurél elnöklése mellett. Az igazgatóság fájdalommal emlékezik meg megyeri Krausz Lajos igazgatósági tag elhalálozásáról, valamint a szintén elhunyt Hoffmann Alfrédre, aki a választmányának volt buzgó tagja. A takarékpénztár lefolyt üzletéve kiegyítő eredménnyel zárult. Az intézet tovább haladt az egészséges fejlődés útján; a forgalma nagyobbodott és az összes üzletága jelentékeny mértékben növekedett. Csak a jelzálog-üzletben volt tapasztalható — a vigasztalan politikai helyzet befolyása következtében — visszaesés. A betétek állománya a lefolyt évben öröndetesen emelkedett, úgy, hogy az 1905. évi december 31-iki állomány az 1904. év végösszegével szemben, három millió koronát meghaladó gyarapodást tüntet fel. Az állomány az 1905. év végén 12,352,601 korona 56 fillér volt. Váltót leszámítva az év folyamán 53,815,256 korona 92 fillér értékében. Az állomány az év végén 6,960,837 korona 59 fillér volt. A jelzálogosztályban megszavaztak 275 ügyben 17,085,600 koronát. A kölcsönök biztosítására lekötött ingatlanoknak 19 százaléka bérház és 81 százaléka földbirtok. Az értékpapír-előlegek állománya az 1905. év végén 2,495,396 korona 32 fillér. Az összes pénztári forgalom 320,398,389 korona 81 fillér volt; az összes üzleti forgalom pedig 1,462,737,108 korona 74 fillér. Az 1905. december 31-én lezárt mérleg, a megfelelő leírások eszközése után 790,193 korona 34 fillér tiszta nyereséggel zárult. Ebből a szabályszerű levonások után a részvények esedékes szelvényeit 13 koronával (6.5 százalék) váltják be. Köz- és jótékony célokra 10,000 koronát fordítanak. A közgyűlés a jelentést tudomásul vette, a főmenést minden irányban megadta s dr. Mandl Samu indítványára köszönetet mondott az igazgatóságnak és tisztikarnak az elért eredményekért. Székely Ferenc vezérigazgató indítványára az igazgatóságot két ujonnan szervezett tagssággal egészítették ki, megválasztván bicskei Rosenfeld Henriket és Mikszáth Kálmánt. A felügyelőbizottság tagjai a régiék maradtak.

A Hazai bank részvénytársaság közlésezi, hogy a Pesti Hazai Első takarékpénztár Egyesület által kibocsátott nyereségekötvényekből nyilvános aláírásra bocsátott 150,000 darabra összesen 3,812,804 darab jegyeztetett. A felosztási munkálatok arra a körülményre való tekintettel, hogy — a 12 idegen aláírási helyen törőnt bejelentéseket nem számítva — a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesületnél és a Hazai bank részvénytársaságnál 16549 magánfel és 793 fővárosi és vidéki pénzintézet és bankcélg bejelentése veendő elbírálás alá, még néhány napot fognak igénybe venni. A körülbelül 25-szörös tulajgyzés folytán természetesen elkerülhetetlen lesz, hogy a repartíció a jegyzések erős lezárlásával fog járni, de a kis jegyzők bejelentései a nyereségekötvények célul kitűzött elhelyezése érdekében a szokásnak megfelelőleg ezuttal is előreláthatólag előnyösebb elbírálásban fognak részesülni.

MEGHIVÓ.

A Magyar villamossági részvénytársulat

1. cz. részvényesei az 1906. évi február hó 25-én délelőtt 11 órakor
Budapesten, V. ker., Váci-ut 72. szám alatti központi telep igazgatósági
épületében tartandó

tizenkettedik rendes közgyűlésre

tisztelettel meghívotnak.

N A P I R E N D :

1. Az igazgatósági és felügyelő-bizottsági jelentések a lefolyt év
üzleteredményéről.

2. Az igazgatóság által megállapított mérleg előterjesztése és hatá-
rozathozatal a nyereség mikénti felosztása iránt, kapcsolatban a felment-
vénynek az igazgatóság, valamint a felügyelő-bizottság részére való meg-
adásával.

3. Egy igazgatósági tag választása.

Budapest, 1906. évi január havában.

A társulat alapszabályainak értelmében husz részvénynek birtoka
egy szavazatra jogosít. Azon részvényesek, kik szavati jogukat gyakorolni
óhajtják, tartoznak részvényeiket legalább 8 nappal a közgyűlés előtt
elismervény ellenében letéteményezni. Ezen letéteményezés a társulati pénz-
tárnál, vagy a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank helybeli pénztáránál
történhetik. A szavazati jog személyesen vagy meghatalmazott által gyako-
rolható, meghatalmazás csakis részvényesnek adható, testületek, intézetek és
kereskedelmi cégek, valamint nők és kiskorúak a közgyűlésen jogi képvi-
selői által vehetnek részt, ha az utóbbiak nem is volnának részvényesek.

(Utánnnyomás nem díjaztatik.)

MÉRLEGSZÁMLA.

Vagyon : Pénztárhéztlet 54.567 kor. 91 fill. Pénzüntézeteknél elhe-
lyezve 778.567 kor. 06 fill. Értékpapírok 1.970.424 kor. 74 fill. Áru és
anyagkészlet 166.082 kor. 80 fill. Budapesti központi telep 8.581.150 kor.
60 fill. Fiumei központi telep 1.557.285 kor. 23 fill., levonva az Internati-
onále Electr. Ges. részesedését 467.185 kor. 56 fill., valamint az 1905. évi
nyereség részét 41.104 kor. 98. fill. = 1.048.994 kor. 69 fill. Egri közp.
telep 593.617 kor. 43 fill. Butorzat és berendezés 16.176 kor. 64 fill. Szer-
szám 11.280 kor. 55 fill. Fogatok 13.701 kor. 19 fill. Adósok 572.878 kor.
36 fill. Nálunk letett óvadék 90.300 kor. Összesen 13.897.742 kor. 06 fill.

Teher : Részvénytőke 8.000.000 kor. Tartaléktőke 876.984 kor. 52
fill. Külön tartalék 500.000 kor. Adó tartalék 70.000 kor. Ujítási alap
350.000 kor. Értékesökkenések a budapesti közp. telep részére 2.084.062
kor. 95 fill. Fiumei közp. telep részére 317.035 kor. 76 fill., hozzáadva az
Internationale Electr. Ges. részét 135.872 kor. 48 fill. = 452.908 kor. 24
fill. Egri közp. telep részére 160.633 kor. 87 fill. Butorzat és berendezés
részére 9.649 kor. 72 fill. Szerszámok részére 7.496 kor. 27 fill. Fogatok
részére 10.478 kor. 76 fill. Szelvénv számla 953 kor. 44 fill. Hitelezők
16.404 kor. 08 fill. Különféle letétek 90.300 kor. Nyereség áthozat 1904.
évről 88.974 kor. 66 fill., hozzáadva az 1905. évi nyereséget 1.032.895
kor. 55 fill. = 1.121.870 kor. 21 fill. Összesen 13.897.742 kor. 06 fill.

MEGHIVÓ

az „Idegenforgalmi és utazási vállalat részv.-társ.”-nak

1906. évi március hó 3-án délután 6 $\frac{1}{2}$ órakor Budapesten, a társaság helyiségében (VI., Vigadó-tér 1.) tartandó

III. évi rendes közgyűlésére.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság jelentése az 1905. üzleti évről; a zárszámadások előterjesztése és a felügyelő-bizottság jelentése. 2. Az 1905. évi mérleg megállapítása és a felmentvény iránti határozathozatal. 3. A nyereség hováfordítása iránti határozathozatal. 4. Az igazgatóság előterjesztése az alapszabályok módosításá iránt. 5. Az igazgatóság megválasztása. 6. A felügyelő-bizottság tiszteletdíjának megállapítása.

Azon részvényesek, kik ezen közgyűlésen résztvenni és szavazati jogukat az alapszabályok 21., 22. és 23. §§. értelmében gyakorolni óhajtják, szíveskedjenek részvényeiket, a még le nem járt szolvenyeikkel együtt, legkésőbb 8 nappal a közgyűlés napja előtt a társaság budapesti főpénztáránál (VI., Vigadó-tér 1. sz.) letenni, a hol ez alkalomból a megvizsgált évi mérleg a felügyelő-bizottság jelentésével együtt átvehető.

Budapest, 1906. évi február hó 13-án.

Az igazgatóság.

MÉRLEGSZÁMLA.

Vagyon: Pénztár K 22871.18. Értékpapírok K 22095.40. Saját jegyek készlete K 59401.40. Utazási kézikönyvek K 4620.18. Etnografiai raktár K 1006.59. Leltárszámla K 100.—. Adósok K 59999.31. Óvadékok készpénzben K 500.—. Elfogadványok a tárcában K 2250.—. Alapítók természetbeni betéte K 400000.—. Együtt K 1310701.06.

Teher: Részvénytőke K 800000.—. Tartalékalap K 30000.—. Hitelezők K 35978.21. Átmeneti számla K 276028.70. Nyereség K 168696.15. Együtt K 1310701.06.

Budapest, 1905. december 31-én.

NYERESÉG- ÉS VESZTESEGSZÁMLA.

Teher: Üzleti költség K 158436.39. Értékesülések számlája K 12269.86. Központi fűrdőiroda veszteség K 4355.—. Royal fiók veszteség K 570.65. Nyereség-áthozat 1904. évről K 3931.74. Tiszta nyereség K 168696.15. Együtt K 344328.05.

Jövedelem: Körutazási jegyek jutaléka K 25071.74. Déli vasút K 1291.39. Kirándulási és zárandoklati számla K 23989.04. Hajózási jegyek jutaléka és átalányok K 114449.81. Külföldi irodák K 72001.46. Árfo yamkülönség K 58898.17. Kamatok K 14703.70. Állami segély K 30000. Nyereségáthozat 1904. évről K 3931.74. Együtt K 344328.05.

Budapest, 1905. december hó 31-én.

Az igazgatóság:

Bárá Baeyens s. k. Gsatáry s. k. Dessewffy s. k. Eidlitz s. k.
Gróf Hunyady s. k. Hoffmann s. k. Dr. Keppich s. k. Dr. Pollák s. k.

Átvizsgálta és helyesnek találta:

A felügyelő-bizottság:

Dr. Perger Ferencz s. k., elnök. Keppich Viktor s. k.
Rothmiller Tivadar s. k. Spür István s. k.

Tisztelt közgyűlés! A tisztelettel alulírott felügyelő-bizottság gondosan átnézte az 1905. évi üzleti mérleget és összehasonlította annak tételeit az üzleti fő- és segédkönyvekkel, azokat, valamint a társaság értékalományát teljesen rendben találta s az igazgatóságnak a nyereség felosztására vonatkozó javaslatát magáévá tévén, annak elfogadását ajánlja.

Kérjük a t. közgyűlést, hogy úgy részünkre, valamint az igazgatóság részére a felmentvényt megadni szíveskedjék.

Budapest, 1906. február 14-én.

A felügyelő-bizottság:

Dr. Perger Ferencz s. k., elnök. Keppich Viktor s. k.
Rothmiller Tivadar s. k. Spür István s. k.

Árverési hirdetmény.

Közhírré tétetik, hogy a fenyvesvölgyi erdőgondnokság 8. üzemosztály 1/6 osztagában az uzsoki határban visszamaradt 757 m³ fenyő és 33 m³ juhar épület- és haszonfamenyiség folyó évi február hó 21-én d. e. 10 órakor fog Fenyvesvölgyön nevezett erdőgondnokság irodájában zárt írásbeli ajánlati tárgyalás útján eladatni, hol az árverési és szerződési feltételek a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Kikiáltási árak a következők:

Fenyőre 4141 korona, a juharra 302 korona.

Versenyzők felhivatnak, miszerint egy koronás bélyeggel, 400 korona bánatpénzzel ellátott zárt írásbeli ajánlataikat a kitett határidőig nevezett erdőgondnokságnál nyujsák be, melyekben a megajánlott egységárak számjegyekkel és betűkkel kiírandók és egyszersmind az is kijelentendő, hogy versenyző az árverési és szerződési feltételeket ismeri és magát azoknak aláveti.

Utó- vagy későn benyújtott ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

A kincstár fentartja magának azt a jogot, hogy a beérkezendő ajánlatok közül azt fogadhassa el, mely nézete szerint érdekeinek leginkább felel meg.

Ismeretlen ajánlattevők vagyoni állásukat hiteles okmányokkal kötelesek igazolni.

Budapest, 1906 február hó 12.

M. kir. földmivelésügyi minister.

Ha őszül a haja

Használja a hírneves
STELLA-VIZET

mely nem fest, hanem a haj eredeti színét adja vissza.

Kapható egyedül ZOLTÁN BÉLA gyógyszer-tárában.

O császár és királyi fensége József főherczeg udvari szállítója.
Budapest, V. ker., Szabadság-tér, Sétátér-utca sarok.

Egy üveg ára 2 korona.

LUSER L.-féle TOURISTA-TAPASZ.

Biztosan és gyorsan ható szer tyukszem, szem-
ölcs és a talp, valamint a sarok bőrkemé-
nyedései, továbbá mindennemű bőrel-
szarusodás ellen. A hatását
jótállás vállalattal.

E tapasz csak egy nagyságban létezik és pedig dróktól 1.20 kor.
Mindig határozottan LUSER-féle turista-tapasz kérendő.

Központ
székhelyi raktár

Schwenkl L. gyógyszerháza,
Meldling-Bécs.

Csak akkor valódi, ha minden használati utasít-
ás és minden tapasz a melletti védjeggyel és
aláírással el van látva, azért is erre ügyelni kell.

1 doboz ára 1.20 K., vidékre 1.65 K.,
előzetes beküldése mellett bér.

Magyarországi főraktár:

Török József gyógyszer. Budapest
Király u. 12., Andrássy-ut 26.

FONCIERE PESTI BIZTOSÍTÓ INTÉZET. Összes biztosítékok:
31 millió kor. Központi iroda: BUDAPESTEN, Sas-utca 16.
Biztosít: testi baleset ellen, az ember életére, tűz-, jég- és szállítmánykárak ellen.

Eiadunk és veszünk

alkalmi árveréseken és beraktározott urasági butorokat,
ugymint teljes lakberendezéseket, angol bőr-butorokat,
mahagoni- és rézbutorokat, perzsa- és smyrna-szőnye-
geket, függönyöket, olajfestményeket, antique tárgyakat,
gáz- és villamos-csillárokat.

Grosz Sándor és Tsa Budapest, Gyár-u. 2. I. em.
(Király-utca sarkán).

TÖRLEY Iroda: BUDAPEST, VIII., Eszterházy-utca 22. sz.
PEZSGÖGYÁR Pincék: BUDAFOK (Promontor).

A már 53 év óta dicséretreméltólag ismert, s a 71012. sz. Bm. leirat
követelményeinek teljesen megfelelő

UJ-VUKOVÁRI

arctisztító kenőcs

arcvirágzások ellen,

bőrszépítő szappan

szeplő, himlőhely, sömör, májfoltok,
fakadékok, forrósgái pörsebések,
orrvörösségek és minden egyéb
valamint az uj-vukovári
mely az arckenőcsrel a használati
utastás szerint alkalmazva, még
korosabb egyéneknek is viruló és
fiatal kinézet kölcsönöz.

Egy nagy tégely 4 ra kor. 60 fill., kisebb 1 kor., szappan 1 kor. Utánzásoktól
óvakodjunk! Csak Krajcsovics által Vukováron készített kenőcs valódi. —
Minden tégelyen Krajcsovics, a készítő arcképe látható.

Főraktár: Budapest, Király-u. 12., és Andrássy-ut 26. Török József gyógyszerháza.

A SZÉPSÉG TITKA.

Vigyázzon jól, mert itt a tél!

Eredeti levelek hiteles másolata:

Egy lemergi tanárné írja: Az újságban hirdetett csodadolgoknak nem hittem soha és a Diana-crémet s Diana-szappant is csak azért rendeltem meg, mert több oldalról azt állították, hogy ezek a legjobb bőrápoló- és szépitőszerek. Most már tapasztalatból mondhatom, hogy ezek az állítások igazak és igyekezem én is tovább terjeszteni hölgyismerőseim között. Egyelőre csak 2 tégely Diana-crémet és 1 drb. Diana-szap. kérek postafordultával.

Uri hölgyeknél rendes szokás, hogy mielőtt színházba, bálba vagy egy sétára mennek, előveszik a «Diana-szappant» — mely tiszta epe és parfüm — és azzal megmossák az arcukat, kezüket. Azután a száraz és nappal is használható «Diana-crém» gyöngén bekenik magukat, melyre jön a «Diana-hőlgypor». Minden dobozhoz már a szarvasbőr is hozzá van csomagolva. Ily bőrápolás mellett nem csoda, hogy a fővárosi és a vidéki nagyvárosi hölgyek feltűnést keltenek szépségükkel, finom, tiszta s szeplőtlen arcukkal és gyöngéd, puha, bársonyszerű kezeikkel. — Ezek a Diana-szépitőszerek arról nevezetesen a hölgyek előtt, hogy azoknak használatát nem lehet felismerni az arcon s éppen ezért vásárolják ma már az egész világon ismeretes Diana-szépitőszereket.

Egy tégely DIANA-CRÉM (éjjel használható zsíros krém) 75 krajcár, DIANA-SZAPPAN 75 kr., DIANA-PARFUM (originális nagy üveg) 5 K. DIANA-PUDER 3 színben (szarvas bőrrel) 75 kr., egy tégely DIANA-PIROSÍTÓ 5 korona Egy üveg DIANA-HAJSZESZ 4 korona.

Központi főraktár, honnan a szállítás naponta titoktartás mellett történik utánvétellel:

Erényi Béla Diana-gyógyszertára

Budapest, Károly-körút 5. sz.

Egy párisi gyógyszerész leánya írja: A minden oldalról ajánlott Diana-szépitőszerekkel tettem egy próbát s mondhatom, hogy többet ér az összes francia szépitőszereknél. Legyen szíves intézkedni, hogy egy párisi gyógyszertárban állandóan megkaphassuk, mert így sokba jön a szállítás. Most kérek két száraz Diana-arccrémet, két Diana-szappant és három Diana-pudert.

Egy 17 éves baki... levele: Nővéremtől loptam egy kis Diana-parfümöt, de az olyan valami különös jó volt, hogy az egész kis városunkban csak az én illatomról beszélnek. Legyen szíves megírni, hogy a Diana-szappan és Diana-crém is ilyen finom dolog-e?

Egy kassai úrhölgy írja: Semmit se tartottam az összes szépitőszerekről addig, míg meg nem próbáltam a Diana-crémet és Diana-szappant. Tessék utánvétellel 3-3 adagot küldeni.

Egy kolozsvári 45 éves urinő írja: 16 éves korom óta használom arckenőcsöket és szappanokat, de hatását soha nem vettem észre oly rövid idő alatt (egy hét) mint a Diana-arccrémmel és Diana-szappannal. Oly üde, friss, tiszta arcot kaptam, hogy mindenki megbámul azóta.

Francia folyékony hajfestőszer (Chromatique Parisien) ::

mellyel minden haját tetszés szerint 10 perc alatt állandóan megfesthetni feketére, barnára vagy szőkére. Tulajdonságai: a szín állandó s a természetes színtől meg nem különböztethető, alkalmazása egyszerű. **Ára 4 kor.** A használathoz szükséges csészék, kefék stb. **1.20 korona.** **Főraktár Budapesten:**

Török József gyógyszerháza Király-u. 12. és Andrássy-ut 26.

Gyűjtőknek figyelmébe!

Borítékok különféle bélyegekkel nagy választékban 10 fillértől 18 koronaig és följebb.

Magyarország legrégebbi kereskedője

**PRÜCKLER J. C., Budapest, IV. ker.,
Koronaherceg-utca 3, az udvarban.**

Je'szavam: Kis haszon, nagy forgalom.

Köhögés, rekedtség és hurut ellen nincs jobb a Rethy-fele pemetefü-cukorkánál!

Vásárlásoknál azonban vigyázzunk és határozottan Réthy-félét kérjünk, mivel sok haszontalan utánzata van.

3 NAP

alatt minden kéz barsonysimává
és hofehérré lesz

dr. Kovács kézipaszta

altal, — ára 1 K 20 fill.

Mindenütt kapható V. gyógytár, VI. Gyár-utca 17.
Kívánatra „toilette titkok” ingyen és bérmentve.

FOGAK

szájpadlás és gyökér eltávolítása nélkül 3 koronától feljebb. Az általunk készített és a parisi fogorvosi akadémia kiállításán aranyéremmel és a diszkeresztel kiténtetett fogak nagyon könnyen megszokhatók és beszédnél semmiféle nehézséget nem okoznak. Vidéki megrendelések 12 óra alatt elkészítetnek csakis a fogorvosi intézetben

Budapest, Erzsébet-körút 50. sz.

a Royal-szállóval szemben.

Fogorvos: LÖFFLER EMIL. Rendelés 9—12-ig, 3—7-ig. — Fogtechnikai főnök: GROSSMANN SIMON. Fogad egész nap. **Pájdalom nélküli fogműtétek 2 korona. Tartóslömések 3 kor.** Rossz és fájós fogak aranykoronával lesznek ellátva, továbbá új, amerikai eltávolíthatatlan aranyhidak 1 évi. jótállás mellett készíttetnek. — Mérsékelt árak, részletfizetés mellett is.

BUDAPEST . . . Ferencz József rakpart

HUNGARIA

NAGYSZÁLLODA

Külön lakosztályok
fürdőszobákkal

A kávéház teljesen
ujjonnan berendezve

Gyönyörű fekvéssel a
Duna partján, re-
mek kilátással a
királyi palotára, a budai
hegyekre és a Dunára.
A jelenkor minden
kényelmével berendezve

BURGER J. KAROLY
igazgató.

A Balassa-féle valódi, világhírű angol

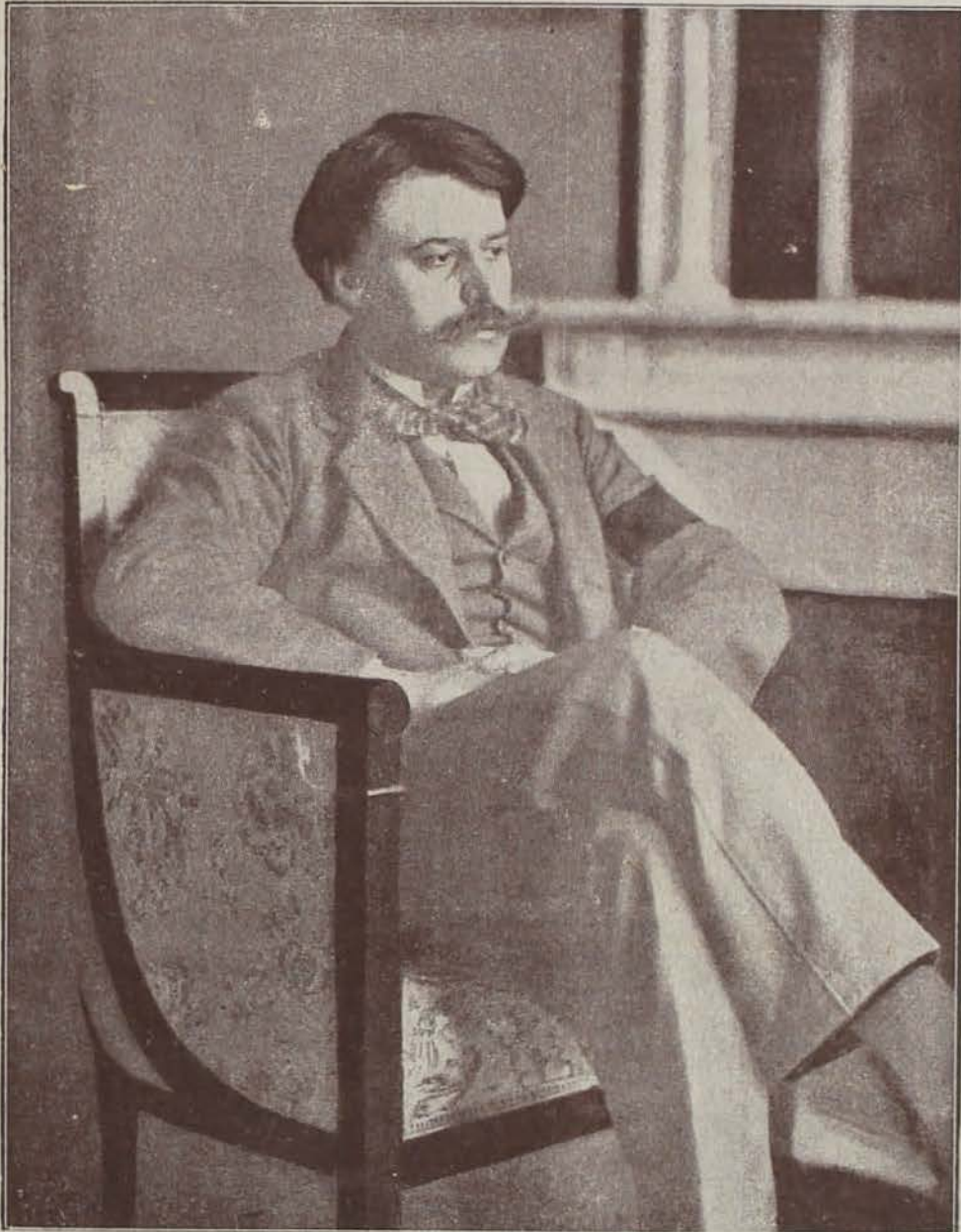
UGORKATEJ

a legkitűnőbb szépitőszér; felülmulja az összes létező szépitőszereket. Azonnal eltávolít szeplőt, májfoltot és minden tisztatlanságot az arcról és annak friss udeseget, fiatalságot kölcsönöz. Ára 2 kor. Ugorkaszappan 1 kor. Poudre 2 kor. és 1 kor. 20 fill. Ugorkacréme 2 kor. — Kapható minden gyógyszerárban és drogueriában. — Főzetkuldési hely:

Balassa-gyógyszertára, Budapest—Erzsébetfalva.

JÖVENDŐ

Felelős szerkesztő: Lóránt Dezső.

Rippl-Rónai József.

Kiadóhivatal :
Akácfa-utca 63.

Ára **20** fillér.

Egy hónapra
Egy korona.

Március elsejével új előfizetést nyitunk:

Negyedévre ... 3 korona

Félévre ... 6 korona

A „Jövendő” kiadóhivatala.

Budapest, VII., Akácfa-utca 63.

Telefon-szám: 87—34.

ÁLLATORVOSI RENDELÉSEK kis állatoknak.

Naponta d. u. 3—5-ig.

ÖHLER BENŐ állatorvosi rendelő intézetében Erzsébet-
körút 2., I. em. (Telefon-szám 80—10.)

A hosszú téli estéken

a legjobb szórakozás egy Sternberg-fonográf.

Mulattat

tréfás előadásával.

Szórakoztat

zenéjével.

Gyönyörködtet

szép
beszédeivel

Kapható már 10 frttól felj. 20, 30, 40, 50, 60 frtért. Gramofon 25, 30, 40,
60, 80 frt és felj. Lemezek 2 különböző dírt tartalmaznak frt 1.50 és 2.—

== STERNBERG ==

cs. és kir. udvari hangszer-gyár

BUDAPEST, VII., Kerepesi-ut 36.

3 NAP

alatt minden kéz barsonysimává
es hofehérré lesz

dr. Kovács kézpaszta

által, — ára 1 K 20 fill.

Mindenütt kapható V. gyógytár, VI. Gyár-utca 17.
Kívánatra „toilette titkok” ingyen és bérmentve.

Jövendő

irodalmi és politikai ujság

Apró képek.

Milyen különös!

A Ház ajtait lepecsételték, a nagyságos urakat hazaküldték és a nap mégis változatlanul teljesíti kötelességét. Reggel kél, este nyugszik, mint azelőtt. A vén földgolyó is rendületlen nyugalommal forog tovább a saját tengelye körül. (Hogy ezt a mulatságot annyi sok év alatt meg nem unta!) És a Gellérthegy se ugrott ki felháborodásában régi, megszokott helyéről, békés polgárok pedig régi szokásukhoz hiven isszák a sört délben, este, mintha semmise történt volna.

Hát nem mozdul meg az utca? És a forradalom sehogysem akar kitörni? Van eszében!

Semmi emóció, semmi felbuzdulás, semmi, a mi az emberek elkeseredését tanusítaná. Miért? Nagyon egyszerű: az emberek tudniillik nincsenek is elkeseredve.

Pedig a párisi Temps-ban napok előtt megjelent egy budapesti távirat: nem nehéz kitalálni, hogy micsoda forrásból való.

„Ha a magyar parlamentet erőszakkal feloszlatják, — mondta a telegramm — a magyar nemzet felháborodása elementáris erővel fog utat törni magának. Gyászlobogó lesz minden házon. Az üzletek, irodák zárva lesznek a gyász jeléül. Minden templomban meg fognak kondulni a lélekharangok. És a föloszlatás órájában gyászistentisztelet lesz minden felekezeti templomában.“

Mindebből mi vált valóra?

Ha a rikkancsok még a rendesnél is nagyobb ordítást nem vinnének végbe, bizony Isten, azt hinném, hogy csak mese, csak álom volt mindaz, ami történt.

*

Pedig a háztulajdonosokat a koalíció egyenest felszólította, hogy tüzzenek ki fekete zászlókat. Hanem a háztulajdonosok rettenetesen rideg lelkek és a fölszólításra — óh, a nyomorult hazaárulók! — nem is hederítettek, hanem inkább törték a fejüket azon, hogy melyik partájt mennyivel lehetne síjgerolni a legközelebbi fertálykor. (Bocsánat ezekért a korcs kifejezésekért. De hát a háziurak terminológiájából reprodukálom őket hiven.)

A nagy nap reggelén az ellenzéki képviselők jártakkeltek az utcákon, nézték, hogy mi hatásuk van a várható eseményeknek és fogcsikorgatva konstatálták:

— Egy fekete lobogó se!

Dehogynem! Egy mégis akadt. A Dorottya-utcában volt kitűzve egy takarékpénztár épületére.

— Tehát mégis akadt egy derék, lelkes, hazafias intézet!

És a koalíciós férfiak talán be is léptek az épületbe, hogy megszorítsák az igazgató kezét. De fél uton megálltak.

Mert kiderült, hogy az az egy gyászlobogó is azért volt kitűzve, mert az intézetnek — egyik tisztviselője meghalt.

*

Pechesen ment a koalícióra nézve az egész dolog. Hogy a temperamentumos Justh Gyulának is épp akkor kellett influenzába esnie.

Tűnődöm, hogy ezt az esetet miért nem használták ki ők, akik a hatásos jelenetek rendezésében tagadhatatlanul nagy genialitást tudtak kifejteni mindig? Tessék elképzelni, hogy ha Justh Gyula, a bronchitise és a harminckilenc meg fél fokú láza dacára is hordozó ágyba fekszik és úgy viteti el magát a Házba, micsoda effektusa lett volna ennek!

Nem tette. Jól tette. Az elnöki funkciót nagyon elvégezték helyette az alelnökök: Rakovszky, utána meg Bolgár.

De hogy mi szükség volt arra, hogy a mindössze tizennyolc percig tartó ülésen felváltva ketten is elnököljenek? Istenem, hát az ember nincs fából és csak felhasználja az alkalmat, hogy olyan történelmi nevezetességű alkalmakkal szerepeljen és megörökítse a nevét?

Szerepeltek. És az utókor most már akarva, nem akarva is kénytelen lesz tudomásul venni, hogy Rakovszky István is volt, Bolgár Ferenc is volt és mindakettő hazafi volt.

*

A nagyobb szerep mégis Rakovszkynak jutott, mivelhogy a határozati javaslatot ő olvasta föl.

Ezért akkor nap este lelkesen is üdvözölte Kaas Ivor báró, konstatálván, hogy Rakovszky bálványa a néppártnak és nagy szolgálatot tett a hazának.

No lám, lám.

Pedig annak a határozati javaslatnak az ideája Wlassics Gyula göndörhaju fejéből pattant ki.

— Van egy slágerem! — kiáltott föl Wlassics a vezérlő-bizottságban két nappal a felosztatás előtt. És elmondta a slágert: hogy a királyi kéziratokat felbontatlanul küldjék vissza.

Ezt a slágert azután Polónyi Géza szövegezte meg.

Az eszme tehát a Wlassicsé, a szöveg Polónyié és Kaas Ivor mégis Rakovszkyt üdvözli. Hol itt az igazság? Mert az csak nem érdem, hogy Rakovszky — megtanult olvasni?

*

Az emlékezetes ülés után pedig egyik-másik ellenzéki képviselő dühöngött:

— Disznóság, gazság, hogy a dolgot idáig hagyták jutni!

— No, — gondoltam, — ezek a kormányt szidják!

Ki az ördögöt szidhattak volna azzal, hogy „disznóság, gazság“? Ilyen enyelgéssel ezidőszerint csak a kormányt szokás illetni.

Pedig tévedtem. Mert a kifakadásnak folytatása is volt:

— Könnyű a mi igen tisztelt vezéreinknek, mert nekik jut mandátum újból is! De hát velem mi lesz? Azzal nem törődnek! Vagy az nem baj, ha én tönkre megyek? Mi lesz belőlem mandátum nélkül? Disznóság, gazság a vezérektől, hogy a dolgot idáig hagyták jutni!

Vagy ugy! Értem már, értem

*

Huszonnégy ifjúból megalakítottak egy tüntető csapatot az ülés végeztével és az egyik negyvennyolcas képviselő azt mondta nekik:

— Fiuk, ti most induljatok útnak énekelve, éljenezve! Menjetek végig a váci-köruton és kerepesi-uton a függetlenségi pártkör elé. Meg kell mozditani az utcát! Mire odaértek, néhány ezren lesztek! Csak jó hangosan!

És megindult hát a kisdéd sereg.

Elöl egy dalia, akinek a botjára nemzetiszínű szalag volt kötve. Ez volt a zászló. Mögötte egy másik, akinek a botjára meg egy iv papiros volt erősítve. A papiroson ez a felhívás:

„Menjünk a függetlenségi párt elé!”

Mentek, mentek, mendegéltek. Énekeltek hazafias dalokat, éljeneztek a koalíciót és leszidták a kormányt.

Úton-útfélen megálltak a járókelők és eltűnődtek:

— Mi bajuk lehet ezeknek a fiuknak, hogy olyan keservesen ordítanak?

Huszonnégyen voltak a tüntetők, mikor elindultak. Mire a függetlenségi pártkörhöz értek, voltak — huszonegyen. Hárman ugyan útközben betértek sörözni.

Hát ki meri még állítani, hogy az utca közömbös?

*

Ki meri állítani? Prónay Dezső báró.

Mikor a Ház ajtait lepecsételték, a báró nagy pathosszal (ő mindent pathétikusan csinál) azt mondta:

— A nemzet lelkesedése le fogja ezen ajtókról olvasztani ezen spanyolviaszt!

S e shakespeari mondás után még megjegyezte:

— A hitványok! Az ajtók lepecsételése is csak utánzás! Ezt is tőlem tanulták. Én voltam az első, aki Pest-vármegye székházán így cselekedtem!

No most már csak az a kérdés, hogy a nemzeti lel-

kesedés mikor fogja leolvasztani a spanyolviaszt azokról az ajtókról.

*

— Mondja meg nekem kollega úr, — szólt az ülés után egy angol ujságíró, akit a külföldön is elterjedt rémhírek nyomán támadt kíváncsiság hozott el ide, — mi lesz most? Mikor tör ki a forradalom?

Albion fia azt hitte, hogy félrevezetem, mikor azt feleltem, hogy:

— Erre egyelőre igazán nincs kilátás!

— De hiszen azt híresztelték, hogy

— No persze, hogy azt híresztelték! De tudja dear Sir, nem minden válik valóra, amit a koalíció híresztelt. Például ma azt is kihírdették, — hiszen tudja, — hogy szerdán a képviselőház ülést tart. Ugy-e az angol alsóház meg is tartaná, még a szuronyok ellenére is?

— Meg bizony!

— Nos hát kollega úr fogadjunk egy pazar ebédben, hogy azt a szerdai ülést nem tartják meg!

Angol ember, hogy ne tartotta volna a fogadást?

Szükségtelen megjegyeznem, hogy az ülés nem volt meg.

Még szerencse, hogy szerdán legalább gyászmisét rendeztek a Bazilikában. Legalább arra az álláspontra helyezkedhettem, hogy a fogadást egyikünk se nyerte meg.

Csütörtökig az angol itt volt és várta a forradalmat.

Akkor aztán fogta magát és elutazott egy kicsit Afrikába. Mi ez egy britnek?

Lehet, hogy Zichy Jenőt akarja meginterviewolni

P u n k t u m.

Rippl-Rónai József.

Rövid idő alatt immár másodszor ad alkalmat arra, hogy akik szeretik művészetét, foglalkoznak vele és méltatják munkásságát, amely valószínűleg tartós nyomokat hagy a magyar pikturának történetében. Kis ideje még, hogy a Könyves Kálmán szalonjában megnyílt az a kollektív kiállítás, amely a Rippl-Rónai munkáit foglalta össze. A kiállításnak anyagi tekintetben is mérhetlen volt a sikere, ami megjegyzendő körülmény nálunk, ahol az erkölcsi sikerekkel ritkán fukarkodnak ugyan, de annál ritkább, hogy művészi termékek megfelelő anyagi rekompenzációra is akadjanak. Rippl-Rónainak ebben is része volt. A kiállításra beküldött munkái két hét alatt egytől-egyig vevőre akadtak és megtörtént vele az, hogy közkivánatra ismételnie kellett. Somogymegyei Tuszkulánumból feldirigáltatott egy második küldeménye és az újabb képeknek is már számos vevője akadt.

Szokatlan jelenség, amelyből sokan, az optimisztikusan gondolkodók, azt a következtetést szeretnék levonni, hogy Budapesten mégis csak van művészi élet, vannak macénások és van műpártolás. Következtetésnek ez valószínűleg elharmarkodott kissé, amiről különösen azok beszélhetnének bővebben, akik kollektív kiállításokat rendeztek szintén, de kisebb sikerrel, mint Rippl-Rónai. Az ő sikere valóban tüneményes, olyan, mely méltán késztet gondolkozásra és még valamire; hogy ennek az egyedül álló, független, értékes piktorunknak személyével és művészetével foglalkozzunk.

Szeretik megírni róla, hogy Párisban járt, impresszióit ott szerezte és művészetének francia a karaktere. Banális és rosszindulatu hazugság. Mert járt is volna bárhol, lett is volna a mestere bárki, Rippl-Rónai soha és sehol nem válhatott volna mássá, mint a mi: vagyis Rippl-Rónai. Egyéniség ő,

melynek szükségképpen utat kellett törnie. Finom ábrázoló művész, aki sejtetéssel tudja megrögzíteni a látottakat és azt, amit érez. Az impresszióit és néha a vízióit. És mindig eredeti és mindig érdekes. Legfeljebb néha megesik, hogy nem értik meg.

Rippl-Rónai poéta-természet. Megkapja minden, ami új és szokatlan, legyen az tárgy, helyzet, vagy világítási effektus. Amit ecsetjére vesz és a hogyan megoldja problémáit, meglepő. Virtuoz rajzoló, ami technikai dolog ugyan és éppen ezért kerüli is, hogy képein szembeszökő legyen a megrajzoltság. Ehelyett inkább a színezéssel törekszik, mint minden igazi impresszionista. A képei, majdnem azt mondanók a költeményei, lehellet finomak és magukon viselik azt, ami az igazi művésznak legnagyobb dicsérete: hogy az alkotónak keresztül szűrődött lelkén és így nem is annyira külső képe reflektálódása annak, amit a művész szeme látott, mint inkább rajza, visszarezgése annak, amit a látott dolog a művész lelkében életre fakasztott.

A lyrai festés művésze Rippl-Rónai, akinek képeit alig néhány esztendővel ezelőtt még megrökönyödéssel és borzadálylyal fogadtak a mi jámbor kritikusaink. Szentségtörést láttak ezekben a finom, fátoly mögött úszó képekben, amelyeknek konturvonalai elmosódnak és nem rajzolódnak ki élesen, keményen a háttérből. Nem voltak akadémikus képek: voilà tout. Rippl-Rónai úgy festett meg mindent, ahogyan a valóságban megjelenik. Amint beolvadunk a környezetünkbe, amint elmosódunk, elszürkülünk a nagy mindenségben, úgy rögzítette meg vásznán a modelljeit és nem bárgyun, szögletesen, keményen. Vagy nem igaz, hogy valójában csak a viaszbabák azok, amelyek szögletesen, kiélesedő vonalakkal jelennek meg a kirakatablakok mögött? Mi magunk, élőlények, beleolvadunk abba, ami környez és mintmegannyi isten felhőburokban jelenünk meg, utcán, kávéházban, mindennütt és a füst, meg levegő felhő mögött arcunk vonásai elmosódnak, nem rajzolódnak ki élesen.

Rippl-Rónaiban volt igazmondás, hogy a látottakat, ha mindjárt a hagyományok ellenére is, úgy fesse, ahogy látta

azokat. Művészetét penetráns szubjektivitás jellemzi, olyan, mely megkülönbözteti ezt az európai magyar művészt az impresszionizmus uttörőitől és ennek az iránynak mai többé-kevésbé hivatott képviselőjétől.

Ime, az előbb két szóban sikerült összefognunk azt, ami Rippl-Rónait leginkább jellemzi: európai és magyar. Magyarsága nem merül ki abban, hogy csikóst fest és legelő gulyákat. Minden izében magyar és e mellett bőven tudja váriálni sujetéit. És e mellett európai, oh, mekkora érdem, mily nehezen szerezhető érdem annak számára, aki ennek az országnak fia.

Ezuttal már elismeréssel fogadta a művésznak képeit a kritika. Sikerült-e valóban meghódítania azokat, akik a kritikai pennát kezelik nálunk. Sikerült-e a maga igazáról valóban meggyőzni azokat, akik a bírálat nevében intézik a művészi karriéreket? Kérdés, amelyre nehéz a válasz. És annyiival nehezebb, mert eszembe jut egy mese. Az a mese mely az egyszerű királyról szól, a minisztereiről és egy szimpatikus csalóról, aki elhitette a királylyal, hogy olyan ruhát készített, amelyet csak a buták nem látnak. Azzal üres kezeit a király elé tárta, mondván: Itt a ruha. Látja, felséged? A király nem merte megvallani, hogy nem lát semmit, nehogy butának gondolják és dicsérte a ruhát. Hasonlóan a miniszterek és mindenki, nehogy butáknak mondják őket, ha mitsem látnak a látatlan ruhából. Minden hasonlat sántít. De vajjon amikor a kritikusok most egyhangulag dicsérik Rippl-Rónait, valóban látják-e a művész képeinek csodás szépségét? Nem lehetséges-e, hogy nem látnak semmit és féltükben, hogy valaki butának gondolhatná őket, agyba-főbe dicsérik a művészt, aki igazán sajnálatra méltó, amiért európai létére éppen magyar kritikusok mondanak róla bírálatot...

H o r a.

Krónika pesti dolgokról.

Sokszor, amikor végigjáróm a pesti utcát, ezt a csudálatos félig balkáni, félig nyugati, — hogy úgy mondjam fél-angolosan európai — várost, magamba szuggerálom az érzést, hogy én most idegen vagyok, aki csak látogatóban sétálok a fényes Pesten és a hangulatos Budán. Aki e pályára akarja kiképezni magát, erre a legszebb magántudós-mesterségre, annak igen ajánlom ezt a módszert. Számtalan megfigyelés, finom részlet öflik az ember szemébe, sok-sok szépség buvik elő a megszokott vonalak és alakok sablonjából és egy-két igazságot is megtanul az ember . . . Hétfőn — ködös nedves nap volt és február 19-ike — felöltöttem az idegent pesti-magamra.

Dél volt, az az idő, amikor a lelkiismeretes embernek fel kell kélnie, — sem előbb, se később — és elmentem, a Kossuth-Lajos-utcába. A szerviták tornyában fáradtan tizenkettőt ütött az óra és rögtön utána megkondult a harang. Közelről-messziről feleltek a többi harangok; különösen Budáról hangzott át kedvesen, üdén, szinte fiatalosan a harangszó. Ez nagyon szép, gondoltam magamban, meg vagyok vele elégedve, de ekkor egy cilinderes ur, aki ott mellettem találkozott egy nagykalapúval, így szólt:

Huzzák a lélekharangot a magyar alkotmánynak! — és mind a ketten mosolyogtak, mert éhesek voltak és örültek, hogy éhesek a jó ebédre.

De hozzáláttam a megfigyeléseimhez. Először is elintéztem a külső képet, amely nagyon megkapott természetesen, lankásan fölemelkedő széles utcával, az ódon, barok templommal, az előtte elterülő térrel, a nagy, diadalmas hiddal és a többi szép dologgal, amelyet nem részletezek. Mert hiszen nem irok előkelő idegeneknek, mint én voltam február 19-én, déli tizenkét és egy óra közt.

Azután rögtön föltűnt nekem, hogy itt a Kossuth-Lajos-utcában formális korzó van, az embereken meglátszott, hogy céltalanul sétálnak, pusztán a maguk mulatságára. Én azt nem helyeselhetem. Korzózni, korzóznak az emberek vidéki német és francia városházban — a magyar vidékről, idegen létemre nem tudhattam sokat — meg olasz városokban. Ahol az embereknek a munkája nem sürgős, az ideje nem drága és a munkája nem komoly. Ahol az élet kis keretekben folyik és délelőtt a hivatalban a déli korzót várják, délután pedig az esti kávéházat. Ahol semmi erő sincs kihasználva, ahol a munkaadó ráfizet a kapott munkára, a munkás pedig a benne lévő, meddőnek hagyott képességre, ahol a munka nincs szervezve és a társadalom rétegei csak egymáson fekszenek, egymást nyomják, de kapcsolatok nincsenek egy egészé fűzve. Vidéki városokban van déli korzó, metropolisokban soha.

És vidéki városokban ismerik egymást az emberek, úgy mint itt a Kossuth Lajos-utcában. Köszöntik egymás, egymáshoz odaszólnak, egymásra mosolyognak. Különösen egy csoport tűnt fel nékem, az idegennek. Kövéres, köpcös őszes szakálu, de igen okos és eléggé érdekes arcu ember volt a központja ennek a társaságnak. Körülötte jobbra, balra fiatal emberek haladtak, akik bizonyos tisztelettel beszéltek hozzá. Mikor pedig ő megszólalt, akkor valami kellemetlen, ravasz és elbizakodott mosoly ült ki az arcára . . . A körülötte képződött csoport mind nagyobbra növekedett, végre is kénytelen volt megállni. Beszért a kocsit közepén és a többiek hallgattak. Ismeretlenek csatlakoztak a csoportjához és kíváncsian dugták a fejüket előre. És ő beszért, a kocsik kitértek a gyülekezés elől, mikor pedig elhallgatott, valaki elkiáltotta magát:

— Éljen Polónyi!

És a többiek utána kiáltották, a hangjukon érzett a lelkesedés:

Éljen Polónyi!

Ekkor jutott eszembe, hogy én, mint idegen, aki most érkeztem a városba, már a vonaton megvásároltam a Pester Lloydot és tudom, hogy ma a parlamentben nagy dolgok-

nak kell történniök. Hát lássuk azokat a nagy dolgokat. A mellékutakból egyre-másra ordító, visitó gyerekek törtek a sétálók közé, akik krajcárért ujságlapokat kapkodtak tőlük. Én is elkapkodtam egyet. És olvastam, amint írva volt. A képviselőházba töltött fegyverekkel behatoltak a katonák, egy ezredes föltett sipkával az elnöki emelvényre lépett és úgy oszlatta föl a képviselőházat, amely azonban akkor már csak ujságíróház volt, mert, amint lapban olvastam, csak ujságírók voltak benne.

Végre is én idegen vagyok. És Budapestre úgy jöttem, mint az olyan ország városába, amelyen nagyon magas kamatra tanácsos üzleteket kötni, mert a forradalom bármely percben kitörhet. A magyar nép nagyon temperamentos és nem hagy paktázni magával. Most pedig fegyveres hatalom avatkozott be a törvényhozásába. Mint érdeklődő, fáradt idegzetű globe-trotter, nem ijedek meg a forradalomtól. Hadd jöjjön ez az új izgalom, ez az új látványosság! . . . De körülnézek és sehol sem látom a nyomát. Az emberek, akik előbb mosolygó képüket a Duna felé viték lassu sétában, most a körut felé mosolyognak és lépdegélnek. Egy-két ember vitatkozik, sokan pedig ujságot olvasnak: ez az egész. Hűvös, nedves, szeles levegő csipdes pirosra az orrokat és ilyenformán az emberek, akiknek most forradalmat kellene csinálniok, még furcsábban festenek. Az asszonyoknak azonban illik ez a kis piros pecsét az orruk hegyén, meg az arcukon és kezdem sejteni, hogy talán ez a sok szép asszony az oka, hogy az emberek olyan békések. Kár volna barrikádokra mászkálni és egy golyóval találkozni, amikor az embert sokkal szimpatikusabb találka is várhatja.

Alkalmazkodjunk a helyi szokáshoz, gondoltam magamban, és elhatároztam, hogy foglalkozni fogok a nőkkel és kihivo arccal nézek majd a szemük közé. Erre a calra fehér szegfűt akartam vásárolni és beléptem a virágosboltba. Néhány fiatalember már álldogált ott és udvarolt a kiszolgáló hölgyeknek. Volt köztük egy gyönyörű szép, sötétszőke haju és ragyogó zöld szemű. Szláv típus. Gyorsan elhatároztam magam és így szóltam hozzá németül.

— Most jöttem Budapestre kisasszony és már látom, hogy nem hiába jöttem. Szivem Baedekerjében ön csillaggal lesz megjelölve.

Miközben itt tovább udvaroltam, a kisasszony valami virágot tuszkolt a gomblyukamba. Két ur azonban, akiket közbelépésemmel elvontam az udvarlástól és közben politizáláshoz fogtak, igen felhevült. Kiabáltak, még pedig a következőképpen:

— Ugyan kérem — mondta az egyik — szeretem az ilyen forradalmat. Komédia az egész. Nézzen az utcára, most látszik, hogy ez az egész képviselőház földesurakból, meg ügyvédekéből került ki, semmi alapja a nép közt. Majd meglátná, lehetne-e vele így bánni, ha az általános választói jog...

»Általános választói jog« — ez valami nagy szidás lehet magyarul, mert a másik egészen kikelt magából:

— Nem szégyenli magát — ordította — most mondja azt, amikor a nemzet legszentebb jogait lábbal tiporják? Maga is egy piszkos szociálista, egy olyan megvásárolt aljas, gazember...

De akkor már összedugták az orrukat és csakhamar elcsattant az első pofon. Majd, a jelenlévők közbeléptek, kihurcolták őket az utcára, ahol folytatták az ügyet... Én, mint idegen, a számot tátottam. Ült ott egy borotvált arcú ur, aki az egész jelenet alatt a két kezét a botjára támasztva, kissé fáradtan mosolygott. Azt megkérdeztem:

— Hogy van az kérem, hogy az országgyűlést katonák szétverik és az emberek mosolyogva sétálnak, diskurálnak, udvarolnak, de mihelyt két ellenkező véleményű uriember összekerül, rögtön pofozkodnak.

— Ugyebár nem érti? De nem is értheti. Itt kell születni a végtelen magyar rónaságon, hogy ezt megérthesse, ezt a drága levegőt színi, cigánymuzsikát hallgatni. Vagy érti-e, hogy a magyar, amikor nagyon jó kedve van, sirva borul az asztalra? És poharat tör és bankót ragaszt. Ne kutassa tehát, maga idegenből ideszakadt, hogy miért türi mosolyogva a katonát az országházban és miért pofoz, ha

a magáéval ellenkező véleményt hall. Ez a gyönyörű magyar lélek titka . . .

Nem kutattam tehát, hanem kimentem a boltból. Oda-künn a sétálók sorai megritkultak. No — mondtam magamban — ha eddig nem volt forradalom, most már nem lesz, mert itt az ebéd ideje. Hazamegyek a hotelembe . . . És ezzel, kissé elkésve bár, elkezdtem én is az én Kossuth Lajos-utcai korzómat.

— ip —

JUS PRIMAE NOCTIS.

Irta: B. Kilényi Julia.

Bevitték a leányt nagy, sötét terembe :
 — «Vétkes asszony, esküdj egy örök Istenre :
 Hogy igazat szólasz. Tagadnod hiába !
 Birád előtt állasz: jobbagy Anda Klára.
 Szentillésy Istvánt — Illés vára grófja —
 Örökös uradat születésed óta :
 Orozva megölted ! . . . Csendes nyári éjjel
 Átaldófted szivét, hosszú éles késsel !
 Miért tetted : mondjad ! » Felnézett a lány a
 Komor tekintetű, őszhaju birákra :
 — «Elmondom jó urak, elejétől fogva :
 Mért tettem ? . . . hogy tettem ? . . . Szomorúanóta !
 Szent István reggelén hűséget esküdtem,
 Oltár előtt szent pap nőül adott engem
 Bojtár Dér Jánosnak. Szerettem már régen ! . . .
 Játszottunk — mint gyermek — együtt a zöld réten.
 Soha más leánytól csókot nem kért ajka :
 . . . Igaz szerelmünket Isten is akarta ! —
 . . . Kis fehér gunyhóban nyoszolyát vetettem . . .
 Illatos virággal hintettem . . . hintettem . . .
 . . . Csillagfényes éjen én szerelmes párom,
 — Immár hites uram — édes lesz az álom ? . . .
 Gyorsan tűnt az óra, közelgett az éjjel :
 Elkisért a násznép dallal, fáklyafénynyel.
 Megállott a menet harsona szavára :

Illés grófja jött meg daliás pompába,
 Lovással, csatlóssal, vadászatra készen.
 Amulva köszöntünk három éve lészen
 Messze tőlünk, messze: sok véres csatába
 Felséges urunkat, a királyt szolgálta.
 — «Esküvőre jöttem? Látom, jókor épen!
 Mátkapárod mutasd Bojtár János, nekem.
 Élek a jogommal! Harmatos virágszál:
 Legeslegelőször nekem illatozzál!
 Szép asszonyod, János, szívemet befonta...
 A tiéd a többi: enyém első csókja!»

Mért születtem szépnek! Hites uram kérte:
 — Hatalmas, jó uram! ne haragudj érte:
 Ez az asszony enyém. Szép lányt akárhányat
 Találsz te ha akarsz: Nem egyet de százat.
 Nagyúri kisasszonyt gyémántos mentébe,
 Jobbágylányt, ki csókot tőled kérve-kérne —
 Nekem csak ez egy van! Mátkám, Illés grófja!...
 — Jó uram, nem tudad — hosszú évek óta.
 Neked mindened van: nekem csak szerelmem!
 ... Ez az éj ... az az éj hej ... megölne engem...
 Igaz szolgád voltam. Bár sohasem kérted:
 Még az életem is feláldozom érted!»...

— Az enyém a dézsma, ne papolj itt nekem!

Lábához borultam, könyörögve kértem:
 «Isten szent anyjához imádkozom érted.
 — Térden csuszva kérem a te üdvösséged —
 Áldozok szép gyertyát, meglátják az égben...
 Óh csak ezt ne tegyed meg, jó uram, nekem,
 Imádkozom érted: buzgón... mindég... még ma!»

Illés grófja kacag: — «Az enyém a dézsma!»

... Erőszakos kézzel karomat megfogta:
 Roskadó alakom magával vonszolta.
 Szegény hites uram, jaj! amint ezt látta:
 Tüzes vér hulláma felszökött agyába,
 Útésre emelte izmos, erős karját:
 Betörte a csapás Illés gróf sisakját!...
 — «Fogjátok legények!»... Rárohant a csorda,
 Fegyveres szolganép a földre tiporta:

... Lökték... rugták... verték. És én néztem, néztem,
 Amint fel-feljajdult sok sulyos sebében...
 ... Minden durva ütés, ami hullott rája:
 Szerető szívemet ezerszer találta!...
 ... Összeroskadt végre, porba, sárba, vérbe'...
 Felkacag egy hajdu: «Ennek — uram — vége!!»
 ... Ez a hang, ez a szó szívemet átjárta:
 Azt hallom azóta harang kongásába',
 Eső zúgásába' — szél üvöltésébe'.
 Hallom... egyre hallom:... «Vége uram...
 [vége»...

... Titkos, bűnös éjjel alszik Illés vára...
 Erővel hurcoltak boltíves szobába:
 ... Szegény fejem kábul... Való ez? ... vagy
 [álom? ...
 Oh jaj!... Azt a gunyhót többé sohasem látom!!...
 Csendes kis szobában: ott a szűzi ágyon
 Fekszik az én uram! mereven... halványon...
 ... Vérrózsa borítja azt az ágyat!...
 Mig én itt a gróffal!!... Örület!... gyalázat!...
 ... Drága bársonymente csatjait megoldta...
 Hosszu vadászkését a szőnyegre dobta:
 Felvettem a fegyvert rejtve... loppal... halkan...
 Amig reám hajolt — csókolta az ajkam:
 Szentillésy Istvánt csendes, nyári éjjel
 Orozva megöltem: hosszú, éles késsel!...
 ... És mig az arcomba hullott forró vére,
 Rekedten suttoztam: ... Vége uram... vége...»

Menger Antal

1841 szeptember 12 — 1906 február 7.

A társadalomtudományoknak ismét nagy halottja van. Alig két esztendeje, hogy Tarde, a szociológia pszichológiai irányának a megalapítója elköltözött az élők sorából, akit azóta több epigon is követett a sirba és ma ismét herosz fekszik a ravatalon. A táviró hozta a szomorú hirt, hogy Menger Antal, a jelenkor egyik legnagyobb szociálpolitikusa 65 éves korában elhunyt. Amily egyszerű volt a tudós egész élete, olyan egyszerű a haláláról szóló jelentés is. Nem is okoz sok gondot Menger külső életének a leírása, amely mindössze egy pár adatra szorítkozik, mert ha megemlítjük, hogy Menger 1841-ben Maniovban, Galiciában született és nem akarunk hosszasan kiterjeszkedni a tudós gyermekkorára, középiskolai és egyetemi tanulmányainak mikénti elvégzésére, már csak arról kell beszámolnunk, hogy Menger 1872-ben a bécsi egyetemen magántanárrá habilitáltatott, 1874-ben rendkívüli, 1877-ben pedig rendes tanár lett, amely minőségben 1899-ig működött, amikor betegségére való tekintettel nyugalomba vonult és időközben 1895-ben egyetemének rektor magnificusi méltóságát is viselte.

Menger nem volt ex asse szociálpolitikus. Fiatal korában a perrendtartással és a magánjoggal foglalkozott és innen magyarázható az a különös irány, amelyet ő képviselt a szociálpolitikában. A jövő társadalmát nem gazdasági, hanem jogi alapokra fekteti és annak megvalósulását nem mint Marx vagy Bakunin a gazdasági, hanem a jogi evolúciótól illetőleg revolúciótól várta. Ő maga »Das Recht auf den vollen Arbeitsertrag (A teljes munkaértékre való jog)« c. munkájában, amely mint az elhunyt tudós első szociálpolitikai műve 1886-ban került a könyvpiacra, azt fejtegeti, hogy »a szocializmust ki kell hámozni a végtelen közgazdasági és philanthropikus magyarázatokból és egyszerű jogi fogalmakba kell foglalni« és »a szocializmus jogi feldolgozását a jelenkor jogbölcsélete legfontosabb feladatának« tartja. És bár Menger jogi alapon tárgyalva a szocializmust, végeredményében ugyanazt akarja mint a gazdasági alapon álló marxisták, t. i.

megvalósítani a teljes munkaértékre való jogot, ez első munkája a szocialisták egy részéről, az orthodox marxistáktól mégis a leghevesebb támadásban részesült. Kautsky írta róla a kritikát a német szocialdemokrata párt hivatalos hetiszemléjében a »Die neue Zeit«-ban az időközben megbetegedett Engel helyett és kiméletlen hangon szállt sikra Menger ellen, akit jogászszocialistának, irányát pedig jogászszocializmusnak nevezett. Pedig a jogászszocialista a munkájában, amely körül azóta egész irodalom keletkezett, körülbelül a következőket fejtette ki: A tulajdon jelenlegi formája a mai társadalmat két nagy osztályra osztja, a melyeknek egyike, a munkások osztálya, csak munkájából tud megélni. Minthogy pedig a munkához szükségük van első sorban munkaeszközökre, amelyeknek hijával vannak, másodsorban nyers anyagokra és készletekre, amelyek ugyancsak nincsenek birtokukban, kénytelenek azon osztály szolgálatába állni, a mely rendelkezik a termelési eszközökkel, a földekkel, nyersanyaggal, készlettel, gyárral, géppel stb. A kapitalista termelők a reájuk nézve fölötte előnyös helyzetet kiaknázva, óriási kamatot szednek a szegény, vagyontalan, tőlük függő munkásoktól, mert nem pusztán a szolgáltatott előlegek visszaszerzésére és a munkaeszközök amortizálására szorítkoznak. A vagyontalan osztály tehát a mai társadalomban nem kapja meg a teljes munkaértékét; munkájának nagy részét más osztály élvezi és így benne az emberi jog tökéletlen és csonka. E jogtalanságot pedig megszüntetni és a teljes munkaértékre való jogot tényleg is megvalósítani Menger szocialis irányzatának a célja. És ezeket a fejtegetéseket támadta Kautsky, csak azért, mert nem gazdasági, hanem jogi alapon állanak. Ez mindenesetre túlbuzgóság volt, még egy orthodox marxista részéről is.

Menger második szociálpolitikai műve »Das bürgerliche Recht und die besitzlosen Volksklassen. (A polgári jog és a vagyontalan osztályok)« volt, a melyben a mai magánjognak a proletárookra nézve igazságtalan voltát mutatja ki. E munkájának kiegészítő részéül tekintendő az a beszéde, a melyet a bécsi egyetem rektori méltóságába való beiktatása alkalmából tartott és amelyben a mai jogtudomány szociális feladatairól szólott. Mindezeknél fontosabb azonban a »Neue Staatslehre« (Új Államelmélet) c. munkája, amely a jövő társadalom fölépülésének teljes képét adja.

Ismeretes tény, hogy a szociálpolitikában a szociális kérdések r e n d s z e r e s tárgyalásával, illetve a megoldott szociális kérdéseken alapuló társadalom r e n d s z e r e s

ismertetésével vajmi kevesen foglalkoztak. A rendszeresítésnek szükségességét érezhette tehát Menger, a mikor elhatározta, hogy a »Neue Staatslehre« c. művet, »évtizedes tanulmányok gyümölcsét«, a mely a szociális tanoknak praktikus, pozitív — tehát nem pusztán kritizáló — javaslatait tartalmazza, a nyilvánosság elé bocsájtja. Az Uj Államelmélet — mondta Menger művének előszavában — hozzá járuljon ahhoz, hogy Németország és a többi államok uralkodó és művelt társadalmi osztályait közelebb hozza a szocialisztikus gondolkörhöz, a melyet ily tökéletesen eddigelé még soha sem nyújtottak.

A »Neue Staatslehre« négy részre oszlik. Az elsőben az államról és a jogról általában szól. Itt fejt ki először a szocialisztikus és individualisztikus állam lényeges különbségét és a népies munkásállam (volksthümlicher Arbeiterstaat) mellett foglal állást. Kimutatja, hogy az egoizmus nemcsak a mai individualisztikus állam főrugója, hanem a népies munkásállamé is. Az egoizmus t. i. minden embernek vele született diszpozíciója, a mely semmiféle törvényeknek meg nem hódol, semmiféle törvényekkel el nem nyomható. Ezzel ama általánosan elterjedt tévedést igyekezett eloszlatni, hogy a népies munkásállamban egyáltalában nem érvényesül majd az egyén. Menger bizonyítékai főleg Nietzsche tanai ellen irányultak, a ki pusztán csak azért nem volt híve a népies munkásállamnak, mert ebben latta a már Madách tragédiájában is említett »vesszen az egyén és éljen a köz« megvalósulását. Művének többi részében azután magával a népies munkásállammal foglalkozott. S amíg az első részben a népies munkásállamban érvényesülő, a maitól kissé elterő gazdasági élet rendjét tárgyalta, addig a második, a népies munkásállam közigazgatásáról szólott, a mely nem az egyes érdekcsoportoknak, hanem az egész népnek jólétét tűzi ki az állam főcéljául. E művének legfontosabb szakasza azonban az, amelyet a népies munkásállam eszméinek miképen való megvalósítására szánt és e részben mutatta ki azt, hogy a népies munkásállam reformjai mily könnyen honosíthatók meg mai társadalmunkban, mai államrendszerünkben. Menger e művében tehát a szociálpolitikának úgyszólván összes praktikus — s így megvalósítható — javaslataival ismertetett meg bennünket.

Az »Uj államelmélet« folytatásának és kiegészítésének kell tekintenünk Menger legújabb alkotását a »Neue Sittenlehre« (Uj erkölcselmélet) c. munkáját, mert amíg amaz a szociálistikus jogrendszert, addig emez a szociálistikus

erkölcsrendszert tárgyalja. S ismét Kautsky volt az, aki Menger e könyvéről is írta a kritikát a »Die neue Zeit«-ban és szocialisztikus szempontból tarthatalannak igyekezett bizonyítani Menger erkölcsi rendszerét, a mely a szociális hatalmi tényezőkön alapul. De Kautsky csak az orthodox marxisták véleményét tolmácsolta. Bernstein és vele együtt az összes revizionisták az »Új erkölcselmélet«-et a szocializmus egyik legfontosabb »dokumentumának« mondták.

Menger e szociálpolitikai munkáit híres szociálpolitikusok mint M. S. Tanner, H. S. Foxwel, A. Bonnet, Ch. Andler, Oberosler, Posada, Jurowsky és mások fordították le angol, francia, olasz, spanyol és orosz nyelvre. Csak a magyar irodalom nélkülözi e remekeket. A »Társadalomtudományi könyvtár« 2. sorozatába ugyan felvették Menger »Neu Staatslehre« c. munkájának a fordítását is, de eddigelé maga az egész 2. sorozat üres terv pusztán. Magyar nyelven csak a legújabb alkotásának, az »Új erkölcselmélet«-nek az 1. könyve jelent meg e sorok írójának a fordításában, de az sem önállóan, hanem folytatásokban mutatványképen folyóiratban, »Az Új Század«-ban. Szociálpolitikai munkáiról ismertetés is csak 3—4 jelent meg magyar nyelven, köztük egy e cikk szerzőjétől is. És bár Mengert ez itt említett okoknál fogva Magyarországon eddigelé még nem sikerült szélesebb körökben terjeszteni, úgy mint a művelt Nyugaton, műveit a németül tudó, intelligens közönség nálunk is ismeri és így munkái — az elhunyt tudósnak a Neue Staatslehre-ben hangoztatott óhaja szerint — nálunk is hozzá fognak járulni ahhoz, hogy a művelt társadalmi osztályokat a szocialisztikus gondolatvilághoz közelebb hozza.

Mahler Lénárt.

A japán lira.

Eleintén élcnék mondták ugyan, de valójában úgy vagyunk vele, hogy Európa még csak azóta tekinti kulturnépnek a japánit, amióta az bebizonyította, hogy a kardforgatáshoz és a tömeges gyilkossághoz éppen olyan jól ért, akár azok a nemzetek, amelyek a Kaukázuson innen laknak. Kétségtelenül elérkezik majd az az idő is, amikor intimebb és alaposabb ismereteink lesznek a fölkelő napnak országáról. Immár lelki szükségletünkkel válik, hogy megismerkedjünk ennek a bátor és rettenthetetlen népnek lelkivilágával, érzéseivel, felfogásával, amelylyel az életet és annak jelenségeit nézi. Miben nyilvánul meg mindez legközvetlenebbül! Az irodalomban, amely minden nemzetnél valóságos tükre az illető nép lelkének és világfelfogásának. És ha most tovább fűzzük a kérdést: az irodalomnak vajjon melyik ága az, amely egyenesen a nép szívéből sarjad, amelynek éltető nedűjét a népnek érzései adják, a felelet erre is egyszerű: a lyra.

Japán lyrai költészetének évezredes története van és tradíciói, amelyek mindenképpen figyelemreméltóak. A japáni lyra a kínaiak befolyása alatt született és eleinte ezt a mintát követte, a mint az Ottó Hauser, a kiváló német irodalom történetirő »Die japanische Lyrik« című munkájában (Baumert és Rouge kiadása, Grossenhain, 1904) adatok alapján kimutatja és bebizonyítja.

Hauser írja az idézett művében: a Tang-dinasztiának uralkodása idején (618—906) írták az első lyrai verseket japáni nyelven. Kínai behatás keltette őket életre. Ebbe a majdnem három százados időközbe esik Litaipének, Kína legnagyobb lyrai költőjének működése, anélkül, hogy pontosan kimutatható lenne, mikor született és mikor halt meg ez az igazán kiváló poéta, akiről ma is legendák élnek a kínai nép ajakán. Mondják, hogy Litaipé kegyence, sőt barátja volt a császárnak, aki annyira hódolt a költő zsenijének, hogy néha Litaipé íródeákjává szegődött, amennyiben a poéta diktált, a császár pedig szorgalmasan jegyzett. A legenda szerint Litaipé a szerelemnek volt lantosa, vidám volt, csupa kedv és pajzánosság és — szerette a bort. Halálát

is ez okozta, mert a költő, a mikor egy izben ittasan sétált a folyó parton, a víz tükrében meglátta a hold képét. Hirtelen vágya támadt, hogy a hold után nyuljon, ámde kísérlete olyan szerencsétlenül végződött, hogy elvesztette az egyensúlyát, beleesett a vízbe és az ár elragadta. Belefult. Megsíratták és az országot csak az vigasztalta, hogy Litaipenak sok növendéke maradt, akik megfogadták, hogy méltók maradnak nagy mesterükhöz. Meg is tartották szavukat és az a kor, amelyben szakadatlan verseny folyt a növendékek közt, melyik a legméltóbb Litaipéhez, ez a kor a Kína költészetének ugynevezett ezüst kora.

Népszerűek voltak a költők. Dalaik szájról-szájra jártak és a Japánba érkező kínai kereskedők, tengerészek átplántálták e dalokat Japánba is, a hol csakhamar éppen olyan ismertek lettek, akár az Amur partján, a szülő hazájukban. A dalok tetszettek és miután meghonosodtak, akadtak Japánban is költők, akik az átvett versek mintájára újakat írtak, még pedig meglehetősen eredetieket, olyanokat, amelyek érzésekre nézve még melegebbek, szubjektivitásra még közvetlenebbek, mint voltak a kínai lyrának alkotásai. A kínai befolyás utóbb még érezhetőbbé vált, a mikor kínai tudósok költöztek át a testvérországba. Itt szívesen is látták az emigráltakat, mert az agilis szellemű japán előszeretettel bírt a náluk ismeretes tudományok, nevezetesen a filozófia iránt. A kínaiak tudása, a japániak szellemi frissessége itt ugyszólván kiegészítette egymást és új, nagy kulturának veteite meg az alapját.

Ebben az ó-klasszikai korszakban az uralkodó versmérték a *tanka* volt, azaz az ötsorból és soronként harmincegy betűből álló költemény, amely illetően való megkööttsége miatt körülbelül megfelel az európai költészetben a szonettnek és mint a szonett, meglehetősen mesterkél volt, akárhányszor nem egyéb csiszolt, szépen összezsengő, pontosan kimért soroknál.

Akár Kinában, Japánban is rövid idő alatt nagyon népszerűvé lett a költészet. Hozzájárult ehhez az egyenletes, lányha éghajlat, a könnyű megélhetés, a természeti szépségek sokasága, amelyek iránt a japáninak sokkal nagyobb érzéke van, mint a kinainak. Ezt bizonyítja, hogy a japániak költészete sokkal több érzést énekel meg, sokkal több érzést karol fel, mint a kínai, amelynek tárgya többnyire elbeszélő, de amennyiben lyrai, akkor is vagy szerelemről dalol, vagy pedig a borról, az ittasság gyönyöreiről.

A japán lyra tisztább, kristályosabb, ami részben annak

tudható be, hogy Japánban ős-idők óta divott a költőverseny. A hagyományhoz még a mai Japán sem lett hűtelen és ez idő szerint is, minden esztendő novemberében pályadíjakat írnak ki versekre. A versek témáját előre megállapítják, kihirdetik és a díjkiosztásra aztán a következő esztendő január tizedikén kerül a sor. Érdekes, hogy micsoda témát választanak a versek tárgyául. Például néhány évvel ezelőtt ez volt a feladat: »Ima a Shinto-templomban a hazáért és a dinasztiaért«. Más esztendőknél ez volt pld. a költő-versenyen résztvevők témája: »A mikor tavasszal még hó födi a hegytetőt«; vagy »Párhuzam a még zöldelő századéves fa és a még friss, ruganyos öreg férfiak között«; vagy: »A költő áll a tengerparton, a távolba néz és látja, amint egy hajó a hullámokkal küzködve közeledik a kikötő felé.«

A témáknak kissé iskolai gyakorlati jellegük van és ezzel Japánban is teljesen tisztában vannak. Hogy mégis ragaszkodnak az eféle témákhoz, annak oka főleg abban keresendő, hogy a japán rendkívül konzervatív, amikor ősi tradíciók tiszteletéről van szó. Már pedig régebben ezek voltak a »taurá«-nak tárgyai és merőben pietásból még ma is íratnak ilyen rég elavult formájú és tartalmu versikéket. A költői verseny győztese erkölcsi és anyagi jutalomban részesül. Az erkölcsi jutalom, hogy díjnyertes versét január tizennyolcadikán — Japán nemzeti ünnepén — az egész udvar jelenlétében felolvassa a császár és a császárné előtt, anyagi jutalma pedig 250 yen, vagyis a mi pénzértékünk szerint ezer forint, sőt még ennél is valamivel több, ami öt sorért és soronként harmincegy betűért kétségkívül olyan honorárium, amely a költészet szeretetét és anyagi pártfogását eléggé dokumentálja.

A tradíciókhoz való ragaszkodás azonban nem jelenti egyben azt is, hogy a japáni fél a modern szellemnek behatásától. Ellenkezőleg. És ha valamikor régen az volt a jelszavuk a japáni kultúra megalapozóinak: »kinai tudományosság, japáni szellem«, napjainkban ez a jelmondat így változott: »Európai karakter és japáni szellem«. Japáni költőknek alább idézett versei mutatják meg legvilágosabban, mit kell ezalatt érteni. A japáni költők különösen a hangulatfestésben remekelnek, valamint abban, hogy nemzeti sajátságait igen pregnánsan juttatják kifejezésre.

Az itt következő két vers — sajnos, prózai fordítás

csupán — Tetsujiro Inouje nagy művészetét, a természethez való nagy szeretetét dicséri:

A TAKI-FOLYÓ PARTJAN.

Ott állott a Taki-folyó partján,
Szemem bele mered a rohanó hullámokba,
És úgy érzem, mintha a száguldó vizár,
Életemből vinne el egy percet, egy percet.

A víz alatt, a hullámsírban,
Tavasz van még tán, zöldelő.
Nem hervad a moszat és a fölötte uszkáló halak
Igy tavaszt láthatnak, örökös tavaszt.

Az erdő felől lágy fuvalommal a szél,
Megcsapja orcám s aszott leveleket sodor elé.
S a folyó tulsó partjáról — talán álmodom —
Az alkonyatban kacajt hallok, rémes, vörös kacajt . . .

ESŐ UTAN.

Miként menydörgés, dübörög a hullám.
Rohan tovább, csobogva a medrében
S az égen, felhők koldus-köpenyében
Megjelen a hold.

Elállt az eső. Csupán az erdőben
Csepeg még egyre, halkán permetez.
Kopogva hull és magával sodorja
Az elárvult sárga faleveleket.

Mint harmat alatt, csillog fű, virág,
S nem látok sehol emberalakot.
Mindenki elbujt az eső elől,
Mely felüditett erdőt és mezőt.

Amint így látom, a természetet,
Frissen, üdén, szint' úgy érzem,
Hogy ketten tesszük ezt a nagy világot:
A természet, s ki azt imádom: Én.

Egy másik lyrikusnak, Hosotsuzi Mazaonak verseiből való ez a kis négysoros vers:

TÉL A NYÁRBAN.

Tomboló vihar rázza a park uton
A fiatal bambuszt, mely sudárul termett.
Valóban nyár van? Magam se tudom,
Belül a szívem oly kihalt, oly dermedt. . .

Mutatványszámokat közöl ezenkívül Hauser a könyvében más japáni költők munkáiból is. Vannak e versek között olyanok is, amelyek minden szomorúságuk mellett is bizonyos pajzánságot árulnak el. Például ez a mutató Toyamának verseiből:

VIGASZTALÁS.

A völgybe meg nem fázom attól
Hogy hó maradt a hegytetőn.
Hideg szived nem ingerel már,
Én csalfa szeretőm.

Éjfél. A hold hideg sugára
Végig rezeg a temetőn.
Nem bántja ez már a halottat,
Én csalfa szeretőm.

Hauser könyvének legérdekesebb része az, amelyben a Geisa-dalokat foglalta össze, úgy amint a tudós kutató azokat a különböző teaházakban hallotta. A Geisa-dalok körülbelül olyan értékkel bírnak a japán költészet szempontjából, mint a magyar költészetben a népdalok. Ezekben nyilatkozik meg legbájosabban a japán néplélek. Többnyire pajzán, bohókás versek ezek, amelyek azonban néha valószággal érzékiességet lehellők.

EGY TEAHÁZTULAJDONOSHOZ.

A Gésáiddal, Makaru,
Soha bajod né légyen,
Szegény fejedre miattuk,
Ne jusson semmi szégyen.

A legjobb lány Kvang-Szü legyen,
 A ki közöttük legszebb,
 És a ki nékem egykoron,
 Oly igen-igen tetszett.

És a ki nekem néha nap,
 Ma is eszembe jut még
 S kire ha néha gondolok,
 Ma is még sirni tudnék.

A ki könnyen viselje azt,
 A mit a sorsa írárt,
 S kinek szerezz, oh Makaru,
 A térjeül egy lárót.

A VIRÁGOS ÁG.

Rügyező pompás barack fáru,
 Tavaszi éjszakán,
 Viragzó galyat lopott a lány.

Az ágat kedvesének vitte.
 Mi szebb? — mondja meg ő —
 A pompás ág-e, avagy a nő.

„Az ágnál nincs szebb“, szolt az iju.
 S tavaszi éjszakán,
 Boszura gyult a szerelmes lány.

Az ágat tépte, zuzta, törte
 Apró darabokra
 És kacagott, mint birta torka:

„Ha jobban tetszik neked az ág
 — Mondta csuflal a lány —
 Feküdj hát véle ez éjszakán.“

Végezetül hadd idézzek még egy harmadik és egészen rövid gésa-dalt, mely éppen oly jellemző, mint érdekes. Tudvalevően a japániak erkölcsi felfogása nem ütözik meg azon, ha egy gésa, vagyis táncoslány, pincérnő és egyben papnője a szerelemnek, e hármasság foglalkozás segítségével kis vagyonkát szerez és aztán férjhez megy. A volt gésa

férjét senki sem fogja megvetni, amiért áruba bocsátotta magát és a gésa éppen olyan társadalmi szerepre tarthat számot, mint bármelyik más tisztességes asszony. Az alábbi versike megértése céljából ezt a magyarázatot előre kellett bocsátanom. Ha már most eltekintünk a mi erkölcsi felfogásunktól, ki nem találna igazán megható szüzieséget az alább néhány sorban:

A GÉSA REMÉNYE.

Ha az idő lepereg,
Ugy-e hogy szabad leszek?
Az, a kié a szívem
Elvisz engem majd innen.

S a házadban, angyalom,
Az ingem is hordhatom,
Derekamon övem lesz,
Ha kit szeretek elvesz.

Nem szeret senki úgy mint ő,
A remény közelről intő,
Csókjával majd betemet
S egyedül engem szeret.
Hokai!

Ez a néhány rosszul sikerült fordítás is képes lesz talán arra, hogy megmutassa a Hauser könyvének értékét és bebizonyítsa, hogy ott, a távol keleten, túl az Oceánon, olyan nép él, amely nem csupán a kardforgatáshoz ért, hanem gondolkodik és érez. És mert gondolkodásának és érzésének egyformán van tartalma és mélysége, igazuk van azoknak, akik a jövőbelátással, a Kelet népeinek oktatóját, nevelőjét sejtik a felkelő nap országának lakóiban.

— n. — f.

Párisi levél.

— A tűzhalál palotája. —

A Metropolitain gyors vasutján, amelyet a párisi néphumor *e cercueil galopant*-nak, száguldó koporsónak keresztelt el az emlékezetes katasztrófa után, félóra mulva kiértünk az igaz koporsók birodalmába, a csendes Père Lachaise-be. Teljes volt a furcsa ellentét: a földalatti vasut háromemeletnyi mélységében szédítően hatalmas forgalom, a szabad ég alatt, a temető körül pedig álmatag, kisvárosi kép tárul elbénk. Néptelen uton kapaszkodunk föl a négyesszámú kapuig.

Szelidhajlású dombok közt fehérlik a tömérdek sírbolt. Csaknem mind családi temetkező-hely, magános követ alig lát az ember. Egyszerűen csak a vezetéknév van az ormukra vésve, a születés meg a halál évszámát csupán jelesebb emberek sírja fölé szokták kitenni. Virág is kevés akad, babérleveles koszorú pedig sehol sincs. Ehelyett kis, tömörtfonású, kerek örökzöld-koszorút tesznek a franciák az elhunytak hatlábas házikőira.

Gyönyörű ut vezet a krematoriumig, a modern gyehenna pokláig: «la rae des grand morts». Egész sereg nagynevű halott fekszik itt jobbra-balra. Legalól Bartholomé óriás műve: *Aux morts*, amelyet eredetileg a felesége sírja fölé szánt, de utóbb a tonkingi háboruban elesett katonák emlékére állították föl. Mellette Faure Félix fekvő ércalakja, főlebb a Beranger és Thiers sírboltja, aztán a Musset élővirággal sűrűn telehintett nyugvóhelye, amelyen patinás műremek, élelőszóval nem reprodukálható kőbeformált gondolat ragadja meg az ember szívét. Az utolsó kanyarodónál remek obeliszk mered a felhős égbe. Ilyen különös alaku emlékmű több is van a francia cimeterie-kben.

Mézkölépcsős dombtetőn emelkedik a halottégető-ház antik stílusú épülete. Hófehér körvonalai élesen kiválnak a sötétszürke háttérből. A bejáratnál elállják az utunkat. *Passepartout*-t kér a szolgál. Szabály szerint vissza kellene fordulnunk, hogy a „Hotel de Ville”-ben írásos engedelmet kérjünk, de a kedélyes Cerberus megnyugtat bennünket:

— Van nálam passzus — mondja, a szemét hunyorgatva — három személyre.

Csak néhány sous kell és minden rendben van. Fönt a másik szolgának átadjuk a belépő-jegyet, persze újabb borraival s aztán szabadon járhattunk-kelhattünk az egész területen.

A főépületet árkádszerű, jónoszlopos építmény veszi körül. Messziről olyan, mint valami nagy, tarka lugas. Három hatalmas falában több száz rekesz van, ezekben tartják a halottak hamvait. A legtöbb rekesz nyílását már kőalap zárja el, annak jeléül, hogy az üreg el van foglalva. A fedőlapot miniature-virágbokréta tesz tet-szetősen tarkává. Egyéb nem fér el a piciny „sír helyek”-en.

Itt már gyászruhás, komoly „fonctionnaire” vezet bennünket. Bőngészünk a rekesz fölírásai között. Sűrűn sorakoznak a nevek; egész temető néhány négyzetméternyi területen. A társam hirtelen meglepődve kiált föl.

— Mi ez? Magyar név.

Csakugyan. Vékonymetszetű aranybetűk csillogva mutatják :
I l o n k a. Semmi egyéb. A találékony hivatalnok mosolyogva szól :

— Vous-êtes hongrois ?

Aztán elmondja, hogy szép fiatal nő volt az elhunyt. A férfi, aki idehozta, minden évben pontosan beállít halottak napján és kis virágsokrot aggat a fülke fedőlapjára. Fonnyadtak a virágszálak, látszik, hogy valahonnan messziről kerülnek ide. Tavaly is itt járt a hongrois és nagyon sírt. Még egy magyarnak hamvai vannak itt — mondotta — de annak a rekeszét már nem tudtuk megtalálni.

Néhány lépcsőfokot mentünk aztán föl, hogy a nagyterembe juthassunk. Átalakító munka folyik éppen és rendetlen a helyiség. Jobbfelől nagy térképfélét látunk; az a krematórium helyszíni, illetőleg tervrajza. A cicerone buzgón magyarázza rajta, hogy négy méter mélységbe, rettentő nagy tűzkatlanba kerül a halott.

Szűk folyosón, beillesztésre váró gránitkövek, márványdarabok között botorkálunk az égető-helyiséghez. Rövid sinpáron, amely oda-vezet, kis vaskocsi áll. Erre helyezik a koporsót, amely aztán elmés szerkezet működésével mindenestől a katlanba lökődik. Mint valami óriási ormólan hajókémény, olyan a katlan földfeletti része. Forró-ságot sugároz ránk, mikor körüljárjuk.

Holttestet hoztak éppen, ami nem ritka a párisi krematórium-ban. Ott ugyanis hasonlíthatatlanul többet égetnek, mint például a gothai, vagy milánói hamvasztóban, mert a boncoló-termekből kike-rült testrészeket is mind ott semmik meg.

Szegény öngyilkos testi maradványait hozták gyalultatlan deszka-alkotmányban. A kemence két méteres torka megnyílt s vakító lángnyelvek csaptak ki belőle, úgy, hogy ijedten hátráltunk vissza. A következő pillanatban elnyelte a koporsót és ajtaja zajtalanul bezárult. Baloldalán félretoltak egy kis vaslemezt s azon át bámultunk a lángtengerbe. De már nyomát se láttuk a koporsónak, amely gyorsan emésztő gyomrának mélyébe zuhant.

Onnan még alább szálltunk, a tulajdonképpeni pokolba, a katlan alsó részéhez. Itt a holttest egyszerű ásványi részeire bomlik, teljesen elég. Azóta, hogy Siemens-féle regeneratív tüzelő szerkezetet alkalmaztak, két óra elegendő rá, hogy az egész processzus bevégezdjék.

Érdekes tulajdonsága az emberi testnek, hogy égés közben részei egészen különválnak a koporsó, a ruha s bármely egyéb tárgy alkotórészeitől. A holttest nehezebb hamuja alul marad s nem keveredhetik beléje más anyag. Szépen kiszedhetik tehát, hogy hamvederbe vagy egyéb tartóba tegyék, mely aztán a csarnok valamelyik rekeszébe kerül.

A föld alatt elviselhetetlen volt a hőség. Ehez képest üditően hűs az oceánjáró hajókolosszusok tüzelő-kamrája. Menekültünk föl a csontterembe, amelyben az emberi csontokat gyűjűk össze. A cicerone megengedte, hogy a morgue-ból átküldött hullák csontjaiból néhány darabot kiszedjünk. Csak itt láttuk, micsoda hőfokon semmisül meg a test. A bámulatosan finomra őrlődött csontok könnyed érintésre mindjárt széjjelmállottak a kezünkben.

Mindezt nem láthatják a családtagok, akiknek hozzátartozóját elégetik. Csak kivételesen engedik be őket, rendszerint csak idegenek tehetik be a lábukat. El akarják kerülni, hogy a rokoni kegyelet bármily csekély mértékben megsértessék.

Visszafelé menet hangos csoport állotta utunkat. A közepén ezüstöshaju öreg ember állott. Vezetőnk sietett a felvilágosítással:

— Ez az ur a párisi krematórium-egyesület tagja. Állandóan itt tartózkodik a klub valamelyik megbízottja.

— Ellenőröködik?

— Arra nincs szükség. Propagandát csinál. A halotthamvasztás előnyeiről győzi meg az embereket. Sok lelkes hívőt szereztek már ezen a módon.

Az öreg éppen egy tonzurás jezsuitával beszélt. Izgatottan vitakoztak, mert a pap a halotthamvasztás konok ellenségének mutatta magát. Előre nyújtott nyakkal hallgattak a köréje gyülekezők, amint magyarázott:

— Ha már elkell pusztulnunk, ez az egyetlen méltó mód, amit választhatunk. Nedves föld helyett, amelynek mélyén férgek rágesálnak, tiszta szép elmulás vár itt reánk. Gyönyörű és teljes megsemmisülés. Ebben a metropólisban, mint minden nagy városban, a pénz a legfőbb dolog, drága a telek. Önök tudják talán, hogy a legtöbb temetőből, minden öt évben fölturják, kiszedik a csontokat és nálunk legjobb esetben katakombákba helyezik, vagy inkább dobálják. Husznál több párisi temető közül mindössze kilenc permanens és minden világvárosban így lesz elbb utóbb. Milyen okos emberek voltak a buddhisták, amikor annyi ezer év előtt a halott-hamvasztás poétikus eszméjét megvalósították, aztán a görögök, rómaiak, akik a szép, sőt praktikusnak is mondható példát követték.

A pap makacs maradt és nyugodtan vetette közbe:

— Első a vallás. Ez pedig a földbe való temetést tartja helyénvalónak.

Az öreg ur egymásra halmozta az érveket, amelyekkel megcáfolni igyekezett a pap állítását. Legtöbb hallgatóját sikerült is meggyőzni arról, hogy a tisztelendő ellenvetése semmi egyéb, mint konzervatív felfogás, amelyet egyetlen vallás alapelvei sem igazolnak komolyan.

— Apaga satanas! — végezte a pap, — mégis csak földi gyehenna ez, aminek a létesítésére nekünk, gyarló lényeknek nincs jogunk.

Konkrétebb ellenvetést hangoztattak ennél egyes hatóságok, amikor azt mondták, hogy az igazságszolgáltatás érdekei tiltják a halottégetést; gyakran szükség van — büntetteknel stb. — exhumálásra, ami csak rendes sirbetevés után történhetik meg.

A krematóriumok azonban mégis egyre szaporodnak, mert egyre több hasznukat is tudják kimutatni. Bebizonyult például, hogy ragadós bajnál nem semmisül meg a veszedelmes anyag, a mikor a beteg teste a földbe kerül s nem egyszer terjedt így tovább szörnyű járvány. A tűz szolgál egyedül való óvószerül. De nemcsak a járvány, de nagy ostrom idején, ütközet után is roppant hasznát veszik a halottégetés eszméjének. A japániak például a harctéren csak így tudták idejekorán eltakarítani halottaikat az utból. A mukdeni csata után jelentős előnyük volt az oroszok fölött az, hogy a tömeges hamvasztással gyorsan megszabadultak a rossz levegőt terjesztő hulláktól s a fölös időt, míg az oroszok egy része a temetés munkájában izzadt, egyéb szükséges tennivalóra fordították.

Az említett öreg ur egy kis statisztikával is támogatta az előadást.

— Az első halottégetés óta, — mesélte — amely negyed század előtt, pontosan 1878-ban folyt le Gothában, tizezernél több holttest ment át a dicséretes processzuson, az olaszok követték legnagyobb mértékben a példát; Itáliában már 28 krematórium van. Itt 1890. óta átlag 250 ember választja az örök megsemmisülésnek ezt a módját, pedig öt-hatszáz frankba kerül. Hiveink szaporodásával egyre olcsóbb lesz az eljárás és biztosra veszem, hogy száz év múlva mindenki így fog temetkezni.

T. K.

ÚJ VIZEKEN JÁROK.

Ne félj hajóm, rajtad a Holnap hőse,
Röhögjenek a részeg evezősre.
Röpülj hajóm,
Ne félj hajóm: rajtad a Holnap hőse.

Szállani, szállani, szállani egyre.
Új, új Vizekre, nagy szűzi Vizekre,
Röpülj hajóm,
Szállani, szállani, szállani egyre.

Új horizonok libegnek elébed,
Minden percben új, félelmes az Élet,
Röpülj hajóm,
Új horizonok libegnek elébed.

Nem kellenek a megálmodott álmok,
Új kínok, titkok, vágyak vizén járok,
Röpülj hajóm,
Nem kellenek a megálmodott álmok.

Én nem leszek a szürkék hegedőse,
Hajtson szentlélek, vagy a korcsma gőze:
Röpülj hajóm,
Én nem leszek a szürkék hegedőse.

Ady Endre.

A férjhezmenés művészete.

Irta : Marcel Prévost.

A kérdés, melyet fiatal leányoktól a leggyakrabban hallok, így hangzik: «Mit tegyek, hogy férjet kapjak?» Mert egy fiatal leány számára, aki nem milliomosnő, nagyon is komoly becsvágy az a kívánság, hogy férjet kapjon. A ki messzibbre és mélyebben látja a dolgokat, tisztában van e jelenség egyszerű oka felől: a házasság intézménye kezd lassankint egybe nem hangzani a modern kor erkölcsével; a házasság olyan, mint a cipő, amelyben már nem nyugszik kényelmesen a láb; meg kell a cipőt változtatni. De azalatt, amíg várnunk kell, hogy törvénycsinálókink a változtatást meg-
ejtsék, igen sok agglegény jobbnak látja meziláb vagy papucsban járkálni.

A mai kor szegény leányának igazán rossz a sorsa. Ha nem megy férjhez, kinevetik, lenézik — s azonfelül legtöbbszö-
nyire még az erényében is kételkednek. Ha pedig férjhez akar menni, a legkisebb hivatalnok is szépségen és minden házi erényen felül még legalább százezer franknyi hozományra tart igényt. És ha nincs meg neki a százezer frankja? Akkor nem kap hivatalnokot. Akkor egy kézműveshez, vagy legalább is egy cím nélküli emberhez kell férjhez mennie. Önök tehát láthatják, hogy manapság szinte lehetetlen férjhez menni.

Ha okos a fiatal leány, ezt hamarosan belátja. Az események rendes folyása mellett nem számít többé férjhezmenetelre. Hanem véletlenségben reménykedik. Valamelyik leánynak az ismeretsége köréből sikerült egy gazdag pénzembert, egy nagy földbirtokost, egy magas tisztviselőt megkaparintania. És így szól magában: ha Antoinette barátnőmnek sikerült ilyen hódítás, akkor sikerülni fog nekem is, hiszen én sokkal szebb vagyok, mint ő. Nagy tévedés! Ötven csinos leány közül alig egy fog a hálójába egy pénzembert: és rendesen nem a legcsinosabbik.

És vajjon hogyan akarod megtalálni a pénzembert, aki talán létezik valahol és téged feleségül venne? Talán száz mértföld választja el tőled, s te megöregedhetel, megöszül-

hatsz, mielőtt megtudja, hogy a világon vagy. Hiányzik a közvetítő. Hiszen az ember csak nem fordul a hivatásos házassító ügynökségekhez, amelyek legfőljebb fegyházból kikerült bukott kereskedőket tudnak összehozni a női klinikáról való kisiklott hajadonokkal. Tehát csak a bálók maradnak és a társaság: rejtett eszközök, hogy a mindkét nembeli fiatalokat látszólagos ellenőrzés mellett érintkezésbe juttassák. De a leány csakhamar észreveszi, hogy az agglegénynek két fajtája van: az egészen eltompult, akit a legnagyobb báj is csak akkor hat meg, ha nehány millióval van megaranyozva; és az izgulékony, aki célját gyorsan akarja elérni, és aki a házasságot nagyon is hosszadalmas metódusnak tartja egy nő meghódítására. És egyik bál követi a másikat, egyik esztendő a másikat; a leány mind idősebb lesz, anélkül, hogy férjhez menne.

Mit kell tenni?

Hát nincs rá biztos módszer, hogy a férfit, akit magunknak kívánunk, rábirjuk a házasságra, ha csinosak vagyunk s van tűrhető hozományunk? De igen, van egy módszer. Egy szinte biztos módszer, és ha nem sikerül, ezt az a fiatal leány, aki követte, csakis a maga rovására írhatja. Ime:

Először is a leánynak, ha férjhez akar menni, ezt korán kell tennie. Tizenhat — husz év között árad ki belőlünk a legtöbb házassági fluidum. A legnagyobb szoknyahős is ilyen fiatalság láttára fázni kezd attól a gondolattól: «Talán megnyerhetem kényelmesebb módon is» S azonfelül, ezt nyugodtan elhihetik nekem, minden férfi-agy egyik álma, hogy gyermekleánynyal menjen nászutra. Igyekezék Ön tehát huszadik éve előtt férjhez menni, és ezért kezdjen már tizenhat éves korában erre gondolni.

Másodszor, ne habozzék nagyon sokáig, mielőtt egy bizonyos férfi mellett dönt, ne reménykedjék valami véletlen találkozásban; ha el van határozva, nézze meg magának a közvetlen környezetében levő férfiakat. Keressen ki egy nagyon fiatal embert: úgy huszonöt év körül. Ne kívánja, hogy gazdag vagy nagy állásban legyen; elég, ha jó alapra építette életét és a dolgok valószínű fejlődése tisztességes jövőt ígér neki «És ha elmarad a siker?» kérdi Ön Édes kisasszony, egy kis rizikó mindenesetre van a dologban. De elvégre is az életben mindenkinek el kell készülnie a balsikerre is; a pénzembereknél is beüt olykor a krach.

Hiszen ön arra határozta el magát, hogy nem csak első pillantásra szép házasságot fog kötni, hanem olyant, amelyet

a műió esztendőök tesznek csaknem teljes biznyossággal egyre szebbé. Nincs ennél okosabb dolog. Egy tizenhét esztendőös leány kezét megkéri egy husznöt éves hadnagy . . . A leány az orrát fintorgatja s kosarat ad neki. Tizenkét év múlva ugyanaz a leány huszonkilenc éves; egy közel negyven éves őrnagy, őszhaju és sok rendjellel, megkéri. A leány a karjaiba veti magát és bensejében megmentőjének tartja. De az akkori hadnagyocska is őrnagygyá lett időközben: és a leány tizenhét esztendőt elpocsékol, hogy végre is ugyanazt a célt érje el, és emellett sohasem ismeri meg az ifjuság első szerelmének gyönyöreit.

Ha a választása egy fiatal emberre esett, aki tetszik Önnek, s akinek előrelátható jövőjével megelégszik, akkor már csak az van hátra, hogy megnyerje az ő szerelmét s magát feleségül vétesse vele.

S most elmondom a titkomat, amely különben nagyon egyszerű. Hogy egy férfit megnyerjünk, meg kell őt győznünk arról, hogy szeretjük. Távol áll tőlem, hogy valami visszataszító, szentimentális komédiát ajánljak Önnek; nincs annak semmi akadály, hogy a kiválasztott férfit igazán szeresse. De míg a legtöbb fiatal leány, amikor szerelmes, álszégyenből vagyis inkább rosszul alkalmazott hiuságból érzelmeit az illető előtt eltitkolja: Önnek ezt tudtára kell neki adnia, ha nem is vallomás útján, de mégis legalább megfelelő viselkedés által. Az Ön szerelme tárgyának észre kell vennie, hogy valamennyi férfi közül egyedül ő létezik az Ön számára; hogy Ön csak ő reá gondol, hogy elrabolta az Ön testi s lelki nyugalma. Egy kis betegség ilyen esetben lényegesen előmozdítja a dolgok fejlődését. A férfinak, akit egy kétségen kívül szende, erényes, tizenhat-husz éves leány ilyen forró szerelemmel áraszt el, okvetetlenül el kell vesztetnie a fejét. A hiusága föltámad: majdnem valamennyi férfi hiuságból szeret. Legjobb benső érzései is nógatni fogják (kivált, ha fiatal, ami pedig az egyik föltétel) értem ezalatt a szeretőképességét, s a szívbéli együttérzést, amit minden férfi a nő szerelmével szemben tanusít. Ne féljen tehát semmit, kedves kisasszony: Önt szeretni fogják.

Szeretni igen. De vajjon feleségül is veszik-e? Ez már más lapra tartozik. Még ha a férfi, aki Önt szereti, nem is hivatásos csábító, meg fogja kísérelni — nem azt, hogy Önt elcsábítsa (ehhez a kísérlethez nem lesz elég vakmerősége) de meg fogja kísérelni azt, hogy testileg közeledjék Önhöz,

vagyis ahogy manapság mondani szokás: flirteni fog Önnel. Ez olyan szó, mely a legrosszabb cselekedeteket takarja.

Tehát, kedves kisasszony, a program második pontja az, hogy Önnek semmit sem szabad megengednie; jól jegyezze meg magának: egyáltalán semmit. Sem csókot, sem az ujjak hegyének megérintését, még csak egy szalagnak, vagy virágnak elrablását sem; semmit, abszolút semmit. Ha a jóbarát mindazonáltal csak a legkisebb szabadságot is kivetszi magának, bánják vele szigorúan, rejtőzzék el előtte napokig és hetekig. «És hátha ő kifárad? Hátha elmarad?» Nem fog kifáradni, nem fog elmaradni, mert tudja, hogy szeretik és mert erről a tudatról nem akar lemondani; mert a vonakodás, az ellentállás sokkal energikusabban igénybe veszi a férfi gondolatait, mint egy megadott engedélyre való emlékezés . . . Talán mégis belefáradna a hiábavaló vágyakozásba; de hiszen tudja, hogyan vethet véget kinjainak: és feleségül fogja Önt venni.

. . . Egyszer, a mai fiatal leány számára csak egyetlen eszköz van, hogy kierőszakolja a házasságot: provokálnia kell az agglegényt. Szeresse őt, mutassa neki az Ön szerelmét, ne engedjen meg neki semmit, még a semminél is kevesebbet; s ő egy félév múlva az Öné lesz.

FEKETE MISE.

Páris megér egy misét, mondta egyszer egy francia ur, amikor király lett belőle; a koalíciós képviselő pedig, amikor egyszerű polgárember lett belőle, a szuronyos feloszlítás nagy napján, bizonyára így gondolkodott: Ennek az országnak már nem árt a Molnár apát miséje sem . . . És felvonultak a bazilikába, ahol Takács, az operanékes, az ő gyönyörű baritonján, igazán szívekig hatóan énekelt el egy nemes, egyszerű, régi magyar zsoltárt. Ez volt az egyedüli komoly és szép vonása ennek a misének. Kossuth Lajos, amikor negyvenkilencben a muszkák bejöttek az országba, minden templomban imákat rendelt el a hazáért. Ezt plagizálta a koalíció, amikor most a bazilikába rendelte az embereit. Ez az egy mise, ez a fekete mise, jellemzi az egész mostani zűrzavar tévedését. Ők még negyvennyolc jelszavaiban élnek és nem veszik észre azt, hogy ami akkor a jövő, a haladás volt, az ma a múlt és a reakció. Az idő halad, de a jelszavak elmaradnak. Más időknek más a vezetőgondolatuk. Vagy nem jellemző-e, hogy a liberális hős, Kossuth Lajos eszméjét ma a — Molnárjánosok karolják fel? . . .

Szinjáték.

X Szombaton este a Vigszinház közönsége előtt lépett fel Budapesten ezuttal negyedszer Desprès asszony, aki művészi tournéejában egyszer már utba ejtette a magyar fővárost. Eddig ismeretlen volt nálunk ez a csudálatos színművésznő, aki első fellépésekor rögtön meghódította az igazi amatőrök tetszését és elismerését. Mihelyt először a szinpadra lépett, a budapestiek meglepődve ismerték el nagy művészetét és összehasonlították régi ismerőseikkel, a többi vándorcsillaggal, Duseval, Sarahval és Réjane asszonynyal. Az összehasonlítás semmiképpen sem esett ki a Desprès asszony rovására, akinek tökéletes művészete, meggyőzően igaz játéka elkápráztat és illuzióba von. Játéka keresetlen és nem dinamikai erőkre épülő. Mintha minden alak, melyet megjátszik, benne megelevenedne. Megváltozik a Desprès arca, meg a termete, a hangja, a szeme. A maga egyénisége elvész, eltűnik. Minden idege, minden izma annak az alaknak áll a szolgálatába, amelyet éppen megszemélyesít a színen. Nincsen speciális szerepköre, mint akár Sarahnak, akár Réjanének, ezért a művészete is univerzálisabb és többet átfogó. És mégis, mintha kiválóan a szenvedések megjátszására teremtett volna . . . szerepeibe úgy beleéli magát, hogy játék közben igazán könnyezik. Nagy, forró könyecseppek peregnek alá az arcán és végig szántanak rajta. De ez külsőség csupán, talán inkább kulimája művészetének. Maga a művészete valami elemezhetetlen, megmagyarázhatatlan, megrázó, néha szinte diabolikus. Boldogok vagyunk, hogy itt láthattuk ezt a termetre kicsiny és igénytelen asszonyt, aki egyik méltó disze nemcsak Franciaország színművészetének, hanem az egész kontinensének. Deprès asszony ígéretet tett hogy a jövő szezónban ismét ellátogat hozzánk, akkor remélhetőleg hosszabb időre és a színházaink igazgatóságát sem vezetik majd olyan kevéssé artisztikus nézőpontok, mint legutóbb, amikor a művésznő nem kaphatott engázsemánt még egy estére, mert a következő este vasárnap és akkor — úgymond az igazgató — ugyis teli házat vonz akármelyik darab. Ez nem szempont, direktor ur, olyankor, a mikor Desprès kéri a színházat . . .

X Cambói villájában szorgalmasan dolgozik R o s t a n d, a Cyrano diadalmas szerzője, legújabb darabján, amelynek *Chautecler* lesz a címe és a mely utánzata lesz az Arisztófanesz híres darabjainak. Mint az arisztófaneszi komédiáknak, a Rostand darabjának is állatok lesznek a hősei, színhelye pedig a baromfiudvar lesz. A darab hőse Chautecler, így nevezték régi francia nyelven a kakast, Chautecler, az önhitt, kukorékolására büszke baromfi szövevény. Chautecler dölyfös és lenézi alattvalóit, akik fölött zsarnoki hatalmat gyakorol. Különösen azért büszke, mert azt hiszi, hogy a nap az ő kukorikujára jelenik meg reggelenként az égboltozaton és mert sikerült azt elhitetni apró szárnyas hiveivel, azért természetesen mérhetetlen tiszteletnek örvend. Egy napon azonban Chautecler bereked, a nap pedig ennek ellenére is megjelenik, ami egy és mindenkorra tönkreteszi a kakas dölyfét. Chauteclert immár mindenki gunyolja, lejárt a hatalma. Ezt a szimpla komédiát viszi színre Rostand, verses formában. A darabot csak a jövő szezonban adják majd elő a párisi Gaité színházban, a hol a címszerepet az idősebb Coquelin fogja kreálni.

X Történeti tárgyat tett darabjának központjává B a k o n y i Károly, akinek K ú n L á s z l ó című szomorújátékát ezen a héten játszották a Nemzeti Színházban. Bakonyi egyik kedvence a fővárosi közönségnek, sőt majdnem kedvünk lenne azt mondani, hogy enfant gatéja, akinek szerencséje volt eddig még mindennel, amihez nyult. Igaz, hogy eddig főleg operettekhez nyult és miniszteriumi akta-darabokhoz és a kettő közül egyik sem, oly komplikált szerkezetű, mint a dráma, még akkor sem ha az a dráma csak — történeti. Bakonyi a «Bob herceg» egyik társszerzője és egyedüli szövegírója a híres neves János vitéznek, amelyet már nem is tudom hány százezerszer adtak elő a két világ nagy színpadain. A kicsinyekről nem is szólok. Elég az hozzá, hogy nagy diadal volt, amely méltán (!) jogosítja fel Bakonyit, hogy ezek után történeti drámát írjon. Végre is, igaza van. Az ő jöttéig pangott és megoldatlan volt a magyar operett ügye. Akkor jött ő — hogy megoldja — jött, látott, győzött. És ezért gondolja, hogy hasonló a szerencséje akkor is, a mikor históriai darabot ír. És írt históriai darabot. Jót? Nem. Históriait? Nem. Hanem? Egy pályamunkát a Kócán-díjra és a jó Nemzeti belefektűt ezuttal is a dologba. Mert a Nemzeti az a színház, amelynek nem a modernség szolgálatában kell állania, hanem az Akadémiában és a programja sem a művészet, hanem hogy próbaköve legyen az akadémiai pályabírák kritikáinak.

X *Sherlock Holmes*, a híres angol detektív, az angol bűnügyi romantika legpompásabb alakja, világjáró útján ma este befordult a Vigszínházba is. A német Schönthan Ferenc mutatta be közönségünknek, amely különben már a kis olcsó könyvekből régóta ismeri. Jól ismeri, mert kalandjai meséjét szívesen elolvassa. Hiszen valamennyien szívesen vagyunk naivak, ha módunk van valahogyan kikapcsolódni életünk komplikáltságából. Ez a naivitás a mi pihenőnk, jóleső pihenőnk. Hanem az elfinomultság már olyan nagyon átitatott bennünket, hogy még ezen a pihenőnkön sem érjük be a jóságosan együgyű artisztikával és fantasztikával, hanem még ott is agyafurtságot kívánunk. Rejtelmes ravaszságot és mulatságos miszticizmust; olyant, amely nem izgat, hanem csak kissé vehemensebben szórakoztat. Az angol bűnügyi romantika naivitásunknak ezt a követelményeit jól kielégíti s ezért nagyon is érthető, hogy még nehéz szellemi munkában fáradó komoly emberek is szívesen olvasgatják ennek a romantikának ugynevezett irodalmi termékeit. A rendőri nyomozás mindig valamelyes bizsergő rejtelmességgel jár, de *Sherlock Holmes* nem ezzel hat, hanem azzal, hogy a rendőri kutatást kihámozza abból a rejtelmességből s mint az agyafurt logika s a megingathatatlanul biztos kombináció művét mutatja be. A miszticizmus csudái csak izgatnának, de a logika csudái elbűvölnek. Ez a bűbáj és naivitásunknak is szórakozásra való vágya a *Sherlock Holmes*-irodalom hatásának nyitja. Schönthan Ferenc két *Sherlock Holmes*-kalandot megdrámásított és elnevezte őket felvonásoknak. Egy külön, drámai formában megírt kis tárcacikkben a híres detektívet mint boldog szerelmeit szerepelteti. Ez a harmadik felvonás. Az együtvé vett három szórakoztató história a mai darab.

X A Király színház igazgatósága a maga kedves találmányában érdekes és élvezetes estéről gondoskodott az elmúlt héten, amikor felelevenítette a *Sir de Vergyt*, Terrasse bájos operettjét, amelyet nálunk »En, te, ő« cím alatt hoztak színre. A repríz alkalmával a zene és a szöveg éppen úgy tetszett a közönségnek, akár a bemutatókor. Valóban, Flers és Caillavet szövege, Terrasse zenéje a legjobb, amit ezen a téren az utóbbi tizenöt esztendő alatt Európa operett-szerzői alkottak. A zene csupa finom egyszerűség, amellet, invenciózus és behízelgő. A szöveg kacagató. Igazán kár lett volna, ha a színház igazgatósága a lomtárban hagyja megpenészesedni ezt a gyöngyszemet, a *Sir de Vergyt*.

Az ember és munkája.

— Ma gyermekeket ijesztenek vele és a mesében él az alakja. Ki hinné, hogy valaha élt a kékszakálu herceg. Pedig régi okmányok bizonyítanak róla és a rémtetteiről. Ezeket a régi okmányokat most kötetbe gyűjtötte Foucher Louis, az ismert történetíró. A kékszakálu herceget, amikor élt, Gilles de Rais-nek hívtak és 1404-ben született. Híres, dicső lovag volt a maga korában, abban a középkorban, amelynek a dicsőségét és gonoszságát ma már csak úgy tudjuk megérteni, hogy az akkori emberek idegbetegségeivel magyarázzuk. Jeanne d'Arc, az orleansi szűz, szintén egy ilyen idegbeteg asszony volt és amint az rendesen megtörténik, óriási szuggeráló hatással volt a többi hibás idegűekre. Gilles de Rais is a bűvkörébe került. Fegyvertársa volt a hadjárataiban és a fanatikus tömeg Jeanne d'Arc-kal együtt ünnepelte. Kétszer nősült és mind a két felesége hamar meghalt. Későbbi rémtettei után terjedt csak el a hír róla, hogy ezt a két feleségét meggyilkolta, ami nem is lehetetlenség. Annyi azonban bizonyos, hogy a harmadik feleségének egy hajaszála sem görbült meg, sőt túlélte Gilles lovagot. Ez a harmadik házasság fejedelmi vagyont hozott neki — a mai pénzérték szerint hat milliót, és a lovag visszavonult a fegyveres pályától. Az orleansi bolond szűzzel való hosszú érintkezése azonban mindenféle rajongást, természetellenes hajlamokat hagyott az ő megtámadott idegzetében is. Először az aranycsinálásra, fekete mágiára adta magát és szellemeket idézett. Éjjel-nappal retorták forrtak és kazánok izzottak a kastélyában és egész Európa valamennyi csalója mind az ő házában gazdagodott meg. Végre is az ő nagy vagyona is megérezte ezt a rablógazdálkodást és a pénze fogyni kezdett. Ekkor még nagyobb hévvel vetette magát az aranycsinálásra és kétségbeesésében — embervért ontott, kis gyermekeket, szüzeket, ifjakat csalt a várába és a vérüket vette. Először csak azért, hogy aranyat csináljon, később a véres, perverz élvezetért magáért. Az örület kitört belőle. Aki koldus gyerek, fiatal vándorlólégény a kastély közelébe került, vagy aki nem tudott menekülni a lovag pribékjei karmaiból, az a halál fia volt. Ijesztő kinok közt gyilkolták meg. Rais

kastély hirhadt volt egész Franciaországban és Gilles lovag már életében rémmese hősévé lett. A krónikák beszélik, hogy szépségversenyeket rendezett. Összegyűjtött husz-harminc csinos fiut és leányt, megkinozta őket, aztán a fejüket vettette. A törzstelen fejeket a lovagteremben asztalra állították és a várúr, pajtásaival, tisztjeivel zsűrit tartott fölöttük. Megbírálták, melyik a legszebb fej a levágott sok közül. Rais lovag pörének aktái szerint, hét-nyolcszáz lehetett az áldozatainak száma. A gazdag, hatalmas urral sokáig nem bírtak, végre egy egész sereg vonult ki ellene, elfoglalták a várat, őt elfogták, elítélték és karóba huzzák. Harminchat éves volt akkor. Emléke borzalmas rémalak gyanánt él a mesékben, míg a hőbortosságban társa, Jeanne d'Arc szentté lett és hős a történelemben — igaz, hogy csak abban, amelyik szintén nem egyéb mesénél.

— Fehér holló — még megjárja, de fehér néger, az nagy ritkaság. Nagy is az öröme a bordeauxi orvosi fakultásnak, ahol a mult héten egy ilyen csodát mutattak be. A fehér néger asszony. Apja is, anyja is koromfekete volt, ő maga is teljesen néger típus, kiálló pofacsontokkal, duzzadt ajkkal és nyomott orral. Csak éppen hogy fehér. Még haja is, rövid és gypjas, de hófehér. A szeme rózsaszínű, mint a házinyulaké.

— A szociális és kulturális elemek és rétegek roppantul össze-vissza vannak kuszálva a mai társadalomban. Nehéz kiigazodni köztük. Franciaország például radikális és republikánus, de az intellektuális életet a klerikálisok, konzervatívok vezetik. Még az iskolákban, pedig a tanítók többsége egyenesen szocialista, a tanítás szelleme, a tradíciók, a tankönyvek és az eddig csinált történelem miatt konzervatív. Mária-Antoinette-ről például, akinek a fejét a forradalom döntötte a guillotin véres kosarába. Egész legenda keletkezett. Az ártatlanság, a makulátlan tisztaság mintaképe ő, akit véres kezű állatok gyilkoltak le, Mária Antoinette szerelmeit nem lehetett letagadni ennek a történetkönyvekben megkövesedett ellenforradalomnak, megtették tehát ezeket a szerelmeket — plátóiaknak. Kissé nehéz volt ezt elhinni. A királyné teljesen elszígtelten élt a Petit Trianonban; a királynak sem volt bejárása oda, azt fogadta, akit akart és fogadott is sűrűn ifju gavallérokat, álöltözetek-

ben eljárt álarcosbálokra, egyszóval vigan élte az életét, amikor a kitoróban lévő forradalom már morgott körülé. Különösen Frensen gróf, a svéd követ volt mindig gyanús az ő platónikus szerelmével. Most kiadták a levelezését a királynéval, meg a naplóját. Ezekből azonban, bármilyen szigorúan őrizték is az állami archivumokban, a forradalomra következő reakció, elpusztította belőle a legérdekesebb részeket. Azokat, amelyekben az elbeszélés fonala éppen a vitás kérdéshez érkezett volna. De maradt elég passzus, amely bizonyít. Így például a királyné minden levelét ezzel végzi: «Ölelem, csókolom szivemből.» Egyszer pedig gyűrűt küld a svédnek és azt írja hozzá: «a gyűrű az ujjá mértékére van esinálva, illeni fog». Aki intimitásokat ismer egy férfi testéből, mint az ujjá vastagságát — az ismer más intimitást is.

— Érdekes dokumentum az „Echo de Chine“ november elsején megjelent számából:

Október nyolcadikától fogva Nikotsang vidékén a japánok szedik be az adót. Már ki is hirdették, hogy milyen arányban esnek adó alá az egyes adótárgyak. Ime a lista két első pontja:

1. Minden prostituált után fizetendő fejenként 5 piaszter.
2. Minden dísznő után darabonként fizetendő 2 piaszter.

Felelős szerkesztő: Lóránt Dezső.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Akácfa-utca 63.

Kiadja a „Jövendő“ kiadóhivatala.

Telefon: 87—34 szám

A Jövendő előfizetési ára:

negyedévre	3 korona,
félévre	6 „

Kérjük a hátralékos előfizetőket, szíveskedjenek az előfizetési pénzeket utalványon mihamarább megküldeni.

A „Jövendő“ kiadóhivatala.

Közgazdaság.

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank e héten tartotta Lánchy Leó főrendházi tag elnöklé-ével rendes évi közgyűlését. Az elnök jelenti, hogy 154 részvényes 3989 részvényt deponált, jelen van 72 részvényes 2493 részvény és 388 szavazat képviselőjében, minél fogva a közgyűlés határozatképes. A formalitások elintézése után az elnök meleg szavakban emlékezett meg Schweiger Márton elhunyt igazgatósági tag nagy érdemeiről és fészékolította a közgyűlést, hogy az elhunyt iránt való tiszteletből álljon föl, ami meg is történt, ezvttal elhatározták, hogy emlékeit jegyzőkönyvben megörökítik. Az igazgatóság bő és értékes jelentése kapcsán előterjesztik a zárszámadást. A zárszámadás szerint az 1905. év 7,012.411 korona 18 fillér tiszta nyereséggel zárul, ami teljesen befizetett részvénytőke 20-03⁵ százalékos kamatozásának felel meg. Hozzáadva az 1904. évi nyereség áthozatát 920,078 korona 09 fillér, rendelkezésre áll 7,932.489 korona 27 fillér. Ebből levonandó az alapszabályok 56. és 60. szakaszai értelmében 865.861 korona 67 fillér, úgy hogy a közgyűlés rendelkezésére áll 7,066.627 korona 60 fillér. Indítványozza az igazgatóság, hogy ebből 5,150.000 korona az 1905. évi osztalék-szelvénynek 150 koronára való beválására fordíttassék; az osztalék tartalékalap javadalmazására 500.000 korona, az új banképület építkezési tartalékára 500.000 korona és tisztviselőink külön jutalmazására az igazgatóság rendelkezése szerint 45.000 korona, összesen 6,295.600 korona használtassék föl; a 771.627 korona 60 fillérnyi maradvány pedig, mint nyereség-átvitel az 1905. év javára irassék. Az osztalék a részvénytőke 15 százalékos kamatozásának felel meg. Az osztalék és építési tartalékalapoknak 1,000.000 koronával leendő javadalmazásának elfogadása után a tartalékok következőleg alakultak: rendes tartalékalap 20,000.000 korona, rendkívüli tartalékalap 15,000.000 korona, osztalék tartalékalap 1,500.000 korona, az új banképület építkezési tartalékalapja 500.000 korona, összesen 37,000.000 korona, ami részvényenkint 1057 korona 14 fillérnek és az alaptőke 10571 százalékanak felel meg. A hivatalkók és szolgák nyugdíjalapja 2,566.534 korona 98 fillérre emelkedett. A közgyűlés az igazgatóság javaslatait egyhangulag elfogadta. Az ezután következett választásnál a kilépő Köhner Zsigmond, Haggenmacher Róbert, Weisz Fülöp és Vas Ferenc igazgatókat újból megválasztották, az elhunyt Schweiger Márton helyébe pedig Mezei Mór dr.-t választották be az igazgatóságba. A felügyelő-bizottság eddigi tagjait szintén egyhangulag újból megválasztották. Végül a közgyűlés egyhangulag jegyzőkönyvi közönetet szavazott az előzőknek, az igazgatóságnak, a felügyelő-bizottság és az egész tisztikarnak az elért fényes eredményéről. Lánchy Leó elnök szíves szavakban a maga és az intézet nevében megköszönte a közgyűlés ily módon kifejezett bizalmát.

A Hazai Bank Részvénytársaság e héten tartotta Dániel Ernő báró elnöklésével XI. évi rendes közgyűlését, melyen 41.459 részvény képviselőjében 59 részvényes jelent meg. A lefolyt év tiszta nyeresége,

mely az előző év nyereségét 461,196.05 koronával meghaladja, az 1904. évi nyereség áthozattal együtt 1,412.132.06 korona. A közgyűlés a jelentést tudomásul vette, az igazgatónak és felügyelőbizottságnak a fölmentvényt megadta és az igazgatóság előterjesztéséhez képest elhatározta, hogy a 11. számú osztalékszelvény folyó hónap 19-étől kezdve 6 és fél százalékkal, azaz 13 koronával beváltassék, a tartalékalaphoz, annak 2,225.000 koronára való kiegészítése végett, 161,966.48 korona, a nyugdijalaphoz pedig 20.000 korona utaltassék, 25.000 korona a tisztviselők külön remunerációjaként használandó föl, míg az ezek után fenmaradó 63,249.14 korona az 1906-iki év javára átvendő. Ezután a közgyűlés Végh Arturt egyhangulag megválasztotta az igazgatóság tagjává, végül pedig Szilágyi Artur Károly részvényes indítványára az igazgatóságnak, a vezérigazgatónak, az ügyvivő igazgatónak és a tisztviselői karnak buzgó és eredményes működésükért köszönetet szavazott.

A Magyar Országos Központi Takarékpénztár vasárnap délután tartotta évi rendes közgyűlését Hódossy Imre elnöklése mellett. Az igazgatóság bemutatott jelentéséből kiemeljük a következőket: Megelégedéssel jelenti az igazgatóság, hogy az új részvények kibocsátásával járó műveleteket teljes eredménnyel befejezték. Az intézet részvényei kivétel nélkül utolsó kézben vannak elhelyezve s az értük befolyt összegek az intézet szabályszerű üzleteiben találtak állandó és jövedelmező befektetést. Bizonyítja ezt a mérleg végeredménye, amely a tavalyinál tetemesen nagyobb tiszta nyeresménnyel zárult. Az összes forgalom 5.015,848.582 kor. 56 fillért, ebből a pénztári forgalom 1.837,308.721 kor. 30 fillért tett ki; az előbbi 1.003,637,817 kor. 84 fillérrel, az utóbbi 215,388.019 kor. 35 fillérrel emelkedett. A mérleg 1,767.417 kor. 50 fillér tiszta nyereséggel zárul, amelynek felosztására nézve az igazgatóság javasolja, hogy a nyereség-tartalékalapra 35.348 kor. 35 fillér, a vezérigazgató és tisztviselők jutalékára 70.696 kor. 70 fill., az igazgatóság jutalékára 141.393 kor. 40 fillér fordíttassék. A fenmaradó összegből, mely a múlt évi áthozattal együtt 1,737.480 kor. 85 fillérre rug, 17.500 drb 1906 május 1-én esedékes részvénytulajdonosoknak 80 koronával leendő beváltására 1,400.000 korona, a nyugdijalap javára 24.000 korona, jótékony és közhasznú célokra 7000 korona, a tisztviselők külön javadalmazására 25.000 korona a nyereség-tartalékalap további gyarapítására 50.000 korona fordíttassék a fenmaradó 231.480 korona 85 fillér pedig a jövő év számlájára vezettessék át. A közgyűlés az igazgatóság jelentését tudomásul vette, a benne foglalt indítványokat elfogadta s a fölmentvényt minden irányban megadta, továbbá dr. Vécsey Tamás udvari tanácsos indítványára az igazgatóságnak és tisztikarnak hálás köszönetet mondott az intézet érdekében kifejtett buzgóságukért. Végül megejtették a választásokat. Az igazgatóságnak újból tagjai lettek: Bujanovics Sándor, Hirsch József Lajos és Lovrich Gusztáv. A felügyelő-bizottság kilépő tagjait: Császár Jenőt, Heinrich Alajost, Németh Tituszt és Röck Gézárt újra megválasztották, a választmányt pedig a régi tagokon kívül a következő hat új taggal egészítették ki: dr. Delmár Emil, Gersterg Emil, Hawel Lipót, Keppich Emil, Röser János és dr. Stefanits István.

**Eszakmagyarországi
egyesített kőszénbánya és iparvállalat részvénytársaság.**

M e g h i v á s

az 1906. márczius 3-án délelőtt 11 órakor a társulati irodában (V., József-tér 10. sz.) tartandó

XXIV. rendes közgyűlésre.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság jelentése az 1905. évi december hó 31-én lezárt üzletről és a zárszámadások előterjesztése.
2. A felügyelő-bizottság jelentése.
3. A zárszámadások jóváhagyása, az osztalék megállapítása s az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére adandó felmentvény iránti határozat.
4. Indítvány a társulati alapszabályok 9., 11., 13., 26., 28., 30., 31., 32., és 34. §§-ainak módosítása tárgyában.
5. Az igazgatóság választás utján való kiegészítése.
6. A felügyelő bizottság megválasztása.

Felkéretnek a t. cz. részvényesek részvényeiket a közgyűlésben való részvétel céljából bezárólag 1906. február 24-ig Budapesten a társulati főpénztárnál, V., József-tér 10, vagy Bécsben a »Niederösterreichische Escompte-Gesellschaft«-nál letéteményezni. — A közgyűlésen való megjelenésre a letét alkalmával kiszolgáltatandó igazolási jegy ad jogot.

A mérleg és jelentések 1906. február 24-étől kezdve fognak a társulat irodájában kiszolgáltatni.

Budapest, 1906. február 16-án.

Az igazgatóság.

(Utánnymás nem díjaztatik.)

M E G H I V Ó

a Magyar általános takarékpénztár részvénytársaságnak

1906. évi márczius hó 2-án délután 6 órakor az intézet saját házában (Budapest, V., József-tér 14. sz.) levő helyiségeiben tartandó

XXIV. rendes közgyűlésre.

N A P I R E N D:

1. Az igazgatóság jelentése az 1905. évi üzletről.
2. Az igazgatóság számadása és a megállapítandó osztalékra vonatkozó indítványa.

3. A felügyelő bizottság jelentése az igazgatóság által elkészített évi számadás és mérlegről, valamint a nyereség felosztását illetőleg tett indítványnak megvizsgálásáról.

4. Határozathozatal ezen tárgyak fölött és felmentvény megadása az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére.

5. Husz választmányi tag megválasztása.

Azon t. cz. részvényesek, kik ezen közgyűlésen résztvenni kívánnak, felkéretnek, hogy az alapszabályok 13. §-a értelmében nevükre szóló részvényeiket a még le nem járt szelvényekkel együtt legkésőbb folyó évi február hó 22-ig a társaság pénztáránál Budapesten, az Union-Banknál Bécsben, vagy a Kereskedelmi banknál Triesztben letéteményezzék.

A megvizsgált mérleg és az erre vonatkozó felügyelő-bizottsági jelentés 1906. évi február hó 22-től kezdve a társaság helyiségeiben a részvényesek rendelkezésére áll.

Budapest, 1906. évi február hó 15-én.

Az igazgatóság.

(Utánnymás nem díjaztatik.)

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK.

Közügylési meghívó.

A Magyar Általános Hitelbank szavazatra jogosult t. cz. részvényesei az 1906. évi márczius 19-én, hétfőn délelőtt 10 órakor, Budapesten, a bank helységében V., Nádor-utca 12. szám) tartandó

harmincznyolczadik rendes közgyűlésre

meghívotnak.

A tanácskozás tárgyai:

1. Az igazgatóság jelentése a társaság 1905. évi üzleteiről.
2. Az igazgatóság számadása az 1905. évi üzletéről és indítványa az évi nyereség megállapítása és hováfordítása iránt,
3. A felügyelő-bizottság jelentése.
4. Határozathozatal e tárgyban és a felmentés megadása az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére.
5. A nyugdíjintézet szabályzatának módosítása.
6. Választás az igazgatóságba.
7. A felügyelő-bizottság választása és tiszteletdíjának megállapítása.

A közgyűlésen minden részvényes husz darab letett részvény után egy szavazattal bír.

A szavazatra jogosult t. cz. részvényesek felhivatnak, hogy részvényeiket a le nem járt szelvényekkel együtt a közgyűlésre kifizőtt határnap előtt 14 nappal Budapesten a Magyar Általános Hitelbanknál,

Brassóban, Győrött, Kassán, Kecskeméten, Nagyváradon, Pécsen, Pozsonyban, Szabadkán és Temesvárott az intézet fiókjainál,

Bécsben a K. K. priv. Oesterreichische Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe című intézetnél, vagy S. M. v. Rothschild bankháznál,

Berlinben, a Direction der Disconto-Gesellschaft című intézetnél vagy S. Bleichröder bankháznál, vagy végül

M/m Frankfurtban a Direction der Disconto Gesellschaft című intézetnél letétbe tegyék.

A részvények számrendben összeállítva a benyújtó által sajátkezűleg aláírt jegyzék kíséretében nyújtandók be.

E jegyzék Budapesten és az intézet fiókjainál két, Bécsben, Berlinben és M/m. Frankfurtban három példányban állítandó ki.

E jegyzék egyik példánya a benyújtónak az átvétel elismerésével visszaadatik. A részvények csak ezen elismervény visszaadása mellett fognak a közgyűlés után visszaszolgáltatni. A közgyűlésre belépti jeggyel szolgáló igazolvány Budapesten közvetlenül a letétel alkalmával az intézet fiókjainál pedig, valamint Bécsben, Berlinben és M/m. Frankfurtban nyolcz nappal a közgyűlés előtt fog kiadatni.

Ha valamely részvényes szavazati jogát más szavazatképes részvényes által óhajtja gyakorolni, a megbízott nevére szóló meghatalmazást az igazolvány hátán kitölteni s aláírni tartozik.

A mérleg a felügyelő bizottság jelentésével együtt nyolcz nappal a közgyűlés előtt az összes fentebb felsorolt letéteményezési helyeknél a részvényesek rendelkezésére bocsátatik.

Budapesten, 1906. évi február 16-án.

Az igazgatóság.

A Balassa-féle valódi, világhírű angol

UGORKATEJ

a legkitünőbb szépitőszor; felülmulja az összes létező szépitőszereket. Azonnal eltávolít szeplőt, májfoltot és minden tisztatlanságot az arcról és annak friss üdeséget, fiatalságot kölcsönöz. Ár 2 kor. Ugorkaszappan 1 kor. Poudre 2 kor. és 1 kor. 20 fill. Ugorkacrème 2 kor. — Kapható minden gyógyszerárban és drogueriában. — Főszétküldési hely:

Balassa-gyógyszertára, Budapest—Erzsébetfalva.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAZSLE.

Alapított 1847.

Brausweller János
Szegecen

Ca. 100 kár. kizárólagosan
a kár. kizárólagosan
a kár. kizárólagosan
a kár. kizárólagosan

ÓRAK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással
RÉSZLETFIZETÉSRE

Képe aranyzék barmenve. Javítások pontosan eszközöltenek.

Köhögés, rekedtség és hurut ellen nincs jobb a **Réthy-féle pemetefü-cukorkánál!**

Vásárlásoknál azonban vigyázzunk és határozottan Réthy-félét kérjünk, mivel sok haszontalan utánzata van.

15-20 éves hölgyeknek I

A SZÉPSÉG TITKA.

Vigyázzon jól, mert itt a tél!

Eredeti levelek hiteles másolata:

Egy külföldi 20 éves szép leány írja: Ide mellékelem 3 arcképet. Az «első» kép eredeti hajam volt; a «második» kép mutatja, hogy a folytonos hajhullás következtében milyen csunya voltam; a «harmadik» kép feltünteti jelenlegi hajzatomat, melyet 3 üveg Diana hajszesz elhasználása után már eddig elértem. Ezek után felhatalmazom, hogy arcképet is — ha jónak látja — közölje azok érdekében, a kik nem hajnövesztőt keresnek, hanem az ijesztésig határos hajhullást, hajtörést és korpa képződést megakadályozók nem voltak képesek. Kérek az eredeti Diana hajszeszből 2 üveggel újból küldeni, mert hajhullás ellen más szer nem létezik.

Egy csongrádi menyecske levele: A Diana Crém és Diana szappant minden oldalról ajánlották, melyet meghozattam és nagyon hálás vagyok érte. Sárgás szeplőimet és pattanásaimat teljesen elveszítettem annyira, hogy arcom és kezem oly finom tiszta lett, mint az alabástrom.

T. Erényi Béla urnak Budapest. A küldött Diana pirosító sokkal többet ér, mint a külföldi drágább pirosítók, azért én barátnómmal mindég ezt használom. Kérem Abbáziába küldeni 1 üveggel, mert jövő héten oda utazom. Üdvözlí Dr. K. K-né.

Egy tégely DIANA-CRÉM (éjjel használható zsíros krém) 75 krajcár, DIANA-SZAPPAN 75 kr., DIANA-PARFUM (originális nagy üveg) 5 K. DIANA-PUDER 3 színben (szarvas bőrrel) 75 kr., egy tégely DIANA-PIROSÍTÓ 5 korona Egy üveg DIANA-HAJSZESZ 4 korona.

Központi főraktár, honnan a szállítás naponta titoktartás mellett történik utánvétellel:

Erényi Béla Diana-gyógyszertára
Budapest, Károly-körút 5. sz.

Egy kopaszodó ur aláírásával kaptuk a következő sorokat: Felségem részére ajánlották a «Diana hajszert» melyből 1 üveggel hoztam. A mennyiben hajhullása fél üveg elhasználása után megszűnt, a második felét én használtam el. Most magamnak kérek még egy üveg «Diana hajszert», hogy megmentsem azt a pár szál hajamat, mely még megvan, de nem szeretném elveszteni.

Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék a Diana pirosítójából küldeni 10 koronáért két üveggel, mondhatom, hogy mindnyájan nagyon meg vagyunk elégedve.

Tisztelettel Z. K. grófnő.

Egy fővárosi primadonna nyilatkozata: Mi színésznők tudjuk legjobban megítélni, hogy milyennek kell lenni egy finom arc-crémnek és szappannak. Hát mondhatom, hogy a Diana-szépítőszeret kipróbáltuk többen és az volt az általános vélemény, hogy a Diana-crém és Diana-szappant bátran világgá bocsáthatják, sok nő hálás lesz érte és nem fognak szégyent vallani vele.

Egy szatmári uriaszony írja: Mult évben hozatott Diana-Crém és Diana szappanból kérek 1-1 adagot, mert ez az egyedüli szer részemre, mely megakadályozza, hogy tavaszi szeplőim láttatlanok legyenek.

„Globus” műintézet és kiadványtársaság nyomása Budapest.

Dr. Lengyel Fr.-féle

NYIRFA-BALZSAM

Tavaszzsal a nyírfából kifolyó nedvet már az őskorban ismerték a nők, mint kitűnő szert, sokféle bőrbaj ellen. Szakszerűleg választott anyagok és bevált eljárás által sikerült ezen növényi anyagból oly mester-séges balzsamot előállítani, a melynek hatását a bőrre határozottan csodásnak lehet nevezni. Lassu lehámlás által a bőr megújul, mely azután minden kiütéstől, szeplőtől, foltoktól, vörösségtől stb. menten mutatkozik. Rancok és himlőhelyek lassankint teljesen elsimulnak. Az arc-szin üde és jól színeztet lesz. 1 korsó ára 3 korona. Dr. Lengyel beinzoé-szappana lényegesen elősegíti a hatást. Darab ára 1 korona 20 fillér és 70 fillér.

Főraktár Magyarország részére:

Török József gyógyszerháza

Budapest, Király-utca 12. szám

és Andrássy-ut 29. szám.

BUDAPEST . . . Ferencz József rakpart

HUNGARIA

NAGYSZÁLLODA

Külön lakosztályok
fürdőszobákkal

A kávéház teljesen
ujjonnan berendezve

Gyönyörű fekvéssel a
Duna partján, re-
mek kilátással a
királyi palotára, a budai
hegyekre és a Dunára.
A jelenkor minden
kényelmével berendezve

BURGER J. KAROLY
igazgató.

Eiadunk és veszünk

alkalmi árveréseken és beraktározott urasági butorokat,
ugymint teljes lakberendezéseket, angol bőr-butorokat,
mahagoni- és rézbutorokat, perzsa- és smyrna-szőnye-
geket, függönyöket, olajfestményeket, antique tárgyakat,
gáz- és villamos-csillárokat.

Grosz Sándor és Tsa Budapest, Gyár-u. 2. l. em.
(Király-utca sarkán.)

Ha őszül a haja HA SZÁLLA A HAJ SZÍNE STELLA-VIZET

mely nem fest, hanem a haj eredeti színét adja vissza

Kapható egyedül **ZOLTÁN BÉLA** gyógyszer-tárában.

O császár és kiralyi fensége József főherczeg udvari szállítója.
Buda-pest, V. ker., Szabadság-tér, Sétátér-utca sarok.

Egy üveg ára 2 korona.

Gyűjtőknek figyelmébe !
Borítékok különféle helyegekkel nagy választékban 10 fillértől 18 koronaig és följebb
Magyarország legrégibb kereskedője
**PRÜCKLER J. C., Budapest, IV. ker.,
Koronaherceg-utca 3., az udvarban.**

Jelszavam: Kis haszon, nagy forgalom.

Dr. Gölis-féle emésztő-por.

(1857 óta kereskedelmi cikk.)

Étrendi szer, kitűnő hatása van a különösen nehezen emészthető ételek föloldására, valamint az általános emésztésre és így a test táplálására és erősítésére is. Naponta kétszer használva, evés után egy kávéskanálnyit téve a nyelvre s a szokásos itallal leöblítve, kedvező befolyást gyakorol a hiányos emésztés következtében fellépő jelenségeknél, minők: gyomorégés, nyálkaképződés, székrekedés, aranyeres bántalmak, altesti pangás stb.

Ásványvíz-gyógymódnál mint elő-vagy utókúra, vagy egyidejűleg a gyógymóddal kitűnő hatást fejt ki.

Minden doboznak dr. Gölis pecsétjével és a bejegyzett védjeggyel kell lezárva lenni s mindenkor határozottan dr. Gölis-féle emésztő-por kérendő a vél. alkalmával.

Egy nagy doboz ára 2 K. 52 fillér, egy kis doboz ára 1 K. 68 fillér

Dr. Gölis-féle egyetemes emésztő-por központi szétküldése:

Bécs, I., Stefansplatz 6. (Zwettlhof.)

Főraktár:

Török József gyógyszer-tára **BUDAPEST, Király-utca 12.
és Andrássy-ut 26. szám.**

FOGAK

szájpadlás és gyökér eltávolítása nélkül 3 koronától feljebb. Az általunk készített és a parisi fogorvosi akadémia kiállítasan aranyeremmel és a diszkeresztel kitüntetett fogak nagyon könnyen megszokhatók és beszédnél semmiféle nehézséget nem okoznak. Vidéki megrendelések 12 óra alatt elkészítetnek csakis a fogorvosi intézetben

Budapest, Erzsébet-körút 50. sz.

a Royal-szállóval szemben.

Fogorvos: **LÖFFLER EML.** Rendelés 9—12-ig, 3—7-ig. — Fogtechnikai főnök: **GROSSMANN SIMON.** Fogad egész nap. Pájdalom nélküli fogműtétek 2 korona. Tartóstimések 3 kor. Rossz és fájós fogak aranykoronával lesznek ellátva, továbbá új, amerikai eltávolíthatatlan aranyhidak 1 évi. jótállás mellett készíttetnek. — Mérsékelt arak, részletfizetés mellett is.

„Globe” műintézet, Budapest.

JÖVENDŐ

Felelős szerkesztő: Lóránt Dezső.

Kiadóhivatal :
Akácfa-utca 63.

Ára **20** fillér.

Egy hónapra
Egy korona.

Jövendő.

Március elsejével új előfizetést nyitottunk:

Egy hóra		1 korona
Negyedévre		3 korona
Félévre		6 korona
Egész évre		12 koronával.

A „Jövendő” kiadóhivatala.

Budapest, VII., Akácfa-utca 63.

Telefon-szám: 87-34.

Kérjük a hátralékos előfizetőket, szíveskedjenek az előfizetési pénzeket utalványon mihamarább megküldeni

A „Jövendő” kiadóhivatala.

ALLATORVOSI RENDELÉSEK kis állatoknak.

Naponta d. u. 3-5-ig.

ÖHLER BENŐ állatorvosi rendelő intézetében Erzsébet-körut 2., 1. em. (Telefon-szám 80-10.)

3 NAP

alatt minden kez barsonysimáva és hófehérré lesz

dr. Kovács kézpaszta

altal, — ára 1 K 20 fill.

Mindenütt kapható V. gyógytár, VI. Gyár-utca 17.
Kívánatra „toilette titkok” ingyen és bérmentve.

FOGAK

szájpadlás és gyökér eltávolítása nélkül 3 koronától feljebb. Az általunk készített és a parisi fogorvosi akadémia kiállításán aranyéremmel és a diszkeresztel kitéveletett fogak nagyon könnyen megszokhatók és beszédnél semmiféle nehézséget nem okoznak. Vidéki mearendelések 12 óra alatt elkészítenek csakis a FOGORVOSI INTÉZETBEN

Budapest, Erzsébet-körut 50. sz.

a Royal-szállóval szemben — Fogorvos: LÖFFLER EMIL. Rendelés 9-12-ig, 3-7-ig. — Fogtechnika: önök: GROSS-MANN SIMON. Fogad egész nap. Pájdalom nélküli fogműtétek 2 korona. Tartóstimések 3 koronától. Rossz és fájós fogak aranykoronával lesznek elátva, továbbá új, amerikai eltávolíthatatlan aranyhidak 1. évi jótállás mellett készíttetnek.

MÉRSEKELT ARAK, részletfizetés mellett is.

Jövendő

irodalmi és politikai ujság

Az elnémult rikkancsok.

Furcsa is, különös is, hogy immár nincsenek rikkancsok.

Egy miniszteri tollvonás adta meg kilenc évvel ezelőtt a jogot rá, hogy a sajtótermékeket az utcákon is lehessen árusítani és egy miniszteri tollvonás a minap meg is szüntette ezt a jogot. Az ellenzéki lapot, a kormánypárti lapot egyaránt sújtja ez az intézkedés és a fűrgelábu fickók, akiknek a magyaros nevét, a rikkancs-ot, Kozma Andor találta ki, Eltűntek az utcasarkról. Elnémultak. Megszűntek. Nincsenek.

Valami nagy sajnálkozásnak a hangja hallatszik itt is, ott is:

— Már most mi lesz ezekből a szegény ördögökből?

Óh, sohase féltsék őket. Amilyen agyafurt, élelmes kölykek ezek, megtalálják ők a kenyerüket másfelé is. És itt el kell árulnom, hogy a rikkancsok maguk sohasem fogták föl a helyzetüket úgy, hogy örökre megmaradjanak utcai-kolportőröknek. Ezt a legnagyobb részük csak átmeneti stádiumnak tekintette. Mialatt sikoltva kínálhatták a legfrissebb szenzációkat, titokban arra gondoltak, hogy amint összeszednek egy pár forintot, menten más foglalkozás után látnak. Azok a fiúk, akik a Kerepesi-uton valami ravasz szerkezetű lámpaüveg-tisztító készüléket árulnak potom

husz fillérért, nagy előadást tartván a készülék előnyeiről, valamikor rikkancsok voltak. Azok is, akik apró zsebkéseket árulnak. Azok is, akik kis zsebtükröt ajánlgatnak:

— Csak tíz krajcár! Árverésen vettem, azért adhatom olyan olcsón.

Rikkancsok voltak, de ahogy egy pár garasuk együtt volt, mindjárt más üzletre adták a fejüket és van köztük olyan is, aki zseborákkal, meg színházi látócsövekkel házal kávéházról-vendéglőre, vendéglőről-kávéházra.

Nagyon kitanult, ravasz fickók, az bizonyos. A maguk mesterségének minden fogását művészi tökélyre vitték és még annak a módját is értették, hogy miképen varrjanak a közönség nyakába olyan krajcáros ujságot, amely különben a kutyának sem kellene.

Időről-időre föl-fölmerültek ugyanis egyes lapvállalatok, melyek a rikkancsok nem egy fillérért adták az ujságot, hanem husz, vagy negyven fillérért százát. Hát ezért érdekes volt vesződni, mert nem egy koronát keresett száz lap eladásán, hanem egy korona nyolcvanat, vagy egy korona hatvanat. Mit csinál a rikkancs, hogy tulajdon a lapot? Hát azt csinálták, hogy összeálltak tizen-huszan és aztán egy csoportban rohantak végig az utcákon, olyan üvöltést vivén végbe, hogy a gyöngébb idegzetű ember görcsökhöz esett.

— Rrrrrrendkívüli kiadásss! Szenzáció! Az orosz cárt légbe röpitették!

— No ezt már csak el kell olvasni! — gondolta magában a járókelő. És hamarosan megvett egy lapot. Mohón futott is végig rajta a szemeivel, de mire konstata, hogy az orosz cár légberöpitéséből egy betű sem igaz, sőt egy betű sincsen róla az ujságban, addig a rikkancs-csoport már a város másik végén riasztotta föl a kedélyeket:

— Rrrrrrendkívüli kiadásss!

A publikum hajlandó volt azt hinni, hogy a rikkancsokat erre a fogásra a lapnak a kiadóhivatala tanítja ki. Pedig dehogy! A kiadóhivatalok tőlük telhetőleg tiltakoztak az efféle machinációk ellen, már csak azért is, mert egy belügyminiszteri rendelet értelmében a rikkancsok nem volt szabad

mást kiáltania, mint az eladásra szánt lap címét, legfőlebb még hozzátevén, hogy :

— Esti kiadás !

Vagy :

— Déli kiadás !

Vagy :

— Reggeli kiadás !

De hát szeretném én azt az embert látni, aki ujság-árusító «jassz»-okkat fegyelmezni képes ! Egy-egy rendőr, ha közbe akart is lépni, amiért a rikkancs mást is ordított mint a lap címét, azon vette magát észre, hogy a fickó úgy megugrott előle, mint a nyul.

Igaz, hogy voltak aztán olyan lapok is, amelyek egyenes alkalmat adtak rá a rikkancsnak, hogy hátborzongató dolgokat orditozhascanak. Csak nemrégén történt, hogy az egyik krajcáros lap első oldalára ökölnyi nagyságu betűkkel ezt nyomták :

«Gróf Tisza Istvánt meggyilkolták !»

A rikkancsok úgy üvöltötték ezt a „slágert“, hogy semmiféle indián-törzs se tehetne volna különben és a dolognak persze megis lett a hatása : a lapot elkapkodta a közönség. Benn az ujságban aztán csak ez a néhány sor volt :

«Tegnap este az a hír terjedt el a fővárosban, hogy Tisza István gróf merényletnek esett áldozatul. Utána jártunk a dolognak és megállapíthatjuk, hogy a hírből egy szó sem igaz.»

A becsapott vevők dühöngtek ugyan, de a lelkiismeretlenül élelmes kiadó elérte a célját : üzletet csinált és egy napon több példányt adott el a lapjából, mint máskor egy hét alatt.

Az se volt utolsó dolog, mikor a Széll-kabinet válsága idején a Koronaherceg-utcában egy fiu azzal kínálta egy esti lapot :

— Széll Kálmán megbukott !

A véletlen úgy akarta, hogy épp akkor ment arra Széll Kálmán is gyalog. A rikkancs neki is kínálta a lapot :

— Széll Kálmán megbukott !

És a premier, aki tisztába volt a maga sorsával, melancholikus mosolylyal szólt:

— N e k e m m o n d o d ?

Voltak a rikkancsok közt specialisták is, akik csak bizonyos esetekben tudtak különösképen érvényesülni. Például ismertem egyet, aki, mikor a krajcáros lap megjelent, belekukkantott és megnézte: nem történt-e valami nagy bérkaszárnnyában öngyilkosság, vagy más valami szenzáció? Ha történt, hamar megvett egy csomó lapot és rohant abba a bérkaszárnnyába, hogy ajtóról-ajtóra járjon és elmondja:

— Részletes tudósítás Ulricska Magdaléna öngyilkosságáról!

A házbeliek, de meg a szomszédbeliek is, akik közvetlen tanúi voltak az esetnek, persze kíváncsiak voltak, az ujság úgy írja-e meg az esetet, ahogy ők tudják és a rikkancs, aki ilyen ravasz módon, lélektani alapon dolgozott, túl adott a maga ötven, vagy száz lapján.

Ilye furfangos emberek csak megélnék majd ezentúl is? aki nem volt furfangos, az ugyan eddig se boldogult.

Különben is a legutóbbi hetekben, egy-egy nagy napnak kivételével, ugyis nagyon gyöngén ment a kolportázs. A publikum már elfásult, már szinte undorodott a sok hazugságtól és már torkig volt a sok becsapás miatt való bosszúsággal. Hát bizony gyöngén fogytak a krajcáros lapok, amelyek közül bizony alig-alig van niveaun álló, amit komolyan lehet venni, amelyik nem abból akar élni minél izgatóbb módon találja föl a maga «értesüléseit», amelyek többnyire ugynevezett «hasalmányok» voltak. Jó magyarul a hasalmányt úgy hívják, hogy: hazugság. És ebben egyik-másik kétfilléres lap művész volt. Amióta megszületett a magyar lapok ősatyja: a «Magyar Kurir», nem hazudoztak annyit, mint a legutóbbi néhány hónap alatt. A riporterek közül is az lett az értékesebb, aki minél plauzibilisebb módon tudott feltálni olyan képtelenséget, amelyből egy betű sem volt igaz. Egy ideig a közönség a «credo, quia absurdum» álláspontjára helyezkedett, de végül már azzal riogatta el magát a rikkancs-gyerekeket, hogy:

— Csapjátok be az öregapátokat!

Hát szó, ami szó, az utcai kolportázs joga is olyan szabadsággá fajult el, melynek révén sok, nagyon sok visszaélés történt. Emlékszem: néhány év előtt maguk az újságírók is azon tanakodtak a maguk egyesületében, bizalmas diskurzus közben, nem volna-e jó, ha az utcai újságelárusítás beszüntetését kérnék? Mert a komoly zszurnaliszták aggódva látták, hogy a krajcáros újságtermelés hogy teszi tönkre a komoly zszurnalisztikát, miként árt az ugynevezett nagy lapoknak, melyeket nagy gonddal és nagy költséggel kell megcsinálni és amelyeknek a jövedelmezősége mégis tetemesen csökkent. Megdöbbenve látták azt is, hogy a gombamódjára szaporodó «garasos újságok» miként szivnak föl a magyar zszurnalisztikába minden talentum, minden hivatottság nélkül való embereket, akiknek csak egy előnyük volt a kiadójuk szemében: az, hogy huszonöt-harminc pengőért végeztek «újságírói» munkát. Hogy ezeknek az alakoknak egy jelentékeny része miképen szerezte meg azt, ami a fizetésükön felül is szükséges volt a megélhetésükhöz, arról jobb nem beszélni, mert undorító dolog. De az «antizszurnalizmus» éppen ez alakok miatt rohamosan nőtt és nagyon érthető, ha az olyan íróemberek, akik a pennájukat megbecsülik, sóvárogva kiáltozták:

— Legfőbb ideje, hogy megcsináljuk az újságírói kamarát!

Amiről tudvalevőleg nem egyszer volt szó az utóbbi években.

Hogy most elnémultak a rikkancsok és nem lesz többé utcai kolportázs, valószínű, hogy a rikkancsokkal együtt el fog tűnni egy sereg szemét-lap és egy sereg szemét-ember. De a komoly hírlapirodalom csak meg fog erősödni megint. És ez, szerintem, nyereség lesz.

A férgese hadd hulljon . . .

Ez nekünk újságíróknak is jó. De a publikumnak meg még jobb.

P u n k t u m.

Krónika pesti dolgokról.

A mult héten abban tellett kedvem, hogy az idegennek szemével nézzem a Pesten lezajló eseménytelen eseményeket, az előkelő idegenével, akit, hála a koalíciós lapok jóakaratának, ez ideig még nem vagdalt meg a rendőr-szablya. E héten modern Proteus mintájára — és minden modern embernek karakterisztikuma a Proteus-természet — alakot cserélek, idegenből átvedlek magyarrá, sőt tovább megyek, átvedlek budapestivé. Budapestivé, aki ismeri a maga városát és magyarrá, aki ismeri a maga népét. Mondhatnám azt is, átvedlek fiatallá, aki ismeri a maga korabelieit. Tehát fiatal, budapesti magyar vagyok, amivel együtt jár, hogy nem teszek semmit, de ha rákerül a sor, hát ordítok. Hogy lelkesedem a nemzeti ügyért és ha kell, szidom azokat, akik még mindig nem emelnek barrikádokat. Magam pedig bölcsen félttem az irhámát, mert végre is olyan kevesen vagyunk mi magyarok, hogy közülünk még az apagyilkosoknak is meg kellene kegyelmezni.

Ah, igen. Ime, a szép mondás, Széchenyi István tudta mit mond és tudta azt is, kinek mondta. Igazán nem csoda, ha gyorsan népszerű lett ez a kitünő kijelentés, mely, némi tulzással, azóta hogy először kimondatott, erkölcsi bázisául szolgálhatott nem egy politikai nagyunk politikai karrierjének. Akik mindeztideig büntetlenül vétkezhetek arra való hivatkozással, hogy magyarok és így kegyelemre tarthatnak igényt akkor is, ha mindjárt apagyilkosságot is követtek el.

Mint ahogyan megtették most. Hónapokon keresztül gyilkolták azt, aminek létüket köszönhatték, viviszekciónak vetették alá, kiszedték a részeit, boncolták és évtizedeken át nem csináltak mást, mint hogy analizálták, magyarázták, csavarták, csürték ezt a bizonyos genitorukat: a magyar alkotmányt. És a mikor sikerült a hosszas viviszekció után körülbelül megölni az egészet, akkor az illetők, azok az urak, büszkéek és nemcsak kegyelmet kérnek, hanem elismerést is, amiért ők magyarok és megszerezték minden érdekük közül a legnagyobbikat, meddő disputákkal, szakadatlan közjogi boncolással megölték apjukat, az alkotmányt.

Bár, mondják, nem halt meg, csak alszik. Szegény

Végre egy kis pihenőhöz jutott ő is. Igazán megérdemli. Annyi maltretírozás után végre nyugodhatik. Csak aztán most ne bántsák, urak. Ha békén hagyják, nem tapossák és most nem szedik ki az ezeréves öregnek beleit, akkor biztosak lehetnek benne, hogy egy két havi pihenés után, a pihenő megerősödötten ébredt fel álmából. Ha ugyan önöknek szívük lesz hozzá, hogy pihenni hagyják a reá szorulót. Ami zonban alig remélhető.

Mert azok az urak még mindig nem okultak. Örült zenebonát csapnak az álmodó körül. Olvassák el a koalíciós lapok vezércikkeit. Nem-e valamennyi azon kezdi, hogy ezt meg amaszt nem ismeri a közjog? Hogy ez meg amaz törvénytelen, mert hiába boncolják a közjogot, nem akadnak abban nyomára annak, ami jogszerinti forrása lenne egyik vagy másik intézkedésnek, amelyet aztán jól esik abszolutisztikusnak bélyegezni.

Igy tépik, ráncigálják az alvónak szakállát. Ezzel akarják életre kelteni? Vagy talán inkább végleg megölni. Hagyják jó urak. Dicsőségüknek önök most zenitjén vannak, tovább, méltóztassanak elhinni, ezen az uton nem juthatnak. Hagyják pihenni egy időre az álmodót, legalább addig, míg az önök által rajta vert seb némileg beheged.

Addig jöjjenek mások, akik meddő viták helyett vigens intézkedésekkel kormányoznak. Az öreg azonközben felgyógyulhat és ismét prédája lehet az uraknak, akiknek nem is lehetett már végül élvezet olyan testet boncolni, mely már száz sebből vérzett és rokkant volt és gyenge.

Végre a pihenésnek idejét önöknek azért nem kell tétlenül tölteniök. Lám, kis leleményességgel mennyi minden jó kínálkozik. Kirándulás Isaszeghre, a hősök sirhalmához, a hol áldó imádság mellett, emlegethetik azok szent nevét, akik még vérüket sem sajnálták, nem csak a szép szót. amibe többé-kevésbé minden forradalom belekerül, még a legbékésebb is.

Aztán, ha szórakoztatónak ez nem elég, ott van az újabb időtöltés, tessék szánakozni a szegény rikkancsokon, akiket oly gonoszul elütött kenyérkeresetüktől ezeknek az uraknak borzalmas hazaszeretete és rajongása a közjogi frázisokért. Vagy ha egyéb nem, de mint látvány vajon nem-e gyönyörű, hogy a kiadók mint tépik a hajukat, gondolván arra a veszteségre, mely éri őket, mihelyt bedugaszolják azt a csatornát, amelyen keresztül a frázisok Loreley-éneke eddig megkötyagosította a kis intelligenciájú olvasók gondolkodását. Eldugult ez a csatorna és vele az a másik

amelyen keresztül a tömérdek piszkos rézkrajcár odagurult a kiadók elé. És most ez fáj azoknak az uraknak, előtérbe állítják a rikkancsokat, a kikért most egyszerre sir valamennyiben a humanizmus. A kiadók, akik rikkancsaik rikkancsaivá szegődnek! Akik rémes camelot üvöltéssel siratják a boldogult sajtószabadságot, amelyet előbb nekik sikerült keresztrefeszíteni. Hát nem szép látvány ez? Nem lélekemelő, egy csomó Pilátus, aki mind, mind a kezét mossa . . .

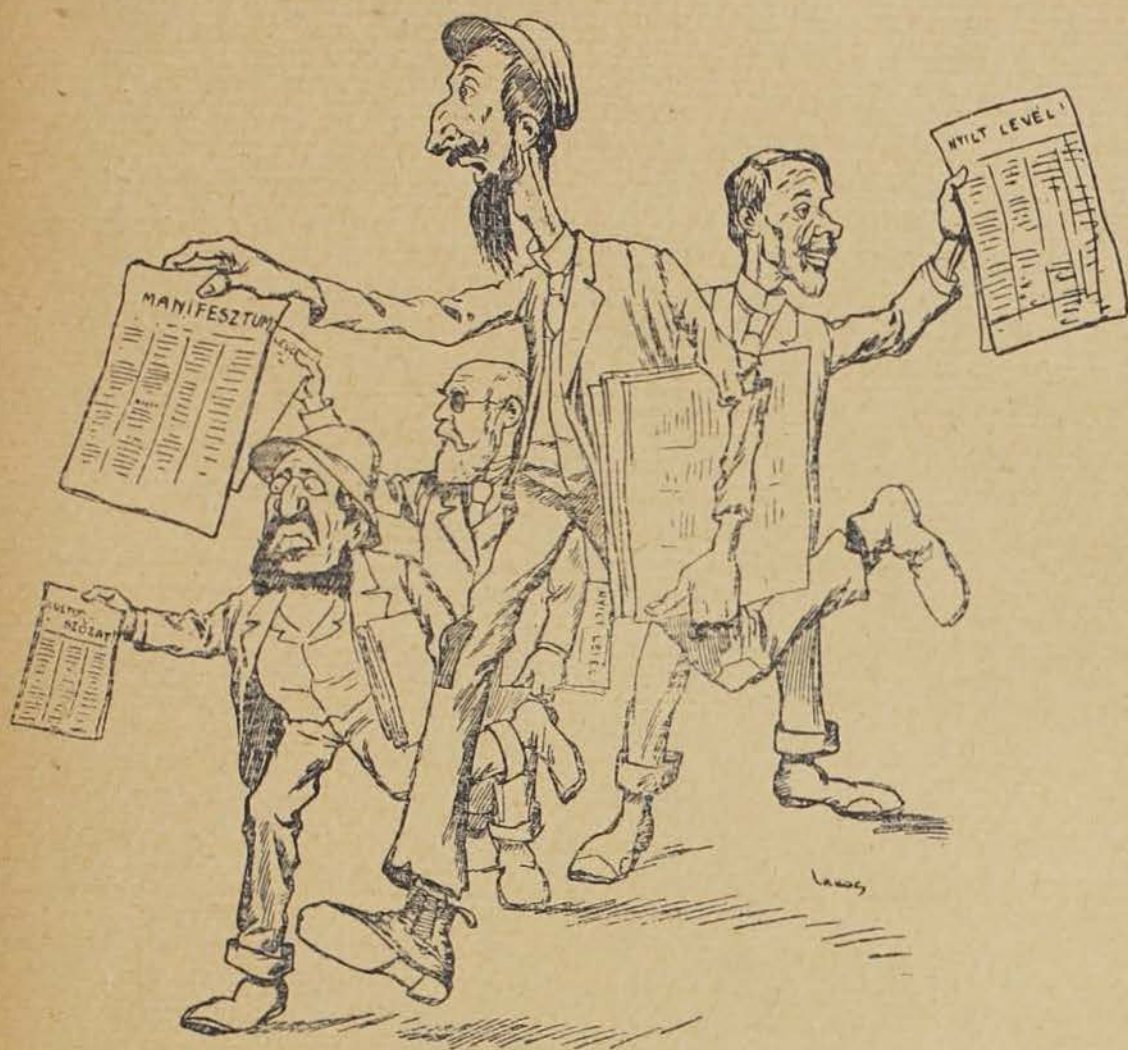
Ugy-e, hogy van itt látvány elég. Ha meg szellemi szórakozás kell, gyönyörkedjenek uraim abban a gvenge, szószátyár és erőtlen írásműben, melyet a koalíció boszorkány konyháján főztek meg és miután megfűszerezték a hazafias enfázis borsával, leöntötték a merengő honfibu szószával, manifestumnak méltóztattak elnevezni.

Szórakozzanak ezeken az egyszerű és gyermekded dolgokon az urak, de az alkotmányt, melynek sikerült a nyakát kicsavarniok, azt hagyják pihenni békén. Hagyják pihenni a maga érdekében. Vagy ez az érv nem elég súlyos? Akkor hagyják békén az önök tulajdon érdekében. És ez érv az önök szemében is bizonyára döntő lesz . . .

ROSSI ROSINA.

A Royal koncert-termében, nagyszámban egybegyűlt hallgatóság előtt önálló dalestélyt rendezett egy nagytehetségű ének-művésznő: Rossi Rosina. A talentumos fiatal dalénekesnő már többször szerepelt más hangversenyek keretében és mindanyiszor felkeltette nemcsak a nagyközönség, hanem a művészvilág érdeklődését is. Most, hogy önálló dalestélyén bőségesen alkalma nyílt fényes kvalitásait érvényre juttatni, még biztatóbban látjuk kialakulni sokat ígérő tehetségét. Ezúttal teljes elismeréssel kell szólnunk fejlett technikai tudásáról — és ezt itt nem konvencióképpen használjuk, — s valóban mindenkit lebilincsel közvetlen, kedves előadásával, Rossi kisasszony régi olasz dalok mellett Schubert, Schuman, Franz, d'Albert dalai-ból is énekelt, majd pedig a hazai szerzők sorából Mihalovich, Erényi, Aggházy és Farkas Ödön szerzeményeiből adott elő egyet-egyet. Műsoron szerepeltek továbbá Bizet, Massenet és Widor dalai —, végezetül pedig Weckerlin dalaiból halottunk két chansont. A közönség szünni nem akaró tapsviharral honorálta Rossi kisasszony művészetét, a melyben gyönyörködni még sokszor lesz alkalma a főváros műértő közönségének.

Akiknek nem tilos a kolportage.

Londoni levél.

— Hegyen-völgyön lakodalom! —

London, február 20.

Az angolok házasodó nép. Az otthona, a tűzhelye mindennek fölött való neki és a családja a legfőbb öröme. Burns John, az egyszerű munkásból lett miniszter, ezért nem siet füleknek és üres szíveknek prédikál, amikor a házasság dicséretét zengi. Még alig múlt el a feltűnés, amit ennek a vastagnyaku demokratának a fellépése okozott, amikor kék ki-kabátban és puha kalapban jelent meg a király előtt és a város már ismét róla beszél.

Amikor elfoglalta a minisztériumát, behívatta a hivatalnokait, a nagyokat is és a legkisebbeket is. Mindenkiel kezét fogott és mindenkit kikérdezett a saját viszonyai felől. Egy fiatal írától megkérdezte nős ember-e?

— Még nem, — volt a felelet.

— Hogyan — csodálkozott Burns — már huszonöt éves és még nőtlen? Hamarosan feleséget kell hoznia a házhoz. Rendes életű, megbízható ember csak házas férfi lehet.

Ettől fogva a Burns minisztériumának a hivatalnokai nyakra-főre sietnek házasodni, az ujságokban pedig érdekes polémia indult meg, vajjon tanácsos-e a korán való nősülés. A legtöbb cikk amellett szól, hogy a férfinak meg kell várnia a harmincadik évét, mielőtt családot alapít, sokan kardoskodnak azonban a fiatalon való nősülés mellett. Maga Burns váltig példálózik Burnsné asszonynyal. És elmeséli az interviewoló ujságíróknak, hogy amikor még munkás volt, alig tudott volna tisztességgel megélni, ha nincs mellette az asszony, aki rendben tartja házat, meg a financiáit.

Érdekes, hogy a munkásminiszter tanácsait legelőször is Clifford lord, egy fiatal arisztokrata hallgatta meg, aki most mult huszonegy éves és oltárhoz vezetett — nem egy amerikai milliárdos lányt — hanem Carrington Évát, a kis szegény színésznőt. Az angol arisztokraták házassága színésznőkkel, már csaknem járványnyá lett és bizony nem volna csoda, ha minden londoni kőrystalány grófi férjről álmodozna.

A Clifford lord házassága körül a hipermodern romantika fonta arabeszkjeit. Az operetti-kulisszák és az automobil romantikája. Carrington kisasszony az Aldwych-Theater-ben, az előkelő világ színházában játszott másodrangu szerepben. A lord néhány hónapig udvarolt neki, azután elutazott Egyiptomba. A homoksivatagon olyan

hévvel kapta meg őt szere'mének emléke, hogy hajó'a ült, az angol parton már várta az automobilja, amelylyel egyenesen az Aldwych-színház kapuja elé hajtatott. Az előadásnak éppen vége volt, az ifju lord maga mellé ültette a szép színésznőt és örült robogásban elhajtatott. A gyors rohanás közben megkérte a leány kezét és a színésznőnek a gép zakatolását kellett tulkiabálnia a boldogító igennel. Azzal aztán visszarobogtak Londonba az anyakönyvvezető elé.

Egy másik ilyen szerencsés színésznőnek meg így esett a házassága: Belmont Frances kisasszony a Florodora operettben bájolta el a londoniakat. Tulajdonképpen csunya nő, de akkora tömeg vörös haja van, hogy egy kritikus a fejét „lángban álló áruraktárhoz" hasonlította. Ebbe a sok szép hajba szeretett belé Achburton lord, a leggazdagabb arisztokrata családok közül való mágánás. Ez a házasság már valóságos botrányt okozott, mert Achburton lordnak már benőtt a feje lágya, amiről akárki meggyőződhet, mert a lord olyan kopasz, mint a biliárdgolyó. Ha azonban nem volna kopasz, egészen ősz volna és őt serdülő f a üdvözölte a vöröshaju mostoha érkezését.

Belmont kisasszony a nép egyszerű gyermekei közül való és a nevelése egyáltalán nem állott egy lordy intelligenciájának a magaslatán. Achburton lord ezért, mielőtt elvette volt, néhány hónapra Párisba küldte tanulni. Most már azonban letette a vizsgát és az angol társaság egyik legelőkelőbb alakja.

Egy másik házassági történet, amely a törvényszék előtt ért véget, már tragikomikus. Ötvenéves francia hölgy fordult az angol házasságközvetítő intézethez, hogy szerezzen neki férjet. Onnan tudjuk, hogy ötven éves, mert a hölgy maga írta, hozzátéve, hogy csak harmincnyolcnek látszik. Igaz, hogy hozzátette a vagyonának összegét is, ami egészen csinos summa. Természetesen hamarosan akadt férfi: egy angol ezredes. A hölgynek azonban az volt ellene a kifogása, hogy nem elég — barna. A házasságközvetítő-vállalat azonban nem hiába hirdette, hogy kétezernél több párt adott már össze. Nem jött zavarba és az ezredes helyett ajánlott egy kocsmárost. Ez már elég barna volt, csakhog y még az esküvő előtt kicsalta a hölgy vagyonának egy részét és aztán nem akart nősülni. Hosszu civódás után vé-re mégis elvette a szegény menyasszonyt, de akkor meg ez nem akarta a közvetítési díjat kifizetni a házasságszerző irodának. Pörre került a dolog és az angol bíró rögtön fölmentette a szerencsétlen asszonyt, nem mulasztván el őszinte sajnálatát kifejezni a kétezzer pár iránt, amelyet a közvetítő adott össze.

Fogalomcsöd.

Tudjuk, hogy minden jelenség a természet törvényein alapszik. Ez az igazság megköveteli azt, hogy gondolkozásunkból és érzésünkől minden dualisztikus világnézetet száműzzünk.

Minden: vagy ok vagy okozat és senkit sem lehet gondolataiért vagy tetteiért felelősségre vonni. Kivétel nélkül mindnyájan a helyzet productumai vagyunk és játékszerek az őserő kezében. Nem különös-e tehát: jóról, rosztól, szabad-ágról és jogról beszélni? És hogy ezt mégis tesszük, annak egyrészt az a magyarázata, hogy a megszokás szívesen ragaszkodik a formákhoz, még akkor is, ha eredeti értelmüket az ok helyesebb felismerése kiküszöbölte; (így pl. a pantheisták istenről beszélnek és a természetre gondolnak) — másodszor pedig az, hogy az új tudásforrások sokkal készületlenebbül találnak bennünket, semhogy rögtön fölismerhetnénk az életre való alkalmazásának módját.

Nincsen erény és nincsen vétek: következtetésképp nincs sem bűnhődés, sem érdem. Egyik ember sem jobb, vagy rosszabb a másiknál. Es ezen tények óriási horderővel bírnak. A mi igazságszolgáltatásunk például, azáltal, hogy a «vétkest» elítéli és az «ártatlant» megvédi: minden erkölcsi jogosultságát elveszti és legfeljebb csak egy hasznos intézménynek deklarálható, amit egy harmonikus, egészséges állapot teljesen fölöslegessé is fog tenni.

Mivel az embert a környezet irányítja és az egoizmus vezérli, az egyiknek a szabadsága a másiknak csak nyűg és megfordítva. A klerikálisok pl. arról panaszkodnak, hogy a liberálisok az ő jogaikat fosztogatják. Viszont a liberálisok azt vetik amazoknak szemére, hogy szabadságukat korlátozzák. Egyik ember ellensége a másiknak és aszerint cselekszik, ahogy a látóköre megszabja. Mire való is tehát a szabadságról és az igazságról való fantáziálás? Hisz ami életünk: a lét küzdelme: Ma még a hatalomé az uralom, azé a hatalomé, melyet cselekedeteiben még nem az összesség érdeke vezet. Az emberiség tulnyomórésze még mindig esztelen egoista; még mindig nem azt az utat választják, amely az összesség boldogulásához vezet; még mindig nem ismerik ezen

boldogságnak egyedüli feltételét: el lévén még zárva előlük az igazság, a teljes mindenki számára való, egyszerű, az emberiséget megváltó igazság, mely azonos az ember tulajdonképeni céljának megismerésével.

Szabadság, igazság? Nézzük csak őket a megismerés világánál. Hát jog és szabadság gyakorlása az, amikor a törvény egy vétkest — ha ugyan a „vétkes“ szónak van értelme az akaratszabadság hiányának ténye mellett — tömlöcbe dob? Vagy igazság az, ha egyik versenytárs a másikat elnyomja, vagy az egyik célt ér a másik rovására?

Azon inquisitorok, akik tömegestül hurcolták máglyára az ereinekeket — éppen olyan erkölcsi értékkel bírtak, mint azok, akik embertársaik testi és lelki szenvedésének elhárítását tűzték ki életük feladatául. Ezek rationális, amazok pedig észszerűtlen egoisták voltak. A rationális egoistákat nagy, kipusztíthatatlan eszmék lelkesítették, míg azok csalóka képzelődések rabszolgái lettek. A rationalisták munkája sohasem volt meddő, hiábavaló: de a bigotteria szülte észszerűtlenség — bármilyen nagy, futó, külső diadalokat aratott is — sohasem vezetett eredményekre. Az üresség és csalódás produktumai huzamosabb ideig nem állhatják meg helyüket. Mert amíg az emberek agya gondolkodásra képes: igyekezni fognak megakadályozni a hamis törekvéseket és véget vetni a tarthatatlannak. És bármilyen nagy ellentállásra találjanak ezen törekvések: a világ csak halad. És nagy balga az, akit szűk önzésköre ezen diadalút feltartóztatására ösztönöz. Az nem látja az összességért való küzdelem eredményében a saját boldogulását is; az nem látja a saját erejét, a saját előnyét az összesség erejében.

De az összesség erejére való törekvést az egyének új társadalmi viszonya, fölfogása fogja eredményezni és a harmónia megoldja majd a „szerencse“ problémáját. Az erény és a bűn; a szabadság és a jog, nem terem majd válaszfalakat és a szellemi és testi erőben élő emberiség fölött egyedül csak az ész fog uralkodni.

A.

Prielle Kornélia †

Aggkorában költözött el tőlünk egy magyar színésznő, akit bizonyára az isten adott nekünk. Mert volt és van a mi szinpadunkon a néplélek mélyéből kibuggyant menyecske-temperamentumunk, a rokolyás asszony minden vidám bájjával és igazi, egészséges gráciájával; van hatalmasan szárnyaló, nagy emóciókat ábrázoló tragikánk, pikáns, modern, táncos-vidám szubrettünk, — de a magyar színművészet skálájából örökké hiányzott volna egy hang, ha a Prielle Kornélia nagyapja, hazájából való menekülése közben, véletlenül nem veszi az útját Erdélyország felé. Ez a hang, a Prielle Kornélia hangja, ez a derült harmónia, a természetes, magától értetődő grácia, finomság és hamisítatlan lelki elegancia, a francia fajzataból plántálódott át a deszkákra, amelyek a mi világunkat jelentik. A tradíciós, igazi francia színjátszás, amelyet a modernséget rosszul értők és a snobok tudatlanjai szavalómániával vádolnak, ezekből az elemekből meríti legszebb akkordjait. A Coquelin és Monet-Sully művészete, bizonyos szerepekben, olyan nyugalmas, tágasan gyűrűző hatást, a tragikumnak olyan fenséges, egyszerű, kristálytiszt, görög klasszicizmusra emlékeztető ébredését okozzák a hallgató jelkében, amilyent a modern idegekkel dolgozó és idegekre számító színjátszás soha utól nem érhet. Igaz, hogy nem is az a célja, és mert a törekvése más, és azt se is éri, amit itt mondtunk, ne legyen értékbeli összehasonlítás.

A magyar színpad fiatal, modern és izmosan tehetséges. De rövid multu kulturájában, sajátos eredeti faji tradíció csak a régi elemek tükröztetésében tudott megteremni. A nagy kómikai alakok és érzések, az előkelő és civilizált impressziók visszaadásánál eleinte csak puszta elmondás, legfeljebb külföldi példák másolása volt a magyar színész szerepe, ma pedig, amikor a szinpadunk sokoldaluvá és az első sorba illővé növekedett, diadalmasan vonult be a modernség a kulisszák közé. A tradíció áldását, a nyugodt har-

móniát és egyszerű, biztos izlést sohasem élveztük volna a színpadjainkon, ha meg nem születik és nem játszik Prielle Kornélia. Vérének francia csöppjeiben magával hozta ő, ami nekünk hiányzik, a nyugodt szépséget, a harmóniát, azt a naiv és mégis öntudatos művészetet, amely egy nagy népnek, mint a franciának — és rajta kívül tán csak az olasznak még — faji kulturáját teszi.

A színpadi tradíciót hozta ő hozzánk, ennek a sokat gáncsolt színész-tulajdonságnak homályban is bizton haladó lépéseivel — és mégis minden szavával, minden mozdulatával, színig magyar volt. Amiért a szónak utolsó tagját is hangsúlyozta bájos, szelid beszédében, nem volt magyartalan. Ez a beszédének az egyénisége volt, amint egyéni és eredeti volt ő, egész egyszerű, harmónikus lényének minden megnyilatkozásában, és amiért nem volt semmiben sem tultengő, semmiben fellengős, hanem mindenben izléses és mérték-tartó, nem volt kevésbé eredeti egy csipetnyivel sem. A magyarsága is ilyen magától értetődő, megérezhető, de meg nem magyarázható. Nem sallangos, nem nótás és parasztos, hanem uri és előkelő volt az ő magyarsága, amint az uri, nemes volta egyik első jellemzője a magyar karakternek.

. . . Rég letűnt, darabos, az élettől közösséget nem valló, ma má többnyire letűnt szerepeknek adott ő plasztikát és szimpatikus meleg életet. Izlésesen öltözött, egyszerű, szeliden, szomoruan vagy csintalanul mosolygó fiatal asszonyoknak adott életet, amíg fiatal volt; jóságos, okos és józan, megbocsátóan mosolygó agg nőknek, amikor ezüstös paillette-tel, majd pedig lágy fehér bodorral vontá be a fejét a kor, ez a kérlelhetetlen öltöztetőnő . . . Még a komikus öreg-asszonyait is olyan illatos, kellemes fátyollal vontá be az ő egyénisége, hogy az ember valami meg nem érdemlett tragikumot sejtett az ő nevetséges voltuk alatt!

. . . Az élete végén még egyszer végigjátszott egy ilyen szerepet. Komikus szerep volt, az tagadhatatlan, mert a publikum, a durvalelkű, korlátoltan gondolkodó és szűken érző, kacagott rajta. De a mélyén ennek a szerepnek ott rezgett egy köny, egy fájdalmas lírai hur és egy — bármit mondanak is — igazi emberi érzés. A Göthe, a Jókai és a

Prielle Kornélia, a szép és egészséges emberpéldányok öreg-sége nem volt szenilis betegség szimptomáival terhelt. Az öreg ember szerelme is szerelem, csak hogy más formáju, mint a fiatalé. Az érzékiségnek csak egy csöppje van benne, az a csöppje, amelyet a természet beleejtett már a bölcsőnkbe és amely csak a koporsóban szárad el. Ez az aggkori szerelem ma már nagyon ritka — valaha, amikor aranypánttal diszített fürtű ifjak és erősmellű, de graciózus lányok jártak a görög földön, sokkal gyakoribb volt. Ez a szerelem, amely nem törekszik kielégítésre, amelynek egy megérzett rokon-érzés, egy elkapott pillantás elég, és amelynek a mélyén rejlő érzéki csöpp ad sajátságos, fájdalmas, melankólikusan ábrándozó illatot, ez a plátói szerelem; nem amilyen formában a serdült leányok számára készült barbár regények travesztálták, hanem ahogy azt a görög poéta-bölcs megénekelte. Irigyelnünk kellett volna aggkorának e virágos érzéseért és a tömeg kikacagta . . . A régi színészfrázis: a publikum kacag és mulat, míg a színpadon valakinek a szíve vérzik.

IDŐK JELE. Forradalom nem tört ki az országban, hanem kitört Kecskeméten a vallásos tömegőrület. Az újságok írják, hogy Kecskeméten, a pozsgás almák egészséges hazájában, eddig teljesen józannak látszó nők az égiekkel társalognak, rajongó beszédekkel tartanak és fiatal lányok — egy kis tévedéssel — Krisztus urunktól megtermékenyítettnek vallják magukat. Az ilyen idegjárványtól nem kell megijedni. Végig borzongatták Európát valahányszor nagy történelmi pillanatok lebegtették meg szárnyaikat fölötte. És ma — akármilyen egykedvűen isszuk is a pikkolónkat — egyik legnagyobb történelmi pillanat kelős közepén veszekedjük végig a mi kedélyes béka-egérharcunkat. Anatole Francenak egyik kedves témája, hogy a világhistóriai fontos mozzanatok, a benne élők nem látják meg, nem tudják kellőképpen megbecsülni. Mi is, jóformán elfeledtük már a vér folyókat öntő háborút, a sárgák diadalmas fölvonulását, alig vesszük észre az orosz forradalmat, az európai hatalmasságok új politikáját és az európai népek mindenütt érezhető bizsergését. Nálunk a történelmi pillanat — talán — az általános választójogot hozza, de hogy fölöttünk van, azt bizonyítja az idegjárvány: a kecskeméti, meg a koalíciós.

Potapenko.

Írta: Szini Gyula.

Miben különbözik a mai generáció a régitől? Nyilván semmiben. Az ember alaptermészete nem változott a történelem folyamán, hiszen különben három-négyezer évvel ezelőtt volt emberi dolgokat meg sem értenők. Pedig például Szokratesz emberi igazságai ma is frissek, mint egy mai dátumu napilap hírei. Különbség tehát vagy egyáltalában nincs, vagy a különbség csak külső, felületes.

És mégis, bár felismerjük az emberi alaptermészet állandóságát, nem lehet szemet hunynunk azelőtt, hogy ma egészen más feltételek vannak, amelyek között az állandó emberi kifejlődik, kialakul. «Feltételeket» mondtam, amivel a problémát látszólag kiküszöböltem; de érzem, hogy ez a szó, amely különben is igen keveset mond, csak bele van dobva a problémába és elsüllyed benne. A probléma tudniillik egészen előlről kezdődik újra, hogy vajon az ember fejlődésében nincs-e haladás, tökéletesülés? Ha azt valljuk a mai fejlődéstan szerint, hogy az ember alacsonyabbrendű állat-típusból előkelősödött ki, akkor hinnünk kell azt is, hogy a mai ember tökéletesebb mint a három-négy ezer évvel ezelőtt élt ember. Vagy talán degeneráció következett el és az emberfajta, amely lángelméiben a zenitet érte el, most a nadirnak hajlik lefelé? . . . Nyitva van a kaptár, a problémák raja zsong körülöttünk. Vagy vesződünk velük vagy rágyújtunk a pipára, hogy elkergessük őket.

Ilyen pipafüst az a régi melódia is, amelynek címe: «öreges és fiatalok». Az öregesek sohasem tudják megérteni a fiatalokat és dicsérik a régi jó időt, a fiatalok pedig erkölcs-telen élnivágásukkal kiszorítják az öregeseket, de azért ők is kegyeletesen gondolnak vissza a régi időre, mikor az emberek sokkal becsületesebbek voltak. Csak az a kár, hogy ezeket a szincerizáló igazságokat minden generáció kitalálja úgy, hogy ha volna egy legkomiszabb generáció is, idővel ez is kegyeletes elismerésre és irigylésre találna. Vakparádé, vakparádé.

P o t a p e n k o, aki modern fej és orosz író (ami foglalkozást jelent), egy színművének ezt a címet adta: »Öreges

és fiatalok». Ne legyünk elfogultak a címmel szemben, hanem kövessük inkább a drámája fordulatait.

A modern ifjút a darabban Apollon reprezentálja. Még moszkvai egyetemi hallgató korában történt, hogy vakációra hazajött apjához, Nalimov gimnáziumi tanárhoz, aki igen jószívű ember és két szegény rokonát: Alina kisasszonyt és öccsét, Misát, aki szintén diák, a házában tartotta. Apollon néhány nyáráji séta után elcsábította Alinát és mivel a regény nem marad következés nélkül, a következtetést dajkaságba adták. Apollonnak azonban becsületszavával kellett megfogadnia az apja előtt, aki még a régi becsületes generációhoz tartozik, hogy Alinát elveszi feleségül, mielőtt az egyetemet elvégezte. Eltelt közben három esztendő és a dráma megkezdődött.

Apollon már rég megbánta könnyelműségét és mivel az élet az illúziót is megníváltta, nagyon bánja a becsületszavát, amely multjához kölöncöli. Asszony is van a dologban. Utkina Olga, egy harminc éves szép özvegyasszony, aki egy kerek milliót örökölt férjétől, miután az öreg ur mellett töltötte el ifjúsága legszebb éveit, az elkésett asszonyok egész mohóságával veti magát Apollonra. Apollon viszont kellően tud értékelni egy kerek milliót és egy gömbölyű szép asszonykát. Ehhez nem is kell modernnek lenni.

Alina sejti mindezt és türelmetlenül sürgeti a házasságot, amelynek ideje elkövetkezett. Hiába, mert Apollont szakitása szándékában az anyja, Marina asszony is megerősíti. Ez az asszony harminc év óta él már Nalimovval házasságban anélkül, hogy egy gondolata is közös volna férjével, akit nagy idealistának illetve nagy gyermeknek tart.

Az események sietnek előre. Utkina asszony, a fiatal özvegy — csaknem az egyetlen rokonszenves lény a drámában — erős akarattal siet a boldogsága felé, amelyhez egy millió könnyű szárnyán repül. Apollonnal való házassága szinte bizonyos már, amikor egyszerre megjelenik Nalimov és a «régi jó» becsületességgel felvilágosítja az özvegyasszonyt, hogy Apollont erkölcsi kötelezettség köti Alinához. Mindez igen érdekesen és tagadhatatlan színpadi rutinnal van megkomponálva a drámában, amely helyesen mutatja, hogy Potapenko sokat tanult francia autoroktól. Az ember kíváncsian várja, hogy mi fog történni.

Aki szagolt már valami modern drámához, sejti, hogy a morál nem fog példás diadalt aratni. Apollon nem fog lemondani a milliós özvegyről és Alina alighanem méreggel vagy a bukott leányok egyéb rekvizitumával fog véget vetni életének. Ahogy Potapenko tovább viszi az események fona-

lát, az igen érdekes. Szinte mosolyogva gördít el minden akadályt Appolon és Utkina elől.

Utkina megbocsátja Apollonnak a diákkori botlást, de még mindig köztük van Alina, akit az özvegy sajnál, mint nő a nőt. Magához hívja tehát a leányt és gyermeke eltarására felajánl neki valami nagyobb pénzösszeget. Alina eleinte felháborodik, de végre — különben elég okosan — elfogadja a pénzt, amelynél egyebet úgy sem remélhet. És a pénz nyomán szerencse fakadt: Bombardisov, egy igen szegény ügyvéd, akit Apollon kiűtött a nyeregből, az özvegyasszony milliócskájának a nyergéből, felajánlja a kezét, a szívét, szinte egész ostobaságát Alinának és Alina elfogadja. Mert ezek «modern emberek».

A szerelmes kis özvegyasszony a milliós zacskóból boldogságot áraszt mindenfelé. Az anyjának teljesen rendelkezésére bocsátja a házat, amelyben lakott és apanázst is ad neki. Az apját, aki szeretetreméltó korhely «jenseits von Gut und Böse», újabb pénzzel frissíti fel. Kedvesen gondolkodik Appolon szüleiéről és mint említettük, Alináról is. A millió mint valami arany nap jótékony sugarat szór szét eme fiatal asszony kezéből, akinek a helyén van a szíve. Ez az asszony meg fogja érteni és meg fogja változtatni Apollont is, aki erőszakos, kiméletlen, okos és cinikus (mindig oda kell érteni azt is, hogy «modern»).

Szóval Utkina asszony háza, hol kettős lakodalmat ülnek, valóságos kakassarkon forgó tündérvárrá alakult át. Mindenki örül, kacag vagy tósztokat mond, amikor egyszerre megjelenik Nalimov professzor, a régi becsületes idők naiv alakja és miután szívét megerősítette néhány pohár pezsgővel, keserű pohárköszöntőben tör ki, amelyben mindezt a modern erkölcstelenséget, piszkot, lélekvásárlást kiméletlenül ostorozza. Neki a fiatalok közül csak Misa tetszik, aki a nővérét, Alinát rá akarta venni, hogy dobja oda ennek a bandának a szégyenpénzt, amelyen a milliomos özvegy négy embernek boldogságát váltotta meg. A tósztt vérig sérti a boldog embert. Nem csoda, hogy a dráma ezzel végződik: «Kinos csönd».

Gyanus, fölötte gyanus, hogy a drámában a régi emberek nagyon is ékes színben képviselik a multat, csupa sziv-emberek: a fiatalok ellenben csaknem mind cinikus, céltudatos, okos emberek akiknek a szemében a sziv, a morál csak látszat, alkonyi pir, amely szép, de veszedelmes az egészségre. Szinte azt hinné az ember, hogy Potapenko felcsapott «laudator temporis acti»-nak.

Más részről azonban az is gyanus, hogy az ő fiataljai igen okosan cselekednek, elannyira, hogy ha az ember levonja belőlük a fiatalsággal járó erkölcstelenséget (hiszen «Jugend hat keine Tugend»), igen szivós, igen értékes anyag marad vissza a fiatalokban. Az öregek pedig, akik minden illő és nem illő alkalommal elmondják az ő morális katekizmusukat, fölötte nevetségesek. Az pedig, hogy egy csomó fiatal ember boldogságát hirtelen megzavarja a Nalimov keserű tószája, igazán «kinos csöndet» érdemel. Ennek a tószának a keserősége azonban úgy sem fog sokáig a fiatalok örömkelyében maradni. Egyszerűen elillan. Mire volt tehát jó?

Potapenko, úgy látszik, a «hideg ész» diadalát hirdeti az ifjúságban és egyelőre még maga sincs tisztában vele, hogy minek nézze ezt. A fiatalok boldogságát, amit a «rideg millió» szerzett, nagyon könnyelműn festi. Pedig ez a boldogság még a millió «dacára» is lehet igen mély, igen szép, sőt abban mindnyájan megegyezünk, hogy ha a boldogsághoz még egy millió is járulna, ezt még a «régibb becsületese» generáció se vetné meg.

A Nalimov keserű tószája csak a Potapenko bizonytalanságát jelenti. Potapenko nincs megelégedve és azt hiszi, hogy a régibb generáció, amely lelkesebb volt (szinte azt mondja, hogy kevésbé értelmes és kevésbé felvilágosodott volt), nagyobb boldogságnak örült szép jelszavainak mámorában. Vajjon?

SÓHAJTÁS A HAJNALBAN.

Óh pirban fürdő
Szépséges világ,
Pihent testeknek
Boldog lomha kéje,
Rejtelmes, fényes,
Ezer puha fészke,
Gyönyörű város
Óh szent hajnal-zengés:
Élet szimfóniaja,
Csodálatos Élet,
Be jó volna élni.

Mennyi öröm zúg
És mind a másé,
Mennyi asszony van
És mind a másé,
Mennyi új kép zsong
És mind a másé,
Mennyi szándék tör
És mind a másé,
Mennyi minden van,
Mennyi szép minden
Mennyi szent minden:
És mind a másé.

Ady Endre.

Levél egy politikai mérlegről.

Igen tisztelt Uram,

átanulmányozván az «Első magyar koalíció m. sz.» első évi üzleteredményéről, valamint a zárszámadásairól készített és nekem megküldött mérlegét, meglegedésemet legnagyobb sajnálatomra ezuttal minden jóakaratom mellett sem fejezhetem ki. A haszonpolitika viszonyai, mint fájdalommal tapasztalom, ez évben sem alakultak kedvezőbben, dacára annak, hogy míg az összes civilizált államokban a Haza, mint élvezeti cikk a közforgalomból kivételt, addig nálunk a «törvénytelen korszak» bekövetkezése óta oly képtelen túlproduktió állott be a hazaszeretetben, hogy a természetszerű visszahatás igen érzékenyen sujtotta a szövetséget, mely nagy áldozatokkal megszerzett szabadalmát és kizárolagossági jogát kellő súlylyal és haszonnal érvényesíteni nem tudta. Bizonyára ezek a szomorú közállapotok okozták értékeik lényeges esését, amely alól nem képeztek kivételt a koncbiztosító-járadékok, ugyszintén a népszerűségi nyeremény-papírok sem, melyek a fönntemlitett körülmények folytán érzékeny árfolyamvesztést szenvedtek. Közgazdasági viszonyaikat illetőleg nem nyujtanak teljes és hű képet, ha az őstermelés legfontosabb ágáról, az állattenyésztésről és annak szomorú eredményéről e mérleg alapján meg nem emlékeznék. Tenyésztelepeik mint látom teljesen eredménytelenül működtek, aminek önök szerint a járványszerűen pusztító darabantfene az oka, pedig a nyilvánvaló igazság az, hogy nincs most már az egész országban egyetlen olyan marha, aki önöknek hinni tudna.

Az «Olcsó Hazaffyak Egyesületével» kötött kartellszerződést engedje meg, hogy szívből üdvözljem. Ez az önökkel szerződött intézet magasra fokozott hitelígyeiket mindig a legelőzékenyebb módon elégitette ki és részéről egyébiránt is az üzleti élet minden terén megfelelő támogatásban részesültek. Különös előszeretettel bonyolította le ez az egyesület nagy programkölcsonúkat a legkedvezőbb annuitási feltételek mellett. Nyers tényekben is kisegítette önöket ez a derék egyesület. Ő szállította önöknek a politikai belkereskedelemben nélkülözhetetlen vastagbőrt és a saját gyáraiból kikerült iparcikkek közül a kokárdákat, zászlókat, rakétákat, hazaffyas szólamokat és különlegességeket, ugymint: politikai halhólyagokat és paszományos műlelkesedést. Miután a Burg, — hogy saját

szavaikkal éljek — az utóbbi időben oly nagyba adta a bankot — kénytelenek voltak vele üzleti összeköttetéseiket megszakítani, már csak azért is, hogy saját etablissementjüket, ahol a házard-játék ősi szokás jogán divik, a hatóság figyelme alól kivonják és így azt a kellemetlen üldöztetések ellenében megvédelmezhessek. Ezzel szemben örömmel konstatalom, hogy leszámolási üzletük az elmúlt évben elég élénken alakult. Leszámolták a 67. évi XII. t.-c.-t, az általános választói jogot, az önálló vámterületet, a magyar vezényszót, a personál uniót és minden más egyebet, amelynek leszámolásával befektetett tőkéik nagyobb jövedelmét remélhették. Tárczállományuk azonban, sajnos, még most sem javult, dacára annak, hogy e tekintetben a legélénkebb üzleti viszonyban állottak Pitreich, Beck & Gautsch céggel, sőt mi több, annak javulására egyelőre semmi kilátásuk sincs. A «Törvényhatóságok Kiviteli Részvénytársaság» részvényeiből alakított hízáló szindikátus, tekintettel arra a körülményre, hogy üzemet érzékeny veszteséggel folytatta, felszámolását határozta el. A felszámolás még folyamatban van és kedvező eredményt nem ígér. Illő szomorúsággal olvasom, hogy Adó- és Ujonc-szállítás, bizományi raktárunkban az üzemet a lanya kereslet folytán beszüntették és hogy ebből származó veszteségüket ellensúlyozzák, megnyitottak az ellentállást szervező irodájukat, amely meglehetősen jövedelmez.

A folyó évi üzleteredmény, mint a fentiekből látható, általában kedvezőtlenül alakult, a likvidálás majdnem kikerülhetetlennek látszik, mindazonáltal hallom, hogy a vezérigazgatósági tagok azt javasolták, hogy az üzletet jobb jövő reményében még esztendőre fenntartják és ha a közgyűlés a tőkefelemelést elhatározza, a hozamképesség javulását biztosra remélik.

Az elmúlt esztendőben több kinos haláleset sujtotta intézetüket. Honi Rezisztencia urhölgy, alig egy évi fényes működés után végelgyengülésben meghalt, betölthetetlen ürt hagyván maga után. Ugy szintén meghalt az Önálló vámterület is, az orvosok gyászosan könnyelmű kezelése folytán. Az Általános Választó-jog haldoklása talán nem fog tragédiával végződni, mert a nagybeteget önfeláldozó szeretettel ápolják Bokányi és Izrael professzorok. A múlt évben elhalálozott Szabadelvű párt helyét betöltötték. Amennyiben a koalíciót hasonló sors érné, mozgalmat indítunk, hogy a nemzet a saját halottjának ismerje el és szívesen adunk diszszirhelyet, ami ellen komolyabb akadályok azt hiszem nem fognak felmerülni.

Egyébként maradtam stb. stb.

PROLETÁROK.

Írta: Abádi Imre.

MOZDÚLT A KÉZ . . .

«Itt lesz mindjárt, itt lesz apánk;
Lelkem fiam s lesz vacsoránk,
Lesz vacsoránk . . .
Jer ölembe, — meleg van itt —
Amig anyádnak karjait
Érezheted:
Boldog vagy te . . . hajtsd le fejed,
Kicsiny fejed» . . .

Kint a gyárban némaság van;
Három ember vértócsában,
Három . . .

«Lelkem fiam, én gyermekem,
Nem mindenütt éheznek ám . . .
S megindult a szó ajakán:
Mesélt meleg, fényes szobákról,
Hol üresen asztal nem áll soha;
Mesélt csodás, nagy palotákról,
Hol örökké tart a lakoma,
Hol illatba fül a dal, kacaj:
Számúzve onnan a bú, a baj.
Fantáziája kiszinezve
Diktálta neki sorra, rendre.
S mosolyra nyílt a gyermek ajka;
Ifju kis lelkét gyönyörben tartja
Anyjának mindenik szava.
S míg lehunyta lázas szemét,
Leejté száraz kenyerét . . .

Kint a gyárban némaság van;
Három ember vértócsában,
Vértócsában . . .

Szegény anya, szegény anya! . . .
 Hol van szemed varázsvilága?
 Hová lett arcod rózsabája?
 Melynek néhány röpke éve csak
 Tanui voltak e bús, rideg falak.
 A lemondás és a remény
 Benned nagy, vad tusára kelt.
 És a győztes megrabolva:
 Arcodra fehér-gyászt lehelt —
 Kint a gyárban némaság van;
 Három ember vértócsában,
 Három . . .

Hasít a szél; ő csak halad.
 Körötte halkán zsonganak
 Fajós szavak, szűrő szavak . . .
 S bölintanak a fák az árnyak.
 Szava, zaja kihalt a gyárnak;
 Kéményei némán merednek.
 Nyoma sincsen a tűzszemeknek — —

«Nem jön többé . . . nem jön apád!! . . .
 Ne várd . . . ne várd! —

.

Az alvó gyermek fölriad.
 A jövő rémképet mutat:
 Nyomorra ébred reggelük . . .
 S míg jajongva sírnak hosszasan,
 Kacag a szél? . . . Vagy sír velük?
 Sír velük . . .

 Kint a gyárban némaság van;
 Három ember vértócsában,
 Három — fagyos vértócsában . . .

Capriccio.

Irta: Kóró.

Odakinn az utcán méla egyhangusággal esik az eső. A csendes, nyugalmas éjszakába nem vegyül más zaj, mint az esőcseppeké, a mint belepottyannak egy-egy kis utcai pocsoltyába. Az utca tele van sárral. Azt hiszem, öröktől fogva esik: különben hogy lehetne ennyi sár?

Mögöttem, a kályhában duruzsol a tűz. Csendes ropogással hamvad a szén és melegnek alakjában szórja széjjel energiáját, amelyet beléjeszorított az ősz természet. A szén egyike a legnagyobb költőknek: hosszú elnyomatás után energiája mégis diadalmaskodik, meleget áraszt ott, ahol rideg kietlenség honolt addig és miközben hevíti a meggemberedett emberek tagjait, ő maga kiég, elhamvad, semmivé lesz. És azontul nem törődik vele senki.

Ha látna valaki, azt hinné a soha eléggé nem magasztalható Epikurnak egyik korcs ivadéka jelenik meg előtte. Karosszékekben ülök, kényelmesen hátradőlve. Számban szivar ég. Illatos, finom; kék füstkarikákat ontó. Vagy legalább megadja mindezt az illuziót az, hogy drága szivar volt: közönséges trabukó. Hanem egy férjtol kaptam, akinek felesége néha el-ellátogatott hozzám. Igen kedves asszony. De a férj most Romániába költözik és az igei kedves asszonyt is magával viszi. A szivart már a bucsu pillanatában kaptam tőle, a pályaudvaron. Ő azt hitte, hogy egyszerű szivart nyújt át nekem, az asszony azonban és én, mi tudtuk, hogy ez több annál: ez kártérítés. Kártérítés a nőért, akit nem látok viszont többé. Ezért aztán igen drága szivar volt, na.

Tehát szivarozom. Mellettem kis asztalkán kekes lánggal ég a finomított alkohol, a melynek halvány lángja teát forral. A tea párája elhat ide hozzám, magamba lehellem, vidáman, gondtalan. És előttem még igen sok szivar van, mellettem még igen sok tea és mögöttem már igen sok asszony. Aki így lát, azt hinné, a soha eléggé nem magasztalható Epikurnak egyik korcs ivadéka jelent meg előtte.

. . . Pedig nem. És most sem lát olyannak, a minő vagyok és most sem lát azt, amit teszek.

. . . Mert virágos uton járok, vidáman, szökellőn. Homlokomba hull alá a hajam és hajamon szikrázva törik meg a nap. Járok a mezőn és virágokat szedek a kosaramba, a mely amúgy is színültig van virággal. Mohón habzsolom a napfényt, a levegőt, a virágok illatát, a melyektől megrészege dem. És ha ibolyát tépek, azt fogaim közé veszem, széjjel rágom, irgalmatlanul összeharapdálom és aztán mohón meg eszem. De ha szerelmeseket látok itt a réten, amint a pázsiton heverésznek, vagy egymás derekát átkarolva szembe jönnek velem, akkor kalapomat lengetem feléjük és amikor a köz elükbe érek, akkor lábuk elé ontom virágos kosaramat, hogy keresztül lépkedjenek a sok-sok virágon, ezen a puha szőnyegen és lábukat ne érintse a rög.

Már nagy ideje járok és nem tudom, mikor indultam el és nem tudom, honnan indultam el. Csermely partjára hogyha érek, hogy kipihenjem magamat, letelepedem. Köröttem gyöngyvirág nyillik, mérhetlenül sok gyöngyvirág és körém gyűlnek a vízben a halak, felütik fejüket és rám bámulnak, elcsudálkoznak. A tekintetük kissé buta, együgyű, de tele van jóakarattal. Érteni szeretnének, de nem lehet ám és ezért szánakoznak rajtam.

Ismerem a csudatévő füveket. Minden irt, amely behegeszti a sebeket és azokat, amelyek szenvedélyt gyujtanak. Furcsa füvek vannak . . . olyanok, amiből ha fiuval étettek, ti lányok, azok belétek szeretnek és olyanok, a mibe ha beleharaptok, ti fiuk, ha felszabadultok abból a varázsból, amely kétségbeejti a szülőiteket. A ti jó szülőiteket, ti rossz fiuk . . . Gyertek hát hozzám, mert olcsón adok mindent. Fiuknak egy garasért, lányoknak egy csókért. Oh, milyen szereket ismerék. És milyen csókokat kaptam már érettük . . . Es hogy szeretnék most végül néhány garast . . .

Mesélek.

*

Ismeritek a házasságtörő asszony históriáját?

Jézus Krisztus egyszer Jeruzsálembe érkezett. Nagyon mozgalmas volt a város, látszott, történni fog valami. Egyáltalán Jézus egyike volt kora legjobb ujságíróinak. Az egész Evangélium tanuságot tesz róla, hogy a Megváltó mindenütt jelen volt, ahol csak történt valami. Soha semmivel le nem maradt és egyedül vallásának tulajdonítható, hogy ennyi kiváló kvalitás ellenére sem tudott álláshoz jutni, mint riporter. De hát a körülmények olyanok voltak akkor Jeruzsálemben,

hogy a sajtó egészen a zsidók kezében volt. És mert az emberek nagyon ragaszkodnak a tradícióhoz, azért ez az állapot lényegileg mai napig se változott valami nagyon.

Szóval, Jézus Jeruzsálembe érkezett.

— Itt körülnézek, mondotta.

És körülnézett. És látott a piacon tömérdek fárizeust és egyéb ilyen bibliai népet, akik nagyban készülődének, hogy megköveznének egy asszonyt, akit rajtakaptak házasságtörésen.

Amikor Jézus látta, miről vagyon szó, a tömeg közibe lépett és messze halható, csengő hangon szólt:

— Megakarjátok kövezni ezt a szerencsétlen nőt? Cseiekedjete a lelkiismeretetek szerint, ámde az vesse rája az első követ, aki véték nélkül való közületek . . .

A mondás gyönyörűen hatott. Mindenkinek eszébe jutott, hogy vétkezett és ezért nem nyult az első kőhöz. Egyetlen ember volt csupán, aki mégis követ ragadott és az asszony felé dobta.

— Vakmerő ember, mondta feddőleg Krisztus, talán véték nélkül való vagy, hogy meg mered dobni ezt az asszonyt.

Az ember pedig haragosan felelt:

— Nem, mester. Nem vagyok véték nélkül való. Hanem én vagyok ennek az asszonynak a — férje.

*

Volt egyszer egy leány. Kedves, munkabíró, takaros. Valahonnan a vidékről szakadt fel ide a nagyvárosba, a hol rokonai viselték a gondját. Szegény volt a leány és mert szegény gyerekek csak a szegény rokon fogja pártját, azért feltétlenül pleonarmusnak tetszenék, ha a mondott rokonok vagyoni viszonyait illetőleg is szolgálnék felvilágosítással.

A rokoni család feje, a ki polgári állásra nézve szimpla kávéfőző volt a fővárosnak legjobb kávéjáról híres kávéházában, úgy gondolkodott, hogy a kis leánynyal is mesterseget kell tanultatni és ezért beadta egy varrodába, ahol a gyermek kitűnően megtanult varrni, szabni és miegymást, amit varrodában a leányok megtanulnak, anélkül, hogy megtanítanak rá őket.

Hogy a kávéfőző családfőnek előrelátása bölcs volt, azt a következő eset bizonyítja:

A kávéfőző egy nap ostobaságot művelt. Igazi kávé csinált, a melyet aztán a vendégek, a kik pótkávéhoz voltak

szokva, orrfintorítással küldtek vissza. A kávéház tulajdonosa erre megharagudott és kifakadt az alkalmazottja ellen:

— Az ilyenhez persze van esze, hanem hogy a villamos elé feküdjön, arra nincs.

A szimpla ember nagyon elkeseredett. Busan hazatért, de akkor már tudta mit kell tennie. Meg fogja menteni a becsületét. És a legközelebbi alkalommal, a mikor szabad napja volt, családjával együtt a robogó villamos elé feküdt. A száguldó kocsi egy pillanat alatt leszedte a hattagu családnak mindenik fejét. Még csak arra sem maradt ideje, hogy megszámlálja hány fejet metszett le tövérül. Ördögös ember volt a kocsivezető.

Miután a családapa így bebizonyította a kávé előtt, hogy neki mindenhez volt esze, a rokon leányka — Nelli — magára maradt és kezének munkájára volt utalva. Dolgozott is serényen. Kezében napestig meg nem állt a tű. A varrógépe egyre zakatolt, az ollója egyre csattogott és mert ügyes leányka volt, fenn is tudta tartani magát.

Mindenki szerette. Poéták is magasztalták és verseket irtak hozzá, de ezek a gyerekszerelmek mindig légiesek maradtak, mert ő szigorú nő volt, a ki nem engedett meg semmit a dalos fiuknak. De nem ám. Még csak egy csókot sem. Hogy miért? Nem tudom. Talán mert tulságosan éretnyes volt, de az is lehet, hogy azért, mert Nellinek akkorra már komoly udvarlója is akadt: egy bankhivatalnok, a kit a kis varróleány eddig már két kis babával lepett meg. Előbb egy ici-pici Nellivel, majd meg egy ici-pici kis bankhivatalnokkal.

Multak az évek és Nelli a tűnő esztendőök folyamán még tizszer apai örömeökben részesítette egyetlen komoly udvarlóját, a hivatalnokot.

Ekkor aztán csunya dolog történt: a hivatalnok egy nap cserben hagyta kedvesét, szakított vele.

A szerencsetlen leánynak torkát szorongatta a fájdalom. Szíve elfacsarodott. Szeme könybe lábbadt. A haját tépdeste. A bánat majd megőrijtette. Gyermekének szemeláttára a földre vetette magát és keservesen zokogott. Eddig vidám, kedves kis lakása most siralomházzá változott. És a szegény anyának szívében szomorú elhatározás érlelődött meg.

Elhatározta, hogy é l e t b e n m a r a d. Hiába jöttek hozzá legjobb ismerősei, hogy lebeszéljék erről a gyászos szándékáról, a tanácsok is süket fülekre találtak nála. De azért az ismerősök — és közöttük a házmesterné — még nem adtak fel minden reményt és biznak abban, hogy lebeszéljék szegénykét borzalmas szándékáról.

És még egy mesét mesét:

Azt, a melyet tudok a szép királykisasszonyról, a hetedhét országon híresről és aki kérője volt neki, arról a hatalmas maharadsáról.

Még nem is ismerték egymást és már is jegyesek voltak, mert születésükkor jegyezte el őket egymásnak a két ország, a melynek királyi családjából sarjadzottak.

A mikor pedig elérkezett a nap, hogy a fiatal maharadsa először meglátogassa a mátkáját, a herceg elgondolkodott:

— Hátha a golkondai hercegnő nem is szeret engem? És elhatározta, hogy próbára teszi a nőt.

Egyetlen bizonyos Ibrahim nevű szolga kíséretében hagyta el országát és utazott hét napon és hét éjszakán, miglen elérkezett a szomszéd birodalom határához. Ott a határon a maharadsa így szólt Ibrahimhoz:

— Cserélj velem ruhát. Ölts magadra bibort, én pedig szürke burnuszodba burkolózom. Te szerepelsz majd mint maharadsa és én pedig mint a te rabszolgád. És ha a golkondai hercegnő beléd szeret, akkor megtudom, hogy ő csak a királyfi szereti, de ha felém hajlik a szive, akkor biztos lehetek benne, hogy nem a trónomat kívánja, hanem a személyemet, mert hiszen mint rabszolga jelenek meg előtte, míg te királyi fényben.

Átöltözködének és lovat is cseréltek. Azután három napig utaztak, míg elértek a golkondai birodalom fővárosába. Ott egyik ünnepség a másikat követte és az ál-Ibrahim csak néha láthatta a hercegnőt. Ámde a hercegnőnek úgy is feltűnt a hatalmas, szálás férfi és egyszer, a mikor a palotában nagy volt a dorbézolás és rózsaszirmokat pergettek bele a gyöngyöző borba, bűbájos indiai éjszakán, a golkondai hercegkisasszony kiszökött a teremből. Ereiben pezsgett a vér, a szemei csillogtak, apró piciny fogaival pedig piros korall ajkát mardosta.

Az udvarra sietett, ott magához intette a szálás embert, az ál-Ibrahimot és a fülébe sugta:

— A fejem fáj. Sétálni akarok. A szent folyó felé. Kísérj.

És megindultak. A maharadsa azt hitte, elérkezett a vallomás pillanata. De még mielőtt egy szót szólhatott volna, két kar fonódott a nyakába, két szem nézett a szemébe és ajk tapadt ajkára.

A hercegnő suttogó hangon szólott:

— Szeretlek, rabszolga, mert erős vagy. Karod mint

az acél, a derekad mint a tölgy, a szemed mint a karbunkulus. Ne félj az uradtól: én se félek tőle. Az a hülye ígyis-úgyis elvesz engem nőül és így mi szerethetjük egymást. Szeress. Mondd, akarod.

Al-Ibrahim akarta. És a szive megtelt diadallal, de a folyónak partján, a hol szerették egymást, ott derékban kettétörték a virágok, a színes, buja indiai virágok.

Utóbb hazatértek. A Maharadzsza fel akarta fedni a titkot, de aztán meggondolta a dolgot: mily kiméletes dolog lenne megfosztani a hercegkisasszonyt attól az illuziótól, hogy lassan hömpölygő folyónak partján, myosotisok közepette, a szabad ég alatt nem azt szerette, akit akart: Ibrahimot, hanem azt, akit nem akart, a Maharadzsát.

És a jó Maharadzsza soha se fosztotta meg a golkondai leányt, a maga illuziójától. Hanem miután hazaértek a királyi palotába és elbucsuzott a leánytól, az istállóba ment és megfenyegette a maga lovát s az igazi Ibrahimét. Aztán pedig, amikor mindenki lepihent már a palotában és a lány is rózsaszínű asszonyi álmodt, akkor a Maharadzsza, az igazi, ráparancsolt Ibrahimra, az igazira:

— Lóra! Utazunk.

A határnál aztán megint ruhát cseréltek. És hogy unalmát elűzze, ruhaváltás közben, magyarázatképpen a Maharadzsza így szólt Ibrahimhoz:

— Nem vehetem el azt a lányt: erkölcstelen.

*

Ilyen meséket tudok. De nemcsak ezeket, hanem többet ennél. Majd azokat is elmondom. Most már azonban kályhámban elaludt a tűz, kihűlt a szobám és a tea se párolog. Hideg minden itt körültem. Csak odakinn maradt változatlan az idő, ott még most is esik, egyhanguan, kopogóan, siralmasan. Mintha örök időktől fogva esnék az eső. És mintha nem is akarna megszűnni esni, sohasem.

Én azonban virágos réten járok.

BUDAPEST.

Most még alszol . . . Rákos felől az égre
Az első napsugár ép most oson
S hogy feltüz ide, hozzám, a Gelléltre,
Be szép is vagy szerelmes városom!
Kendőzgeti arcod a fény, köd, hajnal . . .
S lesem, ajkad elsőt mikor nevet,
Mig bánatosan és halk sóhajjal
Említelek, mint egy szeszonynevet.

Igen . . . Ilyenek kell, hogy legyenek a lányok,
A nászi éjjelekből ébredők . . .
Szemedben égnek megoldott talányok
S alatta áruló finom redők.
A nász minden édes titkát kilested
S nevét nem tudnád adni semminek . . .
Amik így kendőzik vonagló tested,
Névtelen vágyak, szintelen színek . . .

. . . És leshelyemből, amig rád vigyázok
S tekintetem minden árnyat követ,
Most látom csak, hogy láthatatlan gigászok
Aranyból vertek rád egy nászövet . . .
Körülfon a Duna aranypikkelylyel
És benne a sziget smaragd gyanánt,
Mint egy öv, zöldes sárkányszemű fejjel,
Melyen ezüsttestű hidsor a pánt . . .

Az ég felitta az éji szürkéséget,
Magasra hágott már a napkerék.
Most látom, már más vágyak lángja éget,
Minőket eddig még nem ösmerék.

Egész város valaki jöttét várja,
 Öröm futja sugárutaid át
 S látom kigyulni — három karu fáklya —
 Bádogtornyával a Bazilikát.

S a többi templom is . . . Mind lángra kapnak
 A parlament, a vár, a házsorok
 S egyetlen egy lángcsókjától a napnak
 Egész tűz-utcasor ég, susterog.
 De túllobogja egy láng e verőfényt,
 Amely véresen izzik s nem apad . . .
 . . . S a végekről, boszorkányégetőként,
 Megindul rajjal a munkás csapat.

Te szunnyadsz még . . . Gondod ezért alig van,
 Hiszen megannyi önön gyermeked . . .
 De ők már mást hallnak a gyári sipban,
 Mely harci kürtként bűg s el nem reked.
 . . . S én érzem jöttét az Irás szavának
 — Alattuk a föld izzik, háborog —
 «Elvesztek, hogy a bűnök sokasodának,
 A kénköves tűzben két városok.»

S míg égbe nyúlva, karcsu gyárkémények
 Miként megannyi óriás ecset,
 Korombetűkkel írják fel az égnek
 Egy szörny nevét, ki ép most elesett,
 Órjas acélhúron gigász kap dalba
 — Egyik hidon egy gőzvonat fut át —
 S beléharsogja, bűgja a hajnalba
 Egy új vallás új evangéliumát . . .

Balla Ignác.

A társadalmi nő természetrajza.

Tisztelt hölgyeim és uraim! Önök között vannak sokan a kik felolvasást tartottak, még többen, a kik felolvasást meghallgattak — és tudják, hogy az egyetlen a mi ennél a dolognál kicsit nehéz, — az a téma megválasztása. — Legyen-e komoly, vagy legyen-e víg? A nőkről szóljon-e vagy a férfiokról. — S ha már ezt elhatározta az ember, — hogy komolyan boncolgassa-e a nőt, vagy tréfásan szidja-e a férfit? — A komoly felolvasáson unatkoznak a férfiak, a vigon pedig nem nevetnek.

Ezeket végiggondolva elhatároztam, hogy csevegek. — A csevegésnél ugyanis nem lehet tudni, hogy hol végződik az élcs és hol kezdődik a komolyság. — De hát mindenesetre víg címet szerettem volna választani, — olyat a min már otthon kezdenek mulatni az emberek. Ez a választásom azonban nagyon szomorúan sikerült. — Mert a mikor a felolvasásom címét nyomtatásban megláttam, — megrémülve kiáltottam fel! Hiszen ez megdöbbenően komoly! Még azt fogják hinni, hogy komoly tanulmányt írtam a nő lelki életéről.

Legyen hát ez az én következtetésem, — címem és felolvasásom között — az első vonás a nő természetrajzához, mert én csak csevegek komoly címem dacára és pedig csevegek a nőről, — dacára annak, hogy tudom, hogy a nőkérdés egyike a világ legcsépeltebb témáinak.

A ki ezt ugyanis mint témaforrást felfedezte, azt II. Kolombusként kellene ünnepelni, mert hiszen ha jól megszámlálnók a világ összes íróját és írónőjét, a kik a feminizmus földjén vetették meg irodalmi lábunkat, — úgy-e szám egy kisebb fajta földrész népessége mögött nem sokkal maradna el. — Irtunk a nőről, nők, férfiak vének és fiatalok vegyesen, megénekeltük mindenféle szerepben, jajkiáltásokat adtunk a szájába, jogokat követeltünk számára, védtük őket megtámadtuk őket, — szóval, a nőkérdésen ma már úgyszólván egy pont nincs, a mely még meg ne volna támadva, mint azon a lexikonbeli lovon, a melynek minden egyes porcikáján egy-egy betegséget demonstrálnak.

Hogy mégis ezt a témát választottam felolvasásom tárgyául, annak oka először is fentemlitett női következet-

lenségem azután meg, mert gondoltam: Mi még mindig elég szívesen önmagunkról s beszéljünk itt magunk között a társadalmi nőről, mondjuk el, hogy milyenek is vagyunk mi tulajdonképpen. S mondjuk el ezt őszintén leplezetlenül, a hogy mi már szottuk, igazságokat vágván az egymás fejéhez és a végén — remélem — megbocsátva az igazságokat.

Es tekintsünk el az itt megjelent férfiktól, a kiktől ha közbe-közbe valami rosszat találnék mondani, hiszen nem lehet a nőről beszélni, hogy az ember egy kis férfit be ne keverjen az ügybe, — úgy vigasztalja őket az a közmondás, hogy a jelenlévők kivételt képeznek, vagy a hogy az egy-szeri magyar-francia biztosította: Les présents tout toujours absents.

Tehát: A nő élete folyásában az én külön természet-rajzom szerint kilenc fontosabb időpontot különböztethetünk meg. Ezek:

1. A csecsemő.
2. A leányka.
3. A nagy leány.
4. A tulérett leány.
5. A menyasszony.
6. A fiatal asszony.
7. Az anya.
8. A nő negyven év körül.
9. Az öregasszony.

A csecsemő.

Azt hiszem, hogy a férfiak szerint a nőnek ez az állapota a legiökéletesebb. Mert ekkor tulajdonságaiban az ugyan-olyankorú férfiakhoz a leghasonlóbb. Jellemében sem különbözik tőlük. Az életmódja, a kedvtelése, az életcélja mind ugyanazok. Nőhöz vonzódik mint a férfi s csak későbbi következetlenségére vall, hogy ezt az izlését majdan megváltoztatja, míg a férfi örökre megtartja ezt a tulajdonságát. — Nem hiú és nem affektált, ha kövér is, nem bánja, sőt nyugodtan tovább hizik és nem akar fogyókúrát tartani, — sőt a szépségével nem is törődik. Egy tulajdonsága van a mi a későbbi nőre vall, hogy a korát eltagadja. Legalább is jnem vall.be a Próbálják csak megkérdezni.

A leányka.

Már a későbbi nő bélyegét viseli magán. Már kissé hius a fiuk intézményét már ismeri. A hiusága nagyon ébredszik, például a hajára már nagyon ügyel, — sőt némelyiknek már a manikúrról is van tudomása. Azért hanyagolja el most körmeit, majd elvégzi azt a manikűr tíz év múlva, most pihenhetnek a tintafoltok az ujjakon s a majdan rózsás körmök alatt félgyszót visel. — Ha csinos, nem igen tanul, irigylit a mamát, a ki bálba megy és nagy érdeklődéssel tanulmányozza, — mint lesz a mama vöröses nyakából hófehér hattyunyak, hála a rizspor áldásdús intézményének. — Szóval, korán megnyitakozik leendő pályaválasztása. Ha még hozzátesszük, hogy a babával játszik, de azért szívesen verekszik a bátyjával, sőt annak a barátaival is, — úgy azt hiszem befejezhetem a leányka leírását. Szóval, élvezi a női jogokat, de azért osztozik a férfiakéban, a mely tulajdonságára élete folyamán gyakran és szívesen tér vissza.

A nagy leány.

Ez a kor 16 évnél kezdődik és 20-ig tart. Itt tehát már évszámok is szerepelnek. A leány már évek óta epedve várja a tizenhat tizenhét éves születése napját, a mikor nagy leány lesz és annyira örül, hogy már elérte, hogy már néhány évig nem is hagyja el. A jövőnek él, de megtartja a jelent. A jövő képe csak homályos sejtelemként lebeg előtte, de azért minden cselekedete már ennek szól. A férfiakat megveti, mert így hallotta a mamától, de azért egybe mindig szerelmes. Azt a szeretet, a mit a többiek megspórol, erre az egyre pazarolja. Nehogy azt higgyük azonban, hogy ez az egy szerelme egyhangú. A világért sem. Mert ez az egy időszakonként változik. Van egy tennis ideálja, egy korcsolya ideálja, — egy bál, egy nyári — ez a legrövidebb életű, mert csak addig tart, míg futja a pénz a nyaralásra. Ezek az úgynevezett fő-ideálok, — ezek azután föloszlanak al-ideálokra, a kikre az élet különböző folyamataiban nagy szüksége van.

Hogy a jelleméről is szóljak, a nagy leánynak jellem e nincs. A világért sem mondanám azért, hogy jellemtelen. Csak nem törődik vele. Átalussza a leány ezt a korát. Éjjel táncol, nappal alszik s e közben angol-francia órákat vesz, — eszik és ábrándozik. A jövőre csak annyiban gondol, hogy naplót vezet, akközben nem gondolkozik és észre se veszi mint lesz belőle.

(Folytatjuk.)

Cenzura.

— Lapszerkesztés a jövőben. —

A koalíciós sajtó riasztó híreket közöl a sajtószabadság felüggesztéséről. Az éjjeli ügyész ur kijátszására ajánlom a következő mintákat:

— Mindnyájunkat érdekelhet, hogy a Zoltán-féle csukamájolaj, mely iztelen és szagtan, egyike a legjobb vértisztítószernek, aki fűzfán fűtyülő rézangyala van ennek a törvénytelen kormányznak. A biángok szípolozzák a nemzetet és elfojtják a szabad sajtót. Sebaj: Nem engedünk, — családunknak más vértisztító szert, mint a hírneves Zoltán-féle csukamájolajt.

— Két magyar dal jelent meg most a Bárd-cég kiadásában. Mind a kettő szívhez szóló szép dal és úgy énekszólamokra, mint zongorára is alkalmas. A két dal pedig, megírjuk itt, hátha nem olvassa végig az ügyész ezt a hirt, nos a két dal a Szózat és a Kossuth-nóta. Énekelni kell magyarok, hadd zugjon tőle a németnek a feje. Mindakettő megrendelhető a kiadónál. Postán bérmentes szétküldéssel ára 3 korona.

— Verekedés a Ferencvárosban. Két nap-számos ma este egy ferencvárosi vendéglőben összekülönbözött. Az egyik nézete az volt, hogy: Le az abszolutizmussal. A másik azt kiabálta, hogy: Hazaáruló, aki ilyen kormányt szolgál. Mindegyik a maga nézetét védte. A jelenlévők igazat adtak mindkettőnek, de békét nem tudtak teremteni. Vére is rendőrt hívtak, ki a két embert bekísérte. A rendőrségen aztán kibékültek és megegyeztek abban, hogy tényleg hazaáruló, aki olyan kormányt szolgál és hogy az abszolutizmus is elítélendő dolog.

— Válság Grönlandban. A grönlandi eszkimók között, mint Pétervárról jelentik, kitört a lázadás. Az új kormányzó ugyanis igen erőszakos rendelkezéseket léptetett életbe. Azt akarta, hogy az eszkimók csak neki fogjanak fókát és minden eszkimó csónakjáról ráíratta: »Az én csónakom«, amit az eszkimók élénken helytelenítettek. A grönlandi lappokat újabban gyakran elkobozzák, ami jogtalanság. Mindez azt eredményezte, hogy most a grönlandi nép azt követeli, miszerint ők önállóan akarnak fókát halászni és nem mutyiba a kormányzóval. A kormányzó persze nem enged. Van sok grönlandi, aki nem törődik a dologgal, hanem a gunyhójában elbujva várja a dolgok folyását és halzsírt iszik, mint eddig. Ezek persze nem jó grönlandi hazafiak. A többiek népgyűléseket akarnak tartani, de — a nagy hideg miatt a legtöbb népgyűlés elmarad.

Bogáncs.

Az ember és munkája.

— Az európai szokások és a kereszténység Japánban, korántsem a közelmúltban tört magának utat. A tizenhatodik és tizenhetedik században az európai kereskedők és a hittérítők — ezek az előfutárjai a gyarmatok civilizálásának, akiket csakhamar követni szokott maga az európai civilizáció rabló és pusztító hadsereg képében — már begyökereztek Japánban és egy későbbi erős nemzeti reakció okozta, hogy a múlt század közepéig a felkelő nap birodalma elzárkózott minden európai befolyás elől. Nagaoka japáni tudós francia nyelven megírta ezeknek a XVI. és XVII. századbeli vonatkozásoknak a történetét Japán és Európa között. Jezsuiták, még pedig portugál jezsuiták voltak a legelső fehérek a japáni sárgák közt, Nagaoka így beszél a páterek szerepléséről az ő hazájában:

A nemes urak csak azzal törődtek, hogy megnagyobbitsák a birtokaikat, a harcos lovagok pedig, hogy szerezzenek egyet a szolgálataikkal. A nép és a paraszt szenvedett a súlyos adók elviselhetetlen nyomása alatt és hiába törekedett megszabadulni végtelen nyomorúságából. A nemeseknek és lovagoknak, akik csak harcról, győzelemről álmodoztak, szükségük volt valami hitre a paraszt számára, amely megtartsa elnyomottságában, a parasztnak pedig szüksége volt rá, hogy vigasztalódjék szomorú élete fölött. Ez volt ebben az időben a főoka a budhizmus és különösen a kereszténység elterjedésének, a jezsuita papok sokkal tanultabbak lévén a budhista boncoknál. A földbirtokos nemesek protekcióját, ezenkívül a jezsuiták különösen annak köszönhették, hogy kereskedelmi összeköttetéseket teremtettek a számukra Portugáliával.

Igy ír a japáni tudós a hazája történetéről. És amikor a győzelmes Japán dicsőségeért rajongunk, nem szabad megfélekezünk az éremnek erről az oldaláról. A feudális érzés még ma is benn van a vérben minden japáninak, sőt e nélkül a feudális rajongás nélkül nem is lehettek volna az a csodálatos harcos nép, amilyennek mutatkozott. De ez a modernebb formában ma is fennálló gazdasági feudalizmus okozza, hogy Japánban hihetetlenül nagy a nyomor és ijesz-

tően sok a szegény ember. És érdekes, hogy a szocializmus, alig néhány évtizeddel Európában való megszületése után, már Japánban is elterjedt és ma hatalmas, erős párt. A mikádó is aggódik miatta és komolyan foglalkozik a gondolattal, hogy a keresztény vallást teszi pogány birodalma állami vallásává.

— Kevéssé ismerik nálunk angol publicistáknak és politikusoknak egy kívánságát, amelyet ők »decimal point«-nak hívnak és amit mi a b é k e b u d g e t j é n e k nevezhetnénk. A hadi budget, ugyebár, mindenki előtt ismerős? A hatalmak átlag egy milliárd koronát költenek rá. Már pedig a béke sokkal áldásosabb és szükségesebb a háborúnál, érdemes volna tehát a hadi budgetnek legalább egy tizedét ráköltetni. Ha már most, minden ország átlag tíz milliót adna ki a világbékét szolgáló célokra, kongresszusokra, nemzetközi bíróságokra, a nép felvilágosítására, nemzetek barátságos érintkezésére, de hamar megszűnne a háború! Miután pedig a háborút mindig pénzért viselik, illő, hogy viszont ebből a pénzből valami a béke javára jusson.

— Aminap közzétették Németországban a s z i n h á z i s z e r z ő k s t a t i s z t i k á j á t. A legérdekesebb benne, hogy az elmúlt évben legtöbbször klasszikus szerzőt adtak a német színpadokon; a modernnek csak utánuk következnek, Schillert 2210-szer, Shakespearet 764-szer, Goethét 517-szer, Anzengrubert 320-szor, Grillparzert 310-szer, Lessinget 244-szer, Mollièret 184-szer, Kleistet 167-szer adták, A modernnek közül Schönthan 819, Sudermann 647, Fulda 450, Ibsen 414, Dreyer 327, Halbe 237, Sardou 226, Heijermans 187, Wilde 186, Mirbeau 180, Björnson 171, Tolstoj 24 előadást ért. A legnagyobb sikerei voltak: Meyer Förster Diákélete 380 előadással és Mirbeau Rossz pásztor-a 133 estével.

— A berlini orvosi egyesületben valaki felvetette a kérdést: ülve, vagy állva kell-e az írásmunkát végezni? Hosszu vita után végre erre a megállapodásra jutottak: Föltétlenül egészségesebb állva dolgozni és az ember könnyebben is koncentrálja így a figyelmét, de — néhány perc múlva már elfárad és kénytelen leülni. Tehát: okosabb mindjárt ülve kezdeni a munkát.

Iványi-Grünwald Béla kiállítása.

Az utóbbi időben sűrűn ismétlődnek Budapesten a kollektív kiállítások, ami talán elfogadhatóan bizonyítja, hogy a művészet szeretete, amelynek hiánya fölött sokáig és olyan sokan siránkoztak, végre-valahára nálunk is felüti immár a fejét. Nem mondjuk ezért, hogy a művészet szeretete általános és népszerű, miként volt a régi Athénban, aminthogy azt sem mondjuk, hogy hibásan tettek azok, akik lamentálásukkal ezt a szunyadó szeretetet valamiképpen életre ébresztették. Tehát sem dicséret, sem gáncs. Egyszerűen konstatálás, amelyet az váltott ki, hogy az utóbbi időben jeles festőink egymásután kollektív-társulatot rendeztek, amelyek nemcsak közönségre találtak, hanem sőt vásárlókra és tegyük hozzá — utánzókra.

Az utánzás is persze nem vonatkozik személyekre és különösen olyankor nem, amikor a kiállító Grünwald Béla. Azaz dehogy is Grünwald. Iványi Béla. Grünwaldból Iványi lett, de azért örömmel kell előrebocsátanunk, hogy mint Iványi is Grünwald. Ami dicsőséget szerzett a régi névnek, konzerválni, öregbiteni fogják azok a munkák, amelyeket már az új név szignumával lát el a kitűnő festő. Az új név hamarosan népszerű lesz és miként a régi szerepelni fog, valahányszor legjobb festőink nevét emlegetik . . .

Iványi Béla javamodernjeink közé tartozik. Azok közé, akik részt vettek az új pikturáért folyt harcban. Végig járta ő is az igazi művészeknek azt a göröngyös, nehéz útját, mely a meg nem érettségből vitt el a megbecsülésbe. Ennek a hosszú, keserves vándorutnak dokumentumait is mutatja be most, amikor összegyűjtötte képeit és kollektív-tárlaton állítja azok elé, akik őszinte érdeklődéssel vannak a piktura iránt.

Iványi a francia naturalizmusból, a verőfényben festő objektivisták közül indult ki és elérkezett a tiszta színesítésbe. Bátor ebben is, abban is. Ám amíg ott lankadt kissé és erőtlén, addig itt egyszerre töprengővé válik. Néhol az erőtlenséget keménységgel váltja fel. Különösen az árnyékai kemények. Mintha megijedne az átmenetek hajszoalásával együttjáró puhaságtól, ezért tartózkodik még a foltok föloldásától is. Gyönyörködik a harmóniákban és egymás

mellé fogja a tündöklő foltokat. Rajzbeli gerincüket azonban nem érezheti mintha ezt a gerincet ő maga sem érezte volna.

Iványi Béla a látásban csupa impresszionizmus, a kifejezésben azonban merőben spekuláció. Érdekes ellentét, amelybe a közvetlenség is akárhányszor belevész. Ámde van egész sor olyan képe, amelyen a munka és a spekuláció összetettségén és komplexíválásán diadalmaskodik az impresszió. Ő a színek szimfonikusai közül való képein meglátszik a pittoreszken érzett öröm.

Gyönyörködik a verőfény szininformálásában, de akárhányszor megfélemedezik a verőfénynek tónusalkotó munkájáról. Ezért hatnak aztán ezek a képei keményen. A nagy felületek, a hátterek, akárhányszor még az összetett részletek is a maguk föloldatlanságával nagy súlyjal nehezednek rá vásznaira.

Am ezek a vásznak azért mégis az erő festőiességnek, a színekben való örömnak, a nagy foltok harmoniájának, elevenességük izgalmasságának szépségével megkapóan hatnak. Tájképein a természet tartalmas, a képe egységes és ez az egységesség különösen a hangulat beszédességében nyilvánul. A valóroket a gyakran testi formában jelentkező árnyékok zavarják.

Iványi Béla abszolút festő, akinek azonban mégis mindig van elbeszélni valója. Festve mesél hangulatokról, képsépségekről, sőt irodalmi témákról is. Így mesél a „Bércek közt“, a „Három királyok“, a „Tavaszi kirándulás“, a „Széna boglyák“, a „Fehér szoba“ című képein. Ezen az utóbbin a tónusokkal is megbirkózik, érezteti a verőfénynek játékát a felületekkel és körvonalakokkal. Paszteljei is a java képei közül valók.

Iványi-Grünwald Béla kiállítása annak, aki a képben festőiséget és nem sablonos képhatást keres, sok gyönyörűséggel szolgál.

Szinjáték.

B é c s, február végén.

X PRÉMIER A BURGSHINÁZBAN. Régen volt olyan mozgalmas szezonja a bécsi Burgshináznak, mint az idei. Premier egyre-másra, mintha ez a ház nem is régi tradícióknak volna hajloka hanem fészke új erőpróbáknak és a legmodernebb törekvéseknek. Három héttel ezelőtt volt a »B ű n ö s ö k« bemutatója, néhány nap előtt Prévostnak új darabját játszották, »A g y e n g é b b i k n e m«-et, most pedig egy olasz írónak, T r a v e s t i-nek a »N á s z ú t« című vígjátékára készül a Franzensringi régi színház.

Gianino Travestinek, aki ma Olaszország legnépszerűbb drámaírója, ez lesz az első darabja, mely hazájának határain túl kerül színre. És mert ez az olasz író, különösen nálunk még meglehetősen ismeretlen, azért talán nem lesz érdektelen, ha furcsa és különös élettörténetének elmondásával, bemutatjuk a magyar közönségnek.

Travesti életpályája nem tartozik a közönségesek közé. Duszgazdag családnak volt a gyermeke. Atyjának vagyonát tizenhat millió lírára becsülték és az öreg Travesti földbirtokairól, mint mintagazdaságokról beszéltek Olaszország-szerte. Az öregnek két gyermeke volt, egy fiú, a szóbanforgó Gianino és egy leánya, aki T i t t o n i volt olasz külügy-miniszter fiának lett a felesége. A fiú, Gianino, kétségbeejtette az atyját, mert nem értett egyébhez, mint csak minden művészetek legnehezebbikéhez: hogyan kell pénzt költeni. Ezt a művészetet azonban olyan pompásan elsajátította, hogy az öreg Travesti alig győzte fizetni fiának adósságait. Rövid idő alatt Gianino örült tékozlása az agrárius papának két millió líráját emésztette fel.

A fiatal ember szórta a pénzt és közben egyért lelkesedett, a bűvészmesterség trükkjeiért. Egészen sajátosságos szenvedélyévé vált a buvészkedés, amelyben utóbb bámulatos tőkélyre tett szert. Gondolkodott, spekulált, mindig új dolgokon törte a fejét és páratlan ügyessége meg ötletei révén kedvence volt az előkelő római szalonoknak.

Amikor az öreg Travesti megelégtelt fiának ilyen való dicsőségét, gondolt egyet. Egyik nagy földbirtokát átruházta a fiára, még pedig azzal a kikötéssel, hogy az már most

gazdálkodjon ott maga és keresse meg a kenyerét. Gianino örömmel fogadta az ajánlatot és mint bűvész olyan jól gazdálkodott a földjén, hogy aránylag rövid idő alatt a szántókat ellepte a dudva, a kerteket a gaz. A dáridónak nem volt se vége, se hossza, mignem eluszott az egész birtok. Az apa erre levette fiáról a kezét, nem adott neki több pénzt és ezentúl Gianino szembeszállt a keserű kényszerrel, hogy maga keresse meg a kenyerét.

Meg is próbálta, — mint bűvész. Miért ne válhasson kenyérkeresetévé az, amivel eddig mulattatott. Kísérlete bevált. Előadásait folytonos ötletekkel fűszerezte, amelyek kacagtatták a közönséget és lassanként szálló igékké váltak. Akadt valaki, aki figyelmeztette a fiatal Travestit, hogy ötleteit közprédává válni hagyja. Rögzítse meg azokat papíroson, akár novellák, akár vigjátékok keretében. A bűvész megfogadta a tanácsot, és miután volt már tékozló fiú, tönkrement földbirtokos, ünnepelt svarckünstler, szerencsét próbált, mint író. Káprázatos sikerrel. Ha furcsa ötletei megneveltették a publikumot, amikor a brettliről hangzottak el, fokozottabb volt még a hatásuk, amikor elsőrangú színpadokon, elsőrangú színészek szegődtek ezeknek az ötleteknek tolmácsolóivá.

A »N á s z ú t«, amelyre most készül a Burgszínház, úgy mondják, az olasz írónak egyik legjobb alkotása, amelylyel hazájában rengeteg sikert aratott. A színház is sikert vár az érdekes darabtól, amelyben komoly részek váltakoznak a leggroteszkebb jelenetektől. A darab egyetlen szerepe okoz csak aggodalmakat az igazgatóságnak. Ez a szerep egy félkegyelmű fiué és az igazgatóság attól tart, hogy ennek megjelenése a színen rendkívül kinosan hat majd a közönségre.

Indokolt volt-e az aggodalom, majd elvállik a jövő héten, a bemutatón.

I g.

X Magyar szerzők darabját mutatta be az Operaház, és ha a bemutató kapcsán nem is emlékezhetünk meg egetverő diadalról, el kell ismernünk, hogy a »N a g y i d a i c i g á n y o k« igen becsületes munka, melyet a közönség elég melegen fogadott, mint egy fiatal zeneszerzőnk tehetségének egyik első nyilvánulását. Az opera szerzői, V á r a d i Sándor a szövegíró és R é k a i Nándor a zeneszerző, Arany János humoros époszának alakjait és gesztáit választották művük сюжетjévé, amivel aztán a kételtőség eredő hibájába esett. Ez

pedig szöveg és zenére egyformán ránehezedik. A szerzők a tragédia palástját borítják egy kicsinyes komédiára és ezt is tökéletlenül, mert a sőtét redők mögül minduntalan kikacag a tarka bohócruha. Egyebekben az ügyesen verselt, romantikus szöveg meglehetősen mellékes. Rékai zenéje azonban igen értékes és előkelő. Hogy nincsen meg a közvetlen zenei hatása, annak részint a szöveg az oka, részint a zene, amely teljesen szimfónikus és teljesen wagneres. E két tulajdonság összeegyeztetése a legnehezebb problémák egyike. A közönség különben is beleunt a motívumokat szövegező orkeszter zenébe, melyet szavaló énekhangok kísérnek. Egészben véve azonban az opera mégis szép sikert aratott. A közönség nagy figyelemmel hallgatta a Rékai Nándor zenéjét, mely különösen mint kísérlet, érdekes és rendkívül biztató. Az operát elsőrangú szereposztásban mutatták be. A női főszerepet Csillát Kacér Margit énekelte, aki mindig példát mutat lelkesedésével, valahányszor magyar darab sikerét kell szolgálnia. Érdekes volt aztán még Kramer Teréz és Takáts Mihály alakítása. A kisebb szerepekben Várdi Margit, Gábor József és Kornai arattak tapsot. A darabot Alszeghy Kálmán rendezte aprólékos gondnal. Kerner István erővel, lelkesedéssel dirigálta végig a bemutató előadást.

X A francia képviselőház elhatározta, hogy négy népszínházat alapít Párisban, ezek közül hármat a külvárosokban. A színházak költségeit állami sorsjáték útján szerzik meg. Az új népszínházak állandó szubvenciót fognak kapni az államtól, éppen úgy, mint a hasonló célú vidéki színházvállalkozások. Eddig csak az előkelő világ színházait: a Théâtre Français-t, a nagy operát, a vig operát és az Odéon-színházat szubvencionálta a francia kormány, mely most az új népszínházak felállításával és segélyezésével régi, szép és nemes tervet valósít meg: alkalmat ad a francia munkáštársadalomnak, hogy olcsó pénzért jó színházi előadásokhoz jusson.

X Van a mi fővárosi színházaink között egy, amelye tudja a jó isten kicsoda, vagy micsoda a Hamupipőke sze-

repére kárhoztatott: A Magyar színház. Mostohán bának vele a lapok és míg szívesen szerződnek szolgálatába a többi színháznak, reklámot csinálnak azoknak, közönséget toborznak, a publikum között anekdotákat terjesztenek a favorizált műintézeteikről, ezt az egyet elhanyagolják, bizonyára ők maguk tudják legkevésbé, hogy miért. Talán azért, mert ez a kedves operett színház nem szolgál primadonna-harcokkal, nem keresi trükkök segítségével az olcsó hatásokat, hanem egyenesen és becsületesen halad a maga útján, szolgálván a kélturát, a művészetet és azt a harmadik célt, hogy magyarosítson kissé azon a jargonnal, németiséggel szaturált vidéken, ahol az intim kis színház épülete áll. A sajtó megrövidíti ennek a műintézetnek kommunikéit, nem is rossz akaratból, inkább véletlenül és öntudatlanul. Ami azonban nem jelenti még azt, hogy a maga erőivel, a maga ambíciójával ez a színház nem tudna publikumot hódítani magának és ne tudná kihasítani azt a mesgyét, mely végre is a népszerűség felé vezet. Példa minderre a Koldus gróf, ez az érzékeny, amellet igazi vis comicával bíró operett, amely immár az ötvenedik előadása felé közeleg, bizonyosságot adva nemcsak a színház művészi személyzetének kitünőségéről, hanem arról is, hogy a Magyar színház kitartó munkája révén mégis derekasan megállja a helyét és győzni fog azokon, akiknek a szemében szállka, hogy ez a színház-Hamupipőke él és virágzik. Hamupipőke végre is diadalt fog aratni . . . Az életben csakugy, mint a mesében . . . És a színház világa oly közel áll a mesékéhez . . .

Felelős szerkesztő: Lóránt Dezső.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Akácfa-utca 63.

Kiadja a „Jövendő” kiadóhivatala.

Telefon: 87—34. szám.

A Jövendő előfizetési ára:

negyedévre	3 korona,
félévre	6 „

A Jövendő bekötési táblái

valamint az első és második évfolyam egyes számai füzetekben és bekötve kiadóhivatalunkban kaphatók.

Közgazdaság.

A Valuta bank részvénytársaság ma tartotta báró tornyai Schosberger Lajos elnöklésével alakuló közgyűlését a részvényesek rendkívüli érdeklődése mellett. Az elnök konstataálta, hogy az egymillióval tervbe vett alaptőkét mintegy 500.000 koronával tuljegyzték; minthogy azonban az alapító tervezet csak egymillióról szól, a jegyzéseket aránylagosan redukálni kellett. Az alapszabályok megállapítása után az igazgatóságba bevásztották a következőket: báró tornyai Schosberger Lajos, Boschán Jakab, Brachfeld Sándor, ifj. Braun Ignác, Frey Ferenc, Goldstein Bernát, Herczeg Ede, Ibrányi és varjai Ibrányi Mihály, Litzmann Ignác, Ponger Bernát és Weisz Miksa. A felügyelő bizottság tagjai lettek: Eggenhoffer József, Bárkány Armin, dr. Gara Zoltán, Garai Mór, Huszár Béla, Spitzer Miksa. A bank már a jövő hónap közepén megkezdí működését. A közgyűlés után megtartott igazgatósági ülésen elnöknek báró tornyai Schosberger Lajost, alelnököknek Boschán Jakabot és Ferencet, ügyvezető igazatónak Róna Arnoldot, helyettes igazgatónak Kaufmann Hermant választották.

A Vakok Budapesti Orsz. Kir. Nevelő- és Tanintézetének igazgatóságától.

Ad 142/1906. sz.

Pályázat.

A vakok budapesti orsz. kir. nevelő- és tanintézetének igazgatósága nyolc országos, egy izraelita országos és egy kincstári alapítványra pályázatot hirdet. Pályázhatnak oly nyolc éven felüli és tíz éven aluli korban levő vak gyermekek, a kik a vakságon kívül más testi, vagy szellemi fogyatkozásban nem szenvednek. Továbbá oly gyermekek, a kik már az iskolai oktatás első, vagy második évében vesztették el látóképességüket; nemkülönben az olyanok is, a kik a tanítás későbbi éveiben vakultak meg s a 14. életévet be nem töltötték.

A felvétel iránti szabályszerűen bélyegelt kérvényekhez a következő mellékletek csatolandók: a) születési bizonyítvány, b) a gyermek látáshiányát igazoló orvosi bizonyítvány, c) himlőoltási bizonyítvány, d) hatósági kimutatás a családi és vagyoni állapotról.

A b) és d) alatti csatolmány számára csakis az igazgatóság által díjtalanul megküldött nyomtatvány-ürlapok használhatók. A kérvények a nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumhoz címezve folyó évi márc. hó 15-éig az intézet igazgatóságánál (VII., István-ut 95. sz.) nyújtandók be. Megjegyezvén, hogy a kincstári alapítványt kizárólag a m. kir. kincstári tisztviselők vagy szolgák világtalan gyermekei nyerhetik el.

Budapesten, 1906. évi február havában.

H o r o d e k K á r o l y igazgató.

HAZAI BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Alaptőke
15,000.000 kor.

BUDAPEST, V.,
Sürgőnycim:

Biztos tőkebefektetés és a Pesti Hazai Első Takarékpénztár-

A vevőnek a rendkívül előnyös, nyereményhúzásokon való játék csak a vételár **kamataiba** kerül, mert a **legkisebb** nyeremény és a törlesztéses húzásnál sorsolt nyereménykötvényért járó nyereményszelvény ártolymértéke **jóval több**, mint a sorsjegyek **mai ára**.

Minden egyes nyereménykötvény, illetve a kötvény kisorsolása esetén az arra kiadandó nyereményszelvény **az összes nyereményhúzásokon végig** — tehát 70 éven át — játszik, e szerint **többször is sorsolható nyereménnyel**.

A nyereménykötvényeknek biztosítékát az államnak, városoknak és községeknek nyújtott kölcsönök képezik és a törlesztések, valamint a **nyeremények pontos kifizetéseért a Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesület** összes vagyonával külön is kezelsz. Ezeket a nyereménykötvényeket **adjuk**.

a) **készpénzfizetésre** a mindenkori **pontos napi árfő-**

Az első ciklusban évenként káromszor június 5, október 5, február 5

300.000, 600.000, 300.000 koronás főnyeremények
40.000 és 20.000, 50.000 és 20.000, 40.000 és 20.000 koronás
melléknyeremények kerülnek sorsolásra.

Megrendelési-jegy:

a) Készpénzfizetésre:

Hazai Bank Részvénytársaság Nádor-utcai fiókja. Bpest.
V., Nádor-u. 18. Sziveskedjenek részemre a napi árfő-
lyamon számítva készpénzfizetés ellen _____ darab
Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesületi nyeremény-
kötvényt küldeni. Mai postával küldök önöknek foglalt
darabonként 20 koronát azaz összesen _____ ko-
ronát, míg a hátralékos összeget sziveskedjenek
utánvétellel beszélni.

folyószámlán hitelezni,

Kelt _____

A megrendelő neve: _____

(olvasható aláírás)

Pontos lakáscíme: _____

NÁDOR-UTCZAI FIÓKJA

Telefonszám: 86—01.

NADOR-UTCZA 18.

Nádorutcai Hazabank.

Tartalék

2,225.000 kor.

legolcsóbb sorsjegyek

Egyesület új nyereménykötvényei.

lyamon darabonként 20 korona foglalót kikötve. A sorsjegyekre kívá-
natra igen jutányos feltételek mellett megfelelő előleget
nyújtunk.

b) 1883. XXXI. t.-c. értelmében kiállított részlet-
ivekre

18 havi 10 koronás, vagy 32 havi 6 koronás részletre.

1906. március hó 15-ig beérkező rendeléseknél intézetünk ezeken
az áron árfolyamemelkedés esetén sem változtat.

Már az első részletnek postautalványon való beküldése
után megküldjük a sorsjegyek sorozatát és számát tartalmazó törvénye-
sen kiállított részletivet, melynek alapján a vevő azonnal megszerzi
a kizárólagos játékjogot.

Egy évi nyeremények 1,571.000 kor. Minden egyes sorsjegy
összege: okvetlenül kísorsóltatik.

A nyeremények főösszege:

32,221.300 kor.

a törlesztési huzások főösszege:

36.938.750 kor.

mind az öt ciklusban.

Megrendelési-jegy:

b) Részletlivre:

Hazai Bank Részvénytársaság Nádor-utcai fiókja, Bpest,
V. Nádor-n. 18. Megrendelek önöknél a prospektusukban
foglalt feltételek szerint az 1883: XXXI. t.-cz. értelmében
kiállítandó részletlivre _____ darab Pesti Hazai Első
Takarékpénztár Egyesületi nyereménykötvényt. A vétel-
árat darabonként _____ koronás _____ havi részletben
fogom törleszteni. Az első részletet összesen _____
kor. ma postautalványon küldtem címükre.

Kelt _____

A megrendelő neve: _____

(olvasható aláírás)

Pontos lakáscíme: _____

15-20 éves hölgyeknek I

A SZÉPSÉG TITKA.

Vigyázzon jól, mert itt a tél!

Eredeti levelek hiteles másolata:

Egy berlini varieté primadonnájától jött a következő levél (németből fordítva): Tisztelt gyógyszerész úr! Egy kóristanő, ezelőtt Budapesten működött, feltűnt közöttünk gyönyörű és fiatal arcával, bár tudtuk véletlenségből, hogy túl van a 40 éven. Egy alkalommal, mikor nem volt otthon, átkutattuk a tükör asztalát és láttunk egy tégely száraz crémet, melyre az volt felírva, hogy **Diana-Créme**. Ugyanott láttuk a **Diana-Pudert** és a mozdóban a **Diana-Szappant**. A szekrényben volt egy üveg **Diana-Parfüm**. Nagyon természetes, hogy a crémet leirtuk és ezeket mindjárt meghozattuk. Dicsérni nem akarom, mert eléggé dicsérni nem lehet. Annyit azonban írhatok önnek, hogy a színháznál még az öltöztetőnők is Diana-szépítőszereket hoznak és a budapesti kardalosnő, kitől ellestük a szépsége titkát, megpukkad az irigységtől. Most kérek ismét 3-3 adagot. Nagyon jól tenné, ha egy itteni gyógyszerértárnak raktárt adna belőle, mert akkor sokkal többen vehetnék.

Egy kalocsai diplomásnő írja: Oly csunya, szeplős volt a kezem és arcom, hogy igen szégyeltem rendes társaság közé menni. Kétheti használata a Diana-crémnek és Diana-szappannak teljesen elmulasztotta.

Egy tégely **DIANA-ORÉM** (éjjel használható zsiros krém) 75 krajcár, **DIANA-SZAPPAN** 75 kr., **DIANA-PARFUM** (originális nagy üveg) 5 K. **DIANA-PUDER** 3 színben (szarvas bőrrel) 75 kr., egy tégely **DIANA-PIROSÍTÓ** 5 korona. Egy üveg **DIANA-HAJSZESZ** 4 korona.

Központi főraktár, honnan a szállítás naponta titoktartás mellett történik utánvétellel:

Erényi Béla Diana-gyógyszertára

Budapest, Károly-körút 5. sz.

Egy francia grófné levele (franciából fordítva): Megkaptuk a **Diana-parfümöt**, mely meglepett mindenkit. Az a pikáns, vonzó illat és az a csodaszép kiállítása az üvegnek arra indított bennünket, hogy most 20 üveggel utána rendeljek belőle. A férfiak is azt állítják, hogy a Diana-Parfüm illata hevíti a vért és izgatja a kedélyeket.

Egy bécsi szép asszony írja (németből fordítva): Kérek egy **Diana-pirosítót**, amit küldött olyan természetes pirosságot idézett elő arcunkon, hogy most mindenkinek tovább ajánljuk.

Egy szegedi leány így ír: Oly csunya voltam és most oly szép vagyok, hogy nem cserélnék senkivel. Az irigység nem engedi, hogy barátnőimnek megmondjam, hogy ezt a változást csak a Diana-szépítőszerek idézik elő. Különösen a Diana-szappan.

Egy erdélyi mágnásnő írja: Tisztelt gyógyszerész úr! Sógornőm ajánlata folytán hozattam Ontól a múlt hónapban egy üveg Diana-parfümöt és mondhatom, hogy ezen a téren nagy tapasztalatom, de ilyen illatot még nem produkáltak soha. Kérem küldjön 3 üveggel belőle, mielőtt elutazom a rendes téli tartózkodásom helyére.

„Globeus” műintézet és kiadóvállalat részv.-társaság nyomása Budapest.

BUDAPEST . . . Ferencz József-rakpart

HUNGARIA

NAGYSZÁLLODA

Külön lakosztályok
fürdőszobákkal

A kávéház teljesen
ujonnan berendezve

Gyönyörű fekvéssel a
Duna partján, re-
mek kilátással a
királyi palotára, a budai
hegyekre és a Dunára.
A jelenkor minden
kényelmével berendezve

BURGER J. KAROLY
igazgató.

« THE GRESHAM »

életbiztosító-társaság Londonban

ALAPÍTOTT 1843-BAN.

Magyarországi fiók Budapestén

V., Ferenc-József-tér 5-6 szám (saját palotájában)

Vagyron 1904 december 31-én	216.505 894.39 korona
Ervényben levő biztosításai (tőkeösszeg)	650.000 000. —
Díjtartalék	213.612 256.51
Biztosított teleknek kifizetett	491.748.857.43
1904. évi díj (es kamat) bevét	32.391.311.51
A magyarországi üzlet magyar értékek- ben elhelyezett díjtartaléka	25.132.222.10

A magyarországi igazgatótanács:

Graf Andrassy Géza, v. b. t. t. országgyűlési képviselő, elnök.
Graf Batthyány Tivadar, országgyűlési képviselő.
Graf Benyovszky Sándor, országgyűlési képviselő.
Bolgár Ferencz országgyűlési képviselő, a képviselőház alelnöke.
Graf Eszterhazy Mihály, v. b. t. t. országgyűlési képviselő.
Graf Karátsanyi Jenő, v. b. t. t. országgyűlési képviselő.
Simon Jakab, tőzsdetanácsos.

Ügyvezető igazgató:
Takács Zsigmond,

Igazgató-helyettes:
Beckett A. Reginald.

Gyűjtőknek figyelmébe!

Boritekok különféle bényegekkel nagy választékban 10 fillértől 18 koronaig és följebb.

Magyarország legrégibb kereskedője

**PRÜCKLER J. C., Budapest, IV. ker.,
Koronaherceg-utca 3, az udvarban.**

Jelszavam: Kis haszon, nagy forgalom.

Ha őszül a haja használja a hírneves **STELLA-VIZET**

mely nem fest, hanem a haj eredeti színét adja vissza.

Kapható egyedül **ZOLTÁN BÉLA** gyógyszer-tárában.

O császár és királyi fensége József főherczeg udvari szállítója.
Budapest, V. ker., Szabadság-tér, Sétátér-utca sarok.

Egy üveg ára 2 korona.

TÖRLEY Iroda: BUDAPEST, VIII., Eszterházy-utca 22. sz.
PEZSGÖGVÁR Pincék: BUDAFOK (Promontor).

Eladunk és veszünk

alkalmi árveréseken és beraktározott urasági butorokat,
ugymint teljes lakberendezéseket, angol bőr-butorokat,
mahagoni- és rézbutorokat, perzsa- és smyrna-szőnye-
geket, függönyöket, olajfestményeket, antique tárgyakat,
gáz- és villamos-csillárokat.

Grosz Sándor és Tsa Budapest, Gyár-u. 2. l. em.
(Király-utca sarkán).

FONCIERE PESTI BIZTOSÍTÓ INTEZET. Összes biztosítékok:
31 millió kor. Központi iroda: BUDAPESTEN, Sas-utca 10.
Biztosít: testi baleset ellen, az ember életére, tűz-, jég- és szállítványkárok ellen

A Balassa-féle valódi, világhírű angol UGORKATEJ

a legkitünőbb szépitőszér; felülmúlja az összes létező szépitő-
szereket. Azonnal eltávolít szeplőt, májfoltot és minden tisztá-
tanságot az arcról és annak friss üdeseget, fiatalságot kölcsönöz.
Ára 2 kor. Ugorkaszappan 1 kor. Poudre 2 kor. és 1 kor. 20 fill.
Ugorkacrème 2 kor. — Kapható minden gyógyszer-tárban és
droguériában. — Főszétküldési hely:

Balassa-gyógyszertára, Budapest—Erzsébetfalva.

302214

Negyedik év. 11. szám.

1906

Budapest, március 11.

JÖVENDŐ

Felelős szerkesztő: Lóránt Dezső.

Dr. Hegedüs Ferenc.

Kiadóhivatal :
Akácfa-utca 68.

Ára **20** fillér.

Egy hónapra
Egy korona.

Jövendő.

Március elsejével új előfizetést nyitottunk:

Egy óra	---	1 korona
Negyedévre	---	3 korona
Félévre	---	6 korona
Egész évre	---	12 koronával.

Kérjük a hátralékos előfizetőket, szíveskedjenek az előfizetési pénzeket utalványon mihamarább megküldeni.

A „Jövendő” kiadóhivatala.

Budapest, VII., Akácfa-utca 63.

Telefon-szám: 87—34.

A hosszú téli estéken

a legjobb szórakozás egy Sternberg-fonográf.

Mulattat

tréfás előadásával.

Szórakoztat

zenéjével.

Gyönyörködtet

szép
beszédeivel

Kapható már 10 frttól felj. 20, 30, 40, 50, 60 frtért. Gramofon 25, 30, 40, 60, 80 frt és felj. Lemezek 2 különböző drbot tartalmaznak frt 1.50 és 3.—

== STERNBERG ==

cs. és kir. udvari hangszer-gyár

BUDAPEST, VII., Kerepesi-ut 36.

ÁLLATORVOSI RENDELÉSEK

kis
állatoknak,

Naponta d. u. 3—5-ig.

ÖHLER BENŐ

állatorvosi rendelő intézetében Erzsébet-
körut 2., I. em. (Telefon-szám 80—10.)

Jövendő

irodalmi és politikai ujság

A Bánffy-eset.

A politika hangjainak zürzavarába az elmúlt héten harsogóan vegyült bele egy bátor és kemény szó: báró Bánffy Dezsőnek szegedi választóihoz intézett nyílt levele. Az írás egy ekrozit-bomba erejével hatott és ereje, a roppant szenzáción és izgalmon kívül, amely belőle keletkezett, immár szaggatja és robbantgatja a koalíció testét is.

A nevezetes okirat tartalmát ismeri Magyarország minden írástudó embere. A volt főudvarmester nyílt levelében teljes határozottsággal szakít a szövetkezett ellenzék eddig követett álláspontjával, kijelentve, hogy a katonai követelések erőltetését, most időszerűnek nem tartja és jövőendő politikája gyanánt egy széleskörű, radikálisan demokratikus programot hirdetve, amelynek egyik legfőbb támasztó pillérje az általános választói jog proklamálása. A nagy fontosságú állásfoglalást csakhamar követte a belőle folyó konzekvencia levonása is: Bánffy ugyanis, Kossuth Ferenchez intézett rendkívül érdekes levelében bejelentette a szövetkezett ellenzék vezérlőbizottságából való kilépését. Példáját követte immár Eötvös Károly is, és igen valószínű, hogy a vezér e lépése, az új-pártnak a koalícióból való teljes kiválását fogja maga után vonni.

Bánffynak ez a lépése kétségtelenül elsőrendű jelentőségű esemény és a politikai krónikás számára az adott viszonyok között izgatóbb és érdekesebb téma, alig kínálkozhatnék. Hiszen az ugynevezett nemzeti küzdelem legkevésbébe intranzigáló, alkut és tekintetet nem ismerő vezérének eddig Bánffyt tartottuk. Az ő hangja volt a legharciasabb, az ő magatartása a legenergikusabb, az ő hajthatatlansága a legacélosabb. S ha most mégis ő hangoztatja az engedékenységszükségét, ha épen ő hirdeti, hogy a katonai követeléseket félretevése útján kell a méltányos békét a nemzet és uralkodó között megteremteni: ez az új hitvallás nemcsak kétségbevonhatlan sulya, de a meglepetés által is, amelyet keltenie kell is, egyaránt pikáns, mint nevezetes szenzáció.

A szegedi levelet a napisajtó bősz dühvel rontottak a nemrég még tömjénezve ünnepelt vezérnek, akit leszereléssel és árulással vádolnak. A vádpontok legfőbbike, hogy Bánffynak nem a nyilvánosság előtt, hanem a vezérő-bizottság és koalíció kebelében kellett volna új programját kifejteni, ott vezértársai között kellett volna annak számára szankciót keresni. Az objektív orgánmok pedig kellőleg rámutattak, hogy Bánffy bő készséggel meritett a Fejérváry-kormány programjából s hogy amit ő akar — a béke létrehozása és a demokratikus reformok megalkotása — az nem más, mint amit az alkotmányellenesnek és törvénytelennek gyalázott kormány is maga elé célul kitűzött. Ezzel szemben áll az újpárti vezérnek Kossuthhoz intézett levelében foglalt védekezése, amelyben kifejti, hogy a harcot haszontalannak látja és a szegedi levél fényes pointeje. Ebben Bánffy kijelenti, hogy a gaz, áruló kormány ellen — amelynek programja pedig oly gyönyörűen fedi az övét — továbbra is lúzzel-vassal fog harcolni.

Mindebben kétségtelenül felöltő és ríktó ellentmondások foglaltatnak. Ám a Bánffy által közrebocsátott dokumentumok egyéb, roppantúl nevezetes leleplezéseket is tartalmaznak. Megtudjuk belőlük egyrészt, hogy az általános választói jog kérdésében Kossuth és Bánffy részvételével tárgyalások folytak a szocialistákkal, amelyek azzal a megállapodással jártak, hogy a koalíció a leghatározottabban zászlajára tüzi ezt a nagy elvet. E megállapodások valóra váltása, bizonyos, igen súlyos befolyások — tudjuk jól, hogy a feudális mágnás-nagyurak befolyása — következtében maradt el. Hitelesen és a legjobb forrásból értesülünk továbbá, hogy a nemzeti követelések terén Bánffy most csak azt proklamálja, amibe a múlt hóba már Andrássy és az egész vezérő-bizottság is belementek: — s hogy tehát ha őt leszereléssel vádolják, akkor ebben az említett faktorok is teljes mértékben részesek.

Ezek az apró adatok ragyogó fényvel világítják meg a Bánffy-eset rejtelmesnek látszó részleteit s egyszersmind teljesen igazolják Bánffyt. Valóban, nem csodáljuk, hogy Bánffy nem kíván részese lenni tovább annak a társaságnak, amelynek titkos boszorkánykonyháján, a klerikális és feudális nagyurak egymásután ejtenek el minden demokratikus reform-tervet. Azt sem vehetjük tőle rossz néven, hogy harckészségét és erejét nem kívánja arra fordítani, hogy ez által, a vele elvi ellentétben levő 48-as tábor diadalát mozgassa elő. Azt pedig, hogy győzött nála a jobb belátás és reájött, hogy a katonai reformok és magyar vezényleti nyelvénél ezerszerre többet ér a fejedelem és népe közötti becsületes béke, a legnagyobb örömmel kell, hogy üdvözljük.

Ám Bánffy ur szereplése mégis egész sereg inkonzekvenciát mutat. A jobb belátásra jutott vezérpolitikus nem szűnik meg ostorozni a kormányt. Pedig Fejérváry és társai

vele hajszálig egy csapáson haladnak. Ők is a katonai kérdések félretételével a béke létrehozását és a demokratikus reformok megvalósítását tüzték ki maguk elé. A különbség csak az, hogy ezek a megrágalmazott és legyalázott férfiak az átmenet, a harc idején, készek voltak a kormányzás teendőit ellátni és így teljes önfeláldozással, a gyűlölködés és piszkolódás özönét magukra zúdítva, szolgálni a királyt és a hazát. Kérdezzük, mit tett volna Bánffy, ha egy félesztendővel ezelőtt, mostani programja alapján ő kapott volna megbízást a kormányalakításra és e programhoz nem tudta volna megnyerni a koalíció támogatását? Az ő helyzete sem lehetett volna más, mint Fejérváryé és ha a kormányzásra mégis vállalkozott volna, őt sem kiáltották volna ki kevésbé sötét hazaárulónak, mint a táborszernagyot és társait.

A helyzet ma is ugyanaz. A koalíció bőszi riadóval támadt a Bánffy ellen hirdetett program ellen. Kilátása tehát arra, hogy az ellenzék urai őt támogassák nincs. Állásfoglalása így híjján van a praktikus jelentőségnek. De a nemzet a Bánffy-esetből ismét meggyőződhetik róla, hogy a koalíció mily hitvány személyi politikát űz. Ime: a mit szabad Andrásynak, a miért a nemes gróf bölcös, tündöklő államférfiu, azért Bánffyt hazaárulóvá kell avatni. Vagy leszereelni szabad általános választói jog és egyéb demokratikus reformok nélkül és a nemzeti követelések elejtése csak ezek hangoztatásával válik megbocsáthatatlan vétékké?

Ugy látszik, az a bizonyos kutya épen itt van elásva. De medd'g tolja a nép még szekerét ezeknek az uraknak, akikről napról-napra oly kétségtelenül bizonyul be, hogy legveszedelmesebb, legmegtérithetlenebb ellenségei?

P a t t a n t y u s.

Bomlik . . . bomlik . . .

Bánffy Dezső kilépett a koalícióból, mert úgy véli, hogy azzal a politikával, amelyet pár nap óta hirdet, kormányképes tudna lenni — fölfelé. Ezzel a politikával elszakadt az a fonál, amely az erdélyi bárót az egyesült ellenzékhez fűzte és ő ismét külön áll, külön elvekkel és külön programokkal. Eötvös Károly, aki bölcs és józan politikus s akinek józanságát és bölcsességét el kellett ismerni a koalíción belül is, egy meglepő kijelentéssel hagyta ott a magyar pártok Babeljét, mert szerinte most nem politikusokra, hanem hazafiakra van szükség. Ezt a kijelentést mi érthető csodálkozással fogadtuk. Hát nem a koalícióban ülnek a hazafiak? S nem csakis hazafiak ülnek ott? Mert politikust a szónak európai értelmében nem igen tudunk közöttük.

Bomlik, bomlik a koalíció. Azok, akik a «nemzeti harc» kezdetén örök hűséget esküdtek egymásnak, kezdenek egymásból kiábrándulni. Beütött íme a politikai-frigy katzenjammerje. De nemcsak a vezérő-bizottságban indult meg a bomlás processzusa, a koalíció kezdi elveszteni támaszait az országban is. A legkurucabb vármegyék és törvényhatóságok tisztviselői: Pest és Hajdu vármegye, valamint nemes Debrecen városa beadják derekukat és nagy őszintén kijelentik ország-világ előtt, hogy ők bizony a bomladozásnak indult koalíció kedvéért az ellenállást tovább nem folytatják és kényerüket nem dobják bele az örvénybe, amelyhez a koalíció elvezette a nemzetet, hogy a fatalisták módjára a pusztulás dicsőhimnuszával ajkukon elmerüljenek benne. Oh, az idők

nagyon megváltoztak. A vármegyék bölcs és logikus adminisztrátorai a romok tetején nem hajlandók a pusztulás himnuszát elzengeni és a nacionalizmus lakájaivá elszerződni az erkölcsi dicsőség hitvány béréért.

Bomlik, bomlik a koalíció. Pedig a vezérek azt hirdették, hogy ennél igazságosabb küzdelmet a világtörténelem nem mutat fel. Az események igazolják, hogy azok, akik a koalícióban naívan, együgyűen, avult világfelfogással, meddő ideálokért vonszolták a nemzetet a megpróbáltatások gálya-padjához, — tévedtek és jelét adták annak, hogy érdemtelenség a nemzet további vezetésére, mert a társadalmi erők legelemibb törvényeit és a parlamenti munka legcélravezetőbb irányait nem ismerik. Azok, akik kaszinók és klubok kártyaszobáiban teszik kockára öröklött birtokaik jövedelmét, élesen látó politikai művészettel lerakták a konzervatív parlamenti élet alapjait, mindent elkövetve, hogy ennek a konzervativizmusnak, klerikalizmusnak hegemoniáját biztosítsák és a nemzeti fejlődést a meddő ideálok után való harcban oly irányba akarták terelni, melyben a nép megmaradt volna továbbra is a jogtalanság, a műveletlenség és gazdasági szegénység posványában — ezek a klerikális konzervatívek megcsalták, megrövidítették, megalázták és végzetes anarkiába dobták a nemzetet.

Ezeket az igazságokat szép sorjában az idő mind felszínre hozta. Meglátta azokat lassan, lassan a magyar polgárság is, a vármegyei tisztviselői kar is, amely pedig régi tradíciók és emlékek hatása alatt nagy hajlandóságot mutatott arra, hogy a koalíciót kövesse a világ végéig.

Belátja már minden gondolkodó ember ebben az országban, hogy egy oly küzdelem, mely az arisztokraták érdekein kívül egyetlen egy társadalmi rétegnek érdekeit nem szolgálja, a XX. század vérző sebeit, a modern munka, kultúra és szociális törvényhozás olajcseppjeivel nem hegeszti — az olyan küzdelem, ha öntudatlan, akkor exaltált, ha haditerveken és számításokon épül fel, akkor velünk, a dolgozó társadalommal szemben ellenséges és gyűlöletes.

Bomlik . . . bomlik a szent koalíció. Józanodik a nemzet.

Hegedüs Ferenc.

— Az új pénzügyminiszter. —

Miniszter lett az egykori radikális «ifju sas»-ból.

A «Schodlbeli sarokszoba» emlékezetét eleveníti fel az «ifju sasok» emlegetése. A mostani Muzeum-kavéház a hetvenes évek végén Schodl nevű kávéház volt. Ennek a kávéháznak ma már lebontott udvari kis sarokszobájában ült tanyát az akkori egyetemi ifjuság radikális pártjának tábor-kara. Jókedvű, vidám, ifju kompánia, a melyet ma már nem is tudom miért, az «Ifju Sasok» néven ismerték az egyetemen meg a Szabadiban, a honnan az ifjusági «60-as» bizottság vezette a török-barát tüntetéseket s Tisza Kálmán bosszúságára intézte a haza sorsát.

Ide járt Hegedüs Ferenc joghallgató is Szemere Attilával, Tóth Bélával, a korán elhunyt Palotássy Gyula zeneszerzővel, Székely Györggyel a mostani brassói főispánnal és az akkori egyetemi ifjuság többi vezéreivel.

Hegedüs Ferenc is a hazafias tüntetők vezérei közé tartozott. Tüntettet, de azért tanult és vizsgázott. Kautz Gyula a katedréről követendő példakép állította oda őt. «Lásd Hegedüs Ferenc ott van a tüntetők között, de itt van a kolokválók között is», mondotta Kautz.

Az 1857 április 14-ikén született Hegedüs Ferenc az óbudai gimnáziumból jött az egyetemre. Huszonegy közül egyedül ő tette le kitüntetéssel az érettségi vizsgálatot s kitűnő tanulónak megmaradt az egyetemen is. Tüntettet, tanult s amellet még ügyvédi, majd pedig egy ideig közjegyzői irodában dolgozott. Mindezt megbirta.

E rendkívüli munkaereje megmaradt manapig is, amint arról volt hivatalnok-kollégái jó lélekkel tanuskodhatnak.

«Zseniális fiu a Feri!» Ezt tartotta a Schodlbeli sarokszobában az «ifju sasok» közvéleménye.

Az «ifju sasok» mint finanszenit is ismerték a mostani pénzügyminisztert. A vig kompánia hónapvégi állapotainak rendezéséhez sok ügyes ötlettel járult, olyannal, amiért aztán a papák se haragudtak nagyon.

A jogi pálya elvégzése után, hasonló nevű édesatyjának, a pénzügyminiszterium minisztertanácsosának példájára a pénzügyi szolgálatba lépett. Kezdetben a budapesti, azután

a székesfehérvári díj- és illetékkiszabási hivatalokban dolgozott, majd bejutott a pénzügyminiszteriumba, melynek majdnem minden ügyosztályában szolgált. Szapáry Gyula pénzügyminisztersége alatt az elnöki osztályba került s bizalmi állását megtartotta Tisza Kálmán pénzügyminiszter alatt is. Wekerle mint miniszteri titkár királyi tanácsosi ranggal Kolozsvárra küldte pénzügyigazgatónak.

Kolozsvárott jelentős közéleti szerepet játszott. Úgy a megyei, mint a társadalmi életben élénk tevékenységet fejtett ki. A Kárpát-Egyesület kolozsvári osztálya elnökévé választotta, polgártársainak bizalma törvényhatósági bizottsági taggá tette. Az egyetemen a pénzügyi jog vizsgálóbiztosa volt. Megalkototta a kolozsvári tisztviselők fogyasztási szövetkezetét. Mintegy négy esztendeig volt Kolozsváron.

Wekerle hozta vissza osztálytanácsosnak, ahol alatta és Lukács László alatt az italmérési ügyeket vezette s később a fogyasztási adók főosztályának az élére állították.

A közigazgatási bíróság szervezésekor Lukács László előterjesztésére ide nevezte ki a király bírónak s itt hivataloskodott a pénzügyi osztályban egész mostanáig, pénzügyminiszterré való kinevezéseig.

Közigazgatási bírói működéséről úgy a közönség, mint a szakkörök s különösen a bíróság nagynevű elnöke: Wekerle Sándor a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott mindenkoron. A pénzügyi közigazgatási döntvények meghozatalában tevékeny részt vett.

Szakirodalmi működést is kifejtett. Több cikket írt a »Nemzetgazdasági Szemlé«-be. A »Közigazdasági Lexicon«-nak a pénzügyi közigazgatásról szóló részét ő írta. A kolozsvári lapokban is cikkezett.

Kolozsvári pénzügyigazgató korában nősült meg. Leánya Graf Andor hevesmegyei földbirtokosnak, a hevesi függetlenségi párt vezérének felesége.

Negyvenkilenc éves korában lett pénzügyminiszterré. Fényes tehetségein, a pénzügyminiszterium minden ügykörének alapos ismeretein kívül nagyon jó ajánló levele volt erre az állásra az a híre is, amit politikai ellenfelei is elismernek, hogy tetőtől-talpig tisztes és eszes ember.

Párisi levél.

— A párbaj ellen és a pornográfia ellen. —

Páris, márc. 1.

Budapesten is, Bécsben is hercegek állanak a párbajelles mozgalom élén és mégsem tudnak komoly eredményt elérni. Itt Párisban, ahol most a szezon vége, tavaszi részegségbe veszte, bocsátja le bájos pajkossággal csapkodó szárnyait a boulevardok rügyező fáira, a kávéházak nevető arcokkal teli terraszaira és a Boulevard Saint-Michel egymáshoz simulva siető párpjaira, itt is megindult mostanában egy párbajellenes mozgalom, amelynek herceg, Descazes herceg a vezetője.

Franciaországban nem dühöng annyira a párbajörület, mint odahaza, vagy éppen Németországban, de azért nem ritkaság ott sem. Csakhogy van egy józan vonása még ennek az örültségnek is, ennél a józan népnél. Franciaországban kereskedőseged, írrok, diák, professzor stb. stb. nem párbajozik; pörösködik, vagy legrosszabb esetben pofozkodik. Párviadalra csak a grand monde tagjai mennek, akiknek éppen semmi más dolguk nincs, minthogy gavallérok. Meg azután a közélet szereplő emberei. Politikusok, képviselők, ujságírók. Ezek sem azért, mintha valami nagyon ügyelnének a lovagias becsületükre, hanem azért, mert a közélet figyelő szeme alatt dolgoznak és beszélnek és szükségük van az ilyen pózokra, hogy a tekintélyüket megőrizték. De még ezek is első sorban nem azért állnak ki az épée vagy a pisztoly-cső elé. Hanem igenis azért, mert a párbajukról már előre az egész világ tud, nagy publikum nézi végig a viaskodásukat, riporterek jegyzik, hogyan támadnak és hogyan védekeznek, sőt fotográfusok kapják le a mozdulataikat, híresebb párbajokról — mint például a Jaurès-Déroulède párbajról — meg éppen mozgófényképek készülnek.

Descazer herceg, egy előkelő vivóklub elnöke, most megtalálta a módját, hogyan kell ezt a párbajmaniat megfékezni. Sorjában szépen megkérte a párisi lapokat, hogy lovagias ügyekről ne vegyenek tudomást és párbajokról ne közöljenek riportot. A párisi lapok mind megígérték ezt és most remélik, hogy a párbajdüh nemsokára — ha nem is fog megszűnni, — de nagyon megcsappan. Megpróbálhatnák ezt a módszert nálunk odahaza is és bizonyára szép sikere lesz. Mert végre is, ki lesz bolond megvágatni magát, ha az egész világ nem tudja meg?...

Egy másik kuriózus mozgalom is van itt most Páris-

ban — illetőleg talán már csak volt. Mert kudarcot vallott. A »pornográfia« ellen indított keresztes háborút Bérenger szenátor, az a törvényhozó, akinek a nevét a »lex Bérenger« föltételes elítélésről szóló törvény révén a történelem meg fogja őrizni. A »pornográfia« ellen való mozgalmával azonban nagyon kompromittálta magát... Azért teszem idézőjelbe, hogy »pornográfia«, mert ilyen Franciaországban nincs is. A francia lélek, Páris erkölce ezért szebb és kedvesebb minden más faj lelkénél, minden más nagy város erkölcsénél, mert itt azt, amit elmondani úgy sem lehet, ami mámorossá és széppé teszi az életet, bizonyos naiv nyíltsággal, őszinteséggel csinálják és beszélnek és amit persze egy Párisba szakadt német szemtelenségnek nevez. Csakhogy Párisban nem is lehet találkozni azokkal a sunyi, züllött alakokkal, akik éjszakai helyeken árulják titkos füzetkeiket és képecskéiket, sem pedig azzal a rejtett és épen azért izléstelen és ronda erkölcstelenséggel, ami például Berlint jellemzi...

Bérenger szenátor a francia népnek ezt a naiv, őszinte nyíltságát, természetességét akarja elpusztítani. Hajsztát indított a regények és darabok ellen, amelyeket nem felsőbb leányiskolák számára irtak, a képek ellen, amelyek nem csendéletet ábrázolnak. De a hajsztájával ugyancsak megjárta. Néhány pappal meg elsavanyodott öreg kisasszonnyal végigjárta a vidéket, ahol még csak meghallgatták valahogy. De amikor Párisba jött, hogy a gyűléseit megtartsa, egyhangu tiltakozás fogadta. Egyik agitációs gyűlését a másik után szalasztották szét a diákok meg a művészek. Vasárnap megint összehívott egy ilyen meetinget, a Sorbonne nagytermében és ez oly mulatságosan folyt le, hogy le kell írnom, amint én azt a közönség sorából láttam és hallottam.

A Sorbonne disztermében, a Sainte Geneviève teremben, amelynek keskenyebb falától Puvi de Chavannes csodálatos freskói, aszkéta meztenségei világítanak le, már jóval az ülés kezdete előtt összegyűlt a művészet-védő fiatalság, hogy a képrombolókat lehurrogja. Írók, művészek, diákok. A karzaton helyezkedtek el, míg a Bérenger hívei a földszinten, székeken ülve, várták mesterük érkezését.

Csakhamar be is állított, szigorú, borotvált arcával és vezérkarával, Sertillanges abbéval, meg a többi pappal, Buisson urral és Marc Sanguier-val, a népoktatás ligájának két főemberével, akik ismert, szereplő radikális politikusok, és annál csodálatosabb, hogy a papokkal egy taborba tévedtek.

Mikor Bérenger komolyan, méltóságosan föllépett az emelvényre, a karzatokról rögtön elhangzottak a füttyök és a kiáltások:

— Meztelen asszonyok vannak itt! Meztelen asszonyok, meg férfiak!

A freskókra céloztak, amelyek Bérenger háta mögül gunyolták az erkölcs smokjait.

Sertillanges abbé, bencés páter volt az első szónok. Iszonyu hévvel ostorozza az erkölcstelenséget és végre olyan tűzbe ragadtatja magát, hogy a kifejezései rosszabbak a legcsipősebb Faydau darabéinál is. Az asszonyok pirulnak, sokan közülök tölkelnek. Több se kellett a karzatnak:

— Ó, a kis disznó! — kiáltják. — Hallgass, elkergeted az asszonyokat!

Mikor pedig az abbé a művészeket rója meg, amiért nem vigyáznak az ecsetjükre, vésőjükre, lassu, mély hangok karban éneklik:

— A szent inkvizíció! Máglyára a művészekkel!

— Abelárd, Abelárd! Az inkvizíció!

... Bérenger többször fölemelkedik, hogy a papját védelmezze. Több se kellett neki. Száz hang kiáltja:

— Hallgass, öreg gyilkos! — ami nem épen tapintatos célzás arra, hogy egyszer bíró korában Charentonban elítélt egy embert, akiről később kiderült, hogy ártatlan. A vihar teljes kitörésére pedig megadja a jelt Emery René ur, népszerű író és ujságíró, aki harsány hangon kiáltja le a karzatról:

— Csak egy pornográf van Franciaországban és az Bérenger!

Erre aztán olyan füttyölés és kiabálás, dörömbölés tört ki, hogy Sertillanges abbé kétségbeesetten elhagyta az emelvényt. Heiyébe Buisson, a radikális politikus lépett, azt hitték ugyanis, hogy a fiatal, liberális emberek ezt a szónokot nem fogják félbeszakítani. Elfeledkeztek azonban róla, hogy Sertillanges, meg a többi pap, fanatikus, klerikális tömeget csődített magával a terembe. És alig mondott egy szót Buisson, máris hallani:

— Árulkodó! Szabadkőműves! Papfaló!

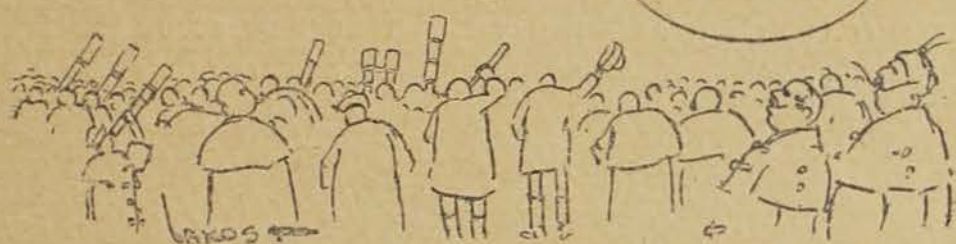
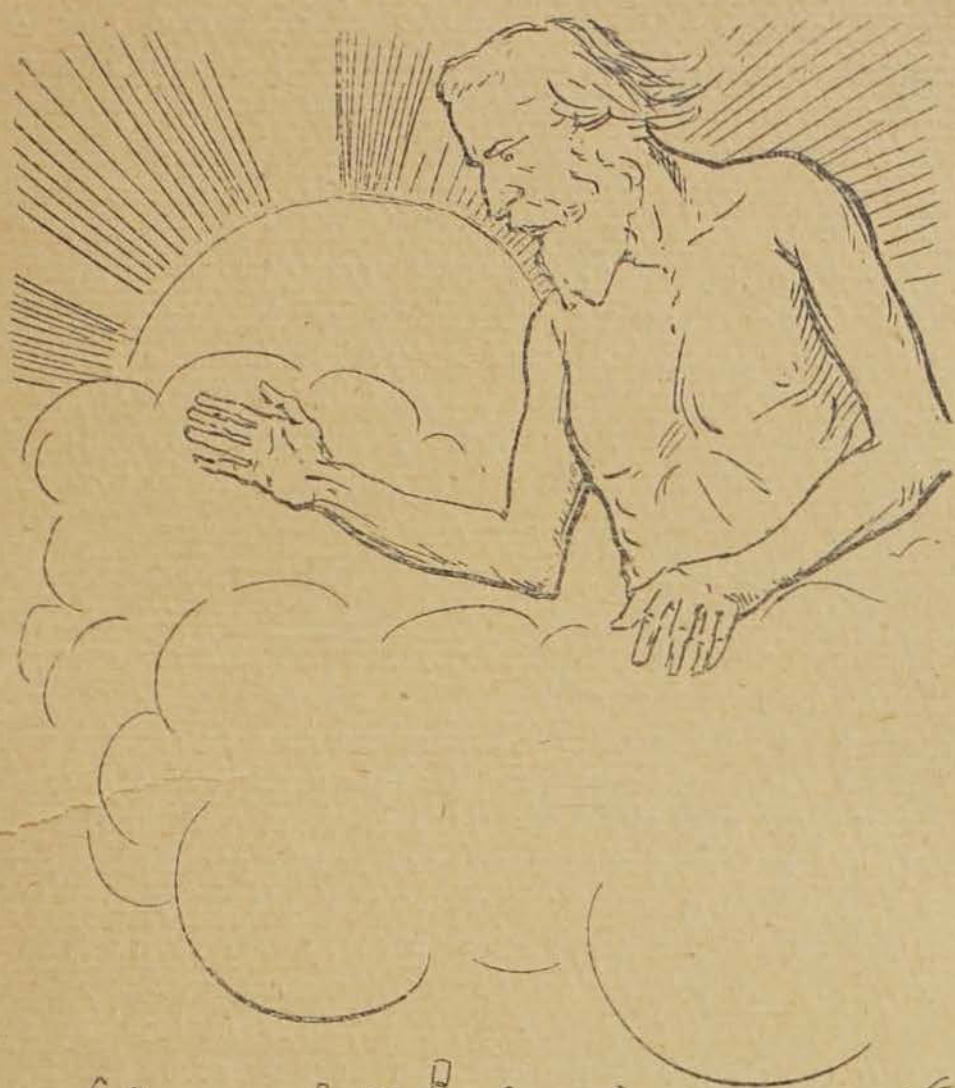
Es ez a szónoklat is belevész a közbekiáltások tömegébe. Végre Buisson távozik a szónoki emelvényről, amely üresen marad... Egyszerre a puplikumból egy hosszú haju fiatal ember törtet az emelvény felé; Grandjouan, az ismert ifju torzképrajzoló. Beszélni akar. De az erkölcs őrei, élükön Bérengerral, utját állják, lelökdösik... Sokan a közönségből Grandjouan védelmére sietnek... Egy pillanatig verekedéstől lehet tartani, de aztán Bérenger meggondolja magát és papjaival, aggszűzeivel együtt, eszeveszetten menekül. Az ordító, ujjongó, gunyolódó, füttyülő tömeg utána... ki a kapun, a napsütéses, ragyogó párisi tavasszal. I. L.

Zichy Mihály.

Forradalmár volt, akit az élet viszonyai udvaroncá tettek. Ezekbe az életviszonyokba azonban mi is beleszólunk, Magyarország, mely nem akarta őt idehaza tartani és állást adni neki, amikor pedig alkalom nyílt erre. Talán lelkiismeretesség volt így cselekedni, talán lelkiismeretlen. Ha azért nem tették meg itthon az Eszterházy-képtár igazgatójává, mert tudták róla, hogy szükek neki ennek az országnak határai és mert ennek az országnak talaja tulságosan szikes ahoz, hogy táplálékot adjon a beléje ültetett nagy művészfának, akkor lelkiismeretes volt az az eljárás, mely Zichy Mihályt elűtötte attól, hogy végleg itt telepedjen meg. De ha más diktálta: kicsinyesség, marakodás, akkor lelkiismeretlen volt, példátlanul az.

Csodás jelensége a magyar kulturéletnek, hogy az itthonlakók milyen büszkék külföldön élő kitűnő hazánkfaira. Arasson babért művész, vagy író, vagy tudós szemernyi diadalt a külföldön, nem lesz hiány sasszemekben, melyek felfedezik, hogy az illető úr magyar származásu, ereiben magyar vér csörgedezik. De jöjjön haza az illető, mindenünne agyarakat vicsorgatnak feléje és ezek az agyarak harapásra készek. Ragaszkodunk ehez a frázishoz: külföldön élő jeles hazánkfia. Mihelyt itthon van az a hazánkfia, azonnal elfedjük róla, hogy jeles. Hogy külföldön él, ez glóriát ad a nevének és jelessé teszi, itthon azonban elvész ez a glória, elfeledjük, hogy hazánkfia és ahol lehet, bántjuk, marjuk; mit törődünk a kiválóságaival.

Zichy Mihály, aki észrevette ezt a magyar kuriózumot, bizony nem bántotta fölőtte valami nagyon. Egyet rúgott magán, azaz rajtunk, azzal illa-berek, nádak erek, ment is külföldre, hátat fordított nekünk. Nem, hátat nem fordított,

mert nagyobb művész és nagyobb lélek volt, semhogy a boszú ilyen kicsinyes módjához fordult volna. Nem törődött velünk, ez volt az egész. Élt a cári udvarban, ahol megbecsülésben volt fésze, vagyonban, nagy jómódban és amit drága volt lelkének: kíváncsi nőknek szerelmében. Élt, mint a reneszánsz művészei: sütkérezett a fejedelmi udvar fényében — van-e melege is ennek a fénynek? — szerette a munkát és sokat dolgozott és szerette a szerelmet és sokat szeretett. Alkotott fáradhatatlanul és fantáziált a legcsapongóbb fantáziával. Alkotásai hosszú lajstromán keresztül pillantva és átgondolva azoknak fantasztikus voltát, a piktura Jókaiának kell mondanunk őt, akiben, éppen úgy mint nagy regényírónkban ez a két művészi adomány egyesült; az energikus, törhetlen munkabírási és a csapongó színes fantázia. Magyar tulajdonság mindakettő.

Sokat dolgozott. Néha aztán elfogta a pihenés vágya, olyankor a nagy poétákat illusztrálta, a vele kongeniálisokat. Illusztrálta Goethet, Shakspeare-t, Madáchot, Aranyt, Byront, Petőfit, Lermontoffot, Puskit.

Szívében különösen sok vonzalom élt a szépnem iránt. Mindig a legkiválóbb és legemelkedettebb szellemű nők vonzódtak, akár csak Goethe. Neki is szüksége volt arra, ami lelkének és kedélyének ifjúságát s rugékonyságát konserválja: a szép örökös élvezetére. Szerette a szépet mindenben és mindenütt, elsősorban pedig a szép nőben, mert lehet-e szebb a világon egy szép nőnél?

Most, hogy meghalt, diszhelyet adunk neki itthon, a temetőben. Mert mi a holtakat nem bántjuk soha, sőt jók vagyunk velük. Nem vagyunk hiénák, mi csak az eleven húst szeretjük . . .

Külföldi krónika.

— Két kormánybukás. —

Rouvier, a francia miniszterelnök megbukott. Megbuktatták a klerikális koalíció és a papok, a templomi leltározások körül támasztott botrányokkal és zavargásokkal, amelyek során nem egy helyütt vér is folyt. Az egyház és állam elválasztásáról szóló törvény Combes műve, de csak Rouvier alatt szavazták meg és mostanában került végrehajtásra. A különben is kevés ellentállást még inkább tüzelte a pápa enciklikája, amelyben a francia katolikusokat a törvény iránt való engedetlenségre buzdította. A törvényt azonban végre kell hajtani és így történt, hogy az államhatalom képviselői, a hivatalnokok, esendőrök, katonák sok helyütt összeütköztek a papoktól fanatizált néppel. Némely vidéken egész klerikális forradalom, „fehér terror“ ütött ki. Emberáldozatai is voltak ennek a harcnak és amikor szerdán, a kamrában, klerikális részről interpellációt intéztek a kormányhoz a legutóbbi leltározási harcokra vonatkozóan, a kamara többsége Rouvier választát nem fogadta el.

Rouviert ugyan közvetlenül a klerikálisok buktatták el, de sohasem bukott volna, ha őszinte radikális politikát folytat. Rouvier azonban a klerikálisokkal kacérkodó intrikus, aki annak idején De casséval együtt saját felebbvalójukat, Combes-ot kiintrikálták a miniszterelnökségből. A francia kamara most a választások előtt áll és nyílt titok volt, hogy Rouvier az új választásokon a Combes blocjának legradikálisabb tagjait ki akarja buktatni, hogy magának egy álradikális, papokkal kacérkodó többséget szerezzen. Csak a maga vermébe esett, amikor ezek az előadásra szánt radikálisok, a reakció felhasználásával, lerázták a nyakukról.

*

A másik kormánybukás kis Balkán államban, Szerbiában esett meg. A Sztojanovics-kabinet beadta a lemondását, teljesen megtört a külügyminiszter súlyos csapása alatt. A szerb kormány elszámította magát, amikor ilyen hatalommal akart újat huzni, mint Ausztria-Magyarország. A nagy hangon kezdett vámháborút abba kellett

hagynia és Canossát járnia Bécs előtt. De az osztrák-magyar külügyi kormánynak csak akkor lehetett meg a teljes elgátlása, ha a kormány, amely provokálta őt, megbukik. És bármennyire ragaszkodtak is Sztojanovicsék a hatalomhoz, végül le kellett mondaniok. A béc-i kormány kijelentette, hogy sem a kötendő provizórium, sem a későbbi szerződés alatt, állategészségügyi engedményt nem ad Szerbiának. Ezen az alapon a belgrádi kormány még próbálkozott engedmények kikunyorálásával, de a rideg visszautasításból éreznie kellett, hogy az osztrák-magyar kormány nem tárgyal vele. Az utódjával majd talán.

És ennek a kormánynak, amely ily arcátlanul packázott egy hatalmas birodalommal — egy főnyi többsége volt a képviselőházban; emellett még az ellenzék obstruált is.

GEORGE SAND új szobrot kap. Páris egyik legszebb,

leglátogatottabb helyén: a Luxembourg-kertben fogják a fehér márványszobrot felállítani, melyet François Sicard alkotott. Ezen nem egy öreg, töpörödött, szomorú asszony áll előttünk, mintahogy őt a la-chatre-i és a théâtre-français-beli szobrán láthatjuk, hanem egy ifju, üde, bájainak teljében lévő asszonyszépség. Amilyen akkor volt, mikor Musset megszerette, mikor Itáliába utazott vele.

A sétatút mentén lévő szikladombon ül a költőnő. Egyik kezében papírcsomó és sétaköpenyeg, másik kezét pedig a sziklán pihenteti. Mereng. Álmodozik. Új probléma foglalkoztatja, új gondolatokba merült. Buja haja kettéválasztva vállaira hull, ovális arcának gyönyörű keretétől. Végtelenül kedves és lebilincselő, ahogy ott ül könnyedén, hanyagul, átszellemült arccal. Finom és csodaszép egy emlékmű ez. Csak az «Ödipus és a Sphinx» meg a «Jeanne d'Arc» mesterének kezéből kerülhet ki ilyesmi.

Krónika pesti dolgokról.

Ezen a héten volt egy igen alkalmas téma az elmélkedésre. A Feuerlicht Sarolta szomorú és visszataszító esete. Alkalmas téma, csak hogy nagyon kényes és nagyon komplikált. A tanulságoknak és az ugynevezett «életmélységeinek» egész sorát tárja föl. Egy család, ahol megtörténhetik, hogy a fivér a nővérehez nyúl durva állatiassággal . . . A nyomor, a feneketlen szegénység . . . Egy család, amely a legszigorubb vallásosságban neveli a fiát. A fiú a vallás magasztos tanításainak a tanításából él és aztán elköveti a legförtelmesebb bűnt . . . A degeneráció, a faj elcsenevészedése, egy ember, akinek már a megszületésekor a homlokára van írva, hogy gaztévő lesz belőle és ezen nem változtat bármilyen jámbor nevelés . . . Nő, aki végigolvassa a reggeli lapot, közvetlen, miután megfojtotta a gyermekét . . . A zavarosfejtű, félig, vagy egészen hisztérika asszony, aki nem lehet felelős a tetteiért és akire, nem hogy egy emberéletet, de egy kis macskát sem szabadna bízni és anélkül csak egy kissé változott életviszonyok közt mégis egész sereg gyermeket nevelt volna . . .

Sötét tanulságok, szomorú fölfedezések, amelyek mindig ilyenkor merülnek föl az emberek öntudatában, amikor valami tragikus esemény fölrázza ennek az öntudatnak a nyugodt vizét. De nézzünk utána, talán ha keresünk, találunk ebben a kétségbeejtő témában valami örömdetes tanulságot is.

Feuerlicht Sárát fölmentették. Ez helyén volt, mondja mindenki, hiszen a szegény leány, ártatlanul, a maga bűne nélkül, öntudata hozzátevése nélkül jutott rettenetes, szégyenletes helyzetébe, és hogy azután gyilkosságra vetemedett, szegény elbódult fejétől, a társadalom kérlelhetlen, kegyetlen ítéletének rettegetéséről, ki vehetné bünszámba? . . . A dolog azonban nem ilyen egyszerű. Tessék csak megkérdezni jogászbembertől hány évig ülne fegyházban Feuerlicht Sára, ha az ügye felett nem esküdtszék, hanem rendes bíróság ítélkezett volna? A bíró ráütne a törvénykönyvre és vérző szívvvel bár, de elítelné. Nem tehet másképpen, mert a törvény betűje köti. Ilyen szép, igazán emberi, nagylelkű tett,

mint ennek a gyermekgyilkos anyának a fölmentése, csak az esküdtszékek korában lehetséges.

És ezt jó megállapítani. Mert a foglalkozásszerű jogászok körében mindinkább lábra kap az a rossz szokás, hogy az esküdtszékek eltörlését követelik és a megteremtésüket végzetes tévedésnek mondják. Térjünk vissza a középkorba!...

A foglalkozásszerű jogászoknak a véleménye azonban jogi kérdésekben, ott, ahol magas gondolkodásbeli régiókkal, a társadalom, filozófia problémaival érintkeznek nem lehet mértékadó, éppen azért, mert szakemberek. A szakember gondolkozását a maga szakjának a deszkakerítése korlátozza. Azután meg: a szakembernek vannak öntudatlan önzései. Öntudatlan, osztály-önzés, kasztféltékenység nyilvánul meg az esküdtszékek ellen indított hajszában. A jogász — mint testület, egyenkint öntudatlanul — megdöbben attól, hogy egyszerű, jogiakban tanulatlan emberek is megtudják hozni az ítéletet, hogy ők szinte fölöslegessé válnak. Az ügyvéd pedig azt érzi, hogy most már nem elég a törvénykönyv bujócskáit alaposan ismerni, hogy az esküdtszékekkel szemben mindig bizonytalan az eredmény, hogy embernek kell beszélniök, emberek ítélkeznek és nem gépek. Ez a jogász öntudatlan önzése és szakember-korlátoltsága, amelyet szeretne a társadalomra rákényszeríteni.

De ne hallgassunk az ügyvédekre. Azért, mert néhány bűnös enyhébb büntetést kapott? ... istenem, mit tudjuk mi kegyetlen becsületesek, hogy mi viszi a bűnöst a bűnbe! És fogház, fegyház még senkit sem javított meg, az akasztás meg még kevésbé ... Ezért örüljünk a Feuerlicht Sára fölmentésének és ne hallgassunk az ügyvédekre. Ez egy esetben próbáljunk megélni nélkülök.

—é.—

Musset Alfréd költeményeiből.

I.

SZIVEM ÉS ÉN.

Mondd: miért kevés egy asszony néked?!

Kiálték szivemre, hogy összekaptam véle.

Hát édesebb a vágyból vágyba szállni,

Mint zavartalan, örök üdvösségbe?

Nem, nem! — felett pajzán szivem —

Egy el nem bírná az én lángomat...

Hát nem lesz múltad folyton édesebb:

Ha minden csókot más, más asszony ad?

S szomorún szóltam nagy szivemhez:

Hát lángforrásod ki sohsem apad?

Vezetsz, vezetsz uj vágyak uj honába:

Zúditva rám uj könnyet s kínokat.

Nem, nem! — felett szilaj szivem —

Egy el nem bírná az én lángomat...

A múlt emléke folyton édesebb lesz,

Ha minden csókot más más, asszony ad...

II.

SZÉP VOLT . . .

Szép volt, mint a művész márvanyszobra,
 Ha homályba vonja bájait az éj,
 Ha pihenő mozdulatlansága
 A titkos gyönyör percéről beszél.

Szívében érzem, szívében szánalom;
 A jószág legszebb tiszta tükre volt.
 Az ész szava sohsem korlátozá,
 Ahol csak járt, ott szükség nem honolt.

Hiába várta az esti langy' szellő
 Mosolyát, hogy lecsókolja majd.
 A halál lelopta ajakáról
 A pirt, a dalt, az uj kacajt.

És sirni sem látták soha:
 Mert a fájdalmat nem ismerte meg.
 A fájdalmat, amely a szív egéből
 Fakaszt enyhítő könnyeket.

Szeretni sem szerethetett még,
 Mert a büszkeség szivén őrt állt . . .
 Letört, mielőtt szeretett volna;
 De ha nem szeretett: élt-e hát?

Abádi Imre.

Ibsenről.

Írta: Kerr Alfréd.

«Ha mi halottak föltámadunk —»

Ibsen.

I.

Tout est matière pour vous! kiáltja valaki haraggal napjaink művészeinek. Egy francia, egy vezeklést prédikáló, egy lélektanár, egy regény költő. Szóval: Paul Bourget.

Ez élete művének a magva. Az előtérben a művészember áll, aki embereket művészien használ fel, de emberien szeretni nem tud. Aki megöli a szerelmi életet. Bourget már régtől fogva nagy bűnt lát benne. «C'est le grand péché intellectuel, un de ceux dont il est écrit qu'ils ne seront pas pardonnés.»

Ibsent is, művészete alkonyán, ugyanez a gondolat fogja el. Egy nőt formál, akin ez a bűn elkövetett. Lelke mintegy lelkét vesztette. Visszaéltek vele, — eszközzé; lealacsonyították, — epizóddá. Egy «fiatal forróvérű asszony» meghalt. Szüzessége megakart ölni a férfit, aki érintette. De mivel nem érintette, szintén megakart ölni. Mindenét elárulta miatta: otthonát, barátait, lelkét. S úgy érzi, hogy ő van elárulva. Ez a lelki gyilkosság mélységbe taszítja, a szenny világába. Ez a szégyenteljes tett, melyet emberiessége elszenvedett, gyűlöletet gerjeszt benne: tört hord magával. A szobrászban az embert szerette. Művészetéből, amit a magaéból adott hozzá, de nem az ő művészetét. «Igazi» gyerekeket szeretett volna. Röviden: asszonyi asszony. Talán a régi fajtából.

Mindegy. Ezt az alakot, a levegőt, mely körüllegi, az öreg az ő magányos patkányfogó művészetével csinálja meg; azon a kettős talaju, titokzatos módon, avval a hideg démonisággal, mely a komikum és a borzadály közt csuszlik tova, ösképletszerűen, soha el nem felejthetően. A kikutathatatlan világ itt a mindennapot súrolja; borzadás világa belemeríti szemét a variéték és üdülőhelyek elektromos világába. Kisértetek, rég elhunyt lelkek jarnak-keleknek. A halál birodal-

mát valami elnémult, megszakadt, mélységes emlékü kín üli körül. És a gyilkos atmoszférát körülzengi valami öregedő vágyódás. S végül lángok csapnak össze; a jég alatt. S a hó mindent beföd; a lángokat is.

Az utolsó alak, melyet Ibsen teremtett: Eirene. Az utolsó szó melyet kiejt: Pax vobiscum. Az utolsó hangulat, melyet rajzol: a csönd.

Abban a nagy háboruban, mely Júda és Hellas között folyik, Bourget Júdával tart. A művészetgyűlölő Tolstoj még határozottabban Judával, Ibsen — elalvása előtt — valami szövetségről álmodik Hellas és Júda között.

II.

Rubeknak, a szobrásznak arcvonásai a művész-egoista arcvonásai. Az odaadás nem adatott neki. «Rebelle á l'abandon» így nevezi betegségük e tipikus vonását a szakember Bourget. És Maja azt mondja. «Nem társaságbavaló ember vagy, Rubek, legszívesebben a magad utját járod és a legszívesebben a magad érdekeivel foglalkozol.» Jóságosabb a dolgok iránt mint az élők iránt. A dolgokban az élőket látja; s az élőket dolognak tekinti. Közvetett ember. Még olyan jelenetekben is zenét keres, ahol a közvetlenek csak zavart éreznek. Ulfheim az ellenese, altruristább; ez a medvevadász meg akarja Rubeket és Irenét menteni. Ez az egyszerű lélek az állatokat is szereti; kutyákkal barátkozik. A másik állatképeket használ, ha valami megvetendőt akar kifejezni. Az egyik nem távolodik állati létünktől, a másik, — hogy goethei szóval éljek: emberfölötti ember. Ez a földtől való eltávolodás adja meg értéket és értéktelenséget. Az egyik nevet és él; a másik meghal és mosolyog.

Tehát egy «szelid ragadozó madár». A keresztényiesen distinguált jelenben megőrzi a régi, önös alkotmányt. Egy asszonyt lát, aki előtte levetkezik. S nem látja az asszonyt, aki miatta vetkezik le. Egy másikat játékszerűl vesz magához. Elkergeti: játékos souveränitásával, nyilvános elfordulással tőle. Ez a Maja még szívesen ülne a térdére; mert Maja nő. Az ilyen természetek, mint Rubek gyűlöletes dolgokat mondanak és nem tudják, hogy mondották. Irene több volt neki. De művészetét félti az önmaga odaadásától. Rebelle á l'abandon.

A nőhöz való ez állásfoglalása: örök küzdelme az alkotóknak, mindenütt, ahol a vonzás a taszítással harcban áll. A nagy magányos küzdők sohasem tudtak volna elviselni

valami közösséget: de utána mindig vágyakoztak. Raffael meglegedett életében egy Maja-val, Goethe Irenekkel és Majakkal vegyest. Michel-Angelo — az Irenék és Majak helyett — talán ifjakkal. És Flaubert szerzetes volt; egész életére elég volt egy ifjúkori esemény — alkalmi visszaemlékezésül. Flaubert-től való a mondat:

Un homme qui s'est institué artiste n'a plus le droit de vivre comme les autres.

Úgy halt meg mint egy kutya.

III.

Mi tehát Rubek érzése? Talán az, amit érezünk, ha egy nagyon szeretett asszony alszik mellettünk. Imádjuk életében s mégis az alvóra úgy nézünk s mégis úgy érezzük: te vagy te s én vagyok én. S bármely fokán a kulturának; szeretve a legkülönbözőbb szerelmi szenvedélylyel, mindig ugyanazt a gondolatot keltik fel: te vagy te s én vagyok én. Talán nem is az egyestől való különválás, talán a nem-től való különválás ez? Aki alkot, kellemes megpihenést talál benne, de csak megpihenést. Valami csodálatosan útbanfekvőt, de csak csodálatosan útbanfekvőt. A «lebilincselőt» és a lebilincselőt.

Örülten világias lehet valaki, asszonyok bolondja, — és mégis a műteremben, a zongoránál, az íróasztalnál egy szent. A színekkel küzd, rhytmusokat fog el és veszekszik a semikolonnal. És vár, és vár, és küzd egy sötét hatalommal, mint Jakob az angyalla! S ennek nincs vége. A pausa csak visszaesés az eredeti állapotba. Minden pausat árnyékok játszanak körül; előlről kell kezdeni. S ott fekszik ő, ki mindettől elvonja az embert. A legjobbat; a békéthírdetőt, Eirenet, a teljeseiséget — nem átsiklik-e felette szemünk? nem megítéljük-e? nem háttérbe szorítjuk-e képét? ha még úgy kíválik is a disznófejű emberek fölött! És ha ötven esztendeig alszunk mellette, nem nézünk-e a lehunytt szemekre s nem nézünk-e a szeretett nyakra így szólván:

Te vagy te és én vagyok én — mindörökké.

IV.

Talán ezt érzi Rubek. Az igazság pedig ez: Amíg szenvedélyes művész az ember, eldobja magától az asszonyt. S a míg mélységes élnivágyás fogja el, eldobja a művészetet. Az első eset nem zárja ki a másodikat egyetlen ifjúság fo-

lyamán. A művészet helyébe az általános alkotást tehetjük. Irene az alkotás idegen áldozata. De saját áldozatokra is éhezik, az alkotónak ennen testéből. Rubeknek tapasztalnia kell ezt. A hallhatatlan Bel-Ami-ben kérdi egy öregebb író ifjabb kollégáját, őszintén mint a legtöbb francia: «Mit nekem a cél, a dicsőség, ha nem arathatom szerelem alakjában?» És csodálatos szókkal óva teszi hozzá: «Encore quelques baisers, et vous serez impuissant.» . . . Strauss, akit vénségében úgy ünnepeltek mint egy istent, majdnem úgy mint egy királyt, félrehívta az üdvözlőket és megrendülve mondta nekik: «De mikor nem tudok már! nem tudok már!»

Zolánál analog eset: Rougon Pascal öregkora határáról visszatekint épugy mint Ibsen szobrása. Ugyanazok az átkok «Certaines nuits, il arrivait à maudire la science, pu'il accusait de lui avoir pris le meilleur de sa virilité.» «De toute cette passion solitaire, il n'était né que des livres.» Ez az egyszerű vágyódás az asszony után, az ifjuság után a dérkorszak kezdetén. Pascal, az átlátszó» francia, a legrosszabb esetben Maja-val is megelégedett volna: mert fiatal, fiatal, fiatal. A germán művész vágyódása hívően az egyetlen asszonyhoz száll, mely lelkét betöltötte volna. Hisz az Egyetlenegyben! s Ibsen a fenséges Wikinger, nem tart a nevetéssé válástól: a korán szeretettet ilyen kései elaggult állapotban hozza újra szóba. Ebben bensőséges tragikomikum van, mely előtt térdre szabad borulni.

Évekkel azelőtt, amikor fiatal volt és sugárzó, ügyet sem vetett rá. Ott állt a pezsgő, nem hajtotta fel. Most nyomorult, fertőzött, eltaposott; virágkorának, hajnalkorának árnyéka; egy feltámadt — nem újra született — halott. S a férfi is beárnyékolva, elrútulva. Két kisértet ölelkezik.

V.

De ölelkeznek.

Igen: ez a mű mélységes, megbánással teljes felkiáltása az életnek. Egy halottnak dala az élethez. Borus és sugárzó szenté avatása az elveszett időnek. Te vagy te és én vagyok én, de TE szózat vagy, mely a földre visszahív. Felém kiáltasz: Ne Lebegj tova! Légy újra ember! Ne száradj el! Rubek érzi: ne haljon meg a szerelem, mely ebből a világból való, «ebből az édes, csodálatos, titokteljes világból.» Hetvenkésztendős korában hirdeti ezt egy Genius. Mily boldogok lehetünk mi, hogy már ezt harmincesztendős korunkban tudtuk.

Az alakítás és átalakítás munkájában odaadják nedveiket, ezek a törekvő emberek. Kinek a kedvéért! Megváltóm! Néhány műkedvelő kedvéért? Néhány műkereskedő kedvéért? Egy folyóirat előfizetői kedvéért? Egy kis utókorért, amely nem csókolhat és nem fizethet meg bennünket? S ha ez utókor az egész világ: kinek a kedvéért!

Az alkotónak, magának elég a pusztá elgondolás. Hiszen szebb ez: a még nem születettnek az elgondolása, mint ami már a világra jött. (A nyomdábaadás, mondja nagyon bölcsen Schlegel Frigyes, úgy viszonylik az elgondoláshoz, mint a betegagyasszoba az első csókhhoz.) Tehát a szivevérét előnteni semmiért, az erőket odaadni semmiért, előregedni, megráncosodni mint Rubek semmiért. Az élet tovamonul. S mire mi halottak föltámadunk, már késő. Más lett az ítéletünk a műremekről; s amit átéltünk, oda már mindörökre.

Mindörökre.

VI.

Azonban . . . ez csak a bölcsője a zárógondolatnak. S nem a zárógondolat. Rubek ugyan értékesebbnek véli: szépségben és napsugárban élni, mint «egy nedves hideg barlangban agyagtömegekkel és kődarabokkal halálra kinlódni». De más hangulatok megtanítják, hogy alkotni kell, kényszernek engedve, művet mű után. Ibsen megadja a jelszót memento vivere: de mégsem Majanak szolgáltat igazságot, aki az egészséges állatemberrel a szakadékokba száll. S ez ércszó «memento vivere» verőjének, Nietzschenek sem. A mi agg mesterünk a társulás poezisét zengi s nem az elszigetelés örületét. A kései Ibsen számára az egység már nem az ember, hanem a pár. Az a legerősebb, aki párjával áll. Az átalakulás törvénye feledve. Csak meg kell nézni az utolsó évekből való arcképeit: a haja már nem áll oly keményen az ég felé; majdnem fűrtössé vált. Nem szűrös többé. S tekintetén valami csodálatos lyrai vonás: soha azelőtt nem volt meg rajta. Ez a vég. Iréne fölfelé viszi Rubeket. Ott a harmónia, a művészet és emberiesség között: a lélek és a test között; a föld és az ég között; a törekvés és az élvezés között.

S a végén megint az áll: «Das Ewig-Weibliche zieht uns hinan.» Ugy látszik: a porban születettnek okosabb nem jut eszébe. Nagy nyomoruság.

VII.

Goethe, akivel az évszázad kezdődött, felszabadítja bilincseiből a keresztényi Olymposzt. A megkegyvelmezés pozitív aktusa tőle való. Ibsen, akivel az évszázad lezáródik, a tagadás pozitív aktusával fejezi be. Egy becsületes isteneket-detronizáló, egy szilárd reménynélküli, egy felujjongásában is fájdalommal teljes hideg ember, egy kétkedő, egy lemondó, egy önmagához hű. Semmi mennyei királynő nem vár. Jön a halál — napfölkelte előtt. Ibsen sohasem volt fellelő, mindig kérdező. Azt kérdi: vajon utban vagyunk-e az élet felé? S egy lavina elvágja a megfajtást.

Egy specialista áll a tizenkilencedik század végén szemben a századeleji mindent átfogó Goethevel. Egy specialista, aki azonban specialitásainak összességét tekintve, maga is mindent átfogó. Goetheé a szín, Ibsené a vonal. Az okos, a takarékos vonal. «Alles Vergängliche ist nur ein Gleichniss», mondja az egyik; a másik megalkotja ezeket a hasonlatokat. A legkizáróbb hasonlatköltő, a tulajdonképeni hasonlatköltő, aki alakjaiban a leggazdagabb formulákat hagyja a jövő emberiségére. Az egyesekre s az egyeseknek egymáshoz való viszonyára.

Az idők mind exaktabbak lesznek. Színes fantazialás a kezdetén, linearis tépelődés a végén: így kell ennek lenni. Schumann mondta: ha Mozart ma élne, nem mozarti koncerteket írna, hanem chopinieket. A férfi ott a kezdetén, mint a kiből minden kiindult, még összefoglalhatott; az általánosra is, mint előfutó, rámutathatott. E leghitелlenebb század végén csak az analitikus eljárás az egyetlen lehetőség. Ibsen az új kezdet analitikusa.

Látjuk az egyik csúcsról a másik csúcsra vivő egyenest. Faust halálában az emberek közösségeért küzd; Ibsen a közösségre való felhívással végzi. Az egyenes és fölfelé vivő vonal ez. A közbenső eset Nietzsche még ködbe van burkolva.

VIII.

Ibsen az új kezdet linearis analitikusa. Gerhart Hauptmann: az új kezdet színes analitikusa. Az ő műve tele van «szeretettel, mely ebből a világból való, ebből az édes, csodálatos, ebből a titokteljes világból.» Nála újra gőzölög a föld. Az életől jön, s az ő lábánál is száz esztendő fejlődése fekszik. Hauptmann a német évszázadot a színes, óriási novummal zárja le: Florian Geyer.

Ibsen egybekapcsoltnak látszik a három H-val, melyek ennek a német évszázadnak csontvázát adják meg: Hauptmann, Hebbel, Heine. Kleist, Grillparzer, Keller nem annyira tizenkilencedik század. Ibsent sokáig Heine-utánzónak tartották. Garborgnál még azt mondja Aas, a sötét Gram Gábor barátja: »Ja, Ibsen, dea ist doch etwas, ea hat doch so viel Veastand, dass ea einen wiacklichen Dichta nachmacht.« Ma ez egymásmelléállítás majdnem hihetetlennek látszik. Egy mennyei veréb és egy mennyei jegesmedve. A tertium a fantasztikus dolgoknak a legrealisabb világgal való vegyítésében keresendő; másodsor, abban szélső mítsemrespektálásban, mely az egyiknél kacag, a másiknál elmélkedik.

Hebbel, az óriás, az új dráma megalapítója. A százesztendő mozgalomban nem a csúcspont, de a legerősebb momentum. Hebbel és Ibsen rokonok: pszichológiai realizmus mellett a végtelenbe vesző misztikus vonás. Az egészen egyéni eset rajza mellett az eltitkolt pislogás a tipikus felé. A megborzosgató az asszonyban a tenger asszonya és Hedda Gabler előtt Judithban vált hussá. És Marianne szava »ezt meg lehet tenni, de eltérni soha,« amely körül egy életnek drámája szövődik, magában foglalja a szabadságról és felelősségről mondott minden szubtilitást. A benső emberiességek finom megvetése már akkor is a lélek megölése s kényszer a válásra. S a férfi és a nő viszonya, a gyűlöletnek és szerelemnek földalatti egybebegozása: mindez elő van készítve.

Az évszázad mozgása Goethe, Heine és Hebbeltől Ibsenhez áramlott s onnan vissza Németországba.

S Ibsennek ez a helyzete az Eddához hasonlítható. A Nibelungenmonda ugyanezt az utat futotta meg: Németországból északra és északról vissza.

Ami ebben germán és fajközös vonás: az etikáért való harc (a faktum Nietzsche az etikáról csak azt bizonyítja, hogy megkülönböztető germán jellemvonás), másodsor: egy bizonyos faja a lelki mélyfürásnak. S itt az epilógista a szlávokkal találkozik, akik a pszichológia jegyében születtek, egy empirice exaktabb pszichológiában, mint a milyen a germánoké. A germánoknál több sejtető alkony, érzésszerű elmerülés az oroszoknál több tényélesség; Ibsen mintha e kettő produktuma volna. S közeledés a latinokhoz is, Zola determinismusához; e nélkül a »Kisértetek« nehezen volna elképzelhető. A technikát illetőleg Otto Ludwig és a franciák jönnek számba. S az egészről illetőleg Ibsen Henrik.

IX.

Édes élet! a létezésnek és cselekvésnek szép, barátságos megszokása. Hadd fogom meg kezéd s nézek szembe . . .

Mindenki elmondhatja az epilógus drámához a maga epilógusát. Köszöntheti a Rajnát, Ambrast az Innvölgyében, vagy a kis meredek rue Tholozé-t a mártirhegyen, vagy mint mondják: a Montmartre-on, vagy Chioggia szigetét Velence mellett, vagy a kocsmát a capello nero-hoz ugyanott, vagy Frascatti elhaló szintengerét Róma mellett.

Róma mellett.

És köszöntheti az elveszetteket és jelenlevőket, az egyik nőt, vagy a másikat. Ellyt és Máriát, és Vallyt és Erzsébetet, akik mind meghaltak és mind élnek. S Irenet és Sentat, kik eljövendők vagytok.

Ha ugyan nem voltatok, amit senkisé nem tud. Mert hogy Irene nem Elly volt-e, vagy Vally, vagy Mária, vagy Erzsébet: ki mondaná meg.

Ilyen az élet. So ist das Leben. Such is life. Questa è la vita. Que voulez-vous, — — c'est la vie, c'est la vie, c'est la vie.

A társadalmi nő természetrajza.

Írta: Deák Gyuláné.

2

A túlérétt leány.

A leánynak ezt az általam túlérétt korszakát, helyesebben az érettség korszakának kellene neveznem. Mert ez a kor akkor kezdődik, a mikor a leánynak megjön az esze, de nem jön meg a vőlegénye. A leányos anyák legtöbbje ma még jobban szereti ha az esze akkor jön meg, a mikor ő — elmegy a háztól vagyis férjnél van.

A leány, ha sokat bálozott, hogy úgy mondjam eredménytelenül, — végre feladja a gondolatot, hogy a bosztonnal keresse meg a kenyerét vagyis a jövődöbelijét és más uton keresi helyét az életben. Tanul, olvas, fest, muzsikál, sőt még ír is és szocialisztikus művekkel foglalkozik. Nagy feminista, megveti a fennálló társadalmi rendet és ezzel kapcsolatosan újra a férfiakat, a kiknek kényők-kedvöktől függ a nő érvényesítése az életben. Szentül hiszi, hogy nem megy férjhez s a fiatal ember iránt, a ki vele foglalkozik, csak lelki rokonságot érez. Ezt azonban a tényleges rokonsággal szívesen sereli fel, ha rá kerül a sor. — Azért hiszem, hogy ezek a leányok jobb feleségek lesznek, mint a fiatalabb leánykák, mert ezeknek a biztos ítéllete és kifejtettebb jelleme nagyobb garancia a boldogságra.

A feminizmus szempontjából a leányok eme válfaja azért említésre méltó, mert ezek veszik a legtöbb ilyenfajta könyveket, feleleteket írnak a körkérdésekre és lázasan olvassák a női írók műveit. Hova lennének nélkülük?

Futólag meg kell említenem a leánynak

Menyasszony

korát. Délibáb, légvár vagy szívárvány korszaknak kellene ezt neveznem, a mikor a leány egyik szemével sirva nézi szép leánykorát, a multat, a másik szemével meg kacagva néz az előtte ismeretlen jövő felé, a melyet a szabadság korszakának vél. Így — mind a két szeme el lévén foglalva, — nem marad egy se arra, hogy jól megnézzze a vőlegényét. Nagyobbrészt tehát vakon megy a házasságba, a mi később

gyakran megbosszulja magát. A menyasszonyságot természetesen a különböző érdekelt felek más-más szemmel nézik. Az apa vagyonának romlását, az anya működésének eredményét, a vőlegény egy új élet kapuját és jobb közt reményét, a menyasszony huga a közeledő hosszú ruhát, a fivére egy újabb pénzforrás keletkezését látja benne.

A menyasszony, ki a mennyire elengedhetetlen kellék a házasságkötéshez annyira mellékes személy ténylegesen; ő egy az anyai önkény alól való felszabadulásnak véli és nem gondol arra, hogy cseberből vederbe esik. Hogy mi igaz mind ebből, azt elmondhatja majd.

A fiatal asszony.

Nehéz eset. Nem tudja, hogy boldog-e vagy boldogtalan, de annyit bizonyosan tud, hogy ez nem az, a mit képzelt. Egyelőre boszantó sok dolog van a háztartással, az ember képtelen elkészülni vele. A fiatal asszony különben is olyan, mint a mai főispán. Névleges hatalma meg van, sőt az esküt akadálytalanul le is tehetné. — A férjet a kormányelnöknek lehetne nevezni, a ki maga nem érzi a vármegyei kellemelenségeket, a szakácsnét pedig az alispának. A főispán rendeleteit rendesen ad akta teszik s úgy a szakácsné, mint a lantosa, a szobalány a passzív rezisztencia álláspontjára helyezkednek. Az alispán, a szakácsné kezébe futnak össze a konyhai közgazgatás összes számai, ő mindent jobban tud, mert ő ismeri a nép óhaját, mely abban nyilvánul, hogy a pék, a mészáros a kofa mind stájerol s ő maga a takarékkönyvben gyűjti a megtakarított kosárpénzt. Gyenge kezekben lévén a kormánypálca, gyakran lesz az ebédre kirendelt kolozsvári káposztából bécsi szelet s a csokoládé tortából kaiserschmarn, a szerint a mint azt a szakácsné kényelme vagy izlése diktálja. Ha aztán a férj uram megjegyzéseket enged meg magának, akkor mindaz, a mit az ember a szakácsnénak nem mer megmondani, az ő fejére zúdul és így készülnek az első viharok.

Szabadságról különben is szó sincs, a férje folyton otthon akar ülni, mert nem illik fiatal házasoknak nyilvánosan mutatkozniok. Még azt találnák mondani, hogy nem szeretik egymást. Pedig dehogy is nem! — A férje már nem az a deli gavallér, a kinek a képével aludt el s a képével ébredett, mert ez a kép gyakran sőt gyakrabban borzas és álmos és a bajusza sem vág úgy mint annak idején. De hát ennek így kell lenni, a hogy a mama meg a rokonok mondják, unatkozni is kell egy kicsit, különben nem is volna mulatság.

Majd egy év múlva, mondják mindnyájan, akkor aztán szabad a vásár. Egy év múlva akkor bálba is elviszlek, mondja hamisan mosolyogva a férj, egy szebb jövő reményében. A fiatal asszony bizik bennük, hogy mennyire alaptalanul, azt megmondhatja egy év múlva

A z a n y a.

Az anyák között két főbb csoportot különböztethetünk meg. Vannak szó szoros értelmében vett anyák és asszonyok, a kiknek gyermekeik vannak. A szószoros értelmében vett anyák boldogak, ők gyönyörűnek találják kis kopasz gyermekeiket, édesnek a gügyögésüket, okosaknak, elméseknek őket. Sőt még hasonlatosságokat is fedeznek fel bennük magukkal, a mely hasonlatosságnak ők örülnek, de a gyerek ha igazán olyan elmés volna, sok esetben nem örülne.

Az anyák a kiknek gyermekeik vannak az előbbieknél teljesen az ellentétük. Utálják a gyerekrivalkodást és úgy vannak velük, mint az egyszeri ember, a ki akkor szerette a gyermekeket, ha sirnak, mert akkor kiviszi őket a szobából. A gyerekek nekik egyelőre lármát, bajt, veszekedést a dadával és kényelmetlenséget okoz, végtelenül sajnálják magukat és nem egyszer kérdezik önmaguktól: Hát kellett ez nekem? Szóval, igen szomorú az életük s csak akkor kacagnak nagyot, — sőt ekkor a férjükkal együtt, ha valaki nyugodalmas révnél mondja a házasságot. A gyerekkel nem sokat törődnek, annál többet önmagukkal, akárcsak az az ápolónő, a kitől az orvos kérdezte, hogy hogyan töltötte a beteg az éjszakát, mire az így felelt: Egész éjjel nem hunyhattam le a szememet.

(Vége köv.)

A LEGNÉPSZERÜBB NÉV. Vannak időszakok, amelyekben egy-egy név hirtelen felbukkan s dominálva emelkedik ki az események káoszából. Ilyen az utóbbi hetekben a Sternberg-név, melyet más időkben is jól ismer a budapesti közönség, de a melyet ilyenkor, a farsangi szezonban felette sokszor emlegetnek fővárosszerte. Most, hogy a bálók, a hangversenyek javában folynak, igazán gyakran emlegetik a Sternberg Ármán és Testvére cs. és kir. udv. hangszergyáros céget. Mindenki tudja, hogy a bálók dallamos keringőiben, jókedvű csárdásaiban nekik épp úgy részük van, mint a hangversenyek szenzációs számaiban, hiszen a hangszerek, amelyekből a gyönyörű melódiák világgá repülnek, legnagyobb-részt az ő népszerű raktáraiból kerülnek ki. Sternbergék pompás hangszerei szolgáltatják a jókedv örökös forrását: a zenét. Így aztán nem csoda, hogy a Sternberg-név olyannyira ismert populáris.

VENUSZ.

Irta : Szilágyi Géza.

I.

URANIA.

Ahol te trónolsz, dermesztő hidegben,
Gyötrődve lát csak oda földi szem.
Te szent vagy és a szent gőgös-kegyetlen :
Beteg szívemet hozzád nem viszem.

Mely hajlokodhoz tör, rideg az ösvény,
S olyan hosszú, hogy nem int vége sem.
A vágymarástól megváltást keresvén,
Nálad csak kínok kínját lelhetem.

Gőgös szemed sugára tiszta fény.
Arcod mint jégtükör fagyos-fehér.
Kebled kicsiny, egyenes és kemény.

De sóvárgásom útja oda tér,
Hol duzzadó kebelben forr a vér,
S hol a pazarló vétek az erény.

II.

KALLIPYGOS.

E vánkost kincsekért nem adnám,
Forró fejemet rája nyugtatom.
Pihenve drága patyolatján,
Hülő szívem mámorba csalthatom.

Imádják mások a művészet
Fenhéjázón pompázó remekit.
Ez élő húsmárványba vésett
Remek az, ami engem részegit.

Csak duzzadj, vakmerőn dagadva,
Mámort lehellő csodaváncosom.
Kéjnek vagy ima-boltozatja,
Hivő szívvel alattad áldozom.

Az emberektől érhet átok.
A Szépnek istene majd megbocsát,
Hogy én, ki hazug bálványt nem imádom,
Benned csodáltam legszebb templomát.

ZRINYI MIKLÓS KIROHANÁSA. A szigetvári nagy napról a nap jelentőségéhez méltó, hatalmas kompozícióju, mindazonáltal nemes egyszerűségű festményt kapott a magyar nemzet egyik legnagyobb mesterétől, Székely Bertalantól. A kép azt a pillanatot ábrázolja, amelyben Zrínyi Miklós a füstölgő romok közül kitörni készül. Ledült, kormos falak sötét tömege a háttér, amelyet a falak mögül megvilágosít a tűz, mely már felégette a külső részeket. A képet harcra csapott tölti be, melyben azonban sok az asszony és a gyermek, nemsokára özvegy és árva. A kapuban áll Juranics Miklós az ország zászlajával, mellette Zrínyi Miklós. Kezében a kard és még egy utolsó pillantást vet népére, mielőtt kirohan a kint várakozó rengeteg áradatba. A maga komorságában is színes mozgalmasság a kép, alkotójának egyik legszebb műve. A kép, melyen a művész majdnem 40 évig dolgozott, eddig teljesen hozzáférhetetlen volt a nagyközönség számára, dacára annak, hogy ez egyike a legszebb, leghatásosabb történelmi festményeinknek. A Könyves Kálmán tette ezt igazán nemzeti tulajdonná azzal, hogy a hatalmas festmény sokszorosítási jogát megszerezte és azt kisebbített, de rajzban, színben az eredetinek tökéletesen megfelelő, hű reprodukcióban kiadta s ezáltal bárkinek is lehetővé tette a gyönyörű kép megszerzését. A festmény reprodukciója, mely a modern sokszorosító művészet remeke 97 cm. hosszú, 55 cm. magas s Vágó Dezső által tervezett arany keretben felirattal 64 koronáért, passe-partoutban pedig 10 és fél cm. széles, sarokdiszítésű antik arany keretben 76 koronáért kapható s 4 koronás havi részletfizetéssel is megrendelhető a Könyves Kálmán magyar műkiadó részvénytársaságnál, Budapest, VI., Nagymező-u. 37—39.

Egy asszonyról, aki majdnem császárné lett.

Irta: Jobbágy Endre.

Bismarck mondja el emlékezései során, hogy a mikor III. Napoleonnal való első találkozása után IV. Frigyes Vilmos császár egy ízben étkezés közben megkérdezte tőle, mi a véleménye a fiatal francia imperátorról, ő (Bismarck) így felelt a kérdésre:

Louis Napoleon eszét a szívének rovasára túlbecsülik.

A német császár nevetett ezen az ítéleten, mert azt hitte, hogy ez is azon paradoxonok közül való, a melyekről Bismarck már azon időben híres volt. A történelem azonban utóbb kitűnően igazolta Bismarcknak ezt a nagy emberismeretre valló kijelentését. Tudvalevő, hogy III. Napoleon korántsem volt az a kegyetlen zsarnok, a minek a decemberi államcsíny következtében tartották kortársai, hanem inkább meglehetősen lágy szívű ember, akit mellesleg még nagyfoku szentimentalizmus is jellemez.

Különösen akkor válik nyilvánvalóvá ez a szentimentalizmus, a mikor olyan krónikákban lapozunk, a melyek III. Napoleonnak szerelmi életét tárgyalják, vagyis azokat a viszonyokat, a miket — tradíciója volt a francia uralkodóknak — a császár korának egyes kiválóan szép asszonyaival ápolt. III. Napoleonra nagy befolyással voltak az asszonyok. A felesége is — Eugénia császárné — de ezen kívül más asszonyok is, akik kényük-kedvük szerint hajlíthatták az uralkodónak lágy és lobbanékony szívét. Azok között, a kiknek viszonya volt III. Napoleonnal, kétségkívül a legérdekesebb asszony m i s s H o w a r d, a ki hogy császárnévá nem lett, igazán kevésen mult.

Miss Howard egyénisége már magában véve is elég érdekes lenne ahhoz, hogy erről a történeti viszonyról megemlékezzünk, ámde azonkívül alkalom is kínálkozik, a mely aktuálissá teszi a reminiscenciát. A francia lapok a napokban III. Napoleonnak egy eddig ismeretlen levelét közölték, a melyben miss Howardnak kelt védelmére, kerülő uton, úgy, hogy magát védte . . . Erről azonban alább. Nézzük előbb ki volt ez a rejtélyes Howard asszony, a ki majdnem hogy

trónjára került a világot hódító első Napoleonnak és aki, talán ha ő lesz a nagyravágyó Montyo Eugenia helyett az utolsó francia császárnak élettársa, meg tudja akadályozni a fenyegető katasztrófát, amely így menthetetlenül bekövetkezett.

III. Napoleon még mint Napoleon-Lajos herceg tudvalevően Londonban élt mindaddig, mignem a 48-iki forradalom kitörése és a második köztársaság kikiáltása után visszatérhetett Párisba, a hol is a köztársaság elnökévé választották. Londoni tartózkodásának idején, a fiatal herceg korántsem élt fényesnek nevezhető anyagi viszonyok között és meglehetősen szüksége volt arra a segélyre, amelyben a bonapartisták részesítették. A szűkös viszonyok ellenére a herceg élénk részt vett a high-life társadalmi életében és így történt, hogy egy ízben megismerkedett miss Howarddal, akinek akkoriban igen előkelő szalonja volt, a melynek látogatóihoz tartoztak nemcsak a Londonban élő bonapartisták, mint Persigny, Mocquard, Edgar, Ney és Bacciochi gróf, hanem az angol arisztokráciának is a színe-java.

Miután a herceg megismerkedett a rendkívül szellemes és amellet — kortársai szerint — feltűnően szép asszonnyal, csakhamar bizalmas barátság fejlődött ki közöttük, a mely utóbb szerelmes liaisonra vezetett. Napoleon őszinte ragaszkodással viseltetett szívének hölgyéhez és erre vall az is, hogy a mikor 1848-ban a republikánusok elnökké választották és a herceg immár visszatérhetett hazájába, akkor miss Howardot is magával vitte Londonból Párisba. Ebben az időben Napoleon herceg annyira rajongott a szép angol asszonyért, hogy nőül is akarta venni és az egész terv csak a miss Howard ellenkezése miatt dőlt dugába. Valóban rejtély, miért ragaszkodott Howard asszony ahhoz, hogy kedvese legyen a hercegnek és miért nem fogadta el kedvesének kezét, amikor ez felkínálta neki azt. Lehet, hogy azért, mert úgy érezte, hogy míg a herceg kedvese nyilván lehet, addig házastársává csak titokban válhatna. És ezek után többre becsülte az előbbi, mint az utóbbi helyzetet. De lehet, hogy más oka volt elhatározásának, amelynek valódi rugója, talán mert nem is igen keresték, mai napig ismeretlen.

Tagadhatatlan tény azonban, hogy őszinte vonzalom fűzte egybe a szerelmeseket. Erre vall például, hogy a herceg közvetlenül a maga palotájának közelében bérelt lakást kedvesének, a rue du Cirqueben, a hol esténként meglátogatta az angol nőt és azzal sem törődött, hogy az arra járók felismerik. Egyébként egyszer meg is történt, hogy a

népszerű elnököt, ki éppen kedveséhez surrant be, megismerte egyik polgártárs, aki aztán hamarjában még néhány jó republikánust gyűjtött maga köré és ezek, nem törődve az inconvenienciával, zajos tüntetést rendeztek Napoleon herceg dicsőretére, ott, a szeretőjének háza előtt, éppen a mikor a herceg pásztorórán volt.

Vonzalmukat bizonyítja aztán még az a körülmény is, hogy Napoleon Lajos herceg, amikor mint köztársasági elnök beutazta Franciaországot, ebben az útjában mindenüvé magával vitte miss Howardot és intézkedett, hogy a hatóságok ne csak az ő számára, hanem a szeretőjének is gondoskodjanak lakásról. Erre az elszállásra vonatkozik az a levél is, amelyre fennebb történt hivatkozás és a mely mindennél tisztábban vet világot arra az extrakonjugális kapcsolatra, mely összefűzte az agglegény herceget és az angol asszonyt.

A levél úgy került nyilvánosságra, hogy valakinek hagyatékát árverezték a Hotel Droutban, a párisi árverési palotában és egy szemtüles ujságíró volt az, aki megvette a császár irását, — mint autogrammot. Azóta kikutatta a vevő a levél történetét is, a mely rövidre fogva a következő:

Napoleon herceg mindenüvé magával vitte útján a kedvesét is és elszállásoltatta. Mikor Toursba értek, a nő számára A n d r é ottani adófelügyelő házat jelezték ki lakás gyanánt, ami annyival is inkább kényelmes volt, mert az adófelügyelő ur és neje az idő szerint Barezesben nyaraltak, a tenger mellett. A mikor azonban A n d r é megtudta, hogy a kit lakására szállásoltak »csak« szeretője az elnöknek, igen megharagudott és panaszos levelet írt Odillon Barrot akkori belügyminiszternek. A miniszter a levelet megmutatta a hercegi elnöknek, aki néhány nappal utóbb levelet írt a miniszternek. Ez az a levél, amely most árverés alá került. E levélben — viszonyára és a kis kalamitásra vonatkozólag a következőket írja a herceg:

»Nem vádolok senkit és elismerem, hogy vétkes vagyok, amikor törvénytelen viszonyokban keresem azt a szerelmet, a melyre szívemnek szüksége van. Ámde ez ideig a helyzetem akadályozott meg abban, hogy megnősüljek, amióta pedig megint idehaza vagyok, azóta a kormányzat gondjai foglalnak le tulságos mértékben. Franciaországban ez idő szerint — sajnos — még nem szerezhettem jóbarátokat, se összeköttetéseket, a melyek javamra válnának, a mikor nősülésemre kerülne a sor. A családi életet nem pótolhatja pedig más, mint az ilyen barátság és a mikor ennek is híján vagyok, azt hiszem

senki ellen sem véték, amikor mindezt a hiányt azzal pótolom, hogy törvénytelen viszonyt folytatok valakivel, aki azonban a szívemnek drága.

Istenem, hány asszony van a világon, aki százszor bűnösebb, százszor gonoszabb és kevésbé nemes és önfeláldozó mint az, aki André ur lakásán szállt meg és akiket André ur és felesége mégis szívesen fogadnak lakásukon, miért? Csak azért, mert azoknak az asszonyoknak törvényes férjük van, a kinek nevével leplezhetik becsstelenségüket. Utálom, miniszter ur, az ilyen pedáns szigort, amely csak rosszul takarja az olyan sivár lelkületet, mely elnéző önmaga iránt, de kérlelhetetlen, amikor másokról van szó.»

Ime, Napoleon Lajos herceg szerelmének tagadhatatlan bizonyítékai. Mégis, miss Howardot nem vehették rá ezek a bizonyítékok arra, hogy nejévé legyen a hercegi elnöknek. Igaz, hogy utóbb az angol hölgy meg is bánta ezt a visszautasítást.

A deczember másodiki államcsíny után, amikor Napoleon hercegből III. Napoleon lett és Franciaország császára, miss Howard szívesen lett volna nejévé a koronás kedvesnek, ám ennek ekkor már arra kellett törekednie, hogy olyan érdekházasságot kössön valamelyik uralkodó-család leányával, amely házasság megszilárdítja helyzetét a kissé még ingatag francia trónon. Ezek a házassági kísérletei ugyan kudarcra végeztek, ámde akkor már a császár szíve a Montijo Eugénia szépségének volt a foglya. Miss Howard napja leáldozott.

Howardot a csapás, úgy látszik, nem is verte le nagyon. Annyi bizonyos, hogy a szakítás nagyon simán történt. III. Napoleon egy millió frankot juttatott volt kedvesének, azonkívül kiterjedt földbirtokot ajándékozott neki és mindennek tetejébe grófnővé nevezte ki, Beauregard grófnővé.

Az ujdonsült grófnő nem élt nagy kort. Alig negyven esztendőskorában halt meg, 1865-ben, Párisban. A császárral való viszonyából egy fiu származott, akit III. Napoleon a B é c h e v e t grófi névvel és címmel ruházott fel, de akiről szóló adatok csak a német-francia háború kitöréseig vezetnek. Akkor nyoma veszett a III. Napoleon törvénytelen fiának. Lehet, hogy ő is résztvett a háboruban, a melynek szerencsétlen hullámai elsöpörték a császárságot, a Bonaparte dinasztíát, a Tuileriákat és elsodorták ennek a szerelmi regénynek legérdekesebb leveleit is . . .

Szinjáték.

I. NERO.

London, március 2.

(F. F.) Nérot választotta új drámája hősenek Stephen Phillips, akiben az angolok a legnagyobb élő drámairőjüket és az angol dráma reneszánszának megteremtőjét látják. Darabjában Phillips — eltérőleg azoktól a német íróktól, akik ugyancsak ennek a római imperátornak személyét tették drámai akció középpontjává — nem azon igyekezett, hogy Nérot az utókor szemében tisztára mossa és tragikus hőssé avassa, hanem általán emberivé próbálta tenni azt, ami embertelenség, ösztönszerű kegyetlenség élt Róma ókori felgyújtójában. E nehéz feladatot négy hosszú felvonásban és néhány képben kísérlette megoldani Phillips és tegyük hozzá, sikertelenül. A darab hossza nyult, néha unalmas. A drámai eseményeket festői elemekkel akarja pótolni a szerző és retorikai remekekkel, amelyek szépek ugyan, hatnak is ránk, anélkül azonban, hogy valóban megindítanának.

Cselekmény annyiban hiányzik ebből a darabból, hogy az egész inkább hasonlít elmosódó freskó képhez, mint drámához, éppen ez a körülmény nagyon megnehezíti, hogy beszámoljunk a tartalommal. Az első felvonás (inkább kép) azzal kezdődik, hogy Nérot megkoronázza az anyja, aki előzőleg meggyilkolta a férjét. A trónra jutása idején Nero még igen derék ifjú, aki nevelőjének, Senecának tanításai szerint él és teli van nemes elhatározásokkal, melyek mind hazájának boldogítására céloznak. Ama nemes szándék még nem elég, mert Nero, amikor tudatára ébred, hogy im, a koronázás után egyszeriben világhatalom birtokába jutott, övé az egész világ, nem bír magával tovább. Ez az óriási hatalom elkábítja, hódulttá teszi, ő maga is megijed és ebben a kiáltásban tör ki:

— Megbolodulok! Megbolondulok!

A függöny erre legördül és a következő kép már öt esztendővel később játszik, a mikor Néroból már addig fejlődött az örökség csirája, hogy csak a legrafináltabb szenzációk tudnak idegeire hatni. Szereti másnak borzadályát látni és a kintől vonagló testeket, szenvedéstől eltorzult ar-

cokat. Megöli ezért Senecát, a volt tanítóját és megöli a tulajdon anyját. Nincs is más tartalma a darabnak, amely az eddig elmondottak után, további néhány gyilkosságon keresztül azzal végződik, hogy egész Róma lángokban áll, Nero pedig palotájának erkélyéről nézi a páratlan látványt. Nézi, aztán kobza után nyul, belékap a hurokba, pengeti azokat, ő maga pedig szaval hozzája, üvölt, arcán kiüt a verejték. A szerző megakarja mutatni, mint vesz apránként erőt hősén az örültség, ámde, hogy ezt a célt elérje, meglehetősen hamis utakon jár. Nem folyamatosan mutatja be az eseményeket, amelyek károsan hatottak a degenerált Neronak agyára és lassanként előidézték a teljes tébolyodottságot, vagyis darabja távol esik attól, hogy patológiai és pszichológiai tanulmány legyen — pedig sejtjük, ez volt a Phillips célja — hanem e helyett kiragad egyszerűen Nero betegségéből egyes stádiumokat, életéből egyes epizódokat, a kettőt egybefűzi, anélkül, hogy azok legkevésbé is magyaráznák egymást.

Igy a szerző a pszichológiai magyarázatok adásának fáradságos feladata alól egyszerűen felmenti magát. Kétségkívül ez nagyon szimpla eljárás, de hát Phillips hívei erre a kifogásra is készek a válaszszal: Phillips főerénye, hogy szereti az egyszerűséget, a szimplaságot. Akkor is, amikor szinpad-i technikáról van szó. Olyankor, amikor a kitűnő szerző már sehogyan se tudja, hogyan oldjon meg egy-egy kényessé váló helyzetet, akkor egyszerre szerencsés ötlete támad: leereszteti a függönyt. Akkor aztán a függöny meint fel-lebbsenhet, ám ez idő alatt a kényes helyzetben hagyott szereplők szépen ellejthetnek a szinpadról, a szituációnak vége, ujjat bogoz Phillips, aki ebből az új helyzetből megint az előbbi módon fog kigázolni.

Mindezek a gyengeségek azonban nem akadályozhatták meg az angol kritikát, hogy dicsérettel ne fogadják a darabot, amelyről mostanában valamennyi londoni bíráló az elragadtatás hangján ír. Indokolatlan ez az elragadtatás, amelyet azonban megmagyaráz Phillipsnek egy nagy képessége, a melyet az angol kritikusok összetévesztenek a dráma valódi követelményeivel, a cselekménynyel. Phillips igen szépen komponál. De nem drámát, hanem effektusokat. Mesterien ért ahhoz, hogy festői csoportokat vigyen színre, hogy jeleneteket megteremtessen, amelyek — mint mondtuk — freskók módjára hatnak. Ezek és a darabnak retorikai meg alakai szépségei ejtik meg a bírálókat, akik ennek ellenében jószívvel bocsátják meg a darabnak — mint drámának — nagy, belső fogyatkozásait.

A darabot Mr. Tree színházában mutatták be és az igazgató játszotta a «Nero»-ban a címszerepet. Igen szépen játszott és igazuk van azoknak, akik méltó utódját látták benne Henry Irvingnek, a nemrég elhunyt kiváló tragikus színésznek.

Megjegyzendő még, hogy a darabot a közönség nagyon melegen fogadta.

KANDAULESZ KIRÁLY.

Berlin, február végén.

(ST. G.) Vad dőzsölés után a király beviszi cimboráit nejének hálósobájába, a királyasszonyról lerántja a takarót és megmutatja a dőzsölőknek a királynő reszkető majdnem meztelen testét . . . Herodotos megemlékezik már erről a históriáról, ám az ókori történetíró elég diszkrét ember volt ahhoz, hogy a királynő szobájába betoppanó idegent varázsgyűrűvel lássa el, amely gyűrű láthatatlanná teszi azt, aki illetéktelenül szemléli a király nejének baját. Herodotosnak ezt a történetét Hebbel német drámairó már felhasználta arra, hogy belőle színjátékot kovácsoljon a «Gygest», amelyben germán talajba ültette át ezt a görög talajba átültetett lydiai mondát. A görög tragédiát Hebbel átgurta a szemérmes asszony bus tragédiájává. A Hebbel darabjának ugyanis Rhodope a tragikus hőse, a királyasszony, aki halálával fizeti meg azt, hogy idegen ember tekintete látta hófehér testét.

Ha Hebbel a Herodotos meséjéből igazi német tragédiát csinált, viszont igazi francia darabot írt abból André Gide, akinek «Le Roi Kandaules» című drámája a minap került színre először a berlini «Deutsches Volkstheater»-ben.

Hebbel drámájában az illetéktelen pillantásért hárman halnak szörnyű halált: Rhodope, a férje és végre Gyges, aki tulajdonképpen egészen ártatlan, mert ő csak a király parancsának engedelmeskedett, amikor bevette lábát a fejedelmi ágyasházba. Ámde a királyné nem bírja elviselni azt a tudatot, hogy férjén kívül más is látta őt, ezért aztán mind a hármuknak meg kell halniuk.

Gide darabjában a királynénak nem Rhodope a neve, hanem Nyssia. Ebben a darabban Nyssia meglehetősen háttérbe szorul, az előtérben Kandaules király személye szerepel, akinek neve egyben címe is a darabnak. Hozzá kell azonban még fűznünk a mondottakhoz — ha már összehasonlításról van szó, — hogy míg a Hebbel darabja majd-

nem nevetségesen hal modern szemlélő előtt, akit inkább kellemetlenül érint, amikor egyszerre három tetemet lát a színen, addig a Gide drámája sokkal mélyebb és lélektanilag is pompásan megokolt. Az ő Kandaules királya gazdag a fejedelmi erényekben, jóságos, barátságos, hibája egy: hogy határozatlan. A maga boldogságát nem élvezi magáért a boldogságért és nem is bírná ezt tenni. Hogy boldognak tudja magát, ahhoz kell, hogy előbb mások irigyeljék, legalább is megcsodálják azt, amit ő a magáénak tud. «Néha úgy érzem, mondja Gide darabjának folyamán a király, hogy a boldogságunk titka abban rejlik, hogy mások tudnak a boldogságunkról. A mi mások nem tudnak róla, addig nem bírom élvezni, csak úgy, mintha nem is lenne az enyém. A boldogság és a birásának gyönyöre még csak akkor válik teljessé, amikor már azt mások megirigylik tőlünk. Mit érne nekem, ha enyém volna az egész föld és nem élne rajta más, mint én magam. Higgyétek, barátaim, csak azért érzem gazdagságom, mert ti huzzátok vagyonom hasznát...»

Ilyetén való gondolkodás magyarázza aztán meg, hogy egy éjszakán, botor fővel megmutatja udvaroncainak a legfőbb kincsét, a nejét. lássák azok is, élvezzék azok is és ha majd megirigyelik őt e kincsnek birásáért, akkor Kandaules annál teljesebb gyönyörűséggel élvezi boldogságát, már tudniillik azt, hogy ez a kincs, a királyasszony, a gyönyörű az el-irigyelt királyasszony az övé... Vagy ha már nem is összes udvaroncai, de legalább egy hadd lássa a párnákon pihegő fiatal asszonymnak husát és legalább ez az egy csudálja meg Nyssia rejtett bájait. Kandaulesnak, hogy a maga kihamvadó szívét újra lánggra lobbantsa, szüksége van a Gyges ittas és lángoló tekintetére.

Természetesen az ilyen akarat nélkül való király (legalább drámában) nem maradhat meg ezen a hatalmi polcon, különösen akkor nem, a mikor a környezetében olyan hős egyéniség él, a minő a Gyges. A mikor a király azt mondja «mi» ez nem a pluralis majestatis alakja, mert a «mi» alatt nem csupán magát érti, hanem a barátait is. Ellenben ha Gyges azt mondja «mi» — Gyges nős ember — akkor soha sem beszél magáról és a feleségéről, hanem egyes-egyedül magáról. A maga nagy akaratának erejéről.

Kandaules király (a Gide-é) már előbb megszégyeníti a királynét, mielőtt a darabban Gyges még fellépett volna.

A király ugyanis sokat mulat barátaival, az udvari írókkal. (Pompás szatira ezeknek az íróknak alakja; megannyi kabinet figura, akikben a szerző egyes francia írókat karrikíroz.) Ezekkel az írókkal dőzsöl a király, s kényszeríti a feleségét, hogy ő is részt vegyen az orgiákon, végig hallgassa ezeknek az elősdieknek mosdatlan beszédét. Sőt egy ízben a király arra kényszeríti feleségét, hogy egyik orgiának során fellebbentse arcának fátyolát. Tehát a királyné megbecstelenítése már Gyges fellépte előtt kezdődik.

A német dráma Gygesse megleégszik azzal, hogy egy pillantást vet a meztelen Rhodopére, a francia író Gygesse azonban egész éjszakát tölt együtt a királynéval. Ennek a törvénytelen vágynak oka azonban nem csupán a francia drámának tradíciójában keresendő, hanem a tékozló és határozatlan királynak jellemében is.

— Maradj, Gyges, mondja hívének a király, miután bevezette barátját a királyné hálószobájába, maradj, azt akarom, hogy mindenki boldog legyen körültem . . .

Semmi kétség, a francia Kandaules nagyon pervertált alak, ámde kezdettől fogva úgy van beállítva, hogy perverzítése nagyon is érthető.

Természetes ezek után, hogy Nyssia, a megbecstelenített királyné, megöleti Gygeszel Kandaulest, aztán pedig felesége lesz a gyilkosnak, aki előzőleg gondoskodott róla, hogy eltegye láb alól az első feleségét. Kandaules különben igen szeretetreméltó modorban hal meg. A darab Nyssiának és Gygesnek első civódásával végződik, tehát elég tragikus perspektívát nyit a befejezés . . . A darab végén Nyssia már igen szívesen jár el az írók társaságába és cseppet sem törődik azzal, hogy arca ilyenkor nincs lefátyolozva.

— Kandaules eltépte a fátyolomat, mondja Nyssia, amikor Gyges szemrehányással illeti.

— Ha ő eltépte, foltozd meg azt te újra, feleli neki Gyges bosszus brutalitással.

És e körül a foltozási munka körül fordul majd valószínűleg a jövő Gygesnek a királynővel kötött frigye.

A rendkívül szellemes darab, mely fordulataiban néha Wildere emlékeztető, pazar kiállításban került színre és fényes sikert aratott.

Az ember és munkája.

— Ha mostanában egyáltalán európai háborúra gondolunk — és a helyzet olyan, hogy nem éppen örült, aki számít azzal az eshetőséggel — a tengeren folyó ütközeteket kell első sorban elképzelnünk. Egész nyájait a hatalmak páncélos hadihajóinak, amelyek egymásra törtetve, egymást pusztítva, egymást lesből robbantva, óriási exploziók közepette röpködnek a levegőbe és süllyednek a mélybe, százként nyelve el az emberéletet . . . És ha egy ilyen európai tengeri háborút elképzelünk, papíron könnyen megcsinálhatjuk a győzelem számításait. Vegyük csak Angliát, Franciaországot és Németországot, mert mostanában egyik oldalon az angolok és franciák, a másik oldalon a németek néznek egymással farkas szemet. Anglia tengeri hatalma tulnyomó a másik két állam fölött. Kisebb típusú csatahajója — 13,000 tonnás és ezen alól — Angliának éppen annyi van, mint Németországnak és Franciaországnak együtt. Nagytípusú csatahajója, 16,300 tonnás és ezen felül, ami egy flottának a főereje, harminchét van Angliának, amelyek közül a legkisebb is 15,000 tonnás, míg Franciaországnak négy ilyen hajója van, Németországnak pedig egy sem. Páncélos cirkálójá, 10,000 tonnás, Angliának tíz van, Franciaországnak tizenegy, Németországnak csak hat; tízezer tonnán fölül pedig Anglia tizennégynek parancsol, amelyek közül a legkisebb 13,000 tonnás, Franciaország négynek és a legkisebb 11,000 tonnátartalmu, míg Németországnak egy ilyen hajója sincs. Ha Anglia az egész világ minden páncélos hajójával egyet szembeállítana, még mindig maradna jócskán tartalékban is.

— Párisban most leplezték le a szobrát és mostanában ünnepelték az emlékét Mussetnek, a szubtilis, bájos dalok, kedves örömek és érzékeny szomorúság énekesének. A szobor leleplezésénél megjelent egy ősz öreg asszony, akit nagy tisztelettel emeltek le a kocsijáról és vitték a szobor talpzata alá, hogy ott öreg szívét még egyszer megérintse a büszke öröm, a nagy költő dicsősége láttán. Ez az öreg asszony Musset cselédje, házvezetőnője volt. Rajongásig sze-

rette az ő beteg költőjét, aki szintén bizalommal volt hozzá. Az egykori cseléd megírta visszaemlékezéseit Musset utolsó éveire és most az évforduló alkalmával kötetben kiadta. Egy megható anekdotát itt elmondunk belőle. — Fiatal élete vége felé Musset egyszer boszusan jött haza és így szólt a házvezetőnőhöz:

— Készüljön a költözésre és én már ma sem alszom itthon.

Aztán elmondotta, hogy az alattuk lévő lakásba új lakók költöztek és látta, hogy egy zongorát is cipeltek be. A zongora-kalimpálást pedig ő nem bírja. A házvezetőnő azonban sajnálta elhagyni a lakást és lement a házmesterhez tudakozódni az új lakók felől. Megtudta, hogy egy öreg asszony költözött be halálos beteg leányával, aki ugyancsak nem fogja zavarni a költő nyugalma. Ezzel azután Musset is megelégedett és az egész esetet elfelejtette. Egyszer azonban hazulról távozva, a nyitott ablaku ebédlőn keresztülmentében gyönyörű hangokat hallott. Valaki mesteri kézzel zongorázott odalenn:

— Ki játszik itt ilyen művészettel? — kérdezte Musset a cselédjétől.

— A beteg kisasszony az odalennről, aki most jobban van.

Musset letette a kalapját, lehuzta a keztyűjét és egész délután otthon maradt zenét halgatni. Attól fogva valahányszor a beteg lány játszott, kijött az ebédlőbe és ott hallgatta . . . Nemsokára azután Musset ágynak esett. Régi baja, a szívértágulás támadta meg veszedelmes erővel. Utolsó napjaiban a fülzugás, amely ezt a betegséget kíséri, annyira elhatalmasodott rajta, hogy teljesen belésiketült. Egy reggel, amikor bátyja és cselédje lesték az ébredését, a beteg Musset mosolyogva nyitotta föl a szemét. Egy ideig figyelt, aztán így szólt:

— Gyönyörűen játszik ma a beteg lány. Halljátok? Soha ilyen szépen nem zongorázott . . .

Se a fivére, se a cselédje nem hallottak semmit . . . A beteg lányt már egy hónapja kivitték a temetőbe . . . és aznap este Musset Alfrédet is.

Felelős szerkesztő: Lőránt Dezső.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Akácfa-utca 63.

Kiadja a „Jövendő” kiadóhivatala.

Telefon: 87—34. szám

Közgazdaság.

A Magyar Országos Központi Takarékpénztár február 18-án tartotta évi rendes közgyűlését Hódossy Imre elnöklésével. Az igazgatóság bemutatott jelentéséből kiemeljük a következőket: Megelégedéssel jelenti az igazgatóság, hogy az új részvények kibocsátásával járó műveleteket teljes eredménnyel befejezték. Az intézet részvényei kivétel nélkül utolsó kézben vannak elhelyezve s az értékek befolyt összegek az intézet szabályszerű üzleteiben találtak állandó és jövedelmező befektetést. Bizonyítja a mérleg végeredménye, amely a tavalyinál tetemesen nagyobb tiszta eredménnyel zárult. Az összes forgalom 5,015,848,582 korona 56 fillért, ebből a pénztári forgalom 1,837,308,721 korona 30 fillért tett ki; az előbbi 1,003,637,817 korona 84 fillérrel, az utóbbi 215,388,019 korona 35 fillérre emelkedett. A mérleg 1,767,417 korona 50 fillér tiszta nyereséggel zárul, amelynek felosztására nézve az igazgatóság javasolja, hogy a nyereség-tartalékalapra 35,348 korona 35 fillér, a vezérigazgató és tisztviselők jutalékára 70,696 korona 70 fillér, az igazgatóság jutalékára 141,393 korona 40 fillér fordítsassék. A fennmaradó összegből, amely a múlt évi áthozattal együtt 1,737,480 korona 85 fillérre rug, 17,500 darab 1906. május 1-én esedékes részvényszámlájának 80 koronával leendő beváltására 1,400,000 korona, a nyugdíjalap javára 24,000 korona, jótékony és közhasznú célokra 7000 korona, a tisztviselők külön javadalmazására 25,000 korona, a nyereség-tartalék-alap további gyarapítására 50,000 korona fordítsassék, a fennmaradó 231,480 korona 85 fillér pedig a jövő év számlájára vezettessék át. A közgyűlés az igazgatóság jelentését tudomásul vette, a benne foglalt indítványokat elfogadta s a felmentvényt minden irányban megadta, továbbá Vécsei Tamás indítványára az igazgatóságnak és tisztikarnak hálás köszönetet mondott az intézet érdekében kifejtett buzgóságukért. Végül megejtették a választásokat. Az igazgatóságnak újból tagjai lettek: Bujanovics Sándor, Hirsch József Lajos és Lovrich Gusztáv. A felügyelő bizottság kiegészítő tagjait: Császár Jenőt, Heinrich Alajost, Német Tituszt és Röck Gézárt újra megválasztották, a választmányt pedig, a régi tagokon kívül a következő hat új taggal egészítik ki: Dr. Delmár Emil, Gerstenberger Emil, Hawel Lipót, Keppich Emil, Röser János és dr. Stefanits István.

Angol-osztrák bank. A főtanács mai ülésén megállapította az 1905. évre szóló zárszámadást. Az erre vonatkozó adatok a következő összegeket tüntetik föl: Az 1905. üzletév bruttó-nyeresége 6,254,963 korona 02 fillér, melyből levonva az összes költségeket és kiadásokat, valamint az alkalmazottak nyugdíjalapjához való alapszabályszerű 91,898 korona 97 fillérnyi hozzájárulást, 3,683,683

korona 13 fillér tiszta nyereség mutatkozik. Az 1906. március 27-ére összehívott közgyűlésnek javasolni fogják, hogy a főtanács alapszabályszerű jutalékának levonása utáni fennmaradó 3.586.121 korona 39 fillér összegből részvényenkint 15 korona, azaz 3.000.000 korona osztalék fizetessék, 200.000 korona a tartalékalapba helyeztessék és a még fennmaradó 386.121 korona 39 fillér új számlára vitessék át.

Az Agrár- és járadékbank mérlege. A Magyar Agrár- és Járadékbank részvénytársaság igazgatósága megállapította az intézet 1905. évi mérlegét. A nyereség- és veszteségszámla az 1905. év végével 1.788.163 K 10 f tiszta nyereséggel zárul, szemben a múlt évi 1.660.851 K 04 f tiszta nyereséggel. Ezen tiszta nyereségből az igazgatóságnak a közgyűlés elé terjesztendő javaslata szerint kifizetendő — mint a múlt évben — osztalék fejében részvényenkint 20 korona, azaz összegben 1.200.000 K, ami a részvénytőke 5 százalékos kamatozásának felel meg.

Az osztalékösszegnek és a múlt évről áthozott nyerrésnek levonása után még fennmaradó 384.483 K 83 f-ből a tartalékalapnak alapszabályszerű maximuma 20 százalékos dotálására felhasználható 76.897 K 77 f és az igazgatóság jutalékára (alapszabályok 33 és 52 §) 38.448 K 83 f. A nyereségnek ezután még fennmaradó 472.816 K 45 f összegéből (a múlt évi 15.000 korona helyett) 200.000 K a külön tartalékalaphoz utalandó, az intézeti tisztviselők és szolgák nyugdíjalapjának javadalmazására fordítandó 20.000 K, a főlöslegkép mutatkozó 252.816 K 45 f pedig (a múlt évi 203.674 K 27 f-rel szemben) a jövő üzletévre viendő át. — A kifizetett nyereségben bennfoglaltatik az 1905. év végéig teljesen lebonyolított konzorciális üzleteknek nyeresége.

A kamatjövedelem a múlt évvel szemben 77.253 K 78 f-rel, a jutalékok és különféle nyereségek címén elért eredmény 26.244 K 86 f-rel nagyobb, a költségek és adók pedig 9.598 K 05 f-rel magasabb összeggel szerepelnek. A jelzálogkölesönök 4.443.387 K 42 f-re menő visszafizetések levonásával a zárszámadásban 56.275.667 K 20 f-rel vannak kimutatva, az előző évi 45.309.199 K 19 f-rel szemben, eszerint tehát 10.966.468 K 01 f gyarapodást mutatnak. A bank által kibocsátott címletek névértéke az 1905. év végén 106.200.000 korona összegre rug. A banknak 1905. évi december hó 31-én a szülő- és jelzálogkölesönökről 10937 számlája állott fenn.

A Jövendő előfizetési ára :

negyedévre	3 korona,
félévre	6 „

A Jövendő bekötési táblái

valamint az első és második évfolyam egyes számai füzetekben és bekötve kiadóhivatalunkban kaphatók.

LUSER L.-féle TOURISTA-TAPASZ.

Biztosan és gyorsan ható szer tyukszem, szemölcs és a talp, valamint a sarok bőrkeményedései, továbbá mindennemű bőrelszarusodás ellen. A hatáért jótállás vállaltatik.

E tapasz csak egy nagyságban létezik és pedig drótkint 1.20 kor.
Mindig határozottan LUSER-féle turista-tapasz kérendő.

Központ
székhelyi raktár

Schwenkl L. gyógyszerháza,
Meidling-Bécs.

Csak akkor valódi, ha minden használati utasítás és minden tapasz a mellettes védjeggyel és aláírással el van látva, azért is erre figyelni kell.

1 doboz ára 1.20 K., vidékre 1.65 K., előzetes beküldése mellett bérlem.

Magyarországi főraktár:

Török József gyógyszer, Budapest
Király u 12, Andrássy-ut 26.

FONCIERE PESTI BIZTOSÍTÓ INTÉZET. Összes biztosítékok:
31 millió kor. Központi iroda: BUDAPESTEN, Sas-utca 10.
Biztosít: testi baleset ellen, az ember életére, tűz-, jég- és szállítmánykárok ellen

Eladunk és veszünk

alkalmi árveréseken és beraktározott urasági butorokat, ugymint teljes lakberendezéseket, angol bőr-butorokat, mahagoni- és rézbutorokat, perzsa- és smyrna-szőnyegeket, függönyöket, olajfestményeket, antique tárgyakat, gáz- és villamos-csillárokat.

Grosz Sándor és Tsa Budapest, Gyár-u. 2. I. em.
(Király-utca sarkán.)

A már 53 év óta dicséretreméltólag ismert, s a 71012. sz. Bm. leirat követelményeinek teljesen megfelelő

UJ-VUKOVÁRI

arctisztító kenőcs

szeplő, himlőhely, sömör, májfoltok, fakadékok, forrószárga pörsekenések, orrvörösségek és minden egyéb

arcvirágzások ellen, valamint az uj-vukovári

bőrszépítő szappan

mely az arckenőcsrel a használati utasítás szerint alkalmazva, még korosabb egyéneknek is viruló és fiatal kinézetet kölcsönöz.

Egy nagy tégely ára 1 kor. 60 fill., kisebb 1 kor., szappan 1 kor. Utánzásoktól óvakodjunk! Csak Kraicsovics által Vukováron készített kenőcs valódi. — Minden tégelyen Kraicsovics, a készítő arcképe látható.

Főraktár: Budapest, Király-u. 12., és Andrássy-ut 26. Török József gyógyszerháza.

15-20 éves hölgyeknek I

A SZÉPSÉG TITKA.

Vigyázzon jól, mert itt a tavasz!

Eredeti levelek hiteles másolata:

Egy lemergi tanárné írja: Az újságban hirdetett csodadolgoknak nem hittem soha és a Diana-crémet s Diana-szappant is csak azért rendeltem meg, mert több oldalról azt állították, hogy ezek a legjobb bőrápoló- és szépítőszer. Most már tapasztalatból mondhatom, hogy ezek az állítások igazak és igyekszem én is tovább terjeszteni holgyismerőseim között. Egyelőre csak 2 tégely Diana-crémet és 1 drb. Diana-szap. kérek postafordultával.

Uri hölgyeknél rendes szokás, hogy mielőtt színházba, bálba vagy egy sétára mennek, előveszik a «Diana-szappant» — mely tiszta epe és parfüm — és azzal megmossák az arcukat, kezüket. Azután a száraz és nappal is használható «Diana-crém» gyöngén bekenik magukat, melyre jön a «Diana-hölgypor». Minden dobozhoz már a szarvasbőr is hozzá van csomagolva. Ily bőrápolás mellett nem csoda, hogy a fővárosi és a vidéki nagyvárosi hölgyek feltűnést keltenek szépségükkel, finom, tiszta s szeplőtlen arcukkal és gyöngéd, puha, bársonyszerű kezeikkel. — Ezek a Diana-szépítőszer. arról nevezetesen a hölgyek előtt, hogy azoknak használatát nem lehet felismerni az arcon s épen ezért vásárolják ma már az egész világon ismeretes Diana-szépítőszer.

Egy tégely DIANA-CRÉM (éjjel használható zsiros krém) 75 krajcár, DIANA-SZAPPAN 75 kr., DIANA-PARFUM (originális nagy üveg) 5 K. DIANA-PUDER 3 színben (szarvas bőrrel) 75 kr., egy tégely DIANA-PIROSÍTÓ 5 korona Egy üveg DIANA-HAJSZESZ 4 korona.

Központi főraktár, honnan a szállítás naponta titoktartás mellett történik utánvétellel:

Erényi Béla Diana-gyógyszertára

Budapest, Károly-körút 5. sz.

Egy párisi gyógyszerész leánya írja: A minden oldalról ajánlott Diana-szépítőszer. kkel tettem egy próbát s mondhatom, hogy többet ér az összes francia szépítőszer. nél. Legyen szíves intézkedni, hogy egy párisi gyógyszer. tártban állandóan megkaphassuk, mert így sokba jön a szállítás. Most kérek két száraz Diana-arccrém, két Diana-szappant és három Diana-pudert.

Egy 17 éves bakfis levele: Nővéremtől loptam egy kis Diana-parfümöt, de az olyan valami különös jó volt, hogy az egész kis városunkban csak az én illatomról beszélnek. Legyen szíves megírni, hogy a Diana-szappan és Diana-crém is ilyen finom dolog-e?

Egy kassai úrhölgy írja: Semmit se tartottam az összes szépítőszer. kkről addig, míg meg nem próbáltam a Diana-crémet és Diana-szappant. Tessék utánvétellel 3-3 adagot küldeni.

Egy kolozsvári 45 éves urinő írja: 18 éves korom óta használom arckenőcsőket és szappanokat, de hatását soha nem vettem észre oly rövid idő alatt (egy hét) mint a Diana-arccrémnek és Diana-szappannak. Oly üde, friss, tiszta arcot kaptam, hogy mindenki megbámul azóta.

„Globus” műintézet és kiadóvállalat részv.-társaság nyomása Budapesten.

FOGAK

szájpadlás és gyökér eltávolítása nélkül 3 koronától feljebb. Az általunk készített és a párisi fogorvosi akadémia kiállításán aranyéremmel és a diszkeresztel kitüntetett fogak nagyon könnyen megszokhatók és beszédnél semmiféle nehézséget nem okoznak. Vidéki megrendelések 12 óra alatt elkészíttetnek csakis a FOGORVOSI INTÉZETBEN

Budapest, Erzsébet-körut 50. sz.

a Royal-szállóval szemben. — Fogorvos: LÖFFLER EMIL. Rendelés 9—12-ig, 3—7-ig. — Fogtechnikai főnök: GROSS-MANN SIMON. Fogad egész nap. Pájdalom nélküli fogműtétek 2 korona. Tartóstömések 3 koronától. Rossz és fájós fogak aranykoronával lesznek ellátva, továbbá új, amerikai eltávolíthatatlan aranyhidak 10 évi jótállás mellett készíttetnek. MÉRSEKELT ARAK, részletfizetés mellett is.

Gyűjtőknek figyelmébe !

Borítékok különféle bélyegekkel nagy választékban 10 fillértől 18 koronaig és följebb.

Magyarország legrégibb kereskedője

PRÜCKLER J. C., Budapest, IV. ker., Koronaherceg-utca 3, az udvarban.

Jelszavam: Kis haszon, nagy forgalom.

Francia folyékony hajfestőszer (Chromatique Parisien) ::

mellyel minden hajat tetszés szerint 10 perc alatt állandóan megfesthetni feketére, barnára vagy szőkére. Tulajdonságai: a szín állandó s a természetes színtől meg nem különböztethető, alkalmazása egyszerű. Ára 4 kor. A használathoz szükséges csészek, kefék stb. 1.20 korona. ☐ Főraktár Budapesten:

Török József gyógyszerháza Király-u. 12. és Andrásy-ut 26.

TÖRLEY
PÉZSGÖGYÁR

Iroda: BUDAPEST, VIII., Eszterházy-utca 22. sz.
Pincék: BUDAFOK (Promontor).

Ha őszül a haja használja a hírneves STELLA-VIZET

mely nem fest, hanem a haj eredeti színét adja vissza.

Kapható egyedül **ZOLTÁN BÉLA** gyógyszer-tárában.

Ő császár és királyi fensége József főherczeg udvari szállítója.
Budapest, V. ker., Szabadság-tér, Sétátér-utca sarok.

Egy üveg ára 2 korona.

3 NAP

alatt minden kéz bársonysimává
és hofehérré lesz

dr Kovács kézpaszta

által, — ára 1 K 20 fill.

Mindenütt kapható V. gyógytár, VI. Gyár-utca 17.
Kivánatra „toilette titkok” ingyen és bérmentve.

BUDAPEST . . . Ferencz József-rakpart

HUNGARIA

NAGYSZÁLLODA

Külön lakosztályok
fürdőszobákkal

A kávéház teljesen
ujjonnan berendezve

Gyönyörű fekvéssel a
Duna partján, re-
mek kilátással a
királyi palotára, a budai
hegyekre és a Dunára.

A jelenkor minden
kényelmével berendezve

BURGER J. KAROLY
igazgató.

A Balassa-féle valódi, világhírű angol

UGORKATEJ

a legkitünőbb szépitőszert; felülmulja az összes létező szépitő-
szereket. Azonnal eltávolít szeplőt, májfoltot és minden tisztá-
lanságot az arcról és annak friss üdeséget, fiatalságot kölcsönöz.
Ára 2 kor. Ugorkaszappan 1 kor. Poudre 2 kor. és 1 kor. 20 fill.
Ugorkacrème 2 kor. — Kapható minden gyógyszer-tárban és
drogueriában. — Főszétküldési hely:

Balassa-gyógyszer-tára, Budapest—Erzsébetfalva.

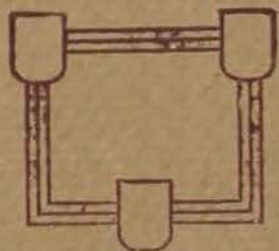
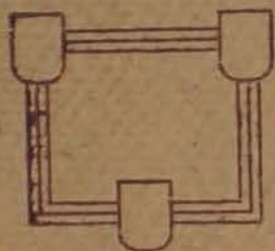
JÖVENDŐ

Felelős szerkesztő: Lóránt Dezső.

TARTALOM:

- Harc a választások körül.
 Krónika pesti dolgokról.
 Mahler Lénárd: Richter Jenő.
 J. L.: Párisi levél.
 Gustave Flaubert levelei unokahugához.
 Domokos Illés: Az álkultúra . . . ?
 Szirtes Artur: Vers.
 Tóthváradai Kornis Elemér: Mahatma.
 Deák Gyuláné: A társadalmi nő természetrajza.
 Utazás egy százfrankos körül.
 Színjáték.
 Az ember és munkája.
 Közgazdaság.

Kiadóhivatal :
 Akácfa-utca 68.

Ára **20** fillér.

Egy hónapra
 Egy korona.

Jövendő.

Március elsejével új előfizetést nyitottunk:

Egy óra	--- 1 korona
Negyedévre	--- 3 korona
Félévre	--- 6 korona
Egész évre	--- 12 koronával.

Kérjük a hátralékos előfizetőket, szíveskedjenek az előfizetési pénzeket utalványon mihamarább megküldeni.

A „Jövendő” kiadóhivatala.

Budapest, VII., Akácfa-utca 63.

Telefon-szám: 87-34.

ÁLLATORVOSI RENDELÉSEK kis állatoknak,
Naponta d. u. 3-5-ig.

ÖHLER BENŐ állatorvosi rendelő intézetében Erzsébet-körut 2., I. em. (Telefon-szám 80-10.)

3 NAP

alatt minden kéz bársonysimává és hófehérré lesz

dr. Kovács kézpaszta

által, — ára 1 K 20 fill.

Mindenütt kapható V. gyógytár, VI. Gyár-utca 17.
Kivánatra „toilette titkok” ingyen és bérmentve.

FOGAK

szájpadlás és gyökér eltávolítása nélkül 8 koronától feljebb. Az általunk készített és a párisi fogorvosi akadémia kiállításán aranyéremmel és a díszkereszttel kitüntetett fogak nagyon könnyen megszokhatók és beszédnél semmiféle nehézséget nem okoznak. Vidéki megrendelések 12 óra alatt elkészítenek csakis a FOGORVOSI INTÉZETBEN

Budapest, Erzsébet-körut 50. sz.

a Royal-szállóval szemben. — Fogorvos: LÖFFLER EMIL. Rendelés 9-12-ig, 3-7-ig. — Fogtechnikai főnök: GROSS-MANN SIMON. Fogad egész nap. Pájdalom nélküli fogműtétek 2 korona. Tartóstimések 3 koronától. Rossz és fájós fogak aranykoronával lesznek ellátva, továbbá új, amerikai eltávolíthatatlan aranyhidak 10 évi jóállás mellett készíttetnek.

MÉRSÉKELT ÁRAK, részletfizetés mellett is.

Jövendő

irodalmi és politikai ujság

Harc a választások körül.

I.

A budapesti hajnal első óráiban, a dunai partok körül van valami ossiáni hangulat, mely Van Ostade képeire, avagy az ukrainák rezignáló, buskomor költészetére emlékeztet . . . Oh, jöjj Carlyle és kölcsönözd tolladat e hajnal megfestésére, melyben több reménytelenség van, mint a hindu fatalisták filozófiájában, mint Apponyi Albert politikai jövőjében, avagy Palesztrina nagypénteki zsoltoszmáiban, melyek hallatára a római Sixtinában megdöbbennek a lelkek . . .

Oh pesti nyárspolgár, aki azonkívül a mértékletességi egylet tagja vagy, e sorok írója nem irigyl értékpapir-szelvényeidért, sem feleségedért, sem házáért, sem szamaradért, sem szolgálóidért, hanem, mivel soha sem élted át — a regényírók nyelvén szólva — egy „borongós téli nap“ kora hajnalát, amelyen mintha minden élet megszűnt volna, melyben minden nyugodt és csendes, rőt-színű kellemetlen ködbe burkolva. Bájos és ismeretlenül is szeretett polgártárs, aki most, e történelmi nagy nap fent

leirt hajnalán a mértékletesek és igazak, a józanok és következetesek animális álmát aluszod és belémerülsz az általános nyugalomba, nem is sejtéd, hogy téled talán egy puska-lövésnyire különböző kaszárnyákban marczona alakok álmosan kelnek ki ágyaíkból, akik vérbe fogják fojtani a magyar alkotmányt. Néhány negyedóra múlva csapatok indulnak egy kijelölt irányba, egy kijelölt helyre, ahol nagy események fognak lejátszódni . . .

Csapatok érkeznek egy térre és ezek a mértani formákba stylizált mozgó embertömegek, az itt-ott felbukkanó teherkocsik az újra kelő élet manifesztumai.

A Duna-parton egy kökoloszus áll, amely a Baedekerben Gül-Baba sirja mellett budapesti nevezetesség számba megy: a magyar alkotmány gránitba öntött apotheozise. Itt fognak ma — február 19-én, — titáni harcot vivni ősi véren szerzett és dominiumokhoz hasonlóan öröklött jogokért, itt fognak a hazafiak nyitott kebellet, a parlamentarizmus védelmére a honvédszuronyok elé állani, itt fog folyni az a vér, amelynek piros foltja Kain-jegyként égeti majd a hatalom törvenytelen bitorlóit. Itt fog dörögni a tiltakozás tirtzeusi szava a politikai morál nevében, az ő, a politikai immoralisták ajkáról és válaszul talán a Mannlicher is, amelynek golyóitól vértanuhalált hal ki tudja hány magyar.

De mindez nem így történt. A gáncs és félelemnélküli lovagok, akik minden harcukat csak proklamációkkal és manifesztumokkal vívták meg, akiket a közjog bajadérjainak lehet nevezni, akik Magyarországon hihetetlen eredménnyel lendítették fel a plakát-irodalmat és a koalíciós vászonipart, ezuttal is megelégedtek egy enunciacióval, amely szerint magukat továbbra is a magyar országgyűlés tagjainak tekintik.

És a marcona katonák és a még marconább kinézésű, de alapjában puha szívű rendőrök elvonultak anélkül, hogy vér folyt volna és a honvédszuronyok éppen arra voltak jók, hogy gróf Károlyi György egy életet kockáztasson meg.

II.

A koalíció, miután lemondott a magyar vezényszóról, az önálló vámterületről, a personál unióról, az általános választói-jogról és hogy az országban komolyan vegyék, lemondott arról is, hogy a kötelékébe tartozó tagok magukat a fent vázolt nevezetes február 18-án hozott enunciació dacára az országgyűlés tagjainak tekintsék. Ezt bizonyítja legalább szerény véleményünk szerint a „volt” képviselőknek az esetleges választással szemben elfoglalt magatartása, amennyiben már most, dacára annak, hogy február hó tizennyolcadikán, tizenkilencedikén és huszadikán, de huszonegyedikén mindenestre, képviselőknek tartották magukat, egymásután fogadják el a különböző kerületek jelöltségét és már most élénk agitációt fejtenek ki, hogy egy esetleges választás ne találja őket készületlenül. És megindul a mandátum utáni örületes hajsza, amelybe ezuttal egészen új motívumok fognak vegyülni. A kormány nyilatkozata a választások ügyében e héten került nyilvánosságra, mely az ország hangulatára való hivatkozással, a képviselőválasztás bizonytalan időre való elhalasztását sejteti. A vezérlő-bizottság, valamint a koalíciós laprengeteg persze nem mulasztotta el konstatálni, hogy ezzel a kommunikével a kabinet bejelentette a nyílt abszolutizmust és lábbal tiporta a magyar parlamentárizmust. De

bizonyos szemérmertlenség kell a koalíció részéről a parlamentarizmus lábbal tiprásáról beszélni, mert mi egyebet tett a koalíció közel három évig, mint a korszellemhez nem illő célok és avult felfogások szolgálatában örökös obstrukcióval megakasztotta az országgyűlés munkáját. A koalíciónak igaz, hogy a parlamentáris kormányrendszerről is meg van a maga saját külön teóriája, de paszományos közjogászai, midőn folyton angol példákra hivatkoznak elfelejtik, hogy a magyar parlament történelmi múltja ötven év, mely idő alatt nem érhetette el a jogok azon tartalmát, amely a koronával szemben a felségjogok gyakorlásának kizárólagosságát avagy az azok felett való döntő értelmezést biztosítja. És a politikai válság egyik oka kétségtelven abban a tudatos ámitásban rejlik, amit a koalíció azáltal követett el, hogy megtévesztette a magyar közvéleményt a magyar parlament alkotmányjogi erősségét illetőleg. A közvélemény mesterségesen az ellenkező felfogással lett szaturálva és az így szaturált közfelfogásból táplálkozott a harcra a szövetkezett pártok külső támasza: a félrevezetett magyar közvélemény, ami áltat a koalíció katasztrófába vitte az alkotmányosságot.

A kormány tehát nem azért nem hozza javaslatba a koronánál a választások kiírását, mintha talán félne a függetlenségi párt tetemes megnövekedésétől, hanem mert nem akar egy munkaképtelen, irreális, hyper-sovén eszméktől megrészegült parlamentet az ország nyakára ültetni, amelytől komoly, produktív munkát várni nem lehet és amely tekintettel teljes kritikátlan, lelkiismeretlen és fanatizált elemeire, az ország belbékéje érdekében esetleg komoly veszéllyel járhatna.

Krónika pesti dolgokról.

A mi derék arisztokráciánk ezen a héten ismét jelét adta annak, hogy nem fajult el és méltó ivadéka a dicső ősöknek, akik hajdanán kemény bazaltképpen rakták le a feudális Magyarország alapját. Elégedetten konstatáljuk, hogy az utódok fényesen bebizonyították hazafiságukat és bebizonyították vallásos buzgóságukat, amelyet nem csorbíthatott meg az sem, hogy hercegi és főhercegi körökben az utóbbi időben annyi istentelen botrány zajlott le, amennyinek elkövetéséhez nyárspolgárok között nem is hetekre van szükség, hanem esztendőkre és évtizedekre. Hála istennek, ezt a fő-rangu erkölcsi depravációt mind a külföld szolgáltatta és a mi feudális családjaink elég konzervatívok ahhoz, hogy ne fogadjanak el és ne fogadjanak be külföldi mintákat. Ők megmaradnak rendületlenül annak, ami voltak: hazafiaknak és az üdvözítő vallás apostoli hiveinek.

A hazafiságuknak kitűnő bizonyítékát sikerült adniok bizonyos a haza oltárára lerakott ékszerekkel, a vallási buzgóságuknak pedig egy másik nemes cselekedettel, amelynek ez volt a sora:

A múlt hét péntekén a napilapokban egy kis hír látott napvilágot és ez a hír arról beszélt, hogy Budapestnek exotikus vendége van, egy japáni püspök, aki az angolkisasszonyok budapesti zárdájában előadást tart majd Japánról és az ottani katolikusok helyzetéről. Az előadás díjtalan lesz; vendégeket szívesen látnak.

Japán püspök Budapesten! Igazán nem mindennapi dolog; elég valószínűnek látszott tehát, hogy a vendég iránt nagy lesz az érdeklődés. A téma is érdekes. Eh, gondoltuk menjünk el az angolkisasszonyokhoz, hallgassuk meg az előadást és nézzük meg, kikből kerül ki a hallgatóság.

Elmentünk és nem bántuk meg, bár kirándulásunk kel-

lemetlenségektől sem maradt egészen ment. Hogy mindjárt azon kezdjük: egylovas bérkocsin hajtattunk a váci-utcai zárdakapu elé. Ott már a kocsiknak — kétlovasoknak hosszú sora állt, úgy, hogy tetemes kerülővel és gyalogszerrel juthattunk csupán a zárda bolthajtása alá, ahol fehér keztyűs inas megkérdezte tőlem, kijövet milyen nevet kiáltson, hogy a hintónk előálljon.

— Semminő nevet.

— Talán számot, — kérdezte szarkasztikus mosolylyal.

— Nem, — feleltem. — Gyalog fogok távozni.

— Ah, — mondotta ő és rábámult, mintha én lennék az az exotikus vendég, aminőt még sohasem látott. Aki gyalog jön, ugyanis, s aki gyalog távozik.

Az inassal folytatott rövid pourparler után, az ő kezéből egy angol kisasszony vett át, akarom mondani egy német-ajku apáca, ki is megmutatta a diszterembe vezető utat. A diszterem már zsufolásig tele volt. Mellettem beavatott, elegáns szőke fiatal ember ült, aki időnként odasugott egy előtte ülő másik szőke fiatal embernek:

— Az igazi haute volée jelent meg.

— Láttad az Andrássy grófnét?

— Igen. Ott a kis Zichy komtessz.

— Bejövet Apponyi grófnővel találkoztam.

És így tovább, rövid idő múlva meggyőződtem róla, hogy ezuttal jó helyre csöppentem, akik köröttem vannak, igazi előkelőségek, a társasággal meg lehetek elégedve. Meg is voltam.

Aztán megjelent a diszterem pódiumán a püspök. Terringgettét, ez kis csalódással járt. Fényes püspöki ornátus helyett, kopott fekete reverenda fedte a testét, akár egy kis falusi káplán hétköznapon. De ez még hagyján. Nagyobb csalódás volt ennél, hogy a püspök nem is volt igazi japán. Francia ember volt, aki mint misszionárius került a Mikádó országába, ott aztán csinált hiveket, a hivekhez püspöki stallumot és a stallumba, ha már megvolt, fölös skrupulus nélkül, installálta is magát, mint hakodatei püspök.

A másik csalódást követte egy harmadik is. A püspök

beszél a japáni keresztényekről, illetőleg azokról a japániakról, akik az ő térítési munkája során léptek át a keresztény hitre. Miután ezek helyzetét érintőleg említette, megrajzolta, áttért egy műsoron kívüli számra, a keresztény japánok helyett a katolikus missziókról kezdett beszélni. Elmondta, hogy az szomorú. Hiábavaló a lelkes buzgalom, nagy a baj: nincsen pénz. És itt bujt ki a szeg a zsákból: a püspök azért indult földkörüli útra, hogy pénzt gyűjtsön. Pénzt, a misszió céljaira. Mert a misszió pénz nélkül nem boldogul. Nem tud iskolákat alapítani; pedig a lelkek meghódításának nincsen más módja, mint az oktatás. Bezzeg tudják ezt a protestáns misszionáriusok, akik erre a célra tömérdek pénzt kapnak protestáns országokból: Angliából, Amerikából és Németországból. A katolikus országoknak követniök kellene ezt a példát...

Szavai nem maradtak hatástalanok. A főrangú pillákon megjelent, költő szerint, a legdrágább gyöngy, az asszonyi könnyű. Az exaltált és hiszterikára hajló asszonyoknak fantáziája hamar kiszinezte, mennyit szenvedhetnek ott a távol keleten a katolicizmus térfoglalói, és hogy ezeken a szenvedéseken enyhítsenek, bőven adakoztak, ott, rögtön.

Hát kérem, nem rettenetes csalódás-e, ha az ember egy lovas kocsit vesz, hogy előkelőnek tartassék és lenézik, amiért — gyalog jött? És nem borzasztó, ha ezt a csalódást egy másik tetézi: japán helyett egy rozzant franciát hallgatunk végig. És ráadásul: tudományos előadást várunk és ehelyett kapunk egy kolduló beszédet. Hát nem borzasztó?

Csak nekünk volt az, a hallgatóság többi része nagyon meg volt elégedve és adakozott. Bőkezűen.

Az előadás befejeztével beszélgettünk a püspökkel. Elmondta, hogy jövetelét megelőzőleg már megindult Magyarországon a missziók érdekében a gyűjtés. És elégedettségének adott kifejezést, amiért ez az ország olyan jó ország és annyi pénzt rakott neki össze.

Mi nagyon örültünk rajta, hogy a püspök meg van elégedve és hogy koalizált főuri világunk ilyen vallásos. Egy kérdés azonban önkénytelenül is felmerült bennünk, nem lenne-e

sokkal szebb, ha ezek a magyar hölgyek kevesebbet törőd-
nének azzal, hogy Japánban csináljanak katolikus iskolákat
és inkább azon lennének, hogy magyar iskolákat alapítsanak,
idehaza . . .

Persze a püspöknek nem mondtuk meg, hogy erről a
dologról nem vagyunk vele egy véleményen. Ehelyett ma-
gasztaltuk buzgóságát, amit nagyon kedvesnek talált és meg-
kérdelte:

— Ön ujságíró?

— Igen.

— Ritkaság, hogy ujságíró így érdeklődjön a katolikus
agitáció eszközei iránt. Talán katolikus lap munkatársa?

Csináljunk egy viccet, gondoltam magamban és habozás
nélkül feleltem:

— Nem, monseigneur. Nem katolikus lapnál dolgo-
zom, hanem szociálista lapnál.

— Ah! — felelte a monseigneur és fanyar mosoly tele-
pedett ajakára . . .

Aztán bucsút vettünk. Kinn a fehér keztyűs portás egy-
másután szólította öblös hangján a kocsisokat, mi pedig, úgy
mint eleve megjósoltuk, megindultunk egyszerűn, gyalogszer-
rel, mint az apostolok. A püspököt ellenben gummirádlér
röpitette haza a lakására. A magyar asszonyok sokat adtak;
ők hazafiasak és vallásosak.

Bizonyyságot adtak róla.

RICHTER JENŐ. Berlinből jelenti a táviró, hogy a
modern Németország egyik legnevezetesebb alakja: Richter
Jenő meghalt. Ennek a táviratnak nincsen igaza. A való tény-
állás mindössze annyi, hogy egy hatvannyolc esztendő öre-
g ur elköltözött az élők sorából. Richter Jenő! — Richter Jenő:
az már régen meghalt. Tizenhárom évvel azelőtt érte már
utól a legborzasztóbb halálnem: a szellemi halál. A fizikai
halál már csak elköltözés volt az ő számára.

Alig ismerék érdekesebb életet a Richter életénél. Ese-
ményekben, változatos fordulatokban gazdag élete, mintha

örök példa volna. Ez az út: a nagyok útja. Talán csak egy Meyer Konrád Ferdinánd tudná a maga igazában felfogni és megérzéskíteni ennek a kiváló elmének a tragikumát. Fellépése, politikai pályafutása, küzdelmei és letörése a világtörténelem a legtragikusabb sorsu alakjai közé avatja őt.

Ennek az életnek a tolmácsolása a legérdekesebb feladatok egyike. Az elfogulatlanul ítélő krónikás megemeli a kalapját fényes tehetsége és érett tudása előtt, dicsérni fogja államférfiúi és egyéni kiváló tulajdonságait, de viszont elismerni kénytelen, hogy tragikai vétsége miatt a megérdemelt bukás jutott neki osztályrészül. A kérlelhetetlen nemezis szigorúan sújtotta őt; gyászos kudarcában azonban részvétünk kíséri. Olyan férfi volt, kit, mint ellenfelet, csak tisztelni és becsülni lehetett.

Jelentéktelen körülmény, de azért emlitsük meg, hogy a nagy Heine szülővárosában látott ő is napvilágot. Alig volt huszonhat éves, mikor egy németországi városka tanácsa sikeresen befejezett tanulmányai után polgármesterré választotta, A kormány ezt a határozatot megsemmisítette. Ez volt életének első, érzékeny kudarca. Innentől kezdze egy hosszú küzdelem az egész politikai pályafutása.

Az állam biztos kenyerét (birói pályán működött eleinte!) felcseréli a publicista és író keserű kenyerével. Azonban kedvez neki az idők árja. Sikert sikerre arat. Nevét mindjobban ösmertté teszi. Bekerül az észak-német, majd a nagy német birodalmi gyűlésbe. Vezére és legkiválóbb politikusa a haladó pártnak. Majd napilapot alapít. Idővel a szabadelvű párt vezére lesz. Itt kezdődik élete második korszaka. Felveszi a küzdelmet a hatalmas és népszerű Bismarck ellen. Kora legjelesebb politikusai támogatják ebben a heroszi munkában. S mikor dicsősége zenitjén állott, hirtelen megfordult a kocka. Mutatkozni kezdetek az ellenkező hullám-áradat gyűrűi. A szociális kérdések a politikában és az irodalomban mindjobban előtérbe nyomultak. Richter pártja bomladozni kezd. Egy emlékezetes birodalmi gyűlésen felszólalásával és szavazatával népszerűtlenné teszi a maga és hivei politikáját. Az új kormány nyal szemben már nem mer az ellenzék szerepére vállalkozni. Politikai haldoklása magával rántja az általa képviselt német szabadelvűséget is. Végre 1893-ban megtörténik a nagy esemény. Az általános választáson, működésének színhelyén, Berlinben, kibuktatja őt, az annyi diadalt látott vezért, egy közönséges zongorahangoló, a szociáldemokratapárt jelöltje. És ezzel véget ért Richter pályafutása. Ami ezután jön még: az már csak egy sötét alkony.

Az általa annyira gyűlölt szociáldemokrácia diadalmaskodik elvein. Ő maga, hivek nélkül, megpróbálja még egynéhányszor életre kelteni haldokló eszméit, de hiába. Nem hallgat szavára senki. Ellenkezőleg! csipkedik, rugdalják, gunyúgyává teszik politikai irányát. A fizikai halál is hosszas haldoklásra kárhoztatja. Ezerféle nyavalya gyötri, már-már szemevilága is elveszendőben, míg végre tegnapelőtt kilehelte lelkét.

Ha megpróbáljuk ujjhegyre szedni Richter politikai érdemeit, egyéni jellemének kiválóbb tulajdonságait, a következőket fogjuk tapasztalni. Igazán puritán erkölcsű politikus. Elveiért vaskövetkezetességgel harcol, azokhoz csökönyösen ragaszkodik. Innen magyarázható gyors és kinos letörése. Nem tudott, de nem is akart a kor újabb irányelveihez, eszméihez alkalmazkodni. Mindazáltal még sem mondható konzervatív szellemnek. Ellenkezőleg! Minden ízében modern lélek, ki azt hitte, hogy az ő eszméi vezetnek az igazi népjogok felé. Az idő bebizonyította, mennyire tévedett. A szociálistusnak egyik legádázabb — és meg kell adni! — egyik legszellemesebb ostromozója volt. A szociálistus ellenfelei máig is legszívesebben az ő munkáiban hangoztatott érvekkel hozakodnak elő. (Hires műve: «a szociálistus diadala» magyarul is megjelent az «Olcsó Könyvtár» füzetek között!) Politikai ellenfelei azonban mindig nagyra becsülték, nemcsak kiváló szellemi képességeiért, hanem első sorban páratlan kötelességtudásáért és önzetlenségeért. A népszerűséget sohasem hajhászta. A küzdelem volt az ő éltető eleme s mihelyt elzárták előle a küzdő teret, a tudomány és a politika erkölcsi halottja lett.

És most, mikor egy silány porhüvelyt visznek ki a berlini temetőbe, ne küldjön utána elhamarkodva lesújtó ítéletet a legradikálisabb reformer sem. Mert az a silány porhüvely egy ritka szép lelket, fényes szellemet zárt valamikor magába. Mi, új idők új emberei, kik az ő eszméivel ellenkező ideálokért lelkesedünk és küzdünk, hajtsuk meg tisztelettel zászlónkat a nagy ellenfél holtteste fölött. Ne feledjük el, hogy építés volt az ő célja is. Csakhogy a régi, dohos, egészségtelen talajon akarta és sikerült is neki felépíteni a tervezett épületet. Megis bűnhődött érte. Saját szemeivel kellett végignéznie, mint dől az egész alkotmány romokba és mint épül egy másik épület egészséges talajon, szilárdabb alapokon.

Mahler Lénárd.

Párisi levél.

— Merellinél. —

Páris, március 10.

A Merelli nevét ismerik, ugyebár? Ő volt az, aki annak idején Jean Galleyvel megszökött Párisból és yachton elutazott egyenesen Braziliába. Vagy nem emlékeznek már az ügyre? Nagy vonalakban ime a részletei:

A párisi Comptoir de Escompte-nak volt egy Jean Galley nevű hivatalnok. Ez a Jean, akinek volt már felesége és két gyermeke, egy napon úgy érezte, hogy a sokat dicsőített családi tűzhely az a bizonyos világ, ahol unatkoznak. Vagy legalább ő unatkozott. Mennyivel jobb dolguk van azoknak, akik a tőkájükből élnek, automobilon járnak és szeretőket tarthatnak. Könnyen érthető, ha ilyen gondolat ver tanyát az agyában egy szép szőke fiatal embernek, aki mindössze harmincéves és ennek ellenében már családapa, akivel szemben összes fizetése alig kétezer négyszáz frank. És még ennél érthetőbbé válik a kisértés, ha meggondoljuk, hogy Jean szeme naponta ezreseket látott, tizezreket, százazreket, amelyek ott forogtak a banknak irodájában, nagy üzleti könyveiben, aki vágyott utánuk, csak ki kellett nyujtania a kezét éretjük. Jean vágyott és kinyújtotta a kezét.

Csak úgy kísérletképen és igazán nem az ő hibája, hogy a kísérlet sikerült. Végre a torkos gyermek sem hibáztatható azért, hogy a mama nyitva felejtette a spáznak ajtaját, amely mögött olyan glédában sorakozik a sok befőtt, mint valami tömött Wertheim-kasszában a bankjegy. Szóval Jean sikkasztott.

Csak keveset. Azzal a pénzzel mulatni ment és egy éjjeli mulatóhelyen megismerkedett egy igen csinos nővel: Merellivel. Terringtonét, csak nem mondja meg egy kokottnak, hogy őt Jean Galleynek hívják, bankhivatalnok, két gyermek apja és kétezer-négyszáz frank a fizetése? Hiszen akkor a kokott még azt sem engedné meg, hogy Jean egy pohár sört fizessen neki, hanem küldené vissza a családjához. Jean pedig azon az éjszakán költeni akart, mert pénze volt, könnyen szerzett pénze. Tehátlan azt mondta, hogy báró Gravalnak hívják. «Báró» gondolta magában Merelli és «pénze van.» Hiszen ez az, amiután ő vágyott. Hogy dús gazdag

emberrel akadjon össze a maga szerelmi pályáján. Megtalálta amit akart és nagyon nyájas volt a sikkasztóval. Viszont ez is jól érezte magát, illúzió támadt benne, valószínűleg ő maga is hitte a hazugságait, hogy gazdag és hogy báró, aki szeretőt tarthat. És a kölcsönös önáltatáson csudálatosan igaz viszony fejlődött, mint valami biztos bázison.

Galley meghódította a nőt és a kedvéért sikkasztott még és még. A szeretőjének pompás lakást tartott, autóbilt s a mikor a dolog már-már körmére égett, azt ajánlotta Merellinek, utazzanak el. Az asszonynak tetszett a terv, a szerelmesek megszöktek. Jean skrupulus nélkül hagyott oda mindent, a feleségét, Párist és a bankot, a melynek pénztárából kerek egy millió frankot sikkasztott. Elyachtoztak Braziliába.

A párisi rendőrség intézkedései folytán a milreiszek hazájában letartóztatták a szerelmes párt és amely yachton menekültek, ugyanazon hozták vissza őket Párisba.

A szerelmi regény utolsó fejezetei már a párisi törvényszék előtt játszódtak le: a sikkasztót elítélték néhány évi elzárásra, a nőt azonban felmentették. Ő nem tudta, hogy a bárója közönséges sikkasztó. És mi ennél nagyobb bűn: kétezer négyszáz frankos hivatalnok. Szóval őt felmentették. És Merelli ezzel lanszirozva van a szerelmi pályán. Népszerű lett, nevét mindenki ismeri. A tengeri ut és a kis kaland elsőrangú reklámnak bizonyult.

Hogy így van, magunk is meggyőződünk róla, amikor a napokban — egy jó barátunk, előkelő fiatal író közbenjárására, — a híres asszony fogadott bennünket elegánsan berendezett lakásán.

Nem fogjuk leírni sem a lakást, sem Merelli asszonyt. A lakás luxuriózusabb, mint gondolnák, Merelli azonban sokkal kevésbé szép . . . A kettőnek pontos valójét megállapítani tehát éppen olyan bonyolult dolog lenne, mint felesleges. A látogatásból különben sem krónikai fontosságát és szabatosságát akarjuk kihámozni, mintinkább azt, ami kuriozum volt abban.

Nos, akarnak-e kuriózusabbat, Merellinek naponta tömördek levelet hoz a posta. Az ország minden részéből. És milyeneket! Láttuk őket. Szemünk előtt feküdtek, elolvashattuk valamennyit. A Merelli asszony dolgai nyitott könyv, olvashat bennük mindenki, feltéve, hogy olvasni tud és amint a könyv intimebb lapjai iránt érdeklődik, meg tudja fizetni a vételárat. De itt, pszt . . . Ne éljünk vissza a vendégjoggal.

Tehát Merelli sok levelet kap. Főleg a jó vidékről. Szerelmes leveleket, olyanokat, amelyekben együgyű lelkek megvallják neki iránta érzett csodálatukat; korholó leveleket, amelyekben jámbor lelkek megvallják neki haragukat, felháborodásukat, amiért mint a sátán küldötte, megtántorított egy szorgalmas bankhivatalnokot. És így tovább, vége-hossza alig lehet a felsorolásnak. Van a levelek között próza és van vers. Van köztük szonett és van köztük alexandrin. Kinek ami tetszik. A levélírók között akad diák, impresszárió, feltaláló, kereskedősegéd és mit tudom én mi minden. Van például a levelek között egy verses, a melyben valaki bele éli magát a Merelli helyzetébe és így panaszolja — első személyben persze — a szép kokott keservét:

J'étais une bonne fille
Sou'ageant l'humanité,
Brouillé avec ma famille
Pour avoir ma liberté.

N'étant pas l'instigatrice
De tous les détournements,
C'est à tort que la justice
Me mêla aux désagréments.

És így tovább huszonhat szomorú strófán keresztül. Egy másik poeta pedig — prózába lefordítva sorait — ezt írja Merellinek:

«Szegény, kis madár te, kit mindenki üldöz,
A te hangod vitt derűt a Galley lelkébe.
Hatalmas vagyok, gazdag s ha akarnád,
Elhalmoználak csókkal, ékszerekkel.»

Ez a poeta valószínűleg éppen úgy tülöz, mint minden poeta. Mert se gazdag, se hatalmas, hanem egyszerűen gépészmérnök. És mikor Merelli elolvassa sorait, gunyosan nevet:

— Gépészmérnök, hahaha! És ékszerekkel akar elhalmozni, hahaha!

Ime, áttérve a líráról a komolyabb dominumra, egy üzleti levél:

«Állatszelistító vagyok, nevem Emánuel, világhíres vagyok. Felajánlom önnek kitűnően szelidített fenevadjaimat, amelyek olyan szelidek, hogy önnek is kitűnően engedelmeskednek. Gondolja meg, hogy hatna egy ilyen plakát: A híres Merelli asszony és fenevadjai, a tuniszi bey ajándéka. Gondolja meg asszonyom, tömérdek pénzt kereshetnénk így együtt . . .»

Hát még a feltalálók! Egy asszony háromezer frankot kér, hogy egyik találmányát, mely mesterségesen kisebbé tenné a nők — száját, forgalomba tudja hozni. Egy másik feltaláló megelégszik háromszáz frankkal, ő egy csiptetőt talált fel, amelynek segítségével a betegek és ágyban fekvők felszedhetik a földről leesett tárgyaikat, anélkül, hogy felkelnének. — Érdekes találmány, de Merellinek nincs rá pénze. Ő maga mondja.

De az igazi clou ezután következik. A clout egy amerikai szolgáltatta, amennyiben Merelli ügyvédjének a következőket írta:

Uram!

A New-York Herald-ban olvastam, hogy Merelli kisasszony önt bizta meg minden ő rá vonatkozó ügynek vitelével és hogy ő nagysága jelenleg az ön házában tartózkodik.

Igen szeretnék megismerkedni ő nagyságával. Lenne szives módot nyújtani arra, hogy találkozzam Merellivel? És lehetséges lenne-e, hogy az ön lakásán találkozzam vele?

Amikor e kérdéseimre válaszol, kérem értesíteni arról is, mennyivel tartozom Önnek szives közbenjárásáért.

E

Páris, Continental szálló.

Képzeltetik, hogy maitre Desouches, amikor elolvasta ezt a levelet, majd oda volt elszörnyűködésében, hogy valaki az ő tisztes házat szemeli ki szerelmi légyottjai helyévé.

Merelli azonban nem indignálódik, ő természetesnek talál mindent. Végül aztán még egy levelet mutat meg, azt már Galley írja neki, Guyana-szigetről, bus rabságának helyéről. Galley meg van elégedve és jövő terveiről beszél. . . Merelli pedig ég felé emeli szemeit és felsóhajt:

— Micsoda ember!

Aztán másra tereli a szót. Siránkozik rajta, hogy rosszra fordult Franciaországban a courtizánok sorsa. Nincsenek többé igazi, nagy kurtizánok, gazdagok és művészetkedvelők . . . Nincsenek immár Aspaziák . . .

— Igaza van, asszonyom, — mondtam és azzal bucsut vettem a szép asszonytól.

Bucsut vettem? Talán rosszul is mondtam. A bucsut ugyanis Merelli ingyen adja. De ez aztán az egyetlen is ám! . .

J. L.

Gustave Flaubert levelei unokahugához.

A «Revue de Paris» Gustave Flaubert halálózásának huszonötödik évfordulóján azzal rója le kegyeletének adóját, hogy kiadja azokat a leveleket, számszerint harminckettőt, melyeket unokahugához írt a Madame Bovary halhatatlan szerzője.

Ez a «leányom gyanánt szeretett» unokahug, «az a lény, akit világon legjobban szeretek», Flaubert nővérének volt egyetlen gyermeke. Flaubert nővére meghalt, amikor gyermekét, Carolinet, a világra hozta és a korán árvaságra jutott gyermek nagyszüleinek házában nevelkedett Croissetben, Rouen közelében. Gustave Flaubert, aki a maga epileptikus bajára való tekintettel lemondott róla, hogy családot alapítson, minden idejét az unokahugának szentelte, nevelte a leányt, tanította, lassanként legmeghittebb barátjává vált. Levelezésének egyetlen részében sem jelenik meg Flaubert lelkiélete olyan közvetlenül és őszintén, mint azokban a levelekben, amiket unokanővéréhez, Caroline Hamardhoz intézett. Ezekben a levelekben mondja el Flaubert a maga bírálatait kortársairól és azok műveiről, ami valószínűleg egyik oka annak, hogy Caroline, (most madame Franklin-Grout) mai napig várt a levelezés közzétételével.

Az első levelek 1856-ból valók, s mert Caroline akkor még apróka gyermekleány volt, azért természetesen ezekben az első levelekben nincs is igen másról szó, mint megígért bábukról, jól-tanulásról és arról, mi lesz a gyermek jutalma, ha illedelmes és jól viselkedik. «Egy hölgy van nálam» — írja Flaubert Párisból akkor még gyermekkorban élő unokahugának, «azzal a hölgygyel a boulevard-on találkoztam és mert tetszett nekem, hát megvettem. Szegényke, azóta dolgozószobámban lakik, a könyvtárszekrényben. Egyelőre még ruha nélkül szükkölködik, minden ruházata egy nagy darab selyempapír, amelybe tetőtől-talpig be van göngyölve. Csak haja van ennek a hölgynek és inge, cipője, ruhácskát már neked kell majd csinálnod a számára, amikor ellátogat hozzád oda, Croissetbe». — «Jól ápoltad-e a nagymamát? Kedves voltál-e iránta és előzékeny? Neked a mamácskádat kell pótolnod,

gyermekem, neked is oly jónak, okosnak és szépnek kell majd lenned, amilyen ő volt».

Utazás közben sem feledkezett meg unokahugáról Flaubert, még utközben sem törődik a gyermek okulásával. Megírja, hogy Carolinenak mindenekelőtt történelmet kell tanulnia. Buzdítja, csináljon magának kivonatokat a középkor történetéről. Thierrynek a Merovingek korából vett elbeszéléseit — ajánlja Flaubert — olvassa el a gyermek minél többször, ugyanennek a szerzőnek másik könyvét pedig az «Anglia meghódítása a normannok által» címűt pedig ne tegye le a kezéből. «Ha az ember olvasott egy szép könyvet — írja Flaubert — olvassa el azt egymásután többször, mert az egyetlen módja annak, hogy az ember tökéletes képet nyerjen arról és hasznot is huzzon abból, amit olvasott. Szokd meg, hogy bizonyos elveket kell követnünk. Mivel te az én tanítványom vagy, nem akarom, hogy te is oly összefüggéstelenül és következtelenül gondolkodj, mint az nemednek sajátossága. És az iskolamesternek szerepét még akkor sem adja fel, amikor a kis Caroline már régen felnőtt, még pedig nagybátyja tanításainak szellemében.

«Egy kis ortográfia neked sem ártana, Bibikém! A p-l o m b-ot te két p-vel irod, miért nem mindjárt három p-vel, akkor a szó talán több energiát fejezne ki, mint így. De azért mulattatott ez a kis helyesírási hibád, mert — rád hasonlított. Csókol, a te öreg szárazdajkád.»

Mivel Caroline, aki gazdag, de gyermektelen asszony, gyakorta panaszkodik nagybátyjának az élet sivársága miatt, azért Flaubert egyre a komoly tanulmányra akarja terelni a fiatal nőnek szeretetét. «Szegény Loulou, úgy látszik, hogy nagyon unatkozol ebben a te nemes házában... Ajánlom neked, temetkezz az irodalomba és szedd elő megint a könyvesszekerény fenekéről M o n t a i g n e t. Ez bizonyára meg fog vigasztalni.»

»Jól teszed, ha foglalkozol megint kissé a jó öreg P l u t a r c h o s-szal. Ezzel a bácsival való érintkezés a világon a leglélekedzőbb szórakozás. Mert lebilincsel és felemel. Ami engem illet, én esténként, amikor ágyamba bujok, rendszeren G o e t h e t olvasom.» P l a t ó t is ajánlja unokahugának, hogy a «forrásnál élvezhesse azt, ami ideális.» Ajánlja aztán még Herodotost, Aeschylust, Thukydidest, Demosthenest és főleg Plutarchost, abból annyit, amennyit csak lehet. «Ah szegény Louloum, fáj neked, hogy a filiszterek, akik körülvesznek téged, tulságosan közönségesek, nincs bennük semmi poétikus. Elhiszem. Minél idősebb leszel, annál inkább meggyőződsz majd róla, hogy csak nagyon kevés

ember szórakoztató. Magam is néha azt tapasztalom, hogy az ostoba embereknek száma napról-napra növekedik. Majdnem minden ember, akit megismerünk, kiállhatatlan, nehézkes és tudatlan. Elválnak az esetlenektől és karjába pottyannunk a jelentékteleneknek».

Egyébként azonban Flaubert maga volt az, aki unokahugát bele kényszerítette a hozzá nem illő környezetbe. «Talán itt (Párisban) ragyogóbb alakokkal találkozhatnál. Ámde a szellem és a szívélyesség majdnem kizárólag a semmiháziak kiváltságos tulajdona. És az a gondolat, hogy az én szegény unokahugom, szegény embernek legyen a felesége, rámnézve olyan rémséges, hogy beleiszonyodom. Igen, drágám, megmondom neked, jobb szeretem, ha egy szatócs-hoz mégy nőül, aki azonban millióm os, mintha nagy embernek lennél a felesége, aki azonban szükségben él. Persze, hogy Rouenben sivár az élet, de inkább élnék Rouenben pénzzel, mint Párisban pénztelenül ... És végre, ha férjed jó üzleteket csinált, miért ne jöhetnétek majd egyszer Párisba lakni? ... Mindenesetre nehéz dolog lesz hozzád való férjet találni, aki szellem és tudás tekintetében felér veled. Ha tudnék egyet, hidd el, azonnal elmennék érte és gyorsan elhoznám azt neked. Így azonban kénytelen leszel férjhezmenni egy jóra való bár hozzád fel nem érő fiuhoz.» Érdekes dolog, hogy Flaubert valahányszor Rouenről ír leveleiben, mindannyiszor úgy tünteti fel szülőhelyet, mint valami sivár fészket, amely unalmas és nem nyújt semmiféle szellemi szórakozást. Érdekes ez az adat azért, mert Rouen végre is fővárosa Normandiának és tudvalevőleg Normandia Franciaországnak szellemi mozgalmakat illetőleg legélénkebb és legbefogadóbb provinciája.

Flaubertnek gyakran a szemére vetették, hogy nem él benne a hazaszeretetnek egy szikrája sem és hogy nem érdeklődik politika iránt. Hogy mennyire jogosulatlanok voltak ezek a vádak, azt leginkább a most megjelent levelezés bizonyíthatná. 1866 májusában írja egyik levelében Flaubert a következőket: »Ha háborura kerülne a sor a németekkel, tudom, elszednők tőlük a Rajnát, ámde hál istennek senk sem gondol igazán a háborura.« 1867 áprilisében már nem ír ilyen határozott hangon: »attól félek, írja, hogy Francian országot agyszélhűdés érte.« 1868-ban pedig ezt írja: »A politikai égre egyre sűrűbb fellegek vonulnak fel, az egész világ szidja a kormányt, a melynek életét én mindazonáltal tartósnak vélem, még pedig a következő okoknál fogva: Az egyetlen fontos dolog a vallás. Már most lehetséges lenna,

hogy Franciaország, Belgium mintájára két, éles ellentétben álló pártra oszadjon, a katolikusokéra és a másokra, amelybe a filozófusok tartoznak. Ámde vannak-e még ebben az országban igazi katolikusok? és hol vannak a filozófusok? És háboru? kivel? Poroszországgal? Poroszország nem olyan ostoba? . . . »

Mikor 1870-ben kitör a háboru, a mozgalmas események kiragadják életének nyugodt folyásából a nagy regényíró. Betegeskedett ugyan, ám ennek ellenére is belépett a polgárórségbe. 1870 szeptember 28-án kelt levelében ezt írja: »Ma kezdem meg az éjszakai őrzératomat. Mindenekelőtt szeretetteljes hangon beszédet intéztem embereimhez, tudattam velük, hogy aki meghátrál közülük, annak velem gyűl meg a baja, mert habozás nélkül a testébe fogom döfni kardomat, markolatig. Mondtam nekik, viszont jogukban áll, hogy engem puskájuk agyával verjenek agyon, ha szökni próbálnék. Bizony, a te öreg bácsid ilyen hősi hangon szónokolt és ami a legcsodálatosabb, emellett nagyon boldognak éreztem magamat.«

Ez a boldogság azonban igen rövid ideig tartott csupán, mert a polgárórségben akkora volt a fegyelmezetlenség, hogy Flaubert csakhamar kivált annak kötelékéből. Kétségbeesett hangulat vesz rajta erőt megint. Október ötödikén ezt írja: »Ugy rémlik előttem, mintha ostobaság tekintetében a köztársaság még a császárságot is felül mulná. Folyton a központi hadseregről beszélnek az emberek, olyan haderőről, a melyet még soha senki sem látott . . . A katonákat egyik provinciából a másikba viszik sétálni és ez az egész. Az értelmes emberek, akik belelátnak a dolgokba, elkeseredetten térnek haza. Nemcsak szerencsétlenek vagyunk, hanem nevetségesek is . . . Megtörtnek érzem magamat, mert látom az örvényt. Jöjjön, aminek jönnie kell, az a világ a melyhez tartozom, élt, a l a t i n n é p e k e l k é s z ü l t e k, teljesítették hivatásukat, most a germánokon a sor, akiket viszont a szlávok fognak leigázni. És így tovább«. Croisset-ben a nagyszülők háza tele van beszállásoltakkal. »Eddig nincsen okunk panaszra ezen urak ellen. Mégis, micsoda bánat! Micsoda veszteség! Micsoda szomorúság! Micsoda nyomor!«

Caroline a háboru tartamára Londonba költözött. »Jer vissza hozzánk, drága Caro. A nagymamád úgy öregszik. Szegény, úgy vágyódik utánad és oly nagy szüksége van reád! . . . Azt hiszem, hogy a kötelesség szólit téged hozzá vissza most . . . Szegény férjed is szomoru hosszú elmarádásod miatt . . . Tudod-e, hogy a Croisset-háznak minden szobáját lefoglalták maguknak a poroszok? Ha haza akarnék

menni, szüleim még csak azt sem tudnák, hová helyezzenek el.»

Egy másik leveléből: »A beszállásolás eddig még nem okozott kárt Croissetben és amint írja a nagymamád, az idegen katonák a dolgozó szobám rendjét is eléggé respektálták; mégis ez a szoba rám nézve örökre elveszítette báját. Semmiért a világon be nem tenném oda most a lábamat. Ha tudnád, hogyan fáj az a gondolat, hogy porosz vérték hevernek talán az ágyamon és a meghitt, régi butordarabokon! Milyen düh és tehetetlenség! . . . Egyetlen reménység tartja még bennem a lelket: az, hogy örökre elhagyom Franciaországot, mely ezentul lakhatatlan lesz művelt emberek számára. Micsoda anyagi és erkölcsi förtelenbe süllyed majd ez a szép ország.« »Ami a legrettenetesebb ebben a háboruban az, hogy rosszszá teszi az embert. A szívem érzéktelenné lett, mint a kő és történiék akármi, hatástalanul mulik el fölöttem. Tudom, hogy ezentul éltünk fogytáig az lesz az átkunk, hogy nem tudunk majd másról beszélni, mint a poroszokról . . . Az ilyen súlyos csapások nem megviselik az emberek agyát, megrázzák, tönkreteszik . . . A most támadó társadalom republikánus lesz, de militarisztikusan gondolkodó, vagyis rám nézve antipatikus.

A következő évben írt leveleiben Flaubert egyre azon panaszkodik, hogy sokat szenved lelkiileg és úgy érzi magát, miutha a porosz csizmák mind az ő agyán gázoltak volna keresztül. 1871 február elsején ezt írja Caroline-nek: »Páris kapitulációja, amelyre pedig elkészülve kellett lennünk, hihetetlen állapotba döntött. Dühömben legszivesebben felakasztanám magamat. Sajnálom, hogy Páris inkább le nem égett utolsó házáig. Inkább feküdne nagy fekete üszkös folt itt Franciaország testén, mint csillogó város, amelynek idegenek az urai. Nem hordom ezentul mellemen a becsületrend keresztjét sem, mert a »becsület« szó hiányzik ezentul a francia nyelv szótárából. Már nem is érzem magam franciának és meg fogom kérdezni Turgenjevet, mit kell tennem, hogy orosz állampolgár lehessenek.«

És így tovább, a levelek hosszú során keresztül világlik Flaubert izzó gyűlölete, fojtogató haragja és nagy szégyenkezése, amelyet a nemzetét ért gyalázat fölött érez.

Utóbb pedig már betegség miatt panaszkodik. Epilepsziájához újabb baj járult: a melyet ő maga így jelez: »Beteg vagyok, nem bírok embereket látni, ez a látvány tünkre tesz, mert az emberekről rögtön a tömeg jut eszembe és a tömegről a — poroszok. Nem akarok embert látni: beteg vagyok.

Az álkultura . . . ?*

— A Pázmán egyeteme. —

I.

Az Egyetem-téren, egy komor, latszólag régi templom mellett áll büszkén a tudomány csarnoka. Kapui pontosan bezárva, mert fél a rektor. Közeleg márciusnak idusa, midőn a szent nemzeti hagyományok szerint joga van a nemzet virágának két oktávval magasabban bődülnie s ettől fél a rektor. Egyszer már pórul járt, mikor népszerűségében bizva, egyedül merészkedett az inarcs kakucsi nemzetharag kellő közepébe és megtépett nimbussal, nedves kabáttal kellett elillannia, mert elárasztotta őt a nemzetharag árja.

Tehát a kapu gondosan be van zárva s ott mi be nem juthatunk. Kerülnünk kell egy kicsit és a szerb-utcai mellék-kapun vagyunk kénytelenek behatolni. Csakhogy itt sem lehet. Itt állanak a legjobb magyar sinekurák boldog birtokosai: az egyetem nagytekintetű szolgálói, egyszerre mindjárt öten is indexet kérnek. Nekünk pedig nincsen, amit utóvégre még egyetemi hallgatótól sem lehet rossz néven venni, nem pedig tőlünk, kik éppen azért jöttünk, hogy belülről is lássuk egyszer büszke közintézményünket. No de nem kell megijedni. Elővesztünk négy szívat s mint »parancsoljon nagyságos uram» sétálunk be a szigorlati folyosóra, hol néhány Ferenc József kabátos alak nagy tisztelettel hajlong két egyenruhás ur körül. Vajon ki e két nagyhatalmu ember? Senki más, mint Erőss és Bubics hivatalszolga urak, a pesti szigorlatok tejhatalmu vezetői, kiknek utasításait egyforma tisztelettel fogadják tanárok és vizsgázók, sőt vizsgázandók is. Mert ők

* Mint értesülünk, bizonyos egyetemi körökben megütközést keltett, hogy a jogikart, sőt az egész egyetemet az álkultura kitartottjai közé sorozzuk. Nos bizonyára! Van az egyetemen, sőt a jogi karon is igen sok tiszteleteméltó kivétel, akik becsületesen dolgoznak a tudomány és a kultura szolgálatában. De, hogy e viszonyok, miket itt most guny tárgyává teszünk, nem tartoznak-e teljes joggal ebbe a rovatba, azt olvasóink ítéletére bizzuk. Olvasóink ítéletétől függ mely ítéletért esedezünk, vajjon a mai kérdőjel megmarad, avagy, hogy a régi cím kapja-e vissza jogait.

«A Munka Szemléje»-ből

adnak bizottságot, ők utasítják a tanárokat, hogy kit hogyan kérdezzenek, ők tűznek terminusokat, adnak halasztásokat, jelölik ki a vizsga helyét, tőlük függ, hogy Pikler kérdez-e, vagy Csarada Muki, Grosschmied-e, vagy Herczegh, a doyen. Szóval, tőlük függ a vizsga eredménye s a dékán csupán egy szerény kis segédszerv mellettük. Még Kmettykó is, a praepotens kis Kmettykó, ki a jelöltekkel koalíciós módon kihívó, kétrét görbül, ha Bubics utasításait átveszi.

De ne időzzünk itten sokáig, hiszen úgyis vissza kell még ide térnünk, kövessük inkább azt a kövér embert, ki éppen most szállott be a liftbe, kezében a Times legújabb számával, zsebében pedig egy angol-német szótárral. A magnificus ő, ki az első emeletre igyekszik, hol egy ajtó felett ez a szerény felírás áll: »A z e g y e t e m n a g y s á g o s r e k t o r a«. Gyorsan begurul az ajtón, előbb azonban gondosan eldugja a lapot, mert odabenn már várja Tahin András, a rektori pedellus, aki mindent tud, tehát azt is, hogy a magnificus tulajdonképpen nem is tud ángliusul.

A rektor bevonul termeibe, mi pedig kinn maradunk az előteremben, hol egy ravaszkepű emberke áll; valószínűleg üres óráiban köveket szokott nyomni. A pedellus bemegy a rektor után, hogy az egyetemi dolgokra nézve esetleg felvilágosításokkal szolgáljon, mert a rektor még csak a hatodik hónapja van itt és így még nem tanult bele az ügyekbe. A ravaszkepű pedig megszólal: »Uraságod milyen ügyben keresi ő excellenciáját?« Kissé zavarba jövök, ő azonban jóakarattal nyugtat meg: »No nem azért kérdezem. De ha valami egyetemi ügyben akar vele beszélni, akkor inkább ne is menjen be. Ugy se lehet vele semmit elintézni. Ha igen fontos a dolga, beszéljen a pedellussal, ha kevésbé fontos, akkor menjen a miniszteriumba Tóthoz. Hja kérem, elmúltak már azok a szép idők, mikor Henrik van der Scheere rektor mindent blindre aláírt, vagy amikor a kanonok-rektor Ő Jezsuitasága két ájtatos szemforgatásért a Mária Teréziából a nagyobbat is odaigért; ma már odabenn csak foliesvicceket hallhat és egy akkora képet láthat, mint a Tintoretto mennyországa a doge palotájában, már amelyiket akarja. A rektor urnak mind a kettőből van«.

A ravaszkepű kihúzta a pedellus íróasztalának fiókját és kivett belőle egy aranyláncot. »Látja, ma avatás lesz; ez a rektori aranylánc, itt tartja a pedellus szombatunként. Ennek az a nevezetessége, hogy csakugyan aranyból van, de senkisem akarja elhinni s így meg mindig nem lopták el.

Különben ez egy szebb jövőnek biztos záloga, csak hogy sohasem kerül okos ember kezébe, aki értékesíteni is tudná. Egyáltalában a rektori szék épen olyan, mint az akadémiai pályázat, komoly ember nem pályázik rá, s ezért minden kar azt a tagját választatja meg, amelyikről amúgy is meg van mindenkinek a legcsekélyebb véleménye. Ha már azután valaki már rektor volt, akkor sietve hagyja el az egyetemet, mert itt sok mindent eltűnnek, de már ekkora blamázs még is sok; tehát sietve eltűnnek, ki nyugalomba, ki főtitkárnak, ki pedig kanonoknak. Szóval a rektori méltóság teljesen diszkreditálva van, annyira, hogy már Álmos vezér sem akarta elfogadni és csupán két merész vállalkozó akad, az egyik a Bástya-kávéház fő-oszlopa, az ép oly kopasz, mint klerikális egyház-jogász, a másik valami statisztikus. Egyszerűen a legjobb úton vagyunk, hogy kiszolgált altisztek kerüljenek a tudomány szentélyébe főpapnak.» — Szólt a ravasz-képű és nagyot sóhajtott.

Szegény ember, ő még hisz a tudományban. Persze csak azért, mert ez az ő kenyeré, lévén a könyomatos a tudomány és művészet ujdonságainak terjesztésére hivatva.

II.

Az egyetem új palotájának kupoláján egy kívül-belül kasírozott láng hirdeti a tudomány világítási célokra szolgáló rendeltetését, az első emeleten pedig a haladásnak immáron magasabb fokán egy kívül valódi, csupán belül kasírozott láng hirdeti ennek ellenkezőjét. S mellette ott van minden rektorok Mefistofelese, az ideges Margitai, ki titkon az ügyvédi vizsgára készül, hogy majdan az egyetem kancelláriájának fényesen hangzó méltóságát tölthesse be. A méltóság ugyan nincsen még meg s egyelőre be kell érnie a tanácsjegyzőnek nevezett irodavezetői állással, azonban az idők méhe már terhes a kancellársággal és csupán a balek hiányzik, ki a műtétet végrehajtsa. Egyszer már majdnem akad, és bizony nem Henrik van der Scheere atyánk értelmi fokán mult az eredmény be nem következése, hanem az egyesült karok egyhangú tiltakozásán, mert — sajnos — a tanácsjegyző nemcsak az ifjuság, de a tanárok körében is a közutálatnak legcsucsán idegeskedik.

Az egyetemi hivatalok között különben nemes vetélykedés folyik a pálmáért és ebben a szolgák is részt vesznek,

t. i. hogy ki a gorombább. Szegény pedellusok e téren azonban lemaradnak, mert itt a verseny csak Margitai és a questura közt fog eldőlni, még a kis Kmetykó is egy lófejjel lemaradván.

A questurában különben nem a sánta questor viszi e téren a főszerepet, hanem a névtelen hősök, az apró napi-dijasok és az irnokocskák, akik abban a tudatban, hogy náluk van a pénz, igen kurtán bánnak el a közönséges emberekkel.

A questurától keletre megpillantjuk a nagyhatalmú kapust, ki a zsemleárúsítás mellett még indexaláíratással, valamint — megfelelő anyagi ellenszolgáltatás mellett — elkésett és lemaradt egyéneknek alapos utbaigazításokkal is szolgál, aminek természetes következménye, hogy a nála hagyott vizsgakérvények benyújtásáról elfelejtkezik s a hozzáfordult egyének újabb terminus kérésére utasíttatnak, mikor is újra előről kezdődik a véletlen feledékenység.

A folyosó sarkában van a jogi kar nagyságos dékánjának a hivatala. Azért nevezik dékánnak, mert mindig a legfiatalabb tanárt választják meg erre az állásra. Ez idő szerint Császár Johann tölti be, egy kiszolgált hadbíró, aki egész Európának és a szomszédos tengereknek jogtörténetét szokta előolvasni saját külön hangján. A bácsi a jogi kar diszei közé tartozik s dacára rövidlátó és rövidgondolkozó képességeinek, mindjárt Álmos vezér és a Magnificus után következik tudományos reputációját tekintve, gondosan megelőzván Kávéházit, az ép oly kopasz, mint klerikális egyházjogászt. A bácsiról különben csodákat mesélnek a szigorlati folyosókon, melyekben a főszerepet a tüneményesen gyorsan beálló emlékezeti hiányok játsszák. Sajátságos gusztusa van különben, amennyiben kedvenc hallgatói mindég a kor legkézületlenebb egyénei közül kerülnek ki, és ezeket hiába igyekszik keresztülhuzni a szigorlatokon.

Pedig a bácsi protekciója ma sokat ér, hiszen ő hirdeti az eredményt s min kiváló taktikus mindig bevárja, míg a censorok megúván a várakozást, eltávoznak. Ekkor saját speciális összeadási módszere szerint süti ki a kitüntetést vagy a bukást, aszerint, hogy emlékező tehetsége melyik percben mondja fel a szolgálatot.

Eképen készül a hivatalos lap.

A jogi kar nagyságos dékánjának előszobájába tömve van többé-kevésbé átjatszott feketekabátu egyénekkel, kik mind kérvényeket s okmányokat szorongatnak gyanus tisztaságu kezeiben. A polgárok arcán vad elszántság honol, szinte

leri róluk, hogy készek minden veszélylyel szembeszállni s hogy azok, kik idejöttek, már a legrosszabbra is el vannak készülve. Bezzeg másképen néz ki a távol keleten vígan működő diploma-gyár dékánjának az előszobája. Ott csupa derűs arc, önbizalommal teljes pillantások láthatók s vidám nevetés kél egy-egy előkészítő ajánlatára, ki röviden, de érthetően hirdeti; öt nap alatt egyház jog, három alatt statisztika, két hét alatt vegyes szigorlat. Biztos siker. Garancia. Bánatpénz. Bezzeg kitrúgnák innen azt az ipsét, ki akár csak a történeti szigorlatra is négy hét alatti előkészítési ajánlatot tenne. Itt az nem lehetséges. Itt mindenki risikóval dolgozik. Hiszen a legtöbb esetben az utolsó percekben dül el a jelölt sorsa, ki rettegve várja: Muki jön-e, a gavallér, vagy Pikler, az az istentagadó; Grosschmied kelt-e fel korábban, vagy a doyen; felébredt-e Almos vezér idejekorán vagy befűtöttek-e az osztrák és magánjogoknak. Ezidő szerint tehát, midőn még csak a bizottság kéréséről van szó, hiábavalók az aggodalmak, hiszen az isten illetve a pedellus végtelen irgalma még a legrosszabb bizottságot is jóra fordíthatja.

Azonban mégis sok az aggályoskodó. Ugy hallatszik, hogy a dékán ma ismét elfelejtette magával hozni emlékeztetőtességét s csak a hiányok vannak nála, tehát Grosschmiedt nélkül nincs bizottság. Aki pedig ezt kapja, akár könyvet se vegyen a kezébe, mert ezidő szerint Grosschmiedt pontos mint a halál s egy vizsgát sem mulaszt el, mert hiszen bál-szezón van. Egyre borusabb lesz a hangulat. Az audienciák egyre rövidebbek lesznek, a merész vállalkozók, megrémülve Grosschmiedtől, rendre visszalépnek és megnyúlt orral, de megmaradt vizsgadíjjal térnek meg berándulásukból, sietve igyekezvén a Central kártyaszobái felé egy kis hadi tanácskozásra. Így tehát alig-alig akad jelölt a horogra, nem akár vizsgázni senki, ami elég nagy baj a dékán úrnak, mivel, hogy ő minden vizsgának ex offo tagja s ha nincs vizsga, hol a jövedelem.

Szivesen adna hát a nagyságos dékán úr olyan bizottságot, amilyet csak kérnek, hiszen utóvégre mégsem az elv a fő, hanem az, hogy minél több vizsga legyen, de és ez a «de» keserű és drága: Grosschmied vizsgák dolgában nem érti a tréfát. Szerencsétlenségére nem tudja a dékán, hogy Grosschmiedből sohasem lesz miniszter, mert hiszen ő komoly tudós és nagy ember. De hát hogyan ismerje ezt fel — Csarada Muki? Igaz, hogy Grosschmied is elkövet mindent, hogy ne lássék nagy embernek. Így tehát megbocsátható, ha Muki tévedésben van s attól tart, hogy Grosschmied

is felcsap politikusnak, amint azt Kis Feri, a kereskedelmi jogász tette, aki félórai gondolkozás után csapott fel volt nemzetipártinak, ami aztán elég jól be is ütött az emberkének.

Az idő azonban mulik; pihegve jó a hírnök s jelenti, hogy Katona tanár úr, a Móric ma nem jön be vizsgáztatni; kérdezteti tehát a pedellus, hogy Grossschmiedet hívassa-e, vagy a doyen. A dékán örömpesve válaszol; «Persze, hogy Grossschmiedet!» Ámde a jelölt, aki fél Grossschmiedtől s a doyen előtt szeretne vizsgázni, tömött erszénnyel állja utját a hírnöknek. A hírnök visszatér s jelenti: «Nagyságos úr, Grossschmied nincs otthon, de időközben megérkezett a doyen.» A dékán nem szól semmit, dühösen elfordul és csak magának morogja: «Ezt az embert megint megdugták!»

Domokos Illés.

VERS.

És gyűlölöm, akiknek tetszel
És gyűlölöm, akik szeretnek,
Mert én imádlak, én kívánlak,
Mert én szeretlek!

És gyűlölöm, akik gyűlölnek
És gyűlölöm, akik nem szeretnek,
Mert én imádlak, én kívánlak,
Mert én szeretlek!

Szirtes Artur^a

Mahatma.

Írta: Tóthváradai Kornis Elemér.

Guatama, hindu királyi herceg — fönséges és ragyogó volt mint a nap. Fény, pompa és mérhetlen gazdagság vette körül. Boldogtalan volt mégis. Olthatlan szomjuság gyötörte. Vágyott a megismerés után. Egy éjszaka aztán, valamely égi szóra, ott hagyta vagyonát, palotáját, rangját. Ott búbjosan szép, szelid lelkű, szerető hitvesét, megindult a hívó hang után, mely mint a menyország zenéje csendült meg előtte a néma éjszakán.

Palotájának pompás elefántcsont ajtói, városának nehéz érckapui, maguktól nyitak meg előtte. Udvarán, nyergelve jött elé kedvenc paripája, melynek lábai alatt valami bűvös szőnyeg terült, minden lépéssel tovább, hogy távozása zajtalan legyen.

Elment messze, messze a sivatag magányosságába, hogy ott emelje lelkét Istenhez. Hogy ott találja meg érzéseinek addig hiába keresett összhangját. A sivatag égő homokján túl, az árnyéktalan forróságban nagy hegy lábához ért. Itt egy agg remete próbálta visszatéríteni.

— Sok embert láttam már előtted e hegyre felhaladni. Lobogó lánggal szívében indult meg mindenik. A hosszú utban és a kopár tetőn, kihamvadt szívök lángja. Fáradtan, megtörtén, jött vissza valamennyi. Miért mennél hát te is, e hiába való utra?

Guatama herceg azonban csak haladt tovább — föl a magasba. Föl a kopár tetőre. És ott a nagy egyedüliségben — ott lőn megvilágítva. Ott gyúlt ki elméjében és szívében az égi fény, a tudás és megismerés soha ki nem alvó lángja. Eldobta a királyi bibort, el a rengeteg vagyont és az emberi egyenlőség, a földi boldogság tanának apostolává lőn. India elfalazott néposztályain keresztül egészen a megvetett páriáig

nyújtotta karjait, s magához ölelvén azokat, testvérül fogadta a földnek minden népeit. Idők jártával Ázsia világossága, apostola, szentje és istene lőn.

Ez röviden és nagy vonásokban a Buddha-legenda.

Idestova kétezeröttszáz esztendő mult el azóta, hogy Buddha élete és tanításai megtermékenyítették a hívők lelkét. S e tanok a nagy idő alatt csak folyton nyertek erőben, s mind nagyobb vonzást gyakorolnak az emberiségre.

Megvolt a hatása már Buddha előtt is az ind szellemnek, de a legnagyobb erőt ő adta annak. Volt olyan európai, aki Buddha erkölcstanát a legnagyobb világhódítónak nevezte. Van olyan, aki azt mondja, hogy csak az ind világfelfogásban ismerjük meg a Teremtést. Elfogult vakhit minden, a mi addig fel nem ér. A kor színvonalára emelkedett megismerést szomjuhozó európai léleknek — csak ez az igazi üdítő balzsam.

Ott van Buddha lelke a Neo-platonikusok tanaiban. Ott van Jézus szavaiban és cselekedeteiben. Virágzik a kereszténység első századaiban. Végig vonul az egész középkoron a keresztény misztikusoknál. A legbámulatra méltóbb hódítást azonban a legújabb korban teszi. Max Müller a nagy német-angol tudós a legnagyobb szenvedelemmel tanulmányozta és ültette át az ind vallásbölcseleti írásokat, Schopenhauer úgy nyilatkozott az általa megismert ind bölcseségről, hogy az egész életének vigasza volt és az lesz még halála órájában is! Teljesen áthatotta a mi Kőrösi Csománkat, aki közel tíz esztendőt töltött láma kolostorokban, az ind szellem bölcséletének tanulmányozásában. Befolyásolta Madáchot az Ember tragédiája számos helyén. Ott lobog és ég a nagy orosz prófétának Tolstojnak — egyenlőséget, szeretet és a világi javakról való lemondást hirdető tanításaiban.

Legnagyobb hátárt a Nyugaton mégis Blavatsky Petrovna Helena ind világnézlete érte el. Az ő Secret Doctrina című könyve, valóságos lázt és forrongást keltett Amerikában és Európaszerte. Vele egy színvonalra e téren csak Sinuct emelkedett Blavatsky nyomán irt két

könyve az «Esoteric Buddhism» és a «The Occult World» rengeteg példányban kerültek forgalomba. Németre fordítva, «Esoterische Lehre» címen, harminchat kiadást ért meg e könyvek elseje, a velünk szomszédos Ausztriában csupán.

Ezek nyomán egy egész sereg tudós, író, költő támadt, akik mind lelkes hirdetői e tanításoknak. Vallási társulatok, könyvek, folyóiratok, hírlapok egész serege keletkezett, amelyek mind az ind bölcsелем forrásaiból táplálkoznak. A tudós és rajongó hívők soraiban valóságos legendák keletkeztek az ind világnézlettel kapcsolatosan. Szavak, nevek jöttek forgalomba, melyeknek igazi érzelmét a profán világban nem sejtí senki, de időnként és alkalomadtán használják mentől többen. Csak nem régiben olvastam magyar ujságokban is, angol lapok nyomán, hogy Londonban a tudományos körök megfigyeltek egy M a h a t m á t, aki szívverését tetszése szerint szabályozni képes. S aki ezt a tudományát honosítani jár most szerte a világban. Aki azt megírta s akik utána Európaszerte közölték, mind valami nagy elnevezést akartak adni az indusnak. Nem volt az pedig Mahatma, de nem volt joghi sem, haem csupán f a k i r.

M a h a t m a szanszkrit szó, a M a h a: nagy és A t m a: lélek szavak összetétele. Azonban sokkal többet fejez ki a nagylélek vagy nagylelkűnél. Buddha, Lootze, Zoroaster, Mózes, Mohammed fejezi ki legjobban azt a fogalmat, amit az ind Mahatma szó jelent. Az indus Joghik úgy is értelmezik a Mahatmát, mint India lelkét és világosságát. Szerintök ezek a Mahatmák időszakonként megjelennek, hogy folytassák a Buddha művét; hogy segítsék és vezessék a fejlődni törekvő emberiséget.

Van a Ganges partján — Kalkutta egyik szerény külvárosában egy kis templom, K a l i temploma. Kiváló tiszteletben részesül e templom azért, mert itt jutott nagy sikerrel hirdetett E v a n g e l i u m á n a k tudatára R a m a C h r i s n a az újabb időnek egyik Mahatmája. Róla azt tartják hívői, hogy ő az ősi Indiának két legkiválóbb alakját

R a m á t a nagy hőst, a kiváló harcost és C h r i s n á t az apostolt, a nagy szellemet hozta vissza közéjük. E kettő inkarnációja ugyanis Rama-Chrisna.

Szazezrével zarándokoltak Indiából, különösen Bengália vidékéről Rama-Chrisna tanításait hallgatni. Chrisna főleg arra törekedett, hogy meggyőzze az értelmet és fölemelje hiveinek lelkét. Nem kívánt az érzelmekre hatni. Szavai mégis olyan nagy érzéseket keltettek, hogy hallgatói könnyekre fakadtak azok hatása alatt. Előadását világos értelem mellett költői forma, kiváló gyöngédség és nagy szeretet jellemezte. Életének legnagyobb részét extázisban töltötte Rama Chrisna, de exaltált állapotában is folyton tanított. Hallgatói azt állítják róla, hogy gyakran egész alakja elváltozott és faravasti alakját öltötte magára. Gyakran fényözönnel körülvéve, föld felé emelkedve lebegett, teljesen átszellemült arccal.

Hogy teljesen a hitnek szentelje magát, elvált feleségétől, aki azonban, mikor férjének szent hire terjedt, elment hozzá. Engedelmes alázatossággal hajolt meg előtte, valósággal szolgálója lett Chrisnának, ki őt anyjának nevezte, azt akarván kifejezni ezzel, amit mindig tanított, hogy a hivatása teljes tudatában levő nő, a tápláló, a segítő és védelmező Istenség, egyénenként való megtestülése a földön. Felesége tényleg igyekezett is megfelelni Rama Chrisna eme kinyilatkoztatásának, mert leghüségesebb odaadással gondozta férjét, örködött annak még álmai fölött is.

Rama Chrisna sohasem részesült magasabb szellemi oktatásban olyanformán, mint azt mi európaiak képzeljük és gyakoroljuk. Kiváló képességeit sugalmazás segélyével, extátikus állapotban nyerte. Természetes, hogy amíg az bekövetkezett, addig óriási iskolán ment keresztül, ind módszer szerint. Aránylag igen rövid időt, hatvan esztendőt élt. Korának legmagasabb elméit erősen befolyásolta. Szellemének fénye messze túl hatott India határain. Müller Miksa összegyűjtötte és kiadta tanításait Rama Chrisna Evangeliuma címen. Rendkívüli hatását ez a tanítás, minden egyéb kiválósága mellett, úgy hiszem, annak is köszönheti, hogy minden nép vallása-

ról a legnagyobb tisztelettel emlékezik meg. Sokszor és kiváló lelkesedéssel idéz a Keresztény Evangéliumból, a Korán mondásaiból, a Bibliából stb.

Rama Chrisna tanítványai Indiában egy közös szellemi családot alkotnak. Legkiválóbb e tanítványok között Vive Kananda, aki már Indián kívül is személyesen hirdette mesterének tanításait. Nagy föltűnést keltett Észak-Amerikában, különösen New-Yorkban. Legnagyobb hatást a Védák-ról és a Vedentáról szóló tanításai, valamint ezek szellemében tartott előadásai keltették.

Vive Kananda maga is Mahatma, aki Rama Chrisnához hasonlóan igen nagy hatást gyakorol korának és népének szellemi fejlődésére. Nagy mesterétől azonban abban is különbözik, hogy teljesen szakítván az eddigi zárkózottsággal, Amerikába is elment élőszóval is tanítani. A Mahatmák ugyanis az Indiában uralkodó hit szerint rendesen teljesen elzárkózva élnek és ismeretlenek kívánnak maradni. Beszélnek olyanokról is, kiket nem ismer és nem lát soha senki. Pedig ezek is rendkívül hatásos működést fejtenek ki, rendszerint azonban csak mediumisztikus uton. Ilyen hatás alatt írta *Sècret Doctrine* című munkáját Blavatsky Petrovna Helena.

Vive Kananda Kalkuttában — Kali templomával szemben — kolostort alapított és épített, mely Rama Chrisna emlékezetére Shiva istennek van szentelve. A kolostort Rama Chrisna szellemi családjához tartozó szerzetesek lakják. Mesterük evangéliumát hirdetik tovább és az ő elvei szerint élnek.

A társadalmi nő természetrajza.

Irta: Deák Gyuláné.

8

Ha a gyerekek nagyobbak lesznek, a helyzet nem változik.

Nevelni kell őket s hogy ez mily rosszul sikerül, azt mutatja a világ neveletlen sok magzatja. Az asszony különben is nem a gyermeknevelést tartja élete feladatának, — arra való a bunn, a missz, a madmazel, a házi-tanító — de akár-mennyi ilyet tart, mégis eltelik az egész napja a háztartással meg a gyerekekkel. Igaz, hogy eljár hetenként kétszer zsúrba néhányszor nála is van, de mi az egy érző kebelnek. Tűri az asszony ezt az állapotát tiz-husz esztendeig, — de a mikor a negyven esztendőszületése napja int felé hivatogatólag s nem is olyan messze távolból, akkor kitör belőle az elkeseredés az étellel szemben, a mely nem adta meg neki azt, a mit tőle várt s az ifjusága iránt, a mely őt hűtlenül, alig negyven esztendőszületése után elhagyni készül, — de ez már külön fejezetbe tartozik, a melynek címe

A nő negyven év körül.

Azért mondom, hogy körül, mert olyan asszonyt ugy-e még nem láttunk, a ki pont negyven esztendőszületés. Sőt pont harminc se szokott lenni. A fordulópontoknál az asszonyok szeretnek megállni és kerülgetik, mint a macska a forró kását, de nem mernek belépni. A negyven évvel ugy van az asszony, hogy amikor észreveszi, hogy benne van már rég, ki is lépett belőle. Mert ha olyan korban van a nő, hogy már nincs kora, akkor van a Balsac-korban; ez meg olyan, mint a gummi-szalag, amelyik sokat szolgált s még mindig huzható. A Balsac-kor előírás szerint tiz évig tart, de van olyan asszony, aki 55 éves korában is szép és akkor is benne van a hires Balsac-korban.

Elmondhatjuk, hogy szép ajándékot adott ezzel a jó öreg francia, nekünk asszonyoknak. Mert hát olyan nehéz is pontosan megállapítani az évszámokat. Az embernek olyan rövid az emlékezőtehetsége, ki emlékszik vissza arra, amikor

született. Igen, igen ez a baj, hogy ez már olyan régen volt. Pedig a haja még elég szép, hála a betéteknek, még nincs benne ezüstös hajsza, az arcára is sima, a fogai még épek, a szája is rendes és a termete, ha kissé gömbölyű is, azért még nem az utolsó. Csak a kedélyhangulata sinylette meg az élet viharait, amelyekből ő voltaképpen egy porszemecskét sem látott. Az is kissé unalmas, hogy a házi orvosnak és a fodrásznénak olyan fontos a szerepe, mert az egyik a természetet fogyasztja és a haját tömi. De hát némi változatosságot az állandó fogyó és hizó kurák is hoznak az életbe.

Különben szeret társaságba járni, fel kell használnia az időt, mert a lánya a nyakára nő. Szorgalmasan eljár a nőkörökbe, sőt még a felolvasásokat is meghallgatja. Szóval türelmes lesz és barátkozó természetű és kitörnek belőle mind azok a jó tulajdonságok, amelyeket az idő folyamán oly sikeresen nyomott el magában. Ahogy az idő halad, mindinkább a leányát tolja az előtérbe, akit feltétlenül szépnek tart. Ha nem is szép, de bájos. Nagyon örül, ha dicsérik és különösen ha azt mondják, hogy szakasztott olyan mint az anyja és testvéreknek lehetne őket nézni. Magáévá teszi a híres Gyurkovics-felfogást, hogy a leányát szerelemből vegyék el, de a fia érdekből házasodjék, mert az más és a fiatal embereket már csak ilyen szempontból kezdi nézni. A születésnapját beszüntette. — Hagyjuk ezt — szokta mondani, ha tréfásan megkérdezték ez iránt és félre simítja valaha szőke fürtjeit, amelyekben ezüstös szálak kezdenek csillámlani, mert hiszen azóta már a harmadik leányánál tart. Magyarul mondva megvénült, tehát észrevétlenül, ahogy magam sem vettem észre, hogy akiről beszéltem már — miért kerülgessem a szót, különösen amikor ez az utolsó fejezetem — hogy a nő már —

az öregasszony.

Az öregasszony korával úgy van az ember, mint a hideg vízzel. Nehezen megy bele, kerülgeti, beleteszi az egyik lábát, majd dideregve kihuzza, s a végén látja, hogy nem megy másképpen, — egy-kettőre beleugrik és szinte csodálkozik, milyen jó odabenn és hogy félt ő attól, mikor még künn volt belőle. Az öregség is csak addig félelmetes, amíg a nő meg nem békül azzal a gondolattal, hogy ő már bizony megöregedett. Kicsit talán nehéz megbékülni azzal, hogy az ember tiszteletreméltó s hogy a fiatal asszonyok is azt mondják már: kezeit csókolom, sőt némelyik még azt is hozzáteszi, hogy nagymama.

De ha ezen túl vagyunk, úgy már vidám az élet. Bizonyos, hogy vannak öregasszonyok, akiknek a társaságát a fiatalok jobban szeretik, mint akármilyen kortársukét. Az ember ekkor nyugodtan kezdi élvezni az élet kisebb gyönyörűségeit — észre kezdi venni, hogy nemcsak férfiakkal lehet beszélni — egész jól elbeszélgethetnek egymással az asszonyok is. A jó kis pletyka száz esztendőskorában sem hagyja el az embert és mindig akad valami érdekes hirecske. Azután meg az ember jó lesz, az is új mulatság, a férjét újra megszereti és jól érzi magát otthon. Az öregebb asszonyok lesznek csak igazán jótékonyak, amit a fiatalok nőgyűléseiken hirdetnek, azt az öregebbek megvalósítják. Így keletkeznek a szegény nőket felruházó, a vagyontalan nőket kiképező, felemelő, javító, gyógyító, éltető stb. jótékonyági egyesületek és népkonyhák. Nem szép dolog-e, ha jó módon élünk és mégis egész délelőttünket a népkonyhákban és napközi otthonokban töltjük, sőt vannak, akik még lelenházba is kerülnek!

A férjüket megszerették, az idők folyamán megszokták hibáikat, zsörtölődéseiket és esténként együtt ülnek a kandallónál és elcsevegnek bele a múlt időkről. Amikor ők még szép fiatal lányok voltak, hogy körülrajongtak őket, hányan akarták őket feleségül venni, hányat tudtak egyszerre bolondítani. Mert bizony a férfiak akkor is csak azok voltak, amik most, hiúak, képzelődőek, léhűtők, csapodárok, azt hiszik, hogy ők körülöttük forog a nők világa, pedig ellenkezőleg ők nem tudnak megélni a nők nélkül, úgy táncolnak, ahogy mi akarjuk.

Érzem, hogy annyira együtt érzek a nagymamával, hogy szinte vele együtt szidom a férfiakat. De amint az öreg férj nyugodtan türi ezeket a gorombaságokat, úgy az itt megjelent férfiak is kénytelenek lennének az én gorombaságaimat szó nélkül eltűrni. Nem vétek hát a vendégszeretet szabályai ellen, és azért is mindvégig csak magunkat szidtam. Pedig elhihetik, hogy ez ugyancsak nehezemre esik, mert hol szidhatnók még úgy Isten igazában a férfiakat, ha nem itt, ahol már ugys — mi vagyunk — az urak.

Utazás egy százfrankos körül.

A cafében Julien ur megpillantja régi adósát és megcsipi.

— Lám, lám, kedves Lavertu! . . . végre mégis rád találtam. Most azonban hamar ide azzal száz frankkal, amit hat évvel ezelőtt huszonnégy órára kölcsön kértél tőlem!

Lavertu, utánozhatatlan csodálkozással:

— Hozzám beszél az úr?

— Természetesen hozzád, kedves Lavertu.

— Lavertu, Lavertu! . . . Ön úgy látszik nem tudja, hogy a hitvány Lavertu meghalt.

— Micsoda? meghalt?

— Épen két évvel ezelőtt, miután hitvány életének betelt a mértéke. Ah, ez a nyomorult ember! mennyi szégyent hozott rám. Alig tudom kiheverni magam is. Igazán nagy szerencse az emberiségre, hogy az eféle páriákat mégis kiirtja a halál.

— De hát . . . kiről beszélsz te volaképen?

— Pardon, talán nem a Lavertu nevet említette uram?

— Hiszen te vagy Lavertu!

— Szó sincs róla . . . Csak voltam . . . És ismétlem, hogy meghaltam; meghalt hennem a Lavertu, meghalt az a széjjel béllelt fickó, aki világéletében egyebet sem tett, rászedte a barátait, kölcsönökkel zaklatta őket, de soha eszébe sem jutott, hogy a szivességüket meghálálja. Csodálatos minő egzisztenciáknak ad megélhetést ez ami szép francia hazánk!

— No, de kérlek . . .

— Ne kérjen semmit. Felejtse el azt a nevet, azt az embert és óvakodjék bevallani azt, hogy valaha az ön barátja is volt. Csak bemocskolná az eféle ismeretség . . . Különbén mit tud ön arról, hogy mi a szégyen! — engem kell megkérdeznie. Olykor valósággal elszédít az undor attól az embertől, aki a halála után is mindegyre zaklat a gyalázatosságaival. Nincs nap, hogy kellemtelenségem ne volna miatta. Ha benyitok valami étterembe, hogy napi munkám után megérdemelt pecsényémet elköltssem, okvetlenül elém toppan valami úr és bizalmasan a vállamra ütve, arcátlanul mosolyog és rámtámad: — «Mi lesz a tiz, husz, az ötven frankommal?» Vannak, mint ön is, akik ennél nagyobb összegeket is követelnek; és illusztrálják a módot, melylyel az az alávaló

Lavertu a pénzt kicsikarta tőlük. Reggelig tudnék önnek mesélni az agyafurtságáról, arról a körmönfont gonoszságáról, amelylyel a leghihetlenebb kölcsönökkal rászedte embertársait.

— De . . .

— Hiába minden, uram, mi nem érjük fel észszel a megátalkodottságot. Emlékszem egy esetre, amely egyszerűen klasszikus a maga nemében. Valahol egy társaságában Lavertu megismerkedett egy csinos asszonykával, akinek feltékeny ura volt. Az ismeretség szerelemre vezetett és — tudja, mit tett Lavertu? . . . megzsarolta a kedvesét olyan fenyegetéssel, hogy ha nem segíti ki pillanatnyi pénzzavarából, kénytelen lesz a férjéhez fordulni! . . . Azt hiszem, ennél többet nem kell önnek mondanom arról az emberről. Tanácsolom, felejtse ol, hogy valaha ismerte.

— De kérlek . . .

— Mi sem természetesebb azonban, hogy mindennek én élveztem a zamatait. Lavertu összes régi hitelezői engem vonnak kérdőre, tőlem követelnek és velem gorombáskodnak. Most azonban már elég legyen! . . . unos-untig elég a visszaélésből.

— De kérlek Lavertu . . .

— Az én nevem Jacqueslin! kikérem, hogy Lavertunek szólítson; megértett az úr? Semmi közöm Lavertuhöz és ha mindenáron szívesseget akar nékem tenni, tegye meg nékem azt, hogy békében hagy.

— No ez már mégis csak . . .

— Tessék. Tudtam, hogy végül ön is gorombáskodni kezd. Vegye tudomásul azonban, hogy ezzel célt nem ér. Különb dolgokat türtem el Lavertu miatt. Reám már nem hat semmi. Elvégre, hogyan jutok hozzá én, a becsületes Jacqueslin, hogy minden ember megszólít azon a címen, hogy Lavertut keresik! . . .

— Arcátlanság!

— Mondhat nekem ennél erősebbet is. Ismétlem, hogy nálam semmit el nem ér. Egyébként nagyon sajnálom, hogy felbe kell szakítanom a társalgásunkat, mert várnak a barátaim.

— Hallod, Lavertu, ne . . . ne . . .

— Kimélje uram az idegeit. Minek fölizgatni magát semmiért?

— Megkapom hát a száz frankomat?

Lavertu csengő kacajt hallat.

— Ez a legújabb ötlete, uram? — igazán kitűnő. Küldje be valamelyik élclap szerkesztőjének.

És Lavertu finom eleganciával köszön és távozik, ajkai körül szellemes mosolylyal.

Francois de Rive.

Szinjáték.

☐ A budapesti Nemzeti Színház a múlt hét péntekén mutatta be Kistenmackers Henriknek az „Ösz t ö n” című három felvonásos darabját. Kistenmakers belga származású fiatal francia író, amiből mindössze is az a fontos, hogy a szerző fiatal. Éppen ezért, annál csodálatosabb, hogy mint «fiatal» ahoz az iskolához tér vissza, amelynek a dráma terén Sardou, a regény terén pedig Ponson de Terail a nagymesterei. Dynamikailag úgy építette fel darabját, hogy az mindvégig az idegrázó hatásokat keresi. Problémát tesz darabja központjává, azt a problémát, hogy az emberben — a kulturemberben persze — mi az erősebb, a boszúra vágyó ösztön-e vajon, vagy pedig az a kötelesség, amelyet a humanitás parancsol. Mint probléma ez, ha nem is túlságosan erős és nem is olyan, amely generalizálható minden egyes esetre, ahol ösztön és emberies érzés összeütközésbe kerül egymással. Kistenmacker tudott segíteni a fogyatékoságon. Igaz, hogy nem nagyon artisztikus eszközökkel. Ami különben rögtön kiviláglik, mihelyt röviden végeztünk a dráma ugynevezett meséjével. A hős: Jean Bernou, sebész, orvos, tudós. Jeannak felesége van, Cecil, aki nem érti meg férjének nagyságát. Ez emberileg érthető. Az asszonynak, legalább míg egészséges, első sorban férjre van szüksége, orvosra csak másodszorban. Jean nem tudja ezt. Ő a házasságában is elsősorban tudós. Szóval, a felesége mást szeret meg, egy fiatal embert, aki azonban — oh malheur — tüdővésztes. Az orvos tudomást szerez erről a félig ki-fejlődő viszonyról, mert — most jut eszembe — Cecil még nem kedvese a tüdővésztesnek. Csak azon a ponton van, hogy azzá legyen. Mielőtt ez megtörténnék, az orvos lakásán, a nő szobájában, a beteg amorosan krízis vesz elő. Jön Bernou. Hogy miért, az ügy mellékes. És itt kulminál a dráma: Hagyja-e nyomorultan veszni a iérj a szeretőt, mint azt az ösztön diktálja, avagy nyujtson-e segédkezet az eszméletlen amorosonak az orvos-férj, amint azt az emberies érzés követeli. Lelki tusa: a kötelesség legyőzi az ösztönt. Az orvos megmenti azt, akinek legalább lelki szeretője az ő felesége. Ez a darab. Ismételjük, effektusra célzó darab, de hamis és mindenekfelett inartisztikus. Hamis, mert éppenséggel nem általánosít-

ható az, ahogyan Bernou gondolkodott. Ő benne erősebb volt a humanista, mint a boszuért libegő férj. De nem lehetne-e éppen úgy megfordítva és akkor halni hagyja a beteget? Ezért hamis és egyoldalú. Inartisztikus pedig azért, mert minden ízében mesterkélt és valósággal kiordit belőle a raffinement. Már pedig: amilyen szívesen hódol meg az ember minden műnek, amelyben a szerző, a kép és az igaznak fegyvereivel küzdött tetszésünkért, éppen olyan kellemetlenül érezzük magunkat akkor, amikor valaki tisztára agyafurtságának eszközeivel akar bennünket lépre csalni. Minél inkább sikerül az illetőnek ez a lépre csalás, annál inkább haragszunk rá. És meg kell adni, hogy Kistenmackersnek nagyon sikerült ravasz mesterségével, idegizgató hatásaival lépre csalni a közönséget. A budapestit csak úgy, mint mult szezonban a párisit. A darabja azonban nem jó. Az értékességtől pedig abszolút távol esik.

∞ Marshall Róbert kapitánynak és angol drámaírónak, akit a *Kilienrankie herceg* című komédiája révén Budapest közönsége is megismert, nagyon mulatságos ötlete támadt. Közvetlenül a választások után, melyek annyi dérék parlamenti férfi pályafordulását idézték elő, írt egy furcsa politikai vigjátékot; talán inkább lehetne torzképnek nevezni, csak ne hasonlítana olyan átkozottul — a valósághoz. Egy Egyesült Királyság kormánygyeplőjét a nagyon tiszteletreméltó Sir John Abbotsford tartja a kezében; a miniszterelnök ur oly szigorúan konzervatív és telivér tory, hogy hozzá képest Beaconsfield gróf, vagy Devonshire herceg forradalmi, sőt szociáldemokrata fölforgatók. Sir John azonban nemcsak a házban tory, hanem — a házában is. Leányát, a bájos és elmés Alicet hozzá akarja kényszeríteni az üresfejű, hülye Ranelagh herceghez; Alice azonban radikális gondolkodású hölgy, neki nem kell a herceg sem, a tory politika sem; és pedig annál kevésbbé, mert szerelmes Mr. Edward Pickfordba, aki a képviselőháznak tehetséges és rokonszenves — de ó, borzalom — szabadelvű tagja. A fiatal szerető pár heves és kitartó szenvedelme már-már elbukik a zsarnok apa konok göggyével való egyenetlen küzdelemben. De ekkor nem sejtett. váratlan és megdöbbentő csoda történik: a miniszterelnök a Grosvenor-Squaren lévő elegáns palotájának márványlépcsőjén elbukik, nyilván, mert nem nézett a lába alá, lezuhan és beüti a fejét. A megijedt család doktort hivat, de ez nem konstatál semmi fizikai elváltozást. Szegény vak doktor, akinek az volna a hivatása, hogy lásson! Persze, hogy az esés következtében kívülről nem történt semmi változás Sir John testén. Hanem belül!... A tory egyszerre szenvedelmes whig-gé lett, sőt még tovább megy: kijelenti, hogy az egész kormányrendszer rothadt, megérett a dinamitra, a nép milliói jogért üvöltenek s ezt mindez ideig nem hallotta meg: öt lépcsőfok és a hirtelen zuhanás kellett hozzá, hogy megnyílják a füle, szeme, elméje, szíve. Nyomban összehívja a minisztertanácsot és

bejelenti lemondását; a huszonnyolc miniszter bámul, kétségbeesik, de minden hiába: Sir John a fejére esett, tehát elég volt az átkos konzervatizmusból. Még magához sem tért a sok politikus a színpadon és a közönség a nézőtéren, s már összezsapódik a függöny. A publikum ülve marad a helyén. Csak nincs vége a darabnak? Bolonddá tart bennünket Marshall kapitány. Eszeágában sincs. Önöket bizonyára Alice és Edward sorsa érdekli. Legyenek nyugodtak: most már a szerelmes pár egymásé lehet. A márványlépcső megtette kötelességét. — Ez a darab nem tetszett, vagy ha úgy tetszik, megbukott itt Londonban. Nem a képtelen fordulat miatt, mely a kis szerelmi játékot dülőre juttatta, hanem mert az angol épp oly kevésbé szereti önmagát a színpadon látni komoly közéleti harcokban, mint hajdan a méltóságára büszke római. De azért úgy titokban mégis jóízűt nevettek a jeles államférfiun, akit egy tiszteletes agyrázkódás forgat ki eddigi meggyőződéséből. A Pit vidám népe, amely épp oly maliciózus, mint minden karzati közönség, azt gondolta, hogy a földszint és páholyok frakkos urainak nincs ilyen drasztikus eszközre szükségük, hogy balról átkanyarodjanak jobbra.

□ Furesa estéje volt pénteken a Vigszínháznak, ahol Kadelburg Gusztávnak a Nap hőse című boházata ment. Azért volt furának mondható ez a premier, mert míg benn a nézőtéren a közönség teli tüdővel kacagott, addig a felvonásközökben odakinn a folyosón, egyetértően konstataulta, hogy a boházat felháborítóan együgyű. Hála istennek, ebben a kétfelé ágazó bírálatban a közönségnek volt igaza, még pedig mind a két esetben. Ott benn a nézőtéren ugyanis a szereplők játékát honorálta csengő kacagással, míg odakinn a szerző együgyű jámborsága fölött boszankodott. A színészeket teljes elismerés illette, Kadelburg urat annál több gáncs. A német szerző ugyanis olyan darabot fulasztott együgyűségbe, amelyet egyenes raffináltnak szánt és francia recipe szerint kotyvasztott. Bonyadalmakat kombinált ki és rótt egymásba, akár valami francia boházatról. Még a figuráit is onnan szedte, ahonnan párisi professzorai. A kikapós férjek, a félvilág hölgyei, az őszegabalyított rendes-vousk, me az ő boházatának elemei. Igaz azán, hogy ezeket az elemeket nem állította be a franciák ördögös ügyességével, hanem ehelyett az egészét nyárspolgári pikantériává szelidítette. Talán sok is ennyi erről az ostoba darabról, amelyet elfogadhatóvá — ismételjük — egy tett csupán: a színészek kitűnő játéka. Valamennyien remekeltek, de aki mindenek fölött kitűnőt nyújtott, az Varsányi Irén. Diadala teljes volt és imponáló. Örültünk, hogy részt vettek ki maguknak ebből a diadalból a többiek is, Tapolcazi, Tanai, Sarkadi és a többiek is, tutti quanti.

□ A Magyar Színház »A koldus gróf« további sorozatos előadásával hódít magának közönséget. Pénteken volt a népszerű darab ötvenedik előadása, amely alkalommal a színház ajándékkal kedveskedett látogatóinak. Ez az ajándék a koldus gróf albuma volt, amelynek külső borítékát a kis gróf arcképe díszítette, belül pedig, kartonra kasirozva, két pompás fénykép volt található, melyek a darabnak egyes főalakjait ábrázolták. Az ünnepi est különben Balla Ignác nagytehetségű fiatal Vágónknak »A koldus inas« című szép alkalmi prológusával kezdődött, mely nagyon tetszett a közönségnek. A darab, melyet az ünnepi estén a zeneszerző: Ascher Leó dirigált, a jubileum után is állandóan műsoron marad.

< Érdekes bemutató előadás színhelye volt e héten a párisi Ga it é színház, ahol C a p u s n e k egy új darabját játszották. A darab elé már hónapok óta nagy érdeklődéssel néztek, mert híre járt, hogy a vidám és szerencsés szerző ezuttal a politikai bűnösök és megtévelyedettek világából vett komoly problémát dolgoz fel. Erre a következtetésre részben az szolgáltatott okot, hogy Capusnek a darab megírásánál szerzőtársa is volt, D e s c a v e s, akiről köztudomásu, hogy irodalmi működése meglehetősen szociális irányzatú. A darab tartalma azonban nem felel meg a róla elterjedt híreknek. A darab címe: L'attentat (A merénylet), hőse Monferrand, szocialista képviselő, aki könnyüvérűségében házasságba lépéskor viszonyt tart fenn egy színésznővel. Felesége megtudja és válni készül. Egy darabig csak külön él az urától. Ekkor változások jönnek közbe. Monferrand kéri feleségét, hogy egy időre térjen vissza házába, nehogy valami botrány karrierjét tönkretegye. Az asszony megteszi. Így aztán találkozók Monferrand titkárával, aki régóta szereti őt és eddig nem tudta, hogy titkolt szerelmének tárgya Monferrandné. Elkéseredésében beleköt a főnökébe s perpatvaruk közben véletlenül elsül a revolvere. A városban mindjárt anarchista-merényletről beszélnek és Monferrand népszerűsége hihetetlenül megnő. A fiatal titkár maga is anarchistának vallja magát, hogy szerelmesét meg ne hurcolja. Monferrand erre hálából kieszaközi, hogy a merényletet felmentik s ezzel vége minden bonyodalomnak. Monferrand népszerű képviselő, kibékül nejével, a titkár kiábrándul, visszamegy apja műhelyébe s feleségül veszi egyik távoli rokonát, ki már régóta szerette őt. A darabot nagy tetszéssel fogadták s különösen Coquelint, Monferrand személyesítőjét ünnepelelték.

Az ember és munkája.

— Egy angol orvos érdekes eszmét vetett fel. Megkísérelte a gyógyítást illatszerekkel. Régi formája a nők magát kelletésének, hogyha valami ideges bajuk, vagy migrénjük támad, illatszereket lehelnek be. Most azonban tudományosan és rendszeresen fogtak hozzá a kísérletekhez. Megfigyelték, hogy bizonyos szagok émelygést idéznek föl és bántják az emésztést. Ha valaki belép egy zárt helyiségbe, ahol tubarózsák állnak, rosszul lesz. A lilium szagától fejfájást kap az ember, azok a kertész munkások pedig, akik rózsákkal, ibolyákkal bibelődnek, gyakran rosszul lesznek. A magyar gányók, ez a furcsa és érdekes nép, amely hasonlít a cigányokhoz és pusztán dohányműveléssel foglalkozik, alighanem a dohány folytonos belélegzésétől lett azzá a bohémes, könnyelmű, kevés erkölcsi erő fölött rendelkező fajjá. A dohánygyárakban dolgozó lányok, akiknek örök típusa Merimée Carmenje, szintén megéreztek idegrendszerükön az illat sajátságos, misztikus, romboló hatását. A dohánygyári munkásnők és munkások mindenütt a világon könnyelműek és ledérek. Az illatnak ezt a csodálatos, rejtélyes és a szervezetet átalakító hatását még nem figyelték meg eléggé. Barnan londoni orvos most megpróbálja rendszeres kísérleteket végezni az illatokkal, hogy azután az emberiség javára fordíthassa őket. Mert ami rendszertelenül ártalmas a szervezetre, az rendszeresen és kellő helyen alkalmazva, gyógyító hatásu is lehet.

— Sardou, az öreg zseniális író, a Tempsban nagyon érdekes anekdotát mond el Napoleonról és Metternichről. Sardou Metternich-Sándor hercegnőtől, a nagy és sokat gyűlölt kancellár menyétől hallotta. Egy alkalommal megkérdezték Metternichtől, mikor, milyen helyzetben volt rá legnagyobb hatással a császár egyénisége. Erre Metternich a következő anekdotával felelt: A császár Compiègneben, a Napoleon Versailles-ában vendégeket fogadott. Kikocsiztak és délfele értek haza. Napoleon a szalon kandallójának támaszkodva beszélgetett a vendégeivel és várta az ebédet.

Az éhség már nagyon korgatta császári gyomrát, odaszólt tehát Muratnak:

— Nápoly királya, légy szives, nézz utána, mi lesz az ebéddel!

Murat kiment és kis vártatva jelentette, hogy néhány perc múlva kész lesz az ebéd; valami kis baleset késlelteti csupán. De az ebéd csak nem jött és Napoleon türelmetlenül odaszólt:

— Mi lesz azzal az ebéddel! Hollandia királya, menj ki és mondd meg, hogy rögtön találjanak.

A feszes osztrák etiketthez szokott Metternich csak ámult. És soha nem tudta elfeledni, hogy milyen hatalmas volt a császár, amikor királyokat küldözött ki a konyhára.

— Kaliforniában, Santa-Cruzban fölfedeztek egy elefántcsontbányát. Valóságos elefántcsontbányára bukkantak, mint az ezüst, vagy szénbányákat szokták megtalálni. A dolognak a magyarázata nagyon egyszerű. A történelem előtti jégkorszakban valami gleccser lecsuszott a hegyoldalról és egy masztodon-nyáját maga alá temetett. A husnak és csontnak nagy része elporladt, csak az agyarak maradtak meg ezeknek a vizözönkorabeli elefántoknak. Óriási agyarak, a legtöbb egy méter hosszú.

— Assagioli Roberto olasz tudós könyvet írt a nevetésről, mint pedagógiai eszközről. Kifejti, hogy a pedagógiának a legnehezebb problémája az, hogy a tanító sohasem tudja teljesen, megértették-e őt a tanítványai. Ha azonban a tételeit mulatságos formában, élcs gyanánt formulázza, rögtön ellenőrizheti, vajjon a tanítványai fölfogták-e, mert ha igen, nevetéssel reagálnak rá. Azonkívül az élcs, az ellentétek szembeállítás, a pointírozás, a szójáték, a nevetéssé válás olyan világossá, könnyen érthetővé, rögtön felfoghatóvá, meggyőzővé teszi az elmondandó dolgokat, hogy ehhez fogható magyarázó mód nincs is. Nevessünk tehát és tanuljunk.

— Amerikában, ahol a fehérek különben is elnyomják, üldözik és megvetik a színeseket, a feketéket és mulattokat, valóságos bűn, amit egy pap, Reverend Thomas Dixon csinált. Írt egy darabot a fajgyűlölet mellett. The

Clansman a címe ennek a megfordított Tamás bácsi kunyhójának és a négergyűlöletet, a színes ember megvetését hirdeti. A darabnak óriási a sikere, a szerzője ezeket keres vele, ami még megvetendőbbé teszi ennek a lelkiismeretlen papnak a cselekedetét. Reverend Dixon egyébként nem csinál egyebet, mint annyi nagyhirű és nagytekintélyű európai literátor, irodalmi formába és tudákos teóriába öltözteti a legaljasabb tömegszenvedélyek egyikét, a fajgyűlöletet. A modern tudomány, Darwin követői, meg a francia Taine fölfedezték, hogy az emberi fajok nem egyenlők, mindenkinek vannak karakterisztikus tulajdonságai, amelyek az éghajlati és földrajzi viszonyok folytán szükségszerűen kifejlődnek benne. Ebből a fölfedezésből azután, hogy a népfajok nem egyenlők, rosszakaratu tudósok kihámozták azt, hogy nem is egyenlő értékűek. Vannak alsóbbrendű és magasabbrendű fajok. Persze, a német tudósnak a német a magasabbrendű, a franciának a francia, a magyarnak pedig valamennyi fölött a legmagasabb a magyar. A többi, mert alacsonyabbrendű, le kell nézni és el kell pusztítani. Ennek a teóriának kapóra jöttek a négerék. Lám, kiáltották, a néger milyen buta és milyen erkölcstelen! Ki kell pusztítani. És üldözték és üldözik is a szegény feketéket. Amerikában a fehér cipőpiccoló lenézi a fekete háztulajdonost és a világot sem ülne vele egy omnibuszkocsiba és a négerlincselések napirenden vannak. Ám a feketék maguk rácsáfoltak a fajgyűlölet teóriájára. Minden ellenségeskedés és üldözés ellenére, igen sok meggazdagodott közülök és mert a fehérek nem engedték be őket a színházba, csináltak maguknak külön színházat, mert elzárták előlük a társaskocsi-jaikat, sok városban alapítottak maguknak társaskocsi-vállalatokat, amelyek a fehérekével konkurálnak. Egy dúsgazdag, sokszoros milliomos néger él New-Yorkban, akit gyerekkorában még a luisiánai embervásáron adtak el. Az ilyen energia- és intelligencia-kifejtés vajjon alsóbbrendűnek mutatja-e a négerfajt? Nem alsóbbrendűek ők nálunk, csak mások és elmaradtabbak. Az ausztráliai és afrikai négertörzsek, abban a forró és embernek szinte elviselhetetlen zónában, ahol az európaiak állatokká süllyednek, félállatok maradtak. De azért minden fajban megvan a fejlődés képessége. Értékkülönbség egyáltalán nincs ember és ember között; csak az, hogy mennél szebben, mennél intellektuálisabb módon tudja az életet élvezni. És erre minden megszületett emberfiában megvan a képesség csirája. Egyiknél husz év kell rá, míg kifejlődik benne, a másiknál két generáció, a harmadiknál egy egész történelmi korszak.

Közgazdaság.

Első cs. kir. szab. Dunagőzhajózási Társaság. Az igazgatóság az igazgató-tanács mai ülésében előterjesztette az 1905. évi záró-számadást, amely szerint a tiszta nyereség 2,179.130 korona 79 fillér (az 1904. évben 2,601.531 korona 83 fillér) és az 1904. évi nyereségátvitel 635,625 korona 97 fillér (az 1903. évről 440,323 korona 92 fillér) hozzáadásával összesen 2,814.756 korona 76 fillér, tehát az 1904. évi összeredménynyel szemben 227.098 korona 99 fillérrel kevesebb. Az igazgató-tanács elhatározta, hogy a cs. kir. államkincstárnak az egyezmény értelmében visszafizetendő 326.869 korona 62 fillér (az 1904. évben 390.229 korona 78 fillér) beszolgáltatása mellett osztalékul — úgy, mint a megeőző évben — részvényenként 42 korona, összesen 2.016,000 korona kifizetését és a 471.887 korona 14 fillér maradéknak az új számlára való átvitelét fogja a közgyűlésnek javasolni.

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár február 3-án tartotta 59-ik évi rendes közgyűlését Harkányi Frigyes báró elnöklésével. Elnök üdvözölve a nagy számban megjelent részvényeseket, bejelentette, hogy 80 részvényes jelent meg 3017 szavazat képviselésében, tehát a közgyűlés határozatképes. A jegyzőkönyv vezetésére Zsoldos Károly vezértitkárt, hitelesítésére László Mihályt és Artner Kálmán dr.-t kérte föl. Az igazgatósági jelentést fölolvastottak tekintették, míg a felügyelő bizottságét Zsoldos Károly terjesztette elő. Az igazgatóság jelentéséből kiemeljük a következőket: A takarékpénztár a tervbe vett alaptőkefelemelést a múlt évi február 4-én tartott közgyűlés határozata alapján végrehajtotta, mely művelet folytán az 1905. évi december 31-én keltezett mérlegben a jelenlegi alaptőke 12,000.000 koronával, a rendes tartalékalap 18,453.215 korona 68 fillérrel van feltüntetve. A múlt év üzleti eredménye a lefolyt belpolitikai zavarokban is megnyugtató és az igazgatóság a múlt évvel azonos osztalék kiosztását indítványozhatja. Az 1904. évről átvitt 221.258 korona 79 fillérrel a múlt év tiszta nyeresége 2,837.607 korona 47 fillért tesz. Ebből az alapszabályszerű 313.961 korona 84 fillérnyi levonás után 2,523.645 korona 63 fillér áll a közgyűlés rendelkezésére. Ebből a tisztviselők és szolgák nyugdíjalapjára 10.000 koronát, a tisztviselők és szolgák rendkívüli jutalmazására 10.000 koronát fordítanak, a forgalomban levő 20.000 darab részvény esedékes szelvényeit 116 koronával váltják be osztalékkép (2,320.000 korona) és az ezután fönmaradó

183.645 korona 63 fillért új számlára írják. A jelentés meleg hangon emlékszik meg az igazgatóság két régi, buzgó tagjának: id. Bun Józsefnek és Buschbach Péter dr.-nak elhalálózásáról. Emlékket jegyzőkönyvileg örökitették meg. Az igazgatóság és felügyelőbizottság jelentéseit a közgyűlés egyhangulag tudomásul vette és a fölmentéseket megadta. Az alapszabályok néhány pontjának módosítása után a választások következtek. Megválasztották az igazgatóságba három évre: Harkányi Frigyes bárót, Loisch Edét, Adler Lajost, Fabiny Gyulát, budai Goldberger Bertoldot, Gombár Tivadar drt, Jálies Gézát, Luczenbacher Pált, Rupp Zsigmondot, Szécsi Lajost, Kollár Lajost (új), ifj. Tömöry Károlyt (új). A felügyelőbizottság megüresedett tagsági helyére megválasztották Bscara Endrét. A választás után László Mihály dr. szép szavakban köszönetet mondott az igazgatóságnak, Szécsi Lajos vezérigazgatónak, a felügyelőbizottságnak, valamint a tisztikarnak. A köszönetet jegyzőkönyvbe vették és az elnöklő Harkányi Frigyes báró köszönő szavai után a közgyűlés véget ért. A közgyűlés után az igazgatóság azonnal megalakult. Elnökké Harkányi Frigyes bárót, alelnökké Loisch Edét választották.

Felelős szerkesztő: Lóránt Dezső.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Akácfa-utca 63.

Kiadja a «Jövendő» kiadóhivatala.

Telefon: 87—34. szám.

A Jövendő előfizetési ára:

negyedévre	3 korona,
félévre	6 „

A Jövendő bekötési táblái

valamint az első és második évfolyam egyes számai füzetekben és bekötve kiadóhivatalunkban kaphatók.

MAGYAR JELZÁLOG-HITELBANK.

HIRDETMÉNY.

A Magyar Jelzálog-Hitelbank t. cz. részvényesei az 1906. évi márczius hó 28-ik napján déli 12 órakor a bank helyiségeiben (V., Nádor-utca 7. sz.) tartandó

XXXVII-ik rendes közgyűlésére

ezennel tisztelettel meghívtnak.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése az 1905. üzletéről.
2. Az 1905. évi mérleg megállapítása és a felmentvény megadása.
3. Határozathozatal a tisztanyereség hovafordítása iránt.
4. Az igazgatóság választása.
5. Választás a felügyelő-bizottságba.

A részvények letehetők:

Budapesten: a bank főpénztáránál (V., Nádor-utca 7. sz.) és a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbanknál;

Bécsben: az Union-Bank-nál;

Párisban: a „Société Générale pour favoriser le développement du Commerce et de l'Industrie en France” című banknál.

Az igazgatóság.

Alapszabályok kivonata:

23. §. 20 részvény tulajdona 1 szavazatra jogosít.
24. §. Részvényesek, kik szavazójogukkal élni akarnak, kötelesek a közgyűlés összeülése előtt legalább 8 nappal részvényeiket tértívny mellett letéteményezni; a letéteményezés a bank pénztáránál, vagy más, a hírlapokban kijelölt helyeken eszközölendő.
25. §. A szavazójog személyesen vagy meghatalmazott által gyakorolható. Meghatalmazás csak részvényesnek adható. — Testületek, intézetek és kereskedelmi cégek, továbbá nők és kiskorúak a közgyűlésen törvényes képviselőjük által vehetnek részt, ha azok különben részvényesek nem volnának is. — Azoknak, kik szavazójogukat igazolták, a részvények és az utánok járó szavazatok számának megjelölésével ellátott igazoló-jegyek adatnak ki. — A részvények a részvényes által sajátkezűleg aláírandó jegyzékbe, számszerű sorrendben és pedig a Magyar Jelzálog-Hitelbanknál egy, minden egyéb letéthelyen két példányban bejegyzendők. A letevő a letett részvényekről tértívnyt nyer és a részvények annak idején a közgyűlés megtartása után, csakis ezen tértívny visszaadása mellett fognak neki kiszolgáltatni.

Az 1905. évi mérleg és jelentés 1906. évi márczius hó 20-tól kezdve a t. cz. részvényesek rendelkezésére áll.

(Utánnymás nem díjaztatik.)

Wiener Bank-Verein.

A harminchatodik rendes közgyűlés

1906. évi április hó 6-án délelőtt 11 órakor fog Bécsben I., Herrengasse 8. szám alatt megtartatni.

N A P I R E N D:

1. Az igazgató-tanács évi jelentése.
2. A censorok jelentése az 1905 évi zárszámadásról s a jelentés felletti határozathozatal.
3. Határozathozatal az 1905 évi tiszta nyereség hovafordítása iránt (Alapsz. 58 § C. pont.)

4. Választások az igazgató-tanácsba.

5. Választások a censor-bizottságba és fióktelepek felügyelő-bizottságába.

Az alapszabályok 46 §-a értelmében a közgyűlésen csak azon részvényesek birnak szavazati joggal, kik legkésőbb 14 nappal a közgyűlés megtartása előtt, legalább 25 részvényt szelvényestől az intézet pénztáránál, vagy az igazgató-tanács által e célra kijelölt helyen letétbe helyeztek.

Minden 25 darab részvény egy szavazatra jogosít. (Alapszab. 47. §-a.)

Felkéretnek tehát a szavazatra jogosult részvényes urak, hogy részvényeiket szelvényestől legkésőbb folyó évi március 23-ig

Bécsben az intézet számfejtőségénél (I., Herrengasse 8).

Budapestben A Wiener Bank-Verein Magyarországi Fióktelepénél (V., Nádas-hegy 4.)

Aussig-ban, Egerben, Bielitz-Biala-n, Czernowitzban, Brünnbén, Grazban, Klagenfurtban, Konstantinopelben, Lembergben és Prágában az ottani fióktelepeknél,

Friedek-Mistek, St.-Pölten, Prossnitz, Teplitz, Villach és Wr. Neustadt-ban a Wiener Bank-Verein ottani kirendeltségeinél,

Triesben a Bianca Commerciale Triestina-nál,

Berlinben a Deutsche Bank-nál,

M. Frankfurtban a Deutsche Vereinsbanknál és a Frankfurter Filiale der Deutschen Banknál,

Stuttgartban a Württembergische Vereinsbank-nál,

Münchenben a Bayerische Filiale der Deutschen Bank-nál,

Zürichben a Schweiz. Kreditanstalt, a Schweiz. Bankverein-nél

Baselben a Schweiz. Kreditanstalt, Schweiz. Bankverein és az Aktiengesellschaft von Speyr & Co-nál letenni sziveskedjenek.

A részvények számszerűleg rendezett és a benyújtó által sajátkezűleg aláírt jegyzékek kíséretében teendők le. A Bécsben a számfejtőségénél letett részvények jegyzékei 2 példányban, egyéb letéti helyeken pedig 3 példányban nyújtandók be.

A jegyzék egy példánya az átvételi elismervénnyel ellátva a letevőnek visszaadatik s részére egyidejűleg az alapszabályok 54 §-a szerint a közgyűlésen való részvételre igazolási jegy adatik ki, mely a letevő nevére szól, s csak a megnevezett személy, vagy szabályszerűen igazolt megbízottja részére bír érvénnyel.

Wien, 1905. március 9.

Wiener Bank-Verein.

(Utánnnyomás nem díjaztatik.)

Dr. Gölis-féle emésztő-por.

(1857 óta kereskedelmi cikk.)

Étrendi szer, kitűnő hatása van a különösen nehezen emészthető ételek föloldására, valamint az általános emésztésre és így a test táplálására és erősítésére is. Naponta kétszer használva, evés után egy kávéskanálnyit téve a nyelvre s a szokásos itallal leöblítve, kedvező befolyást gyakorol a hiányos emésztés következtében fellépő jelenségeknél, minők: gyomorégés, nyálkaképződés, székrekedés, aranyeres bántalmak, altesti pangás stb.

Ásványvíz-gyógymódnál mintelő-vagyutókura, vagy egyidejűleg a gyógymóddal kitűnő hatást fejt ki.

Minden doboznak dr. Gölis pecsétjével és a bejegyzett védjeggyel kell lezárva lenni s mindenkor határozottan dr. Gölis-féle emésztő-por kérendő a vét alkalmával.

Egy nagy doboz ára 2 K. 52 fillér, egy kis doboz ára 1 K. 68 fillér

Dr. Gölis-féle egyetemes emésztő-por központi szétküldése:

Bécs, I., Stefansplatz 6. (Zwettihof.)

Főraktár:

Török József gyógyszerlara BUDAPEST, Király-utca 12.
és Andrássy-ut 26. szám.

ANGOL-OSZTRÁK BANK.

Az „Angol-Osztrák Bank” részvényeseinek

42-ik rendes közgyűlése

1906. évi március hó 27-én este 6^{1/2} órakor Bécsben a Kereskedők házában termében (Schwarzenbergplatz 7.sz.) tartatik meg.

A közgyűlés napirendje:

- I. A főtanács évi jelentése.
- II. A számvizsgálóbizottság jelentése az 1905. évi zárszámadásról és e feletti határozathozatal.
- III. Határozathozatal az 1905. évi tiszta nyereség hováfordításáról.
- IV. A főtanács öt tagjának megválasztása a megbízatás lejártá és a főtanács két cooplalt tagjának helybenhagyása folytán.
- V. Javaslat a részvénytőke felemelésére és az alapszabályok módosítására nézve.

Az alapszabályok 30. §-a értelmében 25 részvény egy szavazatra jogosít. A szavazatra jogosított részvényesek felkértek, hogy részvényeiket a még le nem járt szelvényekkel együtt f. évi március hó 19-ig bezarólag. Bécsben az Angol-Osztrák Bank számfejtőségénél.

Londonban az Anglo-Austrian Banknál és

Budapest-, Aussig-, Bodenbach-, Brünn-, Prága-, Teplitz-, Trautenu- és Triesztben az Angol-Osztrák Bank fióktelepeinél letétbe helyezték.

Az alapszabályok 27. §-a értelmében meghatalmazás csakis szavazatra jogosult részvényre ruházható.

Bécs, 1906. március 5-én.

Utánnymás nem díjaztatik.)

A főtanács.

15-20 éves hölgyeknek I

A SZÉPSÉG TITKA.

Vigyázzon jól, mert itt a tavasz!

Eredeti levelek hiteles másolata:

Egy külföldi 20 éves szép leány írja: Ide mellékelem 3 arcképet. Az «első» kép eredeti hajam volt; a «második» kép mutatja, hogy a folytonos hajhullás következtében milyen csunya voltam; a «harmadik» kép feltünteteti jelenlegi hajzatomat, melyet 3 üveg Diana hajszesz elhasználása után már eddig elértem. Ezek után felhatalmazom, hogy arcképet is — ha jónak látja — közölje azok érdekében, a kik nem hajnövesztőt keresnek, hanem az ijesztésig határos hajhullást, hajtörést és korpa képződést megakadályozók nem voltak képesek. Kérek az eredeti Diana hajszeszből 2 üveggel újból küldeni, mert hajhullás ellen más szer nem létezik.

Egy csongrádi menyecske levele: A Diana Crém és Diana szappant minden oldalról ajánlották, melyet meghozattam és nagyon hálás vagyok érte. Sárgás szeplőimet és pattanásaimat teljesen elveszítettem annyira, hogy arcom és kezem oly finom tiszta lett, mint az alabástrom.

T. Erényi Béla urnak Budapest. A küldött Diana pirosító sokkal többet ér, mint a külföldi drágább pirosítók, azért én barátnőmmel mindég ezt használom. Kérem Abbáziába küldeni 1 üveggel, mert jövő héten oda utazom. Üdvözlí Dr. K. K.-né.

Egy tégely DIANA-ORÉM (éjjel használható zsíros crém) 75 krajcár, DIANA-SZAPPAN 75 kr., DIANA-PARFUM (originális nagy üveg) 5 K. DIANA-PUDER 3 színben (szarvas bőrrel) 75 kr., egy tégely DIANA-PIROSÍTÓ 5 korona. Egy üveg DIANA-HAJSZESZ 4 korona.

Központi főraktár, honnan a szállítás naponta titoktartás mellett történik utánvétellel:

Erényi Béla Diana-gyógyszertára
Budapest, Károly-körút 5. sz.

Globus" műintézet és kiadóvállalat részv.-társaság nyomára Budapest.

Egy kopaszodó ur aláírásával kaptuk a következő sorokat: Fellesem részére ajánlották a «Diana hajszert» melyből 1 üveggel hoztam. A mennyiben hajhullása fél üveg elhasználása után megszűnt, a második felét én használtam el. Most magamnak kérek még egy üveg «Diana hajszert», hogy megmentsem azt a pár szál hajamat, mely még megvan, de nem szeretném elveszteni.

Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék a Diana pirosítójából küldeni 10 koronáért két üveggel, mondhatom, hogy mindnyájan nagyon meg vagyunk elégedve.

Tisztelettel Z. K. grófnő.

Egy fővárosi primadonna nyilatkozata: Mi színésznők tudjuk legjobban megítélni, hogy milyennek kell lenni egy finom arc-crémnek és szappannak. Hát mondhatom, hogy a Diana-szépítőszereket kipróbáltuk többen és az volt az általános vélemény, hogy a Diana-crémet és Diana-szappant bátran világga bocsáthatják, sok nő hálás lesz érte és nem fognak szégyent vallani vele.

Egy szatmári uriasasszony írja: Mult évben hozatott Diana-Crém és Diana szappanból kérek 1—1 adagot, mert ez az egyedüli szer részemre, mely megakadályozza, hogy tavaszi szeplőim láttatlanok legyenek.

BUDAPEST . . . Ferencz József-rakpart

HUNGARIA

NAGYSZÁLLODA

Külön lakosztályok
fürdőszobákkal

A kávéház teljesen
ujjonnan berendezve

Gyönyörű fekvéssel a
Duna partján, ré-
mek kilátással a
királyi palotára, a budai
hegyekre és a Dunára.
A jelenkor minden
kényelmével berendezve

BURGER J. KAROLY
igazgató.

Dr. Lengyel Fr.-féle

NYIRFA-BALZSAM

Tavaszzal a nyírfából kifolyó nedvet már az őskorban ismerték a nők, mint kitűnő szert, sokféle bőrbaj ellen. Szakszerűleg választott anyagok és bevált eljárás által sikerült ezen növényi anyagból oly mester-séges balzsamot előállítani, a melynek hatását a bőrre határozottan csodásnak lehet nevezni. Lassu lehámlás által a bőr megújul, mely azután minden kiütéstől, szepitől, foltoktól, vörösségtől stb. menten mutatkozik. Ráncok és himlőhelyek lassankint teljesen elsimulnak. Az arc-szin üde és jól színezett lesz. 1 korsó ára 3 korona. Dr. Lengyel beinzoé-szappana lényegesen elősegíti a hatást. Darab ára 1 korona 20 fillér és 70 fillér.

Főraktár Magyarország részére:

Török József gyógyszerháza

Budapest, Király-utca 12. szám
és Andrásy-ut 29. szám.

Gyűjtőknek figyelmébe!

Borítékok különféle bélyegekkal nagy választékban 10 fillértől 18 koronaig és fölfebb. —
Magyarország legrégibb kereskedője

PRÜCKLER J. C., Budapest, IV. ker.,
Koronaherceg-utca 3, az udvarban.

Jelszavam: Kis haszon, nagy forgalom.

Ha öszül a haja használja a hírneves **STELLA-VIZET**

mely nem fest, hanem a haj eredeti színét adja vissza.

Kapható egyedül **ZOLTÁN BÉLA** gyógyszerárában.

Ő császár és királyi fensége József főherczeg udvari szállítója.
Budapest, V. ker., Szabadság-tér, Sétány-utca sarok.

Egy üveg ára 2 korona.

TÖRLEY Iroda: BUDAPEST, VIII., Eszterházy-utca 22. sz.
PEZSGÖGYÁR Pincék: BUDAFOK (Promontor).

Eladunk és veszünk

alkalmi árveréseken és beraktározott urasági butorokat,
ugymint teljes lakberendezéseket, angol bőr-butorokat,
mahagoni- és rézbutorokat, perzsa- és smyrna-szőnye-
geket, függönyöket, olajfestményeket, antique tárgyakat,
gáz- és villamos-csillárokat.

Grosz Sándor és Tsa Budapest, Gyár-u. 2. l. em.
(Király-utca sarkán).

MAGYARKORON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJÓBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE

Alapított
1842

Brausweiler János
Szegeden
Cs. és Kir. kizárólagosan
nagy chronometer- és műóra, felkötés
a reményes leírásoknak
stb. stb.

ÓRAK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással
RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan az alkalmi ártól.

FONCIERE PESTI BIZTOSÍTÓ INTÉZET. Összes biztosítékok:
31 millió kor. Központi iroda: BUDAPESTEN, Sas-utca 10.
Biztosít: testi baleset ellen, az ember életére, tűz-, jég- és szállítmánykárok ellen

A Balassa-féle valódi, világhírű angol UGORKATEJ

a legkitűnőbb szépitőszér; felülmulja az összes létező szépitő-
szereket. Azonnal eltávolít szeplőt, májfoltot és minden tisztá-
lanságot az arcról és annak friss üdeséget, fiatalságot kölcsönöz.
Ára 2 kor. Ugorkaszappan 1 kor. Poudre 2 kor. és 1 kor. 20 fill.
Ugorkacréme 2 kor. — Kapható minden gyógyszerárában és
drogueriában. — Főszétküldési hely:

Balassa-gyógyszerára, Budapest—Erzsébetfalva.

302214

Negyedik év. 13. szám.

1906

Budapest, március 25.

JÖVENDŐ

Felelős szerkesztő: Lóránt Dezső.

Tost Gyula.

Kiadóhivatal :
Akácfa-utca 63.

Ára **20** fillér.

Egy hónapra
Egy korona.

FOGAK

szájpadlás és gyökér eltávolítása nélkül 3 koronától feljebb. Az általunk készített és a parisi fogorvosi akadémia kiállításán aranyéremmel és a diszkereszttel kitüntetett fogak nagyon könnyen megszokhatók és beszédnél semmiféle nehézséget nem okoznak. Vidéki megrendelések 12 óra alatt elkészíttetnek csakis a FOGORVOSI INTÉZETBEN

Budapest, Erzsébet-körút 50. sz.

a Royal-szállóval szemben. — Fogorvos: LÖFFLER EMIL. Rendelés 9—12-ig, 3—7-ig. — Fogtechnikai főnök: GROSS-MANN SIMON. Fogad egész nap. Pájdalom nélküli fogműtétek 2 korona. Tartóstimések 3 koronától. Rossz és fájós fogak aranykoronával lesznek ellátva, továbbá új, amerikai eltávolíthatatlan aranyhidak 1 évi jótállás mellett készíttetnek. **MÉRSEKELT ARAK**, részletfizetés mellett is.

Köhöges, rekedtség és hurut ellen nincs jobb a Réthy-fele pemetefű-cukorkánál!

Vásárlásoknál azonban vigyázzunk és határozottan Réthy-félét kérjünk, mivel sok haszontalan utánzata van.

Jövendő

irodalmi és politikai ujság

A kétlelkűek.

A sajtó rostáján keresztül esett egy hír, amit pedig a kásahegy alól is ki kellene ásni. Mert azok a szenzációs árnyképek, melyekkel ügyeskeztű bűvészek szokták néha mulattatni a közönséget, mikor a bankár árnyéka hiénát, a ficsuré majmot, a kisasszonyé libát mutat a fehér vásznon: egyszerűen gyermekes produkciók ahhoz képest, amilyen szenzációs árnyképe ez az elkallódott hír a nagy passzív rezisztenciának.

Tessék csak idefigyelni.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület közgazdasági szakosztálya részletes javaslatokat állított össze, hogy minő kormányzati intézkedésekre volna szükség az esetleg bekövetkező arató-sztrájk megelőzésére. A javaslatok ezek:

1. Utasítani kell az ügyészeket a szociálista ujságok szigorú ellenőrzésére;
2. nyári hónapokban a munkásgyűlések tartását be kell tiltani;
3. gondoskodni kell nyári munkástartalékról;

4. arató- és cselédsztrájk esetén a mezei munkák végzésére katonaságot kell kirendelni;

5. közigazgatási uton szigoruan ellenőrizni kell az izgatókat és

6. a sztrájkra bujtogató munkásszakszervezeteket fel kell oszlatni.

Kérem, ez nem tréfás összeállítás, ez gondosan és lelkiismeretesen van kiszedve az Omge javaslataiból. És ugyanazok az urak, akik előbb a Kárpátoktól az Adriáig kiabálják tele az országot, aztán a Kárpátok csucsáról a nagyvilágba is kikürtölik, hogy minő törvénytelen és erőszakos eszközökkel akarja a kormány a magyar állam szekerét a kátyuból kiemelni, egyszerűen belenyulnak a kormány megcsufolt fegyvertárába és sorra szedik ki onnan a legyalázott, törvénytelen és erőszakos eszközöket, mihelyt többé nem a kis magyar államról, hanem a sok nagybirtokos külön országairól van szó. A kis magyar állam ellen szabad sztrájkot szervezni, szabad ellene izgatni, bujtogatni, szabad aratását a jelentkező munkástartalékkal szemben is lehetetlenné tenni, de a nagybirtokosok külön országát védeni kell sajtómegrendszabályozással, gyülekezési jogmegvonással, szakszervezetek felosztatásával, bujtogatók fölnégyelésével, katonaság kirendelésével. A magyar állam: nebántsvirág. A magyar állam vetése rohadjon lábán, de a gróf urak vagyonából, ha vérnek kell patakzania, se szóródjék el egyetlen kalász se. Így mutat az urak passzív rezisztenciájának árnyképe a fehér vásznon.

De mi volna, ha például a rongyosok tanulnának az urak példáján? Mert hiszen a hajnali ügyész akkor is hajnali ügyész marad, ha a rongyosok lapját kobozza el. A munkásgyűlések betiltása is erőszakosan betiltott népgyűlés. A munkástartalék: a munkások nyakára küldött megyefőnök, királyi

biztos, hazaáruló. Ha a rezisztáló munkások az ilyeneket lekapják a lábukról, hullaszállító kocsirá kötözik, meghurcolják, félholtra verik, kiebrudalják, az árokba hengergetik: hivatkozhatnak dicső példákra. Aztán a katonaság kirendelése! Talán Fabricius ezredes vezesse a katonákat? Oda, ahol a nép nem fog előlük egy sikerült viccel kitérni, hanem megvárja, igazán ellentáll s mellét tárja a Budapesten ki se tűzött szuronyoknak? Aztán közigazgatási uton szigoruan ellenőrizni az izgatókat, így tetszik javasolni. Hát a munkások között is támadjanak Prónay Dezsők? És martirok? Akiket az urak kicsufolhassanak, amint a Prónayakat kicsufolni sohasem volna szabad. Végezetül pedig, oh koronája a gyönyörű javaslatoknak: föl kell oszlatni a sztrájkra bujtogató munkásszakszervezeteket! De te tetszik tudni mi az a szakszervezet? A rongyosok vezérő-bizottsága, amely ugyan szintén nem rendelkezik végrehajtó hatalommal, de hatni, utasítani s mint önök mondják, bujtogatni igenis tud. Hát a munkások vezérő-bizottságát szabad, sőt kötelesség felosztatni, mihelyt a latifundumok és kis királyságok egy év; hozadéka foroghat kockán, mert a kis királyok nem akarják megadni a népnek a szükséges betevő falatot? Minden szabad, sőt minden kötelesség és önkormányzati kötelesség, ha a latifundumokról van szó és minden törvénytelenység, minden erőszak, ha csak a magyar államról van szó. Hát nem gyönyörűen illusztrálja ez a mulatságos árnykép a nagy passzív rezisztenciát?

A rendet mindenekfölött óhajtjuk mi is, több őszinteséggel, mint azok, akik szálkának látják az országot, gerendának a maguk érdekét. Az erőszakosságok és elsiklások, melyekbe a kormányzat sodródik, nekünk sem kedvesek, de mi nem is fogunk ugyanakkor segítségért kiabálni a boykot-

tált ügyvivőkhöz: hogy mozgósítsátok a mi érdekünkben mindazt, amiért, mikor ellenünk mozgósítottátok, kigyót-békát kiáltottunk rátok! A lelkünket égeti, mikor zaklatják a sajtót, megrendszabályozzák a gondolatot, vérei ellen viszik a katonaságot és feloszlátják a feloszlathatatlant is: de nem szaladunk aztán az Omge termeibe, hogy hasra vágódjunk a bálványok előtt, melyeket az imént nyilvánosan leromboltunk s lekönörögjük az erőszakot, melyet az imént a poklok fenekére küldöttünk. Mi nem vagyunk kétlelkűek, akik egyszer így, egyszer úgy imádkoznak, amint épen az isten vagy ördög segítségére volna pillanatnyi szükségünk. Mi nem kormányzati intézkedéseket sürgetünk, hanem egy demokratikus alapokra épült új világot, amelyben veszélyben se foroghasson semmi, se az állam, se az egyesek vetése. Azt az új Magyarországot keressük tűzön és vizen keresztül, a hol a lerombolt osztályok fölött az egységes magyar nemzet megélhet és virágozhatik. De az Omge javaslatai a kétlelkűségből fakadtak s csak arra jók, hogy a világ lássa meg, miképpen gongolkoznak az urak, ha a maguk bőréről s nem csak a hazáról van szó . . .

(B. N.)

Az új kultuszminiszter.

— Tost Gyula. —

Más időben, amikor nem beszélnek annyit a hazafiságról, hanem inkább tesznek érte valamit, s amikor a politikai berkekben elvekért és nem személyek ellen harcolnak: a közvélemény is tiszta szemüvegen át nézi az eseményeket és ítéli meg a szereplő személyeket. Ma azonban, amikor az ugynevezett «nemzeti ellenállás» immár tótágast áll, s valószínűs terroristikus nehezül a lelkekre: a közvélemény nagy része nemcsak sanda szemmel lát mindent, hanem tárogatójából is furkós bunkót faragott, hogy azzal agyonzúzzon minden olyan honpolgárt, aki ellenkező meggyőződést merészel megkockáztatni.

Becsületben, érdemes munkában szolgálhattad eddig hazádat egész életeden át, embertársaid tisztelete és becsülése kísérhette lépteid; de ha a mostani válságos helyzetben nem az ellenállók táborába állsz, átok zúdul fejedre, családodra, minden hozzátartozóidra, s a legenyhébb kifejezés, melylyel uton-utfélen megtisztelnék: «a hazaáruló.»

Ilyen viszonyok között ember legyen a talpán, aki nyugodt lelkiismerettel, biztos öntudattal és higgadt elhatározással lép a nyilvánosság elé, bátran szembeszállva a koalíciós orkánnal. Az is kétségtelen, hogy ilyen körülmények közt a kormány is fokozott éberséggel válogatja meg azokat, akiket a miniszteri székbe ültet, mert hiszen mennél kisebb az ellenőrzés, annál fontosabb, hogy rátermett emberek legyenek a miniszterek. Így történt ez a legutóbbi miniszteri kinevezésnél is, midőn három szakavatott férfiúra bízta a megüresedett miniszteri tárcák vezetését. Ezek közül a vallás- és közoktatásügyi tárca élére Tost Gyula kultuszminiszteri tanácsos és közalapítványi királyi ügyigazgató került, aki eddigi

irányadó és tekintélyes állásaiban nagy érdemeket szerzett a kultusz és egyházi ügyek terén, s aki sem hazaárulásból, sem stréberségből és nem is azért lett miniszterré, mert rosszul töltötte be eddig hivatását, hanem bizonyára azért, mert érdemesen haladt eddigi pályáján. Közel négy évtizeden át áll a kultuszminisztérium szolgálatában, melynek egyik legrégibb és legérdemesebb tisztviselője volt, akit egész pályáján a munka és szigorú kötelességérzés vezetett. Hogy mennyire a munka embere, tanúsítja az is, hogy midőn a minisztérium tisztviselőinek üdvözlését fogadta, legelső kijelentése az volt, hogy nem politizálni jött, hanem dolgozni, mert miként eddig, azonképpen ezután is csak a munkának akar élni.

*

Tost Gyula 1847-ben született a fejérmegyei Bányavölgyön. Családjának ősei előkelő spanyol nemesek voltak, akik az «agaras» cimert viselték, mely ma már csupán a legrégibb spanyol nemesi címekben található. A család egyik ága századok előtt átszarmazott Magyarországra, ahol utódaik állandóan megtelepedtek. Tost Gyula középiskoláit Egerben és Miskolczon, a jogi tanulmányokat pedig Kassán és Budapesten végezte kitűnő eredménnyel. Államtisztviselői működését 1869-ben kezdte meg a kincstári jogügyek igazgatóságánál. 1870-ben megnősült és feleségül vette Blum Rózát, néhai Blum János földbirtokos és budapesti gőzmalomtulajdonos leányát, akitől két gyermeke született: Ilona, férjezett Szalai Ernőné és Aurél, gazdasági titkár a kalocsai érsekségnél. 1871-ben Tost Gyula uradalmi ügyész volt Sóvárótn, 1872-ben pedig Sárosmegye zborói kerülete országgyűlési képviselővé választotta Deák-párti programmal. A fiatal képviselő a parlamentben csakhamar feltűnt szaktudásával és képességével, úgy, hogy nem kisebb emberek, mint Deák Ferenc és Trefort Ágoston kitüntették bizalmukkal és barátságukkal. A Deák Ferenc iskolájában nevelkedvén, 1875-ben Trefort kultuszminiszter meghívására a vallás- és közoktatásügyi minisztérium kötelékébe lépett. Előbb királyi főtiszt volt

a ceglédi közalapítványi uradalomban, később miniszteri osztálytanácsosi rangban a pécsváradi uradalmi főtitiztség élére került, ahol rövid idő alatt az addig elhanyagolt uradalmat minta-uradalommá alakította át, s jelentékeny összeget takarított meg a kultusztárcának. Ennek elismeréséül 1889-ben a király a magyar nemességet adományozta neki a «bányavölgyi» előnévvel. 1891-ben Boncz Ferenc halálával megüresedett a közalapítványi kir. ügyigazgatói állás, mely nagy hatáskörénél fogva egyike a legtekintélyesebb pozícióknak a kultuszminisztériumban. A megüresedett állásra számos pályázó akadt, köztük több ismert nevű képviselő is, de Csáky Albin gróf, az akkori erőskezű kultuszminiszter mellőzte a pályázók sokaságát és Tost Gyulát hívta meg miniszteri tanácsosi rangban a közalapítványi királyi ügyigazgatóság élére. Ez állásában Tost Gyula nagy szakavatottsággal jelentékeny működést fejtett ki, főképp a kultusz és egyházi ügyek terén. 1901-ben a király ismételten kitüntette a Lipót-rend lovagkeresztjének adományozásával, most pedig a vallás- és közoktatásügy nagyfontosságú tárcájának élére állította.

*

Tost Gyula biztos kézzel foghat terhes feladata teljesítéséhez. Kristálytisztta jellemet, nemes gondolkodást, gazdag tapasztalatot és a legtisztább szándékot hozta magával új állásába. Akik ismerik és vele együtt működtek, azok nagy megnyugvással látják őt e kiváló pozícióban!

ALGEZIRASZ. Két ur egy napon összetűzött egymással, az összetűzést a kölcsönös sértegetések egész áradata követte, aztán pedig udvariasan névjegyet cseréltek és megegyeztek abban, hogy párbajozni fognak.

A két ur közül az egyik süket volt, mint az ágyu.

Segédeket választottak és a süket urnak egyik segéde úgy gondolkodott, hogy a párbajt minden áron meg kell akadályozni.

Fele ugyanis nem hallja a három tapsot és még csak akkor jutna eszébe elszűntni a revolverét, amikor esetleg az ellenfél már halálos sebet ütött rajta. A tapintatos segéd tehát meg akarta gátolni a párbajt.

Sok utána járásba került és ehhez járult az is, hogy az ellenfelek sehogysem tudtak megegyezni egymással abban, hogyan szövegezzék meg a lovagias ügyről fölveendő jegyzőkönyvet. Az egyik így akarta, a másik úgy, ami mellett megjegyzendő, hogy mindakettő, ugyanazt akarta, csak hinni nem tudták ezt és e miatt lehetőleg sok akadályt gördített a békés kiegyezés elé. Végre azonban mégis csak sikerült megszerkeszteni a jegyzőkönyvet, mert a sokat vitatott kifejezés helyett a tapintatos segéd egy harmadikat talált, amiben aztán mind megegyeztek.

A jegyzőkönyv kimondotta, hogy az ügy rendben van, a felek kibékültek, nem is történt sértés és így nincs helye párbajnak.

Erre a süket és tapintatos párbajsegédek kocsiba ültek és elvágtattak. Javában gördült a kocsi, amikor a süket odahajolt segédje füléhez és — a süketek mindig azt hiszik, hogy a másik a süket — minden erejéből beleordított:

— Hát mikor verekszem azzal az emberrel?

Ez a kis történet jut az eszembe, mikor arról olvasok, hogy az algezirasi konferencián résztvevő európai delegáltak elhatározták, hogy eddigi tanácskozásaik eredményét közlik a marokkói delegátusokkal, akik szintén részt vettek ugyan a konferencián, de az egészből egy betűt sem értettek. E mellett elég diszkrétek voltak ahhoz, hogy ne is kérdezősköjenek, miről van szó.

Igaz, hogy nem is folyt szó egyébről a konferencián, mint hogy micsoda szószszal egyék meg a vitatkozó hatalmak a szegény Marokkót. Ez pedig nem érdekelte a derék berbereket, akik a keletiek hagyományos nyugalmával nem törődtek az egészszel.

És ezek után, mikor béke-hírek jönnek Algeziraszról, ki csudálkoznék azon, ha most Marokkó is feltenné ugyanazt a kérdést, amelyet a süket ember intézett békeközvetítő segédéhez:

— És most, amikor már minden rendbe jött, mikor verekszünk?

Krónika pesti dolgokról.

Politikusok után, akik nem voltak írók is, nagyon kevés emlék szokott maradni. A vele élt és a korában növekedett generáció tisztelettel, de komoly főhajtással beszél róla, ha nagy ember volt, a nap vitájában sűrűn hivatkoznak rá. De azután mind ritkábban és ritkábban citálják, utóbb már csak a tisztelet marad meg, aminek az emberek már némi erőfeszítéssel tudnak felfogható tartalmat adni, az utánuk következő generáció már csak nevet ismer és száz év múlán már csak könyvek buvói tudják csupán, hogy ki volt Szilágyi Dezső. Ez a politikus sorsa, hogy ne mondjam tragédiára. A politikus közvetlenül alkotó és mégis azok, akik utána élnek, ha ismerik is a nevét egy esetben ezer közül, nem is sejthetik az igazi egyéniségét, a lelkét, a gondolkozását, az igazi embert benne. Az író, aki pedig közvetlenül nem produktív, mennyivel jobban jár: Ott van az utána élő századok sebes sürgésének közepette, benne él a késői társadalomban és szavát fölemeli még akkor is, amikor a száj, amely kimondta, már régen szétszóródott sejtjeinek végtelen millióiban, a földön uralkodó véletlen kénye-kedve szerint szétszórtan növények, állatok közé, a levegőégbe és a föld gyomrába . . .

Ilyen szomorut gondoltam, amikor egy borotvált arcú, fényes ruhába öltözött, régi szabású ur aranyrámás arcképét kínálták megvételre kétezer koronáért és amikor a kopottas

ruhájú és hajzatu másik ur, lovagolva ülven egy széken a szoba tulsó végében, a civikeren átpislogva ezt felelte:

— Üdven korona!

Szilágyi Dező hagyatékának az árverésén volt. Ő is érezte bizonyára félig öntudatlanul, a nevére, emlékére váró biztos elmulást és miután erős és jogos tudatában volt a maga értékének — képeket gyűjtött, azt képzelte talán, hogy majd ha már sok jó képe lesz, akkor katalogust csináltat ró-luk és valami állami gyűjteménynek hagyja. Az Akadémiának, vagy a Muzeumnak. És az emberek, ha megállnak a «Szi-lágyi-terem valamelyik képe előtt, azt fogják mondani ma-guknak: No lám, ez a Szilágyi nemcsak vaseszü, aranylelkű politikus volt, hanem finom amatőr, sőt talán poétalélek, amely nem jutott kifejezésre másutt, hát képeket becézett ... És ezért talán szerencse is, hogy a halál olyan orozva ütötte őt le valami hajnalon, amikor senki sem volt a közelében és ő maga legkevesbé várta. Nem volt ideje a képeiről, gyűjtemé-nyeiről gondoskodni és nem vált olyan élesen furcsává, hogy ez a nagy ember, aki olyan szenvedélyesen szerette a képeket, olyan keveset értett hozzájuk.

Mert bizony csak éppen azért képek ezek az árverésre került vásznak, mert be vannak kenve festékkel és valamit ábrázolnak, amiről többnyire ki lehet találni, hogy micsoda. Különben pedig soknak a rá mája többet ér a képnél. Az árverésnél megjelent közönség, régiségkereskedők, árverési ügynökök, Szilágyi Dezsőnek egykori fegyvertársai, akik el-határozták, hogy ötven forintba hagyják maguknak kerülni a kegyeletet, hiénák, előkelő hölgyek és kíváncsi asszonyok, grófok, bárók és főpapok, a művészet, irodalom és politika notabilitásai egymás mellett tolongtak a Kontinentál-szálló első emeleti, nagy ablakos szobájában; a falak mellett körös-

körül képek, egymásnak támasztva, a szoba közepén szőnyegek, félig göngyölítve, félig kiterítve, a két ablak között egy asztal mellett a végrehajtó a személyzetével és egy széken pedig munkásember áll és magasra tartja a tárgyakat, amelyekkel valaha Szilágyi bibelődött, hogy nézzék meg és vegyék meg . . .

A falak mellett a közönség piszkálgatja a rakásszámra odatámasztott képeket. Az ember talál köztük véletlenségből jót is. Például egy spanyol karakterű érdekes, erőteljes ecsettel festett arcképet: persze a hátára már rá van írva, hogy Murillo. Egy másik csinos kis vásznat meg mint egy Andrea del Sartot adtak el a nagy embernek, aki naiv és hiszékeny lehetett, mint minden becsületes lélek. Az amatőrök sokat tapogatnak, nézegetnek egy bizáni stílusú aranyapra festett igen-igen kopott madonnát: ebben van valami hangulat. Ezen kívül csupa-csupa értéktelenség, tizenhetedik és tizennyolcadik századból való francia arcképek, amelyek akkor a fotografiát helyettesítették, meg olasz bibliai jelenetek és szentképek, kopiák meg eredetiek, amilyenek az olasz antikváriusok boltjában halomszámra fekszenek, kétszáz lírát kérnek értük és odaadják hatvanért . . .

Még a legértékesebb dolgok azok, amelyekhez Szilágyi Dezső érintése tapad és amelyeknek így a kegyelet és a meghalt nagy ember érdekessége adja meg az értéket. Így: a pamlagja, amelynek a fejbánkosát egészen szürkés-feketére heverte a pihenni szerető hatalmas koponya, meg a diszmagyar csizmái, amelyeket olyan sokszor látott Bécsnek büszke vára. Ha ezekben még benn járna a vaskos, izmos lábszár: mennyi pénzt adnánk érte! . . .

Z. B.

TAVASZ VAN ÚJRA . . .

Tavas van újra . . .

Ledobta már a nap hófelhő-köpenyét;

Aranyhálót borít tarka földünk fölé.

Ahova egy kis sugara csak érhet,

Buján fakad ott az illat, az élet . . .

S mikor lenyúl a láthatár mögé,

Ezer lángkarja intőn föllobog!

Én hallom, óh nap, hatalmas szózatod:

»Ember, ez még nem a te tavaszod!!«

Az a dal, mely szerte most csapong,

Nem az örök szeretet éneke:

A gyatra lény — ki önmagát imádja,

Kit nem bánt a lét undok hazugsága —

Boldogságának önző eszköze.

Égő sebünket hűsítjük vele . . .

Mely lüktetve fáj; még mindig nem heged:

Ember, ez még nem a te reggeled!!

De lesz majd egy tavasz . . .

Amilyenre nem ébredt még a föld.

Elszengi majd csodálatos dalát;

Új életet hoz egy halálon át . . .

És a mező egy vérpalástot ölt,

A dal akkordja már lelkembe zsong . . .

Ember! nem sokáig kell már hallanod,

Hogy e tavasz még nem a te tavaszod.

Abádi Imre.

Az anarkizmus lelke.

Irta: Tábori Kornél.

A múlt ősszel Olaszországban kóboroltam másodmaggammal. Élveztük azt a különös magányt, amely az idegenek nyüzsgő embertömegében szerzi meg a legigazibb gyönyörűséget. A praktikus utazó ilyenkor megfogadja, hogy nem köt új ismeretséget, messziről elkerüli azokat a kellemetlen honfitársakat, akik készek nyomban a nyakába borulni, ha otthontuktól néhány száz mértföldnyire anyanyelvük hangja üti meg a fülüket. Magyarul nem szoltunk egymáshoz, csak olyankor, ha kiszimatoltuk, hogy nincsen földi a közeliünkben.

De ez a módszer se bizonyult csálhatatlannak.

Velencében jártunk éppen s egy fürge vaporetto vigan siklott velünk tova a nagy kanálison. Mellettünk — természetesen — nászutasok ültek. Nyilvánvalón angolok: a férjnek orrahegyét is eltakarta a Times lepedője; a kékszemű, szőke menyecske Tauchnitz-ot tartott kezében. Utitársam hamar olvadozni kezdett:

— Nézd csak — mondta — milyen bájos angol típus. Ilyet sem látunk Pesten.

— De igen, egy hét múlva! — felelt a mistress mosolyogva.

A barátom elpirult füléig. No ezt nem vártuk! A hölgy pedig így foytatta:

— Bocssássanak meg, kérem, hogy közbeszóltam, de úgy örültem, mikor az édes magyar szó megütötte a fületem. Évek óta nem hallottam.

Ezuttal szívesen sutba vágtuk azt a fogadalmunkat, hogy nem állunk szóba magyarokkal és siettünk bemutatkozni. Az asszonyka nevetve biccentette meg a fejét, fokozódott a meglepetésünk, mikor az ura — angolul válaszolt:

All right! Colleran, detektiv.

Aztán egy szavát is alig vettük, de annál folyékonyabb diskurzust folytattunk a feleségével, akinél érdekesebb asszonyt sohse láttam. Különösen az volt figyelemre méltó, amit az anarkizmus lelkéről beszélt.

Az anarkizmus lelke — így nevezték el Amerikában — polgári néven: Goldmann Emma, valamikor legjobb barátnője volt. Colleranné maga is rajongó hívévé szegődött akkor a tett propagandájának s könnyen megeshetett volna, hogy a nászut helyett nyirkos börtönbe kerül.

A Champagne gőzösön ismerkedett meg Goldmann Emmával, amikor Amerikába utaztak. Az utasok csak annyit tudtak a magas termetű, nem szép, de imponáló hölgyről, hogy egy nagy amerikai lapnak a levelezője. Ritkán állott szóba valakivel, de ha megtette, akkor elragadta szeretetreméltóságával és bámulatos műveltségével. Excentrikus hölgynek tartották, de azt nem is sejtették, hogy veszedelmes anarkista, aki majdan rávesz egy embert arra, hogy az Egyesült Államok elnökét megölje.

Collerannét, aki még akkor Róth Anna volt, nagyon megszerette Goldmann Emma s beavatta titkos terveibe, miután sikerült őt teljesen megnyernie az anarkizmus eszméinek. Elmondta a leánynak élete történetét is. Eszerint az anarkisták lelke harmincöt évvel ezelőtt született, mint szegény zsidó szabó leánya. Szülei nem neveltették s fogalma sem volt jövőendő sorsáról, amikor velük mintegy tizenhét évvel ezelőtt Amerikába vándorolt. Rochesterben férjhez ment egy Grünebaum nevű emberhez, de rövid idő múlva faképnél hagyta őt, hogy Bernstein Lajos anarkistával lépjen közös háztartásba. Ez adta neki az első oktatást az anarkizmusban és a szabad szerelemben, amelynek eszméi később olyan mélyen gyökeret vertek a lelkében.

Bernsteinnal együtt bukkant fel a nyolcvanas évek közepén Newyorkban, ahol A s z a b a d s á g l i g á j á n a k egyetlen női tagja lett. Goldmann Emma még a férfiakat is tulszárnyalta. Nagyon szigorú volt akkor a bánásmód velük szemben a csikágói bomba-affér következtében, óvatosságnak kellett lenniök s egy napon éppen ezért megszakitották az összeköttetést Goldmann Emmával. Nagyon is véresszájú módon beszélt egy gyűlésen. Akkor mondta ezt:

— Közeleg az idő, testvérek, amikor asszonyaitok kávé helyett — dinamitot fognak főzni!

Maga az anarkista asszony kávé helyett csak férjet cserélt. Szakitott Bernsteinnal s azontúl Berkman Sándort részesítette kegyeiben, aki később nagy szerepet vitt a homesteadi sztrájkban, amikor a gyűlölt Frick gyárigazgató ellen merényletet követett el.

Berkman után, aki fegyhába került, a híres Most János, a tett propagandájának megalapítója következett. Ő

lett az Emma asszony kegyence. Többet is ért, mint mind a három elődje. Most János képezte ki Goldmann Emmát kitűnő szónokká, ő vezette be az «anarkista-tudomány» miniszteriumaiba s alapos műveltséget adott neki.

A tanítvány mégsem maradt sokáig hálás. 1902 decemberében nyílt szakítás történt köztük. Emma asszony még a tett propagandájának megalapítóját is gyávának találta, «nyílt színen» felpofozta és helyette sokkal erősebb hangú beszédet mondott az elvtársak viharos helyeslése közepett. A szívét is másnak adtak Goldmann Emma, egy Brády nevű anarkistának, akivel két évig élt együtt, csaknem tehát annyi ideig, ameddig a többivel együttvéve.

1893-tól 1894 végéig börtönben ült az anarkisták lelke egy gyújtó hatású beszéde miatt, amelyet Newyorkban az utcán tartott. Ezalatt jól érvényesítette — a börtön kórházában — éveekkel előbb szerzett tapasztalatait, mint bába. (Budapesten, majd Bécsben végezte a bábakurzust.) A börtönben határozta el, hogy az orvosi tudományt is elsajátítja s ezt meg is tette mozgalmas, izgalmas életmódja mellett is. Diplomás orvos lett.

Akkorára nőtt a tekintélye, hogy 1899-ben őt küldték el a párisi anarkista kongresszusra. Onnan hazamenet ismerkedett meg a hajón Róth Annával.

Amerikába visszaérve, szakított Brádyval s egy tanítványa, Havel Lipót lett a férje. Emellett folyton utazott, agitált. Bebizonyult, hogy ő gondolta ki s készítette elő azt a tervet, amely a Mac Kinley elnök megölésére irányult. Goldmann Emma vette reá Colgosz Leót, hogy Kinleyt 1901 szeptember 6-ikán Buffalóban megölje.

Colgoszt mindjárt elfogták és bűntársait Luke P. Colleran detektív nyomozta ki. Mikor Colleran a Goldmann Emma lakására beállított, szép fiatal nő állotta útját s félre akarta őt vezetni, hogy az anarkizmus lelkét a börtöntől megmentse. A detektív azonban nem tágitott, megtalálta Goldmann Emmát, a rejtekhelyén, nagynehezen megállapította személyazonosságát s bármennyire is hangoztatta a veszedelmes asszony, hogy ő Larsen Lene svéd tanítónő, letartóztatta. Vele együtt bajba került az a szép fiatal nő is, de utóbb sikerült igazolnia, hogy ő csak rajongó hive volt Goldmann Emmának, a cselekedeteiben azonban nem volt semmiféle aktív része.

Ez a szép fiatal nő most a Colleran neje. A detektív, — akiből detektívfőnök lett — beleszeretett a magyar származású leányba s ez viszonzta a férfi szelmét. A Colleran-

háaspár azóta volt itt Budapesten is, ahol a nőnek több rokona él.

A boldog menyecske most nem is gondol az anarkizmusra, csak Goldmann Emma jut néha eszébe s olyankor bizonyára ejt egy könnycseppet a tragikus sorsu nőért, az az anarkizmus lelkéért.

VERS.

A munka kész: a templom áll.
Jelen, jövő csodája.
Remek a mű. Érzem, tudom:
Rövid időn, rövid uton
Egy félvilág csodálja.

Ma még üres. A képeken
Még új a szín, a festék:
Ha a kíváncsi had bemegy,
Vigyáznom kell, nehogy egy-egy
Profán kéz neki essék.

Be is csukom. Én építém,
Leszek most templomszolga,
Kinél a kulcs, ki takarít,
Kinek mindég van ott, van itt
Temérdek fontos dolga.

Szolga vagyok. S nagyobb tisztség
Nem csábit semmi áron.
A földet éri homlokom:
Papnőm, im kész a templomom,
Az ajtaját kitárom . . .

Szirtes Artur.

Anyai szív.

Irta : Saquarelle.

A Richepin verse, a híres »La Clu«, amelyet annyi erővel mondott el egyszer nálunk Yvette Guilbert, az anyai szívről szól, amely még haló porában is így szól kegyetlen fiához: »Nem ütötted meg magadat, édes fiam?«

A rendőrségi krónikák most egy anyai szívről tudnak, amelyet a balsors annyira megkeményített, hogy veszni hagyta a fiát. Túrte, hogy egyetlen gyermekét, aki lejtőre jutott, váltóhamisítás miatt letartóztassák. Azt is olvastam valahol, hogy a nyilván beteges hajlamu és tapasztalatlan fiatal embert egyenesen kelepcebe csalták, a váltóhamisításba beugratták, talán épp a hitelezői, akik azt hitték, hogy ha a fiu igazán bajban lesz, az anyja ki fogja segíteni. És az anyai szív nem mozdult meg.

Ellenben az a színésznő, aki miatt állítólag a fiatal ember veszni indult, megjelent a törvényszéknél és letette azt az összeget, amelynek fejében a fiut egyelőre szabadlábra helyezték.

Az életnek egy megtörtént esetéről van szó és ezért nem merném azt úgy rekonstruálni, ahogy az ujságok tudósítói teszik. Az ilyen esetnek annyiféle szála van, amely előlünk rejtve marad, hogy nem szabad benne senki felett pálcát törni. Még a bíró is, akinek a kezében az egész ügy apróra kidolgozott anyaga lesz, inkább külső jogi formák mint belső pszichológiai okok alapján fog dönthetni.

Az anyai szív védelmére egyébként az ujságtudósítasokból is elég anyagot lehet meríteni. Fiának a költekezése már anyagi romlásba készült dönteni magát az anyát, elmenekült ez elől külföldre és most nyilván a jogi tanácsadó intézik a dolgokat úgy, hogy a fiut kiszolgáltatták a bírói üldözésnek abban a reményben, hogy a szakértők meg

fogják állapítani elmebeli fogyatkozásait és megszabadítják őt a büntetéstől, valamint hitelezőinek a zaklatásától. A jogi formák ilyen okos kihasználására csak ügyvédek képesek és nem egy nyilván kétségbeesett anyai szív.

Magát az esetet azonban anélkül, hogy individualizálni szeretnők, úgy is lehet tekinteni, mint társadalmi jelenséget, amely minduntalan megismétli magát. Jóformán tipikus eset.

Fiatal emberek, akiket a szenvedélyük, a szerelmük olyan korban szakít el szüleiktől, amikor még gyámkodásra, szeretetre szorulnának, gyakori jelenségek a mai sebzett társadalomban. A Goethe mondása — die Liebe löst jegliche Bände — rajtuk keresztül végzetesen igaznak bizonyul.

Koránérett szerelem, korán serkedt szenvedély, amely ellen ujabban a szanatórium elmetisztító és jellemmosó intézetét találták fel, idő előtt elragadja ezeket a szomorú gyermekeket a szülői szeretettől.

A szülői szeretetnek is megvan a maga önzése, hiusága. Nem tudja elviselni, hogy az, akit évek hosszú során át önzetlen szeretetből fiatal emberré nevelt, akire minden szeretetét, buzgalmát reápezarolta, mihelyt kissé a maga lábán is tud járni, megfeledkezik a háláról és úgy viselkedik, mint a kigyó, amelyet galambanya melengetett a szívében.

Fáj a szülei szívnak, hogy egy nő, aki először tűnik fel egy fiatalember szemhatárán, egy pillanat alatt le tudja rombolni a szülei szeretet sok évi munkáját. Itt van az első nagy összeütközés szülő és gyermek közt. Ez néha olyan nagy foku, hogy kihat a gyermekük jövőjére, a fioknak a jövődöbelijére, házasságára is.

A szülei szív hálátlanságot tapasztal és gyűlölni kezdi azt, aki miatt fiok hálátlan lett. Hozzájárul még, hogy az új pár, amely a maga szerelmes önzésében minden más kötelet elszakított, az ifjuság tapasztalanságával áll az élettel szemben és egyremásra bolondságot, bünt követ el. Jugend hat keine Tugend.

A szülei szív most már egészen megerősödik abban a meggyőződésben, hogy fioknak csak ártalmára van ez a szenvedély, amely nemcsak elszakította tőlük, hanem rom-

lásba is döntötte a gyermeküket. A tragikus összeütközések, félreértések egész sora következik el szülők és gyermekek közt. Kitagadják őt, leveszik róla a kezüket, veszni hagyják, mert borzasztóan csalódtak benne. A fiatal ember viszont megrendül a szüleibe vetett hitében, megrendül egész szüzi, tapasztalatlan etikájában és igen gyakran épp e miatt jut lejtőre.

Ezek az életnek legcsöndesebb, legsúlyosabb tragédiái. Olyan emberiek, hogy csaknem törvényszerűen ismétlődnek nagyon sok szülei házban. Mert nemcsak a fiu hálátlan, hanem a szülei sziv maga sem emberfeletti.

A bretagnei legenda anyai szive, amelyet Richépin olyan szép versekbe szedett, olykor csak későn, néha csak haló porában mondja: »Megütötte magad édes fiam?«

MAGYAR KÉPEK. Azon tartalmas és nagy érdeklődést keltett képkatalógus, mely a Könyves Kálmán műkiadványait tartalmazza, a közönség kényelmére, tárgyak szerint csoportosítva, három részben is megjelent. Az első rész a szent-képeket, a második a történelmi és arcképeket, a harmadik pedig a genre és tájképeket tartalmazza. Aki ezen képkatalógusok iránt érdeklődik, forduljon a Könyves Kálmán magyar műkiadó részvénytársasághoz Budapesten (VI. Nagymező-u. 37—39) s tudassa, melyik rész katalógust kívánja. A Könyves Kálmán az érdeklődőknek a katalógus bármelyik részét ingyen és bérmentve megküldi.

TÖVISKOSZORU!

Egy csillagszemű kis leánynak
Ellopták egyszer a szívét.
S a lopott szívvel könnyen bánnak . . . :
Csalódás ellen nincs mi véd.
S mikor a szív megint övé lett
Megvolt sebezve s fájt nagyon . . .
Bimbója, — vesztett ifjú élet,
Virághalál, — tavasz-fagyón.

Aztán már nem nagyon vigyázott
Reá az istenadta lány.
Szegény szíve még föl-föl lázadt, —
A női szív örök talány —
Ellopta egyik, majd a másik,
Ellopták úton-utfelen,
Míg eljutott a végromlásig
Egy novemberi éjjelen.

S amint remegve, fázva indul,
Hajlott a fő, roskadt a láb —
Szíve sajog az örök kintül,
Mely zúzza, zúzza mind alább :
Meglátja, míg a szíve reszket,
A félhomályban valahogy
A kórház előtt a keresztet —
Felé vánszorog s oda rogy . . .

»Nézd, Jézus, megfeszített Isten,
 Töviskoszorús Messiás
 Nézd ezt a vérző szívet itten!
 Tekints belé, mélyére láss.
 Megcsalták, összetörték, aztán
 Sápadt szív, nem kell senkinek . . .
 Én Jézusom, tenéked adnám
 Csak nagy irgalmad menti meg.«

És a kő-Jézus elfogadja
 S kegyelmet ad a tört szivért.
 Az irgalomnak édes atyja
 Leveszi a tövisfűzért
 Vérző fejről s reányomja
 A bűnös szívre . . . fáj nagyon,
 De bár sajog: megenyhül gondja.
 A megbánásban üdv vagyón.

S ketten maradtak néma éjjel,
 A néma kőkereszt s a lány.
 Körül a hó hullt szerteszéjjel
 Jégcsap függ a kórház falán.
 Ott lelték reggel — a szivére
 Szoritva mind a két kezét.
 A friss havon elomló vére
 Hintett rózsákat szerteszét.

V á r a d i A n t a l.

Reggel.

Irta: Kóró.

Mintha minden élővel együtt a szél is elszunnyadt volna, nem mozdultak, nem susogtak a falevelek. Nem rendült egy fűszál sem és nem hallszott semmi nesz. A teljes nyugalom ejtette hatalmába az erdőt, a réteket, az egész környéket, amelyből egyetlen lámpa sem vetett világot az éjszakába. Így tartott ez már soká. Akkor azután friss pára szállott fel a földből és hirtelenül vége szakadt az éjszaka barna, de nem komor csendjének. Messzéről tompa, lassu accord hangzott fel, mely halkán, loppal érkezett az erdőig, ott lassan elpihent, miután félénken megrezegtette a fiatal leveleket. Azután újra megkezdődött az isszonyatos csend. Mintha az egész természet újra vissza akart volna dőlni álmába. A bikkfák visszaestek dermedt mozdulatlanságukba. Nyugalom borult a lombra, fűre, amely lomha árnyékba fult. Am csak egy perczre, mert akkor újra valami zaj támadt, erősebb és általánosabb ezuttal. Most valami hideg futott át a fagyos, alvó természetben, mely megborzongott és e borzadás gyorsan terjedt, úgy hogy alatta szinte a föld megrendült.

Leszállt a reggel.

A fák koronája valami halvány világosságba merült, sápadt fehérség borította el az ég alját és ez a fehérség nőtt, terjedt, előre szaladt, mintha futárja lenne a nappalnak, mely az éjszaka tulsó végén várakozott. Távoli, de ünnepélyes zene hangzott fel a cserjék között. A terjengő világosság nagy víztükhöz lett hasonló, mely korlátai közül kiáradva ömlik, ömlik. Ez a szétömlő világosság átalszűrődött az ágakon, lombokon; átszáguldott a pázsitos lejtőkön és mindenünnen kiszorította a sötétséget. Áttetsző világosság borult a tisztásokra, a levelek zöld foltokban szitálták keresztül a fényt és a szürke, kopár fatörzsek e környezetben lelkesekhez hasonlítottak, kik komor stólájukban jelennek meg egy processzió színes, zagyva tömegében. És lassanként az ég ezüstsínüvé vált.

Akkor valami bizonytalan és különös susogás támadt a lombok között. A pintyőke küldötte szerte még félig vissza-

fojtott hívó kiáltását. Madarak élesítették a csőrüket és ennek zajába belévegyült a szárnyak csapdosása. Hulló pihe szállott lassan alá az ágakról, kihullott tollaikat ejtették a madarak és e különös esőbe különös láрма zendült, amely gyorsan tejedt és erősebb volt, mint a szélnek mormogása.

Verebek csiripelése hangzott az ágakon átal, poszáta trillázott, cinege zengett, vadgalamb turbékolt és a fák közül a legkuszábbul szálltak ég felé a hangok. Azután a fekete rigóra került a sor, majd a szarka fecsegett, míg a harkály tompa kopogással gyalulta a tölgy sudarát.

Ez a vidám összevisszaság a kelő napot üdvözölte. Most a sötétben megvillanó pengéhez hasonlatosan hirtelenül egy sápadt aranszinű vonal jelent meg a távolba vesző égen. A megjelenő hajnal apró és csillámló szikrákat szórt szerte akár a köszörűkövön élesített acél. Ibolyaszínű fellegek egymást kergették az égen.

A rózsaszínű ködben szinte füstölögtek a közeli rétek, kertek kuszónövényekkel befuttatott kerítései és a síkság teljes virágzásukban álló fákkal volt tarkázott, melyek egyre világosabban bontakoztak ki a már erősen szétfoszló homályból. Langyos fuvalom omlott el minden felett. A lombok újra meg újra megrezdültek, mint megannyi legyező: vidám zajjal virágok nyíltak, úgy tetszett, mintha a diadalmas világosság tartaná szüntelen mozgásba az ágakat.

Mintha minden megrészedett volna. A fák, mint megannyi erős kart nyújtották szerte ágaikat, hogy átöleljék, keblükre szorítsák a reggelt.

Majd hirtelen megjelent a nap, végig hasítván az eget. A még megmaradt homály eszeveszett tolongással menekült az erdő árnyába. Mint győző ellenség rohant, terjeszkedett most már a világosság, gazdagon, dusan, diadalmasan. Azután széjjelhullot, mint az oldott kéve, belefészkelte magát minden kis lyukba és mindezt olyan gyorsasággal, mint a minő az áradt hegyi pataké. A nap sugarai bearanyozták szerte a talajt, előmlöttek a gyümölcsösökre, majorokra és a sugarak zuhataga alatt széles sávban ragyogott a föld.

Még csak most növekedett meg igazán a fészekből eddig is ki-kicsapó láрма. Az egyik fáról felhangzó z sivajba, csicsérgésbe rögtön belékapcsolódott egy másik fáról felhangzó rikoltás vagy sivitás. A rigó fütyörészett, a szarka, a pirok, a cinke, a pinty, a poszáta, a vörösbegy susogott, csicsérgett, dongott, majd ez a sok hang összefolyt egymásba és bántóan tévedt ebbe az egyvelegbe a hollónak szakgatott káromogása. Ez a keveredett hangtömeg meg mind felemelkedett a levegőbe,

hol lassudan, hol erősebben, hol megszűnt hirtelen az egész, hogy egy pillanattal később annál erősebben zendüljön rá az egész kar. A kakuk is beleszótta e symfoniába a maga egyhangu, óraütésre emlékeztető hangját, valószínűleg épen azért, hogy a nap első óráját jelezze, a levelek fölött meg méla dögás támadt, a kékhasu, nagy szürke legyek ébredtek fel, amelyek az éjszakát a fák macskamézére lapultan töltötték, felébredtek a dögók, az erdei méhek és miután megfürösztötték döngicsélő szárnyukat a napban, mindannyia mohón tör ki az erdőből, hogy ragyogó reggelben elárassza a körül elterülő virágos, zöldelő réteket, kertet.

Azután megolvadtak, eltűntek az ibolyaszínű fellegek, feljebb került a nap, rásütött a növényekre, melyeknek forrongott, izzott az éltető nedűje és vigan pattogott a csira a gyönyörű reggelbe.

Egy ember terült el e májusi vidámság kellő közepén. Ott fekszik a földön és aludt. Fialat volt, nagy, erős, két keze a feje alá volt hajtva, ami által feje magasabban feküdt, mint a teste, körülötte nedves volt a föld és csak az a rész volt száraz, melyet teste melengetett és óvott a lecsapódó harmattól. Igen hiányosan volt öltözve, tarsolya ott feküdt mellette, azon borult el piszkos szakadt inge. Lábai meztelenek voltak: nagy fényes szögekkel televert csizmája ott feküdt az oldalán. Nyugodtan lélekzett és szinte látszott rajta, hogy jól érzi magát, nyugodt az álma, nem bántja semmi. Egyszerre azután felébredt, hirtelen talpra szökött és körül tekintett, szemeit az ég felé emelve. Láta, hogy a nap magasán jár, azért hamar kidörzsölte szeméből az álmat, jót húzott egy pálinkás butykosból, azután leült, hogy a csizmáit felhuzza.

És még csak most vette észre, hogy lépésnyire tőle egy test fekszik, amelyre fel-le szállnak a legyek, mintahogyan azt döghusnál tenni szokták. Most ébredt még csak igazán föl. A test egy 10—12 éves kis lány cadavere volt. A megkínzott test ott hevert meztelenül, véresen, mellette egy darab kenyér, amelyet adott a kis lánynak tegnap este, még mielőtt az erdőbe jöttek volna, amiért megmutatta neki az utat.

A legény egy pillanatig bambán tekintett maga körül, majd pedig megértette mit tett. Habozás nélkül megfogta a kis holttestet a két karjánál fogva, azután mint valami subát áthajította a hátára és avval megindult arra felé, amerre az erdőben sűrű a cserje, ahol már megkezdődött a lombhullás.

Gelléri Mór könyve.

Gelléri Mór az idén is közrebocsátott egy vaskos kötetet, csakugy mint az elmúlt évben a «Szociális napikérdések» című terjedelmes könyvét. Munkássága körének kiterjedtségére vall a most megjelent «Ipartörténeti vázlatok», mely valóságos kincsesbánya annak, aki modern Magyarország ipari és gazdasági fejlődését egykor meg fogja írni. Jól írja a szerző könyve alcímül: téglák és kavicsok. Ezekből a mozaik-darabokból, miket itt összegyűjt, hatalmas épülete alakul ki az új Magyarország törekvéseinek, kiválóbb szakmunkásai uttörő és eredményes munkásságának.

Gelléri Mór a magyar szakliteratura egyik legérdekesebb és legnagyobb munkabíró munkása. Egy sikerekben gazdag élet egész tevékenységét az újságokra és szaklapokra irányítja, ahol sűrűn találkozunk cikkeivel és tanulmányaival. Kezdeményez, hozzászól, rátereli a figyelmet egy-egy fontosabb közgazdasági vagy társadalmi kérdésre, lelkes buzgalommal agitál eszméi mellett és amit megkezd az újságok szűk hasábjain, lassan-lassan megvalósítja a gyakorlati életben, energiájával, kitartással, egyéniségének kedvességével. Az irodalomban épugy mint a közéletben megállja a küzdelmet, kitart mellette, amihez hozzáfogott és mikor megvalósítva látja kezdeményezését, félreáll és boldog az eredményen.

Az ember és az író e harmonikus egyénisége adja meg az «Ipartörténeti vázlatok» értékét. A közel ezer oldalas kötetet különben maga az érdekes szerző ekképen jellemzi előszavában: «Az írás sokoldalú köznapi munkája közben teremnek közlemények, a melyek nem muló érdekűek, mert sok bennük a mindig aktuális reminiscencia, a kulturhistóriai és ipartörténeti adalék, sőt a messze jövőre való utmutatás is. Ezek a dolgok itt-ott hasznos nyersanyagul szolgálhatnak azok számára, akik annak idején a magyar ipar történetét plasztikusan kidomborítani lesznek hivatva. Téglák és kavicsok a magyar ipartörténet Wallhallájához.»

A könyv első része az elmúlt esztendő az aktuálisaihoz szól hozzá, melyek ipari törekvéseinkkel szerves kapcsolatban vannak. Még a Kossuthnál tett látogatás leírása is ipartörténeti szempontból érdekes, mert bennfoglaltatik a nagy száműzött véleménye az általa alapított iparegyletről,

mely a múlt század negyvenes éveiben a magyar ipari érdekek megvédése céljából alakult. Ismerteti további cikkeiben ipari törekvéseinket, a társadalom feladatait iparunk föllendítése körül. Valóságos himnusz zeng a munka megbecsülőknek, mikor a magyar középosztály legelőkelőbb körében, az Országos Kaszinóban Wekerle Sándor a régi hagyományok ápolása mellett a munka megbecsülését is hirdeti.

A könyv második fejezetét az a terjedelmes munka kezdi meg, mely a magyar háziipar jövőjéről szól és melyet az Országos Iparegyesület 1883-ban jutalommal tüntetett ki. Energikusan sikra száll a kisipar érdekei mellett, meleg szeretettel karolja fel a selyemtenyészési érdekeket. Igen érdekes az emlékirat a fővárosi ipar hanyatlásának okairól, nemkülönben az a cikksorozat, melyben a szociális napikérdésekhez szól hozzá, melyek ipari kérdéseket is érintenek. Rámutat az iparpártolás forrásaira és ennek gyakorlati megvalósítására, tárgyalja a külföldi és hazai kiállítások ügyét és amerikai útjának egynehány érdekes tanulságával ismertet meg. Mindenkor azon a kellemes, könnyed előadási módon, mely Gelléri Mór írásainak mint olvasmányoknak is különös értéket ad.

Terjedelmes részét foglalják el az »Ipartörténeti vázlatok«-nak a magyar ipar uttörőiről szóló cikkek. Kiváló férfiak életrajzai, nekrologok, melyekben a magyar ipar uttörőinek érdemei méltatva vannak: mindmegannyi egy-egy kis fejezete ipari történetünknek. Ebben a részben látjuk Gelléri Mór lelkes buzgalmát, mikor egy-egy jelesét a közéletnek üdvözli, ha az valamely nevezetes ujitást kezdeményez, támogat, vagy élére áll egy-egy ipari mozgalomnak. Hogy örül, ha a közélet jeleseit ott látja a küzdők sorában, akik ugyanazokat az élményeket szolgálják, amikért ő szállt sikra! Meleg szeretettel köszönti őket, hogy megörökítse nevüket a magyar ipartörténet Panteonjában. Ezekben az életrajzokban és krókikban több kulturtörténet van, mint sok kötetre menő munkában.

Ime Gelléri Mór célja az »Ipartörténeti vázlatok«-kal. A modern Magyarország törekvéseinek, céljainak, kiváló közéleti férfiainak jellegzetes képe domborodik ki benne, tanulságul a jelennek, kulturhistóriai adalékul a múltnak. Lehetetlen, hogy annyira elfásultunk volna, a mai viszonyok közepette is, hogy az ilyen könyvet ne értékeljük, szerzője nemes intencióit ne méltányoljuk.

Márai Lajos.

Az egyéniség apostola.

1906. március 20-án,

Ibsen Henrik 78. születésnapján.

A fin de siècle modern irodalmának talán legközösebb eszménye: az egyéniség, az erőteljes, egészséges, szép, virágzó földi életet élő, önmagát teljesen függetlenítő s teljesen önmaga által meghatározott ember igazi, teljes egyénisége. új renaissance ez; immoralista, de humanista. Tudatosan vagy nem tudatosan újra érvényre emelik pogányok tanait. S mintha a hellénizmus legyőzni készülne a judeokrisztianizmust.

Az individuálisztikus felfogásnak legnagyobb szószólói a századvégi irodalomban: Wilde Oszkár, Nietzsche Frigyes és Ibsen Henrik, hogy e pogány óriásokkal együtt ne is említsük Tolsztoit, akinek modernsége, individualizmusa atavisztikusan visszatérő kereszténységbe van oltva.

Nagyon kevesen élnek, legtöbben csak — léteznek, mondta Wilde és igyekezett is oly életet élni, amely megfelelt hedonista eszményeinek s ama tanításának, hogy «egyedüli feladatunk a művészi élet.»

Nietzsche, a német, migrénes, beteges filológus-szobatudós megteremtette a homo sapiens utódját, az übermenschet. Neki rontott századok ethikai építményének, istent, «legrégebb hazugságunknak» deklarálta s az ördögöt «legősibb barátjának a megismerésnek», amely az egyéni élet igaz értéklésére vezet. S kimondta merészen az igazi egyéniségnek az erkölcsi dogmák fölé helyezettségét, a «jenseits von Gut und Böse» elvét.

S Ibsennek, a pesszimistának is ultima ratió-ja: az egyéniség. Wilde-dal és Nietzschevel együtt Ibsent is már a múlténak tekinthetjük. Utoljára megírt műve («Amidőn mi

halottak fölébredünk») a legnagyobb valószínűség szerint utolsó alkotása a legnagyobb modern dráma-írónak. Maga is «drámai epilógus»-nak nevezi. Utoljára is megakartá ismételni azt a tanítását, azt az egyedüli tanítását, amely az egyéniség erkölcsi szükségességét, erkölcsi jogosultságát hirdette. Az egyéniségben való hit az egyedüli vigasza a nagy pesszimiztának; más reménye csak néha van: de talán maga sem hiszi, amit csak úgy nagyjában mond a «harmadik birodalom» biztos eljövételéről.

Egyedüli megnyugvása: az egyéniség. De az az egyéniség, amelyet ő prédikál, nem azonos a Wilde-ével, vagy Nietzsche-ével. A szépségimádó, paradox, egoista Wilde hedonizmusától, a kiválasztás tanát költészetté varázsló arisztokratikus Nietzsche «Herrenmoral»-jától nagyon különbözik mindaz, amit a lélekbúvár «északi szfinksz»-tól tanulunk. Szigorú morálista Ibsen, kegyetlen boncolója az emberi léleknek, amelyben lankadatlanul keresi a nemeset. Wilde és Nietzsche hellén individuáлизmusával szemben az Ibsené ethikai és pszichológiai tényezővé válik.

Ibsen realista; szigorú, kérlelhetetlen realista. Emberek, tárgyak intézmények, eszmék átlátszóvá válnak a költő érintésétől és hűséges valójukban látszanak. És Ibsen idealista, szélső idealista. Nagy «ideális követelményei» vannak, mint «Vadkacsá»-jának Werle Györgye. Mintha papja lenne a morálnak, mindenüvé bekopogtat az ő követeléseivel, de az emberek nem tekintik magukat hitelezőinek s ha el is ismerik adósságukat, nem tudják kifizetni. S ezért pesszimista Ibsen.

Kétkedéssel tekint Ibsen mindenre. Szenvedélye oda nyúlni mindahhoz, ami aranynak látszik, hogy meggyőződjék és meggyőzzön arról, hogy csak talmi-arany. Az eszméket relativitásukban mutatja be. Az embereket az «ideális követelésekkel» szemben fizetéseképteleneknek. S az intézményeket hazugságon épülő dogmáknak. Semmi sem oly szent előtte, hogy ne merte volna skepszise tárgyává tenni. Mi is az a «haladás» frázis («Az ifjúság szövetsége»). milyen is az az örök változhatatlan szerelem («A szerelem komédiája»), kérde pl. a kételkedő maliciozus kíváncsiságával. S kedve telik

abban, hogy a «haladás» s az «örök szerelem» lovagjait bemutatassa hitvány alantasságukban. S ellenségévé válik a mai társadalomnak, amelynek szüksége van egy csomó hazugságra, dogmára, szép hangzású szóra, ideálra, hogy velők hiányait befödje s repedéseit betapassza. Werle György, a javíthatatlan idealista, beváltatlan követelésein elkeseredve, úgy nyilatkozik, hogy az élet nem érdemes arra, hogy végig éljük. Ibsen önmagába zárkózik, mint a szirt tetején ülő szfinksz, hallgatagon, rejtélyesen, kifürkészhetetlen bensővel. S kegyetlenül leolvasztja a dolgokról s az emberekről a látszat mázát, hogy semmirekellő valójukat megmutassa. S csak némelykor hangzik el egy optimista szó: pl. a harmadik bírodalomban való hit. De a norvég mágur arcán reménylő, megnyugvó vonás akkor sem villan meg.

Milyen szánalmasakká válunk mi emberek, ha kegyetlen kritikusunk ránk pillant. Ezért van az, hogy Ibsen műveiben hemzsegnék a filiszter-alakok. Főleg írói pályájának első felében, amikor tele volt palemikus kedvvel és erővel, amikor magánéletében is folytonosan mindkét nembeli kávé s nénikék filiszter-gondolkodásával kellett küzdenie, látjuk, amint a fön-ség tudatában levő göggel, elevenbe vágó szatirával teszi nevetségessé a nyárspolgárian gondolkodókat és cselekvőket. Írói pályája első felében (pl. «A szerelem komédiája», «Az ifjuság szövetsége», «A társadalom támaszai», «A népgyűlölő») nemcsak pesszimista volt Ibsen, nemcsak a társadalomnak ellensége, hanem az embereknek megvetője is.*

A «Vadkacsa» képezi ezt az átmenetet a pszichológiai drámákhoz, az egyéniséget hirdető drámák sorozatához, amely az epilógussal, Ibsen legkifejezettebb anarchista-individuálista vallomásával végződik.

* Brandes György Sören Kierkegaardnak, az Ibsenre is ható dán filozófusnak köv. aforizmáját idézi, mint Ibsen jellegének alkalmasat: „Hadd panaszkodjanak mások arról, hogy korunk gonosz; én afölött panaszkodom, hogy nyomorult, mert szenvedély nélküli. Az emberek gondolatai vékonyak és tarthatatlanok, mint a csipkék, maguk az emberek meg nyomorultak, mint a csipkekötőnők. Lelkük gondolatai igen hitványok ahhoz, hogy vétkesek lehetnének.

Ibsen anarchista — amint maga is kijelentette egy ízben a párisi «Figaro» egyik munkatársának.* Ellensége az államnak s mindenféle organizációnak, szövetkezésnek. (Pompás szatirája az egyletesdinek: «Az ifjuság szövetsége.» Brandes barátjának írt egyik levelében azt mondja: «Az állam az egyén átka.» Ugyane levelében (1871. febr. 17.) fejti ki véleményét a szabadságról. Nem bírását tartja jónak, hanem a megszerzésre irányuló törekvést; ha a szabadságért való küzdelemben egyszer megállapodtunk és fölkiáltunk: megvan — akkor vesztettük el; éppen ez a holt megállapodás egy bizonyos adott szabadság-állapotban jellemzi az államokat. E levél felé így szól Ibsen: «... Alá kell ásni az állam fogalmát s az egyesülésre nézve egyedül irányadó önkéntességet és szellemi rokonságot kell helyébe tenni, — ez a kezdő lépés valamit érő szabadság felé. Az államforma megváltoztatása semmi más, mint szatócsalkudozás. — Valamivel több, vagy valamivel kevesebb. — Nyomoruság valamennyi! ... Az állam az időben gyökeredzik, az időben fog csúcsosodni. Nála nagyobb dolgok fognak elbukni. Mindenféle vallási forma el fog bukni.** Sem az erkölcsi fogalmak, sem a művészi formák nem néznek örökkévalóság elébe. Mi az, ami mellett alapjában kitartani kötelesek vagyunk? Ki kezekedhetik arról, hogy 2×2 ott fönna Jupiteren nem 5-öt tesz.

* Gazdasági kérdések iránt nincs Ibsennek érzéke. Amikor darabjaiban (pl. «Az ifjuság szövets.», «A társad. tám.», «John Gabr. Borkman», «A Vadkacsa») üzleti dolgokról, pénzműveletekről, bukásokról, stb. van szó, e dolognak csak lélektani, erkölcsi indoka és hatása érdekli és foglalkoztatja. — Amikor tehát Ibsen szociálizmusáról vagy anarchizmusáról beszélünk, semmi esetre sem lehet szó e felfogások gazdasági elveiről.

** Hasznolt mondát Ibsen Branddal:

Der Kirche Satzungen und Lehren
Vermag ich füglich nicht zu ehren;
Sie sind entstanden in der Zeit
Und also kann es wohl geschehn,
Dass sie auch in der Zeit vergehn.

«Brand», I. felv. 2. jel.

Az anarchizmus hitvallása ez, s a relativitás tana.

De Ibsen, — akinek első hőse az antiszociális, hírhedt Catilina — nemcsak a szűken értelmezhető államnak, hanem a társadalomnak is ellensége, mint oly intézménynek, amely működésében ép ellentétes irányu az egyén szabad megnyilvánulásával. Olyannak látja és láttatja a társadalmat, mint valami óriási gépezetet, amelynek egyes kis kerekei az egyének. Megszabott pályán, megszabott irányban kell mozogniok ezeknek a kis kereknek. Az egyén tehát a társadalom funkciójává süllyed alá. Bernick konzulnak tehát meg kell tagadnia szerelmét, föl kell áldoznia egy ártatlan fiatal embert, hazugságot hazugságra tetézve oly életet kell élnie, amelyet maga is sivárnak lát, csak hogy »támasza« maradhasson a társadalomnak, kereke a gépezetnek. Az egyik pártból kiközösített Rosmernek a másik pártban is eszébe juttatják, hogy első sorban is tagja a pártnak s csak azután egyéni ember. Ibsen egyik leggyakoribb drámái — mondjuk: tragédiái — motivuma a társadalmi és emberi tevékenység összeütközése az emberben.

Ne legyünk tekintettel a »társadalmi érdekekről« szóló frázisokra, tanítja Ibsen. De nemcsak az altruisztikus társadalmi eszmények károsok az egyénre nézve, hanem az ideálok általában. S e felfogás főleg Ibsen epilógusában jut kifejezésre. De már »Vadkacsá«-jának Relling orvosa is a »hazugság« szóval akarja az »ideál« szót helyettesíteni. Ibsen elveti az eszmék és eszmények érvényességét. Eszmékben és eszményekben való élet nem élet. Igaz élet — csak az egyén élete, teljes egyéni cselekvésében, gondolkodásában, érzésében, a jelen teljes élvezetében. Az eszmények az emberen kívül létező, helyesebben: nem létező, kényszer-képzetek, amelyeknek a nem egyéni ember kész alávetni magát. Eszmények arra valók, hogy az emberek utánuk törve, saját énüknek meg nem felelően, esetleg épen énük ellen cselekedjenek. Az eszmény — az élet ellensége; az igazi, személyi, egyéni élet minden eszmény megszüntetésére vezet. Ami megmarad: az élet szeretete, az már nem eszmény, az valóság. Ibsen e tanítása minden ideálra vonatkozik, a művészire

is. (Erre vonatkozik az epilógus: »Amidőn mi halottak föl-
ébredünk.«) A művészi ideál után törekvő ember (Rubek)
elszalasztja a valóságos meleg életet. Rubek figyelembe se
vette azt az eleven, szerető nőt, aki előtte állott teljes ter-
mészetességében és hideg, élettelen szobrának élt. Még a
rendesnél is fájdalmasabb s keservesebb a késő ősz, ha a
tavaszt s a nyarat nem élveztük. Rubek hasonlóképen csele-
kedett, mint John Gabriel Borkman, akinek méltán, de későn,
ősz fűrtökkel szemébe vágta Rentheim Ella: »Te gyilkos
vagy! Te elkövetted a nagy halálos bűnt! . . . Te megölted
bennem a szerelmet!« S miért? — kérjük. Milliónyi aranyak
kedvéért, társadalmi érdekekért.

Hát tudunk mi élni?

Nem.

Wilde-nak igaza van: csak — l é t e z ü n k.

Storfer Adolf.

Gyűjtőknek figyelmébe!

Borítékok különféle bélyegekkel nagy válasz-
tékban 10 fillértől 18 koronáig és följebb. —

Magyarország legrégibb kereskedője

**PRÜCKLER J. C., Budapest, IV. ker.,
Koronaherceg-utca 3, az udvarban.**

Jelszavam: Kis haszon, nagy forgalom.

A dedikációk történetéből.

Az irodalomtörténetnek, mely maga is része az egyetemes történelemnek, szintén több ága van, amelyek külön-külön is érdemesek a tanulmányozásra. De az irodalmi művek történetét és körükhöz való viszonyát az írónak életrajza, a könyv fejlődése, az ujságoknak keletkezése és befolyása, az akadályok, melyeket a cenzura és egyéb megszorítások alkotnak, s más ezekhez hasonló viszonyok tekintetbevételével kell egybeállítanunk.

Az irodalomtörténetnek nem kevésbé érdekes része a dedikációk története, amely még mindig írójára vár. Tudomásom szerint először D'Israeli Izsák lord, Beaconsfield atyja foglalkozott a dedikációk történetével 1817-ben megjelent «Curiosities of literature» c. munkájában. Valószínűleg ez adott impulzust Schmiedl Mihálynak «Irodalmi utmutató» című Bécsben 1821-ben megjelent ilyenmű munkájához. Egy kisebb idevágó tanulmányt közölt két év előtt Keller Tony is a francia és német dedikációkról. Hogy ezek a nagyobbára kisebb terjedelmű munkák nem ölelhették fel az egész nagy anyagot, az csak természetes. De még az eddigi legteljesebb munka, az angol Wheatley B. Henrynek «The dedication of books to patron and friend» címen 1887-ben megjelent könyve is hiányos, mert főleg csak angol munkákkal foglalkozik.

A dedikációk történetének azzal kellene kezdődnie, hogy meghatározná a dedikációk fogalmát és annak céljait. A legőszintébb formában ezt Giambattista Mariex olasz költő tette meg, a XVII-dik század elején «Adonis» c. eposának Mária francia királynéhez intézett dedikációjában.

Az ő kívánsága, hogy a költő együtt haladjon a királyral, ezt azonban nem valami magas nivóju magyarázattal indokolja. A fejedelmeknek — mondja dedikációjában — szükségük van az irodalomra, amely nekik hallhatatlanságot szerez, viszont az íróknak védelemre és pénzre van szükségük, hogy nyugalomban élhessenek. Ezért halmozzák el a nagy dicséretekkel jótevőiket. Példaképpen sok ilyen csereüzletet említ fel Mariex, a latin, francia és olasz irodalom történetéből. Virgiltól és Augusztustól önmagáig és XIII-ig Lajosig. Ezeket a tul őszinte ajánlatokat a dedikációk történelmének első láncszemeként tekinthetnők, ha a költő a műben és az ajánlásban ajándékozott dicséreteket meg tudná különböztetni. Mariex a latin irodalommal kezdi, holott az ajánlások történetének kutatását a görögöknél kell kezdenünk. Ezeknél a nyereségvágyó dedikációkat a legrégebb időkben

hiába keressük. Azért természetesen Homer sem feledkezett meg ama vitézi tettek dicséretéről, amelyek a trójai háboruban történtek. Pindár és Simonides is, akik a versenyjátékok győzteseit dicsőítették, minden esetben zsebre vágta a dicsőítés bérét. Az utóbbiról azt is feljegyezték, hogy egy bajnokot, mert zsugorian fizetett, egyetlen sorban dicsőített csupán. Mikor pedig Skopas által megrendelt ódában Skopast csak kevésbé, ellenben Castort és Polluxt áradozóan dicsőítette, Skopas a kialkudott összegnek csak a felét fizette ki, azt mondván a költőnek, hogy a másik felét hajtsa be Castortól és Polluxtól. És ezek készpénzben és azonnal fizettek. Aristoteles Nagy Sándor kegyeit élvezte, de etikáját nem neki, hanem saját fiának ajánlotta. Plutarch az ő életrajzait inkább a barát, mint a konzul Soffius Seneconak ajánlotta. De ez már akkor történt, amikor a dedikációk kora Rómában már divatját multá. Másfélszáz évvel előzőleg Lukretius a «Természet»-ről szóló tankölteményét Venus segítségül hívása mellett barátjának, Memmius néptribunnak ajánlotta és a Horatius és Virgilius ajánlásaival égis magasztalt Maecenas az írók és művészek jótevőinek valóságos fogalmává lett. Horác költészettana, melyet Culpurnius Pizónak és fiának ajánlott, egyszerűen *Epistola ad Pizonem* cím alatt ismeretes. Ovidius az ő *Fastiját* egy huszonhét soros hízegő versben Tiberius császár fogadott fiának, Germanicusnak ajánlotta, de a Fekete tenger partjaihoz száműzött költő panaszdalai annál őszintébbek és poetikusabbak, talán mert 19 századdal ezelőtt a Duna mentén, a Balkánon és a Pontus Euxinus mellett még nem voltak fejedelmek, akik kitérítetéseket osztogattak, amiket dedikációkkal lehetett volna meghálálni.

Minthogy e soroknak nem céljuk, hogy a dedikációk rendszeres történetét felöleljék, mellőzve a középkort, egyenesen a kora renaissance dedikációira térünk át. Itt mindjárt Dantere bukkanunk rá, aki Isteni komédiáját egy hosszú levélben Cargrande della Scala veronai uralkodónak ajánlotta. Adakozóbb volt az ajánlásokban Petrarca és Boccacio, aki az istenek genealogiáját, a ciprusi királynak, a híres asszonyokról szóló könyvet pedig Altavilla grófnőnek ajánlotta, de mint megjegyezte, nem előnyök reményében, hanem, mert a király megkérte rá. Büszkén meg is jegyezte, hogy külön felkérés nélkül még Cäsarnak és Scipiónak sem ajánlana egy sort: barátaival ellenben kivételt tesz.

Kevésbé büszkéek voltak a renaissance többi írói, sőt ettől a kortól egészen a XVIII-dik századig voltak a dedikációk és egyéb dicséretetek, persze csengő aranyak ellenében, a legjobban kultiválva. Minden dicsérő sor pénzt jelentvén, a kor írói épen nem fukarkodtak a tuláradó, szinte az undorig hízegő dicsőítésekkel. Így például egy ajánlás azt mondja

Richelieu biborosról, hogy az ő tekintete olyan félelemmel és tisztelettel vegyes benyomást kelt az emberekre, mint az istené a régi profétákra. Egy püspök mentegette magát I. Jakab király előtt; amiért Istent előbbre merte helyezni, mint őt a királyt. Legszemérmetlenebbül üzte az ajánlásokat a nagyhirű Dryden, aki II. Károlyt és II. Jakabot több ízben istenhez hasonlította.

Az elsők, kik érezték az ilyen dedikációk lealacsonyító voltát, Salvator Roza olasz festő és költő (szül. 1615.) és a francia elbeszélő, Furetiere Antal (szül. 1620.) voltak. Az első «A költészet» c. munkájában egyenesen az olyan írókat ostorozta, akik műveiket pénz fejében ajánlják a gazdagoknak és hatalmasoknak, Furetiere pedig azt tanácsolta az éhező íróknak, hogy műveiket ajánlják inkább a párisi hőhérnak. A «Roman bourgeois» c. munkájában pedig szatirikusan írja meg, hogy a tehetségtelen írók valósággal megrendelésre gyártják regényeiket, melyeknek hőseivé azokat teszik, akik jól — a megállapított taksa szerint — megfizetnek érte. Ha pedig a hős különösen szép, bátor és okos, e jelzőkért külön honorárium jár. Persze, ezek az írók azután nem törődnek azzal, hogy műveiket a penészgombák vagy az egérfogak emésztik meg.

Amit a francia így kigunyol, az Angliában valóban létezett is. D'Israeli írja, hogy a XVII-dik század végén és a XVIII-dik elején egy dráma ajánlásának ára 5—10 guinea volt és később 20 guineára emelkedett. Nagyobb művekért még 100 fontot is fizettek. Le Sage «Diable boiteux» című munkájában egy előkelő hölgyről emlékszik meg, aki kéziratban kérte el a neki való dedikációt s ha a dicséretet kevésnek találta, maga irt új ajánlást önmagához. Hasonlóképp korrigálta ki az 1718-ban meghalt Motteux Péter költő ajánlását egy angol Maecenas. Humorosabb volt az olasz Borza Matteo (megh. 1798), aki vig elbeszéléseit önmagának dedikálta. De nincsen hiány a szatirikus ajánlásokban sem. Így Beck Károly «Dalok a szegény emberről» c. művét Schenk Vilma és Tarnov Fannynak ajánlotta minden különösebb megjegyzés nélkül, a kötet első verse azonban mindent megmagyarázott, mert az «A Rotschild házhoz» volt intézve és ebben persze nem valami dicséret foglaltatott.

A jutalomra számító költők azonban sok ízben fel is sültek. Így történt, hogy egy szegény görög poéta, aki ismételtén megénekelte Augusztus császárt, dicséreteiért mit sem kapott. De végre meg akarta köszönni a császár a figyelmet és egy saját szerzeményű verssel jutalmazta meg a költőt, amire a költő néhány rézpénzt vett elő és átadta a császárnak e szavakkal: Ha nem volnék oly szegény, jobban is megjutalmaználak érte! Augusztus megértette a célzást és

gazdagon megjutalmazta a költőt. Mórítz hesseni örgróf Lotichius Péter Jánossal szemben utánozta Augustus példáját, de csak a példa első felében. Talán, mert Lotichius egy árva rézpénzt sem ajándékozott az örgrófnak. De voltak egyéb fejedelmek is, akik nem valami bőkezűek voltak az őket dicsőítő poétákkal szemben. Ekkor némely írók szatirakkal állottak bosszút, vagy úgy, hogy a dedikációt más névre címezték. Az utóbbi főleg politikai okokból történt. Így Bernardo Tasso, Torquato atyja, „Amadis” c. eposzát először II. Henrik francia királynak ajánlotta és abban a Valois dinasztiát dicsőítette. Mikor pedig visszatért Itáliába, ugyanazt a művet ugyanazzal a dedikációval, csak hogy a neveket kicserélve, II. Fülöp spanyol királynak ajánlotta. Dr. Castell angol tudós pedig az ő poliglott bibliáját először Cromwellnek ajánlotta, de a Stuartok uralmának visszaállítása után az ajánlást tartalmazó lapokat kiszaggatta és előszavának republikanus hangját royalistává változtatta át.

Némely írók úgy igyekeztek a dedikációkat jövedelmezőbbé tenni, hogy egy munkát többeknek ajánlottak. Ezen módszernek első nyoma a XVI. században van, mert egy 1594. nov. 16-iki levelében ezeket mondja Tasso: A St. Onofrio kolostorban valami ujat tanultam, nevezetesen, hogy egy könyvet különböző városokban lakó több személynek lehet ajánlani. És tényleg a bizarr Francesco Doni «Libreria» c. munkáját, melynek első kiadása 1550-ben jelent meg, husz különböző személynek ajánlotta és több könyvét, mintha csak az ajánlások miatt írta volna. Ha nem volt megelégedve a jutalommal, akkor másnak ajánlotta könyvét — vallásra való tekintet nélkül. Így «Szerelmi leveleit» először egy mantuani nemesnek ajánlotta, de mikor az nem akart fizetni, a zsidó Fano Salamonnak dedikálta. És nem csupán készpénzt fogadott el, megelégedett egy gyűrűvel, egy aranylánccal és egyéb dolgokkal is. Kortársa, a novellista Bandello 205 novellájának mindenikét külön-külön valamely előkelő személynek ajánlotta, egész művét pedig Sforza-Bentivoglio Hippolyta hercegnőnek dedikálta. Az ajánlások legtöbbször undort keltő hizelgések, de többször az illető novella keletkezésére vonatkozó érdekes megjegyzéseket is tartalmaznak és csak kevés részük látszik olyannak, mintha anyagi érdekből íródott volna. Mudatori híres történész is az olasz történetírókról szóló gyűjteményes munkájának minden kötetét más-más uralkodó vagy egyébként magas állású személynek ajánlotta.

Igen érdekes és némely tekintetben igazoltnak is látszik az a mód, ahogy Pierre Bayle «Dictionnaire historique et critique», (1696) c. munkájában a korabeli idők eme mellék vagy inkább főkeresetét mentegeti, ezt írván: «Egy

író nagyszámu családjával, vagyon, kereset és nyugdíj hiányában, csakis tollával képes élni; nem azon kell tehát megütközni, hogy munkájának minden kötetét és minden kiadását egy újabb Maecenasnak ajánlja, hanem inkább azon, hogy képes nejével és gyermekeivel a tolla után megélni.» Majd citálja Pallissont, akihez hasonló tanult emberek chansonokat és ehhez hasonló könnyű dolgokat szerzenek. Ezeket így mentegeti: «Az illetőknek szükségük van a pénzre talán, hogy egészségüket helyreállítsák, talán, hogy családjukat eltartsák; végre is erkölcsi vagy politikai fejtegetésekből nem lehet megélni.»

Ez idő óta a világ csak részben változott meg. Erkölcseiből most sem él meg egyetlen ember sem, annál többen azonban politikából. És az irónymort épp oly kevésbé szüntették meg, mint ahogy nem tüntették el a nyomorgó írókat. Roza Salvator és Furetiere szatirái mit sem eredményeztek; csak amikor a kiadók tisztességes honoráriumot kezdtek fizetni, szűnt meg a dedikációkkal üzőt visszaélés. Mikor D'Alembert a XVIII-dik század közepén «Essai sur les Gens de lettres, les Mecenes etc» című munkájában az írókat a méltóságuk és függetlenségük megóvására figyelmeztette és elítélte a nagyok és hatalmasok tulhajtott dicsőítését, az írók legnagyobb része rossz néven vette ezt tőle. Nem volt érdemetlen és tulhajtott annak a két levélnek dicsérete, amelyekben Voltaire «Mahomet» c. tragédiáját Nagy Frigyesnek és XIV. Benedek pápának ajánlotta. A pápától csupán áldását kérte. És a mi figyelemreméltó, a pápa igen barátságosan felelt a levélre, megköszönte azt és áldását küldte. Voltaire különben igen értett ahhoz minden egyházellenessége mellett is, hogy a biborosoknál és más egyházi méltóságoknál, sőt még a jezsuitáknál is behízelegje magát. Sokkal őszintébbnek látszanak Byron sorai, amelyekkel «Sardanapalus» tragédiáját «az élő költők legelsejének, a fenséges Göthének» ajánlotta. Szerény és dicséretre igényt nem tartó Maecenasnak tűnik fel az, akinek Shakespeare a szonettjeit ajánlotta. Hogy ki lehet az a «W. H the onlie begetter», a Shakespeare-kutatók még ma is törik a fejüket.

A könyvajánlások még mai nap is igen gyakoriak, de rendesen valamely hozzátartozónak vagy barátának szól: így a hálás tanítvány tanítójának. És ha valamely uralkodónak szól a dedikáció, nem annyira pénzt, mint kitüntetést vagy címet remél az ajánló. Ez utóbbi esetben különben a reklám is közrejátszik, mert mindenestre sokat ér, ha valaki azt hirdetheti magáról: X király elfogadta a híres Y költőnek ajánlását. És ez többet is jövedelmez, mint egykoron a közvetlenül adott pár tallér vagy guinea.

Dr. L. M.

Ady Endréről.

Erről az emberről tulajdonképpen polémia kellene írni. Pennát szegezve, karrét alakítva várták — «középuött a tudósok és szamarak» — mikor a kötete bevonult. Valamennyi kakas (és kappan) fölszaladt a drága jó szemétdombra és rázta a nemzetiszínű taraját, és állogatott az egyik lábáról a másikra és kukorékolt, mert a sok szép nehezen gyűjtött szemetet, a finom ódonbüzt meg kell védeni. Ady Endre tudniillik a nehezen érthető, tulfinomodoit, romlott idegű, különös, exotikus szépségeket hajhászó és erkölcstelen franciákon, a hipermoderneken épül fel. Ezek alatt a «hipermoderne» alatt azonban olyan francia költőket kell érteni, akik már rég elavultak sőt klasszikusokká lettek. Baudelairet és Verlainet olvasták Ady Endre fejére — illetőleg, ez csak olyan szólásforma, — mert csak olvasták volna, ha ezek a kritikusok egyáltalán olvasták volna Baudelairet és Verlainet.

Dehát a magyar költők két csoportra oszthatók. Az egyik csoport szintén nehezen érthető, romlott idegű, különös, szokatlan és idegeneket majmol: ezeket az iskolákban magyarázzák, még pedig annyira, hogy az embernek egész életére elveszik a kedvét az olvasásuktól. A másik csoport a derék fiatalok, akik jól nevelt soraikat a lapok hátsó rovataiban, az ujság félreeső helyein zengik és csak nagy fölfedezési esetekben a tárcában. Ennek a csoportnak tilos az, ami az iskolában tanított csoportnak szabad volt: a széles látókör, az új gondolat, az egyéniség, a kapcsolat a világ szellemi áramlataival.

*

Ady Endrén bizonyára megérzik az első dekadensek és Nietzsche impulzusa. A szabadjára eresztett, meglepő, izzó, érzéki, exotikus képekben és gondolatokban kicsattanó pátosz, a hangulatoknak szimbolumban való megéreztetése onnan való. Csakhogy Ady Endre már eleve egy féktelen végletekben kitörő, dobogó szívvvel, tágas szemmel dolgozó egyéniség és éppen ezért egyuttal eleve is szimbolumra hajló módon kellett kihömpölygetni magából, ami benne fellegzett. Ha Baudelaire, Verlaine és Nietzsche sohasem irtak volna, ha a Mercure de France sohasem alakult volna meg, Ady Endre akkor is csak kevéssel irt volna másként. Valami szellemes tudós mondotta, hogy Kant hatását még a juhait őrző pásztor is

megérzi, aki sohasem hallott a filozófiáról. Az emberi gondolkodás már ilyen finom szervezet: szolidáris és pontosan, szinte misztikus törvények szerint működő vérkeringés. A magyar szemétdombot nem lehet megőrizni érintetlenül a kellős közepén, bennünket nem lehet elzárni a többi világtól. Ady Endrének el kellett jönnie, sok más fiatallal együtt, akik már itt állnak megtorlódva a szemétdomb előtt és ez a sok kis friss piros sejtecske előbb-utóbb utat tör magának és a vérkeringés magától gyógyító hatása folytán, elmossa, felszívja az útjába lerakódott akadályt.

*

Ez különben majdnem közhely. Valamint közhely az is, hogy a régi nagyjaink mindig szorosan és közvetlenül érintkeztek az európai áramlatokkal. Vörösmarty tipikus romantikus volt — talán a legnagyobb romantikus — Petőfi az utirajzaiban szinte másolta Heinet, Jókai pedig egyírása vele egykoru franciákkal. És mégis magyar zsenik voltak.

Ady Endrének miért kell hát az egyszer már megémsztett, elmúlt gondolatokon kérődznie, amelyeket hátrahagytak az íróik nekünk, hogy élvezzük és nem azért, hogy újra megrágjuk! Azért, hogy ő szimbolista és dekadens, van ő olyan magyar, mint akármelyik más. Sőt: cigányosan magyar és duhajon magyar. Formájában, érzésében, szavazárásában: ahogy a hangot ejti, ahogy a ritmusa perdül, ahogy az ő hegedüje ének alá huzza a sorokat; ahogy az egyik végletből a kicsapongó másikba veti magát és az egészet keresztül huzza még a vidámságban is ott zsongó melankóliájával, buja, telhetetlen színességgel — olyan magyar ő, hogy mostanában nincs párja.

Ilyen magyar ő. Nem az Arany János józan poézisa, epikus, objektív becsületessége árad belőle — ami különben tán egyedül áll az irodalmunkban — sem a kuruc-nóták és a régi zsoltárdallamok, borus, egyszerű, darabos és megkapó nemessége. Lehet, hogy ez volt a magyarság igaz lelke, de ez már ma nincs. Az Ady Endre prizmáján keresztül az a szinkép ragyog, ami ott rezeg a magyar zene nagy hangbeli és ritmusbeli intervallumaiban, a Petőfi exaltált tüzeességében és keserű gunyjában, a mulató zsentri mozdulatában, amikor káromkodva vágja földhöz a poharat, a mi vérmes, mindent bizton váró és semmiért nem mozduló politikánkban és ami miatt, azt hiszem, mi vagyunk — akárhonnan az ősanánk földjéről jöttünk is elő — a világ első és legstilsosabb szláv népe.

*

Az ő magyarsága azonban olyan, mint a Heine német-sége: keserű és szemrehányással teli. A kötetében egész sorozatnak ez a címe: «A magyar Ugaron» és az a szemrehányás és keserűség, amely ebben a címben megüti a tonikát, velehangzik és benneszól a ciklust, minden versének, minden akkordjában. Az egész pedig egy fájdalmas, buzgó imádság, amely nem könyörög, nem hálálkodik és nem imád, hanem vádol. Vádolja ezt az országot a szűk gondolkozásáért, akaratos, erőszakos köldökére-meredéseért, elmaradtságáért és a maradáshoz való öntudatos ragaszkodásáért; mindazért, ami ezt az értékes emberanyaggal megáldott országot rontja és a multak láncán tartja. Ezt a politikai és szociális gondolatot: a maradiságot a mi intellektuális életünk minden megnyilatkozásában, megkapó erőteljességgel és keserű lendülettel énekli ez a fajmagyar. A hazafias lírának egészen új formája ezek a szomorú, vádló és sokhelyütt vadul kétségbeesett versek, amelyre bizonyára nem gondoltak azok, akik akadémiai pályadíjakat tűznek ki hazafi-versek csinálására.

Ez a ciklus, a magyar ugarról, különben nem csak Ady Endréé. Akármilyen eredetien egyéni is az ő génusza, ebbe a sorozatban egy sokaktól érzett és elgondolt gondolatot öntött versekké. Ezek a haragos, vádló dalok fél Magyarország dalai. Azé a félországé, amely csak néhány tíz és amelyet szemben áll — köztük mélységes tátongó szakadék — a sok-sok millió. Valóban alig van ország, ahol a kor és a szellemi erő teljességében lévő, nagy tehetségeket produkáló, gyorseszű, bámulatosan fogékony intellektuálisok kisdéd csoportja után, ilyen hirtelen átmenet nélkül következzenek az amorf, készületlen nagytömeg, amely nem publikum, nem érti, nem is sejti, mit ad neki ez a néhány intellektus, de még csak nem is érdekli, hogy mit akar neki adni, sőt nem is tud róla. Ez a néhány ember nagyon-nagyon korán — talán hiába — jött; egészen fölösleges, oda nem való disztítés a magyar tulipántos házban — és ennek a néhány ide-tévedt embernek a költője Ady Ende. Pazarló, duskáló, cifrázkodó nép vagyunk: harminc krajcáros napszámokat fizetünk és Ady Endrére költjük az erőnket.

*

Akármilyen igazi nagy költő, csudás nyelvű, megkapó egyéniségű költő is Ady Endre, egy csakugyan hiányzik belőle. Nem a műgond, amivel egy nap egy éjszaka ült egy-egy verse fölött és csiszolta, szépítgette, a füléhez kongatta, úgy próbálgatta, gondozta, változtatta — mert ezt bizonyára

megtette. De hiányzik mégis belőle az izlésnek az a felsőbb-séges befejezettsége, föltétlen biztonsága, valami alig meghatározható, amit, ha ott van, észre sem veszünk, de ha nincs rajta finom por gyanánt, a sorokon, valahogyan mégis kívánunk. Ez a legfőbb befejezettség, amely nem a technikai, hanem a gondolatbeli, érzés megnyilatkozási formában van, nem is egy költő, de hosszú, századok óta dolgozó, kavicsot-kavicsra rakó kultúra munkája. A nyelvet ez a fejlődés könnyen hajlítható, a költő keze alá formálódó anyaggá teszi és amikor egy ilyen kulturából kivirított költőlélek ír, nem csak ő maga, de a nyelv is vele együtt dolgozik. A legnagyobb költőinknek is csak néhány a befejezettségnek ezen a tokán álló strófája van és ha Ady Endrén bizonyos visszatéréseket, bizonyos érdeességet, a gondolat valami ugrását és mindazokat a nyugtalanító elemeket érezzük, ami egyenkint nem hiba, sőt az ő különös nagy emóciókból fakadó inspirációjával velejár, de amiket azért az ő nivóján álló francia író mégis úgy fejezett volna ki, hogy ennek a végső befejezettségnek a nem teljes voltát nem éreznők, az nem az Ady Endre rovására való, hanem ebben is a magyar nyelv, a magyar gondolat kulturájának a hiányát kell siratnunk.

És még valamit. A magyar írók izgatott, lélekzetakasztó hajszában futják végig az életet és igazán értékes dolgaikat úgy szórják el egészen ingyen, tisztán ajándékba, igazán anélkül, hogy valamit kapnának értük. Az a legteljesebb befejezettség, az izlés biztos hibátlansága — az egyéniség önellenőrző kritikája — csak hosszú tanulmány, a művészetnek való teljes odaadás, a gondolatba, témákba és próbálkozásokba való kegyetlen, önző elmerülés árán szerezhető meg. Erre pedig nálunk az írónak egyszerűen nincs ideje és pénze. Nálunk a legtöbb elsőrangú modern írónak valami gyengén zöld, éretlen mellékize van, nálunk megtörténhet az, hogy egy író megöszül, megtörik, megunja az életet és amikor már minden túl van — még mindig, az írása tulajdonképpen zseniális kezdő írása. Ady Endrének a befejezetlensége is, nem az ő hibája, hanem a miénk.

*

Ó, nagyon csúnyán éltem,
Ó, nagyon csúnyán éltem:
Milyen szép halott leszek,
Milyen szép halott leszek.

Megszépül szatir-arcom,
Megszépül szatir-arcom:
Mosoly lesz az ajkamon
Mosoly lesz az ajkamon.

Úveges, nagy szememben,
 Úveges, nagy szememben
 Valaki benneragyog,
 Valaki benneragyog.

Mosolyos, hideg ajkam,
 Mosolyos, hideg ajkam :
 Köszöni a csókotat,
 Köszöni a csókotat.

Csak nagy költő verseit lehet úgy megszeretni, ahogy ezt a négy strófát és nyolc sort megszerettem.

Az ember kikeres magának egy kis sarkot a költő kertjében: más is látta, más is elment mellette, de az enyim, mert én behuzódtam és ismerem minden rám boruló lombját, minden átszűrődő napsugarát; a virágokat egyenkint, külön és kiélveztem szirmaiknak egymáshoz való illését, különösségüket, amint így egymásba folynak; minden árnyék titkát és minden fény világosságát.

Az ember az ilyen verset úgy megszereti, mintha nem is élő nyomtatás, hanem valami kedves, érdekes ember volna. Először megismerkedem vele, de tovább futok a többire. Aztán eszembe jut egy sora, gyötör, gyötör egy ideig; vissza kell térnem hozzá, hogy megismerjem egészen. Elolvasom néhányszor és akkor már egész darabok járnak a fejemben belőle. De a hiányzó töredékek izgatnak. Ismét visszatérek hozzá és most már az egész az enyém. Közben a szépségének rejtélyei megoldódnak előttem. Sejttem, tudom már miért tetszik minden darabkája, és az hogy megsejtettem a titkait, új kapocs közöttünk. Érzem az egyszerűségét és benne a befejezett, szinte raffinált művészetét. Ezt a különös dalformát, amelyben két-két ismétlődő sorok közül némelyik refrén-strófa némelyikben pedig az egyik sor egész mást mond mint a második. Ezt a csodálatos pogány halálvárast, modern melankóliával fölötte. Ezt a resignációt és a végén kicsattanó világdacot. A dalos, könnyen és mégis jelentősen szóló formát, amely kívánja a zenét. És azt a bizarr kitalálást, amely ezt a tipikusan mai gondolatot egy Balassi-féle refrénből készült kurucnótának a lejtésére öntötte. És az egésznek a mélyén és fölötte, minden hangján, minden fordulatán a szép és érdekes egyéniséget.

Szinjáték.

A KARDBOJT.

Arthur Benédé darabja.

Páris, március.

A hadsereg a maga teljes rideg-égével és merevségével tartja fenn azokat az előítéleteket, melyeket annak egyes tagjai, ha e' einte nehezen is, de később okvetlenül magukévá tesznek. S ha akad szerencsétlen, aki azokkal nem akar törődni, akkor vagy lemond életének esetleg legszebb álmairól, vagy megtörve engedelmeskedik szive érzései ellenére. Ebből a légkörből vette Benéde új darabjának tárgyát.

Ferbach hadnagy — fia egy szegény, egyszerű lelkipásztornak, aki a francia háboruk lezajlása után fájó szívvel hagyja el hazáját, hogy hiveit Nemetországba kövesse — a francia hadsereg egyik legérdekesebb katonája, Párisban szolgál mint hadnagy, szegényen, szűkös körülmények között s egyedüli boldogsága Jeanne, az egyszerű munkáslány, akit feleségül akar venni. S ez az oka, hogy gazdagabb társai valami hüvös megvetéssel bánnak vele, kirekesztik a maguk köréből, amiért egyszer Ferbach hevesen kifakad s megsérti egyik tisztársát. Az ezredes, mikor erről tudomást vesz, tizenöt napi szobafogságra ítéli Ferbach hadnagyot. A szigorú ezredes érzi, tudja, hogy igazságtalanságot követett el, de ő katona minden izében s csakhamar megnyugtatta az, hogy másképp nem tehetett s egyben kijelenti, hogy Ferbach vagy rendezze felszaporodott adósságait s hagyja el szegénysorsu kedvesét, vagy pedig vége katonai karrierjének. S ebben a rideg, diszciplinás világban akad egy ember, Lancelin kapitány, Ferbach földije, aki átadja barátjának a szükséges pénzt, hogy hallgattassa el egyik legtűrelmetlenebb hitelezőjét. A hadnagy hálával szívében rögtön eltávozik, hogy az uzorást kielégítse s ekkor Therisy, a szolgálatban levő kapitány, észreveszi, hogy Ferbach a szobafogság ellenére elhagyta a kaszárnyát, utána megy s a lakásán akad rá kedvese, Jeanne társaságában. A szép leány oly nagy hatást gyakorol a kapitányra, hogy a hadnagy jelenléte ellenére is hevesen megöleli Jeannet. Ferbach a féltékeny

ség dühével rohan rá s pofon vágja, nem a felebbvalót, hanem a csábitót.

A haditörvényszék összeül; bizonyos, hogy Ferbachot elítéli, hacsak maga a kapitány nem ismeri be, hogy hasonló körülmények közt ő is így cselekedett volna. De Therisy nem így vall, ő mint megsértett felebbvaló kívánja, hogy Ferbachot ítéljék el. S mikor Jeanne, aki dobogó szívvvel várja az ügy kimenetelét, látja, hogy itt csak katonák és nem érző, igazi emberek intézkednek a kedvese élete felől, fájdalomtól elvakulva, pisztolyt ránt elő s lelövi Therisyt.

S a halál képes csak a merev előítéleteket s a kemény szíveket megtörni. A' haldokló Therisy bűnbánólag nyújtja kezét Ferbachnak s az ő kibékülésük szomorú kiegyenlítődése a rideg katonai szellemnek s az emberi meleg szívnek.

× A Nemzeti Színház a múlt hét szombatján mutatta be Wilde Oszkárnak a »Jelentéktelen asszony« című színművét. Ebből az alkalomból közöljük lapunk másik helyén Szini Gyulának, a kiváló fiatal kritikusnak kis tanulmányát Wilde Oszkárrol. A cikk során foglalkozik a cikkíró a Nemzeti Színház múlt heti ujdonságával is.

× Bécsi lapokban olvassuk, hogy a Népszínház igazgatósága a jövő szezónra vendégszereplésre szerződtette Miss Mary Halton-t, a nálunk is népszerű angol operett-prima-donnát. Miss Halton számára a színház új szerepet íratott és a vendégszereplés érdekességét így még csak fokozza az a körülmény, hogy kitűnő művésznő ezuttal hazai szerzők művében lép a lámpák elé. Az új operettnek szerzője Szomorú Emil, a darab verseit Szép Ernő írta. A darab címe: »Peterdyné Párisban.« A cselekmény a legmulatságosabbak közül való. Az ujdonság zenéjét Kálmán (Gavvora) Imre írta, aki egyszerű, szegény iparos legényből küzdötte fel magát kiváló puangár-rá.

× Bemutató volt e héten a Népszínházban. Aki manapság Magyarországon olyan darabot ír vagy inkább csinál, amelyikben legalább egyszer eléneklik a himnust vagy a szózatot, annak nyert ügye van. Hát még ha térdénállva énekelnek, levett kalappal és ájtatos arccal! Guthi Soma nagyon ügyesen számított a koalíciós hangulattal, a mikor

ugynevezett hazafias daljátékot vagy operettet csinált, a melyben minden második szó a »haza«, az »anyaföld« stb. A darabnak tendenciája is van és Guthi bizonyára azt hiszi, hogy ezzel komoly méltatásra számíthat. Csalódik. Amit ebben a zürzavaros komédiában a kivándorlásról (mert erről szól az ének) össze-vissza fecsegnek, az fölülmul minden bárgyuságot, amit ezen a téren eddig elkövettek. Szinte boszszankodik az ember azon, hogy egy ugynevezett »közéleti férfiú«, mint amilyennek a darab szerzőjét ismerik, ilyen nagyon is kezdetleges fogalmakat árul el erről a kérdéstről. Neki az a felfogása, hogy a paraszt az csak éhezzen, nyomorogjon, szenvedjen — de szeresse az édes anyaföldet, amelyik tudvalevőleg a másé. Nem vesztegetünk arra szót, hogy micsoda ártatlansággal akarja a maga özönviz előtti felfogását bizonyítani. Van a darabban tánc, zene, ének, ivás és hatalmas hazafias menydörgések, amelyek bizony minden valamirevaló hazafiságot kompromittálnak, eltekintve attól, hogy a jó izlést minduntalan sértik. A zene, amelyet Barna Izsó szerzett, csak néhol árul el eredeti gondolatot. A többi tényleg szerezte a komponista. Az előadás jó volt. A színészek ugráltak, lármáztak, macsicsot táncoltak és a himnusz énekelték. Kovács Mihály leadta legújabb megjegyzését a politikai helyzetről. Kell-e ennél több egy hazafias kebelnek? (g. h.)

Felelős szerkesztő: Lóránt Dezső.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Akácfa-utca 63.

Kiadja a »Jövendő« kiadóhivatala.

Telefon: 87—34. szám.

A Jövendő bekötési táblái

valamint az első és második évfolyam egyes számai füzetekben és bekötve kiadóhivatalunkban kaphatók.

Eladunk és veszünk

alkalmi árveréseken és beraktározott urasági butorokat, ugymint teljes lakberendezéseket, angol bőr-butorokat, mahagoni- és rézbutorokat, perzsa- és smyrna-szőnyegeket, függönyöket, olajfestményeket, antique tárgyakat, gáz- és villamos-csillárokat.

Grosz Sándor és Tsa Budapest, Gyár-u. 2. I. em.
(Király-utca sarkán.)

Magyar agrár- és járadékbank részvénytársaság. MEGHIVÁS.

a «Magyar agrár- és járadékbank részvénytársaság»-nak f. évi márczius hó 28-án d. e. $\frac{1}{2}$ 11 órakor a bank helyiségében (Budapest, V., Erzsébet-tér 9. sz.) tartandó

X. rendes közgyűlésére.

NAPIREND. 1. Az igazgatóság jelentése a tizedik üzletéről. 2. Az igazgatóság számadásai és indítványok a mérleg megállapítása s a tiszta nyereség hováfordítása tárgyában. 3. A felügyelő-bizottság jelentése. 4. Határozathozatal a tiszta nyereség hováfordítása tárgyában s a felmentvény megadása az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére. 5. A felügyelő-bizottság megválasztása. (43. §.) 6. Határozathozatal a tisztviselők és a szolgák nyugdíjszabályzatának módosítása tárgyában az igazgatóság javaslata alapján.

A t. részvényes urak, a kik szavazati jogukkal elni akarnak, felkéretnek, hogy szavazati jguk igazolásul részvényeiket az alapszabályok 19. §-a értelmében legkésőbbben f. évi márczius hó 20-g bezárólag a bank pénztáránál, vagy a Magyar Jelzálog-Hitelbanknál, vagy a Magyar leszámítoló- és pénzváltóbanknál Budapesten, avagy az Union-Banknál Bécsben letenni sziveskedjenek.

Budapesten, 1906. márczius hó 11-én.

A z i g a z g a t ó s á g.

KIVONAT AZ ALAPSZABÁLYOKBÓL. 18. §. Tíz teljesen befizetett részvény vagy tíz ideiglenes részvény birtoka egy szavazatra jogosít. — 19. §. A részvényesek, a kik szavazati jogukkal elni akarnak, kötelesek részvényeiket legalább nyolcz nappal a közgyűlés előtt letéti elismervény ellenében letenni. Ezen letét vagy az intézet pénztáránál, vagy a hivatalos lapban (5. §.) közzeendő helyeken eszközözendő. — 20. §. A szavazati jog személyesen vagy meghatalmazottak útján gyakorolható. Meghatalmazás csak részvényesnek adható. Testületek, intézetek, kereskedő czégek, valamint nők és kiskorúak képviselőjében a közgyűlésen azok törvényes képviselői vehetnek részt, ha ez utóbbiak nem is részvényesek. Azok, a kik szavazati jogukat igazolták, igazolójegyeket kapnak az általuk képviselt részvények és az őket megillető szavazatok számának megjelölésével.

(Utánnymás nem díjaztatik.)

M E G H I V Á S.

A Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete

1906. márczius 25-én délelőtt 10 órakor Budapesten, az intézet saját házában (V., Géza-utca 2. sz.)

RENDES KÖZGYŰLÉST

tart, melyre az intézet tagjai az alapszabályok 33. §-a értelmében ezennel meghívtnak.

NAPIREND. 1. Az évi üzleteredményről szóló igazgatósági és felügyelő-bizottsági jelentés tárgyalása. 2. A zárszámadások felülvizsgálása és az évi mérleg megállapítása. 3. A tiszta jövedelemről való rendelkezés. 4. Az alapszabályok 21-ik §-ának kiegészítő módosítása az ujonnan jegyzett alapítványi tőke visszafizetésének sorrendjét illetőleg. 5. Az üresedésben levő elnöki és a ki-lépés folytán megüresedett három igazgatósági tagsági hely betöltése. 6. A felügyelő-bizottság tagjainak megválasztása és díjazásának megállapítása. 7. Esetleges egyéb indítványok.

A z i g a z g a t ó s á g.

ALAPSZABÁLY-KIVONAT: 34. §. A ki saját magára nézve, akár pedig más tagok nevében, mint azok meghatalmazottja, a közgyűlésen szavazati jogát gyakorolni akarja, tartozik az igazgatóságtól szavazati jegyét legkésőbbben 3 nappal a közgyűlés előtt kivenni, melv időn túl szavazati jegy ki nem adatik.

FIGYELMEZTETÉS: A ki jogát megbízott által óhajtja gyakorolni a közgyűlésen, annak erre nézve szabályszerű meghatalmazást kell kiállítani.

A szavazati jegyek az intézet hivatalos helyiségében (Budapest, V., Géza-utca 2. szám) márczius hó 19., 20. és 21-én délelőtt 9 órától délután 2 óráig adatnak ki.

(Utánnymás nem díjaztatik.)

M E G H I V Ó.

A „Nicholson“ gépgyár részvénytársaság XI. RENDES KÖZGYÜLÉSÉT

folyó évi márczius hó 31-én délelőtt 11 órakor fogja a gyári helyiségben (VI., Váczi-ut 17. sz. a.) megtartani, melyre a t. részvényesek ezennel meghivatnak.

TÁRGYSOROZAT: 1. Az igazgatóság jelentése a vállalat üzleti eredményéről és az évi mérlegről. 2. A felügyelő-bizottság jelentése az évi mérlegről, ennek megállapítása és jóváhagyása. 3. A nyereség hováfordításának meghatározása. 4. Az igazgatóságnak, valamint a felügyelő-bizottságnak a felmentvény megadása. 5. A felügyelő-bizottságnak az alapszabályok értelmében való választása. 6. A felügyelő-bizottsági tagok tiszteletdíjának a következő évre való megállapítása. A z i g a z g a t ó s á g

 A mérleg 8 nappal a közgyűlés előtt a «Budapesti Közlöny»-ben közzhírré tétetik és ugyanazon időtől fogva a társaság üzleti helyiségében is a t. részvényesek rendelkezésére bocsájtatik.

Azon t. részvényesek, kik szavazati jogukat a közgyűlésen gyakorolni óhajtják, részvényeiket 8 nappal a közgyűlés előtt vagy a társulati pénztárnál, vagy a Magyar általános hitelbanknál Budapesten letétbe helyezni tartoznak. (Utánnnyomás nem díjaztatik.)

KÖZGYÜLÉSI MEGHIVÓ.

A „Mecur“ bank és váltóüzlet részvénytársaság részvényesei az 1906. évi április hó 5. napján délután 6 órakor az intézet saját helyiségében (Budapest, IV., Váczi-utca 37. szám I. emelet) tartandó

X. ÉVI RENDES KÖZGYÜLÉSÉRE

tisztelettel meghivatnak.

TÁRGYSOROZAT: 1. Az igazgatóság jelentése a részvénytársaság 1905. évi üzleti évéről. 2. A felügyelő-bizottság jelentése. 3. Mérleg és zárszámadás előterjesztése, a mérleg megállapítása és a nyereség felosztása és kifizetése iránti igazgatósági indítvány és határozathozatal. 4. Határozathozatal a felmentvény megadása tárgyában az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére. 5. A felügyelőbizottság tagjainak megválasztása és tiszteletdíjuk megállapítása. A z i g a z g a t ó s á g.

A Magyar-francia biztosító részvénytársaság

1906. évi márczius hó 31-én délelőtt 1/2 12 órakor tartja

RENDES KÖZGYÜLÉSÉT

a társaság hivatalos helyiségeiben Budapesten, IV., Vigadó-tér 1. szám alatt, melyre a t. cz. részvényes urakat tisztelettel meghívjuk.

A NAPIREND TÁRGYAI: 1. Igazgatósági és felügyelő-bizottsági jelentés az 1905-ik évi üzlet eredményéről. 2. Határozat a mérleg megállapítása, az üzleti nyereség hováfordítása, valamint az igazgatóságnak és a felügyelő-bizottságnak megadandó felmentvény iránt.

 Azon t. cz. részvényesek, kik a közgyűlésen vagy személyesen, vagy képviselőjük által résztvenni óhajtának, részvényeiket, a le nem járt szelvényekke együtt, legkésőbb folyó évi márczius hó 23-ig bezárólag Budapesten, a társaság főpénztáránál IV., Vigadó-tér 1. szám alatt letenni szíveskedjenek.

Kelt Budapesten, 1906. márczius 4.

A z i g a z g a t ó s á g.

15-20 éves hölgyeknek!

A SZÉPSÉG TITKA.

Vigyázzon jól, mert itt a tavasz!

Eredeti levelek hiteles másolata:

Egy berlini varieté primadonnájától jött a következő levél (németből fordítva): Tisztelt gyógyszerész úr! Egy kóristanő, ezelőtt Budapesten működött, feltűnt közöttünk gyönyörű és fiatal arcával, bár tudtuk véletlenségből, hogy túl van a 40 éven. Egy alkalommal, mikor nem volt otthon, átkutattuk a tükör asztalát és láttunk egy tégely száraz crémet, melyre az volt felírva, hogy **Diana-Crème**. Ugyanott láttuk a **Diana-Pudert** és a mozdóban a **Diana-Szappant**. A szekrényben volt egy üveg **Diana-Parfüm**. Nagyon természetes, hogy a crémet leirtuk és ezeket mindjárt meg hozattuk. Dicsérni nem akarom, mert eléggé dicsérni nem lehet. Annyit azonban írhatok önnek, hogy a színháznál még az öltöztetőnők is Diana-szépítőszereket hozatnak és a budapesti kardalosnő, kitől ellestük a szépsége titkát, megpukkad az irigységtől. Most kérek ismét 3-3 adagot. Nagyon jól tenné, ha egy itteni gyógyszerértárnak raktárt adna belőle, mert akkor sokkal többet vehetnénk.

Egy kalocsai diplomásnő írja: Oly csunya, szeplős volt a kezem és arcom, hogy igen szégyeltem rendes társaság közé menni. Kétheti használata a Diana-crémnek és Diana-szappannak teljesen elmulasztotta.

Egy tégely **DIANA-CRÉM** (éjjel használható zsíros krém) 75 krajcár, **DIANA-SZAPPAN** 75 kr., **DIANA-PARFUM** (originális nagy üveg) 5 K. **DIANA-PUDER** 3 színben (szarvas bőrrel) 75 kr., egy tégely **DIANA-PIROSITÓ** 5 korona. Egy üveg **DIANA-HAJSZESZ** 4 korona.

Központi főraktár, honnan a szállítás naponta titoktartás mellett történik utánvétellel:

Erényi Béla Diana-gyógyszertára
Budapest, Károly-körút 5. sz.

Egy francia grófné levele (franciából fordítva): Megkaptuk a **Diana-parfümöt**, mely meglepést mindenkinek. Az a pikáns, vonzó illat és az a csodaszép kiállítása az üvegnek arra indított bennünket, hogy most 20 üveggel utána rendeljek belőle. A férfiak is azt állítják, hogy a Diana-Parfüm illata hevíti a vért és izgatja a kedélyeket.

Egy bécsi szép asszony írja (németből fordítva): Kérek egy **Diana-pirositót**, amit küldött olyan természetes pirosságot idézett elő arcunkon, hogy most mindenkinek tovább ajánljuk.

Egy szegedi leány így ír: Oly csunya voltam és most oly szép vagyok, hogy nem cserélnék senkivel. Az irigység nem engedi, hogy barátnőimnek megmondjam, hogy ezt a változást csak a Diana-szépítőszerek idézik elő. Különösen a Diana-szappan.

Egy erdélyi mágnásnő írja: Tisztelt gyógyszerész úr! Sógornóm ajánlata folytán hozattam Öntől a múlt hónapban egy üveg Diana-parfümöt és mondhatom, hogy ezen a téren nagy-a tapasztalatom, de ilyen illatot még nem produkáltak soha. Kérem küldjön 3 üveggel belőle, mielőtt elutazom a rendes téli tartózkodásom helyére.

"Globus" műintézet és kiadóvállalat részv.-társaság nyomára Budapesten

Jövendő.

Április elsejével új előfizetést nyitunk:

Egy óra	1 korona
Negyedévre	3 korona
Félévre	6 korona
Egész évre	12 koronával.

Kérjük a hátralékos előfizetőket, szíveskedjenek az előfizetési pénzeket utalványon mihamarább megküldeni.

A „Jövendő” kiadóhivatala.

Telefon-szám: 87—34

Budapest, VII., Akácfa-utca 63.

A hosszú téli estéken

a legjobb szórakozás egy Sternberg-fonográf.

Mulattat

tréfás előadásával.

Szórakoztat

zenéjével.

Gyönyörködtet

szép
beszédeivel

Kapható már 10 frittól felj. 20, 30, 40, 50, 60 frittért. Gramofon 25, 30, 40, 60, 80 fritt és felj. Lemezek 2 különböző drbot tartalmaznak fritt 1.50 és 3.—

== STERNBERG ==

cs. és kir. udvari hangszer-gyár

BUDAPEST, VII., Kerepesi-ut 36.

ÁLLATORVOSI RENDELÉSEK

kis
állatoknak.

Naponta d. u. 3—5-ig.

ÖHLER BENŐ

állatorvosi rendelő intézetében Erzsébet-
körut 2., I. em. (Telefon-szám 80—10.)

Ha őszül a haja használja a hírneves **STELLA-VIZET**

mely nem fest, hanem a haj eredeti színét adja vissza.

Kapható egyedül **ZOLTÁN BÉLA** gyógyszer-tárában.

Ő császár és királyi fensége József főherczeg udvari szállítója.
Budapest, V. ker., Szabadság-tér, Sétátér-utca sarok.

Egy üveg ára 2 korona.

3 NAP

alatt minden kez barsonysimáva
és hófehérré lesz

dr. Kovács kézpaszta

altal, — ára 1 K 20 fill.

Mindenütt kapható V. gyógytár, VI. Gyár-utca 17.
Kivánatra „toilette titkok” ingyen és bérmentve.

BUDAPEST . . . Ferencz József-rakpart

HUNGARIA

NAGYSZÁLLODA

Külön lakosztályok
fürdőszobákkal

A kávéház teljesen
ujjonnan berendezve

Gyönyörű fekvéssel a
Duna partján, re-
mek kilátással a
királyi palotára, a budai
hegyekre és a Dunára.
A jelenkor minden
kényelmével berendezve

BURGER J. KAROLY
igazgató.

A Balassa-féle valódi, világhírű angol

UGORKATEJ

a legkitünőbb szépitő-szer; felülmúlja az összes létező szépitő-
szereket. Azonnal eltávolít szeplőt, májfoltot és minden tisztá-
lanságot az arcról és annak friss üdeséget, fiatal-ságot kölcsönöz.
Ára 2 kor. Ugorkaszappan 1 kor. Poudre 2 kor. és 1 kor. 20 fill.
Ugorkacrème 2 kor. — Kapható minden gyógyszer-tárban és
drogueriában. — Főszétküldési hely:

Balassa-gyógyszer-tára, Budapest — Erzsébetfalva.

MTA
1826 K